

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_202017

UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. **U342547 Vol II**, Accession No. **U4536**

Author **6233**
సం. మధుర గజే. H.

Title **ప్ర. సం. వృ. సం. 1947**

This book should be returned on or before the date last marked below.

ಶ್ರೀ ಜಯಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಗ್ರಂಥರತ್ನಮಾಲಾ

ಸಂಖ್ಯೆ ೪೩

ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣಂ

(ಸಂಖ್ಯೆ ತಮೂಲ, ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದ ಅರ್ಥಾನುವಾದದೊಡನೆ)

ಭಾಗ ೨

(ಅಧ್ಯಾಯ ೩೯—೮೪)

ಅನುವಾದಕ :

ಎಚ್. ಗಂಗಾಧರ ಶಾಸ್ತ್ರಿ,

ಅಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾನ್,

ಡಿ. ಬನುಮಯ್ಯನವರ ಹೈಸ್ಕೂಲು ಅಧ್ಯಾಪಕ, ಮೈಸೂರು.

ಶ್ರೀ ವಿನಾಯಕ್ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ವರ್ಕ್ಸ್,

ಮೈಸೂರು.

೧೯೪೭

ಮುನ್ನುಡಿ .

ಹಿಂ ನಮಸ್ಕಾರ್ಯಾಯ.

ಶ್ರುತ್ಯುಕ್ತವಾದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ, ನೈಮಿತ್ತಿಕ, ಕಾಮ್ಯ ಎಂಬ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ. ನಿತ್ಯಕರ್ಮವೆಂದರೆ ಫಲದೃಷ್ಟಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಜನ್ಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕ್ಷಯಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ಮಗಳು. ಅವುಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಹೊಸದಾದ ಪಾಪಗಳು ಸಂಭವಿಸುವುವು. ಆ ಪಾಪದ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಮತ್ತೆ ಪಾಪರಾಶಿಯು ಹುಟ್ಟಿದಂತೆಯೂ ಅದೇ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೇ ವಿಶೇಷ ವಿಧಿಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬರುವುದು. ಯಜ್ಞನಾಶವಾಗುವ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಮನೆಮಠಗಳು ದಗ್ಧವಾಗುವ ಸಂದರ್ಭ, ಅಥವಾ ಆಗಾಗ ಕಾಲನಿಯಮವಿಲ್ಲದೆ ಒದಗುವ ಗೃಹಣ, ಉತ್ಪಾತಾದಿ ಕಾಲಗಳು, ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಬೇಕೆಂದು ವಿಧಾಯಕವಾಗಿರುವ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮಗಳೆಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಕರ್ಮಾಚರಣೆಯಿಂದ ಆಯಾ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ಪಾಪವು ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಅಂತಹ ತೊಂದರೆಗಳು ತಪ್ಪುವುವು. ಇನ್ನು ಕಾಮ್ಯ ಕರ್ಮಗಳೆಂದರೆ, ಸ್ವರ್ಗ, ಪಶು, ಧನ, ಧಾನ್ಯ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಒಯಸಿ ತತ್ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿ ಆಚರಿಸುವ ಕರ್ಮಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಮಾನವನು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುವ ಸುಖದುಃಖಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯ ಪಾಪ ಕರ್ಮಗಳೇ ಕಾರಣ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ಮಮೂಲವಿಲ್ಲದೆ ಈಗಿನ ಯಾವ ಸುಖದುಃಖವೂ ಉಂಟಾಗಲಾರದು. ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳ ಫಲವೆಂದರೆಯಬೇಕು. ಫಲೋನ್ನೇಶಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಇಷ್ಟಫಲವು ನೆರವೇರದಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಲ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಿರಬೇಕು. ಒಂದುನೇಳೆ ಆ ಫಲವು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬರದಿದ್ದರೆ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಾದರೂ ದೊರೆಯುವುದು. ಸ್ವರ್ಗ ಮುಂತಾದ ಫಲಗಳಂತೂ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿಯೇ ದೊರೆಯತಕ್ಕವುಗಳು. ಅಂತಹ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಕಾಮ್ಯ ಕರ್ಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಕಾನ್ಯಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಷೋಮಾದಿ ಯಾಗಗಳು ಸ್ವರ್ಗಫಲಕ ವಾಗಿರುವಂತೆ ಶ್ಲೇಷನಯಾಗ, ರಾತ್ರಿ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳು ಶತ್ರುನಾಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ವಿಧಾಯಕ ವಾಗಿವೆ. ಅವೂ ಶ್ರುತ್ಯುಕ್ತವಾದವುಗಳೇ.

ಆದರೆ ಅವು ಅನುಷ್ಠಾನಾರ್ಥಗಳಲ್ಲ. ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಾತ್ವಿಕ, ರಾಜಸ, ತಾಮಸ ಗಳೆಂಬ ಭೇದಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ತಾಮಸವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿ, ಅಂಥ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿರುವರು. ಅವುಗಳ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಪಾಪಸಂಘಟನೆ ಯಾಗುವುದೆಂದೂ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿರುವರು. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಪಾಪರಾಶಿಯು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿ ತ್ತಾದಿಗಳಿಂದ ಪರಿಹೃತವಾಗುವುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ರಾಜಾಜ್ಞೆ, ಜನತೆಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವ ದೃಷ್ಟಿ, ಪ್ರಬಲವ್ಯಾಧಿನಾಶ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವರು ಅವನ್ನು ನಡೆಸಿರುವರು. ಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಅಭಿಚಾರಿಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿರುವುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಧೈಯ ಸಾಧನೆ ಯಿಂದ ಅದು ಅನುಚಿತವಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನೂ ನಿರೂಪಿಸಿರುವರು. ಶತ್ರುನಾಶ, ವ್ಯಾಧಿ ನಾಶ ಇವುಗಳಿಂದ ಶರೀರವನ್ನು ದೃಢವಾಗಿಟ್ಟಿದ್ದು, ತನ್ನೊಲಕ ಯೋಗಮಾರ್ಗವನ್ನ ವಲಂಬಿಸಿ, ಸುಲಭವಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದೆಂದು ಆ ಪಕ್ಷದವರು ಸಿದ್ಧಾಂತಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಕೃತ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಸಾಂಬನು ಕುಷ್ಠರೋಗ ನಿವಾರಣಾರ್ಥವಾಗಿ, ಮಿತ್ರವನದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನಾರದರ ಮಾತಿನಂತೆ ಆರಾಧಿಸಿ, ಸೂರ್ಯನುಗ್ರಹದಿಂದ ತನ್ನ ವ್ಯಾಧಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡನು ಎಂಬುದರಿಂದ ಕಥೆಯು ಪೂರ್ಣವಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಪುರಾಣಕಾರರು ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಗಳಲ್ಲಿ, ಶತ್ರುನಾಶಕರವಾದ, ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಣಿ, ವ್ಯಾಧಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಸ್ತಂಭನಮಾಡುವ ಹಲವಾರು ಅಭಿಚಾರಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುವರು. ಮಂತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಹುದಾದ ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ದಿಂದಲೇ ಯಾರೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಿಯಲಾಗದು. ಗುರುಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಕರ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ಆಚರಣೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನೂ ಅರಿತವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಪುರಾಣದ ಆಯಾ ಭಾಗಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಮಂತ್ರಜ್ಞನಾದರೂ ತಂತ್ರಜ್ಞನಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಈ ಭಾಗವು ಅರ್ಥವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರುವಂತಿಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವ ಅಂಶಗಳು, ಕ್ರಮವರಿತು ಉಪದೇಶ ಸರಣಿಯಿಂದ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಕರ್ಮಗಳ ಸಾರಾಂಶ ಮಾತ್ರ ಸೂತ್ರಪ್ರಾಯದಂತೆ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಮಧ್ಯ ಯೋಗಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ಸಾಧಕನಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿರುವರು. ಇಂತಹ ವಿಷಯಗಳನ್ನು, ಶಾಸ್ತ್ರಜನ್ಯಜ್ಞಾನದಿಂದಲೂ, ಸದ್ಗುರುವಿನ ಅನುಭವ ಪೂರಿತವಾದ ಉಪದೇಶದಿಂದಲೂ, ಅರಿತು ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕೇ ಹೊರತು, ಕೇವಲ ಗ್ರಂಥಪಠನೆಯಿಂದ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದು. ಮತ್ತು ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸುಲಭಮಾತಿನಿಂದ ಪರಿವರ್ತಿಸುವುದೂ ದುಸ್ತರವೆನಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವ ಸೂರ್ಯವ್ರತಾದಿಗಳು, ಈಗ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಕ್ರಮದಂತೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿತ ಗಳಾಗಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪದಿಂದ ತೋರಿಸಿರುವ, ಸೂರ್ಯವ್ರತಗಳನ್ನು ಭವಿಷ್ಯ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗ ಸರಣಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವರು. ಕೇವಲ ಉಪಾಸಕರು ವಿಶೇಷ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಮಾಡುವ ವ್ರತಗಳು ಮಾತ್ರ ಈ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ದೊರೆತ ಎರಡು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮುದ್ರಣದೋಷಗಳು ಬಹುವಾಗಿದ್ದವು. ಇದರಿಂದಲೂ ಹಿಂದೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ವ್ರತಾಚರಣೆಗಳು ರೂಢಿಯಲ್ಲರಲಿಲ್ಲ ವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಉಂಟಾದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ವ್ರತಗಳು ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಿತಗಳಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಂಪ್ರದಾಯಶೀಲರೂ, ಆಪ್ತಿಕವರೇಣ್ಯರೂ ಎನಿಸಿ, ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರರಾಗಿರುವ ನಮ್ಮನ್ನಾಳುವ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರು, ಶ್ರೀ ಜಯಚಾಮ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರ್ ಬಹದ್ದೂರ್, ಜಿ. ಸಿ. ಬಿ., ಜಿ. ಸಿ. ಎಸ್. ಎ. ಮಹಾ ಪ್ರಭುಗಳವರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಇಂತಹ ಅಮೂಲ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳು ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಬೀರುವಂತಾದುವು. ಹೀಗೆ ಸದ್ಗುಣ ಶಿರೋಮಣಿಗಳೆನಿಸಿದ ಪ್ರಭುವರ್ಯರಿಗೂ, ಅವರ ಕುಟುಂಬವರ್ಗಕ್ಕೂ ತೇಜೋ ರಾಶಿಯಾದ ಸೂರ್ಯಪರಮಾತ್ಮನು ಆಯುರಾರೋಗ್ಯಾದಿ ಸಕಲ ಸಂತೋಷಗಳನ್ನೂ ದಯಪಾಲಿಸಿ, ಸರ್ವದಾ ಸಲಹುತ್ತಿರಲಿ ಎಂದು ಭಕ್ತಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ವ್ಯಯಸಂವತ್ಸರದ
ಅಧಿಕ ಶ್ರಾವಣ ಕೃಷ್ಣ ಪಂಚಮಿ,
ಶಾ|| 7-8-1947.

ಇತಿ ಸಜ್ಜನವಿಧೇಯ,
ಎಚ್. ಗಂಗಾಧರಶಾಸ್ತ್ರಿ,
ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾನ್, ಮೈಸೂರು.

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ .

ಅಧ್ಯಾಯ

ಪುಟಗಳು

ಮೂವತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

1—18

ಸಾಂಬನು ಸೂರ್ಯದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದುದು. ಮಹಾನುಂಡಲ ನಿರ್ಮಾಣ ಕ್ರಮ. ಅದರ ದಿಗ್ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಮಂಡಲಮಾಡ ಬೇಕಾದ ಭೂಲಕ್ಷಣ. ಮಂಡಲ ದೀಕ್ಷಾ ಹೋಮಾದಿಗಳ ವಿವರಣೆ. ಹೋಮಸಮಾಪ್ತಿ ವಿಚಾರ.

ನಲವತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

19—28

ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಮಂತ್ರ ವಿವರಣೆ. ಸೂರ್ಯದೇಹದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಗಳ ವಿಭಾಗ ಕ್ರಮ. ಅಸ್ತಮಂತ್ರದಿಂದ ಹೋಮ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನ.

ನಲವತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

29—36

ದಿಕ್ಪಾಲಕ ಪೂಜಾ ವಿಧಾನ. ದಿಗ್ಬಲಿಪ್ರಕಾರ. ದಿಗ್ದೇವತಾ ನಾಮಗಳು. ದಿಗಭಿಮಾನ ದೇವತೆಗಳ ನಾಮಾಂತರಗಳು.

ನಲವತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

37—44

ಸಾಂಬನು ಮಿತ್ರವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದುದು. ನಾರದ ಮತ್ತು ಸಾಂಬನ ಸಂಭಾಷಣೆ. ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಮುಷಿಜನರಿಗೆ ಸೂರ್ಯ ದೇವನ ಉಪದೇಶ.

ನಲವತ್ತಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

45—58

ಲವಣ ಸಮುದ್ರದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ತಪೋವನದ ವರ್ಣನೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸೂರ್ಯ ಪ್ರತಿಮೆಯು ಬಂದ ಕ್ರಮವಿವರಣೆ. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುವ ವರವನ್ನು ಮನುಗಳು ಪಡೆಯುವುದು. ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ.

ಅಧ್ಯಾಯ

ಪುಟಗಳು

ನಲವತ್ತುನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

59—83

ಆಯುರ್ವರ್ಧಕಗಳಾದ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವಿಕೆ.

ನಲವತ್ತೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

84—92

ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಪಾದರಕ್ಷಾದಾನಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಜಮದಗ್ನಿಗೆ
ಸೂರ್ಯನು ಭಕ್ತಿದಾನದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು.

ನಲವತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

93—102

ಭಾನುಸಪ್ತಮೀವ್ರತ ವಿಧಾನ. ಸಪ್ತಮೀವ್ರತಗಳ ಭೇದ.
ದ್ವಾದಶ ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ನಾಮಾಂತ
ರಗಳು.

ನಲವತ್ತೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

103—107

ಸೂರ್ಯ ಮೂಲಮಂತ್ರ ಜಪವಿಧಿ. ಜಪ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಎಣೆ
ಸುವ ವಸ್ತುಗಳ ಹೆಸರು. ಜಪಕಾಲ ಮತ್ತು ಅದರ ನಿಯಮ
ಗಳು.

ನಲವತ್ತೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

108—114

ಮುದ್ರಾಲಕ್ಷಣ. ಮುದ್ರಾ ಭೇದಗಳು.

ನಲವತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

115—117

ಸೂರ್ಯವ್ರತ ದೀಕ್ಷಾಂಗವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಶೌಚಕರ್ಮಗಳು,
ಮತ್ತು ಅದರ ವಿವರಣೆ.

ಐವತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

118—124

ಮುದ್ರಾ, ನ್ಯಾಸ, ಇವುಗಳಿಂದ ಸಹಿತವಾದ ಪೂಜಾರ್ತ್ರಮ.
ಅವಾಹನಾದಿ ಪೂಜೋಪಯೋಗಿಯಾದ ಮಂತ್ರಗಳು.

ಅಧ್ಯಾಯ

ಪುಟಗಳು

ಐವತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

125—173

ನವಗ್ರಹ, ದಿಗ್ಧೀವತೆ—ಇವುಗಳ ಮಂತ್ರಗಳು. ಸ್ನಾನವಿಧಿ.
 ಸೂರ್ಯಾರ್ಚನೆಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳು. ಸೂರ್ಯ ತೃಪ್ತಿ
 ಕರವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಪೂಜಾ ಕ್ರಮ. ತತ್ತನ್ಮಂತ್ರ ಪ್ರತಿ
 ಪಾದಕವಾದ ಶ್ಲೋಕಗಳು. ದ್ವಾದಶಾರ್ಕ ಗಣಪತಿಗಳ
 ಹೆಸರು. ಸೂರ್ಯರಥ ನಿರ್ಮಾಣ ಕ್ರಮ. ಸೂರ್ಯರಥ ಪೂಜಾ
 ಕ್ರಮ. ಸೂರ್ಯಾಶ್ವನಾಮಗಳು. ಆದಿತ್ಯದೇವತಾಕವಾದ
 ಮಂತ್ರಗಳು. ಗಣಾಧಿಪ ಮಂತ್ರಗಳು. ಮಾತೃದೇವತಾಕ
 ಮಂತ್ರಗಳು. ಗ್ರಹದಿಗ್ಧೀವತಾ ಮಂತ್ರಗಳು. ಅಷ್ಟಪುಷ್ಪಿಕಾ
 ವಿಧಿ. ಸಕಲ, ನಿಷ್ಕಲ ರೂಪದಿಂದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ದ್ವಿಧಾ
 ತಿಳಿಯುವಿಕೆ. ಸೂರ್ಯದೇವತಾಕವಾದ ಕೆಲವು ನಾಮಗಳ
 ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಕ್ರಮ. ಸೂರ್ಯನಿಂದಲೇ ಜಗತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿ
 ತೆಂಬ ವಿಚಾರ. ಸೂರ್ಯ ಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಏಳು
 ಕಿರಣಗಳ ಹೆಸರುಗಳು.

ಐವತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

174—181

ಮಂಡಲ ನಿರ್ಮಾಣವಿಧಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಭೂಲಕ್ಷಣ.
 ಮಂಡಲ ರಚನಾಂಗವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಇತರ ಅಂಗಕರ್ಮಗಳ
 ನಿರೂಪಣೆ. ಆಚಾರ್ಯನು ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಸೂರ್ಯವ್ರತಾರ್ಥವಾಗಿ
 ಸಂಸ್ಕರಿಸುವುದು.

ಐವತ್ತುಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

182—185

ಕಮಲಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವ ಕ್ರಮ. ಪೂಜಾ
 ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವ ರೀತಿ.

ಐವತ್ತುನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

186—187

ಅಷ್ಟಪುಷ್ಪಗಳ ವಿವರಣೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ

ಪುಟಗಳು

ಐವತ್ತೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

188—216

ಸಂವತ್ಸರ ಮಂಡಲವ್ರತ ವಿಧಾನ. ಸೂರ್ಯರಥವನ್ನೇ ಸಂವತ್ಸರಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಭಾವಿಸಲು ಉಪಪತ್ತಿ. ಸಂವತ್ಸರದ ಮಂಡಲವ್ರತದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಕಲಶಸ್ಥಾಪನೆ, ಹೋಮ ಇವುಗಳ ನಿರೂಪಣೆ. ಹೋಮ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಲಕ್ಷಣ. ವ್ರತ ಸಮಾಪ್ತಿ ಕ್ರಮ. ಶಿಷ್ಯನು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ದೇವತಾ ಹೋಮ. ಸೂರ್ಯದೇವನು ವರ್ಣಸೃಷ್ಟಿ ಕ್ರಮವನ್ನು ತಾನೇ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಬೋಧಿಸುವಿಕೆ. ವರ್ಣಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಪಂಚಸೃಷ್ಟಿ ಎಂಬ ವಿಚಾರ.

ಐವತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

217—220

ಭಾಸ್ಕರಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ತತ್ತ್ವಗಳು ಮತ್ತು ರೂಪಗಳು ಇವುಗಳ ವಿಷಯ.

ಐವತ್ತೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

221—224

ವರ್ಣತತ್ತ್ವ ಕ್ರಮ. ವರ್ಣವಿಭಾಗ.

ಐವತ್ತೊಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

225—226

ಅಕ್ಷರಯೋಗಿ ನಿರೂಪಣೆ.

ಐವತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

227—228

ಬೀಜಸ್ವರ ಪ್ರಸವ ನಿರೂಪಣೆ.

ಅರುವತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

229—233

ಅಹಾದಿ ಆತ್ಮತಂತ್ರೋಪಯೋಗಿಯಾದ ಮಂತ್ರ ನಿರೂಪಣೆ.

ಅರುವತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

234—253

ಭೂತಪ್ರತಾಂಗವಾದ ಪ್ರಥಿಗಳ ಮೂಲಮಂತ್ರಗಳು. ಭೂತ ಪ್ರತಾನುಷ್ಠಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ನಿಯಮಗಳು.

ಅಧ್ಯಾಯ

ಪುಟಗಳು

ಅರುವತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

254—258

ಕರ್ಮಸಾದ್ಗುಣ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಸಂಪುಟೀಕರಣ ಕ್ರಮ.
ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇವತಾಮಂತ್ರ ಪುರಶ್ಚರಣೆಯಿಂದ ಹೊಂದುವ
ಪ್ರಯೋಜನಗಳು.

ಅರುವತ್ತುಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

259—262

ವ್ಯಾಧಿನಾಶಕವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಹೋಮಾದಿಗಳ ವಿವರಣೆ.

ಅರವತ್ತುನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

263—269

ಆಭಿಚಾರಿಕ ಪ್ರಯೋಗವಿಧಿ. ಪ್ರಾಹ್ವನಕರ್ಮ ನಿರೂಪಣೆ.
ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಹೋಮಾದಿಗಳ ಕ್ರಮ. ಇದ
ರಿಂದ ಹೊಂದಬಹುದಾದ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು.

ಅರುವತ್ತುಐದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

270—273

ಅಂಗಪ್ರತ್ಯಂಗ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ವಿಧಾನ.

ಅರುವತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

274—277

ಸಾಧಕನು ಮಾಡುವ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ.

ಅರುವತ್ತೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

278—281

ವೇದಯೋಗಗಳೆಂಬ ವ್ಯಾಧಿ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಭೇದಗಳು.

ಅರುವತ್ತೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

282—292

ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಂತ್ರಿಕನು ಹೊಂದಬಹುದಾದ ಫಲಗಳು
ಸಾಧಕನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ನಿಯಮಗಳು. ಪ್ರಾಣಿ
ವಶೀಕರಣ ಕ್ರಮ. ಮಂತ್ರಸ್ವೀಕಾರ ಕ್ರಮ.

ಅರುವತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

293—298

ಮುಕ್ತಿ ಸಾಧನೋಪಾಯ. ದೇವತಾಧ್ಯಾನ ಕ್ರಮ.

ಅಧ್ಯಾಯ

ಪುಟಗಳು

ಎಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

299—300

ಈಶ್ವರಯೋಗಿನಿ, ವಿಶ್ವಭುಗ್ಯೋಗಿನಿ ಇವುಗಳ ವಿಧಾನ.

ಎಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

301—303

ಅಗ್ನೀಷ್ಟಕ ಮತ್ತು ಪಂಚಿಕಾ ಈ ಶಕ್ತಿಗಳ ನಿರೂಪಣ ಕ್ರಮ.

ಎಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

304—305

ವರ್ಣನಾಶ ವಿಧಿ. ಶಕ್ತಿದ್ವಯಾತ್ಮಕ ಚಕ್ರವಿಧಾನ.

ಎಪ್ಪತ್ತುಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

306—308

ಸೃಷ್ಟಿಸಂಹಾರ ಚಕ್ರವಿನ್ಯಾಸ ಕ್ರಮ.

ಎಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

309—314

ಶಿವಯೋಗಿನಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಯೋಗ್ಯಾಂತರಗಳ ವರ್ಣನೆ.

ಎಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

315—317

ಮುಕ್ತಿಪ್ರಾಪ್ತಾರ್ಥವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರ ವಿಶೇಷ.

ಎಪ್ಪತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

318—321

ಆಚಾರ್ಯನು ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಪವಿತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಸಂಸ್ಕಾರ ವಿಧಾನ.

ಎಪ್ಪತ್ತೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

322—325

ಶಿಷ್ಯನು ಗುರುವಿನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಾದಿ ಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ತಾನು ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗುವಿಕೆ.

ಎಪ್ಪತ್ತೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

326—328

ಸಂನ್ಯಾಸ ಕ್ರಮ. ಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ಕರ್ತವ್ಯ.

ಅಧ್ಯಾಯ

ಪುಟಗಳು

ಎಪ್ಪತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

329—321

ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಸಂನ್ಯಾಸವನ್ನು ಬಿಡುವ ಕ್ರಮ. ದೀಕ್ಷಾ
ಪ್ರದಾನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವ ವಿಷಯ.

ಎಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

332—334

ಸದ್ಭೋಗಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ವಿಧಾನ.

ಎಂಬತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

335—343

ಪ್ರತಿಲೋಮ ವಿಧಿ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯಗಳು.
ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಾದ ದ್ರವ್ಯಗಳು. ಕರ್ತರೀ, ಭುರಿಕಾ
ಮಂತ್ರ ಪ್ರಭಾವ ವರ್ಣನೆ.

ಎಂಬತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

344—348

ಕರ್ತರೀ ಮತ್ತು ಭುರಿಕಾಯೋಗಮಂತ್ರ ನಿರೂಪಣೆ.

ಎಂಬತ್ತುಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

349—359

ದೇವತಾಪೂಜೆಗೆ ಬಳಸಬೇಕಾದ ಅಹಿಂಸಾದಿ (ಪುಷ್ಪ) ಗಳ
ನಿರೂಪಣೆ. ಜ್ಞಾನಿಯ ಲಕ್ಷಣ, ಜ್ಞಾನಿಯಾಗುವ ಪ್ರಯತ್ನ
ನಿರೂಪಣೆ.

ಎಂಬತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

360—364

ಪುರಾಣ ಶ್ರವಣಫಲ.

* *

ಕೆ. ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬಯ್ಯ, ಪ್ರಿಂಟರ್,
ಶ್ರೀ ವಿನಾಯಕ್ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ವರ್ಕ್ಸ್,
ಮೈ ಸೂ ರು.

* *

ಶ್ರೀಃ

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ

ಏಕೋನಚತ್ವಾರಿಂಶೋಧ್ಯಾಯಃ

॥ ಬೃಹದ್ಬಲ ಉವಾಚ ॥

ಸಮಾಸನ್ಯಾಸಯೋಗೇನ ಪುರಾಣಮಿದಮನ್ಯಯಂ ।

ಶ್ರಾವಿತೋಽಹಂ ತ್ವಯಾ ಬ್ರಹ್ಮನ್ಸ್ಮರೋ ನಿಶ್ರೇಯಸಂ ಪರಂ ॥ ೧ ॥

ತಥಾಪಿ ಸಂಶಯೋಽಸ್ಮಾಕಂ ನಾದ್ಯಾಪಿ ವಿಗತಃ ಪ್ರಭೋ ।

ಸಾಂಬಂ ಪ್ರತಿ ಮಹಾಭಾಗ ತನ್ನೇ ಬ್ರೂಹಿ ಮಹಾಮುನೇ ॥ ೨ ॥

ಮೂವತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ.

೧. “ಎಲೈ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಗುರುವೇ; ಪರಮ ಶ್ರೇಷ್ಠವೂ, ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರದವೂ, ನಾಶರಹಿತವೂ ಆಗಿರುವ ಈ ಸೂರ್ಯಪುರಾಣವನ್ನು (ಸೂರ್ಯಸಂಬಂಧವಾದ ಕಥೆಯನ್ನು) ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿಯೂ ನೀನು ನನಗೆ ಹೇಳಿರುವೆ.

೨-೩. ಆದರೂ ನನಗೆ ಸಾಂಬನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೇಳಬೇಕಾದ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳು ಇನ್ನೂ ಸಂದೇಹವಾಗಿಯೇ ಇರುವುವು. ಎಲೈ ಮಹಾಮುನಿಯೆ, ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಸೂರ್ಯದೇವನಿಂದ ಆ ಜಾಂಬವತೀ ಕುಮಾರನಾದ ಸಾಂಬನು ದೀಪ್ತನಾದ ಬಗೆಹೇಗೆ ? ಪರಮಧರ್ಮಸ್ವರೂಪನಾದ ಆ ಸಾಂಬನು ಸೂರ್ಯದೇವ

ಕಥಂ ಸ ದೀಕ್ಷಿತಸ್ತೇನ ಭಾಸ್ಕರೇಣ ಮಹಾತ್ಮನಾ ।

ಸಾಂಬಃ ಪರಮಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ತನ್ನಮಾಖ್ಯಾತುಮರ್ಹಸಿ

॥ ೩ ॥

॥ ವಸಿಷ್ಠ ಉವಾಚ ॥

ಏಕಾಗ್ರಂ ಮಾನಸಂ ಕೃತ್ವಾ ವೃತ್ತಿಂ ಸಮ್ಯಗ್ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾಂ ।

ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಪರಯಾ ಯುಕ್ತಃ ಶೃಣು ಯತ್ತತ್ಸಮೀಹಿತಂ

॥ ೪ ॥

ಪುರಾಣಸ್ಯೋತ್ತರಂ ರಾಜನ್ಯದುಕ್ತಂ ಭಾಸ್ಕರೇಣ ತು ।

ತತ್ತೇಜಹಂ ಸಂಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ದೀಕ್ಷಾಮಂಡಲಮುತ್ತಮಮ್

॥ ೫ ॥

ಸಾಂಬಂ ಪ್ರತಿ ಮಹಾಬಾಹೋ ಯದುಕ್ತಂ ಭಾಸ್ಕರೇಣ ತು ।

ತನ್ನಹಾಮಂಡಲಂ ನಾಮ ತತ್ತ್ವಂ ಮಂತ್ರವಿಭೂಷಿತಂ

॥ ೬ ॥

ನಿಂದ ಪಡೆದ ಆ ದೀಕ್ಷಾವಿಧಾನವನ್ನು ನನಗೆ ದಯೆಯಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಬೇಕು, ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನೇ ಸಮರ್ಥನು, ” ಎಂದು ಬೃಹದ್ಬಲರಾಜನು ವಸಿಷ್ಠಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮತ್ತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು.

೪-೫. ಆಗ ವಸಿಷ್ಠಮುನಿಯು “ಅಯ್ಯೋ, ರಾಜನೇ; ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಮನೋವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೇಳುವವನಾಗು. ಸೂರ್ಯನ ಪುರಾಣಶ್ರವಣವಾದ ನಂತರ ತೃಪ್ತನಾದ ಸೂರ್ಯದೇವನೇ ಸಾಂಬನಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ದೀಕ್ಷಾವಿಧಿಯನ್ನು ನಿನಗೆ ಈಗ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ, ” ಎಂದು ಇಂತೆಂದನು.

೬. ಮಹಾ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಬೃಹದ್ಬಲನೇ; ಸೂರ್ಯದೇವನು ಸಾಂಬನನ್ನು ಕುರಿತು ಉಪದೇಶಮಾಡಿದ ದೀಕ್ಷಾವಿಧಿಗೆ ಮಹಾಮಂಡಲವೆಂದು ಹೆಸರು. ಇದು ಅನೇಕ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಸೂರ್ಯಾರಾಧನೆ ಮಾಡಲು ರಚಿತವಾದ ಮಂಡಲ ಕ್ರಮವನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದೇ ಈ ಮಹಾ ಮಂಡಲದ ತತ್ತ್ವ.

ಯಥಾ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾಸ್ತಾನಾದ್ಭೂಮಿಂ ನಿಷ್ಕ್ರಮ್ಯ ಶೋಧಯೇತ್ |
ಯಾಮ್ಯಮಾಹೇಂದ್ರವಾರುಣ್ಯಕೌಬೇರಂ ಚ ಯಥಾಕ್ರಮಂ || ೭ ||

ಮಾಹೇಂದ್ರೇ ವಿಜಯೋ ನಿತ್ಯಮರ್ಥಪ್ರಾಪ್ತಿಕ್ಷಮಃ ನಿಶ್ಚಲಾ |
ಶತ್ರುಜಾಂ ನಿಧನಂ ಚೈವ ಮಿತ್ರಲಾಭಶ್ಚ ದಕ್ಷಿಣೇ || ೮ ||

ಪ್ರತಿಪಕ್ಷೋನ್ನತಿವ್ಯಾಧಿನಿಯಮೇನ ಜಲಾಧಿಪೇ |
ಸೌಮ್ಯೇ ಶಾಂತಿಃ ಸುತಾನಾಪ್ತಿಃ ಪ್ರಜಾ ಮೋದತಿ ವಿಜ್ವರಾಃ || ೯ ||

ಅಗ್ನೇಯಃ ಶೇಷಕಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ನೈರ್ಮತ್ಯಃ ಸಾಪಸಂಕರಃ |
ಮಾರುತಶ್ಚಾವ್ಯವಸ್ಥಾನಮೈಶಾನ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಲಂಭಕಂ || ೧೦ ||

೭. ಮಂಡಲವನ್ನು ರಚಿಸಲು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿರುವ ಭೂಮಿಯ ದಕ್ಷಿಣ, ಪೂರ್ವ, ಪಶ್ಚಿಮ, ಮತ್ತು ಉತ್ತರ, ಈ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಭೂಶೋಧನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

೮-೯. ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ (ಇಂದ್ರದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ) ಮಂಡಲವನ್ನು ರಚಿಸಿದರೆ ವಿಜಯವೂ ಶಾಶ್ವತವಾದ ದ್ರವ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಉಂಟಾಗುವುದು. ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದರೆ ಶತ್ರುನಾಶವೂ ಮಿತ್ರಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ದೊರಕುವುದು. ವರುಣದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಮಂಡಲ ನಿರ್ಮಾಣದಿಂದ, ಶತ್ರುಪಕ್ಷದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಯಜಮಾನನಿಗೆ ರೋಗಾದಿಗಳೂ ಉಂಟಾಗುವುವು. ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನ ಮಂಡಲದಿಂದ ಪುತ್ರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುವುದು. ಮತ್ತು ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ರೋಗಭೀತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಸುಖವಾಗಿರುವರು.

೧೦. ಹೀಗೆ, ಇಂದ್ರ, ಯಮ, ವರುಣ ಮತ್ತು ಕುಬೇರ ಈ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಡಲ ರಚನೆಯ ಶುಭಾಶುಭಸಫಲಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ಈಗ ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು ವಿಧದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಫಲವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು.

ಅಗ್ನೇಯದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮಂಡಲವನ್ನು ರಚಿಸಿದರೆ ಕಾರ್ಯನಾಶವಾಗುವುದು. ನೈಋತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಾಪ ಸಾಂಕರ್ಷ್ಯವುಂಟಾಗುವುದು. ವಾಯವ್ಯದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯವು ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯದೆ ಅನ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಗಾಗುವುದು. ಈಶಾನ್ಯದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮಂಡಲವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಲಾಭವುಂಟಾಗುವುದು.

ತೇಷಾಂ ನಿರೂಪಿತಂ ಸ್ಥಾನಂ ಯಥಾ ಕಾಮಂ ಸಮಾಹಿತಾಃ ।

ದೃಷ್ಟದೋಷಪರಿಕ್ರಾಂತಾಂ ಭೂಮಿಂ ಕುರ್ವಂತಿ ಸಾಧಕಾಃ ॥ ೧೧ ॥

ರತ್ನಿ ಮಾತ್ರಮಧಃ ಖಾತಾಂ ಸಮಂತಾತ್ಪಂಚಮಿಶಕಂ ।

ಕೃತ್ವಾ ತು ಸುಸಮಂ ದೇಶಂ ಪ್ರಾಗುದಕ್ಲೇಶನಂ ಶುಭಂ ॥ ೧೨ ॥

ಪ್ರಾಗ್ಗಂಶಂ ತತ್ರ ಕುರ್ವೀತ ಬ್ರಹ್ಮವೃಕ್ಷಮಯಂ ಶುಭಂ ।

ಪರಿತಃ ಕಾರಯೇದ್ಭೂಮಿಂ ಸುಸಮಾಂ ಶೋಭನಾಂಸ್ತಥಾ ॥ ೧೩ ॥

ಉದುಂಬರಮಯಂ ಕೃತ್ವಾ ಲಾಂಗಲಂ ಸುಸಮಾಹಿತಃ ।

ಸೌವರ್ಣಮುಖಸಂಯುಕ್ತಂ ತೇನ ಭೂಮಿಂ ತು ವಾದಯೇತ್ ॥ ೧೪ ॥

ತತಃ ಸಮತಲಂ ಕೃತ್ವಾ ಸುಧಾಲೇಪೇನ ಲೇಪಯೇತ್ ।

ಸೇಚಯೇತ್ಪಂಚಗವ್ಯೇನ ರಕ್ತಚಂದನವಾರಿಣಾ ॥ ೧೫ ॥

೧೧. ಈ ರೀತಿ ಭೂಮಿಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಆಯಾ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೇಳಿಯಾಯಿತು. ಸಾಧಕರು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ದೋಷಗಳಾವುವೂ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಆರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ನಿಯಮದಿಂದ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆ ಮಾಡುವರು.

೧೨-೧೩. ಮಂಡಲ ರಚನೆಮಾಡುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಉತ್ತಮ ಸಮೀಕರಣ ಮಾಡಬೇಕು. ನೇಗಿಲಿನ ಗುಳವು ಮುಷ್ಟಿಬದ್ಧವಾದ ಮೊಳದಷ್ಟು (ರತ್ನಿ) ನೆಲದೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಂತಿರಬೇಕು. ಇಪ್ಪತ್ತೈದುಮೊಳ ಉದ್ದ ಮತ್ತು ಅಗಲದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪೂರ್ವ ಅಥವಾ ಉತ್ತರದಿಗಭಿಮುಖವಾಗಿ ಉಳಬೇಕು. ಆ ನೇಗಿಲಿನ ಮರವು ಬ್ರಹ್ಮವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಪೂರ್ವದೈರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಇಂತಹ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಮೀಕರಣ ಮಾಡಬೇಕು.

೧೪. ಅಥವಾ ಅತ್ತಿಮರದಿಂದ ನೇಗಿಲನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಸುವರ್ಣದ ಗುಳವನ್ನು ಹಾಕಿ ಅದರಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಳಬಹುದು.

೧೫. ಆಮೇಲೆ ಈ ರೀತಿ ಉತ್ತಿರುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಟ್ಟ ಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸುಣ್ಣ ಗಾರೆ ಹಾಕಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಪಂಚಗವ್ಯದಿಂದಲೂ ಕೆಂಪುಚಂದನದ ನೀರಿನಿಂದಲೂ ಸಹ ಆ ಸ್ಥಳವು ನೆನೆಯುವಂತೆ ಚುಮುಕಿಸಬೇಕು.

ಚಂದನೇನ ಪುನರ್ಲೇಪೋ ರಕ್ತೇನ ತು ವಿಧೀಯತೇ |

ಯಥಾ ನ ಸ್ಫುಟಿತೇ ಭೂಮಿಸ್ತಥಾ ಕುರ್ಯಾತ್ಪ್ರಯತ್ನತಃ || ೧೬ ||

ಸ್ಫುಟಿತಾ ದೂಷಿತಾ ಭೂಮಿಃ ಕ್ಷಚಿನ್ನಿಮ್ನಾ ದರಿದ್ರತಾ |

ಉಚ್ಛ್ರಿತಾ ಭಿದ್ರಿತಾ ಚೈವ ಸರ್ವಾಪದಭಿಶಂಸಿನೀ || ೧೭ ||

ಏವಂ ಸಮಾಹಿತಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಮನೋಹ್ಲಾದಕರೀಂ ಶುಭಾಂ |

ಅಪ್ತೈಶುದ್ಧೈಶ್ಚ ಶುಚಿಭೀರಕ್ಷಾಂ ಕುರ್ವೀತ ಯತ್ನತಃ || ೧೮ ||

ತಸ್ಯಾಶ್ಚೋತ್ತರಪಾರ್ಶ್ವೇಣ ಕುರ್ಯಾದ್ಗುರುಗೃಹಂ ಮಹತ್ |

ಸಂಭಾರಸಂಭೃತಃ ಶಿಷ್ಯೋ ಗುರೋರಾತ್ಮಾನಮರ್ಪಯೇತ್ || ೧೯ ||

೧೬. ಪುನಃ ರಕ್ತಚಂದನವನ್ನು ಲೇಪನ ಮಾಡಿ ಭೂಮಿಯು ಬಿರಿಯದಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೧೭. ಭೂಮಿಯು ಬಿರಿದರೆ ಅದು ದುಷ್ಟವೆನಿಸುವುದು. ಭೂಮಿಯು ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿರದೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಹಳ್ಳ ಮತ್ತೊಂದುಕಡೆ ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದರೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ವುಂಟಾಗುವುದು. ಭೂಮಿಯು ಮೊದಲಿನ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಎತ್ತರವಾಗಿ ಬಿರಿದು ಚೂರುಚೂರಾಗಿದ್ದರೆ ಸಕಲ ವಿಪತ್ತುಗಳನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುವುದು.

೧೮. ಈ ರೀತಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂತೋಷ ವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಪರಿಶೋಧಿಸಿ, ಅಪ್ತರೂ ಪರಿಶುದ್ಧರೂ ಆದ ಜನಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ಏರ್ಪಡಿಸಬೇಕು.

೧೯. ಹೀಗೆ ಪರಿಶೋಧಿಸಿದ ಭೂಮಿಯ ಉತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗುರುವಿ ಗೋಸ್ವರ ಒಂದು ಮನೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಶಿಷ್ಯನಾದವನು ಸಕಲ ಸಲ ಕರಣಿಗಳಿಂದಲೂ ಯುಕ್ತನಾಗಿ ತನ್ನ ಗುರುವಿಗೆ ತನ್ನನ್ನೇ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಗುರುವಿಗೆ ವಿನೀತನಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕು.

ವಿಶುದ್ಧಕುಲಸಂಭೂತಂ ವೇದವೇದಾಂಗಪಾರಗಂ ।

ಆತ್ಮವಿದ್ಯಾರತಂ ದಾಂತಂ ದೇವದ್ವಿಜಪರಾಯಣಂ

॥ ೨೦ ॥

ಅಪ್ರವೃತ್ತಿಜಿತಧರ್ಮಾಣಂ ತ್ರಯೀಮಾರ್ಗವ್ಯವಸ್ಥಿತಂ ।

ಮಾನವಂ ಧರ್ಮವೇತ್ತಾರಮಗ್ರಜನ್ಮಕ್ರಿಕಾಲಿಕಂ ।

ಗುರುಮೇವಂ ವಿಧಂ ವಿದ್ಯಾಚ್ಛಿಷ್ಯಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯತಃ ಸರಂ

॥ ೨೧ ॥

ಗುರೋರ್ಗುಣಸಮಃ ಶಿಷ್ಯಸ್ತಸ್ಯ ಕಾರ್ಯೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ ।

ಚೋದಿತೋ ಭಕ್ತಿತತ್ತ್ವೇನ ಧರ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಫಲಂ ಪ್ರತಿ

॥ ೨೨ ॥

ವರ್ಜಯೇದ್ಧೀನಜಾತೀಂಶ್ಚ ನಾಸ್ತಿಕಾನಶುಚೀನ್ನರಾನ್ ।

ದೇವಂ ದ್ವಿಜಂ ಗುರುಂ ವಾಪಿ ಯೇ ಚ ನಿಂದಂತಿ ಸರ್ವದಾ

॥ ೨೩ ॥

ಸಗುಣಾ ನಿರ್ಗುಣಾ ವಾಪಿ ಯಸ್ಯ ಭಕ್ತಿಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ ।

ಅನುಗ್ರಾಹ್ಯಃ ಸಗುರುಣಾ ನಿತ್ಯಭೂತಾರ್ಥಕಾರಿಣಾ

॥ ೨೪ ॥

೨೦-೨೧. ಆ ಗುರುವಾದರೋ ಸತ್ಕುಲೀನನಾಗಿರಬೇಕು. ವೇದ ವೇದಾಂಗಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವನಾಗಿರಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನುರಿತವನಾಗಿ, ದೇವದ್ವಿಜರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಉದಾರನೂ, ಧರ್ಮಜ್ಞನೂ, ಬ್ರಹ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಪರನೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ಇಂತಹವನನ್ನು ಗುರುವನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸಬೇಕು.

೨೨-೨೩. ಶಿಷ್ಯನಾಗುವವನು ಗುರುವಿನ ಗುಣವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯಬೇಕು. ಗುರುವು ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕು. ಧರ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಕರವಾದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿರಬೇಕು. ಹೀನಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನೂ, ನಾಸ್ತಿಕನೂ, ಅಶುಚಿಯಿಂದಿರುವವನೂ, ದೇವದ್ವಿಜರುಗಳನ್ನು ಸರ್ವದಾ ನಿಂದಿಸುವವನೂ ಶಿಷ್ಯನಾಗಲು ಅನರ್ಹನು.

೨೪. ಆದರೆ ಯಾವ ಶಿಷ್ಯನು ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನೋ ಆತನು ಗುಣಿಯಾಗಲಿ, ಗುಣರಹಿತನಾಗಲಿ. ಅವನನ್ನು ಶಿಷ್ಯನೆಂತೆ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ ಸದ್ಗುರುವು ಅವನಿಗೆ ದಿವ್ಯಮಂತ್ರರಹಸ್ಯವನ್ನು ಉಪದೇಶಮಾಡಬಹುದು.

ಮಹಾಮಂಡಲನೇತ್ರಾ ತು ಹ್ಯಾಚಾರ್ಯೋ ಯತ್ರ ತಿಷ್ಠತಿ |

ತತ್ರ ತಿಷ್ಠತೇ ದೇವೋಸೌ ಲೋಕನಾಥೋ ಜಗತ್ಪತಿಃ || ೨೫ ||

ತತ್ರ ಪುಣ್ಯಾ ಜಪದಾಃ ಪ್ರಜಾಶ್ಚ ನಿರುಪಗ್ರವಾಃ |

ನರಾಣಾಮಧಿಪಸ್ತತ್ರ ಕೃತಕೃತ್ಯೋ ಮಹೀಯತೇ || ೨೬ ||

ಜ್ಞಾತ್ವಾ ತು ಪರಮಂ ಜ್ಞಾನಂ ಸರ್ವದೀಕ್ಷಾಸಮನ್ವಿತಃ |

ಸರ್ವವೇದಪವಿತ್ರಶ್ಚ ಗೃಹ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಾತ್ಮಕಸ್ಸದಾ || ೨೭ ||

ಅವಿಕಲ್ಪಂ ವಿಕಲ್ಪಂ ಚ ಯೋಗಂ ಸರ್ವಾರ್ಥಸಾಧಕಂ |

ಕನ್ಯಾಕರ್ತಿಸೂತ್ರೇಣ ಅರ್ಕತೂಲಮಯೇನ ವಾ || ೨೮ ||

ವರ್ತಯೇತ್ತಿವೃತಂ ಸೂತ್ರಂ ಗ್ರಂಥಿಕೇಶವಿವರ್ಜಿತಂ |

ದೇವಸ್ಯತ್ವೇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ತ್ರಿರಾದಿತೈನ ವಾ ಪುನಃ || ೨೯ ||

೨೫-೨೬. ಈ ದೀಕ್ಷಾವಿಧಿಯನ್ನು ನಡೆಸುವ ಆಚಾರ್ಯನು ಮೊದಲು ಈ ಮಹಾ ಮಂಡಲವಿಧಿಯನ್ನು ತಿಳಿದವನಾಗಿರಬೇಕು. ಮಹಾ ಮಂಡಲವನ್ನರಿತ ಮಹಾತ್ಮನು ಇರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಲೋಕನಾಥನಾದ ಸೂರ್ಯದೇವನು ವಾಸಿಸುವನು. ಅಲ್ಲದೆ ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಜನರೂ, ರಾಜರೂ, ಉಪದ್ರವಾದಿಗಳಿಂದ ರಹಿತರಾಗಿ ಕೃತಕೃತ್ಯರನಿಸುವರು.

೨೭-೨೮. ಈ ಮಂಡಲವಿಧಿಯ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವನು ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಸಕಲ ವೇದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ, ಗೃಹ್ಯ ಸೂತ್ರಾದಿಗಳನ್ನೂ, ತಿಳಿದು ಪವಿತ್ರನೆನಿಸಿರಬೇಕು. ವಿಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸಾದಿಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧನೆನಿಸಬೇಕು. ಇಂತಹವನು ಮೊದಲು ಮಂಗಳಸೂತ್ರದಿಂದಾಗಲೀ ಎಕ್ಕದ ಗಿಡದ ಹತ್ತಿಯಿಂದಾಗಲೀ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು.

೨೯-೩೦. ಆ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಮೂರು ಎಳೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಸೇರಿಸಿ ಹೊಸಿಯಬೇಕು ಮಧ್ಯೆ ಗ್ರಂಥಿಯಾಗಲೀ, ಕೇಶವಾಗಲೀ ಸೇರಕೂಡದು. ದೇವಸ್ಯತ್ವಾ

ಪ್ರೋಕ್ಷಯೇತ್ರಿವೃತಂ ಸೂತ್ರಂ ತತಃ ಕರ್ಮ ಸಮಾಚರೇತ್ |
ಹೇನುಪಾತ್ರಂ ಪ್ರಗೃಹ್ಯಾದೌ ರಾಪ್ಯಮಾದುಂಬರಂ ಕ್ರಮಾತ್ |
ಅರ್ಘ್ಯಂ ದತ್ತಾ ದಿಗೀಶೇಭ್ಯೋ ಯಥಾಪೂರ್ವಂ ಕ್ರಮೇಣ ತು || ೩೦ ||

ಮಧ್ಯೇ ನಾರಾಯಣಾಖ್ಯಾಯ ಸೂರ್ಯಾಯ ಪರಮಾತ್ಮನೇ |
ತೇಜೋ ಬುದ್ಧ್ಯದರೂಪಾಯ ಅರ್ಘ್ಯಪಾತ್ರಂ ನಿನೇದಯೇತ್ || ೩೧ ||
ಧೂಪನೇನಂ ಕ್ರಮೇಣೈವ ಬಲಿಂ ಚಾಪಿ ಸುಸಂಸ್ಕೃತಂ |
ತಿಲಾಂಸ್ತ್ರೀನುಧುರೋಪೇತಾಂ ಜುಹುಯಾತ್ಯರ್ನುಸಿದ್ಧಯೇ || ೩೨ ||

ಓಂ ಇಂದ್ರಾಯ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಸ್ವಾಹಾ
ಓಂ ಅಗ್ನಯೇ ಶುಚಿಷ್ಮತೇ ಸ್ವಾಹಾ
ಓಂ ಯಮಾಯ ಧರ್ಮಾತ್ಮನೇ ಸ್ವಾಹಾ

ಪ್ರಸವೇ, ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದಾಗಲಿ, ತ್ರಿರಾದಿತ್ಯ ದೇವತಾಕವಾದ ಮಂತ್ರದಿಂದಾಗಲಿ, ಆ ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಜಲವನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ, ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕರ್ಮಾರಂಭ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಚಿನ್ನದ ಅಥವಾ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಅಥವಾ ಉದುಂಬರವೃಕ್ಷದ (ಅತ್ತಿಯಮರದ) ವಿಕಾರವಾದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ದಿಕ್ಪಾಲಕರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಬೇಕು.

೩೧-೩೨. ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಭಗವಂತನಾದ ಸೂರ್ಯದೇವನು ಕೇವಲ ತೇಜೋರಾಶಿಯಿಂದೇ ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಧೂಪದಿಂದ ನೈವೇದ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ದಿಕ್ಪಾಲಾದಿಯಾಗಿ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣದೇವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಕಲ್ಪೋಕ್ತವಾಗಿ ಪಾಯಸ ಸಹಿತವಾದ ಎಳ್ಳಿನಿಂದ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಕರ್ಮವು ಫಲಪ್ರದವಾಗುವುದು.

ಹೋಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮರೂಪಿಯಾದ ಇಂದ್ರನಿಗೂ ಶುಚಿಷ್ಮಂತನಾದ ಅಗ್ನಿಗೂ, ಧರ್ಮಾತ್ಮಕನಾದ ಯಮನಿಗೂ, ಕಾಲಾತ್ಮಕನಾದ ನಿಘೃತಿಗೂ, ಸಲಿಲ

ಓಂ ನೈಋತಯೇ ಕಾಲಾತ್ಮನೇ ಸ್ವಾಹಾ
ಓಂ ವರುಣಾಯ ಸಲಿಲಾತ್ಮನೇ ಸ್ವಾಹಾ
ಓಂ ವಾಯುನೇ ಸ್ವರ್ಶಾತ್ಮನೇ ಸ್ವಾಹಾ
ಓಂ ಸೋಮಾಯಾಮೃತಾತ್ಮನೇ ಸ್ವಾಹಾ
ಓಂ ಈಶಾನಾಯ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮನೇ ಸ್ವಾಹಾ

ಓಂ ಪರಾಯ ವಿದ್ಮಹೇ ತೇಜೋರೂಪಾಯ ಧೀಮಹಿ ।
ತನ್ನ ಸ್ತೇಜಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ॥

ಮಹಾಮಂತ್ರವಿಮಂ ಪುಣ್ಯಂ ಮಹಾಮಂಡಲಸಂಭವಂ ।

ಸ್ಮರಂತಿ ಯೇ ಸದಾ ರಾಜನ್ ತೇ ಭವಂತಿ ಹಿತದ್ವಿಜಾಃ ॥ ೩೪ ॥

ಶರೀರಮಂಡಲಸ್ಯೇದಂ ಮಹಾಮಂತ್ರಂ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಂ ।

ತಸ್ಮಾನ್ನಹತ್ತ್ವಮೇವೋಕ್ತಂ ಮಂಡಲಸ್ಯ ಪುರಾತನೈಃ ॥ ೩೫ ॥

ಕರ್ಣಿಕಾಷ್ಟಾಂಗುಲಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಕೇಸರಂ ತತ್ಸಮಂ ಸ್ಮೃತಂ ।

ಕರ್ಣಿಕಾಕೇಸರೈಸ್ತುಲ್ಯಾ ಪದ್ಮಸ್ಯ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಾ ॥ ೩೬ ॥

ತ್ಮಕನಾದ ವರುಣನಿಗೂ, ಸ್ವರ್ಶಾತ್ಮಕನಾದ ವಾಯುವಿಗೂ, ಅಮೃತಾತ್ಮಕನಾದ ಸೋಮನಿಗೂ, ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕನಾದ ಈಶಾನನಿಗೂ, ಸ್ವಾಹಾಕಾರದಿಂದ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು.

೩೪-೩೫. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮಂತ್ರವೇ ಮಹಾ ಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮೂಲಮಂತ್ರ. ಇದನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವ ದ್ವಿಜರೇ ನಿಜವಾಗಿ ಲೋಕಹಿತಕಾರಕರು. ಶರೀರಾಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾ ಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಇದನ್ನೇ ಮಹಾ ಮಂತ್ರವೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟು ಮಹತ್ವವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವುದು.

೩೬. ಮಹಾ ಮಂಡಲದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಮಲದ ಆಕಾರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಆ ಕಮಲಕ್ಕೆ ಮಧ್ಯದ ದಿಂಡನ್ನು ಅಷ್ಟಾಂಗುಲ ಪ್ರಮಾಣವುಳ್ಳದ್ದನ್ನಾಗಿ ರಚಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಅದಕ್ಕೆ ಅದೇ ಅಳತೆಯಿಂದ ಕೇಸರಗಳನ್ನೂ ಕವಿಸಬೇಕು. ಮಧ್ಯದ ದಿಂಡು ಎಷ್ಟುದ್ದವಾಗಿರುವುದೋ ಕೇಸರಗಳೂ ಅದೇ ಪ್ರಮಾಣಉದ್ದದಲ್ಲಿರಬೇಕು.

ಪದ್ಮತುಲ್ಯಃ ಸ್ಪೃತೋ ದ್ವಾರಃ ಪ್ರಕೋಷ್ಣೋ ದ್ವಾರತುಲ್ಯಕಃ |

ವೀಥಿಃ ಪ್ರಕೋಷ್ಣಕೈಸ್ತುಲ್ಯಾ ಸ್ಥಿತಿರೇಷಾ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾ || ೩೭ ||

ಸಿತಂ ರಕ್ತಂ ತಥಾ ಪೀತಂ ಹರಿತಂ ಕೃಷ್ಣಮೇವ ಚ |

ಅಲಿಖೇನ್ಮಂಡಲಂ ಮಂತ್ರೀ ಗಾಯತ್ರಾ ಪರಿಮಂತ್ರಿತಂ || ೩೮ ||

ಅಪ್ಯಹಸ್ತಂ ಸಮಂತಾತ್ರು ಬಾಹ್ಯತೋ ಮಂಡಲಾಕೃತಿಃ |

ತದರ್ಥೇನ ಪುನರ್ಮಧ್ಯವಾಪೀತುಲ್ಯಂ ಪುರಂ ಲಿಖೇತ್ || ೩೯ ||

ತನ್ನಧ್ಯೇ ತು ಲಿಖೇತ್ಪದ್ಮಂ ಪತ್ರದ್ವಾದಶಭೂಷಿತಂ |

ಮೂರ್ತಿದ್ವಾದಶಕಂ ತೇಷು ನಿವಿಶೇತ್ತು ವಿಧಾನವಿತ್ || ೪೦ ||

೩೭. ಪದ್ಮದಂತೆ ದುಂಡಾಗಿಯೂ ವಿಶಾಲವಾಗಿಯೂ ಮಂಡಲದ ದ್ವಾರ ವನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕು. ಆ ಮಂಡಲದ ಒಳ ಕೋಣಗಳೂ ಮಧ್ಯದ ವೀಥಿಯೂ, ಪದ್ಮದ ಅಳತೆಗೆ ಸರಿಸಮನಾಗಿರಬೇಕು. ಇದೇ ಮಂಡಲದ ರಚನಾಕ್ರಮ.

೩೮. ಆ ಮಂಡಲವು, ಬಿಳುಪು, ಕೆಂಪು, ಹಳದಿ, ಕಪ್ಪು ಈ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರಬೇಕು. ಈ ವರ್ಣಗಳನ್ನು ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದಲೇ ಆ ಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಸಂಯೋಜನ ಮಾಡಬೇಕು.

೩೯-೪೦. ಆ ಮಂಡಲದ ಒಟ್ಟು ಸುತ್ತಳತೆಯು ಎಂಟು ಮೊಳವಿರಬೇಕು. ಹೊರಭಾಗದ ನೋಟಕ್ಕೆ ಅದು ಮಂಡಲದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರಬೇಕು. ಒಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮೊಳದ ಸುತ್ತಳತೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಆಕಾರದಂತೆ ಒಂದು ಪುರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಆ ಪುರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕಮಲವಿರಬೇಕು. ಆ ಕಮಲಕ್ಕೆ ಹನ್ನೆರಡು ದಳಗಳಿರಬೇಕು. ಆ ಹನ್ನೆರಡು ಎಸಳುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹನ್ನೆರಡು ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಚತುರಶ್ರಂ ಪುನಃ ಕೃತ್ವಾ ಬಾಹ್ಯತೋಸ್ರಸಮಾಲಿಖೇತ್ |

ವಜ್ರಂ ಶಕ್ತಿಂ ಚ ದಂಡಂ ಚ ಖಡ್ಗಪಾಶಂ ತಥೈವ ಚ |

ಧ್ವಜಂ ಗದಾಂ ತ್ರಿಶೂಲಂ ಚ ಯಥಾರೂಪಂ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಂ || ೪೧ ||

ನರೋ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕಶೃಂಭುರ್ನಮಸ್ಕಾರೋ ವಷಟ್ಕೃತಃ |

ಸಂಬುದ್ಧೋ ವಿಶ್ವಕರ್ತಾ ಚ ನಿಷ್ಕಲೋ ಜ್ಞಾನಸಂಭವಃ || ೪೨ ||

ಮಾನೋನ್ಮಾನೋ ಮಹಾನ್ ಸತ್ಕೋ ದ್ವಾದಶೈತೇ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ |

ಅಧಾರಭೂತಾಸ್ಸರ್ವಸ್ತು ಜಗನ್ನಾಥಾ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾಃ || ೪೩ ||

ಅಭೀಷವೇ ಇದಂವಿಷ್ಣು ಧಾಮಚೈಂದೋ ಮನೋಜ್ಯೋತಿ |

ಶ್ಚತ್ವಾರಿಶೃಂಗಾಸ್ತೇ ಪ್ರಾಣಾಯ ಅಗ್ನಿಮೀಡೇ ಇವೇ |

ಶ್ಲೋಕೇತ್ವಾ ಅಗ್ನಿ ಆಯಾಹಿ ಶನ್ನೋದೇವೀ |

ಕೃತ್ತಿವಾಸಾ ಬ್ರಹ್ಮಜಜ್ಞಾನಮಿತಿ ಯದ್ದೇವಾ ದ್ವಾದಶಮೂರ್ತಯಃ || ೪೪ ||

೪೧. ಹೊರಭಾಗದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಚತುರಸ್ತುಕಾರದ ಒಂದು ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ವಜ್ರ, ಶಕ್ತಿ, ದಂಡ, ಕತ್ತಿ, ಪಾಶ, ಧ್ವಜ, ಗದೆ, ತ್ರಿಶೂಲ, ಮುಂತಾದ ಆಯುಧಗಳ ಯಥಾವತ್ತಾದ ಆಕಾರವನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕು.

೪೨-೪೩. ದ್ವಾದಶ ದಳಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ನರ, ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕ, ಶಂಭು ನಮಸ್ಕಾರ, ವಷಟ್ಕೃತ, ಸಂಬುದ್ಧ, ವಿಶ್ವಕರ್ತಾ ನಿಷ್ಕಲ, ಜ್ಞಾನಸಂಭವ, ಮಾನ, ಉನ್ಮಾನ ಎಂಬ ಹನ್ನೆರಡು ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಈ ಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಅಧಾರಭೂತರನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು.

೪೪. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ದ್ವಾದಶ ಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ “ಅಭೀಷವೇ” ಇದಂವಿಷ್ಣುಃ ” “ ಧಾಮಚೈಂದೋ ” “ ಮನೋಜ್ಯೋತಿ ” “ ಚತ್ವಾರಿಶೃಂಗಾ ” “ ತೇ ಪ್ರಾಣಾಯ ” “ ಅಗ್ನಿಮೀಡೇ ಪುರೋಹಿತಂ ” “ ಇವೇಶ್ಲೋಕೇತ್ವಾ ” “ ಅಗ್ನಿ ಆಯಾಹಿ ” “ ಶನ್ನೋದೇವಿ ” “ ಕೃತ್ತಿವಾಸ ” “ ಬ್ರಹ್ಮಜಜ್ಞಾನಂ ” ಎಂಬ ಈ ಹನ್ನೆರಡು ಮಂತ್ರಗಳು ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿ ಉಕ್ತವಾಗಿವೆ.

ಮಧ್ಯೇ ಮೂರ್ತಿಮಹಾಕಾಲೀ ಕಲ್ಪಿಕಾ ಚ ಪ್ರಬೋಧಿನೀ ।

ನೀಲಾಂಬರಾ ಘನಾಂತಸ್ಥಾ ಅಮೃತಾ ಚ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾ

॥ ೪೫ ॥

ಶುಕ್ಲೋ ಜಯಂತೋ ವಿಜಯೋ ನೈಕವರ್ಣೋ ಹುತಾಶನಃ ।

ಹುತಾರ್ಚಿವ್ಯಾಪಕಶ್ಚೈವ ಅಶ್ವಾಃ ಸಪ್ತ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ

॥ ೪೬ ॥

೪೫-೪೬. ಈ ದ್ವಾದಶ ದೇವತೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಮಹಾಕಾಲೀ, ಕಲ್ಪಿಕಾ, ಪ್ರಬೋಧಿನೀ, ನೀಲಾಂಬರ, ಘನಾಂತಸ್ಥಾ, ಅಮೃತಾ, ಮುಂತಾದ ದೇವಿಯರ ಭೇದಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು.

ಹಾಗೆಯೇ ಶುಕ್ಲ, ಜಯಂತ, ವಿಜಯ, ಅನೇಕವರ್ಣ, ಹುತಾಶನ, ಹುತಾರ್ಚಿ, ವ್ಯಾಪಕ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಏಳು ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ಗುರ್ತಿಸಬೇಕು.

ಓಂ ಹಾರಿಣೈಸ್ವಾಹಾ

ಇಡಾ

ಓಂ ನಿಹಾರಿಣೈಸ್ವಾಹಾ

ಸುಷುಮ್ನಾ

ಓಂ ಆನಂದಾಯೈಸ್ವಾಹಾ

ವಿದುಃ

ಓಂ ಭಾವಿನೈಸ್ವಾಹಾ

ಸಂಜ್ಞಾ

ಓಂ ಮೋಹಿನೈಸ್ವಾಹಾ

ಪ್ರಮರ್ದಿನೀ

ಓಂ ಜ್ವಾಲಿನೈಸ್ವಾಹಾ

ಪ್ರಕರ್ಷಿಣೀ

ಓಂ ತಾಪಿನೈಸ್ವಾಹಾ

ಮಹಾಕಾಲೀ

ಓಂ ಕಲ್ಪಾಯೈಸ್ವಾಹಾ

ಕಲ್ಪಿತಾ

ಓಂ ಕೃದ್ಧಾಯೈಸ್ವಾಹಾ

ಪ್ರಬೋಧಿನೀ

ಓಂ ಮೃತ್ಯುನೇಸ್ವಾಹಾ

ನೀಲಾಂಬರಾ

ಓಂ ಹರಾತ್ಯೈಸ್ವಾಹಾ

ಘನಾ

ಓಂ ದ್ರುಮಾಯುಸ್ವಾಹಾ

ಶುಕ್ಲಾ

ಓಂ ಶುದ್ಧಾಯುಸ್ವಾಹಾ

ಜಯಂತಃ

ಓಂ ಮಹಾಘೋರಣಾಯುಸ್ವಾಹಾ

ವಿಜಯಃ

ಓಂ ಚಿತ್ರಾಯುಸ್ವಾಹಾ

ಅನೇಕವರ್ಣಃ

ಓಂ ರುದ್ರಾಯುಸ್ವಾಹಾ

ಹುತಾಶನಃ

ಓಂ ಸಂಬಲಿತಾಯುಸ್ವಾಹಾ

ಹುತಾರ್ಚಿಃ

ಓಂ ಮಹಾಶಿಖಾಯುಸ್ವಾಹಾ

ವ್ಯಾಪಕಃ

ಓಂ ಜ್ವಲಿತ ಚಂಡಲೋಚನಾಯು

ಅರುಣೋರಭಸ್ಥಾನೇ

ಏವಮಾಲಿಖ್ಯ ವಿಧಿವನ್ಮಂಡಲಂ ಶಾಸ್ತ್ರಪೂರ್ವಕಂ ।

ಪೂರ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠಿತೇ ವಹ್ನೌ ಸಂಸ್ಕಾರಂ ಕಾರಯೇತ್ಪುನಃ

॥ ೪೭ ॥

ಪರಿಸಮೂಹನಂ ತತ್ರ ಗಾಯತ್ರಾ ಚೋಪಲೇಪನಂ ।

ಶನ್ನೋ ಭವಂತು ವನಸ್ಪದಿತ್ಯುಲ್ಲೇಖನಬಿಂದುನಾ

॥ ೪೮ ॥

ಅಭ್ಯಕ್ಷಣಂ ಬಿಂದುನಾ ।

ಅಧ್ಯಾಕ್ಷರಸಂಯುಕ್ತೇನ ಅಗ್ನೇಃ ಸ್ಥಾಪನಮುತ್ತಮಂ ।

ತತ್ತ್ವಮಧ್ಯೇ ಪ್ರಣವೋ ಭವೇತ್ ।

ಕೃತ್ವಾ ವಹ್ನಿ ಕ್ರಿಯಾಮೇತಾಂ ಯಥಾವದನುಪೂರ್ವಶಃ ।

ಸುಯಜೇತ್ ಕ್ಷೀರಸಂಯುಕ್ತಂ ಚರುಂ ದ್ವಾದಶಸಂಜ್ಞಿತಂ ।

ಸಂವೃತ್ಯಾರ್ಥಂ ತು ಗಾಯತ್ರಾ ಹೋಮಯೇಜ್ಞಾತವೇದಸಂ ॥ ೪೯ ॥

ಯಥೋದ್ಧಿಷ್ಟೇನ ಮಂತ್ರೇಣ ಸೂತ್ರಾನ್ ಪ್ರತಿಜುಹುಯಾತ್ ।

ಹೋಮಾಂತೇ ಪ್ರಾಶನಂ ಕೃತ್ವಾ ಗುರುಂ ದೇವಂ ಪ್ರಪೂಜಯೇತ್ ।

೪೭-೪೮. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಆಯಾ ದೇವತೆಗಳ ಹೆಸರನ್ನೂ, ಮಹಾಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕು. ಅನಂತರ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರಿಯಿಂದ ಉಪಲೇಪನಾದಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಸಮೂಹನ, ಪರ್ಯುಕ್ಷಣಾದಿಗಳನ್ನೂ ನಡೆಸಿ, "ಶನ್ನೋಭವಂತು ವನಸ್ಪತೇ" ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಉಲ್ಲೇಖನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೪೯. ಅಧ್ಯಾಕ್ಷರ ಸಂಯುಕ್ತವಾದ ಓಂಕಾರದಿಂದ (ಪ್ರಣವವಿಂದ) ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಮಹಾಮಂಡಲ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಣವಾಕ್ಷರವನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕು. ಅಂತೂ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ, ಅಗ್ನಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾದಿಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ, ಕ್ಷೀರಾನ್ನವನ್ನು ದ್ವಾದಶ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ (ಘರೈ) ಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರದಿಂದ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದೇ ಹೋಮಕ್ರಮ.

೫೦. ಅಲ್ಲದೆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಹೋಮಮಾಡಿ, ಅದೇ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಉದ್ದೇಶಶ್ರಾದ್ಧಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋಮ ಸಮಾಪ್ತಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ನಿಶೇಷೇಣ ವಿಧಾನೋಕ್ತೇನ ಕರ್ಮಣಾ || ೫೦ ||

ಸಹ ತೇನೈವ ವಿಧಿನಾ ಪ್ರಾಗ್ಗಂಶೇ ಪ್ರಾಕ್ಸಮಾಹಿತೇ |
ಪ್ರಥಾತೇ ಕೃತಪುಣ್ಯಾದೌ ದ್ವೌ ತೌ ವ್ರತಪರಾಯಣೌ || ೫೧ ||

ಮಂಡಲಾಲಿಖನಂ ಕುರ್ವಾತ್ ಯತ್ಪೂರ್ವಮಭಿಚೋದಿತಂ |
ವಿತಾನಧ್ವಜಮಾಲಾಭಿಃ ಕಲಶೈಶ್ಚ ನಿಭೂಷಿತಂ || ೫೨ ||

ದರ್ಪಣೈರ್ವಿಮಲೈಶ್ಚೈವ ಭತ್ತೈರ್ವಸ್ತ್ರಾವಕುಂಠಿತೈಃ |
ಯೋಗೈರ್ನಾನಾವಿಧೈರ್ಮಧ್ಯೈರ್ಮಹಾಬಲ್ಯುಪಹಾಸಕೈಃ || ೫೩ ||

ಪೂಜಾಂ ಕುರ್ವೀತ ನಿಯತೋ ಗುರುಮಂತ್ರಪರಾಯಣಃ |
ಕೃತ್ವಾ ಕುಶೋತ್ತರಾಂ ವೇದೀಂ ಚತುರಂಗುಲಮುಚ್ಚ್ರಿತಾಂ || ೫೪ ||

ಹೋಮಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೋಮಶೇಷ ಪ್ರಾರನೆಮಾಡಿ, ಗುರುವನ್ನೂ, ಇಷ್ಟದೇವರನ್ನೂ ಪೂಜಿಸಿ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಬೇಕು.

೫೧-೫೨. ಈ ಮಹಾಮಂಡಲ ರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ದಿನ, ಪ್ರಾತಃ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧಮನಸ್ಸುನಾಗಿ, ಗುರುಶಿಷ್ಯರಿಬ್ಬರೂ, ಪುಣ್ಯಾಹ ವಾಚನದಿಂದ ಪರಿ ಶುದ್ಧರಾಗಿ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಂಡಲರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಮಂಡಲದ ಸುತ್ತಲೂ, ಮೇಲ್ಕಟ್ಟು, ಧ್ವಜ, ಮಾಲೆ, ಕಲಶ, ಇವುಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಮಂಡಲವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಬೇಕು.

೫೩-೫೪. ಇಷ್ಟದೇವತಾ ಪೂಜೆಯನ್ನೂ, ಗುರು ಪೂಜೆಯನ್ನೂ, ಭತ್ತಿ, ಕಲಶ, ಕನ್ನಡಿ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಉಪಚಾರದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ನಡೆಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮಂತ್ರಪಾರಾಯಣಾದಿಗಳಿಂದ ಆ ಪೂಜಾವಿಧಿಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಮಂಡಲದ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚತುರಂಗುಲ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಎತ್ತರವಾದ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಾಗ್ರವಾಗಿ ಹಾಸಿದ ದರ್ಭೆಗಳುಳ್ಳ ಒಂದು ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು.

ಪಶ್ಚಿಮೇ ಮಂಡಲದ್ವಾರೇ ಶಿಷ್ಯಂ ತತ್ರಾಧಿವಾಸಯೇತ್ |

ದ್ರುಪದಾಪ್ರಥಮಂ ಪ್ರೋಕ್ಷಮಿದಮಾಪೋದ್ವಿತೀಯಕಂ

|| ೫೫ ||

ಕರ್ತೃಭಿರ್ದೇವತಾಭ್ಯಶ್ಚ ಭಾಸ್ಕರಾರ್ಚಿಸ್ತ್ರಿಭಿಃ ಪರೈಃ |

ಕೃತ್ವಾಭಿಷೇಕಂ ಮಂತ್ರೋಕ್ತಂ ಪುನಃ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ

|| ೫೬ ||

ಪ್ರವಿಷ್ಟೇ ಮಂಡಲಂ ಶಿಷ್ಯೇ ತತ್ತ್ವನ್ಯಾಸಂ ಪ್ರಕಲ್ಪಯೇತ್ |

ಓಂ ಆಂ ಶಿರಃ ಓಂ ಆಂ ಹೃದಯಂ

ಓಂ ಇಂ ನಾಭ್ಯಾಂ ಓಂ ಈಂ ಚಕ್ಷುಷೀ

ಓಂ ಈಂ ಓಂ ನಾಸಿಕಾಯಾಂ ಓಂ ಫಠ್

ಓಂ ಕರ್ಣಯೋಃ ಓಂ ಹುಂ ಓಂ ಆಸ್ಯೇ

ಓಂ ಕ್ಷಂ ಓಂ ಜಿಹ್ವಾಯಾಂ ಓಂ ಕ್ಷಾಂ

ಓಂ ಶಿಖಾಯಾಂ ಓಂ ಕ್ಷಂ ಓಂ ಸರ್ವಗಾತ್ರೇಷು

ನ್ಯಾಸಮೇವಂ ನಿಧಂ ಕೃತ್ವಾ ದಾಪಯೇದಷ್ಟಪುಸ್ಪಿಕಂ |

ಓಂ ಭೂತಾತ್ಮನೇ ಗೋಪತಯೇ ಸ್ವಾಹಾ ಪದ್ಮಮಧ್ಯೇ |

ಓಂ ಖದ್ಯೋತಾಯ ಸ್ವಾಹಾ ಪೂರ್ವತಃ

ಓಂ ಸಸತ್ಯಾಯ ಸ್ವಾಹಾ ದಕ್ಷಿಣತಃ

೫೫-೫೬. ಆ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಕೂರಿಸಬೇಕು. ದ್ರುಪದಾ ಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರದಿಂದಲೂ, ಇದಮಾಪಃ ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದಲೂ, ಸೂರ್ಯದೇವ ತಾಕವಾದ ಉದ್ಯನ್ನ ದೈತಿ ಎಂಬ ಮೂರು ಮುಖ್ಯಂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ, ಮಂತ್ರಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಮಹಾಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾದಿಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಬೇಕು.

ಶಿಷ್ಯನು ಮಹಾ ಮಂಡಲವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಈ ರೀತಿ ಶಿರಸ್ಸೇ ಆದಿಯಾದ ಅಂಗನ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ಅವಯವಕ್ಕೂ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಒಂದೊಂದು ಮಂತ್ರವನ್ನೂ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ ಅಯಾಯಾ ಅಂಗಗಳನ್ನೂ ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡಬೇಕು.

ಓಂ ಅನ್ಯುತಾಯ ಸ್ವಾಹಾ	ಪಶ್ಚಿಮತಃ
ಓಂ ವಕ್ಷಸ್ತಮಾಯ ಸ್ವಾಹಾ	ಉತ್ತರತಃ
ಓಂ ಅನ್ಯಕ್ತಾಯ ಸ್ವಾಹಾ	ಆಗ್ನೇಯ್ಯಾಂ
ಓಂ ಕ್ಷಯಾಯ ಸ್ವಾಹಾ	ನೈಋತ್ಯಾಂ
ಓಂ ಅಕ್ಷಯಾಯ ಸ್ವಾಹಾ	ವಾಯವ್ಯಾಂ
ಓಂ ಸಂಘಾತಿನೇ ಸ್ವಾಹಾ	ಐಶಾನ್ಯಾಂ

ಅಷ್ಟಮೂರ್ತೀನಾಂ ಚೋದಿತೈರ್ಮಂತ್ರೈಃ |
 ರಶ್ಮಿಭಿಸ್ಸಮುದಾಹೃತಂ |
 ಏವಂ ಕೃತಮಂತ್ರನ್ಯಾಸಮಭಿಷಿಕ್ತಂ ದೀಕ್ಷಾ |
 ಯೋಗೇನ ಯೋಜಯೇತ್ |

ಓಂ ಪಾವಕಾಯ ಶುಚಯೇ ಸ್ವಾಹಾ (ಯಜ್ಞೋಪವೀತಂ)
 ಓಂ ಧರ್ಮರಾಜಾಯ ಸ್ವಾಹಾ (ದಂತಕಾಷ್ಠಂ)
 ಓಂ ದುರುಕ್ತದುರಿತಪರಿಧಾನಿ ಸ್ವಾಹಾ (ಮೇಖಲಾಂ)

ಆ ರೀತಿ ನ್ಯಾಸಾಚರಣೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಎಂಟುಸಾರಿ ಎಂಟು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೂ ಮೇಲೆಹೇಳಿದ ಎಂಟು ಸ್ವಾಹಾಂತವಾದ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಪುಷ್ಪಾರ್ಚನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಅಥವಾ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನ ಅಷ್ಟಮೂರ್ತಿಗಳಾದ ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ವರುಣ, ಅಗ್ನಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಎಂಟುದೇವತೆಗಳ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಅಂತೂ ನ್ಯಾಸಾಚರಣಾನಂತರ ಅಭಿಷಿಕ್ತನಾದ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ದೀಕ್ಷಾವಿಧಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಈ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ, ಯಜ್ಞೋಪವೀತ, ದಂತಕಾಷ್ಠ, ಮೇಖಲಾ ಇವುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕು.

ಯಜ್ಞೋಪವೀತಂ-ಕಾಲ್ಯಾನಾವಿಕೃತ್ಯಚೋದ್ಯವಂ
ದಂತಕಾಷ್ಠಂ ಸಾಲಾಶಮೌದುಂಬರಂ ಖಾದಿರಂ ಚ ದಂಡಂ
ಮೇಖಲಾ ದರ್ಭಮೌಂಜೀಮೌರ್ವೀ ಬಿಲ್ವಜಾಃ

ಓಂ ಸರಸ್ವತೈಸ್ವಾಹಾ ಓಂ ವೇದವತೈಸ್ವಾಹಾ
ಓಂ ಚರ್ಮಾವತೈಸ್ವಾಹಾ ಓಂ ಸತ್ಯವತೈಸ್ವಾಹಾ
ಓಂ ಧ್ರುವಾವತೈಸ್ವಾಹಾ ಓಂ ಸ್ವಭಾವತೈಸ್ವಾಹಾ
ಓಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾವತೈಸ್ವಾಹಾ

ಏಭಿರ್ಮಂತ್ರೈಃ ಸಮಿದ್ಧೇಗ್ನೌ ಉಪವಿಶ್ಯ ಘೃತಾಹುತಯಃ |
ಪಾಕಯಜ್ಞಪಾತ್ರೇಣ ಸಸ್ತಾಹುತಯಃ |
ಪೂರ್ವೋಕ್ತಮಂತ್ರೇಣ ಜುಹುಯಾತ್ |
ಏವಂ ಕೃತ್ವಾ ವಿಧಾನಂ ತು ಶಿಷ್ಯಂ ಗುರುರಗ್ನಿ ಕುಂಡಾಧ್ಯಸ್ಥಾದಾಯ |
ಪಂಚಭಿಃ ಸ್ಥಾನೈರ್ಮೂರ್ಧ್ನಾ ಲಭೇತ್ |

ಈ ದೀಪ್ತೆಗೆ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು, ಕುರಿಯ ಉಣ್ಣೆಯಿಂದ ರಚಿಸಿರಬೇಕು.

ಹಲ್ಲುಜ್ಜುವ ಕಡ್ಡಿಯನ್ನೂ, ಮುತ್ತಗ, ಅತ್ತಿ, ಕಗ್ಗಲಿ, ಮುಂತಾದ ವೃಕ್ಷ
ಗಳಿಂದ ತರಬೇಕು. ದಂಡವು ಕಗ್ಗಲಿಯದಾಗಿರಬೇಕು.

ಸರಸ್ವತೈಸ್ವಾಹಾ ಎಂಬ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಸ್ವಾಹಾಕಾರಾಂತ ಪದಗಳಿಂದ, ಸಂಸ್ಕೃತ
ವಾದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಿದಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು. ಪಾಕಯಜ್ಞಪ್ರೋಕ್ತ
ವಾದ ಸಸ್ತಾಹುತಿಗಳನ್ನೂ ಅನಂತರ ನೆರವೇರಿಸಬೇಕು. ಇದಾದಮೇಲೆ ಗುರುವು
ಅಗ್ನಿಕುಂಡದಿಂದ ಭಸ್ಮವನ್ನು ತೆಗೆದು ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಲಲಾಟಾದಿ ಪಂಚಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿಯೂ
ಶಿರಸ್ಸಿಗೂ, ಲೇಪನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಓಂ ಚಿತ್ರಾಯ ಸ್ವಾಹಾ	ಪೂರ್ವಮಧ್ಯೇ
ಓಂ ಖನುನಿಷ್ಕನೇ ಸ್ವಾಹಾ	ಪೂರ್ವತಃ
ಓಂ ಹಿಂಸಾಯ ಸ್ವಾಹಾ	ದಕ್ಷಿಣತಃ
ಓಂ ವಿದಿತಾಯ ಸ್ವಾಹಾ	ಪಶ್ಚಿಮತಃ
ಓಂ ಲಿಖನೇ ಸ್ವಾಹಾ	ಉತ್ತರತಃ
ಓಂ ಸೋಮವತ್ಸ್ಯ ಸ್ವಾಹಾ	
ಓಂ ಸುಭಗೇ ಸ್ವಾಹಾ	
ಓಂ ಪ್ರೇತನತೇ ಸ್ವಾಹಾ	
ಓಂ ನಾಜನವತೇ ಸ್ವಾಹಾ	

ಓಂ ಸಭೂತಿನೇ ಸರ್ವಗಾತ್ರೇಷು ಭಸ್ಮಾವಕಿರೀತ್ |
 ಕೃತದೀಕ್ಷಾವಿಧಾನಸ್ಯ ಏತಾ ಆಹುತಯೋಃ |
 ದಿಗ್ವಿದಿತಾ ಸುಹೋತನ್ಯಾಃ ಹೋಮಾಂತೇ |
 ಗುರವೇ ಗೃಹಸಮೇತಂ ಸರ್ವೋಪಕರಣಂ |
 ದದ್ಯಾತ್ ತದಾ ಪ್ರಾರ್ಥಿತಂ ಚೇತಿ |

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಏಕೋನಚತ್ವಾರಿಂಶೋಧ್ಯಾಯಃ.

ಈ ರೀತಿಯಾದ ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣಗಳಿಂದ ಅಗ್ನಿಯ ಭಸ್ಮವನ್ನೂ ಸರ್ವ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೂ ಸರ್ವಾಯವಗಳಿಗೂ, ಲೇಪನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಎಲೈ, ರಾಜನೇ, ಈ ರೀತಿ ದೀಕ್ಷಾವಿಧಿಯಿಂದ ದೀಕ್ಷಿತನಾದ ಶಿಷ್ಯನು, ವಿಧಿ ವತ್ತಾಗಿ ಸಕಲ ಹೋಮಗಳನ್ನೂ ಮುಗಿಸಿ, ಗುರುವನ್ನೂ ಆರಾಧಿಸಿ, ಅವನಿಗೆ, ಗೃಹದಾನವನ್ನು ಸೋಪಸ್ತರವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿ, ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ
 ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

ಶ್ರೀ:

|| ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ||

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಚತ್ವಾರಿಂಶೋಧ್ಯಾಯಃ

ಅತಃ ಪರಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯಜ್ಞಸ್ಥಾನವಿಧಿಂ ಶುಭಂ ।

ಅಧಿಯಜ್ಞೋಸ್ತಿ ಯಜ್ಞಾನಾಂ ಯಜ್ಞಾಂಗೋ ಯಜ್ಞಸಂಭವಃ || ೧ ||

ಯಜ್ಞಮೂರ್ತಿಂ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ತ್ವಾಂ ಯಜ್ಞೇನ ಯಜಾಮಹೇ ।

ಜ್ವಾಲಾಮಾಲಾಕುಲಪ್ರಭೇ ಸರ್ವಕಾರಣಸಂಭವೇ || ೨ ||

ವಿಗ್ರಹೇ ದೇವದೇವಸ್ಯ ವರ್ಣಸ್ಥಾನಂ ನಿಬೋಧ ಮೇ ।

ಹೃದಯೇ ಸಿದ್ಧಿರಾದ್ಯಸ್ತು ರವೇಃ ಸಕಲನಿಷ್ಕಲಾ || ೩ ||

ನಲವತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ.

೧. ರಾಜನೇ, ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ, ಯಜ್ಞಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಅಂದರೆ ಪೂಜ್ಯ ವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿರುವ ಪೂಜಾಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಾದ ಸೂರ್ಯದೇವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಯಜ್ಞಾಂಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನು ಮತ್ತು ಯಜ್ಞ ಸಂಭವನು. ಇಂತಹವನ ಪೂಜೆಯೇ ಯಜ್ಞಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸಿರುವುದು.

೨-೩. ಅಂತಹ ಯಜ್ಞಮೂರ್ತಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ವಂದಿಸಿ, ನಿನಗೆ ಆ ಯಜ್ಞವಿಧಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಎಂದು ಜ್ವಾಲಾಮಯವಾದ ಮತ್ತು ಸಕಲ ಕಾರಣವಸ್ತುಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿರುವ ಸೂರ್ಯವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿರುವ ವರ್ಣ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಆದ್ಯಾಕ್ಷರಗಳಾದ ಅ, ಆ ಕಾರಗಳು ಸೂರ್ಯದೇವನ ಹೃದಯಪ್ರದೇಶವಾಗಿರುವುದು.

ಕರ್ಮನಿರ್ವಾಣಗಾವೇತೌ ಆಕಾರೌ ಪರಿಕೀರ್ತಿತೌ ।

ಇ ಈ ವಿದ್ಯೇಶಯೋಗೀಶೌ ನಾಭೇಸ್ತಸ್ಯ ಬಭೂವತುಃ ॥ ೪ ॥

ಉಉಘಾಘಾವಾದಿಬೀಜೇ ತು ಉರುಭ್ಯಾಂ ಚಾಸ್ಯ ಧೀಮತಃ ।

ಋ ಯಾ ಋತಂ ಚ ಸತ್ಯಂ ಚ ಪದ್ಭ್ಯಾಂ ತಸ್ಯ ಬಭೂವತುಃ ॥ ೫ ॥

ಧರ್ಮಾದಿನರ್ಗವಿಪುಲಂ ಅಕಾರಂ ಗ್ರಹಣಾರ್ಥವಂ ।

ಏಏದೇವಸ್ಯ ಮಾತರೌ ಶ್ಲೋಕೇ ಅಂ ಅಃ ಮಹದ್ವ್ಯೋಮನೂರ್ತಿರ್ವ್ವೌ

ಕೌ ಸ್ಯಂದನಮಿತ್ಯುಕ್ತಂ ಗಘೌ ಮಂಡಲಕೀರ್ತಿತೌ ।

ಜಕಾರಸ್ವರಥಿಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದೇವದೇವಸ್ಯ ಧೀಮತಃ ॥ ೬ ॥

ಚಕಾರೇ ಪಿತರೋ ನಿತ್ಯಂ ಛಕಾರೇ ದೇವದಾನವಾಃ ।

ಜಕಾರೇ ಚ ಜಗತ್ಸರ್ವಂ ಝಕಾರೇ ಬಂಧನಕ್ರಿಯಾ ॥ ೭ ॥

೪-೫. ಅ, ಆ ಕಾರಗಳು ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ನಿರ್ವಾಹಕಗಳಾಗಿ ದೇವ ದೇವನ ಹೃದಯದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿರುವುವು. ಇ, ಈ ಕಾರಗಳು, ವಿದ್ಯಾಧಿಪತಿ ಮತ್ತು ಯೋಗೀಶ ರೆನಿಸಿ, ದೇವರ ನಾಭಿಯಿಂದ ಜನಿಸಿರುವುವು. ಉ, ಊ, ಕಾರಗಳು ಸಕಲ ಭಾವಗಳಿಗೂ ಆದಿ ಭೂತಗಳೆನಿಸಿ ಊರುಗಳಿಂದಾಗಿರುವುವು. ಋ, ೠಕಾರಗಳು ನಿಶ್ಚಯ ಮತ್ತು ಸತ್ಯಾತ್ಮಕಗಳಾಗಿ ಕಾಲಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುವುವು.

೬-೭. ಔಕಾರವು ಧರ್ಮಾದಿ ಚತುರ್ವರ್ಗಗಳೆನಿಸಿ ಸಕಲ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ನಿಧಿಯಂತಿರುವುದು. ಎ, ಏಕಾರಗಳು ದೇವದೇವನ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನಗಳು. ಅಂ ಅಃ ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ ಅನುಸ್ವಾರ ವಿಸರ್ಗಗಳು ಮಹದ್ರೂಪದಿಂದಲೂ, ವ್ಯೋಮರೂಪ ದಿಂದಲೂ ವಿರಾಜಿಸುವುವು. ಕ, ಖ ಈ ಅಕ್ಷರಗಳು ದೇವರ ರಥವಾಗಿರುವುವು. ಗ, ಘ ಈ ಅಕ್ಷರಗಳೇ ಮಂಡಲಗಳು. ಜಕಾರವೇ ಸಾಕ್ಷಾದ್ದೇವನಿಗೆ ಸಾರಥಿಯಾಗಿ ರುವುದು.

೮-೯. ಚಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಪಿತ್ಯಗಳೂ, ಛಕಾರದಲ್ಲಿ ದೇವದಾನವರೂ, ಜಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಜಗತ್ತೂ, ಝಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಬಂಧನಗಳೂ, ಞಕಾರದಲ್ಲಿ ಆ

ಅಸ್ಯ ಪಾತನಸಂಭೂತಿರ್ಜಾರ್ಕಾರಃ ಪರಿಹಾಸಯೇತ್ |

ಟಿಕಾರಸ್ಮೋಟಿಯೇತ್ಪಾಶಾತ್ಕಾರಸ್ತಿಯಗೋ ಭವೇತ್ || ೯ ||

ಡಕಾರೋನುಗ್ರಹಸ್ಥಾನಂ ಡಕಾರೇಃ ಕ್ರೋಧ ಉಚ್ಯತೇ |

ಣಕಾರಾ ವಾಲಖಿಲ್ಯಾಢ್ಯಾ ಭೃಗ್ವಾಢ್ಯಾಶ್ಚ ಮಹಾತಪಾಃ || ೧೦ ||

ತಕಾರೇ ಸಿದ್ಧಗಂಧರ್ವಾಸ್ಥಕಾರೇ ಪುಣ್ಯಸಂಭವಃ |

ದಮಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ದಕಾರೇಣ ಧಕಾರೋ ಬ್ರಹ್ಮಗೋಚರಃ || ೧೧ ||

ನಕಾರೇ ಸರ್ವತೋನಂತಃ ಪಕಾರೋಕ್ಷರಸಂಭವಃ |

ಫಕಾರಸ್ತು ಶುಭಂ ಹಂತಿ ಬಕಾರೇಣ ಶುಭಂ ಸ್ಫುತಂ || ೧೨ ||

ಭಕಾರೋ ಭೇದಕಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ಮಕಾರಃ ಸರಿತಾಂ ಪತಿಃ |

ಯಕಾರೋ ಗ್ರಹನಕ್ಷತ್ರಾಣೀರೇಫಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಪ್ರದಾಹಕಃ || ೧೩ ||

ಬಂಧನಗಳ ನಿವಾರಣೋಪಾಯಗಳೂ ಇರುವುವು. ಟಿಕಾರವು ಸಕಲ ಪಾಶಗಳನ್ನೂ ನಿವಾರಿಸುವುದು. ಠಕಾರವು ತಿರ್ಯಗ್ಜಂತುಗಳನ್ನೂ ಆಗೊಂಡಿರುವುದು.

೧೦-೧೨. ಫಕಾರವು, ಅನುಗ್ರಹ ಸ್ಥಾನವು. ಡಕಾರದಿಂದ ಕ್ರೋಧೋತ್ಪತ್ತಿಯು. ವಾಲಖಿಲ್ಯಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ, ಭೃಗುಮುನೀ ಮೊದಲಾದ ತಾಪಸರೂ ಣಕಾರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುವರು. ತಕಾರದಿಂದ ಸಿದ್ಧಗಂಧರ್ವರೂ, ಧಕಾರದಿಂದ ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮಗಳೂ, ದಕಾರದಿಂದ ದಮವೂ, ಧಕಾರದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವೂ, ನಕಾರದಿಂದ ಅನಂತವಾದ ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳೂ, ಪಕಾರದಿಂದ ನಾಶರಹಿತವಾದ ವಸ್ತುಗಳೂ, ಫಕಾರದಿಂದ ಅಮಂಗಳ ನಾಶವೂ, ಬಕಾರದಿಂದ ಮಂಗಳವೂ ಅವಿರ್ಭವಿಸಿರುವುವು.

೧೩-೧೪. ಭಕಾರವು ಸರ್ವವಸ್ತು ಭೇದಕವಾಗಿರುವುದು. ಮಕಾರವು ಸಮುದ್ರಾತ್ಮಕವಾದದ್ದು. ಯಕಾರದಿಂದಲೇ ಸಕಲ ಗ್ರಹನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಆವಿರ್ಭಾವ

ಲಕಾರೋ ವಿಷಯಾಸ್ತಾದೀ ವಕಾರಸ್ತು ಭವೋದ್ಭವಃ ।

ಶಕಾರಶ್ಲೋಷಯೋದ್ಬೋಷಾನ್ ಸಕಾರೋ ಬೀಜಮುಚ್ಯತೇ ॥ ೧೪ ॥

ಸಕಾರೇ ಛಂದಸಾಂ ಜನ್ಮ ಹಕಾರೇ ಬ್ರಹ್ಮಶಾಶ್ವತಂ ।

ಕ್ಷತ್ರಂ ಪರಮನಿರ್ವಾಣಮುಭಯಂ ಕಾಮದಂ ಪ್ರಭುಂ ॥ ೧೫ ॥

ಯತ್ತದೇಕಾಕ್ಷರಂ ಜ್ಞಾನಂ ಶಾಂತಂ ಸಮ್ಯಕ್ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ ।

ಕ್ಷಕಾರೇಣ ಕ್ಷಯಂ ಯಾತಿ ಜಗತ್ಸಾರವರಜಂಗಮಂ ॥ ೧೬ ॥

ಅಕ್ಷಯಶ್ಚಾನ್ಯಯಶ್ಚೈವ ಕ್ಷಕಾರಃ ಪರಿಪತ್ಯತೇ ।

ಶುಭಾಹ್ಯೇತೇ ತಪಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಬೀಜಾಃ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ನಿತ್ಯತಃ ॥ ೧೭ ॥

ಯಥಾ ಕರ್ಮಣಿ ಯೋಗೇನ ವರ್ಣಾಹ್ಯೇತೇ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ ।

ತಥಾ ಫಲಪ್ರದಾಸ್ಸರ್ವೇ ಭವಂತಿ ಪರ್ಮಪಾಸಿತಾಃ ॥ ೧೮ ॥

ರೇಫವೇ ದಾಹಕವಾಗಿರುವುದು. ವಿಷಯ ಸುಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದೇ ಲಕಾರ. ಸಕಲ ಸಂಸಾರಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯೇ ವಕಾರದಿಂದ. ಸಕಲ ದೋಷಗಳನ್ನೂ ಶಕಾರವು ನಾಶಮಾಡುವುದು. ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೂ ಸಕಾರವು ಕಾರಣಭೂತವಾಗಿದೆ.

೧೫-೧೬. ವೇದಗಳು ಗೋಚರಿಸಿದುದು ಸಕಾರದಲ್ಲಿ. ಶಾಶ್ವತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ವಾಸಸ್ಥಾನವೇ ಹಕಾರ. ಪರಮ ಮೋಕ್ಷ ರೂಪವಾಗಿ, ಭಯ ರಹಿತನಾಗಿರುವ ಪ್ರಭುವೇ ಕ್ಷಕಾರ. ಅದೇ ಜ್ಞಾನದಾಯಕವಾಗಿಯೂ ಶಾಂತಿಪ್ರದವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಅಕ್ಷರ. ಅದೇ ಕ್ಷಕಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಾತ್ಮಕವಾದ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲಾ ನಾಶವನ್ನೈದುವುದು.

೧೭-೧೮. ಈ ಕ್ಷಕಾರವೇ ನಾಶರಹಿತವಾದದ್ದಾಗಿಯೂ, ಶಾಶ್ವತ ಸ್ಥಿತಿಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು. ಎಲೈ ರಾಜನೇ, ಈ ರೀತಿ ಸೂರ್ಯದೇವನ ಬೀಜಾಕ್ಷರ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳಿಗಿರುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಿರುವೆನು. ಯಾವವರೂ ಅವ ಅಕ್ಷರಗಳು ಯಾವ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯುಕ್ತವಾಗಿರುವುವೋ, ಅದೇ ವಿಧವಾದ ಫಲಗಳನ್ನು ಅವು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುವುವು.

॥ ಬೃಹದ್ಬಲ ಉವಾಚ ॥

ಯದುಕ್ತಂ ವರ್ಣಜಾತೀನಾಂ ಫಲಂ ಕರ್ಮ ಸಮುದ್ಭವಂ ।

ತನ್ನ ಶಕ್ಯಂ ಸಮಾಖ್ಯಾತುಂ ಚಿತ್ತೇನಾಸ್ಥಿರವೃತ್ತಿನಾ ॥ ೧೯ ॥

ದೀಕ್ಷಾವಸಾನೇ ಸಾಂಬಸ್ಯ ಯದುಕ್ತಂ ಭಾಸ್ಕರೇಣ ತು ।

ತನ್ನೇ ಬ್ರೂಹಿ ಮಹಾಮಂತ್ರಂ ಸರ್ವಕಾಮಾರ್ಥಸಾಧನಂ ॥ ೨೦ ॥

॥ ವಸಿಷ್ಠ ಉವಾಚ ॥

ಶೃಣು ರಾಜನ್ಮಹಾಮಂತ್ರಂ ಭೂತಸಂಹಾರಕಾರಕಂ ।

ಉತ್ಪತ್ತಿವ್ಯಂಜಕಂ ಚೈವ ಜಗತ್ಶ್ಚ ಪರಾಭವಂ ॥ ೨೧ ॥

ಭಾಸ್ಕರಂ ಕರ್ಣಕಾಭೂತಂ ವ್ಯಾಪಕಂ ಪೂರ್ವಪಶ್ಚಿಮೇ ।

ಯಾಮ್ಯೇ ಸೌಮ್ಯೇ ತಥಾ ವಿಷ್ಣುಬ್ರಹ್ಮಾಣಶಾನನ್ಯೈರ್ಮತೇ ॥ ೨೨ ॥

೧೯-೨೦. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ವಸಿಷ್ಠಮಹರ್ಷಿಗಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜನಾದ ಬೃಹದ್ಬಲನು “ ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ, ವರ್ಣಜಾತಿಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಫಲಾಫಲಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದೆನು. ಚಂಚಲ ಮನಸ್ಕರಾದವರಿಂದ ಇದನ್ನು ತಿಳಿಸಲು, ಮತ್ತು ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದೇ ಆದರೆ, ಭಗವಂತನಾದ ಸೂರ್ಯದೇವನು ದೀಕ್ಷಾವಸಾನದಲ್ಲಿ ಸಾಂಬನಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದ, ಸರ್ವ ಕಾಮಪ್ರದವಾದ ಮಹಾ ಮಂತ್ರವನ್ನು ನನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕು ” ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡನು.

೨೧-೨೨. ಆಗ ವಸಿಷ್ಠಮಹರ್ಷಿಯು ಬೃಹದ್ಬಲನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಉಪದೇಶಿಸತೊಡಗಿದನು. “ ಅಯ್ಯಾ ರಾಜನೇ ನೀನು ಕೇಳಿದಂತೆ ಆ ಮಹಾ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವೆನು ಕೇಳು. ಅದು ಸಮಸ್ತ ಭೂತಸಂಹಾರಕಾರಕವಾದದ್ದು. ಅಲ್ಲದೆ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗೆ ಮೂಲಕಾರಣವಾದದ್ದು. ಒಂದು ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯದ ಕರ್ಣಕೆಯಂತೆ ಸೂರ್ಯದೇವನು ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ನಿಂತಿರುವನು. ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣುವಾದಿಗಳು, ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿರುವರು. ಅಲ್ಲದೇ

ರುದ್ರನಾಗ್ನೇಯನಾಯನೇ ಪದ್ಮನೇತತ್ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಂ ।

ಸರ್ವಾತ್ಮಕಮಹಾಮಂತ್ರಮುದ್ಧೃತಂ ಸಾಂಬಕಾರಣಂ

|| ೨೩ ||

ಓಂ ಆಂ ಊಂ ಹೂಂ ಜೂಂ ದುಂ ದೂಂ ಓಂ-ಓಂ

ಏತತ್ತು ಪರಮಂ ಗುಹ್ಯಮೇತತ್ತು ಪರಮಂ ಪದಂ ।

ಏತತ್ತು ಪರಮಂ ಜ್ಞಾನಮೇತತ್ತು ಪರಮಂ ಪದಂ

|| ೨೪ ||

ವ್ಯಾಸಕಾಭಯಸಂಯುಕ್ತೋ ಯದಾಹ್ಯಾಯುಃ ಪ್ರದೋ ರವಿಃ ।

ರುದ್ರಯುಕ್ತೋ ವ್ಯಾಧಿಹರೋ ಧನದೋ ವಿಷ್ಣುಯೋಜಿತಃ

|| ೨೫ ||

ಸರ್ವಾನ್ ಸಂಸಾಧಯೇದರ್ಥಾನ್ ಯೋಜಿತಃ ಪರಮೇಷ್ಠಿನಾ ।

ಅಕಾಶಮಧ್ಯಸಾತಾಲಮಂಜನಂ ರೋಚನಾದಿಕಂ

|| ೨೬ ||

ರುದ್ರನಾ, ಇತರ ದೇವತೆಗಳೂ ಈಶಾನ್ಯಾದಿ, ಸಕಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತೋರುವರು. ಈಗ ಹೇಳುವ ಈ ಮಹಾಮಂತ್ರವು ಸರ್ವದೇವಾತ್ಮಕನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಸೂರ್ಯದೇವನು ಸಾಂಬನಿಗೆ ಉಪದೇಶಮಾಡಿದನು.

೨೪-೨೫. ಮೇಲೆಹೇಳಿದ ಮಹಾಮಂತ್ರವೇ ದಿವ್ಯಮಂತ್ರವೆನಿಸಿದ ಸೂರ್ಯ ಮಂತ್ರ. ಇದು ಬಹಳ ಗೂಢವಾದದ್ದು. ಬಹು ಪವಿತ್ರವಾದದ್ದು. ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಪ್ರದವಾದದ್ದು. ಈ ಮಂತ್ರ ಪುರಶ್ಚರಣೆಯಿಂದ ಭಗವಂತನಾದ ಸೂರ್ಯದೇವನು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಭಯವನ್ನೂ, ಆಯುಷ್ಯನ್ನೂ ದಯಪಾಲಿಸುವನು. ಸರ್ವದಾ ರುದ್ರ ಯುಕ್ತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಭಕ್ತರ ಸಕಲ ವ್ಯಾಧಿಗಳನ್ನೂ ನಾಶಗೈಯುವನು. ವಿಷ್ಣುಯುಕ್ತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವಿಶ್ವರೈಪ್ರದನಾಗುವನು.

೨೬-೨೭. ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದರಿಂದ ಸಕಲ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೂ, ಲೋಕತ್ರಯಗಳ ಸಾರಾಸಾರ ವಸ್ತುಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪಡೆಯಬಹುದು. ರುದ್ರಸಂಬಂಧವಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಪಂಚದ ಜನತೆಗೆ ಭಯಜನಕಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ವಿಷ್ಣುಸಂಬಂಧವಿರುವುದರಿಂದ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಮಾತು

ರುದ್ರೇಣಾತ್ಯಂತಸಂರುದ್ಧಃ ಶತ್ರುಣಾಂ ಭಯವರ್ಧನಃ |

ವಿಷ್ಣುನಾ ಸ್ತಂಭಯೇತ್ಕ್ವಿಪ್ರಂ ನಾಚಂ ನಾಚಸ್ವತೇರಸಿ || ೨೭ ||

ನನ ವರ್ಣಾಃ ಶರೀರಸ್ಯ ಭಾಸ್ವರಾಸ್ತ್ರಂ ಚ ದುರ್ಧರಂ |

ಷಡಂಗಂ ಸಂಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತನ್ನಿ ಬೋಧ ಯಥಾಕ್ರಮಂ || ೨೮ ||

ಓಂ ಡುಂ ಹೂಂ ಹೃದಯಾಯನಮಃ

ಓಂ ಕ್ಷೂಂ ಓಂ ಅಂಶಿರಸಿ

ಓಂ ಊಂ ಹೂಂ ಅಂ ಕ್ಷೂಂ ಹೂಂ ಡಂ ಓಂ ಶಿಖಾಯಾಂ |

ಓಂ ಓಂ ಕ್ಷೂಂ ಓಂ ಕವಚಾಯ ಹುಂ

ಓಂ ಹೂಂ ಓಂ ಕ್ಷೂಂ ನೇತ್ರೇ

ಓಂ ಕ್ಷೂಂ ನೇತ್ರಂ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೋ ವಿಷ್ಣುರುದ್ರಸ್ತಥೈವ

ಹೃದಯಂ ದೇವದೇವಸ್ಯ ಭಾಸ್ವರಸ್ಯ ಜಗತ್ಪತೇಃ || ೨೯ ||

ಸ್ವಯಂ ಭೂವ್ಯಾಪಕೋ ದೇವಶ್ಚಾತೇ ಚೈವ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ |

ತ್ರಿಲೋಕೈಸ್ಸ ಸದಾ ಪೂಜ್ಯಂ ಶಿರೋ ದೇವಸ್ಯ ಕೀರ್ತಿತಂ || ೩೦ ||

ಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ, ಅವನನ್ನೂ ಮಂಕುಮಾಡಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ, ಎಲೈ ರಾಜನೇ, ಸೂರ್ಯಾಸ್ತದಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತು ವರ್ಣಗಳಿರುವುವು ಅದಕ್ಕೆ ಆರು ಅಂಗಗಳಿರುವುವು. ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು.

೨೯. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಷಡಂಗಗಳೂ ನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅರ್ಹವಾದವುಗಳು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ದೇವದೇವನಾದ ಭಾಸ್ವರನ ಹೃದಯವನ್ನು ನಾನು ವಿವರಿಸುವೆನು.

೩೦. ಭಾಸ್ವರನ ಶಿರಸ್ಸೊಡನೆ ಸ್ವಯಂಭೂ ನಾಮಕನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅದು ತ್ರಿಲೋಕಕ್ಕೂ ಪೂಜ್ಯವಸ್ತುವೆನಿಸಿದ್ದಾಗಿರುವುದು.

ರುದ್ರೋ ವಿಷ್ಣುಸ್ತಥಾ ಬ್ರಹ್ಮಾ ರವೇರಾದ್ಯಂತಸಂಸ್ಥಿತಾಃ ।

ದುಃಸಹಾಂ ದಾಹನೀಮೇಕಾಂ ಶಿಖಾನಾಹುರ್ದಿವಸ್ಪತೇಃ ॥ ೩೧ ॥

ವ್ಯಾಪಕೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಸಹಿತಆದಿತ್ಯಾಂತೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ ।

ಕವಚಂ ಸರ್ವವಿಘ್ನಾನಾಂ ನಾಶನಂ ದೇವನಿರ್ಮಿತಂ ॥ ೩೨ ॥

ಆದ್ಯಂತೇವಸ್ಥಿತಃ ಸೂರೋ ಬ್ರಹ್ಮಾವ್ಯಾಪಕಮಧ್ಯತಃ ।

ಸೃಷ್ಟಿಸಂಹಾರಕರ್ತಾ ಚ ಹೃತ್ಪ್ರಮೇತದುದಾಹೃತಂ ॥ ೩೩ ॥

ನೇತ್ರಮೇಕಂ ಸಮುದ್ದಿಷ್ಟಮೇತದಕ್ಷರಮವ್ಯಯಂ ।

ಯುಗಾಂತಾನಲವರ್ಣಾಭಮನೇಕಾದಿತ್ಯವರ್ಚಸಂ ॥ ೩೪ ॥

ಏವಂ ತದ್ಭಾಸ್ಕರಂ ಜ್ಞೇಯಂ ಷಡ್ವಿಧಂ ಸಂಪ್ರಕೀರ್ತಿತಂ ।

ಪೂರ್ವಂ ದ್ವಾದಶಧಾ ಪ್ರೋಕ್ತಮೇತತ್ಸೂರ್ಯೇಣ ಭಾಷಿತಂ ॥ ೩೫ ॥

೩೧-೩೨. ಭಾಸ್ಕರನ ಶಿಖೆಯ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ರುದ್ರನೂ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುನೂ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನೂ ನೆಲೆಸಿರುವನು. ಈ ಶಿಖೆಯ ಜ್ವಾಲೆಯು ಲೋಕ ದಾಹಕ ವಾಗಿರುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಸೂರ್ಯದೇವನ ಕವಚವು. ವಿಷ್ಣುವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿರುವುದು. ಸೂರ್ಯನ ಅವರಣವಾಗಿ ಈ ಕವಚವು ದೇವ ನಿರ್ಮಿತವಾದದ್ದಾಗಿ, ಸರ್ವ ವಿಘ್ನ ಗಳನ್ನೂ ನಾಶಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ.

೩೩-೩೪. ಹಾಗೆಯೇ ಸೂರ್ಯದೇವನ ಅಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಆದ್ಯಂತದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ದೇವನೂ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವರು. ಆ ಅಕ್ಷವು ಸೃಷ್ಟಿ, ಸಂಹಾರ, ಗಳನ್ನೂ, ನಡೆಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಸೂರ್ಯದೇವನ ಒಂದು ನೇತ್ರವು ನಾಶ ರಹಿತವಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ಯೂ, ಅನೇಕಸೂರ್ಯರ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಮೀರಿಸಿದ್ದಾಗಿಯೂ ಇರುವುವು.

೩೫-೩೬. ಹೀಗೆ ಸೂರ್ಯನ ಅಂಗಗಳು ಆರು ವಿಧಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾಯಿತು. ಇದೇ ಅಂಗಗಳನ್ನೇ ಹಿಂದೆ ಹನ್ನೆರಡು ವಿಧಗಳಾಗಿ ಸೂರ್ಯದೇವನು ವಿವರಿಸಿರು

ಲಕ್ಷ್ಮನೇಕೈಕಮಾವರ್ತ್ಯ ನ ಚಾಗಸ್ತಾನುಪೂರ್ವಶಃ ।

ತಥೈವ ಮಂತ್ರಂ ದೇವಸ್ಯ ಪುನರ್ಲಕ್ಷ್ಯಂ ಸಮಾಹಿತಃ ॥ ೩೬ ॥

ತಿಲಾಂ ಸ್ತಿಮಧುರೋಪೇತಾನ್ ಹೋಮಯೇಜ್ಞಾ ತನೇದಸಂ ।

ಭಾಸ್ಯರಾಶ್ತ್ರೇಣ ಜುಹುಯಾತ್ಸಾಯಂ ಸ ಹವಿಷಾ ಸಮಂ ॥ ೩೭ ॥

ಹೋಮಾವಸಾನೇ ಚ ಪುನರ್ಹೋಮಭಾಗೋ ವಿಧೀಯತೇ ।

ತತಃ ಕೃತಾರ್ಥತಾಮೇತಿ ಸಾಧಕೋ ದೇವದರ್ಶನಾತ್ ॥ ೩೮ ॥

ತ್ರಿಕಾಲನೇದೀ ತತ್ತ್ವಜ್ಞೋ ಗುಣತ್ರಯವಿವರ್ಜಿತಃ ।

ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾತ್ಪರಮಂ ಸ್ಥಾನಮನಿಲಾನಲವರ್ಜಿತಂ ॥ ೩೯ ॥

ಸ ಏವ ಪೂಜ್ಯತೇ ಮಂತ್ರೀ ದೇವವದ್ಭವಿ ಮಾನವೈಃ ।

ಶ್ರಾತಾ ಸ ಏವ ಲೋಕಾನಾಂ ವ್ಯಾಧಿದುಃಖನಿನಾಶನಃ ॥ ೪೦ ॥

ವನು. ಇದೇ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಜಪ ಮಾಡುವುದು ಪಾಪನಿವಾರಕವು.

೩೭-೩೮. ಅದೇ ಅಸ್ತ್ರ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ, ತಿಲ, ಪಾಯಸ ಸಮೇತವಾದ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೋಮಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಿಷ್ಟ ಕೃದ್ಧೋಮ ಮಾಡಿ ಹೋಮದ ಸಾರ್ಥಕ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು, ದೇವ ದರ್ಶನದಿಂದ ಕರ್ಮಸಮಾಪ್ತಿ ಮಾಡಬೇಕು.

೩೯. ಈ ರೀತಿ ಭಾಸ್ಯರಾಸ್ತ್ರಮಂತ್ರಪುರಶ್ಚರಣೆ ಮಾಡಿ ಹೋಮ ಮಾಡಿದ ವನು ಭೂತ ಭವಿಷ್ಯದ್ವರ್ತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸಕಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದವನಾಗುವನು. ಗುಣತ್ರಯಶೂನ್ಯನಾಗಿ, ಗಾಳಿ, ಬೆಂಕಿ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪಂಚ ಭೂತಗಳಿಂದ ವರ್ಜಿತನಾದ ಪರಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅಂದರೆ ಅನಂದ ಮಯವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೪೦-೪೨. ಆ ಮಂತ್ರಜ್ಞನು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೇವರಂತೆ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವನು. ಮತ್ತು ಜನರ ದುಃಖಾದಿಗಳನ್ನೂ ನಿವಾರಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ರಕ್ಷಕನೂ ಆಗುವನು

ಅಪ್ರಮೇಯಮಿದಂ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಪುರಾಣಂ ಪೂರ್ವಚೋದಿತಂ ।

ದ್ವಾಪರೇ ನಾರದೇನೈವ ಪುನಃ ಸಾಂಬಾಯ ಭಾಷಿತಂ

॥ ೪೧

ತತಃಪ್ರಭೃತಿ ಲೋಕೇಷು ಪ್ರವೃತ್ತಂ ಭಾಸ್ಕರಧ್ವಜಂ ।

ಸರ್ವಪಾಪಹರಂ ಪುಣ್ಯಂ ಸರ್ವಕಾಮಪ್ರದಾಯಕಂ

॥ ೪೨ ॥

ಇದೇ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹಿಂದೆ ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಯೇ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿ ಸಾಂಬನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಅದರಿಂದಲೇ ಇಂದೂ ಈ ಭಾಸ್ಕರಾಸ್ತ್ರ ಮಂಡಲವು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವುದು. ಇದು ಸರ್ವ ಪಾಪಹರವಾದದ್ದು. ಎಂಬುದ ರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಎಂದು ವಸಿಷ್ಠ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಬೃಹದ್ಬಲರಾಜನಿಗೆ ಸೂರ್ಯಮಂತ್ರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಾಂಬಪುರಾಣದ ನಲವತ್ತನೆಯ

ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಏಕಚತ್ವಾರಿಂಶೋಧ್ಯಾಯಃ

॥ ವಸಿಷ್ಠ ಉನಾಚ ॥

ಅತಃ ಪರಂ ತು ದಿಕ್ಪಾಲಾನ್ ಪೂರ್ವಾನ್ ಪ್ರಭೃತಿ ಪೂಜಯೇತ್ |

ಓಂ ವಿಕಟಾಯನಮಃ	ಓಂ ವಾಮನಾಯನಮಃ
ಓಂ ಲಂಬೋದರಾಯನಮಃ	ಓಂ ಹೇಮಗರ್ಭಾಯನಮಃ
ಓಂ ಭೀಮವೇಗಾಯನಮಃ	ಓಂ ಸೌಮ್ಯರೂಪಾಯನಮಃ
ಓಂ ಪಂಚಾತ್ಮಕಾಯನಮಃ	ಓಂ ವಿದೇಹಾಯನಮಃ
ಓಂ ಧರ್ಮವಿಗ್ರಹಾಯನಮಃ	ಓಂ ಅಹಿರ್ಬುಧ್ನಾಯನಮಃ
ಓಂ ಕಾಲಾಯನಮಃ	ಓಂ ಉಪಕಾಲಾಯನಮಃ

ಪೂರ್ವಸ್ಯಾಂ ದಿಶಿ ಚೈತಾನ್ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ |

ಪಂಚರೂಪಕೈಃ ಖಂಡಾದ್ಯೈಃ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ |

ಸಾತ್ರೇಣ ಬಲಿದಾರ್ತವ್ಯಃ |

ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಸಕಲ ದಿಕ್ಪಾಲಕರಿಗೂ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದಿಯಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಈ ದಿಕ್ಪಾಲಕರಿಗೆ ಅರ್ಚನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಐದು ವಿಧವಾದ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಖಂಡರೂಪವಾದ (ಚೂರುಚೂರಾಗಿರುವ) ಬಲಿಯನ್ನು ಆ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು.

ದಕ್ಷಿಣಸ್ಯಾಂ ದಿಶಿ

ಓಂ ಅಘೋರಾಯನಮಃ ಓಂ ಬಟುಕಾಯನಮಃ
 ಓಂ ಉರ್ಧ್ವರೋಮಾಯನಮಃ ಓಂ ವೃತ್ಯಹಸ್ತಾಯನಮಃ
 ಓಂ ಮೇಘನಾದಾಯನಮಃ ಓಂ ಕೌಸ್ತುಭಾಯನಮಃ
 ಓಂ ಧೂಮಕಾಲಾಯನಮಃ ಓಂ ಉಗ್ರಜಿಹ್ವಾಯನಮಃ
 ಓಂ ಮಾಸಮೂರ್ತಯೇನಮಃ ಓಂ ವಲ್ಕಲಿನೇನಮಃ
 ಓಂ ದಂಡಿನೇನಮಃ ಓಂ ಕರ್ಮಸಾಕ್ಷೀನಮಃ
 ಏತೇಷಾಂ ಮತ್ಸ್ಯಮಾಂಸಧೂಲಿಕಾದಿಭಿರ್ಬಲಿದಾರ್ತವ್ಯಃ ।

ಪಶ್ಚಿಮಾಯಾಂ ದಿಶಿ

ಓಂ ಸೂರ್ಯಮೂರ್ತಯೇನಮಃ ಓಂ ಗುಹಾಶಯಾಯನಮಃ
 ಓಂ ಟಂಕಪಾನಾಯನಮಃ ಓಂ ಮಹಾಬಲಾಯನಮಃ
 ಓಂ ನಾಯುಭಕ್ತಾಯನಮಃ ಓಂ ಪಂಚಮೂರ್ತಯೇನಮಃ
 ಓಂ ಅಗ್ನಿಪಾಶಾಯನಮಃ ಓಂ ಪಶುಪತಯೇನಮಃ
 ಓಂ ಮಹಾಶಾಯನಮಃ ಓಂ ಕೃಷ್ಣದೇಹಾಯನಮಃ
 ಓಂ ಅಮೋಘಾಯನಮಃ ಓಂ ಅಚ್ಯುತಾಯನಮಃ
 ಏತೇಷಾಂ ಕ್ಷೀರಘೃತಪೂರ್ಣಸಾತ್ರೇಣ ಬಲಿದಾರ್ತವ್ಯಃ ।

ದಕ್ಷಿಣದಿಶ್ಚಿನಲ್ಲಿರುವ ಈ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪೂಜೆಮಾಡಿ, ಮೀನು ಮಾಂಸದಿಂದ
 ಬೆರೆತ ಬೂದುಬಣ್ಣದ ಬಲಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು.

ಈ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗಕ್ಕವಾದ ಈ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹಾಲು, ತುಪ್ಪ ಇವುಗಳಿಂದ
 ತುಂಬಿದ ವಾತ್ಸ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಲಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಉತ್ತರತಃ

ಓಂ ಶಿಖಿಲಿಂಗಿನೇನಮಃ	ಓಂ ಯೋಗೇಶ್ವರಾಯನಮಃ
ಓಂ ತ್ರಿಕಾಖಾಯನಮಃ	ಓಂ ಶತಕ್ರತವೇನಮಃ
ಓಂ ಪಂಚಶಿಖಾಯನಮಃ	ಓಂ ಸಹಸ್ರಕಿರಣಾಯನಮಃ
ಓಂ ಸುವರ್ಣಕೇತವೇನಮಃ	ಓಂ ಪದ್ಮಕೇತವೇನಮಃ
ಓಂ ಯಜ್ಞರೂಪಾಯನಮಃ	ಓಂ ಭುವನಾಧಿಪತಯೇನಮಃ
ಓಂ ಪದ್ಮನಾಭಾಯನಮಃ	

ಏತೇಷಾಂ ಸುವರ್ಣರಜತವಸ್ತ್ರೈರ್ಬಲಿದಾನಂ ।

ಏವಂ ಯಃ ಕುರುತೇ ರಾಜನ್ ಪೂಜಾಂ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಚೋದಿತಾಂ ।
 ತಸ್ಯ ಸರ್ವೇ ಕ್ರಿಯಾರಂಭಾಃ ಸಫಲಾಃ ಪ್ರೇತ್ಯ ಚೇಹ ಚ ।
 ನಾನ್ಯಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಂ ಸಮುದ್ವಿಷ್ಟಂ ಭಾನೋಃ ಪೂಜಾನಿವೇದನೇ ।
 ಪುರಾಣೋಕ್ತಾಮಿನಾಂ ರಾಜನ್ ಸರ್ವವೇದೋಪಬೃಂಹಿತಾಂ ।
 ಯೇ ಕೇಚಿದನ್ಯತಂತ್ರಜ್ಞಾಃ ಪೂಜಾಂ ಕುರ್ವಂತಿ ಮೋಹಿತಾಃ ।

ಈ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ, ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ, ವಸ್ತ್ರ ಇವುಗಳಿಂದ ಬಲಿದಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಎಲೈ ರಾಜನೇ, ಈ ರೀತಿ ಯಾರು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ದಿಕ್ಪಾಲಕರ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವರೋ, ಅವರ ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಫಲೋನ್ಮುಖಗಳಾಗುವುವು. ಸೂರ್ಯ ಪೂಜಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತಾವ ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಇಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಶದವಾಗಿ ತಿಳಿಸಲಾರದು. ಈ ಪುರಾಣವು ಸಕಲ ವೇದಗಳ ಸಾರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗ್ರಹಿಸಿಯೇ ಇದನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು. ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ತಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ವಿಧಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಸೂರ್ಯಾರಾಧನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅವರ ಭಕ್ತಿಶ್ರದ್ಧೆಗೆ ತಕ್ಕಂತಹ ಫಲ ದೊರೆಯುವುದೇ ಹೊರತು ಸಂಪೂರ್ಣ ಪೂಜಾಫಲವು ದೊರಕಲಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಜವಾದ ಆಯು

ಭಕ್ತಿಶ್ರದ್ಧಾಫಲಂ ತೇಷಾಂ ನ ತು ಮಂತ್ರಕೃತಂ ಭವೇತ್ |
 ಅಧ್ಯೇತವ್ಯಮಿದಂ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಸತತಂ ಪಾದನಾಶನಂ |
 ಆಯುರಾರೋಗ್ಯವಿಜಯಂ ಯಶಃ ಕೀರ್ತಿಕರಂ ಶುಭಂ |
 ಏತೇಷಾಂ ದಿಕ್ಪಾಲಾನಾಂ ಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಪುನಃ |
 ವರ್ಷಮಾಣಕೈರ್ಮಂತ್ರೈಃ ಪಂಚ ಪಂಚಾಹುತ |
 ಯಃ ಆಜ್ಯೇನೈಕೈಕಂ ಪಾಯಸೇನ ಮಾ !

ಓಂ ಶಿತಿನೇನಮಃ	ವಿಕಟಃ
ಓಂ ಅಶಿತಿನೇ ನಮಃ	ವಾಮನಃ
ಓಂ ವ್ಯವಹಿತಾಯನಮಃ	ಲಂಬೋದರಃ
ಓಂ ಸಂಹತಾಯನಮಃ	ಹೇಮಗರ್ಭಃ
ಓಂ ಸರ್ವಗಾಯನಮಃ	ವಿದೇಹಃ
ಓಂ ಸ್ಥಿರಾಯನಮಃ	ಭೀಮವೇಗಃ
ಓಂ ಶಾಂತಾಯನಮಃ	ಸೌಮ್ಯರೂಪಂ
ಓಂ ಸರ್ವಹರಾಯನಮಃ	ಪಂಚಾತ್ಮಕಃ
ಓಂ ಅಜರೂಪಾಯನಮಃ	ಧರ್ಮವಿಗ್ರಹಃ
ಓಂ ನಿರಭ್ರಾಯನಮಃ	ಅಹಿರ್ಬುಧ್ನ್ಯಃ
ಓಂ ಮನವೇನಮಃ	ಕಾಲಃ
ಓಂ ಕಿನ್ನರಾಯನಮಃ	ಉಪಕಾಲಃ
ಓಂ ಪೂರ್ವದಿಶಿ ಯೋಗಿನಃ	

ರಾರೋಗ್ಯಕಾಮಿಗಳು, ಯಶಸ್ಸು, ಜಯ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವರು ಈ ವಿಧಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ, ಸೂರ್ಯಭಗವಂತನನ್ನು ಅರ್ಚನೆಮಾಡಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ದಿಕ್ಪಾಲಕರಿಗೆ ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ತುಪ್ಪ, ಪಾಯಸ, ಮೊದಲಾದ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಐದು ಐದು ಅಹುತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕು.

ಈ ದೇವತೆಗಳು ಪೂರ್ವದಿಕ್ಪಾಲಕರು. ಇವರನ್ನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ನಾಮಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಈ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಯೋಗಿನೀ ದೇವತೆಗಳ ಗುಂಪಿನವರು.

ಓಂ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯನಮಃ	ಅಘೋರಃ
ಓಂ ಅನಂತಾಯನಮಃ	ವಡವಾಮುಖಃ
ಓಂ ಕ್ರೌಢಾಯನಮಃ	ಊರ್ಧ್ವರೋಮಾ
ಓಂ ಸಮಾಯನಮಃ	ವೃತ್ತಾಹಸ್ತಃ
ಓಂ ಅನಂತಜಿಹ್ವಾಯನಮಃ	ಮೇಘನಾದಃ
ಓಂ ಸ್ಫುರಿತಾಯನಮಃ	ಕಾಸ್ತುಭಃ
ಓಂ ಕ್ರೂರಾಯನಮಃ	ಧೂಮಕಾಲಃ
ಓಂ ಸಮೋನವಾಢಾಯನಮಃ	ಉಗ್ರಜಿಹ್ವಃ
ಓಂ ಕರಭಾಯನಮಃ	ಮಾಸಮೂರ್ತಿಃ
ಓಂ ಅಗ್ನಯೇನಮಃ	ವಲ್ಕಲೀ
ಓಂ ರಕ್ತವರ್ಣಾಯನಮಃ	ದಿಣೀ
ಓಂ ಸುರಕ್ತಾಯನಮಃ	ಕರ್ಮಸಾಕ್ಷೀ

ದಕ್ಷಿಣದಿಗ್ಭಾಗಿನಃ

ಓಂ ಸರಸ್ವತೈನಮಃ	ನಾಯುಭಕ್ಷಃ
ಓಂ ಕಾರವೇನಮಃ	ಪಂಚಮೂರ್ತಿಃ
ಓಂ ಕ್ರೀಡತೇನಮಃ	ಅಗ್ನಿಪಾಶಃ
ಓಂ ವಿಕ್ರೀಡತೇನಮಃ	ಪಶುಪತಿಃ
ಓಂ ಹಂತಾಯನಮಃ	ಮಹಾಪಾಶಃ
ಓಂ ವಿಹಂತಾಯನಮಃ	ಕೃಷ್ಣದೇಹಃ
ಓಂ ಧ್ರುವಾಯನಮಃ	ಅಮೋಘಃ
ಓಂ ವಿಶಿಖಾಯನಮಃ	ಅಚ್ಯುತಃ

ಈ ದೇವತೆಗಳು ದಕ್ಷಿಣ ದಿಗ್ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವವರು. ಇವರನ್ನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ನಾಮಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿ, ಇದೇ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು.

ಈ ದೇವತೆಗಳು ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಗ್ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವವರು. ಇವರನ್ನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ನಾಮಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು. (ಮೂಲದಲ್ಲಿ ನಮಃ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಠಃ ಠಃ ಎಂದಿದೆ).

ಪಶ್ಚಿಮದಿಗ್ಭಾಗಿನಃ

ಓಂ ಸವಿತ್ರೇನಮಃ	ಶಿಖಿಲಿಂಗಃ
ಓಂ ಮಧ್ಯಗತಾಯನಮಃ	ಗ್ರಂಥಿನಾಸಃ
ಓಂ ಯುಕ್ತಾಯನಮಃ	ಯೋಗವಾಸಃ
ಓಂ ಖಡ್ಗಿನೇನಮಃ	ತ್ರಿಶಿಖಃ
ಓಂ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಯನಮಃ	ಶತಕ್ರತುಃ
ಓಂ ಮಧ್ಯಗತಾಯನಮಃ	ಪಂಚಶಿಖಃ
ಓಂ ಕನಿಷ್ಠಾಯನಮಃ	ಸಹಸ್ರಕಿರಣಃ
ಓಂ ಸವೈರಾಗ್ಯಾಯನಮಃ	ಪದ್ಮಕೇತುಃ
ಓಂ ಕಾತರಾಯನಮಃ	ಯಜ್ಞರೂಪಃ
ಓಂ ಯುಗಾಯನಮಃ	ಭುವನಾಧಿಪಃ
ಓಂ ಅನಂತಶಕ್ತಿಯೇನಮಃ	ಪದ್ಮನಾಭಃ

ವೇದೋದ್ಭೂತಮಿದಂ ರಾಜನ್ ಮಂತ್ರಕಾಶಂ ಪುರಾತನಂ ।

ಯಜಂಸ್ತ್ರಿಕಾಲಮವ್ಯಗ್ರಸ್ವರ್ಗಾನ್ ಕಾಮಾನವಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥ ೧ ॥

ಇದಮೇವ ಪರಂ ಜ್ಞಾನಂ ಕರ್ಮಯೋಗಂ ಚ ನಿಷ್ಕಲಂ ।

ಇದಂ ದತ್ತಂ ಮಯಾ ತುಭ್ಯಂ ಯಥಾ ಸಾಂಬಾಯ ಭಾಸ್ವತೇ ॥ ೨ ॥

ಈ ದೇವತೆಗಳು ಉತ್ತರದಿಗ್ಭಾಗದಲ್ಲಿರತಕ್ಕವರು. ಇವುಗಳನ್ನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ನಾಮಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, ಹವಿಸ್ಸಿನಿಂದ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಬೇಕು.

೧-೨. ಬೃಹದ್ಬಲರಾಜನೆ, ಈಗ ನಾನು ಹೇಳಿರುವ ಮಂತ್ರರಾಶಿಯೆಲ್ಲವೂ ವೇದೋದ್ಭೂತವಾದದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇದನ್ನು ಪುರಾತನವೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನೇ ಪರಮಜ್ಞಾನವೆಂದೂ, ಕರ್ಮಯೋಗವೆಂದೂ ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಹಿಂದೆ ಸೂರ್ಯದೇವನು ಸಾಂಬನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೇ ನಿನಗೆ ನಾನು ಈಗ ಎವರಿಸುತ್ತಿರುವೆನು.

ಕೃತ್ವಾ ದಿಶಾಂ ಬಲಿಂ ಸಮ್ಯಕ್ ದಿಕ್ಪಾಲಾನಾಂ ಸಮಾಹಿತಃ ।

ಹೋಮಂ ಕೃತ್ವಾ ಚ ತೇನೈವ ತತೋಹ್ವಾನಂ ವಿವಸ್ವತಃ ॥ ೩ ॥

ಏಹ್ಯೇಹಿ ದೇವಾವೃತಶಬ್ದಮೂರ್ತೇ ಸರ್ವೈರ್ವೃತೋ ಯಾಗಮಿಮಂ

ಪ್ರಪಶ್ಯ ।

ತ್ವಮೇವ ಪೂಜ್ಯೋಸಿ ಸುರಾಸುರಾಣಾಂ ಧರ್ಮಾದಿವರ್ಗಸ್ಯ

ಸಮೀಹಕಾನಾಂ ॥ ೪ ॥

ಜ್ಞಾನಮಂತ್ರಾರ್ಚಿತೋ ಭೂಯಃ ಕುಸುಮೈಶ್ಚ ವಿಧಾನತಃ ।

ಗಚ್ಛ ದೇವ ಯಥಾ ಕಾನಂ ಪುನರಾಗಮನಾಯ ಚ । ॥ ೫ ॥

ಇದಮೇವ ಪರಂ ಸತ್ಯಂ ಇದಮೇವ ಪರಂ ತಪಃ ।

ಇದಮೇವ ಪರೋ ದೇವಃ ಸುರಾಸುರನಮಸ್ಕೃತಃ ॥ ೬ ॥

೩-೪. ಅನಂತರ ದಿಕ್ಪುಗಲಿಗೂ, ದಿಕ್ಪಾಲಕರಿಗೂ ಬಲಿ ಪ್ರದಾನಮಾಡಿ, ಹೋಮಾದಿಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ, ಸೂರ್ಯಭಗವಂತನನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು.

“ ಸರ್ವಶಬ್ದಮಯನೂ, ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ ಆದ ಭಗವಂತನೇ, ಇಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸನ್ನಿಧಿಯನ್ನು ತೋರಿಸು. ಸರ್ವಜನರಿಂದಲೂ ಸುರಾಸುರರಿಂದಲೂ, ನೀನು ಪೂಜ್ಯನೆನಿಸಿರುವೆ. ಧರ್ಮಾದಿ ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಿಗೂ ನೀನು ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರುವೆ.

೫-೬. ಎಲೈ ದೇವದೇವನೇ, ದಿವ್ಯಧ್ಯಾನದಿಂದಲೂ, ದಿವ್ಯಮಂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ದಿವ್ಯಕುಸುಮಗಳಿಂದಲೂ, ನೀನು ಅರ್ಚಿತನಾಗಿರುವೆ. ಮಹಾ ತೇಜೋರೂಪಿಯೇ, ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈಗ ನೀನು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನೀನೇ ನಿತ್ಯರೂಪಿಯು. ತಪೋರೂಪಿಯು. ದೇವಾಸುರರಿಂದ ವಂದಿತನಾದ ದೇವದೇವನೂ ನೀನೇ ಆಗಿರುವೆ.

ಪುರಾಣೋಕ್ತಮಿದಂ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಯಃ ಪಠೇತ್ಪ್ರಯತಃ ಶುಚಿಃ ।
 ಸ ಸಹಸ್ರಾರ್ಚಿಸಂ ದೇವಂ ಪ್ರವಿಶೇನ್ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ।
 ತೀರ್ಥಾನಾಂ ಪರಮಂ ತೀರ್ಥಂ ಮಂಗಲಾನಾಂ ಚ ಮಂಗಲಂ ।
 ಪವಿತ್ರಾಣಾಂ ಪವಿತ್ರಂ ಚ ಶ್ರೋತವ್ಯಂ ಪರಮಂ ಪದಂ ।

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ದೀಕ್ಷಾವಿಧಾನೋ ನಾಮ
 ಏಕಚತ್ವಾರಿಂಶೋಧ್ಯಾಯಃ.

ಇಲ್ಲಿನ ವರೆಗೂ ಉಕ್ತವಾದ ಈ ಪುರಾಣಭಾಗವನ್ನು ಯಾರು ಶುಚಿಯಾದ
 ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಾಗಿ ಪಠಿಸುವರೋ, ಅವರು ಸೂರ್ಯಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಸೇರುವರೆಂಬುದ
 ರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಉತ್ತಮ ತೀರ್ಥವೆನಿಸಿ ಮಂಗಳಕರವಾದ
 ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಮಂಗಳಕರವಾದುದೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಅತಿ ಪವಿತ್ರವಾಗಿರುವ
 ಈ ದೀಕ್ಷಾವಿಧಾನವನ್ನು ಸರ್ವರೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳುವವರಾಗಬೇಕು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷಾವಿಧಾನವೆಂಬ
 ನಲವತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

ಶ್ರೀಃ

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ದ್ವಿಚತ್ವಾರಿಂಶೋಧ್ಯಾಯಃ

॥ ವಸಿಷ್ಠ ಉವಾಚ ॥

ಕೃತ್ವಾ ದೇವಗೃಹಂ ಸಾಂಬಃ ಹ್ಯಾನಯಿತ್ವಾ ತು ಯಾಜಕಾನ್ |

ಅಜಗಾಮಾಥ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಯತ್ರ ಸನ್ನಿಹಿತೋ ರವಿಃ

॥ ೧ ॥

ಏತೇ ಮಿತ್ರವನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ದೇವಮಾನುಷಸನ್ನಿಗಾಃ |

ಋಷಯಃ ಸಿದ್ಧವಿದ್ಯಾಧ್ರಾಗಂಧರ್ವೋರಗಗುಹ್ಯಕಾಃ

॥ ೨ ॥

ದಿಕ್ಪಾಲಾ ಲೋಕಪಾಲಾಶ್ಚ ಗೃಹಾ ಯಕ್ಷಾಶ್ಚ ಧಾರ್ಮಿಕಾಃ |

ಸಪ್ರಜಾಪತಯಃ ಸರ್ವೇ ಗಂತುಂ ಪ್ರತ್ಯುಪಚಕ್ರಮುಃ

॥ ೩ ॥

ನಲವತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ.

೧. ವಸಿಷ್ಠ ಋಷಿಗಳು ಬೃಹದ್ಬಲರಾಜನಿಗೆ ಮುಂದಿನ ಕಥೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾ ಹೀಗೆಂದರು. ಅಯ್ಯಾ ರಾಜನೇ, ಸಾಂಬನು ದೇವಗೃಹವೊಂದನ್ನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿ, ಧರ್ಮಾತ್ಮಕನಾದ ಆತನು ಸೂರ್ಯನು ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ್ದ ಆಶ್ರಮದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

೨-೩. ಹಾಗೆ ಸಾಂಬನು ಮಿತ್ರವನಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿದು ದೇವತೆಗಳೂ, ಉರಗಗಳೂ, ಗುಹ್ಯಕರೂ, ದಿಕ್ಪಾಲಕರೂ, ಲೋಕಪಾಲಕರೂ, ಯಕ್ಷರೂ ಇನ್ನು ಧರ್ಮಸಂಪನ್ನರಾದವರೂ, ಬ್ರಹ್ಮಮಾನಸ ಪುತ್ರರೂ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದರು.

ಉಪನಾಸಪರಾಃ ಕೇಚಿತ್ಕೇಚಿದಾತ್ಮನಿ ತತ್ಪರಾಃ ।

ತ್ರಿವೃತಾಧ್ವಪರಾಃ ಕೇಚಿತ್ಕೇಚಿಜ್ಞಾಪ್ಯಸಮನ್ವಿತಾಃ

॥ ೪ ॥

ದಾರುಜಾಪಧರಾಃ ಕೇಚಿತ್ಕೇಚಿತ್ಸರ್ವಾರ್ಥಗಾಮಿನಃ ।

ಅಪರೇ ನಿಯತಾಹಾರಾ ನಿರಾಹಾರಾಸ್ತಥಾ ಪರೇ

॥ ೫ ॥

ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ದೇಹಗತಾಂ ಚಿಂತಾಂ ರನಿಧ್ಯಾನಪರಾಯಣಾಃ ।

ಮಾಸಪಕ್ಷೋಪವಾಸೇನ ಕೇಚಿಲ್ಲಿಂಘನಮಾತ್ಮನಿ

॥ ೬ ॥

ಅಚಿರೇಣೈವ ಕಾಲೇನ ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ಲವಣೋದಧಿಂ ।

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಪೋವನಂ ರಮ್ಯಂ ಲವಣೋದಧಿಮಾಶ್ರಿತಂ

॥ ೭ ॥

ನಾನಾವುಷ್ಪಫಲೋಪೇತಂ ದೇವಗಂಧರ್ವಸೇವಿತಂ ।

ಋಷಯಃ ಪರ್ಮಪಾಸಂತೇ ಕ್ರಮಂ ಹಿತ್ವಾ ತತಸ್ತದಾ

॥ ೮ ॥

೪-೫. ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಉಪನಾಸಾದಿಗಳಿಂದಲೂ, ಕೆಲವರು ಆತ್ಮಧ್ಯಾನದಿಂದಲೂ, ಕೆಲವರು ತ್ರಿಚಕ್ಲವೇ ಮೊದಲಾದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಜಪಿಸುವವರಾಗಿಯೂ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಆಹಾರ ನಿಯಮವುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ, ಸೂರ್ಯಾನುಗ್ರಹ ಕಾಮಿಗಳಾಗಿದ್ದರು.

೬-೭. ಅನೇಕರು ದೈಹಿಕವಾದ ಚಿಂತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮರೆತು ಸರ್ವವಾ, ಸೂರ್ಯನನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಾ, ತಿಂಗಳು, ಪಕ್ಷ, ಮುಂತಾದ ದೀರ್ಘಕಾಲಾವಧಿ ಉಪವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹವರು ಆಗ ಲವಣಸಮುದ್ರದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಹರವಾಗಿರುವ ಮಿತ್ರವನವನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದರು.

೮-೧೦ ಆ ವನವು ಅನೇಕ ಫಲ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಭರಿತವಾಗಿದ್ದಿತು. ದೇವಗಂಧರ್ವರಿಂದ ಸೇವಿತವಾಗಿತ್ತು. ಅಂತಹ ರಮ್ಯವನವು, ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಸೂರ್ಯಲೋಕವೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆ ವನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಹರ್ಷಿಗಳು

ಅಪರೋ ರವಿಲೋಕಸ್ತು ಸಾದೃಶ್ಯಾತ್ಪೀರ್ತಿತೋ ಭುವಿ ।
ಸರ್ವೇ ತೇ ಹರ್ಷಮಾಪನ್ನಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರಮ್ಯಂ ತಪೋವನಂ || ೯ ||

ರಮಣ್ಯಂ ಸರ್ವಕಾರ್ಕೇಷು ಸರ್ವಭೂತೋಪಕಾರಕಂ ।
ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಸುಖಾನಾಸಂ ನಿರ್ಮಿತಂ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಣಾ || ೧೦ ||

|| ವಸಿಷ್ಠ ಉವಾಚ ||

ನಾರದೋಪ್ಯಥ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ತತ್ಸದಾ ಪಠತಿ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ।
ಸಾಧು ಸಾಂಬ ಮಹಾಭಾಗ ಭಕ್ತಿಮಾನಸಿ ಯಾದವ || ೧೧ ||

ಯೇನೇಯಮೀದೃಶೀ ಯಾ ತು ಕೃತ್ವಾ ತ್ವರ್ಚಾ ಸನಾತನೀ ।
ತತ್ಪ್ರಸಾದೇನ ಸಾನಿತ್ರಂ ಯತ್ಪಶ್ಯಾಮಸ್ತಪೋವನಂ || ೧೨ ||

ಶ್ರುತ್ವಾ ತಂ ನಿರ್ಮಲಂ ವಾಕ್ಯಂ ಸಾಂಬಃ ಪರಮಧರ್ಮವಾನ್ !
ಪ್ರಣಿಧಾಯ ಶಿರೋಭೂಮೌ ದೇವಂ ವಿಜ್ಞಾಪಯತ್ತತಃ || ೧೩ ||

ಮನಬಂದಷ್ಟು ತಪೋಧ್ಯಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಭಾಸ್ಕರನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಹೀಗೆ ವನವು ಇಂತಹ ದೇವತಾಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಫಲಪ್ರದವಾಗಿತ್ತು. ಸಮಸ್ತಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಉಪಕಾರಕವಾಗಿ, ಸುಖಪ್ರದವಾಗಿ, ವಿಶ್ವಕರ್ಮನಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದದ್ದಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು.

೧೧-೧೨. ಆಗ ನಾರದಮಹರ್ಷಿಯು ಸಾಂಬನನ್ನು ಕುರಿತು " ಸಾಂಬನೆ, ನೀನು ಸೂರ್ಯದೇವನಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಿರುವೆ. ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಅಷ್ಟು ಅಪೂರ್ವವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿದುದರಿಂದಲೇ ಇಂದು ನಾವು ಅವನ, ಅನು ಗ್ರಹಬಲದಿಂದ ಈ ವನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವೆವು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಂತಹ ವನವು ನಮಗೆ ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

೧೩-೧೪. ನಾರದಮಹರ್ಷಿಯು ಹೇಳಿದ ಆ ನಿರ್ಮಲ ವಾಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಾಷ್ಟಾಂಗನಮಸ್ಕಾರವೆನಿಸಿ ಸಾಂಬನು " ಮಹರ್ಷಿಯೇ,

ಯತ್ತಯೋದಾಹೃತಂ ಪೂರ್ವಂ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಂ ಸ್ಥಾನಮುತ್ತಮಂ ।

ಮನ್ಯುವಾನುಗ್ರಹಾದ್ಧೇವಪೂಜಾನುಗ್ರಹಕಾರಿಣಾ

॥ ೧೪ ॥

ಅಸ್ತಿ ಮೇ ಕೃಪಯಾ ಕಿಂ ಚಿದ್ವದ ಸಾಮ್ಯ ನಿಭಾವಸೋಃ ।

ಕ್ಷೀಣಗಾತ್ರೇಂದ್ರಿಯಪ್ರಾಣೋ ಗಿರಾ ಚಾಪ್ಯತಿಮಂದಯಾ

॥ ೧೫ ॥

ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಭಕ್ತ್ಯಾನ್ನಿತಂ ಸಾಂಬಂ ದೇವೋ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್ ।

ತ್ವಜ ಕೀರ್ತಿಕೃತಾಂ ಚಿಂತಾಂ ಮತ್ಸಾನ್ನೇ ಯದುನಂದನ

॥ ೧೬ ॥

ಪೂರ್ವಂ ದತ್ತಂ ಮಯಾ ವಾಚಾ ಪ್ರಸಾದಂ ಶೃಣು ಯಾದವ ।

ಅಸ್ತಿಂಶ್ಚವಣೋದಧೇಸ್ತೀರೇ ತಾಪಸಾಃ ಪೂರ್ವಮಾನವಾಃ

॥ ೧೭ ॥

ಮತ್ಪ್ರಸಾದಂ ಚ ಕಾಂಕ್ಷಂತಃ ಕ್ಲಿಶ್ವಾ ವರ್ಷಶತಾನ್ ಬಹೂನ್ ।

ತಾನ್ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಾಪಸಾಂಸ್ತತ್ರ ಕೃಪಾ ಮೇ ವಿಕೃತಾ ಹೃದಿ

॥ ೧೮ ॥

ನೀನು ಹಿಂದೆ ಈ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ, ನನ್ನಿಂದ ಸೂರ್ಯಭಗವಂತನ ಪೂಜೆ ಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದುದರ ಫಲವಾಗಿಯೇ ಈಗ ನನಗೆ ಈ ಭಾಗ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರು ವುದು. ಈಗ ಮತ್ತೆ ಇನ್ನೂ ಸೂರ್ಯಭಗವಂತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಏನನ್ನಾದರೂ ನನಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು ” ಎಂದು ಕ್ಷೀಣದೇಹಿಯಾಗಿ, ಇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳ ಪಾಟವಿಲ್ಲದೇ ಮಂದವಾಕ್ಯಸರಣಿಯಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು,

೧೬-೧೭. ಆಗ ದೇವದೇವನಾದ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನು ಸಾಂಬನು ನಿಜ ಭಕ್ತನೆಂಬುದನ್ನರಿತು ಹೀಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದನು “ ಯದುವಂಶೋದ್ಭವನಾದ ಸಾಂಬನೇ, ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ಬಿಡು. ಹಿಂದೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ಕೇವಲ ವಾಗ್ವ್ರವವಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ್ದೆನು. ಈಗ ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊ. ಕರು ಣಿಸುವೆನು. ಲವಣಸಮುದ್ರದ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ತಪಸ್ವಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಹಿಂದೆ ಕೇವಲ ಮಾನವರಾಗಿಯೇ ಇದ್ದವರು.

೧೮-೧೯. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನೇ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವರಾಗಿ ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳು ಕಷ್ಟದಿಂದ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ಒಂದು ಸುರಿ

ಬ್ರೂತ ವತ್ಸಾ ಯಥಾ ನ್ಯಾಯಂ ಪಯೋವರ್ಚೋಽಲಂಬನಂ ।

ಸತ್ಯಧರ್ಮಾರ್ಥಯುಕ್ತಾರ್ಥಾನ್ ಪ್ರಾರ್ಥಯಧ್ವಮನುತ್ರಮಂ ॥ ೧೯ ॥

ಶ್ರುತ್ವಾ ತೇ ನಿರ್ಮಲಂ ವಾಕ್ಯಂ ದೇವವಕ್ತ್ರಾದ್ವಿನಿಶ್ಚಿತಂ ।

ಮಾನವಾ ಹರ್ಷಮಾಪನ್ನಾಃ ಸಂಪ್ರಹೃಷ್ಣಾತ್ಮಮಾನಸಾಃ ॥ ೨೦ ॥

ಯದಿ ಪ್ರಸನ್ನೋ ಭಗವಾನ್ ವರಂ ದಾತುಂ ಸಮುದ್ಯತಃ ।

ಅವಿಘ್ನಮಸ್ತು ನಶ್ಚೈವ ತ್ವಯಿ ಭಕ್ತಿರ್ವಿಧಾವಸೌ ॥ ೨೧ ॥

ಏವಮಸ್ತುತಿ ಸೋಪ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಭಗವಾನ್ ದಿನಕೃದ್ವಿಭುಃ ।

ಅಪರಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯಧ್ವಂ ನೈ ವರಂ ವದತ ಮಾನವಾಃ ॥ ೨೨ ॥

ಭೂಯಸ್ತುಷ್ಪಾಸ್ತು ತೇ ಸಾಂಬ ಸರ್ವಧರ್ಮಪರಾಯಣಾಃ ।

ಪ್ರಾರ್ಥಯಂತೇ ಪರಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಪ್ರಹೃಷ್ಣೋತ್ಫುಲ್ಲಲೋಚನಾಃ ॥ ೨೩ ॥

ನನಗೆ ಕರುಣೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಒಡನೆಯೇ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ, “ ಮುಷಿವರ್ಯರೇ ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾದದ್ದೇನು? ನ್ಯಾಯಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಿಡದೆ ಸತ್ಯವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಏನನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರಿ. ಅನುಗ್ರಹಿಸುವೆನು ” ಎಂದೆನು.

೨೦-೨೧. ಆ ದೇವದೇವನಾದ ಸೂರ್ಯನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮುಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸಂತುಷ್ಟಾಂತರಂಗವುಳ್ಳವರಾಗಿ “ ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ನಿಜವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ಅಭಿಮಾನವಿರುವುದಾದರೆ ನಮಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು ” ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು.

೨೨-೨೩. ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ‘ ಮತ್ತೊಂದು ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಿರಿ ’ ಎಂದು ಹೇಳಲು, ತುಷ್ಟರಾದ ಆ ಮುಷಿಗಳು ಅರಳಿದ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಪರಾಪರಸ್ವರೂಪನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡರು.

॥ ಋಷಯ ಊಚುಃ ॥

ಯದಿ ತುಷ್ಣೋ ಮಹಾತೇಜಾ ವರಂ ದಾತುಂ ಸಮುದ್ಯತಃ ।

ತತ್ಪ್ರಸಾದೇನ ದೇವೇಶ ಸ್ರಷ್ಟಾರೋಸ್ಯ ಭವಾಮಹೇ ॥ ೨೪ ॥

॥ ವಸಿಷ್ಠ ಉವಾಚ ॥

ತತ್ಪ್ರಸನ್ನೋ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಪುನರ್ವಚನಮಬ್ರವೀತ್ ।

ಏವಂ ಭವತು ಭೂಯೋ ವೈ ಪ್ರಜಾಸರ್ಗಂ ಪ್ರಕಲ್ಪ್ಯಥ ॥ ೨೫ ॥

ಅನ್ಯಚ್ಛ್ರಣು ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಕೀರ್ತಿಕಾರಣಹೇತುನಾ ।

ಇದಂ ತಪೋವನಂ ರಮ್ಯಂ ಯದಾ ಸ್ಥಾನಮನುತ್ತಮಂ ॥ ೨೬ ॥

ಶ್ರುತ್ವಾ ತು ನಿರ್ಮಲಂ ನಾಕೈಂ ತೇ ವೈ ಪ್ರಾಹುದ್ದಿವಾಕರಂ ।

ತತ್ಪ್ರಸಾದೇನ ಜಾಸ್ಥಾಕಂ ದೇವ ಯತ್ಪ್ರೀತಿಕಾರಕಂ ॥ ೨೭ ॥

೨೪-೨೫. “ ಮಹಾ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಮಹಾನುಭಾವನೇ, ಮತ್ತೊಂದು ವರವನ್ನು ನಮಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದಾದರೆ ನಮ್ಮಿಂದ ಪ್ರಜಾಸೃಷ್ಟಿಯು ನಡೆಯ ಬೇಕು. ಆ ರೀತಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸು ” ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಅದರಂತೆಯೇ ಸೂರ್ಯ ನಾರಾಯಣನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಪ್ರಜಾಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುವವರಾಗಿ ಎಂದು ವರವಿತ್ತನು.

೨೬-೨೭ ಅಲ್ಲದೆ ಈ ತಪೋವನವು ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರವಾದದ್ದೂ, ಮನೋ ಹರವಾದುದೂ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವವರಾಗಿ ಎಂದು ಭಗವಂತನು ಉಸುರಲು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಆ ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲಾ “ ದೇವದೇವನೇ, ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಇದು ನಮಗೂ ಪ್ರೀತಿಕರವಾಗಿಲಿ.

ಕೀರ್ತ್ಯರ್ಥಂ ಪ್ರತಿಲಕ್ಷ್ಯಮೋ ರೋಚಯಸ್ತ ದಿನಾಕರ ।

ಇದಂ ಸ್ಥಾನಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ವಯಂ ತೀರ್ಣಾಃ ಸುರಪ್ರಭೋ || ೨೮ ||

ಪ್ರಜಾನಾಂ ಚ ಹಿತಾರ್ಥಾಯ ಮನ್ಮವಾನುಗ್ರಹಾಯ ಚ ।

ಅತ್ರ ಕೀರ್ತಿಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಃ ಪ್ರಸಾದಾತ್ತವ ಭಾಸ್ಕರ || ೨೯ ||

|| ದೇವ ಉವಾಚ ||

ದತ್ತಾ ಯೂಯಂ ಮನು ಸ್ಥಾನಂ ಸಪ್ರದ್ವೀಪೇಷು ದುರ್ಲಭಂ ।

ಮನ್ವಂತರಮಥೈಕಂ ಚ ಕೀರ್ತಿಮಂತೋ ಭವಿಷ್ಯಥ || ೩೦ ||

ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿ ಸ್ತು ಯೇ ಚಾನ್ಯೇ ಮುನಯಶ್ಚಾಸುರೋತ್ತಮಾಃ ।

ಮನು ಸ್ಥಾನರತಾಸ್ಸರ್ವೇ ತೇನೋರ್ಧ್ವಂ ನೈವ ಭಾಷಿತಂ || ೩೧ ||

|| ನಾರದ ಉವಾಚ ||

ಏಕೋನವಿಂಶತಿಃ ಶೂನ್ಯೈರೂಪೈರೇಕಾವಸಾನಕೈಃ ।

ಏತೈಃ ಪ್ರಮಾಣೈರ್ವರ್ಷಾಣಾಂ ಗಂಡಕೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸ್ಪೃತಃ || ೩೨ ||

೨೮-೨೯. ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿ ನಾವು ಅತಿಶಯವಾದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ ಪಡೆಯುವ ರಾಗುವೆವು. ಈ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನಾವು ಬಂದದ್ದರಿಂದಲೇ ನಾವು ಸಂಸಾರ ದುಃಖದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾದೆವು. ಪ್ರಭುವೇ, ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ನಮ್ಮನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಇಲ್ಲಿ ನೀನು ನೆಲಿಸಿ, ಇಲ್ಲಿ ತವಸ್ವನ್ನಾಚರಿಸಿದವರಿಗಲ್ಲಾ ಯಶಸ್ಸನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಸು. ” ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು.

೩೦-೩೧. “ ಎಲೈ ದೇವತೆಗಳಿರಾ, ನೀವು ಇಂತಹ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಏಳು ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡಲಾರಿರಿ. ನೀವು ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಮನ್ವಂತರದ ವರೆಗೂ ಕೀರ್ತಿಶಾಲಿಗಳಾಗಿರುವಿರಿ. ನಿಮಗೆ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಯೂ ಅಲ್ಲಿನವರೆಗೇ ಇರುವುದು. ಈ ಮನ್ವಂತರದ ಪರ್ಯಂತವಾಗಿ, ನೀವು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲಿಸಿರುವಿರಿ. ಮುಂದೆ ಇಲ್ಲಿರಲಾರಿರಿ ” ಎಂದು ಸೂರ್ಯದೇವನು ಅಪ್ಪಣೆಯಿತ್ತನು.

೩೨-೩೩. ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ಶೂನ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಒಂದು ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಬರುವುದೋ ಅಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯಾಪರಿಮಿತಿಯುಳ್ಳ ವರ್ಷಗಳು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಒಂದು

ಗಂಡಾನಾಂ ಶತಸಾಹಸ್ರೈರ್ಮನುರೇಕಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ ।

ಯಾಮ್ಯೇನ ಚ ಪುರಾ ಕುರ್ಯಾತ್ತತಃ ಸ್ವಾರೋಚಿಷೇಣ ಚ ॥ ೩೩ ॥

ತೃತೀಯೇ ಮನ್ವಂತರೇ ದೇವಶ್ಚತುರ್ಥೇ ಕೀರ್ತಿತೋ ಮನುಃ ।

ಪಂಚಮೇ ಮನ್ವಂತರೇ ಸತ್ಯಃ ಷಷ್ಠೇ ಕ್ರತುಶ್ಚ ಕೀರ್ತಿಮಾನ್ ॥ ೩೪ ॥

ಸಪ್ತಮೇ ಸನತ್ಕುಮಾರಸ್ತು ಕೀರ್ತಿತಂ ಭುವನಂ ರವೇಃ ।

ವೈವಸ್ವತೇನ ಮನುನಾ ವರ್ತಮಾನೇನ ಕೀರ್ತಿತಂ ॥ ೩೫ ॥

ಅತ ಉರ್ಧ್ವಂ ಭನೇಚ್ಚಂಭುಃ ಶಂಭೋರೂರ್ಧ್ವಂ ಮಹಾನಸಃ ।

ಮಹಾನಸಾದ್ವಸಿಷ್ಠಶ್ಚ ತತಃ ಕಲ್ಪಃ ಸಮಾಪ್ಯತೇ ॥ ೩೬ ॥

ದಿನವಾಗುವುದು. ಅಂತಹ ನೂರುಸಾವಿರ ದಿನಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಮನ್ವಂತರವೆಂದು ಹೆಸರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಮನ್ವಂತರಕ್ಕೆ ಯಮ, ಎರಡನೆಯದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾರೋಚಿಷ ಇವರು ಅಧಿಪತಿಗಳು

೩೪-೩೬. ಮೂರನೆಯ ಮನ್ವಂತರಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯದೇವನು. ನಾಲ್ಕನೆಯದೇ ಮನುರಾಜನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು. ಐದನೆಯ ಮನ್ವಂತರಕ್ಕೆ ಸತ್ಯನೂ, ಆರನೆಯದಕ್ಕೆ ಕ್ರತುವೂ, ಏಳನೆಯದಕ್ಕೆ ಸನತ್ಕುಮಾರನೂ, ಹೀಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವರು. ಇದು ಸೂರ್ಯಲೋಕದ ವಿಚಾರ. ಈಗ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ವೈವಸ್ವತ ಮನ್ವಂತರ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಬರುವುದು ಶಂಭುಮನ್ವಂತರ. ಅಲ್ಲಿಂದಮುಂದಕ್ಕೆ ಮಹಾನಸ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ವಸಿಷ್ಠ, ಹೀಗೆ ಕಲ್ಪಗಳೂ ಅವುಗಳ ಅಧಿಪತಿಗಳೂ ಸಾಗುತ್ತಿವೆ. ಎಂದು ನಾರದಮಹರ್ಷಿಗಳು ಸಾಂಬನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದರೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ

ಶ್ರೀ ಸಾಂಬವುರಾಣದಲ್ಲಿ ಯಾತ್ರಾನಿಯಮಕವಾದ ನಲವತ್ತೆರಡನೆಯ

ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

|| ಶ್ರೀ ||

|| ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯ ನಮಃ ||

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ತ್ರಿಚತ್ವಾರಿಂಶೋಧ್ಯಾಯಃ

|| ವಸಿಷ್ಠ ಉವಾಚ ||

ತಸ್ಮಿಂಸ್ತಪೋವನೇ ದೇಶೇ ತೀರೇ ತು ಲವಣೋದಧೇಃ |

ತಿಷ್ಠಂತಿ ಯೇ ಚ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾ ದೇವದರ್ಶನಕಾಂಕ್ಷಿಣಃ || ೧ ||

ಕೇಚಿದ್ಧ್ಯಾಯಂತಿ ಪೂತಾತ್ಮನಃ ಕೇಚಿತ್ತದ್ಗತಮಾನಸಾಃ |

ಯಜಂತಿ ಹವ್ಯಸಂಪನ್ನಾ ಶ್ಚಿಂತಯಂತ್ಯಾತ್ಮತತ್ಪರಾಃ || ೨ ||

ಗಾಯಂತಿ ಸಿದ್ಧಗಂಧರ್ವಾ ನೃತ್ಯಂತ್ಯಪ್ಸರಸಾಂ ವರಾಃ |

ವೀಣಾಹಸ್ತಾಶ್ಚ ಯೇ ಕೇಚಿದರ್ಘಹಸ್ತಾಸ್ತಥಾಪರೇ || ೩ ||

ನಲವತ್ತುಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ.

೧-೨. ಆ ತಪೋವನವು ಲವಣಸಮುದ್ರದ ತೀರಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಅಲ್ಲಿ ದೇವದರ್ಶನವನ್ನು ಆಪೇಕ್ಷಿಸುವವರೂ, ಪರಿಶುದ್ಧ ಹೃದಯರೂ, ಆತ್ಮಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿರುವವರೂ, ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವವರೂ, ಬಹಳ ವಾಗಿ ನೆರೆದಿದ್ದರು.

೩-೪. ಅಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರೂ, ಗಂಧರ್ವರೂ, ಅಪ್ಸರಸ್ಸುಗಳೂ, ವೀಣೆಯನ್ನೂ, ಪೂಜಾ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಅಂಜಲಿಬದ್ಧರಾಗಿಯೂ

ಕೃತಾಂಜಲಿಪುಟಾಃ ಕೇಚಿತ್ಕೇಚಿದಾನತಮಸ್ತಕಾಃ |

ಯೋಗಿನೋ ಯೋಗಚಿತ್ತಾಶ್ಚ ಮುನಯೋ ಯತಮಾನಸಾಃ || ೪ ||

ಋಷಯಃ ಕ್ವಾಂತಿಸಂಯುಕ್ತಾ ದೇವಾಸ್ತುನ್ದಂತಿ ಭಾಸ್ಕರಂ |

ಯಾತುಧಾನಾಸ್ತಥಾ ಯಕ್ಷಾಃ ಸಿದ್ಧಾಶ್ಚೈವ ಮಹೋರಗಾಃ || ೫ ||

ದಿಕ್ಪಾಲಾ ಲೋಕಪಾಲಾಶ್ಚ ಯೇ ಚ ವಿಘ್ನವಿನಾಯಕಾಃ |

ಸರ್ವೇಭಿಕ್ಷುಪರಾ ಭೂತ್ವಾ ತಸ್ಯಂತಿ ಸೂರ್ಯಕಾನನೇ || ೬ ||

ಕ್ಷೀಣಗಾತ್ರೇಂದ್ರಿಯಪ್ರಾಣಾ ದೇವಾರಾಧನತತ್ಪರಾಃ |

ಜಾಗರಾರ್ತಿಪರಾಃ ಕ್ಲಿಶ್ವಾ ಅಧ್ವಭಿಃ ಪರಿಹೀಡಿತಾಃ || ೭ ||

ಸ್ತೂಯಮಾನಾಃ ಸ್ಥಿತಾಃ ಸರ್ವೇ ಭಾಸ್ಕರೋದಯಕಾಂಕ್ಷಿಣಾಃ |

ತತಃ ಪ್ರಭಾತಸಮಯೇ ಪದ್ಮರಾಗಾರುಣಪ್ರಭೇ || ೮ ||

ಹಲವರು ವಿನಮಿತಶರಸ್ವರಾಗಿಯೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದರು. ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ಯೋಗಿಗಳೂ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರಾದ ಮುನಿಗಳೂ ಅಲ್ಲಿ ತಂಡತಂಡವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು.

೫-೬. ಶಮದಮಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಋಷಿಗಳೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸರ್ವದಾ ಸೂರ್ಯ ಧ್ಯಾನದಿಂದಿರುವರು. ಹಾಗೆಯೇ ರಾಕ್ಷಸರೂ, ಯಕ್ಷರೂ, ಸಿದ್ಧರೂ, ಮಹೋರಗಗಳೂ, ದಿಕ್ಪಾಲಕರೂ, ಲೋಕಪಾಲಕರೂ, ವಿಘ್ನ ನಿವಾರಕರಾದ ಅನೇಕ ಗಣಾಧಿಪತಿಗಳೂ, ಆ ಮಿತ್ರವನದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಸೂರ್ಯಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

೭-೮. ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಬಳಲಿದ ದೇಹವುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ, ಇಂದ್ರಿಯ ಶಕ್ತಿ ಹೀನರಾಗಿಯೂ, ಸದಾ ದೇವಾರಾಧನತತ್ಪರರಾಗಿಯೂ, ಜಾಗ್ರತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತ ಮಾರ್ಗಾಯಾಸದಿಂದ ಬಳಲಿದವರಾಗಿಯೂ, ಇದ್ದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಭಾಸ್ಕರದರ್ಶನಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಾಗಿ, ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪದ್ಮರಾಗಮಣಿಯಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನನಾದ ಬಿಂಬವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ನಿಮಲಾ ಭೂರ್ದಿಶಸ್ಸರ್ವಾಃ ಕಿರಣೋದ್ಯೋತನೈ ರವೇಃ ।

ಸ್ತೂಯಮಾನಾಃ ಸ್ಥಿತಾಸ್ಸರ್ವೇ ಭಾಸ್ಕರೋದಯಕಾಂಕ್ಷಿಣಃ ॥ ೯ ॥

ರನಿರಾಗಾರುಣೇಭೂತಂ ಸಾಗರಾಕಾಶಭೂತಲಂ ।

ತತ್ಕ್ಷಣೇನೈವ ಸರ್ವಾಸಾಮೈಕಜ್ವಾಲಾತ್ವಮಾಗತಾಃ ॥ ೧೦ ॥

ತಸ್ಯಾಮುದಯನೇಲಾಯಾಂ ವಿವಸ್ವದ್ವೈಕಮಾಸ್ಪದಂ ।

ವೀಕ್ಷ್ಯಮಾಣಾದ್ಭುತಂ ರೂಪಂ ನಿರಾಜಂತಂ ದಿನಾಕರಂ ॥ ೧೧ ॥

ದಿವಿಸ್ಥಂ ಸಾಗರಸ್ಥಂ ಚ ದ್ವಿವಿಧಂ ಮಂಡಲೋದ್ಯತಂ ।

ಅಪರಾ ಭಗವನ್ಮೂರ್ತಿರ್ಜಲಮಧ್ಯೇ ನಿರಾಜತೇ ॥ ೧೨ ॥

ಸರ್ವೇ ವಿಸ್ಮಯಮಾಪನ್ನಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚಾದ್ಭುತದರ್ಶನಂ ।

ಮನವೋ ಬಾಹುಸಂವಾಹೈರವತೀರ್ಣಾ ಮಹೋದಧಿಂ ॥ ೧೩ ॥

೮-೧೦. ಆ ವನವು ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅಂತಹ ದಿವ್ಯವನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸೂರ್ಯೋದಯವನ್ನೇ ಎದುರು ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಸೂರ್ಯನ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಭೂಮಿಯೂ, ಸಮಸ್ತ ಸಾಗರಗಳೂ, ಕೆಂಪಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಏಕಜ್ವಾಲಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು.

೧೧-೧೨. ಸೂರ್ಯೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಅದ್ಭುತವಾದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾ, ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಬರುತ್ತಿರುವನು. ಆತನು ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಸಾಗರದಲ್ಲಿ, ಮಂಡಲದ್ವಯಾಕಾರದಿಂದ ಇರುವಂತೆ ತೋರುವನು. ಅಥವಾ ಸೂರ್ಯಬಿಂಬಸದೃಶವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಮೂರ್ತಿಯೇ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವುದೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವುದು.

೧೩-೧೪. ಅಷ್ಟು ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಉದಯವಾದ ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ನೋಡಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮನುಗಳೆಲ್ಲರೂ, ಲವಣಸಮುದ್ರದ ಬಾಹುಪ್ರಮಾಣದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ

ಬಾಹುಭಿಸ್ಸಂಗ್ಯಹೀತ್ವಾ ತು ಹ್ಯಾನಯಿತ್ವಾ ತಪೋವನಂ ।

ಸ್ನಾ ಪಯಿತ್ವಾ ವಿಧಾನೇನ ಮನವೋ ಹೃಷ್ಯಮಾನಸಾಃ ॥ ೧೪ ॥

ಸ್ತೋತ್ರೈಃ ಸ್ತುವಂತಿ ತೇ ಚಿತ್ರೈಃ ಸಾಂಗೋಪಾಂಗೈಃ ಸುಸಂಮಿತ್ರೈಃ ।

ತ್ವಂ ದೇವಪ್ರಲಯಃ ಕಾಲಃ ಕ್ಷಯಃ ಕ್ಷಾಂತಃ ಕ್ಷಸಾನಲಃ ॥ ೧೫ ॥

ಉದ್ಭವಃ ಸ್ಥಿತಿಸಂಪತ್ತಿಃ ಪ್ರಜಾಸ್ತೇ ಚಾಂಗಸಂಭವಾಃ ।

ಶೋಷವರ್ಷಹಿಮಂ ಘರ್ಮಪ್ರಹ್ಲಾದಸುಖಶೀತಲಂ ॥ ೧೬ ॥

ತ್ವಂ ದೇವಋಷಿಕರ್ತಾ ಚ ಪ್ರಕೃತಿಃ ಪುರುಷಃ ಪ್ರಭುಃ ।

ಭಾಯಾಸಂಜ್ಞಾಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿ ನಿರಾಲಂಬೋ ನಿರಾಶ್ರಯಃ ॥ ೧೭ ॥

ನಿಂತು ತಮ್ಮ ಬಾಹುಗಳನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿಕೊಂಡು, ತಪೋವನವನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಣಾದಿಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧಮಾಡಿ, ಸಂತುಷ್ಟಾಂತರಂಗವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡರು.

೧೫-೧೬. ಅವರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ವೇದವಿಹಿತವಾದದ್ದಾಗಿದ್ದಿತು. “ ಎಲೆ, ದೇವದೇವನೇ, ನೀನು ಪ್ರಳಯರೂಪಿಯು. ಕಾಲರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದು ಲೋಕವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾಶಗೊಳಿಸುವವನು. ರಾತ್ರಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಗೆ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಕೊಡುವವನು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಉದ್ಭವವಾದಂತೆ ತೋರಿಬರುವನು. ಸಂಪದ್ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವೆ. ಪರಮಾತ್ಮನೇ, ನಿನ್ನ ಈ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ, ನಿನ್ನ ಅಂಗದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರೇ. ವೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ, ಹಿಮವನ್ನೂ, ಶೋಷಿಸಿ ಶಾಖವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಆಹ್ಲಾದಕರನ್ನಾಗಿರಲು ಮಾಡಿ ಸುಖರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ, ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಶೀತಲವಾಗಿಯೂ, ತೋರಿಬರುವೆ.

೧೭-೧೮. ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಋಷಿಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವವನೂ ನೀನೇ. ಲೋಕಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೂಲಕಾರಣವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯೂ, ಪುರುಷನೂ, ಪ್ರಭುರೂಪಿಯೂ ಆಗಿರುವವನು ನೀನು. ಭಾಯಾ, ಸಂಜ್ಞಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪತ್ನಿಯಿಂದ ಕೂಡಿ,

ಅಶ್ರಯಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ನಮಸ್ತೇಸ್ತು ಸದಾ ಮಮ ।

ತ್ವಂ ದೇವಸ್ಸರ್ವತತ್ತ್ವಕ್ಷುಃ ಸರ್ವತಃ ಸರ್ವದಾಗತಿಃ ॥ ೧೮ ॥

ಸರ್ವದಃ ಸರ್ವದಾ ಸರ್ವಃ ಸರ್ವಸೇವ್ಯಸ್ತ್ವಮಾರ್ತಿಹಾ ।

ತ್ವಂ ದೇವ ಧ್ಯಾನಿನಾಂ ಧ್ಯಾನಂ ಯೋಗಿನಾಂ ಯೋಗ ಉತ್ತಮಃ ॥ ೧೯ ॥

ತ್ವಂ ಭಾಸಾ ಫಲದಃ ಸರ್ವಃ ಸದ್ಯಃ ಪಾಪಹರೋ ವಿಭುಃ ।

ಸರ್ವಾರ್ತಿನಾಶನೋಽನಾಶೀ ಕರಣಂ ಕರುಣಾಪ್ರಭುಃ ॥ ೨೦ ॥

ದಯಾಶಕ್ತಿಃ ಕ್ಷಮಾನಾಸಃ ಸಸೃಜೆಘ್ಯೇಣಮೂರ್ತಿಮಾನ್ ।

ತ್ವಂ ದೇವಃ ಸೃಷ್ಟಿಸಂಹಾರಸ್ಥಿತಿರೂಪಃ ಸುರಾಧಿಪಃ ॥ ೨೧ ॥

ನೀಲಾಂಬರವಾದ ಗಗನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಶ್ರಯರಹಿತನಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ನೀನು ಮಾತ್ರ ಸಕಲ ಲೋಕಕ್ಕೂ ಅಶ್ರಯನಾಗಿರುವೆ. ದೇವದೇವನೇ, ನೀನೇ ಲೋಕದ ಕಣ್ಣು. ಸರ್ವಜ್ಞನಾಗಿ, ಸರ್ವ ಗತಿಯಾಗಿರುವವನೂ ನೀನೇ.

೧೯-೨೦. ನೀನು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸರ್ವವನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು. ಸರ್ವದಾ ಭಕ್ತರಿಂದ ಸೇವ್ಯನಾಗಿರುವವನು. ಭಕ್ತರ ಸಕಲ ಪೀಡೆಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುವವನು ಧ್ಯಾನಮಾಡುವವರಿಗೆಲ್ಲ ನೀನು ಧ್ಯಾನವಿಷಯನಾಗಿರುವೆ. ಯೋಗಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ನೀನು ಯೋಗರೂಪದಲ್ಲಿರುವೆ. ನೀನು ನಿನ್ನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಫಲಪ್ರದನಾಗಿರುತ್ತೆ. ನಿನ್ನ ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲರ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ನಾಶಗೊಳಿಸುವೆ. ಸರ್ವರಿಗೂ ದುಃಖನಿವಾರಕನಾಗಿರುವೆ. ಆದರೆ ನೀನು ಮಾತ್ರ ನಾಶಕ್ಕೆ ವಿಷಯನಾಗಲಾರೆ. ದಯೆ ಸಾಗರನೆಂದೂ ದಯಾನಿಧಿಯೆಂದೂ ಹೆಸರು ಪಡೆದಿರುವೆ.

೨೧-೨೨. ದಯೆ, ಶಕ್ತಿ, ಶಾಂತಿ, ಇವುಗಳಿಗೆ ನೀನು ಅಶ್ರಯಸ್ಥಾನನಾಗಿ ಶೋರುವೆ. ಕಿರಣರೂಪಿಯಾಗಿ, ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ನೀನು, ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯ (ಸಂಹಾರ) ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವೆ. ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ನೀನೇ ಒಡೆಯನೆನಿಸಿರುವೆ. ಬಕರೂಪದಲ್ಲಿ, ಅಗ್ನಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಶೋಷಿಸುವವನೂ,

ಬಕ ಸ್ತೋಮೋ ವ್ಯಕೋ ದಾಹಸ್ತಪಾರೋ ದಹನಾತ್ಮನಃ ।

ಪ್ರಣತಾರ್ತಹರೋ ಯೋಗೀ ಯೋಗಮೂರ್ತೇ ನಮೋಸ್ತುತೇ ॥ ೨೨ ॥

ತ್ವಂ ದೇವಹೃದಯಾನಂದಶಿರೋರತ್ನ ಪ್ರಭಾಮುಣಿಃ ।

ಬೋಧಕಃ ಪಾಠಕೋಧ್ಯಾಯೀ ಗ್ರಾಹಕೋ ಗ್ರಹಣಾತ್ಮಕಃ ॥ ೨೩ ॥

ತ್ವಂ ದೇವನಿಯಮೋ ನ್ಯಾಯೀ ನ್ಯಾಯಶೋ ನ್ಯಾಯವರ್ಧನಃ ।

ಅನಿತ್ಯೋ ನಿಯತೋ ನಿತ್ಯೋ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತೇ ನಮೋಸ್ತುತೇ ॥ ೨೪ ॥

ತ್ವಂ ದೇವ ತ್ರಾಯಸೇ ಪ್ರಾಪ್ತಾನ್ ಪಾಲಯಸ್ಕರ್ಣವಸ್ಥಿತಾನ್ ।

ಊರ್ಧ್ವಂ ತ್ರಾಣಾರ್ದಿತಾಂಲೋಕಾಂಲೋಕಚಕ್ಷುರ್ನಮೋಸ್ತುತೇ ॥ ೨೫ ॥

ವ್ಯಕರೂಪದಲ್ಲಿ, ಲೋಕವನ್ನು ದಹಿಸುವವನಾಗಿಯೂ, ಮಂಜನರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ಅಗ್ನಿರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ತೋರುತ್ತ ಇರುವೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದಾರಾಧಿಸಿದವರ ಪೀಡೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಯೋಗಮೂರ್ತಿಯಾದ ನೀನು ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಅಧಿದೇವತೆಯೆನಿಸಿರುವೆ. ಮಹಾ ಮಹಿಮನಾದ ಸೂರ್ಯದೇವನೇ, ನಿನಗೆ ವಂದನೆ.

೨೩-೨೪. ಮಹಾಮುನಿಯೇ, ನೀನು ಸಕಲದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಅನಂದದಾಯಕನಾಗಿ ಅವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಶಿರೋರತ್ನದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನನಾಗಿರುವೆ. ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯನ್ನು, ಬೋಧಿಸುವವನೂ, ಪಾಠರೂಪವಾಗಿ ಬೋಧಿಸುವವನೂ, ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವವನೂ, ಗ್ರಹಿಸುವವನೂ, ಗ್ರಹಣಾತ್ಮಕನೂ ನೀನೇ ಆಗಿರುವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ನೀನು ಸಕಲದೇವತೆಗಳಿಗೂ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವೆ. ನ್ಯಾಯವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿಯೂ, ನ್ಯಾಯರೂಪಿಯಾಗಿಯೂ, ನ್ಯಾಯಜ್ಞನಾಗಿಯೂ, ನ್ಯಾಯವರ್ಧಕನಾಗಿಯೂ ಇರುವೆ. ನಿತ್ಯಸ್ವರೂಪನಾಗಿದ್ದರೂ, ಅನಿತ್ಯವಸ್ತುವಿನಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವೆ. ಹೀಗೆ ನಿತ್ಯಾತ್ಮಕನಾದ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಯಾದ ನಿನಗೆ ಪ್ರಣಾಮಗಳು.

೨೫-೨೬. ದೇವದೇವನೇ, ನೀನು ನನ್ನನ್ನೂ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕವರನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಸಮುದ್ರಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೂ, ನೀನೇ ಪಾಲಕನು. ಊರ್ಧ್ವಾರೋಹಿ

ದಮನೋಸಿ ತ್ವಂ ಹಿ ದುರ್ದಾಂತಃ ಸಾಧ್ಯಾನಾಂ ಚೈವ ಸಾಧಕಃ !

ಬಂಧುತ್ವಂ ಬಂಧುಹೀನಾನಾಂ ನಮಸ್ತೇ ಬಂಧುರೂಪಿಣೀ || ೨೬ ||

ಕುರು ಶಾಂತಿಂ ದಯಾವಾಸ ಪ್ರಸೀದ ಜಗತಃಪತೇ |

ಯದಾಸ್ಮಾಭಿರ್ಹಿತಂ ನಾಕೃಮಭೀಷ್ಟಂ ಕೀರ್ತಿತಂ ಪ್ರಭೋ |

ಏವಂ ಸ್ತುತ್ವಾ ತತಸ್ಸರ್ವೇ ಪಪ್ರಚ್ಛುಃ ಪ್ರತಿಮಾಂ ರವೇಃ || ೨೭ ||

ಕೇನೇಯಂ ನಿರ್ಮಿತಾಮೂರ್ತಿರ್ಕೇನ ತ್ವಂ ಪ್ರತಿಪಾದಿತಃ |

ಕಸ್ಮಾದಿಹಾಗತೋ ದೇವ ಸಂಶಯೋತ್ರ ನಿಯಚ್ಛ ನಃ || ೨೮ ||

|| ದೇವ ಉವಾಚ ||

ತಸ್ಮಿನ್ ಕಾಲೇ ಸಮಾದೇಶಾನ್ನಿರ್ಮಿತಾ ನಿರ್ದೇಶಮಣಾ |

ಸರ್ವಲೋಕಹಿತಾರ್ಥಾಯ ಸಸುರೈರರ್ಚಿತಾ ಪುರಾ || ೨೯ ||

ಕಾಂತರ್ವರ್ತಿಗಳಾಗಿರುವವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೀನು ಕಾಪಾಡುವೆ. ನೀನು ಲೋಕಚಕ್ಷುವೆನಿಸಿರುವೆ. ದುಷ್ಟರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೂ, ಸಾಧ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ನೀನೇ ಸಮರ್ಥನು. ಬಂಧುಹೀನರಿಗೆಲ್ಲಾ ನೀನೇ ಆಪದ್ಬಂಧುವು. ಹೀಗೆ ಭಕ್ತರ ಬಂಧು ರೂಪಿಯಾದ ನಿನಗೆ ವಂದನೆ.

೨೭-೨೮. ದಯಾಸಮುದ್ರನೇ, ನಮಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು. ಜಗತ್ಪತಿಯೇ, ನಮಗೆ ವರವನ್ನೀಡು. ನಾವು ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದುದು ನಿನಗೆ ಸಮ್ಮತವಾದರೇ, ನಾವು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯವನ್ನು ನಮಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ದೇವದೇವನೇ, ಈ ನಿನ್ನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದವರಾರು ? ನಿನ್ನ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವವರಾರು ? ಯಾರಿಗಾಗಿ ನೀನು ಈ ತಪೋವನಕ್ಕೆ ಬಿಜಯಮಾಡಿರುವೆ ? ದಯವಿಟ್ಟು ನಮಗೆ ಬಂದಿರುವ ಈ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವವನಾಗು.” ಎಂದು ಅಲ್ಲಿದ್ದವರೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡರು.

೨೯-೩೦. ಆಗ ಸ್ವಾಮಿಯು ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಮೂರ್ತಿಯ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದನು. “ ಎಲೈ ಮನುಗಳಿರಾ, ಹಿಂದೆ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿ

ತಸ್ಮಿನ್ ಹಿಮವತಃ ಪೃಷ್ಠೇ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷೇ ನಿಧಾಪಿತಾ ।

ತಸ್ಮಾತ್ತು ಚಂದ್ರಭಾಗಾಯಾಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟಾ ಸ್ಥಾನಕಾರಣಾತ್ || ೩೦ ||

ಚಂದ್ರಭಾಗಾಯಾ ವೈಪಾಶಂ ವೈಪಾಶಾಚ್ಚ ಶತದ್ರವಂ ।

ಶತದ್ರವಾಚ್ಚ ವಿಜ್ಞೇಯಾ ಪ್ರವಿಷ್ಟಾ ಯಮುನಾಂ ನದೀಂ || ೩೧ ||

ಯುಮುನಾತೋ ಜಾಹ್ನವೀಂ ಚ ತಯಾ ನೀತಾ ಶನೈಶ್ಚನೈಃ ।

ಭಾಗೀರಥೀತೋ ವಿಜ್ಞೇಯಾ ಮೋದಗಂಗಾಮಹಾನದೌ || ೩೨ ||

ಮನ್ಯುನಾನುಗ್ರಹೇಣಾಸೌ ತೀರ್ಥಾನಾಂ ಪ್ರವರಃ ಸ್ಪೃತಃ ।

ತಸ್ಮಾದ್ವೈಮೋದಗಂಗಾಯಾಃ ಪ್ರವಿಷ್ಟಾ ಲವಣೋದಧಿಂ || ೩೩ ||

ಸಾಂಪ್ರತಂ ಚ ಪ್ರವರ್ತಧ್ವಂ ಸ್ಥಾಪನಂ ಮೇ ಮನೂತ್ತಮಾಃ ।

ಶ್ರುತ್ವಾ ದೇವಾಸ್ತು ತದ್ವಾಕ್ಯಂ ನಿರ್ಮಲಂ ಪ್ರೀತಿವರ್ಧನಂ || ೩೪ ||

ತನಾಗಿ ಸರ್ವಲೋಕ ಹಿತಾರ್ಥವಾಗಿ ಈ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಆ ಮೂರ್ತಿಯು ಹಿಮಾಲಯದ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಸ್ಥಾನಪಲ್ಲಟವಾಗಿ ಚಂದ್ರಭಾಗಾನದಿಗೆ ಈ ಪ್ರತಿಮೆಯು ಸೇರಿತು.

೩೧-೩೨. ಆ ಚಂದ್ರಭಾಗಾ ನದಿಯಿಂದ, ವೈಪಾಶನದಿಗೂ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಶತದ್ರವ ನದಿಗೂ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಯಮುನಾನದಿಗೂ, ಯಮುನೆಯಿಂದ ಗಂಗಾನದಿಗೂ, ಗಂಗಾ ನದಿಯಿಂದ ಮೋದಗಂಗಾನದಿಗೂ ಬಂದು ಸೇರಿತು.

೩೩-೩೪. ಅಲ್ಲಿಂದ ಈ ಮೂರ್ತಿಯು ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಈಗ ಲವಣಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರಿದೆ. ಈಗ ನೀವು ಈ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿರಿ. " ಎಂದು ಹೇಳಿದ ದೇವದೇವನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಆ ಮನುಗಳು,

ಪ್ರಾಂಜಲಿಪ್ರಣತಾ ಭೂತಾಃ ಸ್ತೂಯಮಾನಾ ರವಿಂ ಸ್ಥಿತಾಃ ।

ತತೋ ವೈವಸ್ವತಃ ಪ್ರಾಜ್ಞಃ ಸರ್ವಧರ್ಮಪ್ರಣೋದಿತಃ ॥ ೩೫ ॥

ಕಾರಯಾಮಾಸ ನಿಶ್ರಾತು ರವೇರ್ದೇವಾಲಯಂ ಶುಭಂ ।

ಸ್ಥಾಪಯಿತ್ವಾ ರವಿಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ತ್ರಿಃಶಾ ನೇಷು ಸುರೋತ್ತಮಾಃ ॥ ೩೬ ॥

ನಿವೃತ್ತಿಂ ಯಾಂತಿ ಸುಕೃತೋ ದೇವಕಾರ್ಯಾರ್ಥತತ್ಪರಾಃ ।

ಸರ್ವೇ ದೀಕ್ಷಾಪರಾ ಭೂತ್ವಾ ಭಾಸ್ವರಾದ್ವಿಧಿಕಾಂಕ್ಷಿಣಃ ॥ ೩೭ ॥

ಯತೋಧಿಮಂಡಲಂ ಕುರುಸ್ತದ್ಗ್ರೇಂ ತರಾತ್ಮಭಿಃ ।

ಲಿಖಿತಂ ಮಂಡಲಂ ದಿವ್ಯಂ ಯಥೋಕ್ತಂ ಭಾಸ್ವರೇಣ ತು ॥ ೩೮ ॥

ಯಥಾವಿಧಿಸಮುದ್ದಿಷ್ಟಾಂ ಕ್ರಿಯಾಂ ಸೌರಿಸಮಾಶ್ರಿತಾಂ ।

ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾಭ್ಯನುಜ್ಞಾಯ ಸರ್ವಾಣಾಂ ಮೂರ್ಧಜಾಃ ಪ್ರಜಾಃ ॥ ೩೯ ॥

೩೫-೩೬. ಅಂಜಲಿಬದ್ಧರಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ವೈವಸ್ವತಮನುವು ಮಹಾ ಧರ್ಮಿಷ್ಠನಾದುದರಿಂದ, ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಸೂರ, ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಅದೇ ರೀತಿ ಸೂರ್ಯಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಮೂರು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿಸಿದನು.

೩೭-೩೮. ಎಲ್ಲ ಮನುಗಳೂ ಈ ರೀತಿ ರವಿ ದೀಕ್ಷಾಬದ್ಧರಾಗಿದ್ದು ದೇವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾ ಭಾಸ್ವರಾರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗುವರು. ಯಾರು ಸೂರ್ಯಾರ್ಥ ಗತವಾದ ದೇವತಾಧ್ಯಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಸೂರ್ಯೋಕ್ತರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವನ್ನು ಬರೆಸಿ ಪೂಜಿಸುವರೋ, ಅವರು ಶುಖಿಗಳಾಗುವರು.

೩೯-೪೦. ಈ ಸೂರ್ಯಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪ್ರಜಾಸೃಷ್ಟಿಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದ ಆ ಮನುಗಳು ವಿಶ್ವಕರ್ಮನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ತಮ್ಮ ಕೇಶದಿಂದಲೇ ಪ್ರಜೆ

ತತೋ ನಾನು ಪ್ರಕುರ್ವಂತಿ ಸಂಪ್ರಹೃಷ್ಯತನೂರುಹಾಃ ।

ಅನೇನ ಮುಂಡಿತಾಸ್ಸರ್ವೇ ತೇನ ಮುಂಡಿತ ಉಚ್ಯತೇ ॥ ೪೦ ॥

ಅಥ ಕೃತಾರ್ಥಸಂಜ್ಞಾಶ್ಚ ನಿಗಮಜ್ಞೈರುದಾಹೃತಾಃ ।

ಮುಂಡಿಪ್ರಮರ್ದನೇ ಧಾತುಃ ಸಂಜ್ಞಾಯಾಂ ಚ ವಿಧೀಯತೇ ।

ಪ್ರಕರ್ಷಾದರ್ದಯೇದ್ಯೇನ ತೇನ ಮುಂಡೀರ ಉಚ್ಯತೇ ॥ ೪೧ ॥

॥ ವಸಿಷ್ಠ ಉವಾಚ ॥

ಏವಮಾದ್ಯಮಿದಂ ಸ್ಥಾನಂ ಕೀರ್ತ್ಯತೇ ಚ ಯುಗೇ ಯುಗೇ ।

ಸರ್ವಸಾಪಹರಂ ಪುಣ್ಯಂ ಸರ್ವತೀರ್ಥಮಯಂ ಶುಭಂ ॥ ೪೨ ॥

ಯೇ ತು ಕೇಚಿನ್ನರಾ ಲೋಕೇ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತಾರ್ತವೇದಕಾಃ ।

ತಸ್ಮಿನ್ಯಂತ್ರೇ ಸಮಾಪನ್ನಾಃ ಸದ್ಯೋ ಮುಂಚಂತಿ ವರ್ತತಾಃ ॥ ೪೩ ॥

ಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದರು. ಸೃಷ್ಟ್ಯರಾದವರೂ ಸಹ ಉದ್ದವಾದ ತಲೆಗೂದಲುಳ್ಳವರಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದರು. ಅದರಿಂದಲೇ ಅವರಿಗೆ ಮುಂಡಿತರು ಅಥವಾ ಮುಂಡೀರರು ಎಂಬ ಹೆಸರುಂಟಾಯಿತು. ಮುಂಡಿ ಪ್ರಮರ್ದನೆ ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ ನಿಷ್ಪನ್ನವಾದ ಮುಂಡೀರಶಬ್ದವು ದೀರ್ಘಕೇಶ ವಿಶಿಷ್ಟರಾದ ಆ ಪ್ರಜಾವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಂಜ್ಞೆಯಾಗಿ ನಿಂತುಹೋಯಿತು.

೪೨-೪೩. ಹೀಗೆ ಈ ಸೂರ್ಯಸ್ಥಾನವೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅದಿಭೂತವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರವೆನಿಸಿದೆ. ಇದು ಸರ್ವಸಾಪ ಪ್ರಣಾಶಕವಾದದ್ದೆಂದೂ, ಸರ್ವತೀರ್ಥ ಮಯವಾದದ್ದೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತರಾಗಿ ಯಾರು ಸೂರ್ಯಯಂತ್ರ ಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವರೋ, ಅವರು ಒಡನೆಯೇ ಸಕಲ ದುಃಖಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತರಾಗುವರು.

ಕೇಚಿತ್ತೇತುರ್ಮಹಾಬೋಧಾದಸ್ಯಂಸ್ತೀರ್ಥೇ ವಿಬುದ್ಧಯಃ ।

ನ ತೇಷಾಂ ಸಂಪದಾಂ ಸ್ಥೈರ್ಯಂ ಯದಿ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಸುದುಷ್ಕರಂ ॥ ೪೪ ॥

ಯಾವತ್ಪ್ರತಪತೇ ಭಾನುರ್ಯಾವಚ್ಚ ಲವಣೋದಧಿಃ ।

ಯಾವದ್ಭೂಮಿಧರಾ ದೇವಾಸ್ತಾವತ್ಕೀರ್ತಿರ್ವಿಭಾವಸೋಃ ॥ ೪೫ ॥

ಯೇ ಚ ಪಾಪಸಮಾಯುಕ್ತಾ ಜಾಯಂತೇ ಭುವಿ ಮಾನವಾಃ ।

ತೇಷಾಮೇವ ರವಿಸ್ತೃತಾ ಯೇ ತತ್ಕ್ಷೇತ್ರಸಮಾಶ್ರಿತಾಃ ॥ ೪೬ ॥

ಏವಂ ವಿಧೋಹ್ಯಯಂ ಸೂರ್ಯಃ ಸದಾ ಕಾರ್ಯೋ ವಿಜಾನತಾ ।

ದೇವಃ ಕೀರ್ತಿಧನಾಕಾಂಕ್ಷೀ ಕಿಂ ಪುನರ್ಭುವಿ ಮಾನವಾಃ ॥ ೪೭ ॥

ಏತತ್ಸಾಧನಂ ಪುರೇಶಸ್ಯ ಸರ್ವದೇವೈರಧಿಷ್ಠಿತಂ ।

ಶಾಂತಿಂ ಪುಷ್ಪಿಂ ಸುಖಂ ಕಾಮಂ ಸರ್ವಭೂತಾರ್ತಿನಾಶನಂ ॥ ೪೮ ॥

೪೪-೪೫. ಯಾರು ಈ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಕುಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತಾಳುವರೋ, ಅವರು ಕಷ್ಟಾರ್ಜಿತವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ ಸಹಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವರು. ಯಾರು ಈ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸೇವಿಸುವರೋ ಅವರು ಸೂರ್ಯನು ಜ್ವಲಿಸುವ ಪರ్యಂತ, ಲವಣಸಮುದ್ರವು ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವವರೆಗೂ, ಪರ್ವತಾದಿಗಳು ಅಚಲವಾಗಿರುವ ತನಕ, ಕೀರ್ತಿಶಾಲಿಗಳಾಗುವರು. ಇದಲ್ಲವೇ ಸೂರ್ಯಮಹಿಮೆ !

೪೬-೪೭. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಪಾಪಿಷ್ಠರೆನಿಸಿದವರಿಗೆ ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತಾವ ದೇವನು ರಕ್ಷಕನಾಗಿರುವನು ? ಸೂರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ನಿವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸೂರ್ಯಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸುಕೃತಿಗಳಿಸುವರು. ದೇವತೆಗಳೂ ಸಹ ಕೀರ್ತಿ, ಧನ, ಇವುಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವರಾಗಿ, ಸೂರ್ಯಾರಾಧನೆ ಮಾಡುವರು. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಮನುಷ್ಯರು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರಾದರೆ ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯಿರುವುದು ?

೪೮-೪೯. ಈ ಸ್ಥಾನವು ಸರ್ವದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಆವಾಸಸ್ಥಾನವೆನಿಸಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸೇವಿಸುವವರಿಗೆ ಶಾಂತಿ, ಸೌಖ್ಯ, ಇಷ್ಟಾರ್ಥಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಅನಿಷ್ಟನಿವೃತ್ತಿ, ಇವೇ

ಏತದೇವ ಹಿ ಸಾ ಕೀರ್ತಿಃ ಕೀರ್ತಿತಾ ಮುನಿಭಿಃ ಪುರಾ |
 ಅತ್ರ ಪಶ್ಯಂತಿ ಯೇ ಭಾನುಂ ಉದ್ಯಂತಂ ಮೂರ್ತಿಸಂಸ್ಥಿತಂ || ೪೯ ||
 ಕಾರಯಂತಿ ನರಾ ಪೂತಾ ಆತ್ಮಾನಂ ಗೋತ್ರವರ್ಧನಂ |
 ಯಾಂ ಯಾಂ ಕ್ರಿಯಾಂ ಸಮಾರಭೇತ್ಸೂರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರೇಷು ಮಾನವಃ || ೫೦ ||
 ತಾಂ ತಾಂ ಸಿದ್ಧಿಮವಾಪ್ನೋತಿ ಇಹ ಲೋಕೇ ಪರತ್ರ ಚ |
 ಜಂಬೂದ್ವೀಪೋ ಮಹಾದ್ವೀಪಃ ಕರ್ಮಭೂಮಿರನುತ್ತಮಃ || ೫೧ ||
 ಯತ್ರೇಯಮೀದೃಶೀ ಕೀರ್ತಿದೇವೇನೈವ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾ |
 ಯತ್ರ ಪಶ್ಯೇತ್ಸಹಸ್ರಾಂಶುಮಿತ್ಯಸೌ ಶೋಭ್ಯತೇ ಜನೈಃ || ೫೨ ||
 ಏಕಾ ಮೂರ್ತಿದ್ವಿಧಾ ಕೃತ್ವಾ ಭೂತಲೇಷ್ವವತಾರಿತಾ |
 ಪ್ರತ್ಯೂಷೇ ಚೈವ ಮುಂಡೀರಂ ಯೇ ಪಶ್ಯಂತಿ ನರಾಃ ಸಕೃತ್ || ೫೩ ||

ಮೊದಲಾದ ಸಕಲ ಅಭೀಷ್ಟಗಳೂ ಸಿದ್ಧಿಸುವುವು. ಈ ಸೂರ್ಯಾರಾಧನೆಯನ್ನೇ ಮುನಿಗಳು ನಿಜವಾದ ಕೀರ್ತಿಯೆಂದು ಹೊಗಳುತ್ತಿರುವರು.

೫೦-೫೧. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಯಾರು ಉದಯಕಾಲದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡುವರೋ, ಅವರು ವಂಶಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಪವಿತ್ರರೆನಿಸುವರು. ಅಲ್ಲದೆ ಯಾವಯಾವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸೂರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದರೂ ಅದರ ಫಲವನ್ನು ಸ್ವೀಪ್ರವಾಗಿ ಪಡೆಯುವರು. ಐಹಿಕ, ಮತ್ತು ಆಮುಷ್ಮಿಕ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಗೂ ಈ ಸೂರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಸೇವೆಯೇ ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಜಂಬೂದ್ವೀಪವೆನ್ನುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದಾಗಿ ಕರ್ಮಭೂಮಿಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೊಂಡಿದೆ.

೫೨-೫೩. ಈ ವಿಧವಾದ ಕೀರ್ತಿಯು ಜಂಬೂದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಬರಲು ಈ ಸೂರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಥಿತಿಯೇ ಮುಖ್ಯಕಾರಣ. ಸಹಸ್ರ ಕಿರಣಾತ್ಮಕನಾದ ಸೂರ್ಯನೊಬ್ಬನೇ ಅದರೂ ಅವನ ಆಕಾರವನ್ನು ಎರಡಾಗಿ ಮಾಡಿ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಯಾರು ಉದಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಂಡೀರ ಜನ್ಮಸ್ನಾನವಾದ ಈ ಸೂರ್ಯಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡುವರೋ,

ನ ಕೆದಾಚಿಧ್ಯಯಂ ಶೋಕೋ ರೋಗಸ್ತೇಷಾಂ ಪ್ರಪದ್ಯತೇ |

ಕಾಲಹೃತ್ಕಾಲಪ್ರೀತ್ಯಾ ಚ ಮಧ್ಯಾಹ್ನೇ ಯೇ ತ್ವನೇಕ್ಷಕಾಃ || ೫೪ ||

ತೇಷಾಂನೇವ ಸುಖೋದಕೋ ಹ್ಯಚಿರೇಣೈವ ಜಾಯತೇ |

ಸಾಂಬಕ್ಪತಪುರೇ ಭಾನುಃ ಸಾಯಾಹ್ನೇ ಯೈರುದೀಕ್ಷಿತಃ || ೫೫ ||

ಸದ್ಯಸ್ಸಂಪದ್ಯತೇ ತೇಷಾಂ ಧರ್ಮಕಾಮಾರ್ಥಸಾಧನಂ |

ಏವಂ ಯುಕ್ತಿಂ ಸಮಾಧಾಯ ಸರ್ವಧರ್ಮಪರಾಯಣಾಃ |

ಕೀರ್ತಯಿತ್ವಾ ರವೇಃ ಕೀರ್ತಿಂ ಜಗ್ಮುಃ ಸೂರ್ಯಾಲಯಂ ಪ್ರತಿ || ೫೬ ||

ಪ್ರಜಾಪತೀನಾಮಿದಮಾಲಯಂ ರವೇಃ |

ವಿಧಾಯಿ ತಂ ದೇವವರಾನುಕಂಪಿತಂ |

೫೪-೫೫. ಅವರಿಗೆ ಎಂದೂ ಭಯಶೋಕಾದಿಗಳು ಒದಗುವುದಿಲ್ಲ. ರೋಗಾದಿಗಳಂತೂ ಅವರನ್ನು ಎಂದೂ ಬಾಧಿಸಲಾರವು. ಯಾರು ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ದೇವತಾದರ್ಶನ ಮಾಡುವರೋ, ಅವರು ಬಹು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಸುಖಿಗಳೆನಿಸುವರು. ಅಲ್ಲದೆ ಯಾರು ಸಾಂಬನಿರ್ಮಿತವಾದ ನಗರಿಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ದರ್ಶನಮಾಡುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮ ಮೋಕ್ಷಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರೆಯುವುವು.

೫೬. ಹಾಗೆ ಸಕಲ ಮನುಗಳೂ ಧರ್ಮಪರಾಯಣರಾಗಿ, ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನಾನಾ ರೀತಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಸೂರ್ಯನ ಗೃಹವನ್ನು ಕುರಿತು ತೆರಳಿದರು.

೫೭. ಈ ಸೂರ್ಯಗೃಹವು ಸಕಲ ಬ್ರಹ್ಮರಿಗೂ ಆವಾಸಸ್ಥಾನವು. ದೇವತಾ ಶ್ರೇಷ್ಠರಿಂದಲೇ ಈ ಆಲಯವು ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರುವುದು. ಯಾರು ಇಂತಹ ಸೂರ್ಯ

ವಿಘಾತಕಾಸ್ತ್ರತ್ರ ಪತಂತ್ಯಸಾಧವೋ ।

ವಹ್ನೇಃ ಶಿಖಾಯಾಂ ಶಲಭಾ ಇನ ಕ್ಷಣಾತ್

॥ ೫೭ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ತ್ರಿಚತ್ವಾರಿಂಶೋಧ್ಯಾಯಃ.

ಲಯಗಳಿಗೆ ವಿಘಾತಕರೆನಿಸುವರೋ, ಅಂತಹ ದುಷ್ಟರು ಬೆಂಕಿಯ ಜ್ವಾಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ
ಧ್ವಂಸವಾಗುವ ಕಪಟದ ಹುಳುಗಳಂತೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನಾಶವಾಗುವರು. ಎಂದು ವಸಿಷ್ಠ
ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಬೃಹದ್ಬಲರಾಜನಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದರು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಾಂಬಪುರಾಣದ ನಲವತ್ತುಮೂರನೆಯ

ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

ಶ್ರೀಃ ೨

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಚತುಶ್ವತ್ವಾರಿಂಶೋಧ್ಯಾಯಃ

॥ ವಸಿಷ್ಠ ಉವಾಚ ॥

ಸ ಜಯತಿ ಸುರಪತಿನಾಥಃ ।

ಕರನಿಕರವಿನ್ನಿಹಿತಸಕಲಕಲಿಲಃ ।

ಶಾಶ್ವತಮಮಲನಯನ ।

ಮಖಿಲಭುವನಭವನಪ್ರದೀಪೋ ರವಿಃ

॥ ೧ ॥

॥ ಸಾಂಬ ಉವಾಚ ॥

ಆಚಾರಃ ಪರನೋ ಧರ್ಮ ಇತಿ ಧರ್ಮವಿದೋ ವದನ್ ।

ಆಚಾರಾದ್ಧರ್ಮತೇ ಹ್ಯಾಯುರ್ಹ್ಯಾಚಾರೋ ಹಂತ್ಯಲಕ್ಷಣಂ

॥ ೨ ॥

ನಲವತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ.

೧. ವಸಿಷ್ಠ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಮುಂದಿನ ಕಥಾಪ್ರಸ್ತಾಪಮಾಡುತ್ತಾ ಮೊದಲು ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. “ ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೂ ಒಡೆಯನಾಗಿ, ತನ್ನ ಕಿರಣಜಾಲಗಳಿಂದ ಸಕಲ ಲೋಕವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಾ, ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ನೇತ್ರಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಅಖಿಲಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೂ ದೀಪಸ್ಥಾನನಾಗಿರುವ ಸೂರ್ಯದೇವನು ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟನಾಗಿರುವನು ”.

೨-೩. ಸೂರ್ಯಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದ ಸಾಂಬನು ನಾರದರನ್ನು ಹೀಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು. “ ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ, ತಿಷ್ಠರಿಂದ ಆಚರಿತವಾಗಿ ಬಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯವೇ

ಅಚಾರಾತ್ಸುಖಭಾಗೀ ಸ್ಯಾದಾಚಾರಾಚ್ಛ್ರಿಯಮಶ್ನುತೇ ।

ಅತಸ್ತಮಹಮಾಚಾರಂ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತತ್ತ್ವತಃ ॥ ೩ ॥

ಅದಿತ್ಯಭಕ್ತಃ ಪುಂಷಃ ಕೇದ್ಯಗಾಚಾರಮಾಚರೇತ್ ।

ದೇವಸ್ಯ ಪ್ರಿಯತಾಮೇತಿ ಶ್ರಿಯಮಾಯುಶ್ಚ ವಿಂದತಿ ॥ ೪ ॥

॥ ನಾರದ ಉವಾಚ ॥

ಅತ್ರ ತೇ ಸಂಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯನ್ಮಾಂ ತಂ ಪರಿಪೃಚ್ಛಸಿ ।

ಆಯುರ್ಲಕ್ಷ್ಮೀಯಶೋಹೇತುಃ ಸೂತ್ರಮಾಚರಣಸ್ಯ ಯತ್ ॥ ೫ ॥

ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಧರ್ಮವೆಂದೂ, ಅಸತ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಆಯುಸ್ಸು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದೆಂದೂ, ಅನುಚಿತವಾದ ಆಚಾರಾನುಷ್ಠಾನಗಳಿಂದ ಆಯುಸ್ಸು ಕ್ಷೀಣವಾಗುವುದೆಂದೂ ಧರ್ಮಜ್ಞರು ಹೇಳುತ್ತಿರುವರು. ಅಲ್ಲದೆ ಆಚಾರಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಸೌಖ್ಯವೂ, ಐಶ್ವರ್ಯವೂ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದೆಂದೂ ಕೇಳಿರುವೆನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಹರ್ಷಿಯೇ, ಆ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು. ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. * ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡನು.

೪-೫. ಅಲ್ಲದೆ ಸೂರ್ಯಭಕ್ತನು ಯಾವರೀತಿ ಆಚಾರಶೀಲನಾಗಿರಬೇಕು ? ಹೇಗಿದ್ದರೆ ಅತನು ಸೂರ್ಯದೇವನಿಗೆ ಪ್ರಿಯನೆನಿಸಿ, ತನ್ನೂಲಕ ಆಯುರಾರೋಗ್ಯಾದಿ ಐಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವನು ? ಅದನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಸಾಂಬನು ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು—ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಯು ಹೀಗೆ ಹೇಳತೊಡಗಿದನು—“ ಸಾಂಬನೇ, ಈಗ ನೀನು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಕೊಡುವೆನು. ಯಾವ ಆಚಾರಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಸೂರ್ಯಭಕ್ತನು ಆಯುಸ್ಸು, ಸಂಪತ್ತು, ಕೀರ್ತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವನೋ ಅದನ್ನು ಈಗ ನೀನಿಗೆ ವಿವರಿಸುವೆನು.

ನಾಸ್ತಿಕೇನಾಶ್ವತ್ಥಧಾನೇನ ಗುರುಣಾ ಶಾಸ್ತ್ರಲಂಘಿನಾ ।

ಭಿನ್ನಮಾರ್ಗಾದಸಂಕೀರ್ಣಮೈಥುನೇನ ಭವಿತವ್ಯಂ

॥ ೬ ॥

ಅಕ್ರೋಧೇನ ಸತ್ಯವಾದಿನಾ ಭೂತಾನಾ ।

ಮಹಿಂಸಕೇನಾನಸೂಯುನಾ ಶುಚಿನಾಃ ।

ಜಿಹ್ವೇನಾನಾಲಸ್ಯೇನ ಭವಿತವ್ಯಂ ।

ಅಲೋಪ್ಯಮರ್ದಿನಾ ತೃಣಚ್ಛೇದಿನಾನಖಶೋಧಿನಾ ।

ನಿತೋಚ್ಛಿಷ್ಟೇನಾಶಂಕಮನಸಾ ಸುಕೇಶೇನಾಭಾವ್ಯಂ ।

ಬ್ರಾಹ್ಮೇ ಮುಹೂರ್ತ ಉತ್ಥಾಯ ಧರ್ಮಾರ್ಥಂ ।

ಸಾಧು ಚಿಂತಕಃ ಆಚಮ್ಯ ಸಂಧ್ಯಾಂ ವಂದೇತ ।

ಪೂರ್ವಾಂ ಚ ಪಶ್ಚಿಮಾಂ ತಥಾ ।

೬. ಸೂರ್ಯಭಕ್ತನಾದವನು, ನಾಸ್ತಿಕನಾಗಿಯೂ, ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲದವನಾ ಗಿಯೂ, ಗುರುಗಳನ್ನೂ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಮೀರಿದವನಾಗಿಯೂ ಇರಕೂಡದು ಮತ್ತು ಭಿನ್ನ ಮಾರ್ಗವನ್ನಾಗಲಿ ಭಿನ್ನಜಾತಿಯವರಲ್ಲಿ ಮೈಥುನಾದಿ ಭೋಗಗಳ ನ್ನಾಗಲಿ ಅವೇಕ್ಷಿಸಕೂಡದು.

ಕೋಪವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು, ನಿಜವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಪ್ರಾಣ ಹಿಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಡಕೂಡದು. ಅಸೂಯಾರಹಿತನಾಗಿರಬೇಕು. ಶುಚಿಯಾಗಿ ಮೋಸವಿಲ್ಲದೆ ಸೋಮಾರಿತನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸರ್ವದಾ ದೈವಭಕ್ತಿಯಿಂದಿರಬೇಕು.

ಮಣ್ಣನ್ನು ಅಗೆದು ಹಳ್ಳಮಾಡುವುದಾಗಲಿ, ಹುಲ್ಲನ್ನು ಕುಯ್ಯುವುದಾಗಲಿ ಮಾಡಬಾರದು. ತನ್ನ ಉಗುರುಗಳನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಶುದ್ಧವಾಗಿಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಎಂಜಲು ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಎಂದೂ ತಿನ್ನ ಕೂಡದು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂಶಯ ಬುದ್ಧಿ ಯನ್ನು ದೂರಮಾಡಬೇಕು. ಕೇಶಾದಿಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧರೀತಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತನಾಗಿರಬೇಕು. ಅನಂತರ ಸ್ನಾನಾ ಚಮನಾದಿಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂಧ್ಯಾದೇವಿಯನ್ನೂ ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮದಿಗ್ಗೇವ ತೆಗಳನ್ನೂ ವಂದಿಸಬೇಕು.

ಆದಿತ್ಯಮುದ್ಯಂತಮಸ್ತಂ ಯಾಂತಂ ।
 ವಾರಿಸ್ಥಮಹರ್ಮಧ್ಯಮುಪಸೃಷ್ಟಂ ಚ ।
 ನೇಕ್ಷೇತ ಪರದಾರಾ ನ ಗಂತವ್ಯಾಃ ।
 ಕೇಶಪ್ರಸಾದನದಂತಧಾವನಾನ್ಯದೇವತಾ ।
 ಪೂಜನಾನಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನೇ ನ ಕುರ್ವೀತ ।
 ಮೂತ್ರಪುರೀಷೇನಾಧಿತೈನ್ನ ಶಶ್ಯೇ ।
 ಚ್ಛೃಣುತು ಕೈಯಾ ನ ಪ್ರಭಾಷೇತ ।

ಗ್ರಾಮಸಮೀಪೇ ಕೃಷ್ಣೇಶ್ವರೇ ನ ಚ ಪುರೀಶಯೇತ್ ।
 ವಿಣ್ಮೂತ್ರೇ ನಾಪ್ನು ಕುರ್ಯಾತ್ ।
 ನ ಭಸ್ಮನಿ ನಗ್ನೋ ವ್ರಜೇನ್ನವಾಸ್ತಿನಿ ।
 ನ ಪ್ರಾಜ್ಞುಖೋ ನ ಚ ಕುತ್ಸಿತಮನ್ನಮಶ್ನೀಯಾತ್ ।
 ಭುಕ್ತ್ವಾಗ್ನಿಮಾಲಭ್ಯ ಯೇನ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಾನ್ ಸ್ಪೃಶೇತ್ ।

ಉದಯಿಸುವ ಮತ್ತು ಅಸ್ತಮಿಸುವ ಮತ್ತು ಜಲಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವನ್ನು ನೋಡಬಾರದು. ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಖಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಬಾರದು. ಪರಸ್ತ್ರೀಗಮನ ಮಾಡಬಾರದು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಲೆಬಾಚುವುದು, ಹಲ್ಲುಜ್ಜುವುದು, ಅನ್ಯದೇವತಾರಾಧನೆ ಮಾಡುವುದು, ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಿಷಿದ್ಧವಾದವುಗಳು. ನಿಂತುಕೊಂಡು ಮಲಮೂತ್ರಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಕೂಡದು. ಋತುಮತಿಯಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಬಾರದು.

ಊರಿನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ, ಬೆಳೆಯುವ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ, ಮಲವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಬಾರದು. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಲಮೂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು. ಬೂದಿಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಮಳೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ ನಡೆಯಬಾರದು. ಎಂದೂ ದಿಗಂಬರನಾಗಿರಕೂಡದು. ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ನಿಂತು ಕುತ್ಸಿತಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸಕೂಡದು. ಊಟವಾದ ಅನಂತರ ಅಗ್ನಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಆಚಮನಾದಿಗಳಿಂದ ದೇಹವನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಬೇಕು.

ತುಷಕೇತಭಸ್ಮಕಾರ್ಪಾಸಾಸ್ಥಿಉದ್ವರ್ತನಾ |
 ವರಕ್ತಾಸ್ತೇದಾದಿನಾಧಿತಿವೈತ |
 ಶಾಂತಿಹೋಮಾದೀನಿ ಪವಿತ್ರಾಣಿ ಕಾರಯೇತ್ |
 ನ ಸುಪ್ತಂ ಗಚ್ಛಂತಂ ಸ್ಥವಿರಂ ಪ್ರತ್ಯುತ್ಥಾಪಯೇತ್ |
 ನ ಸುಪ್ತಂ ಗಚ್ಛಂತಂ ನಾ ಉಪಸ್ಥಾಪಯೇತ್ |
 ಅದ್ರಾಢಾದ್ರಾಪಾದೋ ಭೋಜನಶಯನೇ |
 ನ ನಾಗ್ನಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಚ್ಛಿಷ್ಯಮಾಲಭೇತ್ |
 ನ ಪಶ್ಯೇಚ್ಚ ಸೂರ್ಯಾಚಂದ್ರಮಸೌ ನಕ್ಷತ್ರಾಣಿ ಚ |
 ನ ಪಶ್ಯೇತ್ ಆಗಚ್ಛಂತಂ ಸ್ಥವಿರಂ ಪ್ರತ್ಯುತ್ಥಾಯಾ |
 ಭಿನಾದ್ಯಾಸನಂ ದದ್ಯಾತ್ |

ಬತ್ತದ ಹೊಟ್ಟು, ಕೂದಲು, ಭಸ್ಮ, ಹತ್ತಿ, ಮೂಳೆ ಈ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮೈಗೆ ಲೇಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಲೀ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವುದಾಗಲೀ ಮಾಡಬಾರದು. ಬೆವರುಕನಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವಾಗ ಸಂಚರಿಸಬಾರದು. ಸರ್ವದಾ ಶಾಂತಿಹೋಮವೇ ಮೊದಲಾದ ಪವಿತ್ರವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಮಲಗಿದ್ದವನನ್ನೂ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವನನ್ನೂ, ಮುದುಕನನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಬಾರದು. ಮತ್ತು ನಿಲ್ಲಿಸಬಾರದು. ಮಲಗಿರುವವನನ್ನು ಮತ್ತು ಹೋಗುವವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ತಾನೂ ಮಲಗಬಾರದು; ಮತ್ತು ಹೋಗಬಾರದು. ಭೋಜನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಲನ್ನು ತೊಳೆದಿರಬೇಕು. ಮಲಗುವಾಗ ಕಾಲು ತೊಳೆಯಬಾರದು. ಅಗ್ನಿಯ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಉಚ್ಛಿಷ್ಯವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಬಾರದು.

ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರನ್ನು ಒಂದೇ ಸಾರಿ ನೋಡಕೂಡದು. ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಬಾರದು. ಎದುರಾಗಿ ಬರುವ ಮುದುಕನಿಗೆ ಎದ್ದುನಿಂತು ಆಸನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು ಪ್ರಯಾಣಹೊರಟಿರುವ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ತಾನೂ ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಹೋಗಬೇಕು. ಒಡೆದುಹೋಗಿರುವ ಆಸನ, ಮತ್ತು ಕಂಚಿನ ಪೀಠ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಬಾರದು. ಒಂದೇ ವಸ್ತ್ರವುಟ್ಟು ಊಟಮಾಡಬಾರದು. ಬರಿ:

ಗಚ್ಛಂತಂ ಪೃಷ್ಠೋನುಯಾಯಾತ್ | ಭಿನ |
 ಕಾಂಸ್ಯಾಸನಂ ವರ್ಜಯೇತ್ | ನೈಕವಸ್ತ್ರೋ ಭುಂಜೀತ
 ನ ನಗ್ನಃ ಸ್ನಾ ಯಾಚ್ಛಯೀತ ಚ ನೋಚ್ಛಿಷ್ಯಃ ಸ್ವಶೇಚ್ಛಿರಃ |
 ಶಿರಸಿ ಕೇಶಪ್ರಹರಣಂ ಪರಿಹರೇತ್ | ನ ಪಾಣಿ
 ದ್ವಯೇನ ಶಿರಃ ಕಂಡೂಯೇತ್ |

ನಾಭೀಕ್ಷ್ಣಂ ಶಿರಸಾ ಸ್ನಾ ಯಾತ್ |
 ನ ದ್ವಿಃ ಸ್ನಾ ಯಾಚ್ಛ |
 ಶಿರಃಸ್ನಾ ತತ್ಪ್ರಲೇನಾಂಗಂ ನ ಕಿಂಚಿತ್ ಸ್ವಶೇತ್ |
 ಘೃತಂ ಮಧು ಸಮಂ ವಿಷಂ |
 ಮುದ್ಗತಿಲಾನ್ ಭ್ರಷ್ಟಾನ್ನಾ ಶ್ನೀಯಾತ್ |
 ಉಚ್ಛಿಷ್ಠೋ ನಾಧೀಯಾತ್ |
 ನವಾಧ್ಯಾಪಯೇತ್ |
 ಪೂತಿಗಂಧವಾಶೇನ ಚ |

ಮೈಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನಾಗಲೀ ನಿದ್ರೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಮಾಡಬಾರದು. ಎಂಜಲನ್ನು ತಲೆಗೆ ಒರಸಿಕೊಳ್ಳಕೂಡದು. ತಲೆಯಕೂದಲನ್ನು ಶಬ್ದಬರುವಂತೆ ಒದರಬಾರದು. ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ತಲೆಯನ್ನು ಕೆರೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು.

ಪದೇಪದೇ ಶಿರಃ ಸ್ನಾನಮಾಡಬಾರದು. ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಎರಡುಸಾರಿ ಏಕದಾ ಸ್ನಾನಮಾಡಬಾರದು. ತಲೆಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನೇ ಮೈಗೆ ಬಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಮತ್ತು ತುಪ್ಪವನ್ನು ಸಮಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ತಿಂದರೆ ಅದು ವಿಷವಾಗುವುದು. ಹೆಸರು, ಎಳ್ಳು ಇವು ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗಿದ್ದರೂ ತಿನ್ನಬಾರದು. ಎಂಜಲಿನಿಂದ ಕೂಡಿ ವೇದವನ್ನು ಹೇಳಬಾರದು. ಹೇಳಿಕೊಡಬಾರದು. ದುರ್ವಾಸನಾವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬಾರದು.

ಅತ್ರ ಗಾಢಾ ಯಮೇನ ಗೀತಾ ।
 ಆಯುರಸ್ಯ ನಿಶ್ಚಂತತಿ ಪ್ರಜಾನಾಶೋಭನೇತ್ ತಥಾ ।
 ಯ ಉಚ್ಛಿಷ್ಠಃ ಪ್ರಪತತಿ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಂ ಚಾಧಿಗಚ್ಛತಿ ।
 ಸೂರ್ಯಾನಿಲಾನಲಸೋಮೋದಕಗೋದ್ವಿಜನಕ್ಷತ್ರಾ ।
 ಭಿಮುಖಃ ಪಥಿ ಚ ನಮೇಹೇತ್ ।
 ದಿನಾಸಂಧ್ಯಾ ಸೂದಙ್ಮುಖೋ ದಕ್ಷಿಣಾಮುಖೋ ।
 ರಾತ್ರೌ ತೃಣಾಂತರ್ಹಿತಭೂಮೌ ಅವಕುಂಠ್ಯ ನೀವೀಂ ।
 ವಿಜ್ಞೂತ್ರೇ ಕುರ್ಮಾತ್ ।

ಸಾಮಿಷಂ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಚ ನ ಸಂಧ್ಯಾಂ ವಂದೇತ ।
 ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕ್ಷತ್ರಿಯಸರ್ಪಾನ್ನಾ ವಮನ್ಯೇತ ।
 ಮಿಥ್ಯಾಸತ್ಯಾಭ್ಯಾಂ ಗುರುಣಾನುಬಂಧಃ ।
 ಕಾರ್ಮೂಃ ಗುರುಂ ನಾಪವಾದಯೇತ್ ।

ಹಾಗೆ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಕೂಡದೆಂದು ಯಮನೇ ಒಂದುಸಾರಿ ಹೇಳಿರು
 ವನು. ಯಾರು ಎಂಜಲಿನಲ್ಲಿ ದುರ್ವಾಸನಾವಿಶಿಷ್ಟಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನಾದಿಗಳನ್ನು
 ಮಾಡುವರೋ ಅವರ ಆಯುಸ್ಸೂ, ಸಂತಾನವೂ ನಾಶವಾಗುವುದೆಂದು ಶಾಸನ
 ವಿರುವುದು ಹಾಗೆಯೇ, ಸೂರ್ಯ, ವಾಯು, ಅಗ್ನಿ, ಚಂದ್ರ, ನೀರು, ಹಸು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ,
 ನಕ್ಷತ್ರ ಇವುಗಳಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ನಿಂತು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮಲವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಬಾರದು.
 ಹಗಲುಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ದಿಗಭಿಮುಖವಾಗಿಯೂ,
 ರಾತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣದಿಗಭಿಮುಖವಾಗಿಯೂ, ಮಲವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಬೇಕು.
 ಹಾಗೆ ಮಾಡುವಾಗ ನೆಲದಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಹಾಕಿ ಸೊಂಟವನ್ನು ಬಟ್ಟೆ
 ಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮಲಮೂತ್ರಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಮಾಂಸಸಹಿತವಾದ ಶ್ರಾದ್ಧಭೋಜನಮಾಡಿ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಮಾಡಬಾರದು.
 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ಹಾವು ಇವುಗಳಿಗೆ ಅವಮಾನಮಾಡಬಾರದು. ಸುಳ್ಳುಮಾತು

ಗುರ್ವಪವಾದೇ ಕರ್ಣೌ ಪಿಧಾತವ್ಯಾಃ ।
 ಗಂತವ್ಯಮನ್ಯತ್ರ ವಾ ದೂರಾದಾವಸಥಾತ್ ।
 ಮೂತ್ರಸಾದಾವಸೇಚನೇ ಸ್ಪೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಾರ್ಜನಾನಿ ಕರ್ತವ್ಯಾನಿ ।
 ನಾತಿಪ್ರಾತರ್ಮಧ್ಯಾಹ್ನೇ ಸಾಯಾಹ್ನೇಷು ಗಚ್ಛೇತ್ ।
 ನೈಕೋ ನಾಜ್ಞಾತೈಃ ವೃಷಲ್ಯೈಃ ।

ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣಕ್ಷತ್ರಿಯವೃದ್ಧಭಾರತಪ್ರಗರ್ಭಿಣೇ ।
 ದುರ್ಬಲೇಭ್ಯಃ ಪಂಥಾ ದೇಯಃ ।
 ಧೃತಂ ನ ಧಾರಯೇದ್ವಸ್ತ್ರಂ ಪಾದೇನಾಕ್ರಮತೇ ।
 ಅಷ್ಟಮೀ ಚತುರ್ದಶೀ ಪೂರ್ಣಮಾಮಾವಾಸ್ಯಾಸು ।
 ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಭವೇತ್ ।

ಗಳಿಂದ ಗುರುವನ್ನು ವಂಚಿಸಕೂಡದು. ಗುರುವಿಗೆ ಅಪವಾದ ತರಕೂಡದು. ಗುರು ನಿಂದೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದೂರ ಸರಿಯಬೇಕು. ಅಥವಾ ರಿವಿಗಳನ್ನಾದರೂ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮನೆಯಿಂದ ಬಹುದೂರ ಮಲ ಮೂತ್ರವಿಸರ್ಜನೆಮಾಡಿ, ಒಡನೆಯೇ ಕಾಲುತೊಳೆದುಕೊಂಡು, ಮಾರ್ಜನ ಅಚ ಮನಾದಿಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧನಾಗಬೇಕು. ಪ್ರಾತಃ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ, ಸಾಯಂಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಬಾರದು. ಒಬ್ಬಂಟಿಗನಾಗಿ ಶೂದ್ರಾದಿಗಳ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಯಾಣವಿಳಸಕೂಡದು.

ಹಸುಗಳು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಕ್ಷತ್ರಿಯರು, ವೃದ್ಧರು, ಭಾರಕೊತ್ತಿರುವವರು, ಗರ್ಭಿಣೀಸ್ತ್ರೀಯರು, ದುರ್ಬಲರು, ಇವರಿಗೆ ಮೊದಲು ದಾರಿಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಒಂದುಸಾರಿ ಉಟ್ಟಬಟ್ಟೆಯನ್ನೂ, ಕಾಲಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ವಸ್ತ್ರವನ್ನೂ, ಮತ್ತೆ ಉಡಬಾರದು. ಅಷ್ಟಮೀ, ಚತುರ್ದಶೀ, ಪೂರ್ಣಮಾ, ಅಮಾವಾಸ್ಯಾ ಸಂಕ್ರಮಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಲ್ಲರಬೇಕು. ವೃಥಾವಾಗಿ ಮಾಂಸವನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸಕೂಡದು. ಕೆಟ್ಟಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮಾಂಸವು ಭಕ್ಷಣೆಗೆ ಅನರ್ಹ. ಕೋಪ, ನಿಂದನೆ, ಚಾಡಿ ಹಿಂಸೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಹೆಸರನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಇಡಕೂಡದು. ಯಾರ

ವೃಥಾ ಮಾಂಸಂ ಭ್ರಷ್ಟಮಾಂಸಂ ಚ ನ ಖಾದೇತ್ |

ಅಕ್ರೋಶಪರಿವಾದಪೈಶುನ್ಯನೃಶಂಸಾಭಿಧಾನ |

ಹೀನೋ ನಾರುಂತುಃ ಸ್ಯಾತ್ |

ಹೀನಾದುತ್ಕೃಷ್ಟಮಪಿ ನಾದದೀತ |

ಪರಮರ್ಮದೋಷಾನ್ವ ವದೇತ್ |

ಹೀನಾತಿರಿಕ್ತಾಂಗರೂಪದ್ರವಿಣಜ್ಞಾತಿಸತ್ಯಹೀನ |

ನಿಂದಿತವಿಗರ್ಹಿತಾನ್ನಾಧಿಕ್ಷಿಪೇತ್ |

ನಾಸ್ತಿಕ್ಯೇವೇದನಿಂದಾದ್ವೇಷದಂಭಾಭಿಮಾನ

ತೈಕ್ಷ್ಣ್ಯನಿ ವರ್ಜಯೇತ್ |

ಪರಸ್ಮಿನ್ ದಂಡನೇ ನ ಇಚ್ಛೇತ್ |

ಕ್ರುದ್ಧೋಪಿ ನ ಹನ್ಯಾತ್ ಅನ್ಯತ್ರ |

ಮನಸ್ಸು ನೋಯುವಂತೆ ಮಾತನಾಡಕೂಡದು. ಯೋಗ್ಯನಾದವನಿಗೆ ನೀಚನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆದರವನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಹೇಳಿರುವ ಗುಟ್ಟನ್ನಾಗಲೀ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ದೋಷಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಕೂಡದು.

ಅವಯವಗಳು, ರೂಪ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ಇವುಗಳಿಂದ ಕಮ್ಮಿಯಾಗಿದ್ದವರನ್ನೂ, ಅಥವಾ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಿದ್ದವರನ್ನೇ ಆಗಲಿ, ಹಾಸ್ಯಮಾಡಬಾರದು. ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನೂ, ಸತ್ಯಭ್ರಷ್ಟರನ್ನೂ, ನೀಚರನ್ನೂ ಎಂದೂ ದೂಷಿಸಕೂಡದು. ನಾಸ್ತಿಕರ ವೇದನಿಂದಕರ, ದ್ವೇಷಿಗಳ, ಅಹಂಕಾರಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕರ ವಾಣಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಕೂಡದು ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬಾರದು ಹೆಂಡತಿ, ಮಕ್ಕಳು, ಸೇವಕರು, ದಾಸಿಯರು, ಶಿಷ್ಯ, ತಮ್ಮಂದಿರು ಇವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಾಕಿಯವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೆಚ್ಚು ಕೋಪವಿದ್ದರೂ, ಅವರನ್ನು ಹೊಡೆಯಕೂಡದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಂದಕರಿಗೆ, ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ, ನಕ್ಷತ್ರ ಸೂಚಕರಿಗೆ ಯಜಮಾನನಾಗಬಾರದು. ಮಲಮೂತ್ರವಿಷರ್ಜನಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರಮಾಡಿದವೇಲಿ ಮತ್ತೆ ಕಾಲುತೊಳೆದು ಒಳಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು. ಗಂಜಿ, ಹುಗ್ಗಿ, ಮಾಂಸ, ಚಕ್ಕಲಿ,

ಭಾರ್ಯಾಪುತ್ರದಾಸದಾಸೀಶಿಷ್ಯಭ್ರಾತೃಭ್ಯಃ ।

ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪರಿವಾದೀ ನ ತಿಥಿನಕ್ಷತ್ರದೇಶಿಕಃ ಸ್ಯಾತ್ ।

ಕೃತ್ವಾ ಮೂತ್ರಪುರೀಷೇ ಶುಚೌ ರಥ್ಯಾಮಾಕ್ರಮ್ಯ ವಾ ।

ಪುನಃ ಸಾದೌ ಪ್ರಕ್ಷಾಲಯೇತ್ ।

ಯಾವಕಕೃಪರಮಾಂಸಶಿಷ್ಯಲೀಸಾಯಸಮಾತ್ಮಾರ್ಥಂ ।

ನ ಕಲ್ಪಯೇತ್ ।

ಅಗ್ನಿಪರಿಚಾರೀ ನಿತ್ಯಂ ಭಿಕ್ಷಾಂ ದದ್ಯಾತ್ ।

ವಾಗ್ಗತಃ ಪ್ರಾಜ್ಞುಚೋದಂತಕಾಷ್ಠಂ ಪ್ರಶಸ್ತಮದ್ಯಾತ್ ।

ನಾಭ್ಯುದಿತಃ ಸ್ಯಾತ್ ಪ್ರಾತರುತ್ಥಾಯ ಪಿತರಮಾಚಾರ್ಯ

ಮುಖಿನಾದಯೇತ್ । ಅಕೃತ್ವಾ ದಂತಧಾವನಂ ದೇವಪೂಜಾ ।

ಕಾರ್ಯಗಮನಸಮಾಗಮಾನ್ನಾಚರೇತ್ ಅನ್ಯತ್ರ ಗುರುವೃದ್ಧ ।

ಪಾಯಸ ಇವುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ರುಚಿಗಾಗಿ ಎಂದೂ ಮಾಡಿಸಬಾರದು. ನಿತ್ಯವೂ ಅಗ್ನಿ ಪೂಜಕನಾಗಿ, ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಭಿಕ್ಷಾದಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು.

ದಂತಧಾವನ ಮಾಡುವಾಗ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ನಿಂತು ಮಾತನಾಡದೆ ಹಲ್ಲನ್ನು ಜ್ವರಿಸಬೇಕು. ಊಟವಾದಮೇಲೆ ದಂತಧಾವನ ಮಾಡಬಾರದು. ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಎದ್ದು ತಂದೆತಾಯಿಯರಿಗೂ ಗುರುಗಳಿಗೂ ವಂದಿಸಬೇಕು. ದಂತಧಾವನಮಾಡದೆ ದೇವಪೂಜಾದಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ತೊಡಗಕೂಡದು. ಆದರೆ ಗುರು, ವೃದ್ಧ, ಧಾರ್ಮಿಕರು ಇವರ ಉಪಚಾರಾದಿಗಳಿಗೆ ದಂತಧಾವನದ ನಿರ್ಬಂಧವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾಲ, ದಿಕ್ಕು, ಇವುಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೂ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ತಿರಸ್ಸನ್ನಿಟ್ಟು ಮಲಗಬಾರದು. ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿ ಶಿಖೆಯನ್ನು ಮೇಲೆಮಾಡಿ ದೇಹವನ್ನು ಮುದುರಿಕೊಂಡು ಅಥವಾ ಸಿಕ್ಕಿದಕಡೆಗೆ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಎಸೆದುಕೊಂಡು ಮಲಗಬಾರದು. ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಹಿಂದುಮುಂದಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಕೂಡದು. ಸರ್ವದಾ

ಧಾರ್ಮಿಕೇಭ್ಯಃ ಸಮಲೋ ದಿಶೋ ನಾವಲೋಕ್ಯ ಉದಕ್ಪಃ |

ಶ್ವಾಚ್ಛಿರಾ ನ ಶಯೀತ ಅನಾಕೌಶಿರ ಊರ್ಧ್ವಶಿಖಿಶ್ಚ |

ಭಗ್ನಾ ವಶೀರ್ಣಾಂತರ್ಧ್ಯಾನಸಂಯುಕ್ತಶಯನೇನ ತಿರ್ಯಕ್ಪದಾ |

ಕೃಷ್ಯಾಸನಂ ಪ್ರವೃಜ್ಯ ನ ವಿಶೇತ್ | ಸೂರ್ಯ್ಯ ಪೂಜಾಂ

ಕಥಾಂ ಭಕ್ತಿಂ ಕಾರಯೇತ್ ತತ್ಸರ್ವಂ ಯಮಸ್ಯ ಸ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಧರ್ಮಂ |

ನಿತ್ಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಭೋಜಯೇತ್ಕಥಾಕಾರಿಣಂ ವಿಶೇಷತಃ |

ಅನ್ಯದಂತೇ ಯದಖಾದೇತ್ಸರ್ವಮಪಿ |

ನಿಶಾಯಾಂ ನ ಸ್ನಾಯಾತ್ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಗಾತ್ರಂ ನ ಮಾರ್ಜ |

ಯೇತ್ ಸ್ನಾತ್ವಾ ನಾನುಲಿಂಪೇತ್ |

ಸೂರ್ಯಾರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಕಥಾಶ್ರವಣದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದಿರಬೇಕು. ಈ ಧರ್ಮ ವೆಲ್ಲವೂ ಯಮನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಕರವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ನಿತ್ಯವೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಭೋಜನಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಕಥಾಶ್ರವಣ ಮಾಡಿಸು ವವನಿಗಂತೂ ವಿಶೇಷರೀತಿಯ ಸತ್ಕಾರವು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. ಭೋಜ್ಯವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮುಗಿಸಬಾರದು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಬಾರದು. ಸ್ನಾನವಾದಮೇಲೆ ದೇಹವನ್ನು ಮತ್ತೆ ತೊಳೆಯಬಾರದು. ಮತ್ತು ಧೂಳಿನಲ್ಲಿ ಆಡಬಾರದು. ಸ್ನಾನಾನಂತರ ಒದ್ದೇಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರಬಾರದು. ಒದ್ದೇಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ವೇಗವಾಗಿ ಕೊಡವಬಾರದು. ಹೂವಿನ ಸರವನ್ನು ಕಿತ್ತುಹಾಕಬಾರದು. ಮತ್ತು ಶರೀ ರದ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೂವನ್ನು ಧರಿಸಬಾರದು. ಕೆಂಪುಹೂವಿನ ಸರವು ಧಾರಣೆಗೆ ನಿಷಿದ್ಧವಾದದ್ದು. ಆದರೆ ಕಮಲ, ಪುಷ್ಪಾಸನ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ದೋಷವಿಲ್ಲ. ಶ್ರೇತ ಪುಷ್ಪವೇ, ಧಾರಣೆಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಜಾತಿಚಿನ್ಹಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಡ ಬೇಕು. ಕಟ್ಟಿಸಿರನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು. ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಉಟ್ಟಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಉಡ

ನ ಸ್ನಾತಾದ್ರವಾಸಾಸ್ತಿಷ್ಠೇತ್ ವಾಸೋ |
 ನ ವಿಧುನಯಾತ್ ಸೃಜೋ ನಾವಕೃಷ್ಣವ್ಯಾಃ |
 ನ ಬಹಿರ್ಧಾರ್ಯಾಸ್ತೈ ರಕ್ತಮಾಲ್ಯಂ ನ ಧಾರ್ಯಂ |
 ಶುಕ್ಲಂ ಧಾರ್ಯಂ ತು ಅನ್ಯತ್ರ ಕಮಲಕುವಲಯಾಮ್ಲಾನಾ |
 ಸನೇಭ್ಯಃ ಸ್ನಾತಸ್ಯ ವರ್ಣಮಾಂ ದದ್ಯಾತ್ |
 ಶ್ವಾಸವಿಪರೈಯಂ ನ ಕುರ್ಯಾತ್ ನಾನ್ಯದ್ಧೃತಂ ಧಾರಯೇತ್ |
 ನ ಚ ಜೀರ್ಣಮಲಿನಂ ಸತಿ ಸಂಭವೇ ಅನ್ಯಶಯ್ಯಾಯಾ |
 ಮನ್ಯದ್ರವ್ಯಾಯಾಮನ್ಯದೇವತಾರ್ಚಾಯಾಂ |
 ಕೀಟಿಕೇಶಾವಪನ್ನಮುದ್ಧೃತಸಾರಂ ನಾಶ್ನೀಯಾದ |
 ನೃದೈವಾವಸನಪಿದಾಲಶಾಕಮುದುಂಬರಾನ್ನಾದೇತ್ |

ಬಾರದು. ಹಾಗೆಯೇ ಜೀರ್ಣವಸ್ತ್ರ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಹಾಸಿಗೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ದ್ರವ್ಯ
 ಅನ್ಯದೇವತಾರ್ಚನೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಿಷಿದ್ಧವಾದವುಗಳು.

ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳು ತಮ್ಮ ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ತಾವು
 ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಕೂಡದು. ನಿಸಾರವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಬೇಕು.
 ದೇವರಿಗೆ ನಿವೇದಿತವಲ್ಲದ್ದನ್ನೂ, ಅತ್ತಿಯಹಣ್ಣು, ಮುಂತಾದ ಕ್ರಿಮಿಬದ್ಧವಾದವು
 ಗಳನ್ನೂ, ಆಡು, ಹಸು, ನವಿಲು, ಇವುಗಳ ಮಾಂಸವನ್ನೂ ಭಕ್ಷಿಸಕೂಡದು.
 ಒಣಗಿದ ಮತ್ತು ತೆಂಗುಮಾಂಸವು ಭೋಜನಾರ್ಹವಲ್ಲದ್ದು. ಕೈಯಿಂದ ಉಪ್ಪನ್ನು
 ತರಕೂಡದು. ನಾಯಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಮಾಂಸಭಕ್ಷಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ
 ಬಾರದು. ಭ್ರೂಣಹತ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ಅಕಾರ್ಯಗಳನ್ನಾಚರಿಸಿದವರ ಸಂಪರ್ಕ
 ಕೂಡದು. ಅವರಿಂದ ಆಘ್ರಾತವಾದದ್ದನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಅರ್ಧರಾತ್ರಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ
 ಊಟಮಾಡಬಾರದು. ಮೊಸರಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕೇವಲ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು.
 ತನ್ನ ಪುತ್ರ ಮತ್ತು ಪರಪುತ್ರ ಇವರಿಗೆ ಭೇದವಿಡಬಾರದು. ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಾಕಾ
 ಹಾರವನ್ನು ಭುಜಿಸಬೇಕು. ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯಿಂದ, ನಿರ್ಮಲಭಾವದಿಂದ ಊಟಮಾಡ

ಅಜಾಗವ್ಯಮಾಯೂರ ಶುಷ್ಕಪರ್ಯುಷಿತಮಾಂಸಂ ಚ |
 ನ ಸಾಣೌ ಲನಣಮಾದದ್ಧಾತ್ | ಶ್ವಾದಿವ್ಯಾಪದಂ ಸ್ಪೃಷ್ಟ್ವಾ |
 ಭೂಭ್ರೂಣಹೇಕ್ಷಿಯತತಅರ್ಚಲೀಡಾಘ್ರಾತಂ ಚ |
 ನ ರಾತ್ರೌ ಭುಂಜೀತ ದಧಿಸಕ್ತಾನ್ ಶ್ಲೋಕೀಸಂ ಚ ವರ್ಜಯೇತ್ |
 ಬಾಲೇನ ಪರಪುತ್ರೇಣ ಚ ಶಾಕಂ ಪ್ತಾ |
 ತಶ್ಚ ಭುಂಜೀತ ನಾಂತರಾ ನಸಮಾಹಿತಃ | ವಾಗ್ಗತೋ ನೈಕ |
 ಪಾತ್ರಶ್ಚ ನಗ್ನೋ ಸಂವಿಶನ್ನ ಶಬ್ದಕೃತ್ ಶೇಷೇನ ಕಸ್ಯಾಪಿ |
 ಉದಕಪೂರ್ವಮನ್ನಮತಿಥಿಭ್ಯೋ ದತ್ತ್ವಾ ಸಮುತ್ಸೀಯಾತ್ |
 ಏಕಪಂಕ್ತೌ ಗತಾನಾಂ ಚೇದ್ಧಧಿಮಧುಸಕ್ತಪಾಯಸಪಾನೀಯಂ |
 ನಿರಸ್ಯ ಅತ್ಸೀಯಾತ್ ಶೇಷಂ ನ ಕಸ್ಯಚಿದ್ಧದ್ಧಾತ್ |

ಬೇಕು. ಊಟಮಾಡುವಾಗ ಮಾತನಾಡದೆ ಶಬ್ದಮಾಡದೇ ವಸ್ತ್ರಧಾರಿಯಾಗಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಎಂಜಲನ್ನು ವನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ಕೊಡ ಕೂಡದು. ಶುದ್ಧವಾದ ಅನ್ನವನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕೊಡುವಾಗ ಮೊದಲು ನೀರನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅಮೇಲೆ ಭೋಜ್ಯವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

ಒಂದೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ತಾನೊಬ್ಬನೇ, ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ತಂಬಿಟ್ಟು, ಪಾಯಸ, ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಸ್ತತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಭುಜಿಸಬಾರದು. ಅಥವಾ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬಡಿಸುವಾಗ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಹಾಕಿ ಒಂದೇಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದು ದನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹಾಕಕೂಡದು. ಬಿಳಿಯಬಣ್ಣದ ಆಹಾರದೊಂದಿಗೆ ಮೊಸ ರನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಊಟಮಾಡಬೇಕು. ಊಟವಾದಮೇಲೆ ಆಚಮನ ಮಾಡಿ ಬಲ ಭಾಗದ ಅಂಗುಷ್ಠಕ್ಕೂ, ಕಾಲಿಗೂ ಜಲಸೇಚನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಭೋಜನಾ ನಂತರ ಕೈಯನ್ನು ತಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅಗ್ನಿಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ದೃಢಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವವನು ಬಂಧುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆನಿಸಿ, ಸರ್ವಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ನಿಪುಣನಾಗುವನು.

ದಧ್ಯನುಪಾನಂ ಶುಕ್ಲಾಶನೇನ ಕಾರ್ಯಂ ಆಚಮ್ಯ |
 ಚೈಕಹಸ್ತೇನ ಪರಿಶ್ರಾವ್ಯಂ ತಥೋದಕಂ ಅಂಗುಷ್ಠೇ |
 ಚರಣಸ್ನಾಥ ದಕ್ಷಿಣಸ್ನಾವಸೇಚನಂ |
 ಪಾಣಿಂ ಮೂರ್ಧ್ನಿ ಸಮಾಧಾಯ ಸ್ಪೃಷ್ಟ್ವಾಗ್ನಿಂ ಸುಸಮಾಹಿತಃ |
 ಜ್ಞಾತೀನಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠತಾಮೇತಿ ಪ್ರಯೋಗಕುಶಲೋ ನರಃ |
 ಆದ್ರ್ವಪಾಣಿನಾ ನಾಭಿಘ್ರಾಣಂ ಪಾಣಿತಲಾಭಿನ್ನಂ ಸ್ಪೃಶಂ |
 ಸ್ತಿವ್ಯೇತ್ ಪತಿತಕಥಾಂ ದರ್ಶನಂ ಸಸಂಗಾಂಶ್ಚ ವರ್ಜಯೇತ್ |
 ಪರಾಪವಾದನುಪ್ರಿಯವಚನಂ ನ ಬ್ರೂಯಾತ್, ನ ಕಸ್ಯ ಚಿ |
 ನೃನ್ಯುಮುತ್ಪಾದಯೇತ್ ನ ದಿವಾ ಮೈಥುನಂ ಗಚ್ಛೇತ್ |
 ಕನ್ಯಾಬಂಧಕೀಮಜ್ಞಾತಾಂ ಗರ್ಭಿಣೀಂ ವ್ಯಂಗಾಂ ವೃದ್ಧಾಂ |
 ಪ್ರವ್ರಜಿತಾಂ ಪತಿವ್ರತಾಂ ವರ್ಣೋತ್ಕೃಷ್ಟಾಂ ನಿಕ್ಯಷ್ಟವರ್ಣಾಂ ಪಿಂಗಲಾಂ
 ಕುಷ್ಮಿಣೀಂ ಯೋಗಿನೀಂ ಚಿತ್ರಣೀಂ ಸ್ವಕುಲಜಾಂ ಜ್ಞಾತಿಸಂಬಂಧ ಹೀನಾ
 ಮಪಸ್ಕಾರಿಣೀಂ ಚ ವರ್ಜಯೇತ್ ಅಗಮ್ಯಾಂ ನ ಗಚ್ಛೇತ್ |

ಅನಂತರ ಒದ್ದೆಯಾದ ಕೈಯಿಂದ ಹೊಕ್ಕಳು, ಮೂಗು, ಅಂಗೈ ಇವುಗಳನ್ನು
 ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಬೇಕು. ಜಾತಿಭ್ರಷ್ಟರಾದವರ ದರ್ಶನವನ್ನಾಗಲೀ, ಸಹವಾಸವನ್ನಾಗಲೀ
 ಮಾಡಬಾರದು. ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ದೂಷಣೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ
 ಅಹಿತವಾಗುವ ವಚನಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ನುಡಿಯಬಾರದು. ಯಾರಿಗೂ ಕೋಪವನ್ನು
 ಉಂಟುಮಾಡಬಾರದು. ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಬಂಧ ಮಾಡಕೂಡದು. ಕನ್ಯಾವಸ್ಥೆ
 ಯಲ್ಲಿರುವ ಹೆಂಗಸು, ವ್ಯಭಿಚಾರಿಣೀ, ಅಪರಿಚಿತಳು, ಗರ್ಭಿಣಿ, ಅಂಗಹೀನರು,
 ವೃದ್ಧಳು, ಸಂನ್ಯಾಸಿನೀ, ಪತಿವ್ರತೆ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟಜಾತಿಯವಳು, ಹೀನಜಾತಿಯವಳು,
 ಪಿಂಗಲವರ್ಣದವಳು, ಕುಷ್ಮರೋಗದವಳು, ಯೋಗಿನಿಯು, ಚಿತ್ರರೋಗದವಳು,
 ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದ ಹೆಂಗಸು, ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಹೆಂಗಸು, ಅಪಸ್ಕಾರ
 ರೋಗವಿಶಿಷ್ಟಳು, ಇಂತಹ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ದೂರಮಾಡಬೇಕು. ಅಂತೂ ಸ್ತ್ರೀ
 ಸಂಭೋಗಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹರಾದವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಸಂಬಂಧಮಾಡಬಾರದು.

ರಾಜಸಖಿ ವೈದ್ಯಬಾಲವೃದ್ಧಮೃತ್ಯುಶರಣಾಗತ ।

ಸಂಬಂಧೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತದನ್ಯೇಷಾಂ ಸ್ತ್ರಿಯಂ ।

ವಂಧ್ಯಾಂ ಚ ವರ್ಜಯೇತ್ ।

ನಿಸ್ಸೀವ್ಯ ಕ್ಷುಶ್ತಾ ನ ಶುಚಿರ್ಭವೇತ್ ।

ವೃದ್ಧೋ ಗತಿರವಸನ್ನೋ ಮಿತ್ರಾಣಿ ಶುಕಸಾರಿಕಾಃ ।

ಪಾರಾವತಾಃ ಪುಣ್ಯಕೃತಾ ಗೇಹೇಸ್ಸುಸ್ತೈಲಪಾಯಿಕಾಃ ।

ಸಂಧ್ಯಾಯಾಂ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಂ ಭೋಜನಂ ನ ಚ ಕುರ್ಯಾತ್ ।

ನ ನಕ್ತಂ ಪಿತ್ರಾಣಿ ನ ಪ್ರಸಾಧನಂ ನ ಚ ಪಣ್ಯಕ್ರಿಯಾ ಕದಾಚಿತ್ಕಾರ್ಯಾ ।

ದೈವೇ ಪಿತ್ರೈಃ ಸ್ವನಕ್ಷತ್ರೇ ಚ ಶಿರಃ ಸ್ನಾತೋ ಭವೇತ್ ।

ನಪೃಷ್ಠಪದಯೋರಗ್ನಿಂ ದದ್ಯಾತ್ ।

ರಾಜಪತ್ನಿ, ಸ್ನೇಹಿತನ ಹೆಂಡತಿ, ವೈದ್ಯಪತ್ನೀ, ಬಾಲಿಕೆ, ವೃದ್ಧಳು, ರುಗ್ಗ ಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವವಳು, ಶರಣಾಗತನಪತ್ನಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ತ್ರೀ, ಬಂಡೆ, ಇವರಲ್ಲಿ ಸಂಭೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಆಸೆಯಿಡಬಾರದು.

ಉಗುಳದರೆ, ಮತ್ತು ಸೀತರೆ ಮೈಲಿಗೆಯಾಗುವುದು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧರು, ಗಮನಾಸಕ್ತರು, ಗಿಳಿಗಳು, ಶಾರಿಕಾಪಕ್ಷಿಗಳು, ಕವೋತಗಳು, ತೈಲಪಾಯಿಕೆಗಳು, ಇವುಗಳು ಮಿತ್ರರಂತೆ ಇರತಕ್ಕವುಗಳು. ಸಾಯಂಕಾಲದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಊಟವನ್ನಾಗಲೀ, ಅಧ್ಯಯನವನ್ನಾಗಲೀ, ಮಾಡಬಾರದು. ರಾತ್ರಿಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನೂ, ಅಲಂಕಾರಕರ್ಮವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಾರಾದಿಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಕೂಡದು.

ದೇವಪೂಜೆ, ಪಿತೃಕಾರ್ಯ, ಸ್ವಪ್ನನಕ್ಷತ್ರ, ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಶಿರಸ್ಸನ್ನೂ ನಮಾಡಬೇಕು. ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಕಾಲಿನ ಅಡಿಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇತಶಬ್ದವನ್ನು ಚೈರಿಸಬಾರದು. ಪತ್ನಿಯರ ಇಷ್ಟಾನುವರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದು ಅವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಹಗಲು ಸ್ವಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೂ, ರಾತ್ರಿ ಪರಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೂ ನಿದ್ರಿಸಬಾರದು. ಆಹ್ವಾನವಿಲ್ಲದೆ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿ

ಪ್ರೇತಸ್ಯ ಸಂಧ್ಯಾಯಾಂ ನೋಚ್ಚರೇತ್ |
 ಪ್ರಯತ್ನತಃ ಸ್ಯಾತ್ |
 ಇಚ್ಛಾನುಸಿ ಕುರ್ವತಾ ದಾರಾ ರಕ್ಷಾಃ |
 ನ ದಿನಾ ಸ್ವಾಪಃ ಆಯುಷೇ ಪುರೇನಿಶಾಯಾಶ್ಚ |
 ಅವತೋ ಯಜ್ಞಂ ನ ಗಚ್ಛೇದನ್ಯತ್ರದರ್ಶನಾತ್ |
 ನೈಕೋ ರಾತ್ರೌ ವ್ರಜೇತ್ |

ಅನಾಗತಾಯಾಂ ಪಕ್ಷಿಮಸಂಧ್ಯಾಯಾಂ ಗೃಹಮಧಿವಸೇತ್ |
 ಮಾತೃಪಿತೃವಚನಂ ಹಿತಮಹಿತಂ ನಾ ಕಾರ್ಯಮೇವ ವಿಚಾರ್ಯ |
 ಧನುರ್ವೇದಹಸ್ತಿಹಯಪೃಷ್ಠರಥಚರ್ಮಾಸು ಪ್ರಯತ್ನಃ ಕಾರ್ಯಃ |
 ಯುಕ್ತಿಶಬ್ದಕಲಾಗಾಂಧರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣೇತಿ
 ಹಾಸಾಖ್ಯಾನಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಚೀರತಾಭಿಜ್ಞೇನ ಭವಿತವ್ಯಂ |
 ಆದಿತ್ಯವ್ರತಂ ಸಪ್ತಮ್ಯಾಂ ಚರೇತ್ ನ ಗಾಂ |

ಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಕೂಡದು. ದರ್ಶನಮಾಡಲು ಅದಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಬಾರದು. ಒಬ್ಬನೇ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸಮಾಡಬಾರದು.

ಸಾಯಂಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಬೇಕು. ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಮಾತು ಹಿತವಾಗಿರಲಿ, ಅಹಿತವಾಗಿರಲಿ, ಅದನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು. ಧನುರ್ವಿದ್ಯೆ, ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ರಥ, ಚಾಲನ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ವಿದ್ಯಾಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಅಂತಿರಬೇಕು. ಸುತರ್ಕ, ಸಂಗೀತ, ನಾಟ್ಯ, ಪುರಾಣ, ಇತಿಹಾಸ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮಹಾವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ಸಪ್ತಮಿ ತಿಥಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸೂರ್ಯೋಪಾಸನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಸುವನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದ ಒದೆಯ ಕೂಡದು. ದನದ ಹಗ್ಗವನ್ನು ದಾಟಕೂಡದು. ಇಟ್ಟೆದ್ದ ಗಂಟನ್ನು ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಆಪೆಹರಿಸಿದವರ ಮತ್ತು ಗೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಸ್ತ್ರೀ, ಇವರಿಗೆ ತೊಂದರೆಪಡಿಸಿದವರ ಯಜಮಾನನಾಗಿ ಎಂದೂ ನಿಲ್ಲಬಾರದು. ಸರ್ವದಾ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರಬೇಕು. ತಾನೊಬ್ಬನೇ ವೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಭುಜಿಸಕೂಡದು. ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಪಾದನೆಯಿಂದ ಅಥವಾ ಸ್ತ್ರೀ ಬಂಧುಗಳವರ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಯಿಂದ ತಾನು ಜೀವನ

ಸಾದೇನ ಸ್ಪೃಶೇತ್ ಗೋರಜ್ಜುಂ ನ ಲಂಘಯೇತ್ |
 ನ್ಯಾಸವಿಶ್ವಾಸಹಾರಿಮಧನ್ಯೋಽಯಮಹತೋ ಗೋ |
 ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ತ್ರೀಷು ನ ಶೂರಃ ಸ್ಯಾತ್ ಅಕೃತಜ್ಞಶ್ಚ |
 ಏಕೋಮಿಷ್ಯಂ ನಾಶ್ನೀಯಾತ್ ಸ್ತ್ರೀಭ್ಯಃ |
 ಸ್ತ್ರೀಬಂಧುಭ್ಯಶ್ಚ ವೃತ್ತಿಂ ನಾಶ್ರಯೇತ್ |

|| ಅತ್ರಗಾಥಾಃ ||

ಅಕ್ರೋಶಕಸಮಾಲೋಕೇ ಸುಹೃದನ್ಯೋ ನ ವಿದ್ಯತೇ |
 ಯಸ್ತು ದ್ವುಷ್ಕೃತಮಾದಾಯ ಸುಕೃತೇನಾಭಿಶಂಕತಿ |
 ಕೂಟಸಾಕ್ಷೀ ನ ಭವೇತ್ ಶರಣಾಗತಂ ನ ತ್ಯಜೇತ್ |
 ದಾನಂ ನ ಕೀರ್ತಯೇತ್, ಬಲ್ವಜಾನಾಂ ದಾನೇನ |
 ಕಾಂಸ್ಯದೋಹನೇನ ಪರವತ್ಸೇನ ಚ ಗೌರ್ವ ದೋಗ್ಧವ್ಯಾ |
 ಪತ್ನಿಂ ರಜಸ್ವಲಾಂ ನಾಭಿಗಚ್ಛೇತ್ ಶುದ್ಧಸ್ನಾ ಕಾಂ ಚತುರ್ಥ್ಯಾಂ |

ನಡೆಸಬಾರದು. ಸ್ನೇಹಿತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ನಿಜವಾದ ಸ್ನೇಹಿತನೆಂದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಮಾಡಿದ ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ, ಅಥವಾ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಅವನಿಂದ ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ, ಆ ಮೂಲಕ ಆತನು ಸುಕೃತಿಯೆಂದು ಹೇಳಿ ಕೊಂಡಾಡುವವನೇ ನಿಜವಾದ ಸ್ನೇಹಿತ. ಉಳಿದವರು ಸುಹೃತ್ತುಗಳಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ದೊಂಬಿಯುದ್ದದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಿಹೇಳಲು ಹೋಗಬಾರದು. ಮೊರೆಮೊಕ್ಕವರನ್ನು ಕೈಬಿಡಬಾರದು ಮಾಡಿದ ದಾನವನ್ನು ಹೋಗಲಿಕ್ಕಿಬಾರದು. ಅಕಾರಾದಿಗಳ ಆಸೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಪರರ ಗೋವುಗಳಿಂದ ಕಂಚಿನಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲನ್ನು ಕರೆಯಬಾರದು. ಬಹಿಷ್ಕೆಯಾಗಿರುವ ಸ್ವಪತ್ನಿಯನ್ನು ಭೋಗಿಸಕೂಡದು. ಮತುಸ್ನಾತಕಾದ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿನದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಹದಿನಾರನೆಯ ದಿನ ಪರ್ಯಂತ, ಪುತ್ರಕಾಮನಾದ

ವಾ ಹೋಡಶೀಂ ಸಮವಿಷಮದಿನೇಷು ಪುತ್ರೈರ್ದುಃಖಃ |
ತೃಕಾನೋ ನಿರ್ವಿಕಾರೋಽಧಿಶಯೀತ |

ನಾಗ್ನಾ ವಮೇಧ್ಯಂ ಪ್ರಕ್ಷಿಪೇತ್ |
ನ ವರ್ಷತಿ ಧಾವೇತ್ |
ನ ಹಸ್ತವಾತೇನಾಪಚೇತ್ |
ಅನಿಷ್ಟಾ ನವಂ ಸಸ್ಯಂ ನಾದ್ಯಾತ್ |
ಶುಕ್ಲವಸ್ತ್ರಧಾರೀ ಸ್ಯಾತ್ |
ಶ್ವಶ್ರುಕೇಶನಖಾನ್ನದೀರ್ಘಾನ್ನಬಿಭ್ರಯಾತ್ |
ನೋದಕೇ ಸ್ವರೂಪಂ ಪಶ್ಯೇತ್ |

ನಾಪಃ ಪರಿಚಕ್ಷೇತ ಭಾರ್ಯಯಾ ಸಹ ನಾಶ್ನೀಯಾತ್ |
ನ ತಾಮೀಕ್ಷೇತ್ ಸುಖಾಸೀನಾಂ ಅಶ್ನಂತೀಂ ಕ್ಷುಂತೀಂ |
ಸ್ವಪ್ನವೈಘುನಾಂ ಜ್ಯಂಭಮಾಣಾಂ ಚ ಪರಸ್ತ್ರಿಯಂ ಚ ನಗ್ನಾಂ |
ನಾಗ್ನಿಂ ಮುಖೇನ ದಮೇತ್ |
ನ ಸಾದೌ ಪ್ರತಾಪಯೇತ್ |
ಅಸ್ತಾನೋಪದಧ್ಯಾತ್ |

ವನು ಸಮದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪುತ್ರೀಕಾಮಿಯಾದವನು ವಿಸಮದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೂ,
ಸ್ಥಿರಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಉಪಭೋಗಿಸಬೇಕು.

ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಅಮೇಧ್ಯವನ್ನು ಹಾಕಬಾರದು. ಮಳೆಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಓಡಿಹೋಗ
ಬಾರದು. ಕೈಯಿಂದಬೀಸಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಉರಿಸಬಾರದು. ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದ ಬೆಳೆ
ಯನ್ನು ದೇವರಿಗೆ ನಿವೇದಿಸದೆ ತಾನು ಊಟಮಾಡಬಾರದು. ಶುದ್ಧವಾದ ವಸ್ತ್ರ
ವನ್ನು ಡುವುದನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಬೇಕು. ಮೀಸೆ, ತಲೆಗೂದಲು, ಉಗುರು ಇವುಗಳನ್ನು
ಉದ್ದವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳ
ಬಾರದು. ಜಲಮೂಲವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬಾರದು. ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕುಳಿತು
ಊಟಮಾಡಬಾರದು. ಸುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ, ಊಟಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ, ಸೀನುತ್ತಿದ್ದ,
ಸಂಭೋಗಾಸಕ್ತಳಾಗಿದ್ದ, ಆಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ನಗ್ನಳಾಗಿದ್ದ ಪರಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ನೋಡ
ಬಾರದು. ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಬಾಯಿಯಿಂದ ಊದಿ ಹೊತ್ತಿಸಬಾರದು. ಪಾದಗಳನ್ನು
ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಯಿಸಬಾರದು. ಕಾಲಕೆಳಗೆ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಇಡಬಾರದು.

ನೈನಂ ಲಂಘಯೇತ್ |

ನ ಪಾದತಃ ಕುರ್ಮಾತ್ |

ನ ಭೂಮಿಂ ಪ್ರವಿಲಿಖೇತ್ |

ಷ್ಠೀವನಾಮೇಧ್ಯಲಿಪ್ತರುಧಿರವಸಾಸ್ಥೀನಿ ನ ಜಲೇಕ್ಷುಪೇತ್ |

ಶೂನ್ಯಗೃಹೇ ನೈಕಃ ಶಯೀತ |

ನ ಚಾಗ್ನಿಗುರುದೇವದ್ವಿಜಪತಿಭೇನ್ವಧ್ಯಯನ |

ಭೋಜನೇಷು ದಕ್ಷಿಣಪಾಣಿಮುಗ್ಧರೇತ್ |

ನ ವಾದಯೇದ್ಗಾಂ ಚರಂತೀಂ ಪರಸಸ್ಯ |

ಮಾದಯಂತೀಂ ಪರಸ್ತೈ ನಾಚಕ್ಷೇತ |

ದಿವೀಂದ್ರಾಯುಧಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನ ಕಸ್ಯ ಚಿದ್ವರ್ತಯೇತ್ |

ಅಧಾರ್ಮಿಕದೇಶೇ ನ ವಸೇತ್ |

ವ್ಯಾಧಿಬಹುಲೋ ನೈಕೋ ವೀಧೀಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇತ |

ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ದಾಟಬಾರದು. ಕಾಲಿನಿಂದ ತುಳಿಯಲೂಬಾರದು. ಕಾಲಿನಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಗೀಚಬಾರದು. ರಕ್ತ, ಮಾಂಸ, ಎಂಜಲು, ಕೊಳೆ, ಇವುಗಳಿಂದ ಮಲಿನವಾಗಿರುವ ಮೂಳೆಗಳನ್ನು ನೀರಿನೊಳಕ್ಕೆ ಹಾಕಬಾರದು. ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಮಲಗಬಾರದು. ಗುರುಗಳ, ದೇವರ, ಯಜಮಾನನ, ಹಸುವಿನ ಮುಂದೆಯೂ, ಅಧ್ಯಯನಮಾಡುವಾಗ, ಭೋಜನಮಾಡುವಾಗ ಬಲಗೈಯನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಬಾರದು. ಹಸುವು ಪರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೇಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅದನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹೇಳಬಾರದು. ಹಗಲುಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ತೋರಿಸಕೂಡದು.

ಧರ್ಮಿಷ್ಠರಿಲ್ಲದ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಕೂಡದು. ಕಾಯಿಲೆಯು ಬಹಳವಾಗಿರುವಾಗ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಹೋಗಬಾರದು. ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ವಾಸಿಸಬಾರದು. ವೈರ್ಭವಾಗಿ ಬೊಗಸೆಯಿಂದ ನೀರು ಕುಡಿಯುವುದು, ತೊಡೆಗೆ ನೀರು ಹಾಕುವುದು, ತಿನ್ನಬಾರದ ವಸ್ತುವನ್ನು ತಿನ್ನುವುದು ಇವುಗಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು.

ಪರ್ವತೇ ನ ಚಿರಂ ವಸೇತ್ |

ವೃಥಾ ಚೇಷ್ಟಾಮಂಜಲಿನಾ ಜಲಪಾನಮುತ್ಸಂಗೇನ |

ಭಕ್ಷ್ಯಾ ಭಕ್ಷಣಂ ಕುತೂಹಲಂ ತ್ಯಜೇತ್ |

ನೃತ್ಯಗೀತವಾದಿತ್ರಾಸ್ಫೋಟಿನಾಕ್ಷೇಲನಾನಿ ಚ |

ವಿರಕ್ತೋಪಿ ನೇಕ್ಷೇತ |

ಕಾಂಸ್ಯಭಾಜನೇ ನ ಪಾದಂ ಪ್ರಕ್ಷಾಳಯೇತ್ |

ಪಾದೇನ ಚ ವದಿತಾಶ್ವಾದಿಭಿರ್ವ ವ್ರಜೇತ್ |

ಬಾಲಾತಪಪ್ರೇತಧೂಮ ಸಂಮಾರ್ಜನೀರಜಾಂಸಿ ಪರಿಹರೇತ್ |

ನ ದ್ಯೂತಂ ಕ್ರೀಡೇತ್ |

ನ ಸ್ವಯಮುಪಾನಹೌ ಹರೇತ್ |

ಶಯನಸ್ಥೋ ನಾಸ್ತೀಯಾತ್ |

ನ ಪಾಣಿಸ್ಥಾನೇಚಾಸನೇನ ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ನದೀಂ ಪ್ರತರೇತ್ |

ನಾಟ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ವಾದ್ಯರವ, ಇತರ ನಾಟ್ಯ ಭೇದಾದಿಗಳನ್ನು ವಿರಕ್ತನಾಗಿಯೂ ನೋಡಬಾರದು. ಕಂಚಿನಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲು ತೊಳೆಯಬಾರದು. ಓಡಹೋಗುವ ಕುದುರೆ ನೊಡಲಾದುವುಗಳೊಡನೆ ತಾನೂ ಕಾಲಿನಿಂದ ಓಡಬಾರದು. ಎಳೆಬಿಸಿಲು ಪ್ರೇತಧೂಮ, ರಸ್ತೆಯ ಧೂಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಬಾರದು.

ಜೂಜಾಡಬಾರದು. ತಾನೇ ತನ್ನ ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗ ಬಾರದು. ಹಾಸಿಗೆಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಊಟಮಾಡಬಾರದು. ಕೈಯಿಂದ, ಅಸನ ದಿಂದ, ತೋಳುಗಳಿಂದ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಾರದು. ಮರವನ್ನು ಹತ್ತಬಾರದು. ಸಂದೇಹದಿಂದ ಕೂಡಿದ ದೋಣಿಯಮೇಲೆ ಏರಬಾರದು. ಭಾವಿ ಯಲ್ಲಿ ಇಳಿಯಬಾರದು. ದೇವತೆಗಳು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಗುರುಗಳು, ರಾಜರು, ಸ್ನಾತಕವ್ರತಿಗಳು, ಆಚಾರ್ಯರು, ಇವರು ಮೈಥುನಮಾಡುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತಾನು ನಿಲ್ಲಕೂಡದು. ಊಟವಾವಮೇಲೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಬಾರದು. ಕಾಯಿಲೆಯವರೂ, ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಸ್ನಾನಮಾಡಬಾರದು. ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ

ನ ವೃಕ್ಷಮಾರೋಹೇತ್ ।

ನ ಸಂದಿಗ್ಧಾಂ ನಾನಮಾರೋಹೇತ್ ।

ನ ಕೂಪಮನತರೇತ್ !

ನ ದೇವದ್ವಿಜಗುರುರಾಜಸ್ನಾತಕಾಚಾರ್ಯಮೈಥುನವಾಸಃ ।

ನ ಚ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಸ್ನಾಯಾತ್ ।

ನಾತುರೋ ನ ಮಹಾನಿಶಿ ।

ನಾನಿಜ್ಞಾತೇ ಜಲಾಶಯೇ ।

ನ ವಾಸೋಭಿರಜಸ್ರಂ ।

ವೈರೀತತ್ಸಾಹಾಯಾರ್ಥಾರ್ಮಿಕತಸ್ಕರದೇವಾ ಪರಿಹರ್ತವ್ಯಾ ।

ಸತೀಪ್ರಿಯಂ ಸತ್ಯಂ ಬ್ರೂಯಾತ್ ।

ಸತ್ಯಮಪ್ರಿಯಂ ಪ್ರಿಯಮನ್ಯತಂ ಚ ನ ಬ್ರೂಯಾತ್ ।

ಕ್ಕಾಗಿ ಇಳಿಯಬಾರದು. ದೊಡ್ಡವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಬಾರದು. ಶತ್ರುಗಳು, ತತ್ಪಕ್ಷೀಯರು, ಅರ್ಥಾರ್ಥಕರು, ಕಳ್ಳರು, ಇವರಸೇನೆ ಮಾಡಬಾರದು.

ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಮತ್ತು ಹಿತಕರವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಪ್ರಿಯವಲ್ಲದ ನಿಜಾಂಶವನ್ನೂ, ಹಿತವಾಗಿರುವ ಸುಳ್ಳನ್ನೂ ಎಂದೂ ಹೇಳಬಾರದು. ವೃಥಾವಾದ ದ್ವೇಷವನ್ನೂ ಗಲೀ ಮಾತನ್ನೂ ಗಲೀ ಸಾಧಿಸಕೂಡದು. ಮಂಗಳಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವದಾ ಆಸಕ್ತನಾಗಿರಬೇಕು. ತನ್ನ ಸರ್ವವಯವವನ್ನೂ, ಉಗುರು, ನಾಭಿ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನೂ ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಅಂಗೈಯಿಂದ ಮುಟ್ಟಬೇಕು. ರಹಸ್ಯಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಅಗಾಗ್ಗೆ ತೆಗೆದು ದೂರಮಾಡಬೇಕು. ದೇವತೆಗಳು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಗುರುಗಳು, ಇವರನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಆತ್ಮರಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಪರಾಧೀನವಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಬಾರದು. ಸುಖಾಭಿಲಾಷೆಯುಳ್ಳವನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತನಗೆ ಅಧೀನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ

ಶುಷ್ಕವೈರಂ ವಚನಂ ವರ್ಜಯೇತ್ |
 ಸರ್ವಮಂಗಲಾಚರಣಯುಕ್ತಃ ಸ್ಯಾತ್ |
 ಸರ್ವಗಾತ್ರಾಣಿ ನಖಾನಿ ನಾಭಿಪಾಣಿತಲೇನ ನ ಸ್ಪೃಶೇದಮಂತ್ರತಃ |
 ರಹಸ್ಯಾನಿ ರೋಮಾಣಿ ವರ್ಜಯೇತ್ |
 ದೇವದ್ವಿಜೋತ್ತಮಗುರೂನ್ ಸೇವಯೇತ್ |
 ಈಶ್ವರಂ ಚ ರಕ್ಷಾರ್ಥಂ |
 ಪರವಶಕರ್ಮ ಜಹ್ಯಾತ್ |
 ಆತ್ಮವಶಂ ಕುರ್ವೀತ ಸುಖಾರ್ಥೀ |
 ಅಂತರಾತ್ಮಪರಿತೋಷಕೈರ್ಧಾರ್ಮಿಕಃ ಸ್ಯಾತ್ |
 ಅರ್ಥಕಾಮೌ ಧರ್ಮವಿವರ್ಜಿತೌ ತ್ಯಾಜ್ಯೌ |
 ವಾಕ್ಪಾಣಿಪಾದನೇತ್ರಚಪಲೋ ನ ಭವೇತ್ |

ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಧರ್ಮಮಾಡುವವನು, ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹರ್ಷವಾಗುವಂತೆ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಧರ್ಮದೂರವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನಾಗಲೀ, ಕಾಮವನ್ನಾಗಲೀ ಬಯಸಕೂಡದು. ಕೈ, ಕಾಲು, ಮೂಗು, ಕಣ್ಣು ಇವುಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಚಲಿಸುತ್ತಿರಬಾರದು. ಪರದ್ರೋಹನೆಸಗುವವನು, ಹೋಮಮಾಡುವವನು, ಪುರೋಹಿತ, ಆಚಾರ್ಯ, ಸೋದರಮಾವ, ಅತಿಥಿಗಳು, ಆಶ್ರಿತರು, ಮುದುಕರು, ಹುಡುಗರು, ರೋಗಿಗಳು ವೈದ್ಯರು, ಜ್ಞಾತಿಗಳು, ನೆಂಟರು, ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಅಣ್ಣ, ಹೆಂಡತಿ, ಸಪತ್ನೀಕ ಮಾತೃ, ಮಗಳು, ಸೇವಕರು, ಇವರೊಡನೆ ಜಗಳವಾಡಬಾರದು. ವಿದ್ವಾಂಸ ನಲ್ಲದವನು ಗೋದಾನ, ಅರಣ್ಯದಾನ, ಭೂದಾನ, ಅಶ್ವದಾನ, ವಸ್ತ್ರದಾನ, ಅನ್ನದಾನ ತಿಲದಾನ, ಫೃತದಾನ, ಇವುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಾರದು. ಪರಕೀಯರ ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಸ್ನಾನಮಾಡಬಾರದು. ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಸ್ನಾನಮಾಡುವಾಗ ಏಳುಂಡೆ ವೃತ್ತಿಕೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಅನಂತರ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ನದಿಯಲ್ಲಿ ಕೋಪಿಷ್ಕರಾಗಿ

ಪರದ್ರೋಹೀ ಚ ಯತ್ಪ್ರಕೃರೋಹಿತಾಚಾರ್ಯಃ |
 ಮಾತುಲಾತಿಥಿಸಾಶ್ರಿತವೃದ್ಧಬಾಲಾತುರಃ |
 ವೈದ್ಯಜ್ಞಾತಿ ಸಂಬಂಧಿ ಬಾಂಧವ ಮಾತೃಪಿತೃ |
 ಭ್ರಾತೃಪಿತೃಭಾರ್ಯಾ ದುಹಿತೃದಾಸೈರ್ವಿವಾದಂ ನ ಸಮಾಚರೇತ್ |
 ಗೋಹಿರಣ್ಯಭೂಮ್ಯಶ್ವನಾಸೋನ್ನತಲಘುಃ |
 ತಾನ್ಯವಿದ್ವಾನ್ನ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣೀಯಾತ್ |
 ಪರಕೀಯನಿಖಾತೇಷು ನ ಸ್ನಾಯಾತ್ |
 ವಾಪೀಂ ಚ ಸಪ್ತಪಿಂಡಾನುದ್ಧೃತ್ಯ |
 ನದೀದೇವಖಾತಪ್ರಸ್ರವಣೇಷು ಸ್ನಾನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ |
 ಕ್ರುದ್ಧಮಂದಾತುರಪ್ರೇಷ್ಯಗಣಿಕಾವಿದ್ವಜ್ಞುಗುಪ್ಸಿತಂ |
 ಸ್ತ್ರೀನತಕ್ಷಕ ನಾರ್ಥುಷಿಕ ಗಾಯಕ ಕದರ್ಯದೀಕ್ಷಿತಂ |
 ನಿಂದ್ಯವದ್ಧಾಭಿಶಸ್ತ ಶತಪುಂಶ್ಶಲೀಬಂದಿ ಚಿಕಿತ್ಸಕಂ |
 ಪೂಗಾನ್ನ ಶೂದ್ರೋಚ್ಛಿಷ್ಯತುಷ್ಕಪರ್ಮುಷಿತಾನಕ್ಷುತಂ ನಾದ್ಯಾತ್ |

ರುವವರು, ದಡ್ಡರು, ರೋಗಿಗಳು, ಸೂಳೆಯರು, ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದವರು, ಕಳ್ಳರು, ಹಾವಾಡಿಗರು, ಬಡ್ಡಿಯಿಂದ ಜೀವಿಸುವವರು, ಗಾಯಕರು, ಕೃಪಣರು, ದೀಕ್ಷಿತರು, ಇವರಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಆಹಾರವನ್ನು ಭುಜಿಸಕೂಡದು.

ನಿಂದ್ಯರಿಂದ ಸಂಪಾದಿತವಾದ, ಶಾಪಯುಕ್ತವಾದ, ಮತ್ತು ಮೋಸಗಾರರು, ಗಂಡಸಿನಂತೆಯೇ ವರ್ತಿಸುವ ಹೆಂಗಸರು, ಬಂಧಿತರಾದವರು, ವೈದ್ಯರು ಇವರಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಆಹಾರವನ್ನು ತ್ಯಾಜ್ಯಮಾಡಬೇಕು. ಅಡಕೆಯಿಂದ ಬೆರೆದಿರುವ, ಶೂದ್ರನ ಎಂಜಲಾಗಿರುವ, ಒಣಗಿ ತಂಗಳಾಗಿರುವ, ಕ್ರಿಮಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಆಹಾರವನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಆಯುಷ್ಯಾನುನಾದವನು ಶತ್ರುಗಳ ಮತ್ತು ಸುವರ್ಣಕಾರರ ಅನ್ನವನ್ನು ದೂರಮಾಡಬೇಕು. ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡದಿರುವವರನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಬೇಕು. ನೀರಾಗಿರುವ ಅನ್ನ, ಎಳ್ಳು, ದೀಪ, ಭೂಮಿ, ಚಿನ್ನ, ಗೃಹ, ವಸ್ತ್ರ,

ದ್ವಿಷತತ್ತ್ವಾಯುಷ್ಕಾಮಃ ಸುವರ್ಣಕಾರಾನ್ಮಂ ಪರಿಹರೇತ್ |
 ಅನಧ್ಯಾಯಿನಂ ವರ್ಜಯೇತ್ |
 ನಾರ್ಯನ್ನತಿಲದೀಪಭೂಮಿ ಹಿರಣ್ಯಗೃಹವಸ್ತ್ರಗಾವತ್ತ್ವ |
 ನೇದ್ಧಾಧಾನಸದ್ಯೋಧ್ಯಾನಾಭಯ ಬ್ರಹ್ಮಾಣೇ |
 ಯಥಾಶಕ್ತಿತೋ ದದ್ಯಾತ್ |
 ತೃಪ್ತೈತಿಶಯಸುಖಪ್ರಜಾಚಕ್ಷುರ್ಭೂತ್ಯಾಯು |
 ರಗ್ರವೇತ್ತರೂಪ ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯ ಸಾಲೋಕ್ಯೇಷ್ಟ |
 ಧಾರ್ಯಶಾಶ್ವತ ಸರ್ವೈಶ್ವರ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾನಾಪ್ತಿಕಾಮಃ |
 ಸೂರ್ಯನಿಮಿತ್ತಭತ್ತೋಪಾನಹೌ ಚ ದದ್ಯಾತ್ |
 ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಸಂಬಂಧವಿತ್ತಕುಲೋನ್ನತಿಕಾಮಃ |
 ಶಯ್ಯಾಗೃಹಕುಶಬಂಧ ಪುಷ್ಪೋದಕಮಣಿದಧಿನಾ |
 ಮತ್ಸ್ಯಪಯೋಮಾಂಸಶಾಕಾನಿ ರತ್ನಿರ್ನುರ್ದೇತ್ |
 ದೇವತಾತಿಥಿ ಗುರುಭೃತ್ಯಾರ್ಚನೋದ್ಧರಣೇ |

ಗೋವು ಇವುಗಳನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಬಾರದು. ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಹೋಮ, ಧ್ಯಾನಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳು, ಅಭಯಪ್ರದಾನಮಾಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇವುಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನನು ಸರಿಸಿ, ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ತನಗೆ ತೃಪ್ತಿ, ಅತಿಶಯಸುಖ, ಪುತ್ರಸಂತತ್ತು, ನೇತ್ರಸುಖ, ಆಯುಸ್ಸು, ಗೃಹ, ಚಂದ್ರಲೋಕ ಸೂರ್ಯಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಇಷ್ಟಭಾರ್ಯಾ ಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಶಾಶ್ವತಸುಖ, ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಇವುಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವನು, ಸೂರ್ಯ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ, ಭತ್ತಿ, ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಬೇಕು.

ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸಂಬಂಧ, ಹಣ, ಕುಲ, ಏಳಿಗೆ, ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಬಯಸುವವನು, ಶಯ್ಯಾದಾನ, ಗೃಹದಾನ, ಕುಲಬಂಧ, ಪುಷ್ಪ, ಉದಕ, ಮೊಸರು ಮತ್ಸ್ಯ, ಹಾಲು, ಮಾಂಸ, ಕಾಯಿಪಲ್ಯ, ಇವುಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ದೇವತಾರಾಧನೆ, ಅತಿಥಿಸೇವೆ, ಗುರುಪೂಜೆ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದವನು ಅತ್ಯಜ್ಞಾನಿ ಯಾಗುವನು. ಎಲೈ ರಾಜನೇ, ಇಲ್ಲಿನವರೆಗೆ ಜನರು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಸದಾಚಾರ

ಕಾಮಃ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಜ್ಞಾನನಿರತಃ ಸ್ಯಾತ್ |

ಇತಿ ತೇ ಕಥಿತಂ ಸಮ್ಯಗಾಚಾರಃ ಪುಣ್ಯ |

ಲಕ್ಷಣಃ ಆಯುರ್ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಯಶೋಭೂತಿಕಾರಣಂ ಬ್ರಹ್ಮನಿರ್ಮಿತಂ |
ಆಚಾರಯುಕ್ತಃ ಪುರುಷಃ ಪ್ರೇತ್ಯ ಚೇಹ ಚ ಮೋದತೇ |
ಆಚಾರಾದ್ವರ್ಧತೇ ಹ್ಯಾಯುರಾಚಾರೋ ಹಂತ್ಯಲಕ್ಷಣಂ |
ದುರಾಚಾರೋ ಹಿ ಪುರುಷೋ ಲೋಕೇ ಭವತಿ ನಂದಿತಃ |
ದುಷ್ಪಥಾಗೇ ಚ ಸತತಂ ವ್ಯಾಧಿತೋಲ್ಪಾಯುರೇವ ಚ |
ತಸ್ಯಾಧ್ಯವೇತ್ಸದಾಚಾರಃ ಸ ಮುದಾಶ್ರೀರನೇರ್ನರಃ |
ದೇವಸ್ಯ ಪ್ರಿಯತಾಮೇತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ವಿಂದತಿ ನಿಶ್ಚಲಾಂ |

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಚತುಶ್ಚತ್ವಾರಿಂಶೋಧ್ಯಾಯಃ.

ಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಿರುವೆನು. ಈ ಆಚಾರಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಮಾನವರು ಸುಕೃತವನ್ನೂ, ಆಯುಷ್ಯ, ಸಂಪತ್ತು, ಕೀರ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವರೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಆಚಾರಯುಕ್ತನಾದ ಮಾನವರು ಐಹಿಕಸುಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ, ಅನಂತರ ಸೂರ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಆಯುಷ್ಯ ಆಚಾರದಿಂದಲೇ ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಆಚಾರದಿಂದಲೇ ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವುದು. ದುರಾಚಾರವಿಶಿಷ್ಟರಾದವರು ನಿತ್ಯರೋಗಿಗಳಾಗಿ, ಅಲ್ಪಾಯುಷ್ಯಂತರೇನಿಸಿ ಐಹಿಕಾ ಮುಷ್ಠಿಕ ಸುಖಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಳ್ಳುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯುರಾರೋಗ್ಯಾದಿ ಸೌಖ್ಯಗಳನ್ನು ಆಪೇಕ್ಷಿಸುವವರು, ಸಂತೋಷವಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಪ್ರೋಕ್ತವಾದ ಸದಾಚಾರಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲೆಟ್ಟು ಕೊಂಡು ನಡೆದರೆ ಅವರು ಐಹಿಕಸುಖಗಳಿಂದ, ಆಯುರಾರೋಗ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಯಾಗಿ ಹೊಂದುವರಲ್ಲದೆ ಅತಿಶಯವಾದ ಮೋಕ್ಷಪದವಿಯನ್ನು ಕಾಣುವರು, ಎಂದು ವಸಿಷ್ಠ ಮಹರ್ಷಿಯು ಸಾಂಬನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದರೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ

ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ನಲವತ್ತು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

ಶ್ರೀಃ
॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಪಂಚಚತ್ವಾರಿಂಶೋಧ್ಯಾಯಃ

॥ ಸಾಂಬ ಉವಾಚ ॥

ಇಥಮುಕ್ತಂ ತ್ವಯಾ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಭತ್ರಂ ಸೂರ್ಯೇಣ ನಿರ್ಮಿತಂ ।
ಉಪಾನಹಾ ಚ ಯೋ ದದ್ಯಾಚ್ಛಕ್ರಲೋಕಂ ಸ ಗಚ್ಛತಿ ॥ ೧ ॥

ಏತದಾಚಕ್ಷ್ವ ಭಗವನ್ ಕಥಂ ಸೂರ್ಯವಿನಿರ್ಮಿತಂ ।
ಭತ್ರಸಾದುಕಯೋರ್ಧಾನಮಧ್ವತಾಂತದ್ವಿಜಾತಯೇ ॥ ೨ ॥

॥ ನಾರದ ಉವಾಚ ॥

ಏತತ್ತೇ ಸಂಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯಥಾ ವೃತ್ತಮಿದಂ ಪುರಾ ।
ಜಮದಗ್ನಿಂ ಕಿಲ ಶರಾನ್ ಪುರಾ ಚಿಕ್ಷೇಪ ಭಾರ್ಗವಃ ॥ ೩ ॥

ನಲವತ್ತೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ.

೧-೨. ಸಾಂಬನು ಮತ್ತೆ ನಾರದಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ಕುರಿತು “ಮಹರ್ಷಿವರೈನೇ, ಭತ್ತಿದಾನವು ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಪ್ರೋಕ್ತವಾದುದು ; ಪಾದರಕ್ಷಾದಾನಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಇಂದ್ರಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೆ ? ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಭತ್ತಿಯ ದಾನವು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗುವುದು ಹೇಗೆ ? ಮಾರ್ಗಾಯಾಸದಿಂದ ಬಳಲಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭತ್ತಿ, ಪಾದುಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಬರುವ ಫಲವೇನು ? ಇದನ್ನು ವಿವರಿಸಬೇಕು ” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡನು.

೩-೪. ಅದಕ್ಕೆ ನಾರದಮಹರ್ಷಿಯು ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ಒಂದು ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಸಾಂಬನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು “ ಸಾಂಬನೇ, ಹಿಂದೆ ಪರಶುರಾಮನು ಜಮದಗ್ನಿ

ತಾನ್ ಕ್ಷಿಸ್ತಾನ್ರೇಣುಕಾ ತಸ್ಯ ಭಾನೋರ್ಜಾಜ್ವಲ್ಯಶೇಷಸಃ ।

ಅನೀಯಾಸೀದದಾತ್ತಸ್ಯ ಸಾ ಚ ಶೀಘ್ರಮುನಿಂದಿತಾ

॥ ೪ ॥

ಅಥ ತೇನ ಸುಕಬ್ದೇನ ಜ್ಯಾತಿಲಸ್ಯ ಶರಸ್ಯ ಚ ।

ಪ್ರಹೃಪ್ತಃ ಸಂಪ್ರಚಿಕ್ಷೇಪ ಸಾ ಚ ಪ್ರತ್ಯಾಜಹಾರ ತಂ

॥ ೫ ॥

ತತೋ ಮಥ್ಯಾತ್ಮಮಾರೂಢೇ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಮೂಲೇ ದಿವಾಕರೇ ।

ಸಾಯಕಾನ್ಯಾನ್ ದ್ವಿಜಃ ಕ್ಷಿಸ್ತಾ ರೇಣುಕಾಮಿದಮಬ್ರವೀತ್

॥ ೬ ॥

ಗಚ್ಛಾನಯ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿ ಶರಾನೇತಾನ್ ಧನುಶ್ಚುತಾನ್ ।

ಯಾವದೇತಾನ್ ಪುನಃ ಸುಭ್ರು ಕ್ಷಿಸಾಮೀತಿ ಮುನಿರ್ವದನ್

॥ ೭ ॥

ಗಚ್ಛಂತೀ ಸಾ ತುಚ್ಛಯಾಂ ವಾಕ್ಯೇಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಭಾಮಿನೀ ।

ತಸ್ಯ ಸೂರ್ಯಾಂತು ಸಂತಪ್ತಶಿರಃಪಾದಾಂಬುಜದ್ವಯಾ

॥ ೮ ॥

ಮುಷಿಗೆ ಒಂದು ದಿವ್ಯಬಾಣವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು. ಅದು ಕೋಟಿಸೂರ್ಯರ ತೇಜಸ್ಸಿಗೆ ಸರಿಸಮನಾಗಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಬಾಣವನ್ನು ರೇಣುಕಾದೇವಿಯು ಪತಿಯಾದ ಜಮದಗ್ನಿಗೆ ತಂದೊಪ್ಪಿಸಿದಳು.

೫-೬. ಆ ಬಾಣವು ಸುಶಬ್ದಮಯವಾಗಿ ಹೆವೆಯಿಂದ ಹೊರಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಜಮದಗ್ನಿ ಮುಷಿಯು ಆಗಾಗ ಬಿಲ್ಲಿನಿಂದ ಹೊಡೆದು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವಂತೆ ಪತ್ನಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದು ದಿನ ಜೇಷ್ಠಾ ನಕ್ಷತ್ರದ ಒಂದನೆಯ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಂದರೆ ವೃಶ್ಚಿಕ ಮಾಸದ ಒಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಧನುಸ್ಸಿಗೆ ಹೂಡಿ ಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿದನು.

೭-೮. ಒಡನೆಯೇ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಬಿಲ್ಲಿನಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿರುವ ಆ ಬಾಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಾ ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು. ಆಕೆಯು ಅದರಂತೆ ವೇಗವಾಗಿ ಓಡಾಡಿ, ಕೊನೆಗೆ ಅತಿಶಯವಾದ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ಬಳಲಿದವಳಾಗಿ, ಕೈ, ಕಾಲು, ಶಿರಸ್ಸು ಇವು ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ಉರಿಯುತ್ತಿರಲು ಒಂದು ಮರದ ನೆರಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ನಿಂತುಕೊಂಡಳು.

ಸ್ಥಿತ್ವಾ ತತ್ರ ಮುಹೂರ್ತಂ ಸಾ ಭರ್ತುಃ ಶಾಸಭಯಾಚ್ಛುಧಾ |
ಗತ್ವಾದಾಯ ಶರಾನ್ ಭೂಯಸ್ತಸ್ಮೈ ಪ್ರಾದಾದ್ಯಶಸ್ವಿನೀ || ೯ ||

ಸ ತಾವೃಷಿಶ್ಚ ಪ್ರಸ್ವಿನ್ನಾಂ ಧಿಯಾನೇದಿತನೇದನಾಂ |
ಜಗೌ ವಚನಮಾರುಷ್ಯಃ ಕಿಂ ಚಿರೇಣಾಗತಾಹ್ಯಸಿ || ೧೦ ||

ರೇಣುಕಾ ನಾಕೈಮಾಹೇದಂ ಚಂಡಾಂಶುಕರಪೀಡಿತಾ |
ಶಿರಃ ಪಾದಂ ಪ್ರತಪ್ತಂ ಮೇ ಸೂರ್ಯತೇಜೋಭಿರುದ್ಧೃತೈಃ || ೧೧ ||

ವೃಕ್ಷಚ್ಛಾಯಾಗತಾ ತಸ್ಮಾಚ್ಚಿರಮೇತನ್ಮಯಾ ಕೃತಂ |
ಶ್ರುತ್ವೈವಂ ಜಮದಗ್ನಿ ಸ್ತು ಕ್ರುದ್ಧಃ ಸೂರ್ಯಾಯ ತಾಪಿನೇ || ೧೨ ||

ಸ ವಿಸ್ಫೂರ್ಜ್ಯ ಧನುರ್ಧೀಮಾನ್ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಸಾಯಕಾನ್ ಬಹೂನ್ |
ಅತಿಷ್ಠತ್ಸೂರ್ಯಮುಭಿತೋ ಯತೋ ಯಾತಿ ತತೋ ಮುಖಂ || ೧೩ ||

೯-೧೦. ಸಾವಕಾಶಮಾಡಿದರೆ ಪತಿಯು ಶಾಸಕೋಡವನೆಂದು ಹೆದರಿ ಒಡನೆಯೇ ರೇಣುಕೆಯು ಬಾಣಸಹಿತಳಾಗಿ ಬಂದಳು. ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ಬಳಲಿ ಕಂಗೆಟ್ಟು ಬಂದು ಬಂದ ರೇಣುಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಜಮದಗ್ನಿಯು ಕೋಪದಿಂದ ಇಷ್ಟು ತಡವಾಗಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು.

೧೧-೧೨. ಆಗ ರೇಣುಕೆಯು ತಾನು ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳಿಂದ ಬಳಲಿದವಳಾಗಿ ಕಾಲು, ತಲೆ, ಇವು ಸುಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ನಡೆಯಲಾರದೆ ಮರದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಳೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಷ್ಟು ಸಾವಕಾಶವಾಯಿತೆಂದೂ ಹೇಳಿದಳು. ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಜಮದಗ್ನಿಯು ಕೋಪದಿಂದ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಕ್ರೂರವಾದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು.

೧೩-೧೪. ಆ ನಿತಿತಾಸ್ತ್ರಗಳು ಸೂರ್ಯನ ಸುತ್ತಲೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಸೂರ್ಯಗತಿಯನ್ನು ನಿರೋಧಿಸುವವು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಸೂರ್ಯದೇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣವೇಷದಿಂದ

ದ್ವಿಜರೂಪಂ ಸಮಾಸ್ಥಾಯ ಸೂರ್ಯೋಭ್ಯೇತ್ಯ ವಚೋಬ್ರವೀತ್ |

ಕಿಮರ್ಥಂ ರುಷಿತೋಸಿ ತ್ವಂ ಕಿಂ ತೇ ಸೂರ್ಯೋಪರಾಧ್ಯತಿ || ೧೪ ||

ಅದತ್ತೇ ರಶ್ಮಿಭಿಸ್ಸೂರ್ಯೋ ಜಲಂ ಸರ್ವಜಗತ್ಸ್ಥಿತಂ |

ಅದಾಯ ಸಜಲಂ ದೇವೋ ವರ್ಷಾಕಾಲೇ ಪ್ರವರ್ಷತಿ || ೧೫ ||

ತತೋನ್ಮಂ ಜಾಯತೇ ವಿಪ್ರನಾನುಷಾಣಾಂ ಸುಖಾವಹಂ |

ಅನ್ನಂ ಪ್ರಾಣ ಇತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ವೇದೇ ಚ ಪರಿಪತ್ಯತೇ || ೧೬ ||

ತತೋ ಲೋಕಹಿತಾರ್ಥಾಯ ರಶ್ಮಿಭಿಃ ಪರಿವಾರಿತಃ |

ಸಪ್ತದ್ವೀಪಾನಿಮಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ವರ್ಷೇಣಾಭಿಪ್ರವರ್ಷತಿ || ೧೭ ||

ತತಸ್ತತೌಷಧೀನಾಂ ಚ ವೀರುಧಾಂ ಪತ್ರಪುಷ್ಪಜಂ |

ಸರ್ವವರ್ಷಾಭಿನಿರ್ವೃತ್ತಮನ್ನಂ ಸಂಭವತಿ ದ್ವಿಜ || ೧೮ ||

ಮುನಿಯಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು “ ಮುನಿಯೇ, ನೀನು ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಸೂರ್ಯನಮೇಲೆ ಕೋಪಮಾಡುವೆ ? ಆ ದೇವನು ನಿನಗೆ ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವೇನು ?

೧೫-೧೬. ಸೂರ್ಯದೇವನು ತನ್ನ ಕಿರಣಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಜಲಭಾಗವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆಕರ್ಷಿಸಿ, ಕೊನೆಗೆ ವರ್ಷಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೃಷ್ಟಿರೂಪದಿಂದ ಅದನ್ನು ಸುರಿಸುವನು. ಅದರಿಂದ ಜನರು ತಮ್ಮ ಆಹಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಅನ್ನವೇ ಪ್ರಾಣ ಎಂದು ಸಕಲ ವೇದಗಳೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿವೆ.

೧೭-೧೮. ಈ ರೀತಿ ಸೂರ್ಯನು ಲೋಕಹಿತಾರ್ಥವಾಗಿ ಕಿರಣಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಏಳು ದ್ವೀಪಗಳಿಗೂ ವೃಷ್ಟಿಪ್ರದಾನಮಾಡುತ್ತಿರುವನು. ಅಲ್ಲದೆ ವನಸ್ಪತಿಗಳು, ಬಳ್ಳಿಗಳು, ಪತ್ರ, ಪುಷ್ಪ, ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿ, ಆ ಮೂಲಕ ಜನರಿಗೆ ಪ್ರಾಣಪ್ರದನಾಗಿರುವನು.

ಭವಂತಿ ಜಾತಕರ್ಮಾಣಿ ವ್ರತೋಪನಯನಾನಿ ಚ |

ಗೋದಾನನಿವಹಾಶ್ಚೈವ ತಥಾ ವರ್ಣಸಮೃದ್ಧಯಃ || ೧೯ ||

ಸತ್ಪ್ರಾಣಿ ದಾನಾನಿ ತಥಾ ಸಂಯೋಗಾಬೀಜಸಂಚಯಾಃ |

ಅನ್ನತಃ ಸಂಪ್ರವರ್ತಂತೇ ಯಥಾ ತ್ವಂ ವೇತ್ಸಿ ಭಾರ್ಗವ || ೨೦ ||

ರಮಣೀಯಾನಿ ಯಾವಂತಿ ವರ್ತಂತೇ ಯಾನಿಕಾನಿ ಚಿತ್ |

ಶಾವಂತ್ಯನ್ನಾತ್ಮಂಭವಂತಿ ವಿದಿತಂ ಕೀರ್ತಯಾಮಿ ತೇ || ೨೧ ||

ಸರ್ವಂ ಹಿ ವೇತ್ಸಿ ವಿಪ್ರ ತ್ವಂ ಯದೇತತ್ಕೀರ್ತಿತಂ ಮಯಾ |

ಯಾಚೇ ನ್ವಾಹಂ ಭೃಗುಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಿಂ ತ್ವಂ ಸೂರ್ಯಾಯಕುಪ್ಯಸಿ || ೨೨ ||

ಏವಂ ತದೋಚ್ಯಮಾನೋ ವೈ ಜಾಘ್ರೇಣ ಮಹಾತ್ಮನಾ |

ಜಮದಗ್ನಿರ್ಮಹಾತೇಜಾ ಕೈಂಕರೈ ಪ್ರತ್ಯಪದ್ಯತ || ೨೩ ||

೧೯-೨೦. ಹೀಗೆ ಸೂರ್ಯದೇವನು ಆಹಾರವೀಯುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜಾತಕರ್ಮಾದಿ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳೂ, ವಿವಾಹೋಪನಯನ, ಗೋದಾನಾದಿ ಮಹಾವ್ರತಗಳೂ ಜರುಗುತ್ತಿರುವುವು. ಮಹಾಮಹಾ ಯಾಗಗಳೂ, ಮಹಾ ದಾನಗಳು, ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಡೆಯುವುದು ಈ ಅನ್ನಪ್ರಭಾವದಿಂದಲ್ಲವೆ? ಇದೆಲ್ಲವೂ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದೆ!

೨೧-೨೨. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾಗಿರುವ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲಾ ಆಹಾರದಿಂದ ಬೆಳೆದವುಗಳೇ ಅಲ್ಲವೆ! ಇಂತಹ ಆಹಾರದಾತ್ಮವಾದ ಈ ಸೂರ್ಯದೇವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನೇಕೆ ಕೋಪಗೊಂಡಿರುವೆ? ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದ ನೀನು ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದು ಯುಕ್ತವೇ?

೨೩-೨೪. ಹೀಗೆ ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಜಮದಗ್ನಿಮಹಾಮುನಿಯು ಆ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲಾ ನಿಜವೆಂದು

ತತಸ್ಸಭಗವಾನ್ ದೇವೋ ಮುನಿಮಗ್ನಿ ಸಮನ್ವಿತಂ ।

ಸೂರ್ಯೋ ಮಧುರಯಾ ವಾಚಾ ತಮಿದಂ ಪುನರಬ್ರವೀತ್ || ೨೪ ||

ಚಲಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ನಿಪ್ರರ್ಷೇ ಸದಾ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ಗಚ್ಛತಃ ।

ಕಥಂ ಚಲಂ ವೇತ್ಸ್ಯಸಿ ತ್ವಂ ಸದಾಯಾಂತಂ ದಿನಾಕರಂ || ೨೫ ||

ಏವಂ ಬ್ರುವಾಣಂ ದೇವಂ ತಂ ಸೂರ್ಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂಪಿಣಂ ।

ವಿಜ್ಞಾಯ ಜ್ಞಾನಯುಕ್ತಾತ್ಮಾ ಇದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್ || ೨೬ ||

ಸ್ಥಿರಂ ರವಿಂ ಚಲಂ ವಾಪಿ ಜಾನಾಮಿ ಜ್ಞಾನಚಕ್ಷುಷಾ ।

ಅವತ್ಯಂ ವಿನಯಾಧ್ಯಾಯಂ ಕಾರ್ಯಮದ್ಯ ತವಾನಘ || ೨೭ ||

ತಿಳಿದು ತಾನು ಸೂರ್ಯಭಕ್ತನೆಂದೂ ತಾನುಮಾಡಿದ ಕೆಲಸವು ಅಪರಾಧವಾಯಿತೆಂದೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನು. ಅನಂತರ ಅಗ್ನಿ ಸಮೇತನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಜಮದಗ್ನಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮತ್ತೆ ಸೂರ್ಯದೇವನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲಾರಂಭಿಸಿದನು.

೨೫-೨೬. “ ಎಲೈ ಮಹರ್ಷಿಯೇ, ಸೂರ್ಯನು ಸರ್ವದಾ ಚಂಚಲಸ್ವಭಾವ ದವನೆಂದೂ ನೀನು ತಿಳಿದಿರಬಹುದು. ಅದು ತಪ್ಪು. ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯನು ಚಲಿಸುವಂತೆ ಕಂಡರೂ ಅವನು ಸರ್ವದಾ ಓಡಾಡುವವನಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸುವ ಮಹಾ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳವನು ಸೂರ್ಯದೇವನು” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ನೋಡಿ ಜಮದಗ್ನಿ ಮಹರ್ಷಿಯು ಈತನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವೇಷಧಾರಿಯಾದ ಸೂರ್ಯನು ಎಂದರಿತು ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿದನು.

೨೭-೨೮. “ ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ಸೂರ್ಯದೇವನು ಚಲಿಸುವವನೇ ಆಗಲಿ, ಅಚಲವಸ್ತುವೇ ಆಗಲಿ, ಅವನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಾನು ನನ್ನ ಜ್ಞಾನಚಕ್ಷುಸ್ಸಿನಿಂದ ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವೆನು. ಅಪರಾಹ್ಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಮಿಷಮಾತ್ರ ನೀನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ

ಅಪರಾಧೇ ನಿಮೇಷಂ ಹಿ ತಿಷ್ಠಸಿ ತ್ವಂ ದಿವಾಕರ ।

ತತ್ರ ವೇತ್ಸ್ಯಾಮಿ ಸೂರ್ಯಂ ತ್ವಾಂ ನಾಸ್ತಿ ಮೇತ್ರ ವಿಚಾರಣಾ || ೨೮ ||

|| ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯ ಉವಾಚ ||

ಅಸಂಶಯಂ ಮಾಂ ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ವೇತ್ಸ್ಯಸೇ ಧನ್ವಿನಾಂ ವರ ।

ಉಪಕಾರಿಣಂ ಹಿ ಮಾಂ ವಿದ್ಧಿ ಭವತೋ ಗೋಚರಂ ಗತಂ || ೨೯ ||

ತ್ವಂ ಸರ್ವಲೋಕರಕ್ಷಾಯೈ ಪ್ರವೃತ್ತಂ ಮಾಂ ದುರಾಸದಂ ।

ದೀಪ್ತಂ ರಶ್ಮಿಸಹಸ್ರೇಣ ಜ್ಞಾತವಾನ್ ಜ್ಞಾನಚಕ್ಷುಷಾ || ೩೦ ||

ತತಃ ಪ್ರಹಸ್ಯ ಭಗವಾನ್ ಜಮದಗ್ನಿರುವಾಚ ಹ ।

ಭಾಸ್ಕರಂ ಪ್ರೀತಯಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಲೋಕಪ್ರತಾಪನಂ || ೩೧ ||

ತಾಪಸ್ಯಾಸ್ಯಾಪಗಮನೇ ಸಮಾಂತಂ ತು ನಿಚಿಂತಯ ।

ಯಥಾ ಸುಖೇನ ಗಮನಂ ಪರಮಕ್ಷಯ್ಯಮೇವ ಚ || ೩೨ ||

ರುವನೆಂದೂ ನಾನು ತಿಳಿದಿರುವೆನು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾಮಹಿಮನೇ ! ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನಾನು ವಿನಯಪೂರಿತನಾಗಿರಬೇಕಾದುದನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸು.

೨೯-೩೦. ಎಲೈ ಮಹರ್ಷಿಯೇ, ನೀನು ಧನುರ್ಧಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಶ್ರೇಷ್ಠನು ನಾನೂ ಸಹ ಲೋಕೋಪಕಾರಾರ್ಥವಾಗಿಯೇ ನಿನಗೆ ಈಗ ದರ್ಶನಕೊಟ್ಟಿರುವೆನು. ಈಗ ನನ್ನನ್ನೂ ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೀನು ತಿಳಿದಿರುವುದು ಲೋಕರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿಯೇ ಎಂದು ಅರಿಯಬೇಕು.

೩೧-೩೨. ಎಂದು ಹೇಳಿದ ದೇವದೇವನ ವಾಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಜಮದಗ್ನಿಯು ಲೋಕತಾಪಕರನಾದ, ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೂ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಧ್ಯಾನಿಸಿ, ಮತ್ತೆ, “ ಮಹಾತ್ಮನೇ, ನಿನ್ನ ತಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ದಿವ್ಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸು ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಕಿರಣಜಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಸಾಧನವೊಂದನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕು ” ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು.

ಭತ್ರಂ ದ್ವಿಜಾತಯೇ ದದ್ಯಾತ್ಸಪ್ರೇತ್ಯ ತು ಸುಖೀ ಭವೇತ್ |
ನ ಚ ತೇಸ್ತಿ ಮಮುಕ್ಶೋಛೋ ನಾಭಿಕಾರ್ಯಃ ಸುರೋತ್ತಮ || ೩೩ ||

ಮದ್ಗೋಚರಗತಶ್ಚಾಪಿ ಸರ್ವಲೋಕಹಿತಪ್ರದಃ |
ತತಃ ಸೂರೋ ದದೌ ತಸ್ಮೈ ಭತ್ತೋಪಾನಹಮಾಶು ವೈ || ೩೪ ||

ಉನಾಚ ಸ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠಮಿದಂ ವಚನಮುತ್ತಮಂ |
ಮಹರ್ಷೇ ಶಿರಸಸ್ತ್ರಾಣಂ ಭತ್ರಂ ಮದ್ರಶ್ಮಿವಾರಣಂ || ೩೫ ||

ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣೀಹಿ ಪದ್ಭ್ಯಾಂತು ಧಾರಣಾರ್ಥಂ ಚ ಪಾದುಕೇ |
ಅದ್ಯ ಪ್ರಭೃತಿ ಚೈವಾಸ್ತೀಂಲ್ಲೋಕೇ ಸಂಪ್ರಚರಿಷ್ಯತಿ || ೩೬ ||

ಪುಣ್ಯಕೇಷ್ವಪಿ ಸರ್ಗೇಷು ಪರಮುಕ್ಷಯ್ಯಮೇವ ಚ |
ಭತ್ರಂ ದ್ವಿಜಾಯ ಯೋ ದದ್ಯಾತ್ಸಪ್ರೇತ್ಯ ಸುಖಮೇಧತೇ || ೩೭ ||

೩೩-೩೪. ಆಗ ಸೂರ್ಯದೇವನು “ ಅಯ್ಯಾ ಋಷಿವರ್ಯನೇ, ನನ್ನ ಕಿರಿಣ ಬಾಧೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭತ್ತಿ ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ನನಗೆ ತೃಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುವುದು. ಆ ಮೂಲಕ ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಕಿರಿಣಗಳ ಬಾಧೆಯು ತಾಗಲಾರದು ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನು ಸರ್ವಲೋಕಹಿತ ಪ್ರದನಾದ್ದರಿಂದ, ಅವನಿಗೆ ಭತ್ತಿ, ಪಾದರಕ್ಷೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು.

೩೫-೩೬. ಹೀಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಸೂರ್ಯದೇವನು ಮತ್ತೆ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಜಮದಗ್ನಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಮಹರ್ಷಿಯೇ ಈಗ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಭತ್ತಿಯು ನಿನ್ನ ಶಿರಸ್ಸನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ, ಮತ್ತು ನನ್ನ ಕಿರಿಣಗಳ ಉರಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸ ತಕ್ಕದ್ದು. ಈ ಪಾದುಕೆಯನ್ನು ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿಕೋ. ಇದರಿಂದ ನೀನು ಸರ್ವಲೋಕ ಸಂಚಾರದಿಂದಲೂ ಆಯಾಸಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

೩೭-೩೮. ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರು ಭತ್ತಿಯ ದಾನವನ್ನು ದ್ವಿಜರಿಗೆ ದಾನಮಾಡುವರೋ, ಅವರು ನಾಶರಹಿತವಾದ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಮತ್ತು

ಶಕ್ರಲೋಕೇ ಚ ವಸತಿಹ್ಯಸ್ವರೋಭಿಃ ಸಮಾವೃತಃ || ೩೮ ||

ಉಪಾನಹೌ ಚ ಯೋ ದದ್ಯಾತ್ ಶ್ಲಕ್ಷ್ಣೇ ಸ್ನೇಹಸಮನ್ವಿತೇ |
ಗೋಲೋಕೇ ಸ ಮುದಾ ಯುಕ್ತೋ ವಸತಿ ಪ್ರೇತ್ಯ ವಾನವಃ || ೩೯ ||

ಖನಮುಕ್ತ್ವಾ ತು ಭಗವಾನ್ ಭಾಸ್ವರೋ ಲೋಕಸಾವನಃ |
ತಾಂತಯಿತ್ವಾ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠಂ ತತ್ಪ್ರವಾಂತರಧೀಯತ || ೪೦ ||

ಮಯಾಪಿ ತೇ ಯದುಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಥಿತಂ ಪುಣ್ಯವರ್ಧನಂ |
ಭತ್ರಪಾದುಕಯೋರ್ಧಾನಂ ಯಥಾ ಸೂರೈಣ ಭಾಷಿತಂ || ೪೧ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಪಂಚಚತ್ವಾರಿಂಶೋಧ್ಯಾಯಃ.

ಇಂದ್ರಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿ, ಅಪ್ಸರಪ್ರಿಯರಿಂದ ಪರಿವೃತರಾಗಿ ಸುಖಪಡುವರು. ಅಲ್ಲದೆ ವೈದುವಾದ ಮತ್ತು ಎಣ್ಣೆಯಿಂದ ನೆನೆದ ಪಾದರಕ್ಷೆಯನ್ನು ದಾನಮಾಡುವವರು ಗೋಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅಲ್ಲಿ ಸುಖಸಂತೋಷಾದಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

೪೦-೪೧. ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸೂರೈದೇವನು ಜಮದಗ್ನಿಯನ್ನು ಸಮಾದಾನಗೊಳಿಸಿ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು. ಎಲೈ ಯಾದವನಾದ ಸಾಂಬನೇ, ಸೂರೈನು ಭತ್ತಿಪಾದುಕಾದಾನಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದುದನ್ನು ನಾನು ಈಗ ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವೆನು. ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರವೂ ಪುಣ್ಯವರ್ಧಕವೂ ಆದುದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿ ಎಂದು ನಾರದಮಹರ್ಷಿಯು ಹೇಳಿದನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದ ನಲವತ್ತೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಷಟ್ಪತ್ವಾರಿಂಶೋಧ್ಯಾಯಃ

॥ ಸಾಂಬ ಉವಾಚ ॥

ಭಗವನ್ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಸಪ್ತಮ್ಯಾಸ್ತು ವಿಧಿಕ್ರಮಂ ।

ಸರ್ವಸಾಮಾನುಪೂರ್ವೇಣ ಕಥಯಸ್ವ ಮಹಾಮುನೇ ॥ ೧ ॥

॥ ನಾರದ ಉವಾಚ ॥

ಶೃಣು ಸಾಂಬ ಮಹಾಬಾಹೋ ಸಪ್ತಮೀನಾಂ ವಿಧಿಂ ಪಠಂ ।

ತಮಹಂ ಕೀರ್ತಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಯತ್ಪರಿಸ್ಪೃಚ್ಛತೇ ॥ ೨ ॥

ತುಭ್ಯಂ ಯದುಕುಲಶ್ರೇಷ್ಠ ಯಥಾಖ್ಯಾತಂ ವಿವಸ್ವತಾ ।

ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷೇ ರವಿದಿನೇ ಪ್ರವೃತ್ತೇ ಚೋತ್ತರಾಯಣೇ ॥ ೩ ॥

ನಲವತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ.

೧-೨. ಸಾಂಬನು ನಾರದರನ್ನು ಕುರಿತು “ ಮಹಾಮುನಿಯೇ, ಭಾನು ಸಪ್ತಮೀವ್ರತವಿಧಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೇಳಬಯಸುವೆನು. ದಯೆಯಿಂದ ವಿವರಿಸಬೇಕು ” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು, ನಾರದಮಹರ್ಷಿಯು “ ಸಾಂಬನೇ ನೀನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ ಭಾನುಸಪ್ತಮೀ ವ್ರತವಿಧಾನವನ್ನು ವಿವರವಾಗಿಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು ” ಎಂದು ಮುಂದುವರಿಸಿದನು.

೩-೪. ಸಾಂಬನೇ, ಹಿಂದೆ ಈ ವ್ರತದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸೂರ್ಯನು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದುದನ್ನೇ ನೀನು ಈಗ ವಿವರಿಸಲಿರುವೆನು. ಉತ್ತರಾಯಣದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ

ಪುನ್ನಾ ಮಧೇಯನಕ್ಷತ್ರೇ ಗೃಹ್ಣೀಯಾತ್ಸಪ್ತಮೀವ್ರತಂ ।

ಋಷಿಭಿರ್ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನೈಃ ಸರ್ವಕಾಮಫಲಪ್ರದಾ

॥ ೪ ॥

ಸಪ್ತಭ್ಯಃ ಸಪ್ತಕಥಿತಾಸ್ತಾಸಾಂ ನಾಮಾನಿ ಮೇ ತೃಣು ।

ಅರ್ಕಸಂಪುಟಿಕೈರೇಕಾ ದ್ವಿತೀಯಾ ಮರೀಚೈಸ್ತಥಾ

॥ ೫ ॥

ತೃತೀಯಾನಿಂಬಪತ್ರ್ಯಸ್ತು ಚತುರ್ಥೀ ಫಲಸಪ್ತಮೀ ।

ಪಂಚಮ್ಯನೋದಿನೀಸ್ಯಾತ್ಪುಷ್ಪಿ ವಿಜಯಸಪ್ತಮೀ ।

ಸಪ್ತಮೀ ಕಾಮಿಕಾ ನಾಮ ವಿಧಿಮಾಸಾನ್ನಿ ಬೋಧ ಮೇ

॥ ೬ ॥

ಸರ್ವಾಸು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಸ್ಯಾಚ್ಛಾಚಯುಕ್ತೋ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ ।

ಸೂರ್ಯಾರ್ಚನಪರೋ ದಾಂತೋ ಜಪಹೋಮಸಮನ್ವಿತಃ

॥ ೭ ॥

ಸಪ್ತಮೀ ತಿಥಿಯು ಭಾನುವಾರದೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಬಂದಾಗ ಪುರುಷ ದೇವತಾಕವಾದ ನಕ್ಷತ್ರವಿದ್ದರೆ ಆ ದಿನ ಈ ಸಪ್ತಮೀವ್ರತವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕು. ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಈ ವ್ರತವು ಸರ್ವಕಾಮಫಲಪ್ರದವಾದದ್ದೆಂದು ನಂಬಿರುವರು.

೫-೬. ಸಪ್ತಮೀ ವ್ರತವನ್ನು ಏಳು ಸಪ್ತಮೀ ತಿಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಸಪ್ತಮಿಗೆ ಅರ್ಕಸಂಪುಟಿಕಾ, ಎರಡನೆಯ ಸಪ್ತಮಿಗೆ ಮರೀಚ ಸಪ್ತಮೀ, ಮೂರನೆಯದು ನಿಂಬಪತ್ರ್ಸಪ್ತಮೀ, ನಾಲ್ಕನೆಯದು ಫಲಸಪ್ತಮೀ, ಐದನೆಯದೇ ಅನೋದಿನೀ ಸಪ್ತಮೀ, ಆರನೆಯದು ವಿಜಯಸಪ್ತಮೀ, ಏಳನೆಯದೇ ಕಾಮಿಕಾಸಪ್ತಮೀ ಹೀಗೆ ಏಳು ಸಪ್ತಮೀತಿಥಿಗಳಿಗೂ ಏಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ಇದರ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಈಗ ಕೇಳುವವನಾಗು

೭-೮. ಈ ಏಳು ಸಪ್ತಮೀ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವಾಗಲೂ, ವ್ರತಿಯು ಶುಚಿಭೂತನಾಗಿ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ, ಸೂರ್ಯಾರ್ಚನೆಯಲ್ಲೆಯೇ ನೆಟ್ಟಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಜಪ, ಹೋಮ ಇವುಗಳನ್ನು ನೇರವೇರಿಸುತ್ತಾ ಸ್ಥಿರಮನಸ್ಕನಾಗಿರಬೇಕು. ಸಪ್ತಮೀ ವ್ರತಮಾಡುವವನು ಪಂಚಮಿಯ ದಿನವೇ ನಿಯಮಬದ್ಧನಾಗಿರಬೇಕು.

ಪಂಚಮ್ಯಾಮೇವ ಪುರುಷಃ ಕುರ್ಯಾನ್ನಿರ್ಯಾಸಮಾತ್ಮನಃ ।

ಷಷ್ಠ್ಯಾ ನ ಮೃತುನಂ ಗಚ್ಛೇನ್ನಧುಮಾಂಸಾನಿ ವರ್ಜಯೇತ್ ॥ ೮ ॥

ಅರ್ಕಸಂಪುಟಮೇಕೈಕಂ ಪ್ರಥಮಾಯಾಂ ವಿಧಾನವಿತ್ ।

ಅನ್ಯದ್ವತ್ತಮಭುಂಜಾನಃ ಸಪ್ತಮ್ಯಾಂ ಭಕ್ಷಯೇನ್ನರಃ ॥ ೯ ॥

ಏಕೈಕವೃದ್ಧಾನಿ ಪುನರ್ಮರೀಚಾನಿ ಚ ಭಕ್ಷಯೇತ್ ।

ತಥೈವ ನಿಂಬಪತ್ರಾಣಿ ಪರಮಂ ವ್ರತಮಾಸ್ಥಿತಃ ॥ ೧೦ ॥

ಫಲಾಖ್ಯಾಯಾಂ ಫಲೇನೈವ ಅನೇನಾತ್ರ ವಿಧೀಯತೇ ।

ಅನೋದಿನ್ಯಾನೋದನೇನ ರಹಿತಮಪ್ಯಾತ್ರಾಶ್ನೀಯಾತ್ ॥ ೧೧ ॥

ಅಹೋರಾತ್ರಂ ವಾಯುಭಕ್ಷಃ ಕುರ್ಯಾದ್ವಿಜಯಸಪ್ತಮೀಂ ।

ಅಭೈಕೈಕಾಂ ಸಪ್ತಮೀಂ ತು ಪ್ರತಿಪಕ್ಷೇ ವಿಚಕ್ಷಣಃ ॥ ೧೨ ॥

ಷಷ್ಠಿಯದಿನ ಸ್ತ್ರೀಸಂಭೋಗವನ್ನಾಗಲಿ, ಮಧುಮಾಂಸಾದಿಗಳ ಭಕ್ಷಣವನ್ನಾಗಲಿ ಮಾಡಬಾರದು.

೯-೧೦. ಮೊದಲನೆಯ ಸಪ್ತಮಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಕಸಂಪುಟ (ಇದರ ವಿವರಣೆ ಮುಂದೆಬರುವುದು) ವೊಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಭಕ್ಷಣಮಾಡಿ, ಮತ್ತಾವುದನ್ನೂ ತಿನ್ನದೆ ನಿಯಮದಿಂದ ಎರಡನೆಯದಾದ ಮರೀಚಸಪ್ತಮಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮೆಣಸನ್ನು ತಿನ್ನಬೇಕು. ಮೂರನೆಯ ಸಪ್ತಮಿಯಲ್ಲಿ ಬೇವಿನ ಎಲೆಗಳನ್ನು ತಿಂದು ನಿಯಮ ವಾಗಿರಬೇಕು.

೧೧-೧೨. ಫಲಸಪ್ತಮಿಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಫಲವನ್ನೇ ಭಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಆ ಫಲಗಳು ಬೇಯಿಸಿದವುಗಳಾಗಿರಬಾರದು. ಅನೋದಿನಿ ಸಪ್ತಮಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅಹಾರವನ್ನೂ ತಿಂದಿರಬಾರದು. ವಿಜಯಸಪ್ತಮಿಯಲ್ಲಿ ಅನಿಲಾಹಾರದಿಂದಿರ ಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಏಳು ಸಪ್ತಮೀವ್ರತಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಕ್ಷದ ಸಪ್ತಮೀ ತಿಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಬಹುದು.

ಕೃತ್ವಾ ವಿಧಾನಕುಶಲಸ್ತುತಃ ಕುರ್ವೀತ ಕಾಮಿಕಾಂ ।

ಆಸಾಂ ಲಿಖಿತ್ವಾ ನಾಮಾನಿ ಪತ್ರಕೇಷು ಪೃಥಕ್ಪೃಥಕ್ ॥ ೧೩ ॥

ತಾನಿ ಪತ್ರಾಣಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಪ್ರಕ್ಷಿಪೇನ್ನ ವಕೇ ಘಟೇ ।

ತದರ್ಥಂ ಯೋ ನ ಜಾನಾತಿ ಬಾಲೋ ವಾನೋಪಿವಾ ನರಃ ॥ ೧೪ ॥

ಸಪ್ತೈವ ಯಾವತ್ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾ ವಿಜ್ಞೇಯಾ ಸಾ ತು ಕಾಮಿಕಾ ।

ಇತ್ಯೇತಾಸ್ಸಪ್ತ ಸಪ್ತಮ್ಯಃ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ನಿವಸ್ತತಾ ॥ ೧೫ ॥

ಕುರ್ವೀತ ಯೋ ನರಃ ಸಾಂಬ ಸರ್ವಪಾಪೈಃ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ ।

ಅರ್ಕಸಂಪುಟಿಕೈರ್ವಿತ್ತಂ ಮರೀಚೈಃ ಪ್ರಿಯಸಂಗಮಂ ॥ ೧೬ ॥

ನಿಂಬಪತ್ರೈರೋಗನಾಶಂ ಫಲೈಃ ಪುತ್ರಾನ್ಯಥೇಷ್ಟಿತಂ ।

ಧನಘಾನ್ಯಮನೋದಿನ್ಯಾಂ ವಿಜಯೇ ವಿಜಯಂ ತಥಾ ॥ ೧೭ ॥

೧೩-೧೪. ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಕಾಮಿಕಾಸಪ್ತಮೀ ವ್ರತಮಾಡಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ಏಳು ಸಪ್ತಮಿಗಳ ಹೆಸರನ್ನೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಅವುಗಳನ್ನು ಒಂದು ಹೊಸಮಡಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಟ್ಟು ಈ ವಿಷಯವನ್ನರಿಯದ ಮನುಷ್ಯನಿಂದಾಗಲೀ, ಹುಡುಗನಿಂದಾಗಲೀ, ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಈಚೆಗೆ ತೆಗೆಸಬೇಕು. ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಸಬಹುದು.

೧೬-೧೭. ಏಳನೆಯದಾದ ಸಪ್ತಮಿಯ ವ್ರತವೇ ಕಾಮಿಕಾವ್ರತ. ಹೀಗೆ ಸೂರ್ಯದೇವನು ಏಳು ಸಪ್ತಮಿಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ತಾನೇ ಭಕ್ತರಿಗಾಗಿ ವಿವರಿಸುವನು. ಹೀಗೆ ಏಳು ಸಪ್ತಮಿಯ ವ್ರತಗಳನ್ನೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನೆರವೇರಿಸುವವನು ಸಕಲ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಪರಿಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ಆ ಪತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆಸಿದಾಗ ಅರ್ಕಸಂಪುಟಿಕಸಪ್ತಮಿಯ ಹೆಸರು ಬಂದರೆ ದ್ರವ್ಯಲಾಭವೂ, ಮರೀಚಸಪ್ತಮಿಯ ಹೆಸರುಬಂದಾಗ, ಪ್ರಿಯಜನರ ಸಮಾಗಮವೂ ಫಲವೆಂದು ಅರಿಯಬೇಕು.

೧೮-೨೦. ನಿಂಬಪತ್ರದ ಸಪ್ತಮಿಯ ಹೆಸರಿನಿಂದ ರೋಗನಾಶವಾಗುವುದು. ಫಲಸಪ್ತಮಿಯಿಂದ ಪುತ್ರಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಅನೋದನೀ ಸಪ್ತಮಿಯಿಂದ

ಸರ್ವಾನ್ ಕಾಮಾನ್ ಕಾಮಿಕಾಯಾಂ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾನ್ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ।

ನರೋ ವಾ ಯದಿ ವಾ ನಾರೀ ಯಃ ಕುರ್ಯಾತ್ಸಪ್ತಮೀವ್ರತಂ || ೧೯ ||

ಯೇ ಕರಿಷ್ಯಂತಿ ನಿತರಾಂ ತೇಷಾಂ ಲೋಕೋ ವಿಭಾವಸೋಃ ।

ನ ತೇಷಾಂ ತೇಷು ಲೋಕೇಷು ಕಿಂಚಿದಸ್ತೀಹ ದುರ್ಲಭಂ || ೨೦ ||

ಯೇ ಭಕ್ತಾ ಲೋಕನಾಥಸ್ಯ ವ್ರತಿನಃ ಸಂಯತೇಂದ್ರಿಯಾಃ ।

ತತ್ಫಲಂ ತೇ ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿ ಕ್ರತುಭಿರ್ಭೂರಿದಕ್ಷಿಣೈಃ || ೨೧ ||

ವ್ರತೈರೇವಂ ವಿಧೈಸ್ತನ್ಯೈಸ್ತಪೋಭಿಸ್ತು ಸುದುಷ್ಕರೈಃ ।

ಕರ್ಮಭಿಃ ಶಮನ್ಯೈರ್ವಾಪಿ ದಾನಹೋಮಜಪೈರಪಿ || ೨೨ ||

ಯತ್ಫಲಂ ಸಮವಾಪ್ನೋತಿ ಚರಿತ್ವಾ ಸಪ್ತಮೀವ್ರತಂ ।

ಸೂರ್ಯಲೋಕೇಷು ನಿಯತಂ ವಾಸೋ ನೈವಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ || ೨೩ ||

ಧನಧಾನ್ಯವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುವು. ಕಾಮಿಕಾಸಪ್ತಮಿಯಿಂದ ಸರ್ವಕಾಮ್ಯಗಳೂ ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುವುವು. ಹೀಗೆ ಪುರುಷನಾಗಲೀ, ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಲೀ, ಸಪ್ತಮೀ ವ್ರತಾಚರಣೆಯಿಂದ ಸಕಲ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುವರಲ್ಲದೆ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಸೂರ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುವರೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

೨೧-೨೩. ಈ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯರು ದುಷ್ಟರ ವಾದ ತಪಶ್ಚರ್ಮಿಯಿಂದಲೂ, ಅನೇಕ ದಾನದಕ್ಷಿಣೆಯಿಂದಕೂಡಿದ ಯಜ್ಞಾಚರಣೆಗಳಿಂದಲೂ, ದಾನ, ಹೋಮ, ಜಪ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದಲೂ, ಯಾವ ಸುಕೃತವು ಲಭಿಸುವುದೋ, ಆ ಫಲವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುಲಭವಾಗಿ ಪಡೆಯುವರು. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ವ್ರತಾಚಾರದಿಂದ ಅಮುಷ್ಮಿಕಫಲವಾಗಿ ಸೂರ್ಯಲೋಕವಾಸವನ್ನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಪಡೆಯುವರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಶಯವೂ ಇಲ್ಲ.

ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರರುದ್ರಲೋಕೇಷು ತಸ್ಯಾ ಪ್ರತಿಹತಾ ಗತಿಃ ।

ನಾಂಧೋ ನ ಕುಷ್ಟೀ ನ ಕ್ಲೇಬೋ ವ್ಯಂಗೋ ನಾಪಿ ತ ನಿರ್ಧನಃ ॥ ೨೪ ॥

ಕುಲೇ ತಸ್ಯ ಭವೇತ್ಕಷ್ಟಿತಾ ಯಶ್ವರೇತ್ಸಪ್ತಮೀವ್ರತಂ ।

ನಾರೀಹಸ್ತ್ಯಶ್ವಯಾನಾನಾಂ ವಿವಿಧಾನಾಂ ಚ ನಾಸಸಾಂ ॥ ೨೫ ॥

ಧ್ರುವಂ ಸಭಾಜನಂ ಸಾಂಬ ಯಶ್ವರೇತ್ಸಪ್ತಮೀವ್ರತಂ ।

ವಿದ್ಯಾರ್ಥೀ ಲಭತೇ ವಿದ್ಯಾಂ ಧನಾರ್ಥೀ ಧನಮಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥ ೨೬ ॥

ಭಾರ್ಯಾರ್ಥೀ ರೂಪಸಂಪನ್ನಾಂ ಲಭೇದ್ಭಾರ್ಯಾಂ ಕುಲೋದ್ಭವಾಂ ।

ಪುತ್ರಾರ್ಥೀ ಶ್ರುತಸಂಪನ್ನಾಂ ಲಭೇತ್ಪುತ್ರಾಂಶ್ಚಿರಾಯುಷಃ ॥ ೨೭ ॥

ಭೋಗಾರ್ಥೀ ಲಭತೇ ಭೋಗಾನ್ ವ್ರತೇನಾನೇನ ಯಾದವ ।

ಮೋಹಾತ್ಪ್ರಮಾದಾಲ್ಲೋಭಾದ್ವಾ ವ್ರತಭಂಗಂ ಸಮಾಚರೇತ್ ॥ ೨೮ ॥

೨೪-೨೫. ಅಲ್ಲದೆ ಅವರಿಗೆ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಇಂದ್ರ, ರುದ್ರ, ಮುಂತಾದವರ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಆಪ್ರತಿಹತವಾದ ಸಂಚಾರವು ದೊರೆಯುವುದು. ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಅವನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ, ಕುರುಡರಾಗಿ, ಕುಷ್ಠರೋಗಿಗಳಾಗಿ, ನಪುಂಸಕರಾಗಿ ಅಂಗಹೀನರಾಗಿ, ದರಿದ್ರರಾಗಿ ಜನಿಸಲಾರರು. ಅವರ ವಂಶದವರು, ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಪತ್ತು ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ಯಾನಾದಿಗಳು ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸುಖಸಾಧನಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

೨೬-೨೮. ಅಲ್ಲದೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಈ ವ್ರತವನ್ನಾಚರಿಸುವುದರಿಂದ ಆತನು ಸಂಪೂರ್ಣವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಧನಾರ್ಥಿಯು ಧನವನ್ನೂ, ಭಾರ್ಯಾರ್ಥಿಯು ರೂಪವಂತಳೂ, ಕುಲೀನಳೂ ಆದ ಪತ್ನಿಯನ್ನೂ, ಪುತ್ರಾರ್ಥಿಯು ಪುತ್ರಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವರು ಆಯುಷ್ಮಂತರೂ, ಸುಶೀಲರೂ ಆದ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ, ಭೋಗಾರ್ಥಿಯು ಲಭ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಸಕಲ ಸೌಖ್ಯಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುವರು. ಆದರೆ ಯಾರು ಈ ವ್ರತ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಆಜ್ಞಾನದಿಂದಲೋ, ಲೋಭದಿಂದಲೋ, ವ್ರತಭಂಗವನ್ನು ಹೊಂದುವರೋ ಅವರು ಮುಂದೆ ಹೇಳುವಂತೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಪಡೆದು ವ್ರತಮಾಡಬಹುದು.

ತ್ರಿರಾತ್ರಂ ನ ಶು ಭುಂಜೀತ ಕುರ್ಮಾದ್ವಾ ಕೇಶಮುಂಡನಂ ।

ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮಿದಂ ಕೃತ್ವಾ ಪುನರೇವ ವ್ರತೀ ಭವೇತ್ || ೨೯ ||

ಸಪ್ತೈವ ಯಾವತ್ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾಃ ಸಪ್ತಮ್ಯಾಃ ಸಪ್ತಸದ್ಗುಣಾಃ ।

ಅಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಸೂರ್ಯಂ ಸಪ್ತಮ್ಯಾಂ ಮಾಲ್ಯಧೂಪಾದಿಭಿರ್ನರಃ || ೩೦ ||

ಭೋಜಯಿತ್ವಾ ದ್ವಿಜಾನ್ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾತ್ಸ್ವರ್ಗಮಕ್ಷಯಂ ।

ಸಪ್ತಮ್ಯಾಂ ವಿಪ್ರಮುಖ್ಯೇಭ್ಯೋ ವಸ್ತು ಯದ್ಯತ್ಪ್ರಯಚ್ಛತಿ || ೩೧ ||

ತತ್ತದಕ್ಷಯಮಾಪ್ನೋತಿ ಸೂರ್ಯಲೋಕಂ ಸ ಗಚ್ಛತಿ ।

ಇತಿ ತೇ ಕೀರ್ತಿತಃ ಸಾಂಬ ಸಪ್ತಮ್ಯಾವಿಧಿರುತ್ತಮಃ || ೩೨ ||

ಭೂಯ ಏನಾಭಿಧಾನಸ್ಯ ಶೃಣುಷ್ವೈಕಾಗ್ರಮಾನಸಃ ।

ಯಃ ಕುರ್ಮಾದ್ಗೋಮಯಾಹಾರಃ ಶುಕ್ಲಾ ದ್ವಾದಶಸಪ್ತಮೀಃ || ೩೩ ||

೨೯-೩೦. ವ್ರತಭಂಗವಾದಮೇಲೆ ಆ ವ್ರತಿಯು ಮೂರುದಿನ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ, ಕ್ಷೌರವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಅದೇ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆನಿಸುವುದು ಅನಂತರ ಆತನು ಮತ್ತೆ ವ್ರತಮಾಡಲು ರಂಭಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಮತ್ತೆ ಸಪ್ತಮೀ ತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ಗಂಧಪುಷ್ಪಾದಿಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭೋಜನ ಮಾಡಿಸುವುದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಸಕಲ ಸೌಖ್ಯಗಳೂ ಸ್ವರ್ಗಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಲಭಿಸುವುವು.

೩೧-೩೨. ಸಪ್ತಮೀಯ ತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಯಾವ ಪದಾರ್ಥ ವನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದರೂ ಅದರಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣಫಲವನ್ನು ಪಡೆದು ಸೂರ್ಯಲೋಕ ವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಸಾಂಬನೇ, ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸಪ್ತಮೀ ವ್ರತವಿಧಾನ ವನ್ನು ನಿನಗೆ ವಿವರಿಸುವೆನು.

೩೩-೩೪. ಮತ್ತೂ ಒಂದು ಸಪ್ತಮೀ ವ್ರತವಿಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಹನ್ನೆರಡು ಸಪ್ತಮೀ ತಿಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನನ್ನು ಹೂವು, ಗಂಧ, ಮನೋಹರ ನೈವೇದ್ಯಾದಿಗಳು, ಪಾಯಸ, ಕೃಸರಾನ್ನ, ಮುಂತಾ ದುವುಗಳ ಉಪಹಾರದಿಂದಲೂ, ಸುಗಂಧಮಯವಾದ ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಗಳಿಂದಲೂ,

ಅಥವಾ ಯಾವಕಾರಾರಃ ಶೀರ್ಣಶತ್ತ್ರಾನೋಽಥವಾ ।

ಕ್ಷೀರಾಶೀ ವೈಕಭುಕ್ತೋ ವಾ ಭಿಕ್ಷಾಹಾರೋಽಥವಾ ಪುನಃ || ೩೪ ||

ಜಲಾಹಾರೋಪಿ ವಾ ವಿದ್ವಾನ್ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ದಿನಾಕರಂ ।

ಪುಷ್ಪೋಪಹಾರೈರ್ವಿವಿಧೈರ್ನ್ಯವೇದೈಸ್ಸುಮನೋಹರೈಃ || ೩೫ ||

ನಾನಾಪ್ರಕಾರೈರ್ಗಂಧೈಶ್ಚ ಧೂಪೈರ್ಗುಗ್ಗುಲುಚಂದನೈಃ ।

ಕೈಸರೈಃ ಪಾಯಸಾನ್ನಾದ್ಯೈರ್ವಿವಿಧೈಶ್ಚ ವಿಭೂಷಣೈಃ || ೩೬ ||

ಅರ್ಚಯಿತ್ವಾ ದ್ವಿಜಾನ್ ಶ್ರೇಷ್ಠಾನ್ ಹಿರಣ್ಯಾನ್ನಾದಿಭಿರ್ನರಃ ।

ಸ ಯತ್ಪಲಮವಾಪ್ನೋತಿ ತಚಕ್ರೃಣುಷ್ವ ಸಮಾಹಿತಃ || ೩೭ ||

ಕಾಂಚನೇನ ವಿಮಾನೇನ ಮನೋಮಾರುತರಂಹಸಾ ।

ವೈಡೂರ್ಯಮಣಿರತ್ನೇನ ಕಿಂಕಣೀಜಾಲಮಾಲಿನಾ || ೩೮ ||

ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿ, ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಮಯ, ಗಂಜಿ, ಒಣಎಲೆ, ಹಾಲು, ನೀರು, ಅಥವಾ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನ, ಮುಂತಾದ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದನ್ನು ಏಕ ಭುಕ್ತನಾಗಿ ತಿಂದು ನಿಯಮದಿಂವಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ಯಥಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ ದ್ವಿಜ ಶ್ರೇಷ್ಠರಿಗೆ ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹಿರಣ್ಯ, ಅನ್ನ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ, ಅದರಿಂದ ಬರುವ ಪುಣ್ಯಫಲಗಳು ಯಾವುದೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಳು.

೩೮-೪೦. ಈ ವ್ರತಾಚರಣೆಯಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಮನೋವೇಗ ಮತ್ತು ವಾಯು ವೇಗವನ್ನೂ ಮೀರಿಸಿದ ಸುವರ್ಣವಿಮಾನವು ಸೂರ್ಯಲೋಕಗಮನಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು. ಆ ವಿಮಾನವು ವೈಡೂರ್ಯಾದಿ ಅನೇಕ ಅಮೂಲ್ಯರತ್ನಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಕುಂಡಲ, ತೋಳುಬಳೆ, ಮುಂತಾದ ಆಭರಣಗಳು ಆತನ ದೇಹವನ್ನು ಅಲಂಕಾರಗೊಳಿಸುವುವು. ವಿಚಿತ್ರ ಮಾಲ್ಯಾಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತರಾದ ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಯರು ಆತನನ್ನು ಓಲೈಸುತ್ತಾ ಸೂರ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವರು. ಅಲ್ಲಿನ ಸುಖಾನುಭವಾನಂತರ ಮತ್ತೆ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯವಾದ ವಂಶದಲ್ಲಿ

ಕುಂಡಲಾಂಗದಭೂಷಾಢ್ಯೈರ್ಗಾಯಮಾನೋಸ್ಪರೋಗಣೈಃ ।

ವಿಚಿತ್ರಮಾಲಾಭರಣೈಃ ಸ ಯಾತಿ ಸೂರ್ಯಲೋಕತಾಂ ॥ ೩೯ ॥

ತಪಸೋಂತೇ ಪುನಸ್ಸಾಂಬ ಕುಲೇ ಮಹತಿ ಜಾಯತೇ ।

ಏವಂ ಯಜೇದ್ವಿವಸ್ವಂತಂ ಪ್ರತಿಮಾಸಂ ಸಮಾಹಿತಃ ॥ ೪೦ ॥

ಯಥಾಕ್ರಮಂ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ನಾಮಾನಿ ಪರಿಕೀರ್ತಯೇತ್ ।

ಮಧೌ ಮಾಸೇ ವಿಷ್ಣುರಿತಿ ಮಾಧವೇತ್ವರ್ಯಮೇತಿ ಚ ॥ ೪೧ ॥

ಶುಕ್ರೇ ವಿವಸ್ವಾನಿತಿ ಚ ಶುಚೌ ಮಾಸೇಂಶುಮಾನಿತಿ ।

ಪರ್ಜನ್ಯಃ ಶ್ರಾವಣೇ ಮಾಸಿ ನಭಸ್ಯೇ ವರುಣಸ್ತಥಾ ॥ ೪೨ ॥

ಇಷೇತ್ತಿಂದ್ರ ಇತಿಜ್ಞೇಯ ಊರ್ಜೇಧಾತೇತಿ ವಾ ಪುನಃ ।

ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷೇ ಮಿತ್ರ ಇತಿ ಪೌಷೇ ಪೂಷೇತಿ ಕೀರ್ತ್ಯತೇ ॥ ೪೩ ॥

ಮಾಘಮಾಸೇ ಭಗ ಇತಿ ತ್ವಷ್ಟಾ ಇತ್ಯೇವ ಘಾಲ್ಗುನೇ ।

ಏವಂ ಕ್ರಮೇಣ ತೀಕ್ಷ್ಣಾಂಶುನಾಮುಭಿಃ ಪರಿಪೂಜಯೇತ್ ॥ ೪೪ ॥

ಜನ್ಮತಾಳುವನು. ಹೀಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ಶುದ್ಧ ಸಪ್ತಮೀ ವ್ರತವನ್ನು ಅಂದರೆ ಒಂದು ವರ್ಷ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದವರಿಗೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತಹ ಭೋಗಗಳು ಒದಗುವುವು.

೪೧-೪೪. ಈ ಹನ್ನೆರಡು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗಳಾದ ಹನ್ನೆರಡು ನಾಮಗಳಿರುವುವು. ಚೈತ್ರಮಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು, ವೈಶಾಖದಲ್ಲಿ ಅರ್ಯಮಾ, ಜ್ಯೇಷ್ಠದಲ್ಲಿ ವಿವಸ್ವಾನ್, ಆಷಾಢಮಾಸದಲ್ಲಿ ಅಂಶುಮಾನ್, ಶ್ರಾವಣದಲ್ಲಿ ಪರ್ಜನ್ಯ, ಭಾದ್ರಪದದಲ್ಲಿ ವರುಣ, ಅಶ್ವಯುಜದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರ, ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಧಾತೃ, ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರ, ಪುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಪೂಷಾ, ಮಾಘಮಾಸದಲ್ಲಿ ಭಗ, ಘಾಲ್ಗುನದಲ್ಲಿ ತ್ವಷ್ಟೃ, ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೂರ್ಯದೇವನಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಿಸರುಗಳಿರುವುವು.

ಪುಷ್ಪಾರ್ಚನವಿಧಾನೇನ ಸಸ್ತಮ್ಯಾಂ ಸುಸಮಾಹಿತಃ ।

ನೈತದ್ವೇಯಮಶಿಷ್ಯಾಯ ನಾಭಕ್ತಾಯ ಚ ಭಾಸ್ವತಃ ॥ ೪೫ ॥

ನ ಚ ಪಾಪಕೃತೇ ಸಾಂಬ ದೇಯಂ ನೈವಾಭ್ಯಸೂಯಕೇ ।

ಪತೇದ್ಯತ್ಪಾಪಿ ನಿಯತೋ ವಿಧಿಮೇತಂ ನರಃ ಸದಾ ॥ ೪೬ ॥

ಇಹ ಲೋಕೇ ಸುಖಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸೂರ್ಯಲೋಕೇ ಮಹೀಯತೇ ॥ ೪೭ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಸಪ್ತಮೀಕಲ್ಪೇ

ಷಟ್ ಚ ತ್ವಾರಿಂಶೋಧ್ಯಾಯಃ.

೪೫-೪೭. ಈ ಹೆಸರುಗಳಿಂದಲೇ ಪ್ರತಿ ಸಪ್ತಮಿಯೂ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಪುಷ್ಪಾರ್ಚನಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಸೂರ್ಯಭಕ್ತರಲ್ಲದ, ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿ ಮಾಡದ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಎಂದೂ ಬೋಧಿಸಬಾರದು. ಪಾಪಿಷ್ಠರಿಗೆ, ಅಸೂಯಾಪರರಿಗೆ, ಎಂದಿಗೂ ಇದನ್ನು ತಿಳಿಸಬಾರದು. ಎಲೈ ಸಾಂಬನೇ, ಈ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಠಿಸಿ, ಈ ವಿಧಿಯನ್ನರಿತವರು, ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ, ಸೂರ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ, ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಭೋಗಭಾಗಿಗಳಾಗುವರೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅನುಮಾನವೂ ಇಲ್ಲ. ಎಂದು ನಾರದಮಹರ್ಷಿಗಳು ಸಾಂಬನಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದರೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ ನಲವತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಸಪ್ತಚತ್ವಾರಿಂಶೋಧ್ಯಾಯಃ

॥ ನಾರದ ಉವಾಚ ॥

ಅತಃ ಪರಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಜಪಯಜ್ಞವಿಧಿಕ್ರಮಂ ।

ಯೈರ್ಯತ್ನೈಸ್ಸರ್ವಥಾ ಚೈವ ಕರ್ತವ್ಯಃ ಕಥಯಾಮಿ ತೇ ॥ ೧ ॥

ಸರ್ವೇಷಾಮೇವ ಯಜ್ಞಾನಾಂ ಜಪಯಜ್ಞೋಽವಶಿಷ್ಯತೇ ।

ಕೃತೇನ ವಿಧಿನಾನೇನ ಪ್ರೀತೋ ಭವತಿ ಭಾಸ್ಕರಃ ॥ ೨ ॥

ಯದನ್ಯತ್ಕುರುತೇ ಕರ್ಮ ಯದಿ ವಾ ನ ಕರೋತಿ ಚ ।

ಕೃತೇನ ಜಪಯಜ್ಞೇನ ಪರಾಂ ಸಿದ್ಧಿಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥ ೩ ॥

ನಲವತ್ತೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ.

೧-೨. ಅನಂತರ ನಾರದಮಹರ್ಷಿಯು ಸಾಂಬನನ್ನು ಕುರಿತು, ಸೂರ್ಯ ದೇವತಾಕವಾದ ಮೂಲಮಂತ್ರ ಜಪವಿಧಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿ, ಹೀಗೆಂದನು. “ಸಾಂಬನೇ, ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೂ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಸೂರ್ಯಮೂಲಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಎಲ್ಲಾ ವಿಧವಾದ ಯಜ್ಞಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಈ ಜಪ ಯಜ್ಞವು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು. ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಈ ಜಪಯಜ್ಞದಿಂದ ಸೂರ್ಯನು ತೃಪ್ತನಾಗುವನು.

೩-೪. ಉಳಿದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ, ಮಾಡದಿದ್ದರೂ, ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ಖಖೋಲ್ಯ ಎಂಬ ಮೂಲಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುವುದರಿಂದ ಸಕಲ

ಮಹದ್ವಿಃ ಪಾತಕೈರ್ಯುಕ್ತಾ ಯೇಚಾನ್ಯೇ ಕಾರ್ಯಕಾರಿಣಃ ।

ಖಖೋಲ್ಕಜಾಪ್ಯಾನ್ಮುಚ್ಯಂತೇ ಸರ್ವೇ ತೈಸ್ತೈಸ್ತು ಪಾತಕೈಃ

॥ ೪ ॥

ಜಪ್ಯಂ ಜಪಂತಃ ಸಂನ್ಯಾಸಂ ಕುರ್ವಂತಿ ಸುಸಮಾಹಿತಾಃ ।

ಅಸುರಾಸ್ತಂ ತು ಹಿಂಸಂತಿ ಚಾನ್ಯಥಾ ದುಷ್ಟಚೇತಸಃ

॥ ೫ ॥

ಪ್ರವಾಳಹೇಮಮುಕ್ತಾಭಿರ್ಮಣಿರುದ್ರಾಕ್ಷಪುಷ್ಕರೈಃ ।

ದರ್ಭಾರಿಷ್ಪಕಜೀವೈಶ್ಚ ಶಂಖೇನ ಚ ರವಿಂ ಯಜೇತ್

॥ ೬ ॥

ಶಬ್ದಕಾಯಮನೋವೃತ್ತಾ ಸ ಚಾಪಿ ತ್ರಿವಿಧಃ ಸ್ಥೂತಃ ।

ಶಕಂ ಸಹಸ್ರಮಯುತಂ ತಸ್ಯಾಪಿ ತ್ರಿವಿಧಂ ಫಲಂ

॥ ೭ ॥

ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವನ್ನೂ, ಪಡೆಯಬಹುದು. ಅನೇಕವಾದ ಮಹಾ ವಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿವಾರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯು ಈ ಮಂತ್ರಜಪಕ್ಕೆರುವುದು.

೫. ಅದರಿ ಈ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಜಪವಿಹಿತವಾದ ನ್ಯಾಸಾದಿಗಳನ್ನು, ಕ್ರಮ ವರಿತು ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ಜಪಮಾಡುವವರನ್ನು ದುಷ್ಟಾತ್ಮರಾದ ರಾಕ್ಷಸರು ಬಹುವಾಗಿ ಹಿಂಸಿಸುವರು.

೬. ಹವಳ, ಸುವರ್ಣ, ಮುತ್ತು, ರತ್ನ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಕಮಲ, ದರ್ಭೆ, ಅರಿಷ್ಟಕ, (ಅಂಟುವಾಳದಕಾಯ) ಜೀವ (ಕಮಲದಬೀಜ) ಶಂಖ ಇವುಗಳಿಂದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಜಪಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಮೇಲಿಳಿ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಎಣಿಸಬಹುದು.

೭. ಈ ಜಪವು ಶಾಬ್ದ, ಕಾಯಿಕ, ಮಾನಸಿಕ, ಎಂದು ಮೂರುವಿಧ. ನೂರು, ಸಾವಿರ, ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಹೀಗೆ ಜಪಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಮೂರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿರುವುದು. ಈ ಮೂರು ವಿಧದ ಜಪಕ್ರಮಕ್ಕೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ಫಲಗಳುಂಟು.

ಲಕ್ಷಾರ್ಥಂ ಚೈವ ಮಣಿನಾ ರುದ್ರಾಪ್ತೇಣಾಯುತಂ ಸ್ಫುತಂ ।

ಪುಷ್ಕರೇಣಾಷ್ಟಸಾಹಸ್ರಂ ದರ್ಭೈಶ್ಚೈವ ತದರ್ಥಕಂ

॥ ೮ ॥

ಜಪೇ ಕೃತೇ ಪ್ರವಾಲೇನ ಫಲಮಾನಂತ್ಯಮುಚ್ಯತೇ ।

ಹೇನ್ನಾ ಕೋಟಿಗುಣಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಲಕ್ಷಂ ಮುಕ್ತಾಫಲೈಃ ಸ್ಫುತಂ ॥ ೯ ॥

ಅರಿಷ್ಟಾಕ್ಷಾ ಜ್ವಪಾತ್ರಸ್ಯ ಫಲಂ ಸಾಹಸ್ರಕಂ ಭವೇತ್ ।

ಶತಾನಿ ಜೀವಕೈಃ ಪಂಚ ಶಂಖೇ ಶತಗುಣಂ ಭವೇತ್

॥ ೧೦ ॥

ಜಪಂ ಕುರ್ವನ್ಯದಿ ಸ್ಥೀನೇಜ್ವಲೈದುಜ್ವಂಭತೇಪಿ ವಾ ।

ಆಚಮೇದ್ಭವಿ ವಿನ್ಯಸ್ಯ ಸ್ಪೃಶೇದಂಭೋಫ ಗೋಮಯೇ

॥ ೧೧ ॥

ಅಕ್ಷಸೂತ್ರಂ ತು ನಿಪತೇದ್ಭೂಮೌ ಚೇತ್ಕುರ್ವತೋ ಜಪಂ ।

ಉದ್ಧಾರಂ ತಸ್ಯ ಕುರ್ವೀತ ಜಾಪಕೋ ಹೃದಯೇನ ತು

॥ ೧೨ ॥

೮-೧೦. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ತ್ರಿವಿಧ ಜಪಗಳನ್ನು ಮೂರು ವಿಧವಾದ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ, ರತ್ನಗಳಿಂದ ಎಣಿಸಿದರೆ ಅರ್ಧಲಕ್ಷ ಜಪದ ಫಲವು ಬರುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯಿಂದ ಎಣಿಸಿ ಜಪಿಸಿದರೆ, ಹತ್ತುಸಾವಿರಜಪದಫಲವೂ, ಕಮಲದಿಂದ ಎಂಟುಸಾವಿರ ಜಪಫಲವೂ, ದರ್ಭೆಯಿಂದ ನಾಲ್ಕುಸಾವಿರ ಜಪಫಲವೂ, ಪ್ರವಾಲದಿಂದ ಅನಂತಸಂಖ್ಯೆಯ ಜಪಫಲವೂ, ಸುವರ್ಣದಿಂದ ಕೋಟಿ ಜಪದಫಲವೂ, ಮುತ್ತುಗಳಿಂದ ಲಕ್ಷ ಜಪ ಫಲವೂ, ಅರಿಷ್ಟಾಕ್ಷದಿಂದ (ಅಂಟುವಾಳದ ಕಾಯಿಯಿಂದ) ಸಹಸ್ರ ಜಪದ ಫಲವೂ, ಜೀವಕ (ಕಮಲದ ಬೀಜ) ದಿಂದ ಐನೂರು ಜಪದ ಫಲವೂ, ಶಂಖದಿಂದ ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಜಪದ ಫಲವೂ ಲಭಿಸುವುವು.

೧೧-೧೨. ಜಪಮಾಡುವಾಗ ಮಧ್ಯೆ ಸೀನುವುದಾಗಲೀ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವುದಾಗಲೀ, ಅಕಳಿಸುವುದಾಗಲೀ ನಡೆದರೆ ಒಡನೆಯೇ ಆಚಮನದಿಂದ ಶುದ್ಧನಾಗಿ ಗೋಮಯೋದಕಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಪುನಃ ಜಪಾರಂಭ ಮಾಡಬೇಕು. ಜಪಮಾಡುವಾಗ ಜಪಸರವು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಜಾರಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದರೆ, ಮಂತ್ರವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಜಪಿಸುತ್ತಲೇ ಅದನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಜಪವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬಾರದು.

ದಕ್ಷಿಣಾಂಗುಷ್ಠಮಧ್ಯಾಗ್ರೇ ಅಷ್ಟಮೇಕೈಕಮಾದ್ಯತಃ ।

ಪ್ರತ್ಯೇಕಮಾನುಪೂರ್ವೇಣ ಕರ್ಷಯನ್ ಜಪಮಾರಭೇತ್ ॥ ೧೩ ॥

ಶತಮಷ್ಟಾಧಿಕಂ ಚೈವ ಚತುಃಪಂಚಾಶದೇವ ಚ ।

ಸಪ್ತವಿಂಶತಿಸಂಖ್ಯಾ ವಾ ಅಕ್ಷಸಂಖ್ಯೋಪದಿಶ್ಯತೇ ॥ ೧೪ ॥

ವಿಷ್ಣುರೇ ಚೋಪವಿಷ್ಣುಶ್ಚ ಜಪಂ ಕುರ್ವಾದವೇದನಃ ।

ದೇವಸ್ಯಾಭಿಮುಖೋ ಭೂತ್ವಾ ಸಂಯತೇನಾಂತರಾತ್ಮನಾ ॥ ೧೫ ॥

ಗ್ರಹೋಪರಾಗೇ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ಮೇಘಾಶನಿಸಮುದ್ಧನೇ ।

ದುಃಸ್ವಪ್ನೇ ಸಾಗರೋತ್ತಾರೇ ಸಮಯಾಲಾಪಭೇದನೇ ॥ ೧೬ ॥

ಉತ್ಪಾತಾನಿಷ್ಟಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ಮಹಾಪಾತಕಭೂಷಿತೇ ।

ಜಪೇನ್ಮಂತ್ರೀ ಚ ಸಾವಿತ್ರಾಃ ಶತಮಷ್ಟಾಧಿಕಂ ಶುಚಿಃ ॥ ೧೭ ॥

೧೩-೧೪. ಜಪಸರವನ್ನು ಬಲಗೈಯ ಹೆಬ್ಬರಳಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಂಗುಷ್ಠದಿಂದ ಒಂದೊಂದನ್ನೇ ಎಳೆದು ಹಿಡಿದು ಜಪಿಸಬೇಕು. ಜಪಸರದಲ್ಲಿ ೧೦೮, ೫೪, ೨೭, ಈ ರೀತಿ ಇರುವುದು ನ್ಯಾಯವಾದದ್ದು.

೧೫-೧೮. ಜಪಮಾಡುವವನು ಸುಖಮಯವಾದ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗಿ ಅಭಿಮುಖನಾಗಿ ಸ್ಥಿರವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಜಪ ಮಾಡುವುದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರ. ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಗ್ರಹಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೇಘಾವೃತವಾದ ಮತ್ತು ಸಿಡಿಲಿನ ಹೊಡೆತವು ಬಹಳವಾಗಿರುವ ದುರ್ದಿನಗಳಲ್ಲಿ, ದುಃಸ್ವಪ್ನಗಳ ಉಂಟಾದಾಗ, ಸಮುದ್ರಯಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಗುಟ್ಟಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಇನ್ನಾವುದಾದರೂ ಉತ್ಪಾತಾದಿಗಳು ಸಂಭವಿಸಿದಾಗ ಮಹಾ ವಾಸಕಾರಿಯೆಂಬ ಅಪವಾದ ಬಂದಾಗ, ಈ ಸೂರ್ಯೋದಯತಾಕವಾದ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಶುಚಿ ಭೋಷಣನಾಗಿ ನೂರೆಂಟುಸಾರಿ ಜಪಮಾಡುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವೆಂದು ನಾರದಮಹರ್ಷಿಯು ಸಾಂಬನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ,

ಏವಂ ಸಂಕ್ಷೇಪತಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಪುಣ್ಯೋ ಜಪವಿಧಿರ್ಮಯಾ ।

ಮುದ್ರಾಣಾಂ ಲಕ್ಷಣಂ ಸಮ್ಯಗಿದಾನೀಂ ಕಥಯಾಮಿ ತೇ || ೧೯ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಜಪವಿಧಿರ್ನಾಮ

ಸಪ್ತಚತ್ವಾರಿಂಶತ್ತಮೋಧ್ಯಾಯಃ.

೧೯. ಎಲೈ ಸಾಂಬನೇ, ಇಲ್ಲಿನವರೆಗೂ ಜಪಮಾಡುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ನಿನಗೆ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರುವೆನು. ಈಗ ತದಂಗವಾಗಿರುವ ಮುದ್ರಾಲಕ್ಷಣವನ್ನು ವಿವರಿಸುವೆನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ನಾರದ ಮತ್ತು ಸಾಂಬ ಇವರ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ

ಸೂರ್ಯಮಂತ್ರ ಜಪವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಜಪಕಾಲ, ಜಪಸರದ ಲಕ್ಷಣ

ಇವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ನಲವತ್ತೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು

ಸಮಾಪ್ತವಾದುದು.

ಶ್ರೀಃ

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಅಷ್ಟಚತ್ವಾರಿಂಶೋಧ್ಯಾಯಃ

॥ ನಾರದ ಉವಾಚ ॥

ಮುದ್ರಾಣಾಂ ಲಕ್ಷಣಂ ಸನ್ಯುಗಿದಾನೀಂ ಕಥಯಾಮಿ ತೇ ॥ ೧ ॥

॥ ದೇವ ಉವಾಚ ॥

ಕರಂ ಶಿಖಾಸು ವಿನ್ಯಸ್ಯ ಅರುಣಾದೀನ್ಯಥಾಕ್ರಮಂ ।

ವಿಜಯಂ ನಾ ಮೂಲಮಂತ್ರಂ ಮುದ್ರಾಬಂಧಂ ಸಮಾಚರೇತ್ ॥ ೨ ॥

ಲಗ್ನಾಸ್ಯ ಪೃಷ್ಠಮಧ್ಯಾಸ್ಯೇ ಈಶದ್ಗುಪ್ತೇ ತು ತರ್ಜನೀ ।

ತೀರ್ಥಗ್ವಿನ್ಯಸೇದಂಗುಷ್ಠೇ ಶಿರಃ ಕಾಂತೇತ್ಸನಾಮಿಕೇ ॥ ೩ ॥

ನಲವತ್ತೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ.

೧-೨. ನಾರದಮಹರ್ಷಿಯು ಸಾಂಬಸಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಸೂರ್ಯದೇವನು ಹೇಳಿದಂತಹ ಮುದ್ರಾಲಕ್ಷಣವನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. “ ಸಾಂಬರಾಜನೇ, ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಅರುಣಾದಿಯಾದ ಅಥವಾ ವಿಜಯಾದಿಯಾದ ಮೂಲಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಜಪಿಸಿ ಅನಂತರ ಮುದ್ರಾಬಂಧನವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕು.

೩-೪. ಜಪಮಾಡುವವನ ಮುಖದ ಮಧ್ಯಭಾಗ ಮತ್ತು ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಂಗುಷ್ಠ ಮತ್ತು ತರ್ಜನೀಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಅಡ್ಡಲಾಗಿಟ್ಟು, ಅನಾಮಿಕದಿಂದ

ಕನಿಷ್ಠಕೇ ಸಮೇ ತುಂಗೇ ಪೃಷ್ಠಲಗ್ನೇ ಉಭೇ ಅಪಿ ।

ಏಷಾ ವಿಶ್ವಾತ್ಮನೋ ಮುದ್ರಾ ರಥಸ್ಯ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಾ ॥ ೪ ॥

ಮಧ್ಯಮಾನಾಮಿಕಾನಾಂ ಚ ಸಂಪುಷ್ಪಾಂಗುಷ್ಠಯೋರ್ಧ್ವಯೋಃ ।

ಕುರ್ವೀತ ಶೇಷಾನುತ್ತುಂಗಾನ್ಮುದ್ರೇಯಂ ವಾಜಿನಾಂ ಸ್ಪೃತಾ ॥ ೫ ॥

ಘಣಿಭೋಗನಿಭಾಃ ಕಾರಾಃ ಸನ್ಯದಕ್ಷಿಣಹಸ್ತತಃ ।

ಚಕ್ರಂ ಬಲಾತ್ತಲಾಂತುಲ್ಯೋಃ ಕರಯೋರ್ಭಗ್ನಮೂಲಯೋಃ ॥ ೬ ॥

ಪೃಷ್ಠಲಗ್ನಾ ಕರೌ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಗುಣೇ ತರ್ಜನೀ ಸಮೇ ।

ಕನಿಷ್ಠಕೇ ಕ್ರೋಡಲಗ್ನೇ ಅಂಗುಷ್ಠೌ ತು ಸಮೌ ಯುತೌ ॥ ೭ ॥

ಶಿಖಾಶ್ಚಲಾಸ್ತು ಸಕುಟಲಾಸ್ಸಂಕ್ರೋಡಾಭಿಮುಖಾ ಗತಾ ।

ಇಯಂ ಮುದ್ರಾ ಸಮುದ್ದಿಷ್ಟಾ ಹ್ಯರುಣಸ್ಯ ವಿಧಾನತಃ ॥ ೮ ॥

ಶಿರಸ್ಸಿನ ಮಧ್ಯಭಾಗವನ್ನೂ, ಕನಿಷ್ಠವನ್ನು ನೇರವಾಗಿಯೂ ಇಡುವ ಮುದ್ರೆಗೆ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕನ (ಸೂರ್ಯನ) ರಥಮುದ್ರೆ ಎಂದು ಹೆಸರು.

೫. ಎರಡು ಕೈಗಳಮಧ್ಯಮ, ಮತ್ತು ಅನಾಮಿಕ ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಅಂಗುಷ್ಠವನ್ನೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿಸಿ, ಉಳಿದವುಗಳನ್ನು ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿ ಸೇರಿಸಿ ಹಿಡಿದಿರುವುದೇ ವಾಜಿಮುದ್ರೆ. (ಇದು-ಎರಡು ಕಿವಿಗಳ್ಳು ಕುದುರೆಯ ಮುಖದಂತೆ ತೋರುವುದು).

೬-೮. ಎಡ ಮತ್ತು ಬಲಗೈಗಳನ್ನು ಹಾವಿನದೇಹದಂತೆ ಹೆಣೆದು ಜೋಡಿಸಿ ಎರಡುಕೈಗಳ ಸಮಾನಾಂಗುಳಿಗಳನ್ನು ಮೂಲ ಮತ್ತು ಪೃಷ್ಠಭಾಗವು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರುವಂತೆಮಾಡಿ ಎರಡು ತರ್ಜನಿಗಳನ್ನೂ ಸಮನಾಗಿಟ್ಟು, ಎರಡು ಕನಿಷ್ಠಗಳನ್ನೂ ಬಗ್ಗಿಸಿ, ಅಂಗುಷ್ಠಗಳನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿಟ್ಟು, ತಲೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಬಾಗಿಸಿ, ಅಭಿಮುಖನಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಅರುಣಮುದ್ರೆಯೆಂದು ಹೆಸರು.

ಅಷ್ಟಾ ರಣಾ (?) ರವೀಂದ್ರಾ ಚ ಲಗ್ನಾ ನೃಂಗಾನಿ ಪೂರ್ವಗೌ ।
 ಅರುಣೇಂದ್ರಾ ರವಿಸ್ತ್ವಷ್ಟಾ ಏತಾ ಮುದ್ರಾಃ ಪೃಥಕ್ಪೃಥಕ್ || ೯ ||
 ನೈವಾನೋನ್ಮಲಗ್ನಾಃ ಸ್ಯುಃ ಶೇಷಾ ವೈಮುಕ್ತಿಯಾಃ ಸ್ವತಾಃ ।
 ಯಮಸೂರ್ಯಾಮಿಥಃ ಶ್ಲಿಷ್ಟಾವಂಶುಮತ್ಸ್ವರ್ಣರೇತಸಾ || ೧೦ ||
 ಉರ್ಧ್ವಗೌ ರವಿಧಾತಾರೌ ಯುತಾವಿಂದುಗಭಸ್ತಿನೌ ।
 ಯಮಸ್ಯ ಮೂಲಲಗ್ನಾ ತು ತಥಾ ತ್ವಷ್ಟಾರುಣಾವುಭೌ || ೧೧ ||
 ಏಷಾಮೃತಾನಿ ಗದಿತಾ ರಥೇನ ಹೃದಯಂ ಸಮಂ ।
 ಅಂತಸ್ತು ಸೂರ್ಯಾರುಣಯೋರ್ಲಗ್ನಾ ತ್ವಷ್ಟಾ ತ್ವಧೋಮುಖಃ || ೧೨ ||
 ವಾಮಮುಷ್ಟಾ ಸದಾ ಲಗ್ನಾ ಶೇಷಾಃ ಶಿರ ಉದಾಹೃತಾಃ ।
 ಅನೋನ್ಮಂ ತರ್ಜನೀಲಗ್ನಾ ತುಂಗೇಷ್ಠಾ ಚ ತದ್ಯುತೌ || ೧೩ ||

೯-೧೧. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರಥ, ವಾಜಿ, ಮುದ್ರೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅರುಣ ಮುದ್ರೆಯು ಎಂಟುಪ್ರಕಾರಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಸೂರ್ಯ, ಇಂದ್ರ, ಅರುಣ, ಇಂದು, ರವಿ ತ್ವಷ್ಟ, ಎಂಬ ಭೇದದಿಂದ ಬೇರೆಬೇರೆ ಮುದ್ರೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಇವು ಸ್ವತಂತ್ರ ಮುದ್ರೆಗಳು. ಇನ್ನುಳಿದ ಕೆಲವು ಮುದ್ರಾವಿನ್ಯಾಸಗಳು ವೈಮುಕ್ತಿಯೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಡುವುವು. ಕೈ ಬೆರಳುಗಳು ಅರುಣ ಮುದ್ರಾವಿಧಾನದಿಂದ ನಿಕಟಸಂಬಂಧವುಳ್ಳದ್ದಾದರೆ ಯಮ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯಮುದ್ರೆಗಳಾಗುವುವು. ಉರ್ಧ್ವಗಾಮಿಯಾದ ಕೈ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಸೂರ್ಯಬ್ರಹ್ಮಮುದ್ರೆಗಳುಂಟಾಗುವುವು. ಯಮಮುದ್ರೆಯೆಂದೊಡೆ ಗೂಡಿದ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಮುದ್ರೆಗಳು ತ್ವಷ್ಟಾರುಣಮುದ್ರೆಗಳೆನಿಸುವುವು.

೧೨-೧೩. ಈ ಮುದ್ರೆಗಳು ರಥನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಹೃದಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ (ಮುಖ್ಯಸ್ಥಾನ) ನಿಲ್ಲುವುವು. ಸೂರ್ಯ ಮತ್ತು ಅರುಣಮುದ್ರೆಗಳೇ ಮಧ್ಯಭಾಗ. ತ್ವಷ್ಟ, ಮುದ್ರೆಯೇ ಅಧೋಭಾಗ. ವಾಮಮುಷ್ಟಿಗೆ ಸಂಬಂಧವಾದ ಮುದ್ರೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಶಿರಸ್ಥಾನವೆನಿಸುವುವು. ತರ್ಜನೀ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಉರ್ಧ್ವಮುಖವಾಗಿ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಆಗುವ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷದಿಂದ ಆಗುವ ಮುದ್ರೆಗಳು ಶಿಖಾಮುದ್ರೆಗಳೆನಿಸುವುವು.

ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ರಂತ್ರಗಾಃ ಸ್ತಿಸ್ವಾಃ ಶೇಷಾ ಭಗ್ನಾಃ ಶಿಖಾಃ ಸ್ಪೃತಾಃ |

ಅನ್ಯೋನ್ಯಾ ನ ಚ ಸಂಲಗ್ನಾ ದಿವಸಂಘಾ ವರುಣಾದಯಃ || ೧೪ ||

ಕರಮೂಲಪೃಥಗ್ಭೂತಾನೇತ್ರನೇತ್ರಾಕೃತಿಃ ಸ್ಪೃತಾಃ |

ಉತ್ತಾನವಾಮಹಸ್ತೇ ತು ದೃಷ್ಟಂ ಕೃತ್ವಾ ಹ್ಯಧೋಮುಖಂ || ೧೫ ||

ಅಂಗುಷ್ಠೇ ತರ್ಜನೀಲಗ್ನೇ ಪ್ರಗುಣೇ ಕರಮೂಲಯೋಃ |

ಅನ್ಯೋನ್ಯಕ್ರೋಡಸಂಲಗ್ನಾ ಹ್ಯರ್ಚಾಃ ಶೇಷಾಃ ಸುಕುಂಚಿತಾಃ || ೧೬ ||

ಮುದ್ರಾ ಕವಚಸಂಜ್ಞೇಯಂ ಮಯಾ ವಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಾ |

ರವೀಂದೂಮೂಲಾದಾರಭ್ಯ ಉರ್ಧ್ವಂ ತ್ವಷ್ಟುರುಣಾವೃಭಾ || ೧೭ ||

ಸ್ಪೃಶೇದಗ್ರಾನ್ವತಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ವತಾಂ ಶ್ಚೈವ ಸಮುಕ್ಷಿಪೇತ್ |

ಕುಂಚಿತಾನಾಮಿಕಾಗ್ರಂ ಚ ಹ್ಯಂಗುಷ್ಠಾಗ್ರೇಣ ಯೋಜಯೇತ್ || ೧೮ ||

೧೪-೧೫. ದ್ಯುಸಂಘ ಮುದ್ರೆಗಳೆಂದರೂ ಈ ವರುಣಾದಿಮುದ್ರೆಗಳೇ, ಇವು ಪರಸ್ಪರ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸೇರತಕ್ಕವುಗಳಲ್ಲ. ಅಂಗುಷ್ಠ ಮತ್ತು ಮೂಲ ಇವುಗಳ ಪೃಥ ಕ್ಕರಣಗಳಿಂದ ನೇತ್ರಾಕಾರವು ಉದಯಿಸುವುದು. ಇದೇ ನೇತ್ರಮುದ್ರೆಯೆನಿಸುವುದು. ಎಡಗೈಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಅಧೋಮುಖವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸೂರ್ಯದರ್ಶನ ಮಾಡುವುದೇ ನೇತ್ರಮುದ್ರೆ.

೧೬. ಅಂಗುಷ್ಠ ಮತ್ತು ತರ್ಜನೀಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೂಡಿಸಿ ಎರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ಕರಮೂಲಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕವಚ ಮುದ್ರೆಯೆಂದು ಹೆಸರು.

೧೭-೧೮. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರ ಮುದ್ರೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕ್ರಮ ವಾಗಿ ತ್ವಷ್ಟು, ಮತ್ತು ಅರುಣಮುದ್ರೆಗಳನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ, ಅನಾಮಿಕಾಗ್ರ ವನ್ನು ಅಂಗುಷ್ಠಾಗ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿ ಉಳಿದ ಅಂಗುಳಿಗಳನ್ನು ಎತ್ತರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸು ವುದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಮುದ್ರೆಗೆ ವಸುಮುದ್ರೆಯೆಂದು ಹೆಸರು.

ಕುರ್ಯಾಚ್ಛೇಷಾನ್ ಸಮುತ್ತುಂಗಾನ್ವಸುಮುದ್ರಾ ಉದೀರಿತಾಃ ।

ಅಧೋಮುಖೇ ವಾನುಕರೇ ಕೃತೋತ್ತಾನಂ ತು ದಕ್ಷಿಣಂ ॥ ೧೯ ॥

ಅರುಣೋ ರವಿರಿಂದ್ರಸ್ಯ ಚಂದ್ರಸ್ತತ್ಪಾರಮಾಕ್ರಮೇತ್ ।

ಯಮಾಂಶುಮತ್ತಾವುತ್ತುಂಗೇ ಗುಲ್ಫಾ ಕ್ರೋಡೇನ ಸಂಗತಾ ॥ ೨೦ ॥

ಅನ್ಯೋನಂ ರಂಧ್ರನಿರ್ಮಿತಾಃ ಶೇಷಾಃ ಶ್ಲಿಷ್ಟಾಶ್ಚ ಕುಂಚಿತಾಃ ।

ಕ್ಷೇಪಾ ದಕ್ಷಿಣಪಶ್ಚಿಮ ತಥಾಂಗುಷ್ಠಂ ಸಮುನ್ನತಂ ॥ ೨೧ ॥

ಯೋಧಾ ವೈ ಕರತಲೇಚ್ಛಿವ ಚತ್ತಾರೋ ದಂಡ ಉಚ್ಯತೇ ।

ಶಕ್ತ್ಯಾಪ್ಯೇವಂ ಪ್ರಕುರ್ವೀತ ಸಸೂರ್ಯೇ ಸ್ವರ್ಣರೇತಸಂ ॥ ೨೨ ॥

೧೯-೨೦. ಅರುಣ, ರವಿ, ಇಂದ್ರ, ಚಂದ್ರ, ತೃಷ್ಣ, ಈ ದೇವತಾಕವಾದ ಮುದ್ರೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಎಡಗೈಯನ್ನು ಅಧೋಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಬಲಗೈಯನ್ನು ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಇಡುವುದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವವು. ಯಮ ಮತ್ತು ಅಂಶುಮನ್ಮುದ್ರೆಗಳು ಕೈಯಿನ ಹರಡನ್ನು ಅಧೋಭಾಗಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಮುಂಗೈಗಳನ್ನು ಮೇಲ್ಭಾಗಕ್ಕೂ ಇಡುವುದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವವು.

೨೧-೨೨ ಎರಡು ಕೈಗಳ ಬೆರಳುಗಳನ್ನೂ ಅವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿ, ಬೆರಳುಗಳನ್ನೂ ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಬಲಗೈಯಿನ ಅಂಗುಷ್ಠವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಯೋಧಾಮುದ್ರೆಯೆನಿಸುವುದು. ಮುಂಗೈಸಹಾಯದಿಂದ ಯೋಧಾಮುದ್ರೆಯನ್ನು ರಚಿಸುವುದು ದಂಡ ಮುದ್ರೆಯೆನಿಸುವುದು. ಸೂರ್ಯನ ದರ್ಶನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಣರೇತಸನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತುತಕ್ರಿಯೆಗೆ ನೋಡಲು ಈ ರೀತಿ ಮಾಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಲಗ್ನತುಂಗೇ ಸಮಾಖ್ಯಾತಾ ಖಡ್ಗಮುದ್ರಾವಿಧಾನತಃ ।

ಅರುಣಾಸ್ಯಂ ನ ಸಂಸ್ಪೃಶ್ಯ ಸೂರ್ಯಾಸ್ಯೇನ ತು ಕುಂಚಿತಂ । || ೨೩ ||

ವಾನುಹಸ್ತಗತಾಭುಗ್ನಂ ಕೃತ್ವಾ ಕರತಲೇ ರವಿಂ ।

ವಾನುಸಾಣಿಪ್ರಕೋಷ್ಯಂ ಚ ಸಂಸ್ಪೃಶೇತ್ಸ್ವರ್ಣರೇತಸಾ || ೨೪ ||

ತ್ವಷ್ಟಾಸ್ಯೇ ದಕ್ಷಿಣಾಶೇಷಾ ನೀಲಾಸ್ಯಾ ಶಸಲುಚ್ಯತೇ ।

ಶಕ್ತಿಂ ವಾನುನತಾಮೀಯಾತ್ಕುರ್ವನ್ನಂಕುಶ ಉಚ್ಯತೇ || ೨೫ ||

ಈಷತ್ತು ಕುಂಚಿತಾಗ್ರಸ್ಯ ಸ್ಪೃಶ್ವಾ ದಕ್ಷಿಣಹಸ್ತಗಾಃ ।

ಪತಿತೌ ಯತಧಾತಾರೌ ದೃಷ್ಟಲಗ್ನೌ ಸಮುತ್ಥಿರೌ || ೨೬ ||

ಕ್ರೋಡಲಗ್ನೌ ಸಮುತ್ತುಂಗೌ ಶೇಷಾಃ ಪಟ್ಟಿಂಶ ಉಚ್ಯತೇ ।

ತ್ವಷ್ಟಾರುಣೌ ನ ಚೋತ್ತಾನೌ ರವೀಂದ್ರೌ ಕ್ರಾಂತಮಸ್ತಕೌ || ೨೭ ||

೨೩-೨೪. ಮೇಲ್ಕುಖವಾದ ಅಂಗುಳಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಖಡ್ಗಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಅರುಣನನ್ನೂ, ಕುಂಚಿತವಾದ ಖಡ್ಗಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಸೂರ್ಯನನ್ನೂ ನೋಡಬೇಕು. ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಬಲಭಾಗದ ಕೈಯನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವರ್ಣರೇತೋ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ (?) ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಬೇಕು.

೨೫-೨೬. ತ್ವಷ್ಟ್ಯದೇವತಾಕವಾದ ಮುದ್ರೆಯೇ ಬಲಭಾಗಕ್ಕೆ ಕುಂಚಿತವಾದರೆ ಶೇಷಮುದ್ರೆಯೆನಿಸುವುದು. ನೀಲಮುದ್ರೆಯೇ ಶಸಮುದ್ರೆಯೆನಿಸುವುದು ವಾನುನಮುದ್ರೆಯೆನಿಸುವುದೇ ಶಕ್ತಿಮುದ್ರೆ. ಇದೇ ಮುದ್ರೆಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಂಚಿತವಾದರೆ ಅಂಕುಶಮುದ್ರೆಯೆನಿಸುವುದು. ಆಯತ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಮುದ್ರೆಗಳು ಕೆಳಭಾಗಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶಾಲ ಮುಖಗಳಾದರೆ ಆ ಮುದ್ರೆಗಳು ಶೇಷಮುದ್ರೆಗಳೆನಿಸುವುವು.

೨೭-೨೮. ಇಂತಹ ಶೇಷಮುದ್ರೆಗಳು ಮೂವತ್ತಾರಾಗಿರುವುವು. ತ್ವಷ್ಟ್ಯ, ಅರುಣ, ಮುಂತಾದ ಮುದ್ರೆಗಳು ಉರ್ಧ್ವಮುಖಗಳಾಗಿಯೂ ಯಮ ಸೂರ್ಯ

ಯಮಸ್ತಥೈವ ಸೂರ್ಯೇಣ ಅಂಶುಮಾನ್ ಸ್ವರ್ಣರೇತಸಾ ।

ಉಥೌ ಗಭಸ್ತಿಧಾತಾರೌ ಪೃಷ್ಠಲಗ್ನೌ ಸಮುಚ್ಛ್ರಿತೌ ॥ ೨೮ ॥

ಮುದ್ರಾವ್ಯೋಮಶಿಖಾನಾಮ ಕಥಿತೇಯಂ ವಿಧಾನತಃ ।

ಏತನ್ಮಯಾ ಸಮುದ್ದಿಷ್ಟಂ ಮುದ್ರಾಣಾಂ ಲಕ್ಷಣಂ ಶುಭಂ ॥ ೨೯ ॥

ಯೇನ ಸಮ್ಯಕ್ಪ್ರಯುಕ್ತೇನ ಪರಾಂ ಸಿದ್ಧಿಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥ ೩೦ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಖ್ಯಪುರಾಣೇ ಮುದ್ರಾಲಕ್ಷಣಂ ನಾಮ

ಅಷ್ಟಚತ್ವಾರಿಂಶೋಧ್ಯಾಯಃ.

ಅಂಶುಮತ್, ಸ್ವರ್ಣರೇತಸ್ಸು, ಗಭಸ್ತಿ, ಧಾತೃ, ಈ ಮುದ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಗುಳಗಳು ಮೂಲಲಗ್ನಗಳಾಗಿಯೂ ಇರಬೇಕು.

(ಈ ಮುದ್ರಾಲಕ್ಷಣಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗುರುಮುಖದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬೇಕೇ ಹೊರತು ಕೇವಲ ಗ್ರಂಥಾವಲೋಕನದಿಂದ ತಿಳಿಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.)

೨೯-೩೦. ಇಲ್ಲಿನವರೆಗೆ ಮುದ್ರೆ ಮತ್ತು ವ್ಯೋಮಶಿಖೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳ ಲಕ್ಷಣವನ್ನೂ ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವೆನು. ಇದನ್ನು ಕ್ರಮವಂತು ಅಚಂ ಸಿದವರಿಗೆ ಸಕಲ ಸಿದ್ಧಿಗಳೂ ಲಭಿಸುವುವು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಾಂಖ್ಯಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ನಲವತ್ತೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು.

ಶ್ರೀಃ

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಏಕೋನಪಂಚಾಶೋಧ್ಯಾಯಃ

॥ ನಾರದ ಉವಾಚ ॥

ಶೌಚಂ ಸ್ನಾನಂ ಕರಣ್ಯಾಸಂ ರವೀಕರಣಮಾಹ್ನಿಕಂ ।

ಯೋಗಜ್ಞಾನಂ ವಿಶೇಷೇಣ ತಸ್ಯ ಶೃಣುತ ದೇವತಾಃ

॥ ೧ ॥

ದೀಪ್ತಿಕಾರ್ಯಾರ್ಕಭಕ್ತಾಯ ಶ್ರದ್ಧಧಾನಾಯ ಧೀಮತೇ ।

ಕಥನೀಯಮಿದಂ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಸದ್ಯಃ ಸರ್ವಾರ್ಥಸಾಧನಂ

॥ ೨ ॥

ನಲವತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ.

೧. ಮತ್ತೆ ನಾರದಮಹರ್ಷಿಯು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು “ ದೇವತೆಗಳಿರಾ ಈಗ ಸೂರ್ಯಪ್ರೀತಿಕರಗಳಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಶೌಚವಿಧಿ, ಸ್ನಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕರಣ್ಯಾಸಾದಿಗಳು, ಸೂರ್ಯಾತ್ಮನಾಪರಿಣತವಾದ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳು, ಯೋಗಜ್ಞಾನ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುವೆನು. ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಕೇಳಿ ” ಎಂದು ಮೇಲಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು.

೨. ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸೂರ್ಯಭಕ್ತನಾಗಿ ವಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಸ್ಥಿರ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬೇಕು. ಆತನು ಸೂರ್ಯದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಆತನು ಸರ್ವಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಪಡೆಯುವನು.

ಶುಚೌ ದೇಶೇ ಸಮಾಸೀನಃ ಕುರ್ಮಾದಾಚಮ್ಯಕಂ ವಿಧಿಂ |

ಕೃತ್ವಾವಗುಂಠನಂ ಮೌನೀ ಕುರ್ವನ್ ಭಿಮುಖಃ ಸ್ಥಿತಃ || ೩ ||

ಸಮೃಜ್ಜಲಾಭ್ಯಾಂ ಶೌಚಂ ತು ಕುರ್ವೀತ ಸ್ವಾಗುದಜ್ಜುಖಃ |

ಭೂತಾಗ್ನಿಂ ದಿಗ್ಧಾರಣೈಶ್ಚ ಹೃದಃಪಾದಗುದಾದಿತಃ || ೪ ||

ಕರಾಂತರಿತತೋಯೇನ ಕಾರ್ಶ್ಯಂ ಪಾದಾವಸೇಚನಂ |

ಮೃತ್ಪೂರ್ವಕಂ ತಥಾ ಪಾಣಂ ಪ್ರಕ್ಷಾಲ್ಯಾಂತಃಪ್ರಕೋಷ್ಠತಃ || ೫ ||

ಉಪವೀತೀ ಜಲಂ ಪ್ರಾಶ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮತೀರ್ಥೇನ ವಾ ಪಿಬೇತ್ |

ಹೃದಂ ದ್ವಿರ್ವಚನಂ ಮೃದ್ಯ ಖಾನಿ ಸರ್ವಾಣ್ಯುಪಸ್ಪೃಶೇತ್ || ೬ ||

ಭೂಯೋರ್ಕಥಮ್ಹದಯೈಸ್ತ್ರಿಃ ಪ್ರಾಶ್ಯಾಥ ಜಲಂ ಪಿಬೇತ್ |

ಶಿರಶ್ಚ ವದನಂ ಮೃಜ್ಯ ಶಿಖಾಗ್ರಾನ್ ಖಾನ್ಯುಪಸ್ಪೃಶೇತ್ || ೭ ||

೩-೪. ಮಲವಿಸರ್ಜನೆಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವವನು ಶುಚಿಯಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮುಸುಕುಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಆಚಮ್ಯಕ ವಿಧಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ, ಯಜ್ಞೋಪವೀತಾದಿಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಮಾತನಾಡದೆ ಅಧೋಮುಖಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅನಂತರ ಮಣ್ಣಿನಿಂದಕೂಡಿದ ನೀರಿನಿಂದ ಪೂರ್ವ, ಅಥವಾ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಗುದ, ಪಾದಾದಿಗಳನ್ನು ೫-೬-೭ ಈ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಳೆಯಬೇಕು.

೫-೬. ಬೊಗಸೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮೃತ್ತಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ನೀರಿನಿಂದ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅನಂತರ ಹರಡಿದ ಬೆಟ್ಟುಗಳುಳ್ಳ ಕೈಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು, ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಉಪವೀತಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಬ್ರಹ್ಮತೀರ್ಥದಿಂದ (ಹೆಬ್ಬರಳಿನ ಬುಡದಿಂದ) ಆಚಮನಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಎರಡಾವೃತ್ತಿ ಮಂತ್ರಪೂತವಾದ ನೀರಿನಿಂದ ತನ್ನ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಗಗಳನ್ನೂ ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಘೇನಬುದ್ಧದಯುಕ್ತೇನ ನೀರೇಣ ಶುಚಿನಾ ಸದಾ ।

ಅಂಗುಷ್ಠೇನೈವ ವಾಮೇನ ಐಂದ್ರ್ಯಾಂ ಸೌಮ್ಯಾಂ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ ॥ ೮ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಏಕೋನಪಂಚಾಶೋಧ್ಯಾಯಃ.

೭-೮. ಮತ್ತೆ ಮೂರಾವೃತ್ತಿ ಆಚಮನಮಾಡಿ, ಶಿರಸ್ಸು, ಮುಖ, ಶಿಖೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಅವಯವಗಳನ್ನು ಪಾದಪರ್ಯಂಶವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಣಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನೋರೆ ಮತ್ತು ಗುಳ್ಳೆ ಇವುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ನೀರು ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅಪವಿತ್ರ ವಾದವುಗಳು. ಆದರೆ ಶೌಚಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅದನ್ನು ಎಡಗೈಯಿನ ಅಂಗುಷ್ಠದಬೆರಳು ಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಈ ಉತ್ತರ ಅಥವಾ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಅಭಿ ಮುಖನಾಗಿದ್ದು ಶೌಚಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಬಹುದು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ನಲವತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ

ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಧ್ಯಾಯಃ

॥ ನಾರದ ಉವಾಚ ॥

ಅತಃ ಪರಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಪೂಜಾಂ ಹಿಂಧಪ್ರಣೋದಿತಾಂ ।

ಮಂತ್ರಮುದ್ರಾದಿಯೋಗೇನ ವಾಂಛಿತಾರ್ಥಫಲಪ್ರದಾಂ ॥ ೧ ॥

ಮೂಲಮಂತ್ರೋದ್ಭವಾನ್ ಬೀಜಾನ್ವಿನ್ಯಸ್ಯಾಂಗುಷ್ಠತಃ ಕ್ರಮಾತ್ ।

ಅಂಗೇಷು ಜಾಂಗಮಂತ್ಯೈಸ್ತು ಸಂಯೋಗಶ್ಚಾತ್ಮಮುದ್ರಯಾ ॥ ೨ ॥

ಐವತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ.

೧. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಬರಿಸಹಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಸಮಂತ್ರಕವಾದ ಮುದ್ರಾನ್ಯಾಸಸಹಿತವಾದ ಪೂಜಾಕ್ರಮವನ್ನೂ ಹೇಳುವೆನು. ಈ ರೀತಿಯಾದ ಪೂಜಾಕ್ರಮವು ಭಕ್ತರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಲ್ಲಿಸುವುದು.

೨. ಮೂಲಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳನ್ನೇ ಅಂಗುಷ್ಠಾದಿಯಾಗಿ ಅಂಗನ್ಯಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಇತರ ಅಂಗಮಂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಮುದ್ರಾ ವಿನ್ಯಾಸದಿಂದಲೂ, ಪೂಜಾಕ್ರಮವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕು.

ಓಂ ವಿಶ್ವಾತ್ಮನೇನಮಃ	ರಘುಸ್ಯ
ಓಂ ಹರಿಭ್ಯೋನಮಃ	ಅಶ್ವನಾಂ
ಓಂ ಸರ್ಪಾಯನಮಃ	ವಾಸುಕೇಃ
ಓಂ ತ್ರಿನಾಭಯೇನಮಃ	ಚಕ್ರಸ್ಯ
ಓಂ ಅರುಣಾಯನಮಃ	ಅರುಣಸ್ಯ
ಓಂ ಋತ್ವಿಗ್ವಿಧಾತ್ರೇನಮಃ	ಪದ್ಮಸ್ಯ
ಓಂ ಆದಿತ್ಯಾಯಹೇಮಮಿಹಿರಾಗಚ್ಛಸ್ವವರ್ಗೇ	
ಹ್ರಸ್ವಃ ತಃ ತಃ	(ಸವಾಹನಮಂತ್ರಃ)
ಉಷಸೋಲ್ವಾಯತಃ ತಃ	(ಮೂಲಮಂತ್ರಃ)
ಓಂ ವ್ಯೋಮವ್ಯಾಪಿನೇ ಸರ್ವಲೋಕಾಧಿಪತಯೇ	
ತಿಷ್ಠ ತಃ ತಃ	(ಸ್ಥಾಪನಮಂತ್ರಃ)
ಓಂ ಅರ್ಕಾಯ ತಃ ತಃ	(ಹೃದಯಂ)
ಓಂ ಪ್ರದೀಪ್ತಾಯ	,, (ಶಿರಃ)
ಓಂ ವಿಪಿಟಯೇ	,, (ಶಿಖಾಂ)
ಓಂ ಜಗಚ್ಛ್ವಪೇ	,, (ನೇತ್ರಂ)
ಓಂ ಪ್ರಭಾಕರಾಯ	,, (ಕಂಠಂ)
ಓಂ ಮಹಾತೇಜಸೇ ಹುಂ ಫಟ್	(ಅಸ್ತ್ರಂ)
ಓಂ ಗಣಾಧಿಪತಯೇ ಸಹಸ್ರಕಿರಣಾಯ	
ಸಂರೋಧಾತ್ಮನೇ ತಃ ತಃ	(ಸಂರೋಧನಮಂತ್ರಃ)

ನೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತಹ ನಾಮಮಂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಬೀಜಾಕ್ಷರಮಂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಅಂಗನ್ಯಾಸ ಕರನ್ಯಾಸಾದಿಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜಪಪಠ್ಯಂತವಾದ

ಓಂ ಆಕಾಶವಿಕಾಸಿನೇ ಜಗಚ್ಚಕ್ಷುಷೇ

ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಂ ಕುರು ಕುರು ಠಃ ಠಃ (ಸನ್ನಿಧಾನಮಂತ್ರಃ)

ಓಂ ಹೂಂ ರಿಟಿಚಿರಿಂಟಿಯೇ ದೀಪ್ತಾಂಶವೇನಮಃ (ಪಾದ್ಯಮಂತ್ರಃ)

ಓಂ ಗಭಸ್ತಿನೇ ಕೇಲಿಕಲಿಕಾಲಿಕಾಲಿಸರ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧನಂ

ಕಕಿಕಹಂ ನಮಃ (ಅರ್ಘ್ಯಮಂತ್ರಃ)

ಓಂ ಸವಿತ್ರೇ ವರುಣಾಯನಮಃ (ಸ್ನಾನಮಂತ್ರಃ)

ಓಂ ಷಷನೇತ್ರಾಯ ಸಹಸ್ರಹಸ್ತತನವೇನಮಃ (ವಸ್ತ್ರಮಂತ್ರಃ)

ಓಂ ಪಿಂಗಲಾಯ ಅಚ್ಯುಚ್ಛಲೇನಮಃ (ಗಂಧಂ)

ಓಂ ಅಹಿ ಅಹಿಲಿಹಿಲಿ ಹಿಹಿಮಮಾಲಾಧರ ತೇಜೋಧಿಪತಯೇ

ನಮಃ (ಪುಷ್ಪಮಂತ್ರಃ)

ಓಂ ಜ್ವಲಿತಾರ್ಕಾಯನಮಃ (ಧೂಪಂ)

ಓಂ ಮಿಹಿರಾಯ ಚಿತ್ರಧಾರಿಣೇನಮಃ

ಓಂ ಅಂಗೇಭ್ಯೋನಮಃ

ಓಂ ಮಹಾರ್ಷೇತಾಯೈನಮಃ

ಓಂ ದಂಡಸಾಣಯೇನಮಃ

ಓಂ ಅರುಣಾದೇವ್ಯೈನಮಃ

ಓಂ ಪಿಂಗಲಾಯೈನಮಃ

ಓಂ ಅರುಣಾದಿಭ್ಯೋಽಹಂ ನಮಃ

ಓಂ ಹರಿಕೇಶಾದಿ ರಶ್ಮಿಪತಿಭ್ಯೋನಮಃ

ಅನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಈ ರೀತಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡಬೇಕು.

ಓಂ ಪುಂಜಿಕಸ್ಯ ಲ್ಯಾದ್ಯಪ್ಸರೋಭ್ಯೋನಮಃ

ಓಂ ದೀಪ್ತಾನನಾದಿಕರಣೇಭ್ಯೋನಮಃ

ಓಂ ಕ್ಷುಪಾದಿಭೂತಮಾತ್ಮಭ್ಯೋನಮಃ

ಓಂ ಗ್ರಹೇಭ್ಯೋಹುಂನಮಃ

ಓಂ ದಿಗ್ಧೇವೇಭ್ಯೋನಮಃ

ಓಂ ತೇಜೋಧಿಪತಯೇನಮಃ (ದೀಪಮಂತ್ರಃ)

ಓಂ ಅರ್ಕಾಯ ಗೃಹಾಣಾಮೃತೇನಮಃ (ನೈವೇದ್ಯಮಂತ್ರಃ)

ಓಂ ಜಲಕುಂದಲಾಯ ದಿವ್ಯಾತೋದ್ಯಭಿಪ್ರಿಯಾಯನಮಃ

(ಅರ್ಘ್ಯಮಂತ್ರಃ)

ಓಂ ಸುಷೋಲ್ಕಾಯ ತಃ ತಃ

ಓಂ ಅಂಶುಮತೇ ದೇವಾಯ ಗೋಪತಯೇ ತಃ ತಃ

(ಜಪನ್ಯಾಸಮಂತ್ರಃ)

ಓಂ ನಮಸ್ತೇ ದಿವ್ಯರೂಪಾಯ

ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮನೇ ನಮಃ

ಸರ್ವತೇಜೋಧಿಪತಯೇ

ಧಾನವೇ ಲೋಕಚಕ್ಷುಷೇ ನಮಃ

ಸ್ತೋತ್ರಂ ಪೂರ್ವೋಕ್ತೇನ ವಿಧಾನೇನ ತೇಜಃ ಪಿಂಡಂ ಪದೇ (ಠೇ) ದಿಮೇ,
ಅಗ್ನಿಕ್ರಿಯಾಂ ಪ್ರಕುರ್ವೀತ ಸದ್ಯಃ ಸರ್ವಾರ್ಥಸಾಧನೀಂ ||

ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಆಕಾರವುಳ್ಳವನೂ, ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವವನೂ, ಸಮಸ್ತ ತೇಜಸ್ಸುಗಳಿಗೂ ಅಧಿಪತಿಯೆನಿಸಿರುವವನೂ, ಕಿರಣಾತ್ಮಕನೂ, ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣಿನಂತಿರುವವನೂ, ಆದ ಸೂರ್ಯಭಗವಾನನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಎಂಬ ಸೂರ್ಯಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಪೂಜಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ ಅನಂತರ ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಪ್ರದವಾದ ಅಗ್ನಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಬೇಕು.

ಓಂ ಸಂಹರಸಂಹರವಿರೋಚನ ತಃ ತಃ (ಸಂಹಾರಮಂತ್ರಃ)

ಓಂ ಶಾಂತಾತ್ಮನೇ ಸರ್ವಲೋಕಪ್ರಿಯಾಯ ತಃ ತಃ

(ಶುದ್ಧಿಮಂತ್ರಃ)

ಓಂ ಖಖೋಲ್ಕಾಯ ವಿದ್ವಹೇ

ಸಹಸ್ರಕಿರಣಾಯ ಧೀಮಹಿ

ತನ್ನೋ ರವಿಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ ತಃ ತಃ (ನಮಸ್ಕಾರಮಂತ್ರಃ)

॥ ಅರ್ಕಹೃದಯೇನ ದಾನಂ ॥

ಗಚ್ಛಾಗಚ್ಛಸ್ವವರ್ಗೇಣ ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯವಿಗ್ರಹಃ ।

ಓಂ ಹಿಲಿಹಿಲಿಗಚ್ಛದೇವ ಯಥಾಗತಂ ಸ್ವಾಹಾ (ವಿಸರ್ಜನಮಂತ್ರಃ)

ಓಂ ಚಂಡಸಿಂಗಲಾಯ ತಃ ತಃ (ವಿಹಾರಮಂತ್ರಃ)

ಪದಪಿಂಡವಿಧಾನೇನ ಪೂಜಾ ನಿಗದಿತಾ ಪರಾ ।

ಭುಕ್ತಿಮುಕ್ತಿಪ್ರದಾ ಪುಷ್ಕಾ ಬಲಾರೋಗ್ಯಪ್ರದಾ ಸದಾ ॥

॥ ದ್ವಿತೀಯ ಪಿಂಡ ಪೂಜಾವಿಧಾನಂ ॥

ಪದೇನ ಪದಪಿಂಡೇನ ಉಕ್ತಃ ಪೂಜಾವಿಧಿರ್ಮಯಾ ।

ಸಂಕ್ಷೇಪೇಣ ಪರಂ ದೇವಂ ಕಥ್ಯಮಾನಂ ನಿಬೋಧ ಮೇ ॥

ವಿಸರ್ಜನ ಮಂತ್ರದಿಂದ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಮಂತ್ರದಿಂದ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಅರ್ಕಹೃದಯ ದಿಂದ ಧ್ಯಾನಮಾಡಬೇಕು.

ಇಲ್ಲಿನವರೆಗೆ ಪದಪಿಂಡ ವಿಧಾನಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಥಮಪೂಜೆಯು ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಭುಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಐಹಿಕದಲ್ಲಿ ಬಲ ಆರೋಗ್ಯ, ಸುಕೃತ ಇವುಗಳನ್ನೂ ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುವುದು.

ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ದ್ವಿತೀಯಪಿಂಡಪೂಜಾವಿಧಾನವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವೆನು. ಕೇಳುವವನಾಗು.

ಓಂ ವಿಶ್ವಾತ್ಮನೇ ನಮಃ

ಓಂ ರಥಾಂಗೇಭ್ಯೋನಮಃ

ಓಂ ಖಮೋಲ್ಕಾಯ ತಃ ತಃ (ಮೂಲಮಂತ್ರಮಿದಂ)

ಓಂ ಅರ್ಕಾಯ ,, (ಹೃದಯಂ)

ಓಂ ದೀಪ್ತಾಯ ,, (ಶಿರಃ)

ಓಂ ಚಿಪಿಟಯೇ ,, (ಶೀರ್ಷಂ)

ಓಂ ಜಗಚ್ಚಕ್ಷುಷೇ ,, (ನೇತ್ರಂ)

ಓಂ ಪ್ರಭಾಕರಾಯ ಹುಂ (ಕವಚಂ)

ಓಂ ಮಹಾತೇಜಸೇ ಹುಂಪುಟ್ (ಅಸ್ತ್ರಂ)

ಓಂ ದೇವಾಂಗೇಭ್ಯೋನಮಃ

ಓಂ ಮಹಾಶ್ವೇತಾದಿಭ್ಯೋನಮಃ

ಓಂ ಅರುಣಾದಿಭ್ಯೋನಮಃ

ಓಂ ಹರಿಕೇತಾದಿಭ್ಯೋನಮಃ

ಓಂ ಪುಂಜಿಕೇಶ್ವಲ್ಪಾದಿಭ್ಯೋನಮಃ

ಓಂ ಗಣಾಧಿಪತಿಭ್ಯೋನಮಃ

ಓಂ ಛಾಯಾದಿತ್ಯೇಭ್ಯೋನಮಃ

ಓಂ ಗ್ರಹೇಭ್ಯೋಹುಂ ನಮಃ

ಓಂ ದಿಗ್ದೇವತೇಭ್ಯೋನಮಃ

ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದ ನಾಮಮಂತ್ರಗಳಿಂದಲೇ ಅವಾಹನಾದಿ ಸಕಲ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಅಂಗನ್ಯಾಸಾದಿಗಳಿಂದಲೇ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಆರಂಭಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಈ ಮಾನಸಿಕಪೂಜೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಬೇಕು.

ಹೃದಯೇನೈವ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಸರ್ವಮಾನಾಹನಾದಿಕಂ ।

ಯೇನಾಸ್ಯಾಂನೈತು (?) ಯೇ ತೇಷಾಂ ಮಂತ್ರೇಣೈವ ನಿಧೀಯತೇ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಪೂಜಾವಿಧಾನಂ ನಾಮ
ಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಧ್ಯಾಯಃ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸೂರ್ಯ ಪದಪಿಂಡಪೂಜಾವಿಧಾನಗಳನ್ನೂ ತದಂಗವಾದ
ಅಂಗನ್ಯಾಸಾದಿಗಳನ್ನೂ ವಿವರಿಸುವ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದ
ಐವತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಏಕಪಂಚಾಶೋಧ್ಯಾಯಃ

ಓಂ ಚಂದ್ರಾಯಹುಂ ನಮಃ

ಓಂ ಮಂಗಳಾಯಹುಂ ನಮಃ

ಓಂ ಬುಧಾಯಹುಂ ನಮಃ

ಓಂ ಬೃಹಸ್ಪತಯೇಹುಂ ನಮಃ

ಓಂ ಶುಕ್ರಾಯಹುಂ ನಮಃ

ಓಂ ಶನೈಶ್ಚರಾಯಹುಂ ನಮಃ

ಏತೇ ಗ್ರಹಾಣಾಂ ಮಂತ್ರಾಃ

ಓಂ ಇಂದ್ರಾಯ ಸುರಾಧಿಪತಯೇನಮಃ

ಓಂ ಅಗ್ನಯೇ ತೇಜೋಧಿಪತಯೇನಮಃ

ಓಂ ಯಮಾಯ ಪ್ರೇತಾಧಿಪತಯೇನಮಃ

ಓಂ ನಿರೃತಯೇ ರಕ್ಷೋಧಿಪತಯೇನಮಃ

ಓಂ ವರುಣಾಯ ಜಲಾಧಿಪತಯೇನಮಃ

ಐವತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಇವು ನವಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವ ಮಂತ್ರಗಳು.

ಓಂ ನಾಯನೇ ಪ್ರಾಣಾಧಿಪತಯೇನಮಃ

ಓಂ ಕುಬೇರಾಯ ಯಕ್ಷಾಧಿಪತಯೇನಮಃ

ಓಂ ಶಂಕರಾಯ ಸರ್ವಾತ್ಮನೇನಮಃ

ಓಂ ವಿದ್ಯಾಧಿಪತಯೇ ನಮಃ

ಓಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ಸರ್ವಲೋಕಾಧಿಪತಯೇನಮಃ

ಓಂ ಶೇಷಾಯ ಸರ್ವನಾಗಾಧಿಪತಯೇನಮಃ

ಏತೇ ದಿಗ್ಗೇವತಾನಾಂ ಮಂತ್ರಾಃ.

ಅತಃ ಪರಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಸ್ನಾನಸ್ಯ ವಿಧಿಮುತ್ರಮಂ ।

ನಿರ್ಮಲೇ ಸಲಿಲೇ ಸ್ನಾಯಾತ್ಪುನೀರ್ಥೇ ಹೃದಯಾದಿಭಿಃ || ೧ ||

ಮನಸಾ ಮೃದಮಂಗೇಷು ದತ್ತ್ವೈವ ಶಿರಸಾ ತಥಾ ।

ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಪುಣ್ಯಾನಿ ತೀರ್ಥಾನಿವಗಾಪೇಚ್ಛಿರಸಾ ಜಲಂ || ೨ ||

ಧರ್ಮಾಸ್ತ್ರನೇತ್ರೈಃ ಕುರ್ವೀತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ಮಂತ್ರಯೇತ್ತತಃ ।

ಪೂರಕಾಭ್ಯಾಂ ಖಖೋಲ್ಲೇನ ಅರ್ಕಮೀಕ್ಷೇತ ಸಪ್ತಧಾ || ೩ ||

ಇವು ಇಂದ್ರಾದಿ ಸಕಲದಿಕ್ಪಾಲಕರ ಮಂತ್ರಗಳು.

೧-೨. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಸ್ನಾನಮಾಡುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ವಿವರಿಸುವೆನು. ನಿರ್ಮಲವಾದ ಜಲದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಪವಿತ್ರವಾದ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ, ಚಿತ್ರ ಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಲು ಹೋಗಬೇಕು. ಶುದ್ಧವಾದ ಮೃತ್ತಿಕೆಯನ್ನು ಸರ್ವಾಂಗಗಳಿಗೂ ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಣಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಶಿರಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಬೇಕು.

೩-೪. ಮೂರು, ಐದು, ಒಂಬತ್ತು ಈ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಹಾಕ ಬೇಕು. ಅನಂತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾ ಮೂಲಮಂತ್ರವಾದ

ವಿನ್ಯಸೇನ್ಮಂತ್ರಸಂಯೋಗಂ ತ್ವಜಾಂಗುಷ್ಠಾದಿತಃ ಕ್ರಮಾತ್ ।

ತತಃ ಸ್ತಹಸ್ವತಲಯೋರರುಣಾದೀಂಶ್ಚ ಸಂಖ್ಯಾಯಾ ।

॥ ೪ ॥

ಅಮೃತಾಖ್ಯಾಂ ತತೋಉಧ್ವಾಮುದ್ರಾಧ್ಯಾನಂ ಸಮಾಚರೇತ್ ।

ಜಾತರಂ ಜ್ವಾಲಯೇದಗ್ನಿಂ ಪೂರಕಾಕುಲವಾಯುನಾ ।

॥ ೫ ॥

ಕುಂಭಕೇನಾಪಿ ಸಂರುಧ್ಯಾತ್ರಿವಿಧಂ ಕಲ್ಮಷಂ ಹರೇತ್ ।

ರೇಚಕೇನ ಚ ನಿಷ್ಕ್ರಮ್ಯ ಹೃದಿ ಶುದ್ಧಿಂ ಸಮಾಚರೇತ್ ।

॥ ೬ ॥

ಆಕೃಷ್ಯ ಪೂರಕೇಣಾರ್ಕಂ ತೇಜಃ ಪಿಂಡಂ ಪುನಃ ಪಿಬೇತ್ ।

ಖಮೋಲ್ಕೇನ ಚ ತತ್ತೇಜಃ ಸ್ವಮೂರ್ತಾ ವಿನಿವೇಶಯೇತ್ ।

॥ ೭ ॥

ಹೃದಯೇ ಮೂರ್ಛಾ ಮೂಲೇ ತು ನೇತ್ರವತ್ಕ್ಮಕರೇಷು ಚ ।

ಹೃದಯಾದೀನಿ ಜಾಂಗಾನಿ ವಿನ್ಯಸೇತ್ತತ್ತ್ವಯೋಗತಃ ।

॥ ೮ ॥

ಖಮೋಲ್ಕಾದಿಗಳನ್ನು ವಾಯುನಿರೋಧದಿಂದ ಜಪಿಸುತ್ತಾ, ವಿಳಸಾರಿ ಸೂರ್ಯ ದರ್ಶನಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಅಂಗುಷ್ಠಾದಿಯಾಗಿ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅಂಗ ನ್ಯಾಸಾದಿಗಳನ್ನೂ ಅರುಣಾದಿವೇತಗಳ ಮಂತ್ರವನ್ನೂ ಪಠಿಸಬೇಕು.

೫-೬. ಅಮೃತಸ್ಥಾನದಿಂದ ಹೃದಯಕುಹರದಲ್ಲಿ ವಾಯುವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಹಿಂದೆಹೇಳಿದಂತೆ ಮುದ್ರಾಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಾ, ಜಲಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರಕಮಾಡಿದ ವಾಯುವಿನಿಂದ ಉದ್ದೇಗಗೊಳಿಸಿ ಕುಂಭಕಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಅದನ್ನು ತಡೆಯಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ತ್ರಿವಿಧವಾದ ಕಶ್ಮಲಗಳೂ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವುವು. ಅನಂತರ ರೇಚಕಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಹೃದಿಸ್ಥವಾದ ವಾಯುವನ್ನು ತೃಪ್ತಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಅಂತಃಶುದ್ಧಿಯು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಒದಗುವುದು.

೭-೮. ಅನಂತರ ಮತ್ತೆ ಪೂರಕದಿಂದ ವಾಯುವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ತೇಜ್ಯ ಪಿಂಡವಾದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು, ಮತ್ತೆಖಮೋಲ್ಕಾದಿ ಮೂಲಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸ ಬೇಕು. ತತ್ತ್ವಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೃದಯ, ಶಿರಸ್ಸು, ಮೂಲಭಾಗ ನೇತ್ರಗಳು, ಕೈ ಮುಂತಾದ ಅವಯವಗಳಲ್ಲಿ ಆ ತೇಜೋಮೂರ್ತಿಯ ಅವಯವಗಳನ್ನು ವಿನ್ಯಸಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಸುತುಭೇ ದ್ವಾದಶದಲೇ ಕಮಲೇ ಚ ಸ್ಥಿತಂ ತದಾ ।

ಅತ್ಮಾನಂ ಚಿಂತಯೇದ್ಯುಕ್ತಃ ಶುದ್ಧಜಾಮೀಕರಪ್ರಭಂ । ॥ ೯ ॥

ಏವಂ ಕೃತ್ವೈವ ಜಾತ್ಮಾನಂ ಮಂತ್ರಮುದ್ರಾದಿಯೋಗತಃ ।

ತತಃ ಪರಮಯಾ ಭಕ್ತ್ಯಾ ತದಾ ಪೂಜಾಂ ಸಮಾಚರೇತ್ ॥ ೧೦ ॥

ಕಾಷ್ಠೈಃ ಕಾಷ್ಠಂ ವಿನಿರ್ಮುಞ್ಯ ಮಣೀರ್ವಾ ಕಾಪದರ್ಶನಾತ್ ।

ಅಕೃಷ್ಯತೇ ಯಥಾ ವಹ್ನಿಃ ಕ್ರಿಯಾಶೇಷಕರಃ ಕ್ಷಮಃ ॥ ೧೧ ॥

ತದ್ವನ್ಮಂತ್ರಾದಿಯೋಗೇನ ನಿಷ್ಕಲಾತ್ಸಕಲೋ ರವಿಃ ।

ಅಹೂಯ ಪೂಜಯೇತ್ಸಮ್ಯಕ್ ಯೋಗಾಂಗೋ ಹೃಷ್ಯಮಾನಸಃ ॥ ೧೨ ॥

ಮಿತ್ರಾಲಯೇ ನದೀತೀರೇ ಗೋಷ್ಠೇಷೂಪವನೇಷು ಚ ।

ಪ್ರಪುಲ್ಲಪದ್ಮಖಂಡೇಷು ನದೇಷು ಸರಸೀಷು ಚ ॥ ೧೩ ॥

೯-೧೦. ಅನಂತರ ತನ್ನ ದ್ವಾದಶದಲಾತ್ಮಕವಾದ ದ್ವಾದಶಾರಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧಚಿನ್ನದಂತೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ ಅತ್ತರೂಪಿಯಾದ ಸೂರ್ಯದೇವನು ನೆಲಸಿರುವನೆಂದು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಅಮೇಲೆ ಮಂತ್ರಮುದ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿ, ಅತಿಶಯವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಾರಂಭಮಾಡಬೇಕು.

೧೧-೧೨. ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ಮುಖ್ಯಭೂತವಾದ ಅಗ್ನಿಯು ಹೇಗೆ ಅರಣಿಗಳ (ಬನ್ನೀಮರಗಳ) ಮಂಥನದಿಂದ ವಾಯುಸಂಯೋಗವಾಗಿ ಅವಿರ್ಭವಿಸು ವುದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ನಿಷ್ಕಲವಾದ ಮಂತ್ರಗಳ ಪುರಶ್ಚರಣೆಯಿಂದ ಕಲಾವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸೂರ್ಯನು ಅವಿರ್ಭವಿಸುವನು. ಹೀಗೆ ಧ್ಯಾನಮಾರ್ಗದಿಂದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಅಹ್ವಾನಿಸಿ, ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೧೩-೧೪. ಮಿತ್ರಕ್ಷೇತ್ರ, ನದೀತೀರ, ಗೋವುಗಳ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನ, ಉದ್ಯಾನ ವನ, ಪದ್ಮಸರೋವರಪ್ರಾಂತ, ನದಿಗಳು, ಸರೋವರಗಳು, ಸಂಗಮಸ್ಥಾನಗಳು, ಇತರತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಪರ್ವತ, ಅರಣ್ಯ, ಧರ್ಮಭಕ್ತ, ದರ್ಭಿ, ಹೂವು, ಹಣ್ಣು

ನದೀನಾಂ ಸಂಗಮೇ ತೀರ್ಥೇ ಪರ್ವತೇಷು ವನೇಷು ಚ |

ಧರ್ಮಪ್ರಸೇ ಸಮೇ ದೇಶೇ ಕುಶಪುಷ್ಪಫಲಾನ್ನಿತೇ || ೧೪ ||

ಅನೂಖರೇ ಪ್ರಕೃಷ್ಣೇ ತು ಪ್ರಾಗುದಕ್ಪ್ರವಣೇ ಶುಭೇ |

ಯತ್ರ ನಾ ರಮತೇ ಯೇ ಚ ತತ್ರ ಪೂಜಾ ವಿಧೀಯತೇ || ೧೫ ||

ಭೂಮ್ಯರ್ಕಾನಲತೋಯೇಷು ಪ್ರತಿನಾಯಾಂ ಮಹಾಧ್ವರೇ |

ಕಾಂಚನಂ ತಾಮ್ರಪಾತ್ರೇ ನಾ ಕುರ್ಮಾತ್ಪೂಜಾಂ ವಟೀಥ ನಾ || ೧೬ ||

ವಿನಾ ಮಂತ್ರವಿಧಾನೇನ ಪೂಜಾ ವ್ಯರ್ಥಾ ನೃಣಾಂ ಭವೇತ್ |

ಸಾ ಚೈವ ಸನಮಸ್ಕಾರಾ ಕರ್ತುಃ ಶತಗುಣಾ ಭವೇತ್ || ೧೭ ||

ಕನೀಯಾಂಸ್ತು ವಿಧಿಮೂರ್ತೋ ಮಧ್ಯಮೋ ವಾ ತಥೋತ್ತಮಃ |

ಸಹಸ್ರಲಕ್ಷಕೋಟಿಸ್ತು ಕ್ರಮಶಃ ಫಲಮಾಹರೇತ್ || ೧೮ ||

ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು, ಸಸ್ಯಸಮೃದ್ಧವಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳು, ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಉತ್ತರದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತರವಾದ ಭಾಗಗಳಿರುವಸ್ಥಳ, ಅಥವಾ ಎಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆನಂದವು ತೋರಿಬರುವುದೋ ಆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಸೂರ್ಯದೇವನ ಅರ್ಚನೆಮಾಡಬಹುದು.

೧೬-೧೭. ಸೂರ್ಯಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ತೇಜೋಮೂರ್ತಿಯಾದ ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು, ಭೂಮಿ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸೂರ್ಯಬಿಂಬ, ಅಗ್ನಿ, ನೀರು, ಪ್ರತಿಮೆ, ಮಹಾಯಾಗ, ಸುವರ್ಣಪಾತ್ರೆ, ಅಥವಾ ತಾಮ್ರಪಾತ್ರೆ, ಆಲದಮರ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಆವಾಹನಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸಬಹುದು. ಮಂತ್ರಪುರಸ್ಕರಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಅಮಂತ್ರಕವಾದ ಪೂಜೆಯು ಸಫಲವೆನಿಸಲಾರದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ನಮಸ್ಕಾರಸಹಿತವಾದ ಸೂರ್ಯ ಪೂಜೆಯು ಶತಗುಣಾಧಿಕವಾಗಿ ಫಲಪ್ರದವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

೧೮-೧೯. ನಮಸ್ಕಾರಪೂರ್ವಕವಾದ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರವಿಧಿಯು, ಕನಿಷ್ಠವಾಗಿರಲಿ, ಮಧ್ಯಮವಾಗಿರಲಿ, ಉತ್ತಮವೇಆಗಿರಲಿ, ಅಂತಹ ಪೂಜಾ

ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಮಂತ್ರಜಾಶೇನ ಪೂಜಾವಿಧಿರಿಹೋತ್ತಮಃ ।

ಮಧ್ಯಮಃ ಪಾದಪಿಂಡೇನ ಕನೀಯಾನ್ ಪಿಂಡಏವ ಚ ॥ ೧೯ ॥

ವ್ಯೋಮಾಕೃತೋ ವ್ಯೋಮಶಿಖೋ ಮುದ್ರಾವಾಹನಕರ್ಮಣಿ ।

ಗಮನೇ ಚ ಖಖೋಲ್ಕಸ್ಯ ಶೋಷಣೇ ತೃಪ್ತಿರಕ್ಷಯಾ ॥ ೨೦ ॥

ರಥಸ್ಯ ಚ ರಥಾದೀನಾಂ ದಿಗೀಶಾನಾಂ ಸಮುದ್ರಯಾ ।

ಉತ್ತಮೋ ಹಿ ನಿಧಿರ್ಮಧ್ಯಃ ಕನೀಯಾನ್ ಶಾಲಪದ್ಮಯಾ ॥ ೨೧ ॥

ಆಗಮಃ ಸ್ಥಾಪನಂ ರೋಧಃ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಂ ಪಾದ್ಯಮೇವ ಚ ।

ಅರ್ಘ್ಯಃ ಸ್ನಾನಂ ತಥಾ ವಾಸೋ ಲೇಪನಂ ಕುಸುಮಾನಿ ಚ ॥ ೨೨ ॥

ಫಲವು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಹಸ್ರಪಾಲು, ಲಕ್ಷಪಾಲು, ಕೋಟಿಪಾಲು ಫಲವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೊಡುವುದು. ಮಂತ್ರಜಪ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪೂಜೆ ಉತ್ತಮವೆನಿಸುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪಾದಪಿಂಡ ಅಂದರೆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಮಂತ್ರಪುರಸ್ಕರಣೆಯ ಪೂಜೆಯು ಮಧ್ಯಮವೆಂದೂ, ಕೇವಲ ತೇಜಃಪಿಂಡಸ್ಮರಣೆಯು ಕನಿಷ್ಠವಾದದ್ದೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

೨೦-೨೧. ಸೂರ್ಯಮುದ್ರೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವಾಗ ಸೂರ್ಯಾವಾಹನಮಾಡುವಾಗ ಪರಮಾತ್ಮನು ವ್ಯೋಮಾಕಾರನೆಂದೂ, ವ್ಯೋಮಶಿಖನೆಂದೂ, ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಖಖೋಲ್ಕ ಮೂಲಮಂತ್ರದ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ ದೇಹವು ಶುದ್ಧಿಯಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಅಕ್ಷಯವಾದ ತೃಪ್ತಿಯೂ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ರಥಾದಿಯಾಗಿ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಮುದ್ರೆಗಳನ್ನೂ, ದಿಗೀಶ್ವರರ ಮುದ್ರೆಗಳನ್ನೂ ಆಯಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಿ, ಉತ್ತಮ ಅಥವಾ ಮಧ್ಯಮ ರೀತಿಯಿಂದಲಾದರೂ ಮುಂದೆಹೇಳುವಂತೆ ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು.

೨೨-೨೩. ಆಗಮ, ಸ್ಥಾಪನ, ರೋಧ, (ಪ್ರಾಣವಾಯು,) ದೇವಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಇಷ್ಟವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು. ಪಾದ್ಯ, ಅರ್ಘ್ಯ, ಸ್ನಾನ, ವಸ್ತ್ರಧಾರಣೆ

ಧೂಪಂ ವಿಭೂಷಣಂ ಚೈವ ತಥಾನ್ಯೇಷಾಂ ಚ ಪೂಜನಂ ।

ಅಂಗಾದೀನಾಂ ಚ ದೇವಾನಾಂ ಶೇಷಾಂಶ್ಚಾನ್ಯಾನ್ಯಥಾಕ್ರಮಂ ॥ ೨೩ ॥

ದೀಪಂ ಬಲಿಮಥಾತೋಘಂ ಜಪಂ ನ್ಯಾಸಂ ಸ್ತನಂ ತಥಾ ।

ಅಗ್ನಿಕ್ರಿಯಾಂ ಚ ಸಂಹಾರಂ ಶುದ್ಧಿಪಾತಂ ವಿಹಾರಣಂ ॥ ೨೪ ॥

ವಿಸರ್ಜನಂ ಚ ನಿರ್ಹಾರಂ ಕುರ್ವಾತ್ಸರ್ವಂ ಪೃಥಕ್ಪೃಥಕ್ ।

ಮಂತ್ರೈರ್ಯಥೋದಿತೈಃ ಸ್ವೈಸ್ವೈರ್ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪರಮಯಾನ್ವಿತಃ ॥ ೨೫ ॥

ನಿಷ್ಕಲಂ ಸಕಲೀಕೃತ್ಯ ಮಂತ್ರೇಣಾಹ್ವಾನಯೇತ್ತತಃ ।

ಅಹೂಯಂತೇ ಹಿ ಯದ್ದೇವಮಾಗಮಸ್ಸ ಉದಾಹೃತಃ ॥ ೨೬ ॥

ಉಪವೇಶನಂ ಚ ಕಮಲೇ ತಸ್ಯೈವ ಸ್ಥಾಪನಂ ವಿದುಃ ।

ವಿಘಾತೋನ್ಯತ್ರ ಗಮನೇ ರೋಧೋಸೌ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ ॥ ೨೭ ॥

ಗಂಧಲೇಪನ, ಕುಸುಮಾಲಂಕಾರ, ಧೂಪ, ಆಭರಣ, ಅಂಗಪೂಜಾ, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಉಪಚಾರಗಳಿಂದ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಅರ್ಚಿಸಬೇಕು.

೨೪-೨೫. ಅನಂತರ ದೀಪ, ನಿವೇದನ, ಅರ್ಘ್ಯ, ಜಪ, ನ್ಯಾಸ, ಸ್ತುತಿ, ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅಗ್ನಿಕ್ರಿಯೆ, ಸಂಹಾರ, ಶುದ್ಧಿಪಾತ. ವಿಹಾರ, ವಿಸರ್ಜನೆ, ನಿರ್ಹಾರ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪೂಜಾಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಯಾಯಾ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ ಅತಿಶಯವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನೆರವೇರಿಸಬೇಕು.

೨೬-೨೭. ಆಗಮವೆಂದರೇ ಕಲಾರಹಿತನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕಲಾವಂತನನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು, ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಆಹ್ವಾನಿಸುವುದು. ಅದೇ ಸೂರ್ಯಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಹೃದಯ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದೇ ಸ್ಥಾಪನ. ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಅನ್ಯತ್ರ ಹೋಗದಂತೆ ತಡೆಯುವುದೇ ರೋಧ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ

ಏಕಾಗ್ರಮನಸಃ ಸ್ಥಾನಂ ಯತ್ರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಮುಚ್ಯತೇ |
ಪಾದಯೋಸ್ಸಲಿಪ್ತಿಸ್ಸಧಿಃ ಸಾದ್ಯಂ ದೇವಸ್ಯ ಕಥ್ಯತೇ || ೨೮ ||

ಹೇಮಪಾತ್ರೇ ಕಥಾ ತಾಮ್ರೇ ಚಂದನೋದಕಸಂಮಿತೇ |
ಅದಾಯ ಸಲಿಲಂ ಪುಷ್ಪಂ ಹಸ್ತಾಭ್ಯಾಂ ಪರಿಗೃಹ್ಯ ಚ || ೨೯ ||

ಜಾನುಭ್ಯಾಂ ಧರಣೀಂ ಗತ್ವಾ ದದ್ಯಾದಘ್ನಂ ಗಭಸ್ತಿನೇ |
ದೇಯಂ ಚಂದನಪಂಕೇನ ಕುಂಕುಮೇನ ಚ ಲೇಪನಂ || ೩೦ ||

ರಕ್ತರಾಜೀವಪುಷ್ಪಾದ್ವೈರಮ್ಲಾನೈಃ ಸುಸುಗಂಧಿಭಿಃ |
ಪೂಜಾಂ ಚ ಕುಟ್ಟಿಲ್ಪಿಃ ಕುರ್ಯಾದ್ಗಂಧಧೂಪಾದಿವಾಸಿತ್ಯೈಃ || ೩೧ ||

ಕರ್ಪೂರಗುಗ್ಗುಲುಶ್ಚೈವ ಹ್ಯುಶೀರಾಗುರುಚಂದನೈಃ |
ತುರುಷ್ಯಸಾರೈಃ ಸರ್ಜ್ವರ್ವಾ ಧೂಪೋ ದೇಯಃ ಸುಗಂಧಿಭಿಃ || ೩೨ ||

೨೮-೩೦. ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದಿರುವ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದೇ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧೀಕರಿಸಿದ ತೊಳೆಯುವುದೇ ಪಾದ್ಯ. ಅರ್ಘ್ಯವೆಂದರೆ ಚಿನ್ನದ ಅಥವಾ ತಾಮ್ರದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಧೋದಕವನ್ನೂ, ಪುಷ್ಪವನ್ನೂ ಹಾಕಿ, ಮೊಳಕಾಲ್ಮಾರಿ ಎರಡುಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಆ ನೀರನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವುದು. ಚಂದನ ಗಂಧದಿಂದಲೂ, ಕುಂಕುಮಕೇಸರಿಯಿಂದಲೂ ಲೇಪನಮಾಡುವುದನ್ನೇ ಲೇಪನವೆನ್ನುವರು.

೩೧. ಪುಷ್ಪಾರ್ಚನೆಯೆಂದರೆ ಬಾಡದ ಸುಗಂಧಪೂರಿತವಾಗಿರುವ ಕೆಂಪು ಕಮಲಗಳನ್ನೂ, ಗಂಧಧೂಪಾದಿಗಳಿಂದ ಗಮಗಮಿಸುವ ಅರಳು ಮೊಗ್ಗುಗಳನ್ನೂ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವುದು.

೩೨-೩೩. ಅನಂತರ ಕರ್ಪೂರ, ಗುಗ್ಗುಲು, ಲಾಮಂಚ, ಅಗುರು, ಚಂದನ ತುರುಷ್ಯಸಾರ, ಸರ್ಜ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಸೇರಿಸಿದ ದಶಾಂಗ

ರತ್ನೈರನೇಕೈರ್ವಿವಿಧೈಃ ಶಾತಕುಂಭಾದಿಭೂಷಣೈಃ ।

ಖಖೋಲ್ಕಂ ಭೂಷಯೇದೇವ ಹೃದಯೈರ್ಮನಸಾ ರವಿಂ ॥ ೩೩ ॥

ಅಂಗಾದೀನಾಂ ಚ ಸರ್ವೇಷಾಂ ದೇವತಾನಾಂ ಯಥಾವಿಧಿ ।

ಪೂಜನಂ ಚ ವಿಧಾತವ್ಯಂ ಸುಪುಷ್ಪೈಶ್ಚಂದನಾಂಬುಭಿಃ ॥ ೩೪ ॥

ಷಷ್ಟಿಪ್ರದೀಪಾನ್ ಸುಬಹೂನ್ ದದ್ಯಾದರ್ಕಾಯ ಶಕ್ತಿತಃ ।

ಶಂಖಾದಿನಿರ್ಮಿತೈರ್ಘೋಷೈರ್ದಿವ್ಯಗೋಧಾರನಿಸ್ವನೈಃ ॥ ೩೫ ॥

ನೇಣುವೀಣಾಸ್ವನೈರ್ಘೋಷೈಃ ಪೂಜಯೇನ್ನಿಹಿರಂ ಶುಭಂ ।

ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣವಿಧಾನೇನ ಶ್ರದ್ಧಾಯಾಃ ಸುಮನೋಗತಂ ॥ ೩೬ ॥

ಖಖೋಲ್ಕಮೂಲಮಂತ್ರಂ ಚ ಜಪೇಚ್ಛೈವ ಸುಯತ್ನತಃ ।

ಸರ್ವಂ ಪಾದ್ಯಾದಿಕಾಂ ಪೂಜಾಂ ಜಪಂ ತ್ರಿವಿಧಮೇವ ಚ ॥ ೩೭ ॥

ದಿಂದ ಧೂಪವನ್ನರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಅನೇಕ ರತ್ನಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರುವ ಸುವರ್ಣಾಭರಣಗಳನ್ನು ಖಖೋಲ್ಕಾದಿ ಮೂಲಮಂತ್ರ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ಸೂರ್ಯ ದೇವನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು.

೩೪-೩೫. ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಹಿಂದೆಹೇಳಿದಂತೆ ಸೂರ್ಯದೇವನ ಅಂಗವೇವೆ? ಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಗಂಧಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತೋದಕಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಅರುವತ್ತು ದೀಪಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿ, ನೀರಾಜನಮಾಡಬೇಕು. ಶಂಖವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲ ವಾದ್ಯಧ್ವನಿಯನ್ನು ನೀರಾಜನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೊಳಗಿಸಬೇಕು.

೩೬-೩೭. ಕೊಳಲು, ವೀಣೆ ಮೊದಲಾದ ವಾದ್ಯಗಳ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಸೂರ್ಯ ದೇವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ಮುಂದೆಹೇಳುವಂತೆ ಖಖೋಲ್ಕಾದಿ ಮಂತ್ರ ಜಪಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ವಾದ್ಯಾದಿಪೂಜೆಯನ್ನು ಸೂರ್ಯದೇವನಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು.

ನ್ಯಾಸಃ ಖಖೋಲ್ಕಹ್ಯದಯಂ ರಥಾಂಗಾನಾಂ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಂ ।

ಗುಣವಿಗ್ರಹಯೋಃ ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ಣನಂ ಸ್ತವಮುಚ್ಯತೇ

॥ ೩೮ ॥

ಮಂತ್ರಮುದ್ರಾವಿಯೋಗೇನ ದ್ರವ್ಯೈರಾಜ್ಯಾದಿಭಿಶ್ಚ ಭೈಃ ।

ಉದ್ದಿಷ್ಟಂ ದೇವಯಜನಂ ವಷಟ್ ಸ್ವಾಹಾಂತಸಂಯುತಂ

॥ ೩೯ ॥

ಅಗ್ನಾವಿಯಂ ಸಮುದ್ದಿಷ್ಟಾಂ ನಿಖಿಲಾಗ್ನಿಕ್ರಿಯಾಂ ಸುರಾಃ ।

ಕೃತೇ ಪೂಜಾವಿಧಾನೇನ ವಿಪ್ರಕೀರ್ಣೇ ಚ ಚೇತಸಿ

॥ ೪೦ ॥

ಸಂಹೃತಿಃ ಕ್ರಿಯತೇ ಯತ್ರ ಸಂಹಾರಂ ತಂ ವಿನಿದ್ವಿಶೇತ್ ।

ಪೂಜಾವಿಧಾನೇ ಸರ್ವಸ್ಮಿನ್ ದ್ರವ್ಯಮುದ್ರಾದಿಹಾನಿತಃ

॥ ೪೧ ॥

೩೮. ಖಖೋಲ್ಕ ಎಂಬ ಮೂಲಮಂತ್ರಗಳನ್ನು, ರಥಾಂಗಾದಿ ಮುದ್ರಾ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನೂ ಆಚರಿಸಿ, ಪುರಶ್ಚರಣೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ನ್ಯಾಸವೆಂದು ಹೆಸರು. ಸ್ವಾಮಿಯ ಗುಣವನ್ನಾಗಲೀ, ಆಕೃತಿಯನ್ನಾಗಲೀ, ವರ್ಣಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ತವವೆಂದು ಹೆಸರು.

೩೯-೪೦. ಅಗ್ನಿಕ್ರಿಯೆಯೆಂದರೆ ಮಂತ್ರಮುದ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಷಟ್ ಸ್ವಾಹಾಂತವಾದ ದೇವಮಂತ್ರಗಳಿಂದ, ತುಸ್ಮನೇಮೋದಲಾದ ಹೋಮದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ದೇವತೋದ್ದೇಶಕವಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸುವುದು.

೪೧-೪೨. ಪೂಜಾವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟ ಮನಸ್ಸು ಚದುರಿಹೋಗಿರುವುದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡು, ದೇವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಹಾರವೆಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಸಂಹಾರದಿಂದ ದೇಹಜನ್ಯವಾದ ದೋಷಗಳು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ದೇಹವು ಶುದ್ಧಿಯಾಗುವುದು. ಇದಾದ ನಂತರ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಬೇಕು. ನಮಸ್ಕಾರವು ಶಿರಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ, ಮಾತಿನಿಂದಲೂ, ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ, ಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ, ವೇಣಿಕಾಲುಗಳಿಂದಲೂ, ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ ಆಗುವುದು.

ಯಃ ಕಶ್ಚಿತ್ತನುಜೋ ದೋಷೋ ವಿಶುದ್ಧ್ಯಾ ತಂ ಸಮುನ್ಮಯೇತ್ |

ಶಿರಸಾ ಮನಸಾ ವಾಚಾ ದೃಷ್ಟ್ಯಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಚ ಶುದ್ಧಯಾ || ೪೨ ||

ಜಾನುಭ್ಯಾಮಥ ಪಾಣಿಭ್ಯಾಂ ಪ್ರಣಿಸಾತೋ ಹಿ ಸಪ್ತಧಾ |

ಸಪ್ತಸಪ್ತಿಸಮುದ್ದೇಶಾದ್ವಿದ್ಯಾದ್ವಿಪ್ರಾಯ ಶಕ್ತಿತಃ || ೪೩ ||

ದಾನಂ ಗುಣವತೇ ದೇಯಮಿದಂ ವಿತರಣಂ ಸ್ಕೃತಂ |

ಸಕಲೀಕೃತವಿವಾಥ ನಿಷ್ಕಲೀಕರಣಾತ್ಪುನಃ || ೪೪ ||

ವಿಸರ್ಜನೇನ ಮಂತ್ರೇಣ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮಂ |

ಯಜತಃ ಕುಸುಮಸ್ತೋಕಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಹೋಮಭಸ್ಮಚ || ೪೫ ||

ನಿಕ್ಷಿಪೇದ್ವಿತಿ ಕೌಬೇರ್ಯಾಂ ನಿರ್ಹಾರೋಯಮುದಾಹೃತಃ |

ಆಗಮಾದ್ಯಾ ತು ಯಾ ಪೂಜಾ ಸಾನಂದಾ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಾ || ೪೬ ||

ಮತ್ತು ಈ ಏಳು ಸಾಧನಗಳಿಂದ ನಡೆಸಲ್ಪಡುವ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನೇ ಏಳು ವಿಧವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

೪೩-೪೪. ಸೂರ್ಯಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ, ಗುಣವಂತನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಕೊಡುವ ದಾನಕ್ಕೇ ವಿತರಣವೆಂದು ಹೆಸರು. ಅನಂತರ ಪೂಜೋದ್ದೇಶಕವಾಗಿ ಕಲಾಸಹಿತನನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದ ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ನಿಷ್ಕಲೀಕರಣನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ವಿಸರ್ಜನೆ ಎಂದು ಹೆಸರು.

೪೫-೪೬. ಆ ವಿಸರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು ಪೂಜಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾದರೂಪವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪಹೂವನ್ನೂ, ಹೋಮಭಸ್ಮವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ನಿರ್ಹಾರವೆಂದು ಹೆಸರು. ಹೀಗೆ ಇಲ್ಲಿನವರೆಗೆ ಹೇಳಿದ ಆಗಮವೇ ಮೊದಲಾದ ಭಾಗಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪೂಜೆಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಕರವಾದದ್ದು.

ಸರ್ವಾಸ್ತಾಸ್ಸಂವಿಧಾತವ್ಯಾಃ ಸಪುಷ್ಪಚಂದನಾದಿಭಿಃ |

ಮಂತ್ರಮುದ್ರಾ ತಥಾ ಧ್ಯಾನಯೋಗಾದ್ಯಂ ಸುಸಮಾಹಿತಂ || ೪೭ ||

ಸಮಂ ಸಂಸಾದಯೇತ್ಸರ್ವಮುಕ್ಲಿಷ್ಟಂ ಮತ್ಪರಾಯಣಂ |

ಯಾನುದ್ವಯಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ ಪ್ರಾತರ್ವೇಲಾದಿತಃ ಕ್ರಮಾತ್ || ೪೮ ||

ಶಾಂತಿಂ ಪುಷ್ಪಿಂ ಚ ಶಾಂತ್ಯರ್ಥಂ ಶಾಂತವತ್ಪೀರ್ತಿತಂ ಮಯಾ |

ಜ್ಯೋತಿರಗ್ನಿಸ್ತಥಾಗ್ನಿಶ್ಚ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಮಾನ್ಸರಃ ಸ್ಪೃತಃ || ೪೯ ||

ಶುಕ್ರಶ್ಚ ಹರಿತೋತ್ಕಗ್ನಿರಿತ್ಯಶ್ವಾಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಾಃ |

ಸರ್ಪಿಸ್ತ್ರೀನಾಭಿರರುಣೇರ್ಮುಗ್ಧಿಧಾತೇತ್ಯಮೀ ತಥಾ || ೫೦ ||

ಪ್ರಣವಾದಿಸಮಾಯುಕ್ತಾ ನಮಸ್ಕಾರಾಂತಕಲ್ಪಿತಾಃ |

ಹೃದಯಾದಿರಥಾದೀನಾಂ ಯಜ್ಞಂತಾನಾಂ ಪದಕ್ರಮಾತ್ || ೫೧ ||

೪೭-೪೮. ಈ ಪೂಜಾವಿಧಿಯಿಂದ ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಅರ್ಚನೆ ಮಾಡಬಹುದು ಇದಕ್ಕೆ ಹೂವು, ಗಂಧ ಮುಂತಾದ ಪೂಜಾಸಾಮಗ್ರಿಗಳು, ಮಂತ್ರ, ಮುದ್ರಾ, ಧ್ಯಾನ ಯೋಗಾದಿಗಳು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕು. ಈ ವಿಧದ ಪೂಜೆಗೆ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ಮೊದಲನೆಯ ಎರಡು ಯಾನುಗಳೇ ಮುಖ್ಯಕಾಲ.

೪೯-೫೦. ಭಕ್ತರಿಗೆ ಶಾಂತಿ, ಪುಷ್ಪ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ನಾನು ಶಾಂತ ರೀತಿಯಿಂದ, ಜ್ಯೋತಿರಗ್ನಿ, ಅಗ್ನಿ ಮುಂತಾದ ಮಂತ್ರಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವೆನು. ಇನ್ನು ಸೂರ್ಯಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಸಪ್ತಾಶ್ವಗಳಿಗೆ ಶುಕ್ರ, ಹರಿತ, ಅತ್ಯಗ್ನಿ, ಸರ್ಪ, ತ್ರಿನಾಭಿ, ಅರುಣ, ಮುಗ್ಧಿಧಾತ, ಎಂಬುದಾಗಿ ಏಳು ಹೆಸರು ಗಳಿವೆ.

೫೧-೫೨. ಹೃದಯಾದಿ ನ್ಯಾಸಮಂತ್ರಗಳೂ, ರಥಾದಿ ಮುದ್ರೆಗಳೂ, ಓಂಕಾರಾದಿಯಾಗಿ ನಮಶ್ಚಬ್ಧಾಂತವುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿರಬೇಕು. ಪೂಜಾಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವಾಹನೆಗೆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಆದಿತ್ಯಾಯ ಮಹಿರಾಗಚ್ಛ ಎಂಬ ಎರಡು ಮಂತ್ರ

ಆದಿತ್ಯಾಯ ಸಹೇಹೇತಿ ಮಿಹಿರಾಗಚ್ಛತಿ ದ್ವಯಂ |

ಸ್ವವರ್ಗೇಣೇತಿ ಹುಂ ಪಶ್ಯಾನ್ನಮಸ್ವಾಹಾಂತಕಲ್ಪಿತಃ || ೫೨ ||

ಅಯಮಾಕಾಶಮಂತ್ರೋ ಹಿ ತಥೋಂಕಾರಾದಿಸಂಯುತಂ |

ಖಖೋಲ್ಕಾಯೇತಿ ಸ್ವಾಹಾಂಶೋ ಮೂಲಮಂತ್ರ ಉದಾಹೃತಃ || ೫೩ ||

ಪ್ರಣವಾದಿವ್ಯೋಮವ್ಯಾಪೀ ಸರ್ವಲೋಕಾಧಿಪಸ್ತಥಾ |

ತಿಷ್ಠ ತಿಷ್ಠೇತಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಃ ಸಾಹಾಂತಸ್ಥಾಪನೇಮತಃ || ೫೪ ||

ಅರ್ಕಪ್ರದೀಪ್ತಿ ಚಿಪಿಟಿಜಗಚ್ಛಕ್ಷುಃ ಪ್ರಭಾಕರಃ |

ಸ ಮಹಾತೇಜಸೋ ಮಂತ್ರಃ ಖಖೋಲ್ಕಹೃದಯಾದಿಭಿಃ || ೫೫ ||

ಗಳನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಹುಂ ನಮಃ ಸ್ವಾಹಾ ಎಂಬ ಪದಗಳೇ ಕೊನೆಯಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಮಂತ್ರಗಳು ಪೂಜಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದವುಗಳು. ಹುಂಕಾರಾದಿಗಳನ್ನು ವ್ಯೋಮಮಂತ್ರವೆಂದು ಕರೆಯುವರು.

೫೩. ಹಿಂದೆ ಖಖೋಲ್ಕಾಯ ಎಂಬ ಮಂತ್ರವು ಪ್ರಣವಾದಿಯಾಗಿ ಸ್ವಾಹಾಂತವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅದನ್ನು ಮೂಲಮಂತ್ರವೆನ್ನುವರು.

೫೪-೫೫. ಹಿಂದೆ ಪ್ರಣವಾದಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ “ವ್ಯೋಮವ್ಯಾಪಿನೇ ಸರ್ವ ಲೋಕಾಧಿಪತಯೇ ತಿಷ್ಠ” ಎಂಬ ಮಂತ್ರವೇ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದುದು. ಇದು ಸ್ವಾಹಾಶಬ್ದಾಂತವಾಗಿರಬೇಕು. (ತಿಷ್ಠ ತಿಷ್ಠ,)(ಠಃ ಠಃ) ಎಂಬುದಾಗಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಶಕ್ತಿಮಂತ್ರವೆಲ್ಲಾ ಶಕ್ತಿಶಬ್ದಾಂತವಾಗಿರುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.)

ಅರ್ಕ, ಪ್ರದೀಪ್ತ, ಚಿಪಿಟಿ, ಜಗಚ್ಛಕ್ಷು, ಪ್ರಭಾಕರ, ಮಹಾತೇಜಾಃ ಈ ಐದು ಸ್ವಾಹಾಂತವಾದ ಮಂತ್ರಗಳು ಹೃದಯಾದಿನ್ಯಾಸಗಳಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದವುಗಳು.

ಏತೇ ಪ್ರತಿಪದಂ ಸೌಖ್ಯಾಃ (ಮ್ಯಾಃ) ಸ್ವಾಹಾಂತಾಃ ಪ್ರಣವಾದಿಕಾಃ ।
 ಕವಚಸ್ತು ಸ ಹುಂಕಾರೋ ಹುಂ ಫಠಸ್ತುಂ ತು ಯೋಜಯೇತ್ ॥ ೫೬ ॥
 ಗಾಯನಾಧಿಪತಿಶ್ಚೈವ ಸಹಸ್ರಕಿರಣಸ್ತಥಾ ।
 ಸಂರೋಧಾತ್ಮೇತಿ ಸಂರೋಧೋ ಓಂಸ್ವಾಹಾದ್ಯಂತಕಲ್ಪಿತಃ ॥ ೫೭ ॥
 ಓಮಾಕಾಶವಿಕಾಸಿನೇ ಜಗಚ್ಚಕ್ಷುಷೇ ತಥಾ ।
 ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಂಕುರ್ವಿತಿ ದ್ವಿಶ್ವಸ್ವಾಹಾಂತಸ್ಸನ್ನಿಧಾಯ ಚ ॥ ೫೮ ॥
 ಹ್ರಾಂ ಚಿರಿಂಟಿಚಿರಿಂಟಿರಿತಿ ದೀಪ್ತಾಂಘ್ರಿರಿತಿ ಸ್ಪೃತಃ ।
 ಪ್ರಣವಾದಿಕಃ ಪಾದ್ಯಮುಂತೋ ನಮಶ್ಚಬ್ಧಾಂತಸಂಯುತಃ ॥ ೫೯ ॥
 ಗಭಸ್ತಿನೇದ್ವಿಃ ಕೀಲಿಕಾಲಿಕಾಲೀತಿ ಚಾಪರಃ ।
 ಸರ್ವಾರ್ಥಸಾಧಿನೀತ್ಯೇವ ಕಕಿದ್ವಿಷ್ಟಿಃ ಸಹುಂಕೃತಿಃ ॥ ೬೦ ॥

೫೬-೫೭. ಸ್ವಾಹಾಂತವಾಗಿ ಪ್ರಣವಾದಿಯಾಗಿರುವ ಮೇಲಿನ ಪದಗಳು ಸೌಮ್ಯಸ್ವರೂಪಗಳಾಗಿರುವುವು. ಕವಚ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಂಕಾರವನ್ನೂ, ಅಸ್ತು ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಂ ಫಠ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನೂ ಪೇರಿಸಿ ಉಚ್ಚರಿಸಬೇಕು. ಸೂರ್ಯ ದೇವನು ಗಾಯನಕಲಾಧಿಪತಿಯು. (ಗಣಾಧಿಪತಿಯು) ಸಹಸ್ರ ಕಿರಣಾತ್ಮಕನು. ಓಂಕಾರಾದಿಯಾಗಿ ಸ್ವಾಹಾಂತವಾದ “ಗಣಾಧಿಪತಯೇ, ಸಹಸ್ರಕಿರಣಾಯ ಸಂರೋ ಧಾತ್ಮನೇ” ಎಂಬ ಮಂತ್ರವೇ ಸಂರೋಧಾತ್ಮಕ ಮಂತ್ರವೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು.

೫೮-೫೯. ಸೂರ್ಯ ದೇವನು ಆಕಾಶವ್ಯಾಪಿಯಾದವನೆಂದೂ, ಲೋಕಕ್ಕೆ ನೇತ್ರ ಸ್ವರೂಪನೆಂದೂ, ತಿಳಿಸುವುದು. ಸ್ವಾಹಾಂತವಾದ “ಆಕಾಶವಿಕಾಸಿನೇ ಜಗಚ್ಚಕ್ಷುಷೇ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಂಕುರು” ಎಂಬ ಮಂತ್ರವು ಸೂರ್ಯದೇವನು ಸನ್ನಿಧಿಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಲಿ, ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಪ್ರಣವಾದಿಯಾದ “ಹ್ರಾಂ ಚಿರಿಂಟಿ ಚಿರಿಂಟಿಯೇ ದೀಪ್ತಾಂಶವೇನಮಃ” ಎಂಬ ಮಂತ್ರವು ಸ್ವಾಹಾಂತವಾಗಿದ್ದು ಪಾದ್ಯಮಂತ್ರವೆನಿಸುವುದು.

೬೦-೬೧. ಎರಡಾಂಶಕ್ಕೆ ಕೀಲಿಕಾಲಿ, ಎಂಬ ಅಕ್ಷರಗಳುಳ್ಳ ಗಭಸ್ತಿನೇ ನಮಃ ಎಂಬ ಅರ್ಘಮಂತ್ರವೂ, ಕ. ಕೆ. ಎಂಬ ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಎರಡುಸಾರಿ ಕೂಡಿದ್ದಾಗಿ

ಅರ್ಘಮಂತ್ರೋ ವಿನಿರ್ದಿಷ್ಟೋ ಹೃಂತೇ ಕೃತನಮಸ್ಕೃತಿಃ |

ಓಂ ಸವಿತ್ರೇ ಚ ವರುಣಾಯ ನಮಃ ಸ್ಯಾತ್ಸಾಧು ಪನೇ ಮಂತ್ರಃ || ೬೦ ||

ಖಖನೇತ್ರಸಹಸ್ರಂ ತು ನಮೋಂತಃ ಪರಿಕಲ್ಪಿತಃ |

ವಸ್ತ್ರಗಂಧಸ್ತು ವಿಜ್ಞೇಯಃ ಪಿಂಗಲಾಶ್ವಂದಲೀತಿ ಚ || ೬೧ ||

ಪ್ರಣವಾದಿಹಿಲೀತಿರ್ಥಿರ್ಮಹಾಮಾಲಾಧರಸ್ತಥಾ |

ತೇಜೋಧಿಪತಿಸರ್ವಮೋಂತಶ್ಚ ಪುಷ್ಪಮಂತ್ರ ಉದಾಹೃತಃ || ೬೨ ||

ಜ್ವಲಿತಾರ್ಕಸ್ತು ತಾರಾದಿಧೂಪದ್ವಿರ್ಮಿಹಿರಜ್ವಲಃ |

ವಿಚಿತ್ರರತ್ನಧಾರೀತಿ ನಮೋಂತೋ ಭೂಷಣಃ ಸ್ಪೃತಃ || ೬೩ ||

ಮಹಾಶ್ವೇತಾದಂಡಪಾಣಿರರುಣಃ ಪಿಂಗಲಸ್ತಥಾ |

ಪ್ರಣವಾದಿನಮೋಂತಾಶ್ಚ ಸಂಯೋಜ್ಯಾಃ ಪದಸಂತ್ಯಮೇ || ೬೪ ||

ಸರ್ವಾರ್ಥಸಾಧಕಗಳೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಅರ್ಘಮಂತ್ರ. ಸ್ನಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಸವಿತ್ರೇ ವರುಣಾಯನಮಃ ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಬೇಕು.

೬೦-೬೩ ಪಷನೇತ್ರಾಯ ಸಹಸ್ರಹಸ್ತತನವೇ ಎಂಬ ಮಂತ್ರವೇ ನಮೋಂತ ವಾಗಿ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವ ಮಂತ್ರವಾಗುವುದು. ಪಿಂಗಲಾಯ, ಭವಸೇ ಎಂಬ ಪ್ರಣವಸಹಿತವಾದ ಮಂತ್ರವು, ಗಂಧ ಪುಷ್ಪಮಾಲಾಧಾರಣೆಗೂ, ನಮೋಂತ ವಾದ ಅಹಿಹಿಲಿ ತೇಜೋಧಿಪತಯೇ ಎಂಬ ಮಂತ್ರವು ಪುಷ್ಪಾರ್ಚನೆಯ ಮಂತ್ರ ವಾಗಿಯೂ ಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

೬೪-೬೫. ಜ್ವಲಿತನಾದ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಜ್ವಲಿತಾರ್ಕಾಯ ಎಂಬ ಮಂತ್ರ ಧೂಪ ಮಂತ್ರ. ನಮಶ್ಯಬ್ದಾಂತವಾದ ವಿಚಿತ್ರರತ್ನಧಾರಿಣೇ ಎಂಬ ಮಂತ್ರವೇ ಭೂಷಣ ಮಂತ್ರವೆನಿಸುವುದು. ಮಹಾಶ್ವೇತ, ದಂಡಪಾಣಿ, ಅರುಣ, ಪಿಂಗಲ, ಎಂಬ ಪದಗಳಿಗೆ ಪ್ರಣವವನ್ನು ಅದಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ನಮಶ್ಯಬ್ದವನ್ನು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸೇರಿಸಿ ಪುಷ್ಪಾರ್ಚನೆಗೆ ಒಳಪಡಬೇಕು.

ಅರುಣಸ್ಥಯೋಽಂಶುಮಾಲೀ ಧಾತೇಂದ್ರಶ್ಚ ರವಿಸ್ತಥಾ ।

ಗಭಸ್ತಿಶ್ಚ ಯಮಶ್ಚೈವ ಸ್ಪರ್ಣರೇತಾಸ್ತಥೈವ ಚ ॥ ೬೬ ॥

ತ್ವಷ್ಟಾ ಮಿತ್ರೋಽಥ ವಿಷ್ಣುಶ್ಚ ದ್ವಾದಶೈವ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ ।

ಅದಿತ್ಯಾಃ ಪ್ರತಪಂತ್ಯೇತೇ ಮಾಘಮಾಸಾದಿಷು ಕ್ರಮಾತ್ ॥ ೬೭ ॥

ಪ್ರಣವಾದಿಸಮಾಯುಕ್ತಾನೇತಾನೇವಂ ಚ ಸಂಜ್ಞಯಾ ।

ಸಹುಂಕಾರನಮಸ್ಕಾರಾನ್ ಸಂಯುಕ್ತಾನ್ ಸಂಪ್ರಯೋಜಯೇತ್ ॥ ೬೮ ॥

ಹರಿಕೇಶೋ ರಥಃಕೃಚ್ಛ್ರೋ ರಥಾಜಾಃ ಪುಂಜಿಕಸ್ಥಲಃ ।

ಕ್ರತುಸ್ಥಲೋ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾ ತಥಾ ಚೈವ ರಥಸ್ತನಃ ॥ ೬೯ ॥

ರಥಚಿತ್ರೋಽಥ ಮೇನಾಖ್ಯಃ ಸಹಜಾನ್ಯಸ್ತಥಾಪ್ಸರಾಃ ।

ವಿಶ್ವವ್ಯಚಾರಥಪ್ರೋತಃ ಸಹಾಸೋ ಮಾಠರೇಣ ತು ॥ ೭೦ ॥

ಪ್ರಮ್ಲೋಚಂತ್ಯನುಮ್ಲೋಚಂತೀ ಸಂಯದ್ಧಸುರಥಾ ಪರಃ ।

ತಾಕ್ಷ್ಯಶ್ಚಾರಿಷ್ಯನೇಮಿಶ್ಚ ವಿಶ್ವಾಚೀ ಚ ಘೃತಾಚಿಕಾ ॥ ೭೧ ॥

೬೬-೬೭. ಮಾಘಮಾಸಾದಿಯಾಗಿ ಸೂರ್ಯದೇವನಿಗೆ ಅರುಣ, ಸೂರ್ಯ, ಅಂಶು ಮಾಲೀ, ಧಾತಾ, ಇಂದ್ರ, ರವಿ, ಗಭಸ್ತಿ, ಯಮ, ಸ್ಪರ್ಣರೇತಸ್ಸು, ತ್ವಷ್ಟಾ, ಮಿತ್ರ ವಿಷ್ಣು, ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಈ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಆಯಾ ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಚಿಸಬೇಕು.

೬೮-೭೨. ಈ ಹನ್ನೆರಡು ಸೂರ್ಯನಾಮಗಳನ್ನೂ ಓಂಕಾರಾದಿಯಾಗಿ ಹುಂಕಾರ ನಮಶ್ಯಬ್ದಾಂತಗಳಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾ ಅರ್ಚನೆಮಾಡಬೇಕು. ಇದಲ್ಲದೆ ಅಂಗ ದೇವತೆಗಳೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ, ಹರಿಕೇಶ, ರಥಕೃಚ್ಛ್ರ, ರಥಾಜಸ್ಸು, ಪುಂಜಿಕಸ್ಥಲ, ಕ್ರತುಸ್ಥಲ, ವಿಶ್ವಕರ್ಮ, ರಥಸ್ತನ, ರಥಚಿತ್ರ, ಮೇನ, ಸಹಜಾನ್ಯ, ಅಪ್ಸರಸ್ಸು, ವಿಶ್ವವ್ಯಚ, ರಥಪ್ರೋತ, ಸಹಾಸ, ಮಾಠರ, ಪ್ರಮ್ಲೋಚಂತೀ, ಅನುಮ್ಲೋಚಂತೀ,

ಅರ್ವಾಗ್ನಿಸುಸ್ತೇನಜಿಚ್ಛ ಸುಷೇಣಶ್ಚೋರ್ವಶೀ ತಥಾ ।

ಪೂರ್ವಚಿತ್ತಿಶ್ಚ ಸಂಯೋಜ್ಯಾಃ ಪೂಜ್ಯಾ ಮಂತ್ರನಿಧಾನತಃ ॥ ೭೨ ॥

ದೀಪ್ತಾನನಃ ಕುಮಾರಶ್ಚ ಘೃಣಯೋಗವಹೋ ವಿರಾಟ್ ।

ಕೇಶೀ ಸುಣಪರಿಷ್ವಾ ಚ ಮಾತರಾನಂತನಿಕ್ಷುಭಾಃ ॥ ೭೩ ॥

ತೇಜೋವಾಹ ಇತಿ ಖ್ಯಾತಾ ದ್ವಾದಶಾರ್ಕಗಣಾಧಿಪಾಃ ।

ಏತೇ ಸ್ವನಾಮತೋಭ್ಯಚ್ಛೇದನಮೋಂತಾಃ ಪ್ರಣವಾದಿಕಾಃ ॥ ೭೪ ॥

ಕ್ಷುಭಾ ಮೈತ್ರೀ ಪ್ರಭಾ ಶ್ಯಾಮಾ ರೋಚಿದ್ಧೀಪ್ತಿಃ ಸುವರ್ಚಲಾ ।

ಯೋಜ್ಯಾಸ್ತಾರಾದಿಸಂಯುಕ್ತಾ ನಮೋಂತಾಃ ಸಪ್ತ ಮಾತರಃ ॥ ೭೫ ॥

ವಕ್ರಂ ಶುಕ್ರಂ ಗುರುಂ ಭಾಮಂ ಸೌರಿಂ ಕೇತುಂ ಬುಧಾನನೌ ।

ಸಹುಂಕಾರಾನ್ ಸಪ್ರಣವಾನ್ಮನೋಂತಾನ್ಯೋಜಯೇದ್ಗ್ರಹಾನ್ ॥ ೭೬ ॥

ಸಂಯದ್ಧ. ಸುರಭಾಸರ, ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯ, ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿ, ವಿಶ್ವಾಚೇ, ಘೃತಾಚೇ, ಅರ್ವಾಗ್ನಿಸುಸ್ತೇನಜಿತ್, ಸುಷೇಣ, ಉರ್ವಶೀ, ಪೂರ್ವಚಿತ್ತಿ, ಈ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಮಂತ್ರವತ್ತಾಗಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೭೪. ದೀಪ್ತಾನನ, ಕುಮಾರ, ಘೃಣೆ, ಯೋಗವಹ, ವಿರಾಟ್, ಕೇಶೀ, ಸುಣವ, ಅರಿಷ್ಟ, ಮಾತರ, ಅನಂತ, ನಿಕ್ಷುಭ, ತೇಜೋವಾಹ, ಎಂಬ ಹನ್ನೆರಡು ದೇವತೆಗಳು ದ್ವಾದಶಾರ್ಕ ಗಣಾಧಿಪತಿಗಳೆನಿಸುವರು. ಇವರನ್ನೂ ಆಯಾನಾಮಗಳಿಂದ ಓಂಕಾರಾದಿಯಾಗಿ ನಮಶ್ಚಬ್ದಾಂತದಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೭೫. ಕ್ಷುಭಾ, ಮೈತ್ರೀ, ಪ್ರಭಾ, ಶ್ಯಾಮಾ, ರೋಚಿ, ದೀಪ್ತಿ, ಸುವರ್ಚಲ, ಎಂಬ ಸಪ್ತಮಾತೃಕೆಯರನ್ನೂ ಪ್ರಣವಾದಿಯಾದ ನಮಶ್ಚಬ್ದಾಂತಗಳಾದ ನಾಮಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೭೬-೭೮. ಅಂಕಾರಕ, ಶುಕ್ರ, ಗುರು, ಶನಿ, ರಾಹು, ಕೇತು, ಬುಧ, ಚಂದ್ರ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಹಗಳನ್ನೂ, ಇಂದ್ರ, ಅಗ್ನಿ, ಯಮ, ನಿರೃತಿ, ವರುಣ, ವಾಯು,

ಇಂದ್ರೋಗ್ನಿರ್ಯಮೋನಿರ್ಮತಿರ್ವರುಣೋ ವಾಯುರೇವ ಚ ।

ಕುಬೇರಶ್ಯಂಕರೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಶೇಷಶ್ವೇತಿ ದಿಗೀಶ್ವರಾಃ ॥ ೨೭ ॥

ಏತೇಷ್ವನವಸಂಯುಕ್ತಾಸ್ತಥಾಧಿಪತಿಯೋಜಿತಾಃ ।

ನಮಸ್ಕಾರಾಂತಸಂಯುಕ್ತಾಃ ಸಂಯೋಜ್ಯಾ ನಾಮತೋ ದಶ ॥ ೨೮ ॥

ತಾರಾದಿತೇಜೋಧಿಪತಿಯಸ್ತ್ವಯೈವ ನಮಸ್ಕೃತಃ ।

ಅರ್ಕಾಯಾಥ ಗೃಹಾಣೇತಿ ಹ್ಯಮೃತೇತಿ ನಿವೇದನೇ । ॥ ೨೯ ॥

ಜಲಕುಂದಲಯೇತ್ಯಾದೌ ದಿವ್ಯಾತೋದ್ಯಪ್ರಿಯಾಯ ಚ

ಪ್ರಣವಾದಿನಮೋಂತಾಯ ಮತ್ತೋದ್ಯೇಮಂತ್ರ ಉಚ್ಯತೇ ॥ ೩೦ ॥

ಅಂಶುಮಾನಥ ದೇವಶ್ಚ ದೌ ಶಬ್ದೌ ಗೀಯತೇತಿ ಚ ।

ಓಂ ಸ್ವಾಹಾದ್ಯಂತಸಂಯುಕ್ತೋ ನಾ.ಸಮಂತ್ರ ಉದಾಹೃತಃ ॥ ೩೧ ॥

ಕುಬೇರ, ಈಶಾನ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಆದಿಶೇಷ, ಮುಂತಾದ ದಶದಿಕ್ಪತಿಗಳನ್ನೂ, ಆಯಾ ನಾಮಗಳಿಂದಲೇ ಓಂಕಾರಾದಿಯಾಗಿ, ನಮಸ್ಕೃತ್ವಾಂತದಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೨೯-೩೦. ಎಲೈ ಜಗತ್ಪತಿಯೇ, ಸಕಲ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಗೂ (ಮಂತ್ರಗಳಿಗೂ) ನೀನೇ ಪೂಜ್ಯನೆನಿಸಿರುವೆ. ಇಂತಹ ಅರ್ಕಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ನಿನಗೆ ಅಮೃತವನ್ನು, ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಜಲಕುಂದಲಾಯ, ದಿವ್ಯಾತೋದ್ಯಪ್ರಿಯಾಯ ಎಂಬ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಣವಾದಿನಮೋಂತವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇದರಿಂದ ಅರ್ಘ್ಯಪ್ರದಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

೩೧-೩೨. ಸ್ವಾಹಾಕಾರವನ್ನು ಆಧ್ಯಂತವಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಅಂಶುಮಾನ, ದೇವ, ಎಂಬ ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳು ನ್ಯಾಸಮಂತ್ರಗಳಾಗಿ ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಸ್ತೋತ್ರಮಂತ್ರವನ್ನು ಮೊದಲು ನಮಸ್ತೇ ದಿವ್ಯರೂಪಾಯ ಎಂದು ಆರಂಭಿಸಿ, ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮಕನೂ, ಸಕಲತೇಜೋರೂಪಿಯೂ ಆದ ಸೂರ್ಯಭಗವಂತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಎಂದು ಅರ್ಥಾನು

ಅದೌ ನಮಸ್ತೇ ಇತ್ಯೇವ ದಿವ್ಯರೂಪಾಯ ಚೇತ್ಕಥಂ ।
ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮನೇ ಚೈವ ನಮಸ್ಸರ್ವಸ್ಯ ತೇಜಸೇ ॥ ೮೨ ॥

ತಥಾಧಿಪತಯೇತ್ಯೇವಂ ಭಾನವೇ ಲೋಕಚಕ್ಷುಷೇ ।
ನಮ ಓಂಕಾರಸಂಯುಕ್ತಃ ಸ್ತೋತ್ರಮಂತ್ರ ಉದಾಹೃತಃ ॥ ೮೩ ॥

ನಮಸ್ಕಾರಾಂತಿಕಾ ಪೂಜಾ ಇಹ ಏಷಾಮುದಾಹೃತಾ ।
ಸ್ವಾಹಾವಷಟ್ಕಾರಯುತಾ ಹೋಮೇ ಚಾನೇನ ತರ್ಪಯೇತ್ ॥ ೮೪ ॥

ಅದೌ ತಾರಸಮಾಯುಕ್ತಂ ಸಂಹರೇತಿ ಪದದ್ವಯಂ ।
ವಿರೋಚನೇತಿ ಸ್ವಾಹಾಂತೋ ಮಂತ್ರಸ್ಸಂಹಾರಸಂಜ್ಞಕಃ ॥ ೮೫ ॥

ಅದೌ ಶಾಂತಾತ್ಮನೇ ಕೃತ್ವಾ ಸರ್ವಲೋಕಜಯಾಯ ಚ ।
ತಾರಾದಿಕಶ್ಚುದ್ರಮಂತ್ರಃ ಸ್ವಾಹಾಂತಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ ॥ ೮೬ ॥

ಸಂಧಾನಮಾಡಿ ಓಂಕಾರದಿಂದಲೂ, ನಮಶ್ಯಬ್ದದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಬೇಕು.

೮೩-೮೫. ನಮಶ್ಯಬ್ದವೇ ಅಂತವಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಮಂತ್ರಗಳು ಪೂಜಾರ್ಥವಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವುವು. ಸ್ವಾಹಾ, ವಷಟ್ಕಾರದಿಂದ ಕೂಡಿದಮಂತ್ರಗಳು ಹೋಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲ್ಪಡುವುವು. ವಿರೋಚನಾಯಸ್ವಾಹಾ, ಸಂಹರ, ಸಂಹರ, ಎಂದು ಸಂಹರಪದದ್ವಯಘಟಿತವಾದ ಮಂತ್ರವೇ ಸಂಹಾರಮಂತ್ರನೆನಿಸುವುದು.

೮೬-೮೮. ಶಾಂತಾತ್ಮನೂ, ಸರ್ವಲೋಕಾಧಿಪತಿಯೂ ಆದ ಭಾಸ್ವರನಿಗೆ ವಂದನೆ ಎಂಬರ್ಥದ ಮಂತ್ರವೇ ಶುದ್ಧಮಂತ್ರ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಣವವನ್ನು ಆದಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಹಾಶಬ್ದವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡು ಮಂತ್ರದಂತೆ ಪಠನಮಾಡಬೇಕು. “ ಖಮೋಲ್ಪಾಯವಿದ್ಮಹೇ, ಸಹಸ್ರಕಿರಣಾಯ ಧೀಮಹಿ ” ತನ್ನೋರವಿ:

ಖಖೋಲ್ಕಾಯೇತಿ ಕೃತ್ವಾ ಯಸ್ತತ್ಪಶ್ಯಾದ್ವಿದ್ಯಹೇತಿ ಚ |

ಸಹಸ್ರಕಿರಣಾಯೇತಿ ಧೀಮಹೀತಿ ತು ಚಾಪರಂ

|| ೮೭ ||

ತನ್ನೋ ರವಿ: ಪ್ರಚೋದಯಾದಿತ್ಯೋಂಕಾರಾದಿಸಂಯುತಃ |

ಸ್ವಾಹಾಂತೋ ಹಿ ನಮಸ್ಕಾರೋ ವಿಧೇಯಸ್ಸಂಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ

|| ೮೮ ||

ಸ್ವರ್ಗೇಣೇತಿ ಚ ವಾಸ್ತಾದೌ ದ್ವಿರ್ಗಚ್ಛೇತಿ ಸವಿಗ್ರಹಃ |

ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯ ಇತಿ ದ್ವಿರ್ಹಿಲೀತ್ಯೋಂಕಾರಸಂಯುತಂ

|| ೮೯ ||

ಗಚ್ಛ ದೇವೇತಿ ಚ ತತಃ ಕೃತ್ವಾ ಚಾಪಿ ಯಥಾಗತಂ |

ಪ್ರಣವಾದಿರೇಷ ಮಂತ್ರಃ ಸ್ವಾಹ್ವಾಹಾಂತೋ ಹಿ ವಿಸರ್ಜನೇ

|| ೯೦ ||

ಆದಾವೋಂಕಾರಸಂಯುಕ್ತಶ್ಚಂಡಪಿಂಗಲ ಇತ್ಯಯಂ |

ನಿರ್ಮಾಲ್ಯ ಹರಣೇ ಮಂತ್ರಸ್ವಾಹಾಂತಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ

|| ೯೧ ||

ಪ್ರ ಜೋದಯಾತ್ ” ಎಂಬ ಸೂಕ್ತಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರವನ್ನು ಓಂಕಾರಾದಿಯಾಗಿಯೂ ಸ್ವಾಹಾಂತವಾಗಿಯೂ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಬೇಕು.

೮೯-೯೦. ವಿಸರ್ಜನ ಮಂತ್ರ ಪಠನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದಿಯಲ್ಲಿ “ ಸ್ವರ್ಗೇಣ ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯ ಗಚ್ಛ ಗಚ್ಛ ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹಿಲಿ, ಓಂಕಾರಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ ಎಲೈ ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ನೀನು ಸ್ವಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆ ದಯಮಾಡಿಸಬೇಕು ಎಂದು ವಿನಯವಾಗಿ ಪ್ರಣವಾದಿಯಾಗಿಯೂ ಸ್ವಾಹಾಂತವಾಗಿಯೂ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ ವಿಸರ್ಜನಮಾಡಬೇಕು. ಇದೇ ವಿಸರ್ಜನಮಂತ್ರ.

೯೧-೯೨. ಓಂ, ಚಂಡಪಿಂಗಲಾಯ ಸ್ವಾಹಾ, ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯಹರಣಮಾಡಬೇಕು. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಶುದ್ಧವಾಗಿರುವ ಭೂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧಮೃತ್ತಿಕೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ರಸಿಕತ್ವಾತ್ಮಕಕಾಡ ದೇವಿಯ ಸ್ಥಾನವಾಗಿ

ಪ್ರಾಗುದ್ವಿಷ್ಟೇ ಭುವೋ ಭಾಗೇ ದೇವೀಂ ಶುದ್ಧವೃದೋದ್ಭವಾಂ ।
ಚತುರಸ್ತ್ರಾಂ ವಿದಿಕೋಣಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ಸ್ನಿಕ್ಸ್ರವಣೋತ್ತರಾಂ ॥ ೯೨ ॥

ಗೋಮಯೇನೋಪಲಿಪ್ಯಾದೌ ಸವೃದಾ ಚ ಭುವಂ ತಥಾ ।
ಚಂದನಾಗುರುಪಂಕೇನ ಕುರ್ಯಾದರ್ಚನಮಂಡಲಂ ॥ ೯೩ ॥

ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣವಿಧಾನೇನ ಸ್ಯಂದನಂ ಕ್ಷವಾಲಿಖೇತ್ ।
ಪೂಜಾವಿಧಾನೇ ಧೈಯಸ್ಸಾತ್ಮತ್ರದೇವೋ ರವಿಸ್ಥಿತಃ ॥ ೯೪ ॥

ಸಪ್ತಭಿಷ್ಠಪ್ರಭೀರ್ಯುಕ್ತಂ ಹರಿಧ್ವಿರಹಿಯೋಕ್ತೃಭಿಃ ।
ಏಕಚಕ್ರಂ ರಥಂ ತಸ್ಯ ಚಿಂತಯೇದರುಣಾನ್ವಿತಂ ॥ ೯೫ ॥

ರವೇರಬ್ಜಂ ಮಾಸದಳಂ ಶುಭ್ರಂ ಮಧ್ಯೇ ರಥಸ್ಯ ತು ।
ಧ್ಯಾತ್ವಾ ತತ್ಕರ್ಣಕಾಮಧ್ಯೇ ವಹ್ನಿಶಂಖಶಿಖೋಜ್ಜ್ವಲಂ ॥ ೯೬ ॥

ನಾಲ್ಪುಪ್ರಾಕಾರವೂ, ವಿದಿಕ್ಯುಗಳಿಗೆ ಕೋಣವು ಬರುವಂತೆಯೂ, ಪೂರ್ವ ಅಥವಾ
ಉತ್ತರಾಗ್ರವಾಗುವಂತೆಯೂ ಒಂದು ಮಂಡಲವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು.

೯೨-೯೪. ಆ ಮಂಡಲವನ್ನು ಗೋಮಯದಿಂದಲೂ, ಮೃತ್ತಿಕೆಯಿಂದಲೂ
ಕೂಡಿದ ಚಂದನ, ಅಗುರು, ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದಲೂ ಸಾರಿಸಬೇಕು. ಅದರ
ಮೇಲೆ ಮುಂದೆಹೇಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಥದ ಆಕಾರವನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕು.
ಅದರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಿರುವನೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು.

೯೫-೯೬. ಆ ರಥಕ್ಕೆ ಹರಿದ್ವರ್ಣದ ಏಳು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕು.
ಆ ರಥಕ್ಕೆ ಒಂದೇಒಂದು ಚಕ್ರವನ್ನೂ, ಸೂರ್ಯಸಾರಥಿಯಾದ ಅರುಣನನ್ನೂ ಸಾರಥಿಯ
ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ಬರೆಯಬೇಕು. ಮಧ್ಯೆದ್ವಾದಶದಳಾತ್ಮಕವಾದ ಕಮಲವನ್ನು ರಚಿಸಿ
ಅದರ ಕರ್ಣಕಾಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯಶಿಖೆಯಂತೆ ಉಜ್ಜ್ವಲವಾದ ರವಿಬಿಂಬವನ್ನು
ಬರೆಯಬೇಕು. ಮತ್ತು ಈ ಆಕಾರವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನರೂಪದಿಂದ ನಿಲ್ಲಿಸಿ
ಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಆವಾಹನೇನ ಮಂತ್ರೇಣ ಮುದ್ರಯಾ ವ್ಯೋಮಸಂಜ್ಞಯಾ ।

ಕುರ್ವೀತ ರಶ್ಮಿನಿಚಯಂ ತಮೇಕತ್ರ ಪೃಥಕ್ಸ್ಥಿತಃ ॥ ೯೭ ॥

ಪಿಂಡೀಕೃತ್ಯ ಚ ತತ್ತೇಜೋ ಮೂಲಮಂತ್ರೇಣ ಚಾರ್ಕವತ್ ।

ತತ್ರ ತತ್ಸ್ಥಾಪಯೇತ್ ವ್ಯೋಮ್ನಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಸ್ಥಾಪನೇನ ತು ॥ ೯೮ ॥

ತತ್ರಸ್ಥಂ ಚಿಂತಯೇದ್ದೇವಂ ಪಡ್ವೀಜಂ ಪ್ರಣವಾನ್ವಿತಂ ।

ಹೃದಾದಿಭಿರ್ಯಥಾ ಯೋಗಂ ಪಡ್ವಿರಂಗೈಸ್ಸಮನ್ವಿತಂ ॥ ೯೯ ॥

ಕಂಕಾದಾಪಾದಸಂವೀತಂ ಪದ್ಮಹಸ್ತಂ ಮಹಾಪ್ರಭಂ ।

ಖಖೋಲ್ಬಂ ಚಿಂತಯೇದ್ದೇವಂ ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯದೈವತಂ ॥ ೧೦೦ ॥

ಶಿರೋಫ ಹೃದಯಂ ಚೈವ ಶಿಖಾಂ ಕವಚಮೇವ ಚ ।

ಏತಾನಿ ಕ್ರಮತೋಂಗಾನಿ ಪೂಜಯೇದ್ವ್ಯೋಮಮೂರ್ಧನಿ ॥ ೧೦೧ ॥

೯೭-೯೮. ಅನಂತರ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಆವಾಹನಮಂತ್ರದಿಂದ ವ್ಯೋಮ ಮುದ್ರಾಸಮೇತವಾಗಿ ಸೂರ್ಯನ ಸಕಲ ರಶ್ಮಿಗಳನ್ನೂ ಏಕತ್ರ ಆವಾಹನ ಮಾಡಬೇಕು. ಪಿಂಡೀಕೃತವಾದ ಆ ರಶ್ಮಿನಿಚಯವನ್ನು ಸೂರ್ಯನ ಮೂಲಮಂತ್ರದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಆವಾಹನಮಾಡಬೇಕು. ಸ್ಥಾಪನಮಂತ್ರದಿಂದ ಆ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ರಶ್ಮಿನಿಚಯವನ್ನೂ ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಬೇಕು.

೯೯-೧೦೦. ಹೃದಾದಿ ಪಡ್ವೀಜಗಳನ್ನೂ, ಹೃದಯಾದಿ ಪಡಂಗಳನ್ನೂ, ಪ್ರಣವಸಹಿತವಾಗಿ ವಿನ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಕಂಠದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಪಾದಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಖಖೋಲ್ಬರೂಪಿಯಾದ ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯ ದೇವತಾಸ್ವರೂಪನೆನಿಸಿದ ಪದ್ಮಹಸ್ತನೋಮಹಾ ತೇಜಸ್ವಿಯೂ ಆದ ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡಬೇಕು.

೧೦೧-೧೦೩. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶಿರಸ್ಸು, ಹೃದಯ, ಶಿಖಾ, ಕವಚ ಮುಂತಾದ ಅಂಗಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ವ್ಯೋಮಮೂರ್ಧಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಪದ್ಮಪತ್ರದ

ಪದ್ಮಪತ್ರಾಗ್ರವೃಂದಾಂತೇ ಜ್ವಲದಸ್ತಂ ತಥೈವ ಚ |

ಮಹಾಶ್ವೇತೋ ದಂಡಪಾಣಿರರುಣಃ ಪಿಂಗಲಸ್ತಥಾ || ೧೦೨ ||

ದಿಕ್ಷುಕೇಸರಮೂಲೇ ತು ನೃಸ್ಯ ಐಂದ್ರೀಕ್ರಮಾದಿನೋ |

ಕೇಸರಾಗ್ರೇ ತು ಪದ್ಮಸ್ಯ ಪತ್ರೇಷ್ವಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಪೂರ್ವವತ್ || ೧೦೩ ||

ತತ್ರ ತತ್ಕರ್ಣಕಾಮಧ್ಯೇ ತೇಜೋರೂಪಂ ವಿಚಿಂತಯೇತ್ |

ವಿನ್ಯಸೇದ್ವಾದತಾದಿತ್ಯಾನ್ ರುದ್ರಾದೀನ್ ಹಿ ಯಥಾಕ್ರಮಂ || ೧೦೪ ||

ಹರಿಕೇಶಸ್ತಥಾ ಚೈಂದ್ರೀ ರಥಕೃಚ್ಛ್ರರಥೌಜಸೌ |

ಪುಂಜಕ್ರತುಸ್ಥಲಯುತೌ ಯೋಜ್ಯೌ ಸನ್ಯಾಪಸವ್ಯಯೋಃ || ೧೦೫ ||

ನಸೇದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾ ಪಾರ್ಶ್ವಯೋಶ್ಚ ರಥಸ್ತನಃ |

ರಥಚಿತ್ರಶ್ಚ ಮೇನಾಖ್ಯಾ ಸಹಜನ್ಯಾನ್ವಿತೌ ತಥಾ || ೧೦೬ ||

ಅಗ್ರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉದಯಾಸ್ತಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾ ಶುಭ್ರವರ್ಣವಿಂದಿರುವವನೂ, ದಂಡಪಾಣಿಯೂ, ಅರುಣನೂ, ಪಿಂಗಲನೂ, ಅದ ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಪದ್ಮದ ಸಕಲ ದಿಕ್ಪುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹರಡಿರುವ ಕೇಸರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾದಿಯಾಗಿ ದ್ವಾದಶಕಮಲಪತ್ರಗಳನ್ನೂ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೧೦೪-೧೦೫. ಕಮಲಗಳ ಕರ್ಣಕಾ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತೇಜೋರೂಪನಾದ ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ಆವಾಹಿಸಬೇಕು. ಹರಿಕೇಶನನ್ನು ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೂ, ರಥಕೃಚ್ಛ್ರರಥೌಜಸ, ಪುಂಜಕ್ರತು, ಪುಂಜಸ್ಥಲ, ಇವುಗಳನ್ನು ಹರಿಕೇಶನ ಎತ ಮತ್ತೆ ಬಲಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೧೦೬-೧೦೭. ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನನ್ನೂ ಎರಡು ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ರಥಸ್ತನ, ರಥಚಿತ್ರ, ಮೇನಾ, ಸಹಜನ್ಯ, ಈ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಆವಾಹಿಸಬೇಕು.

ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪ್ತಾಃ ಪ್ರತೀಚ್ಯಾಂ ತು ನೃಸ್ಯ ಚಾರ್ತಸಮೀಪತಃ |
ಪಾರ್ಶ್ವಯೋರಥ ಪ್ರೋತಶ್ಚ ಮಾತರೋಥ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ || ೧೦೭ ||

ಪ್ರಮೋಚಾಮೋಚಸಂಯುಕ್ತೋ ದೇವದೇವಸ್ಯ ಕೀರ್ತಿತಃ |
ಸಯದ್ವಸೂತ್ರಸ್ಯಾಂ ತಾಕ್ಷ್ಯಶ್ಚಾರಿಷ್ಯನೇಮಿನೌ || ೧೦೮ ||

ವಿಶ್ವಾಚೀ ಸಘೃತಾಚೀಭ್ಯಾಂ ಸಂಯುಕ್ತೌ ಸನ್ಯವಾಮತಃ |
ಊರ್ಧ್ವಮರ್ವಾವಸುಸ್ತಸ್ಯ ಸನಜಿಚ್ಛ ಸುಷೇಣಕಃ || ೧೦೯ ||

ಊರ್ವಶೀ ಪೂರ್ವಚಿತ್ತಿಶ್ಚ ಸಹ ತಾಭ್ಯಾಂ ಯಥಾಕ್ರಮಂ |
ದೀಪ್ತಾನನಾದ್ಯಾ ಯೇ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ದ್ವಾದಶಾರ್ಕಗಣಾಧಿಪಾಃ || ೧೧೦ ||

ತೇ ಹಿ ಪೂರ್ವಾತ್ಸಮಾರಭ್ಯ ತಸ್ಯಾಃ ಪರ್ಣಸ್ಯ ಸಂಧಿಷು |
ಕ್ಷುಪಾದ್ಯಾಪರ್ಣತೋ ನೃಸ್ಯಾಃ ಕಂದರಾಯಾ ರಥಸ್ಯ ತು || ೧೧೧ ||

ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪನನ್ನೂ, ಅದರ ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ರಥಪ್ರೋತ, ಮಾತರ, ಈ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಆವಾಹಿಸಬೇಕು, ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸಯದ್ವಸುವನ್ನೂ, ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮೋಚ, ಆಮೋಚ, ತಾಕ್ಷ್ಯ, ಅರಿಷ್ಯನೇಮಿ, ಈ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಊರ್ಧ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅರ್ವಾವಸುವನ್ನೂ, ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಸನಜಿತ್, ಸುಷೇಣಕ ಇವರನ್ನೂ, ಅಧೋಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಚಿತ್ತಿಯನ್ನೂ ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಊರ್ವಶೀ, ದೀಪ್ತಾನನ ಇವರನ್ನೂ, ಆವಾಹಿಸಬೇಕು. ಇದಲ್ಲದೆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ದ್ವಾದಶ ಅರ್ಕಗಣಾಧಿಪತಿಗಳನ್ನೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ,

೧೧೧-೧೧೩. ಪೂರ್ವಾದಿಯಾಗಿ ದ್ವಾದಶ ಕಮಲಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಅವುಗಳ ಸಂಧಿಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕ್ಷುಪಾದಿ ಅಪರ್ಣಾಂತವಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ರಥದ ಅಗ್ರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎಂಟು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ, ಚಂದ್ರಾದಿ ಎಂಟು ಗ್ರಹಗಳನ್ನೂ,

ದಿಗ್ವಿದಿಗ್ಗ್ರಹಪರ್ಮಂತೇ ಚಂದ್ರಾದ್ಯಾ ಇಂದ್ರದಿಕ್ಕ್ರಮಾತ್ ।

ವಾಸವಾದೀಂಶ್ಚ ದಿಗ್ಗೇವಾನ್ ನೃಸೇದ್ವಿಷ್ಟು ದಶಸ್ವಪಿ

॥ ೧೧೨ ॥

ಏವಂ ವಿನ್ಯಸ್ಯ ಸರ್ವಾಂಸ್ತು ತತಃ ಕುರ್ವೀತ ಪೂಜನಂ ।

ಅಥ ಮಂತ್ರಾನ್ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯಥಾವದನುಪೂರ್ವತಃ

॥ ೧೧೩ ॥

ಓಂ ವಿಶ್ವಾತ್ಮನೇನಮಃ

ಓಂ ಹೃದಯಶುಕ್ರಜ್ಯೋತಿಷೇನಮಃ

ಓಂ ಚಿತ್ರಜ್ಯೋತಿಷೇನಮಃ

ಓಂ ಸತ್ಯಜ್ಯೋತಿಷೇನಮಃ

ಓಂ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಮದಗ್ನಯೇನಮಃ

ಓಂ ಶುಕ್ರಾಯನಮಃ

ಓಂ ಹರಿತಾಯನಮಃ

ಓಂ ಅತ್ಯಗ್ನಯೇನಮಃ

ಏತೇ ಯಥಾಕ್ರಮಮಶ್ವಾನಾಂ ಸಂಗ್ರಹಾಃ

ಓಂ ಸರ್ವಾಯನಮಃ ವಾಸುಕಿ ಹೃದಯಂ

ಓಂ ಚಿತ್ರನಾಭಯೇನಮಃ ಚಕ್ರಹೃದಯಂ

ಓಂ ಅರುಣಾಯನಮಃ ಅರುಣಹೃದಯಂ

ಓಂ ಋತ್ವಿಗ್ವಿಧಾತ್ರೇನಮಃ ಪದ್ಮಹೃದಯಂ

ಪೂರ್ವಾದಿಯಾಗಿ ಇಂದ್ರಾದಿ ದಶದಿಕ್ಪಾಲಕರನ್ನೂ, ಅವಾಹಿಸಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆಯಾಯಾ ದೇವತೆಗಳ ಪೂಜಾಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವೆನು.

ಮೇಲೆಹೇಳಿದ ಮಂತ್ರಗಳು ಸೂರ್ಯನ ಏಳು ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ಪೂಜಿಸುವ ಮಂತ್ರಗಳು.

ಓಂ ಅದಿತ್ಯಾಯ ಹೇಹೇ ಮಿಹಿರಾಗಚ್ಛ ಗಚ್ಛಹುಂ ಖ ತಃ

(ಸರ್ವಾಹ್ಲಾದನಮಂತ್ರಾಃ)

ಖಖೋಲ್ಕಾಯ ತಃ (ಮೂಲಮಂತ್ರವು)

ಓಂ ವ್ಯೋಮವ್ಯಾಪಿನೇ ಸರ್ವಲೋಕಾಧಿಪತಯೇ ತಿಷ್ಠ ತಿಷ್ಠ

ತಃ (ಸ್ಥಾಪನಮಂತ್ರಾಃ)

ಓಂ ಅರ್ಕಾಯ ತಃ ಹೃದಯಂ

ಓಂ ಪ್ರದೀಪ್ತಾಯ ,, ಶಿರಃ

ಓಂ ವಿಸಿಟಿಯೇ ,, ಶಿಖಾಂ

ಓಂ ಜಗಚ್ಛ್ವುಷೇ ,, ನೇತ್ರಂ

ಓಂ ಪದ್ಮಾಕರಾಯ ಹುಂ ತಃ ತಃ ಕವಚಂ

ಓಂ ಮಹಾತೇಜಸೇ ಹುಂ ಫಡಸ್ತ್ರಂ

ಓಂ ಗಂ ಗಣಾಧಿಪತಯೇ ಸಹಸ್ರಕಿರಣಾಯ

ಸಂರೋಧಾತ್ಮನೇನಮಃ (ಸಂರೋಧಮಂತ್ರಾಃ)

ಓಂ ಅಕಾಶವಿಕಾಸಿನೇ ಜಗಚ್ಛ್ವುಷೇ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಂ ಕುರು ಕುರು

ತಃ (ಸನ್ನಿಧಾಪನಮಂತ್ರಾಃ)

ಓಂ ಇರಿಟಿಚಿರಿಟಿಯೇ ದೀಪ್ತಾಂಘ್ರಯೇ ನಮಃ (ಪಾದ್ಯಮಂತ್ರಾಃ)

ಓಂ ಗಭಸ್ತಿನೇ ಕಿಲಿಕಿಲಿ ಕಾಲಿ, ಕಾಲ ಸರ್ವಾರ್ಥಸಾಧಿನೇ ಕಕಿ,

ಕಕಿ ಹುಂ ನಮಃ

ಓಂ ಸವಿತ್ರೇ ವರುಣಾಯನಮಃ (ಸ್ನಾನಮಂತ್ರಾಃ)

ಓಂ ಖಖನೇತ್ರಾಯ ಸಹಸ್ರತನವೇ ನಮಃ (ವಸ್ತ್ರಮಂತ್ರಾಃ)

ಓಂ ಪಿಂಗಲಾಯಾಘಲೇನಮಃ (ಗಂಧಮಂತ್ರಾಃ)

(ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಸ್ಥಾಪನಮಾಡಬೇಕು.)

ಓಂ ಹಿಲಿಹಿಲಿ ನುಹಾಮಾಲಾಧರತೇಜೋಧಿಪತಯೇನಮಃ

(ಪುಷ್ಪಮಂತ್ರಃ)

ಓಂ ಜ್ವಲಿತಾರ್ಕಾಯ ನಮಃ (ಧೂಪಮಂತ್ರಃ)

ಓಂ ಮಿಹಿರಾಯ ಜ್ವಲನಿಚಿತ್ರರತ್ನಧಾರಿಣೇ ನಮಃ

(ಭೂಷಣಮಂತ್ರಃ)

ಓಂ ಭ್ರಂ ಅನಿಂಬಮಂತ್ರೇಣೈವಂ ಪೂಜಯೇತ್

ಓಂ ಮಹಾಶ್ವೇತಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ದಂಡಸಾಣಯೇನಮಃ

ಓಂ ಅರುಣಾದೇವ್ಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಪಿಂಗಲಾಯೈ ನಮಃ

ಓಂ ಅರುಣಾಯ ಹುಂ ನಮಃ

ಓಂ ಸೂರ್ಯಾಯ ಹುಂ ನಮಃ

ಓಂ ಅಂಶುಮಾಲಿನೇ ಹುಂ ನಮಃ

ಓಂ ಧಾತ್ರೇ ಹುಂ ನಮಃ

ಓಂ ಇಂದ್ರಾಯ ಹುಂ ನಮಃ

ಓಂ ರವಯೇ ಹುಂ ನಮಃ

ಓಂ ಗಭಸ್ತಿನೇ ಹುಂ ನಮಃ

ಓಂ ಯಮಾಯ ಹುಂ ನಮಃ

ಓಂ ಸ್ವರ್ಣರೇತಸೇ ಹುಂ ನಮಃ

ಓಂ ತ್ವಷ್ಟ್ರೇ ಹುಂ ನಮಃ

ಓಂ ಮಿತ್ರಾಯ ಹುಂ ನಮಃ

ಓಂ ವಿಷ್ಣವೇ ಹುಂ ನಮಃ

ಏತೇ ಅದಿತ್ಯಾನಾಂ ಮಂತ್ರಾಃ

ನ್ಯಾಸ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಪಡಂಗನ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು.

ಸಾಮ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

- ಓಂ ಹರಿಕೇಶಾಯನಮಃ
 ಓಂ ರಥಕೃಚ್ಛಾಯನಮಃ
 ಓಂ ರಥಾಜಸೇನಮಃ
 ಓಂ ಪುಂಜಿಕೃಷ್ಣಲಾಯೈನಮಃ
 ಓಂ ಕೃತುಕೃಷ್ಣಲಾಯೈನಮಃ
 ಓಂ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಣೇನಮಃ
 ಓಂ ರಥಸ್ಥನಾಯನಮಃ
 ಓಂ ರಥಚಿತ್ರಾಯನಮಃ
 ಓಂ ಮೇನಕಾಯೈನಮಃ
 ಓಂ ಸಹಜನ್ಯಾಯೈನಮಃ
 ಓಂ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಚಸೇನಮಃ
 ಓಂ ರಥಪ್ರೋತಾಯನಮಃ
 ಓಂ ಅಂಶುಮಾತರಾಯನಮಃ
 ಓಂ ಪ್ರವೋಚಂತ್ಯೈನಮಃ
 ಓಂ ಅನುವೋಚಂತ್ಯೈನಮಃ
 ಓಂ ತಾಕ್ಷಾಣಿಯನಮಃ
 ಓಂ ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿನೇನಮಃ
 ಓಂ ವಿಶ್ವಾಚ್ಯೈನಮಃ
 ಓಂ ಘೃತಾಚ್ಯೈನಮಃ
 ಓಂ ಅರ್ವಾಗ್ನಸವೇನಮಃ

ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದವುಗಳು ಆದಿತ್ಯದೇವತಾಕವಾದ ಮಂತ್ರಗಳು.

ಓಂ ಸೇನಜಿತೇನಮಃ

ಓಂ ಸುಷೇಷಾಯನಮಃ

ಓಂ ಉರ್ವಶ್ಯೈನಮಃ

ಓಂ ಪೂರ್ವಚಿತ್ಯೈನಮಃ

ಏತೇ ರಶ್ಮಿಪತೀನಾಂ ಅಪ್ಸರಸಾಂ ಚ ಮಂತ್ರಾಃ

ಓಂ ಪ್ರದೀಪ್ತಾನನಾಯನಮಃ

ಓಂ ಕುಮಾರಾಯನಮಃ

ಓಂ ಘೃಣಿಪಾಯನಮಃ

ಓಂ ಅಂಗವಾಹಾಯನಮಃ

ಓಂ ವಿರಾಜೇನಮಃ

ಓಂ ಕೇಶಿನೇನಮಃ

ಓಂ ಸುರರಾಜಾಯನಮಃ

ಓಂ ಅರಿಷ್ಠಾಯನಮಃ

ಓಂ ಮಾಷಾಯನಮಃ

ಓಂ ಅನಂತಾಯನಮಃ

ಓಂ ನಿಕ್ಷುಭಾಯನಮಃ

ಓಂ ತೇಜೋವಹಾಯನಮಃ

ಏತೇ ಗಣಾಧಿಪಾಸಾಂ ಮಂತ್ರಾಃ

ಇವು ರಶ್ಮಿಪತಿಗಳನ್ನೂ ಅಪ್ಸರಸ್ಸುಗಳನ್ನೂ ಪೂಜಿಸುವ ಮಂತ್ರಗಳು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ನಾಮಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಗಣಾಧಿಪರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಓಂ ಕ್ಷುಪಾಯೈನಮಃ

ಓಂ ಮೈತ್ರೈನಮಃ

ಓಂ ಪ್ರೇಮಾಯೈನಮಃ

ಓಂ ಶ್ಯಾಮಾಯೈನಮಃ

ಓಂ ರೋಚಿಷೇನಮಃ

ಓಂ ದೀಪ್ತಯೇನಮಃ

ಓಂ ಸುವರ್ಚಲಾಯೈನಮಃ

ಏತೇ ಮಾತೃಮಂತ್ರಾಃ

ಓಂ ಚಂದ್ರಾಯ ಹುಂ ನಮಃ

ಓಂ ಶುಕ್ರಾಯ ಹುಂ ನಮಃ

ಓಂ ಬೃಹಸ್ಪತಯೇ ಹುಂ ನಮಃ

ಓಂ ಅಂಗಾರಕಾಯ ಹುಂ ನಮಃ

ಓಂ ಶನೈಶ್ಚರಾಯ ಹುಂ ನಮಃ

ಓಂ ರಾಹವೇ ಹುಂ ನಮಃ

ಓಂ ಕೇತವೇ ಹುಂ ನಮಃ

ಓಂ ಬುಧಾಯ ಹುಂ ನಮಃ

ಏತೇ ಗ್ರಹಾಣಾಂ ಮಂತ್ರಾಃ

ಓಂ ಇಂದ್ರಾಯ ಸುರಾಧಿಪತಯೇ ನಮಃ

ಓಂ ಅಗ್ನಯೇ ತೇಜೋಧಿಪತಯೇ ನಮಃ

ಓಂ ಯಮಾಯ ಪ್ರೇತಾಧಿಪತಯೇ ನಮಃ

ಓಂ ನಿರೃತಯೇ ರಕ್ಷೋಧಿಪತಯೇ ನಮಃ

ಇವು ಮಾತೃದೇವತಾ ಮಂತ್ರಗಳು.

ಓಂ ವರುಣಾಯ ಜಲಾಧಿಪತಯೇ ನಮಃ

ಓಂ ವಾಯವೇ ಪ್ರಾಣಾಧಿಪತಯೇ ನಮಃ

ಓಂ ಕುಬೇರಾಯ ಯಕ್ಷಾಧಿಪತಯೇ ನಮಃ

ಓಂ ಕಂಕರಾಯ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾಧಿಪತಯೇ ನಮಃ

ಓಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ಸರ್ವಲೋಕಾಧಿಪತಯೇ ನಮಃ

ಓಂ ಶೇಷಾಯ ಸರ್ವನಾಗಾಧಿಪತಯೇ ನಮಃ

ಏತೇ ದಿಗ್ಧೀವತಾನಾಂ ಮಂತ್ರಾಃ

ಓಂ ತೇಜೋಧಿಪತಯೇ ನಮಃ (ದೀಪಮಂತ್ರಃ)

ಓಂ ಅರ್ಕಾಯ ಗೃಹಾಣಾಮೃತಂ (ನೈವೇದ್ಯಮಂತ್ರಃ)

ಓಂ ಜಲಕುಂದಲಾಯ ದಿನ್ಯಾಯ ತೋದ್ಯಪ್ರಿಯಾಯ ನಮಃ

(ಆತೋದ್ಯಮಂತ್ರಃ)

ಓಂ ಅಂಶುಮತೇ ದೇವಾಯ ತ ತಃ (ಪೂಜಾಜಪನ್ಯಾಸ ಮಂತ್ರಃ)

ಓಂ ನಮಸ್ತೇ ದಿನ್ಯರೂಪಾಯ ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮನೇ ನಮಃ

ಸರ್ವತೇಜೋಧಿಪತಯೇ ಭಾವನೇ ಲೋಕಚಕ್ಷುಷೇ॥ ೧೧೪ ॥

(ಸ್ತೋತ್ರ ಮಂತ್ರಃ)

(ಇವು ದಿಗ್ಧೀವತಾ ನಾಮ ಮಂತ್ರಗಳು.)

ಇದು ಸೈವೇದ್ಯ ಸಮರ್ಪಣಾನಂತರ ಮಾಡುವ ಉಪಚಾರಮಂತ್ರ.

೧೧೪. ಎಲೈ ಸೂರ್ಯಭಗವಂತನೇ, ನೀನು ದಿವ್ಯವಾದ ರೂಪವುಳ್ಳವನು. ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮಕನು. ಸಕಲ ತೇಜೋಸ್ವರೂಪನು. ಸಕಲ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ, ಲೋಕಕ್ಕೆ ನೇತ್ರರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವನೇ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ಎಂದು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಬೇಕು.

ಅಗ್ನಿಕ್ರಿಯಾಂ ತತೋ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಮಂತ್ರಮುದ್ರಾದಿತಃ ಕ್ರಮಾತ್ |
ಉಲ್ಲೇಖನಂ ಧಾರಣಾಂ ತು ಕುರ್ವ್ಯಾದರ್ಕಹೃದಸ್ತಥಾ || ೧೧೫ ||

ಆಜ್ಞೇನ ವ್ರೀಹಿಭಿಃ ಪಕ್ಷ್ಮೈರರ್ಕಸ್ಯ ಕುಸುಮೈಶ್ಚ ನಾ |
ಪ್ರತ್ಯೇಕಮಾಹುತೀರ್ದದ್ಯಾದ್ಯೇ ಪೂಜ್ಯಾಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಾಃ || ೧೧೬ ||

ಓಂ ಸಂಹರಸಂಹರ ವಿರೋಚನ ಠಃ ಠಃ (ಉಪಸಂಹಾರ ಮಂತ್ರಃ)
ಓಂ ಶಾಂತಾತ್ಮನೇ ಸರ್ವಲೋಕಾಯ ಪ್ರಿಯಾಯ ಠಃ ಠಃ
(ಶುದ್ಧಿಮಂತ್ರಃ)

ಓಂ ಖಖೋಲ್ಕಾಯ ವಿದ್ವಹೇ ಸಹಸ್ರಕಿರಣಾಯ ಧೀನುಹಿ |

ತನ್ನೋರವಿಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ |

ನಮಸ್ಕಾರ ವಿಧಾವರ್ಕಹೃದಯೇನ ದಾನಃ

ಗಜ್ಞಾಗಜ್ಞಾಸ್ಸವರ್ಗೇಣ ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯವಿಗ್ರಹಂ |

ಓಂ ಹಿಲಿಹಿಲಿ ಗಚ್ಛದೇವಯಥಾಗತಃ ಸ್ವಾಹಾ |

ಇತಿ ವಿಸರ್ಜನ ಮಂತ್ರಃ

೧೧೫-೧೧೬. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಅಗ್ನಿ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ವಿಧಾನವನ್ನೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಂತ್ರಮುದ್ರಾದಿಗಳನ್ನೂ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನೂ ಅರ್ಕಹೃದಯವನ್ನೂ ಹೇಳುವೆನು. ಸೂರ್ಯಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾದ ಹೋಮಗಳಲ್ಲಿ ಆಜ್ಞ ಅನ್ನ, ಎಕ್ಕದಹೂವು, ಇವುಗಳನ್ನು ಮಂತ್ರವತ್ತಾಗಿ ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು.

ಈ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಉಪಸಂಹಾರವನ್ನೂ, ಶುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದಬೇಕು.

ಅರ್ಕ ಹೃದಯದಿಂದ ದಾನಮಾಡಬೇಕು.

“ ಎಲೈ ಸೂರ್ಯದೇವನೇ, ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು, ಈಗಲೇ ಪ್ರವೇಶಿಸು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ನಿನ್ನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತೆರಳುವವನಾಗು ” ಎಂಬರ್ಥ ಬೋಧಕವಾದ ಮಂತ್ರದಿಂದ ವಿಸರ್ಜನೆಮಾಡಬೇಕು.

ಹಿಂ ಚಂಡಹಿಂಗಳಾಯ ಕತಃ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯಮಂತ್ರಃ

ಏತಸ್ಯ ಪ್ರತ್ಯಹಂ ಕುರ್ವಾದ್ರವಿವಾಸರ ಏವ ಚ |

ಸಕ್ಯದ್ವಾ ಯೋ ವಿಧಾನಂ ಚ ತಸ್ಯ ಪುಣ್ಯಫಲಂ ಶೃಣು || ೧೧೭ ||

ಅಯುರಾರೋಗ್ಯೈಶ್ಚೈಶ್ಚರ್ಮಂ ಬಲಂ ತೇಜೋ ಯಶಸ್ತಥಾ |

ಪುತ್ರಾನ್ ಪ್ರಾಪ್ನೋತ್ಯಪುತ್ರಶ್ಚ ಸೂರ್ಯಲೋಕಂ ಸಗಚ್ಛತಿ || ೧೧೮ ||

(ಅಷ್ಟ ಪುಸ್ತಿಕಾವಿಧಿಃ)

|| ದೇವಾ ಊಚುಃ ||

ಅರ್ಕೇ ಕಾರ್ಯಾ ಸದಾ ಭಕ್ತಿಃ ಸರ್ವಕಾಲಮತಂದ್ರಿತ್ರೈಃ |

ಆಚಾರ್ಯಸ್ಯ ಗುರುಣಾಂ ಚ ರವಿಶಾಸ್ತ್ರವಿದಾಂ ತಥಾ || ೧೧೯ ||

ಪಂಚಮ್ಯಾಂ ತು ಹವಿರ್ಭುಕ್ತ್ವಾ ಸಾಯಂ ದಶನಧಾವನಂ |

ಭಕ್ಷಯಿತ್ವಾ ತು ಗೃಹ್ಣೀಯಾತ್ ವ್ರತಂ ನಿಯಮಪೂರ್ವಕಂ || ೧೨೦ ||

ವ್ಯಾಯಾಮಮೈಥುನಕ್ರೋಧಾನ್ಮತ್ಸ್ಯಂ ಮಾಂಸಂ ಚ ಗೃಂಜನಂ |

ಹಿಂಸಾಮಧುಶಿಲಾಪೃಷ್ಠನಿವೃತ್ತಂ ಕಾಂಸ್ಯಭೋಜನಂ || ೧೨೧ ||

೧೧೭-೧೧೮. ಈ ರೀತಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಯಾರು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಅಥವಾ ಭಾನು ವಾರದಲ್ಲಾದರೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡುವರೋ, ಅವರಿಗೆ ಅಯುಸ್ಸು, ಆರೋಗ್ಯ ಐಶ್ವರ್ಯ, ಬಲ, ತೇಜಸ್ಸು, ಕೀರ್ತಿ, ಪುತ್ರಸಂಪತ್ತು ಮುಂತಾದುವುಗಳು ಲಭಿಸುವುವು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಲೋಕವೂ ಸಹ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು.

೧೧೯-೧೨೦. ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ, ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯವಿಷಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅರಿತಿರುವಂತಹ ಪೂಜ್ಯರಲ್ಲಿಯೂ, ಸೂರ್ಯದೇವನಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವದಾ ಸ್ಥಿರವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಡಬೇಕು. ಸೂರ್ಯವ್ರತಮಾಡುವವರು, ಪಂಚಮಿಯದಿನ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸಿ, ಸಾಯಂಕಾಲ ದಂತಧಾವನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಂದಿನಿಂದಲೇ ವ್ರತವನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಆರಂಭಿಸಬೇಕು.

೧೨೧-೧೨೨. ಷಷ್ಠಿಯದಿನ, ವ್ಯಾಯಾಮ, ಸ್ತ್ರೀಸಂಭೋಗ, ಕ್ರೋಧ, ಮತ್ಸ್ಯ, ಮಾಂಸ, ಮದ್ಯ, ಹಿಂಸಾಕಾರ್ಯಗಳು, ಜೇನುತುಪ್ಪದಸೇವನೆ, ಪ್ರಾಣಿಗಳಮೇಲೆ

ಉದಕ್ಯಾಃ ಸ್ಪರ್ಶನಂ ತೈಲಂ ಸರ್ವನಿರ್ಮಾಲ್ಯಲಂಘನಂ ।

ಪಷ್ಕಾಂ ತು ವರ್ಜನೀಯಾನಿ ಸಪ್ತಮ್ಯಾಂ ಚೈವ ದೀಪ್ತಿತಃ ॥ ೧೨೨ ॥

ಸಕಲೋ ನಿಷ್ಕಲಃ ಸೂರ್ಯ ಇತ್ಯುಕ್ತಂ ಹಿ ತ್ವಯಾ ವಿಭೋ ।

ಸಕಲಂ ನಿಷ್ಕಲಂ ಚೈವ ಸಮಾಖ್ಯಾತುಮಿಹಾರ್ಹಸಿ ॥ ೧೨೩ ॥

॥ ದೇವ ಉವಾಚ ॥

ಸಕಲೋ ನಿಷ್ಕಲಶ್ಚೈವ ಯಥಾ ಸೂರ್ಯಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ ।

ಕಥ್ಯಮಾನಂ ಮಯಾ ಸರ್ವಂ ನಿಬೋಧತ ತಥಾ ಸುರಾಃ ॥ ೧೨೪ ॥

ನಿರ್ವ್ಯಾಪಾರಂ ತಥಾಭೂತಮುಸೀತ್ಸರ್ವಮಿದಂ ಜಗತ್ ।

ನಿರ್ದ್ರೋಹಮಮಲಂ ಜ್ಞಾನಂ ನಿರಾನಂದಂ ನಿರಾತ್ಮಕಂ ॥ ೧೨೫ ॥

ಕುಳಿತು ಪಯೋಗಮಾಡುವುದು. ಕಂಚಿನ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಉಟಮಾಡುವುದು, ಬಹಿಷ್ಕೇಯಾದ ಸ್ತ್ರೀಯು ಸ್ಪರ್ಶನ, ಅಭ್ಯಂಜನಸ್ನಾನ, ನಿರ್ಮಾಲ್ಯತೀರಸ್ಸಾರ, ಇಂತಹ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಸಪ್ತಮಿಯದಿನವೇ ಸೂರ್ಯವ್ರತ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೧೨೩. ಒಂದುಸಾರಿ ದೇವತೆಗಳು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ, ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ನಿನ್ನನ್ನು ಕಲಾತ್ಮಕನೆಂದೂ, ಕಲಾರಹಿತನೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಿರುವರು. ದೇವ ದೇವನೇ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಕಲಾಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಕಲಾರಾಹಿತ್ಯ ಇದನ್ನು ದಯೆಯಿಂದ ವಿವರಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಗ ಸೂರ್ಯದೇವನು ಹೀಗೆಂದು ಉಪ ದೇಶಿಸಿದನು.

೧೨೪-೧೨೫. ಎಲೈ ದೇವತೆಗಳರಾ, ಸೂರ್ಯದೇವನು ಸಕಲನೂ, ನಿಷ್ಕಲನೂ ಹೇಗೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಈಗ ವಿವರಿಸುವೆನು. ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಕೇಳಿರಿ. ಈ ಜಗತ್ತೆಂಬುದು ವ್ಯಾಪಾರ ರಹಿತವಾದದ್ದು, ದ್ರೋಹವನ್ನರಿಯದುದು. ಜ್ಞಾನರೂಪಿಯಾಗಲಿ, ಆನಂದ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಆತ್ಮವಸ್ತುವಾಗಲಿ ಈ ಜಗತ್ತಲ್ಲ.

ಅವ್ಯಕ್ತಂ ಕಾರಣಂ ಯತ್ಪನ್ನಿತ್ಯಂ ಸದಸದಾತ್ಮಕಂ ।

ಪ್ರಧಾನಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಚೇತಿ ಯಮಾಹುಸ್ತತ್ಸಚಿಂತಕಾಃ ॥ ೧೨೬ ॥

ಗಂಧವರ್ಣರಸೈರ್ಹೀನಂ ಶಬ್ದಸ್ಪರ್ಶವಿವರ್ಜಿತಂ ।

ಜಗದ್ಭೂತಾನಿ ತು ಸರ್ವಾರ್ಥಂ ದೇವಶಕ್ಯಂ ಸನಾತನಂ ॥ ೧೨೭ ॥

ಯಮಾಹುಸ್ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಪರಮಂ ಕಾರಣಂ ಮಹತ್ ।

ಅಯಮಾದ್ಯಮಜಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ತ್ರಿಗುಣಂ ಪ್ರಭವಾವ್ಯಯಂ ॥ ೧೨೮ ॥

ಯಮಾಹುಃ ಪುರುಷಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಪರಮಂ ಪರಮೇಶ್ವರಂ ।

ಯೇನಾತ್ಮನಾ ಸರ್ವಮಿದಂ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪ್ತಂ ಚರಾಚರಂ ॥ ೧೨೯ ॥

ಜಗತ್ಪೃಷ್ಠಿಕ್ಷಯಾವ್ಯಕ್ತಶ್ಚೋದಿತಃ ಸ ತದಾ ಸ್ವಯಂ ।

ಮಹದಾದಿಗುಣೈರ್ಯುಕ್ತಸ್ತೇಜೋರೂಪ ಸಮನ್ವಿತಃ ॥ ೧೩೦ ॥

೧೨೬-೧೨೭. ಅಂತಹ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಅವ್ಯಕ್ತಕಾರಣವೂ, ಸದಸದಾತ್ಮಕವೂ, ಆಗಿ ಯಾರನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿ, ಪ್ರಧಾನ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುವರೋ ಅವನೇ ಸೂರ್ಯ ದೇವನು. ಗಂಧ, ವರ್ಣ, ರಸ, ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ ಮುಂತಾದ ಪಂಚಭೂತದ ವಿಷಯ ಗಳಿಗೆ ಸೂರ್ಯಪರಮಾತ್ಮನು ಆಶ್ರಯವಿತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಂತೂ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮೂಲಕಾರಣ ನೆನಿಸಿ ಸರ್ವಾರ್ಥಸಾಧನೆಗೂ ಪ್ರೇಜ್ಯನೆನಿಸಿ, ಸನಾತನನಾಗಿರುವವನು ಈ ಮಹಾ ಮಹಿಮನು.

೧೨೮-೧೩೦. ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಮೂಲಕಾರಣನೆನಿಸಿ, ಅಜರಾಮರಣ ನೆನಿಸಿ, ಅಜರಾಮರಣನಾಗಿ ಸತ್ತ್ವರಜಸ್ವಮೋಗುಣರೂಪಿಯಾಗಿಯೂ, ನಾಶರಹಿತ ನಾಗಿಯೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪಿಯಾಗಿಯೂ, ಇರುವವನೇ ಸೂರ್ಯಪರಮಾತ್ಮನು ಅವನನ್ನೇ ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದೂ, ಪರಮೇಶ್ವರನೆಂದೂ, ಹೇಳುವರು. ಆ ಪರ ಮಾತ್ಮನೇ ಈ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಜಗದ್ರೂಪದಿಂದ ಪರಿಣತನಾಗಿರುವನು. ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಅವ್ಯಕ್ತಕಾರಣನೆನಿಸಿ, ಮಹದಾದಿ ಸಕಲ ಗುಣಗಳಿಂದಲೂ, ತೇಜೋರೂಪದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವವನೇ ಈ ಸೂರ್ಯದೇವನು

ಅವ್ಯಕ್ತಂ ಕಾರಣಂ ಯತ್ತದುದ್ಧಿಷ್ಟಂ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕಂ ।
ಸ್ವಯನೋಕ್ತಾಗ್ರಮಾಪನ್ನಂ ಖಖೋಲ್ಕಮಿತಿ ತತ್ಸ್ಮೃತಂ ॥ ೧೩೧ ॥

ಯೋಗಮಾಸ್ಥಾಯ ಪರಮಂ ಸ ವೇದಸ್ಸರ್ವತತ್ತ್ವವಿತ್ ।
ತತಃ ಪ್ರಜಾಸ್ತೃಷ್ಟಮನಾಃ ಸಸರ್ಜ ಸಲಿಲಂ ಪುನಃ ॥ ೧೩೨ ॥

ಅಪ ಏಕಾರ್ಣವೇ ಚೈವ ಯದಸ್ಯಾಯತನಂ ಗತಃ ।
ನಾರಾಸ್ತೃಷ್ಟೈಕರಣೇ ತೇನ ನಾರಾಯಣಸ್ತು ಸಃ ॥ ೧೩೩ ॥

ಏಕಾರ್ಣವೇ ತತಸ್ತಸ್ಮಿನ್ನಿರ್ವಿಭಾಗೇ ಸಮಂತತಃ ।
ನಾರಾಯಣಃ ಖಖೋಲ್ಕೋಸೌ ಸುಷ್ವಾಪ ಸಲಿಲೇ ರವಿಃ ॥ ೧೩೪ ॥

ದಿವ್ಯಂ ಶತಸಹಸ್ರಂ ಚ ವತ್ಸರಾಣಾಂ ತದಾಂಭಸಿ ।
ತೇಜೋರೂಪೇಣ ಮಹತಾ ನ್ಯವಸತ್ಸಲಿಲೇ ಸ್ವಯಂ ॥ ೧೩೫ ॥

೧೩೧-೧೩೨. ಸೂರ್ಯದೇವನು ಸಕಲ ಲೋಕಕ್ಕೂ ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ ಕಾರಣನೆನಿಸಿ, ಸತ್ತ್ವರಜಸ್ತಮೋಗುಣಭರಿತನಾಗಿ, ಸಜಾತೀಯದ್ವಿತೀಯರಹಿತನಾಗಿ ಖಖೋಲ್ಕ ರೂಪಿಯಾಗಿರುವನು. ಅಂತಹ ದೇವದೇವನೆನಿಸಿದ ಸೂರ್ಯಪರಮಾತ್ಮನು ಲೋಕ ಸೃಷ್ಟಿಕಾವನಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಯೋಗವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ, ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ಜಲರಾಶಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದನು.

೧೩೩-೧೩೪. ಆ ಜಲರಾಶಿಯು ಜಗತ್ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದಿತು. ಅದೇ ಸೂರ್ಯ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಆದಿಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಹಾಗೆ ನರಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣಭೂತವಾದ ಜಲ ರಾಶಿಗೆ ನಾರಾ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅದನ್ನೇ ಸ್ಥಾನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡುದರಿಂದ ಸೂರ್ಯಭಗವಾನನಿಗೆ ನಾರಾಯಣನೆಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಅಂತಹ ಖಖೋಲ್ಕ ರೂಪಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನು ಅಂತಹ ಜಲರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಗನಿದ್ದೆಮಾಡಿದನು.

೧೩೫-೧೩೬. ಹಾಗೆ ಜಲರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ನೂರುಸಾವಿರ ದೇವವರುಷ ಪರ್ಯಂತ ನಿದ್ರಿಸಿದನು. ಆಗ ಸ್ವಾಮಿಯ ಆಕಾರವು ಕೇವಲ ತೇಜೋಮಯವಾಗಿದ್ದಿತು.

ತತಃ ಕಾಲೇ ವ್ಯತೀತೇ ತು ಕೃತ್ವಾತ್ಮಂದಂ ಹಿರಣ್ಮಯಂ ।

ಆತ್ಮಾನಂ ಸೃಷ್ಟ್ವಾನಾಂಸ್ತತ್ರಾನೈಕಶಕ್ತಿಸಮನ್ವಿತಃ ॥ ೧೩೬ ॥

ಪಂಚಾನಾಂ ತು ಸುಖಾದೀನಾಂ ಕಾರಣಂ ಹಿ ಯತಸ್ಸ್ಮೃತಃ ।

ಖಖೋಲ್ಕ ಇತಿ ತೇನಾಸೌ ನಿಗಮಜ್ಞೈರುದಾಹೃತಃ ॥ ೧೩೭ ॥

ಹಿರಣ್ಯೇನ ಚ ಗರ್ಭಸ್ಥೋ ಯಸ್ಮಾದೇಷ ಸಮಾವೃತಃ ।

ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ ಇತ್ಯೇವಂ ತಸ್ಮಾತ್ಸ ತು ನಿಗದ್ಯತೇ ॥ ೧೩೮ ॥

ಬೃಹತ್ವಾದ್ಬೃಹಣತ್ವಾ ದ್ವಾಬ್ರಹ್ಮಾಸೌ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ ।

ಪುರೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠೀ ತತ್ವಾಚ್ಚ ಪುರುಷತ್ವಮುಪಾಗತಃ ॥ ೧೪೦ ॥

ದೇವೇಷು ಚ ಮಹಾನ್ ದೇವೋ ಮಹಾದೇವಸ್ತತ್ಸ್ಮೃತಃ ।

ಸ ದೇಶತ್ವಾಚ್ಚ ಲೋಕಾನಾಮವಶ್ಯತ್ವಾನ್ಮಹೇಶ್ವರಃ ॥ ೧೪೧ ॥

ಅಷ್ಟು ಕಾಲವು ಕಳೆದಮೇಲೆ, ಹಿರಣ್ಯವನ್ನೇ ಗರ್ಭವನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ ಒಬ್ಬ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೂ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದನು.

೩೮-೪೦. ಜನನ, ಸುಖ, ದುಃಖ, ಮರಣ, ಮುಕ್ತಿ ಈ ಐದು ಅವಸ್ಥೆಗಳಿಗೂ ಆ ಶಕ್ತಿಯು ಕಾರಣವಾದ್ದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಖಖೋಲ್ಕವೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಯೇ ಕೊಟ್ಟನು. ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿರಣ್ಯವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದುದರಿಂದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಹಿರಣ್ಯ ಗರ್ಭನೆಂದೂ, ಬೃಹದ್ರೂಪಿಯಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನೆಂದೂ, ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೃದಯಕುಹರ ದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವುದರಿಂದ ಸೂರ್ಯಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಪುರುಷನೆಂದೂ ಹೆಸರಾಗಿರುವುದು.

೧೪೧-೧೪೨. ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಈತನು ದೊಡ್ಡವನಾದುದರಿಂದ ಮಹಾದೇವನೆಂದೂ, ಸಕಲ ಪ್ರಪಂಚವೂ ತಾನೇ ಆಗಿ, ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಒಡೆಯನೆನಿಸಿರುವನೂ ತಾನೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಮಹೇಶ್ವರನೆಂದೂ ಹೆಸರು. ಸಕಲ ಪ್ರಜೆಗಳೂ

ಯಾತಿ ಯಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಜಾಸ್ಸರ್ವಾಃ ಪ್ರಜಾಪತಿರಿತಿ ಸ್ತುತಃ |

ಸ್ವಯಂ ಬಭೂವ ಪೂರ್ಣತ್ವಾತ್ಸ್ವಯಂಭೂರಿತಿ ವಿಶ್ರುತಃ || ೧೪೨ ||

ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾ ಪುರುಷಃ ಸಹಸ್ರಪಾತ್ಸಹಸ್ರಭುಕ್ |

ಸಹಸ್ರಬಾಹುಃ ಪ್ರಥಮಃ ಪುರುಷೋಸೌ ನಿಗದ್ಯತೇ || ೧೪೩ ||

ಯತ್ಪಿಂಚಿದ್ಧೃಶ್ಯತೇ ಲೋಕೇ ತೇಜೋರೂಪಂ ಪ್ರಕಾಶಕಂ |

ಖಖೋಲ್ಕ ಇತಿ ತತ್ಸರ್ವಂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಂ ಲೋಕಕಾರಣಂ || ೧೪೪ ||

ಸರ್ವೋಪಾಧಿವಿನಿರ್ಮುಕ್ತಂ ನಿತ್ಯಂ ಸದಸದಾತ್ಮಕಂ |

ವಿಜ್ಞಾನಮಾತ್ರಮನ್ಯಕ್ತಂ ತನೂಪುಃ ಕಾರಣಂ ಪರಂ || ೧೪೫ ||

ಆ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿನಿಂದಲೇ ಆವಿರ್ಭವಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಜಾಪತಿಯೆಂದೂ, ಪೂರ್ಣನಾಗಿ ತಾನೇ ಉದಯಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ವಯಂಭುವನೆಂದೂ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ.

೧೪೩-೧೪೪. ಈ ಪುರುಷನು, ಸಹಸ್ರ ಶಿರಸ್ಸುಗಳಿಂದಲೂ, ಸಾವಿರ ಪಾದಗಳು, ಸಾವಿರ ನಾಲಗೆಗಳು, ಸಹಸ್ರತೋಳುಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲದೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ತೇಜಸ್ಸು ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದರೂ, ಆ ತೇಜಸ್ಸಿಗೆ ಮೂಲ ಭೂತವಾದದ್ದೇ ಖಖೋಲ್ಕ ಶಕ್ತಿಯು. ಸಕಲ ಲೋಕದ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಖಖೋಲ್ಕ ಶಕ್ತಿಯೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ.

೧೪೫-೧೪೬. ಅದರಲ್ಲಿ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಅವ್ಯಕ್ತಕಾರಣವು ಸಕಲ ವಿಧವಾದ ಉಪಾಧಿಗಳಿಂದಲೂ ನಿರ್ಮುಕ್ತವಾದದ್ದು. ಅದು ಸತ್, ಅಸತ್, ಏತದ್ವಯಾತ್ಮಕವಾದದ್ದು. ವಿಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪವೇ ಅದು. ಅವ್ಯಕ್ತವೇ ಸಕಲ ಜಗನ್ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೂ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಇಂತಹ ಅವ್ಯಕ್ತವು ಪ್ರಕೃತ್ಯಾತ್ಮನಾಪರಿಣಿತವಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮವೇ ಉತ್ಪತ್ತಿ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸತ್, ಅಸತ್ ಮುಂತಾದ ಧರ್ಮಗಳೂ, ಸತ್ತ್ವರಜಸ್ತಮೋ ರೂಪವಾದ ತ್ರಿಗುಣಗಳೂ

ಅನ್ಯಕ್ತಾತ್ಪ್ರಕೃತಿರ್ಜಜ್ಞೇ ಮಹಾಂಸ್ತು ಸದಸದ್ಗುಣಃ ।

ಮಹತ್ತತ್ತ್ವಾದಹಂಕಾರಸ್ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಚ ॥ ೧೪೬ ॥

ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಚ ತನ್ಮಾತ್ರಂ ಸನ್ನಿವೇಶ್ಯಾತ್ಮನಿ ಪ್ರಭುಃ ।

ಸೃಷ್ಟವಾನ್ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಖಖೋಲ್ಕುಃ ಪುರುಷಃ ಪ್ರಭುಃ ॥ ೧೪೭ ॥

ಖಖೋಲ್ಕುಃ ತ್ವಾರಣಾದ್ಯಸ್ಮಾದನ್ಯಕ್ತಾಂತಂ ಚತುರ್ವಿಧಂ ।

ಜಗದ್ಭ್ರೂತಂ ಸಮುತ್ಪನ್ನಂ ವಿಕಾರೈರ್ಮಹದಾದಿಭಿಃ ॥ ೧೪೮ ॥

ಸ ಯದಾ ಮನಸಾ ಸಾರ್ಥಂ ಸಂಯೋಗಮಧಿಗಚ್ಛತಿ ।

ತದಾ ಹಿ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಪ್ರವೃತ್ತಿರುಪಜಾಯತೇ ॥ ೧೪೯ ॥

ಆತ್ಮನೋ ದಿವಸಸ್ಯಾಂತೇ ಸರ್ವಕರ್ಮಾತ್ಮನಃ ಸ್ವಯಂ ।

ಯಸ್ಸಮಾರೋಪ್ಯಾತ್ಮಸುಖಂ ತೇಜೋರಾಶಿಃ ಸ್ವಪಿತ್ಯಸೌ ॥ ೧೫೦ ॥

ಅಡಗಿವೆ. ಅದರಿಂದ ಮಹತ್ತತ್ತ್ವವೂ, ಮಹತ್ತತ್ತ್ವದಿಂದ ಅಹಂಕಾರವೂ, ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾದುವು.

೧೪೬-೧೪೮. ಪಂಚಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ, ಪಂಚಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ, ಪಂಚತನ್ಮಾತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಖಖೋಲ್ಕುರೂಪಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಸಮಸ್ತಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದನು.

೧೪೯-೧೫೦. ಖಖೋಲ್ಕುರೂಪಿಯಾದ ಪುರುಷನು ಯಾವಾಗ ಮನಸ್ಸಿನೊಡನೆ ಸಂಯೋಗವಾಗುವನೋ, ಆಗಲೇ ಪ್ರಪಂಚ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದಗುವುದು. ಅನೇಕ ಮಾನುಷ ದಿನಗಳು ಅಂದರೆ ಆತ್ಮದಿನವೊಂದು ಕಳೆದಮೇಲೆ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಐಕ್ಯಗೊಳಿಸಿ ಕೇವಲ ತೇಜೋರಾಶಿಯಂತೆ ಜಲರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಗನಿದ್ದೆಮಾಡುವನು.

ಪ್ರತಿಬುದ್ಧಃ ಪುನರಸೌ ಮಹಾಭೂತಾದಿಭಿಸ್ಸಹ |

ಕರೋತಿ ಸರ್ಗಂ ಸ ತದಾ ಗುಣತ್ರಯಸಮನ್ವಿತಂ

|| ೧೫೦ ||

ಏವಂ ವಿಧಶ್ಚ ಸಸ್ತಾಶ್ಚಃ ಸಹಸ್ರಕಿರಣೋಹ್ಯಸೌ |

ಸೃಜತಿ ಗ್ರಸತೇ ಚೈವ ಜಗತ್ಸರ್ವಂ ಚರಾಚರಂ

|| ೧೫೧ ||

ತಪತಿ ಪ್ರಕಾಶತೇ ಚೈವ ಸ ಚ ಗರ್ಜತಿ ವರ್ಷತಿ |

ಸ ಏವ ತೋಯಸ್ಯ ಪತಿಸ್ಸಂಭೃತೋ ವಡವಾನಲಃ

|| ೧೫೨ ||

ಕಾಲಾಗ್ನಿ ರುದ್ರೋ ವಿಖ್ಯಾತಸ್ತ ಚ ಸ್ಯಾನ್ನಿಲಲೋಹಿತಃ |

ಸರ್ವತೇಜೋಧಿಪೋ ಯೋಗೀ ಮಹಾಲ್ಲೋಕಶ್ಚ ಸ ಸ್ಕೃತಃ

|| ೧೫೩ ||

ಅನಾದಿನಿಧನೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಕ್ಷರಶ್ಚಾಕ್ಷರ ಏವ ಚ |

ತಸ್ಮಾತ್ಪರತರೋ ನಾಸ್ತಿ ದೇವಾನಾಮಪಿ ದೈವತಂ

|| ೧೫೪ ||

೧೫೦-೧೫೩. ಯೋಗನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚಿತ್ತ ಈ ಪುರುಷನು ಮತ್ತೆ ಮಹಾ ಭೂತಾದಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ತನ್ನೂಲಕ ಮತ್ತೆ ಗುಣತ್ರಯವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿ ಲೋಕವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುವನು. ಈ ರೀತಿ ಏಳು ಕುದುರೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ರಥವುಳ್ಳ ಸಹಸ್ರ ಕಿರಣಾತ್ಮಕನಾದ ಸೂರ್ಯದೇವನು ಇದೇ ರೀತಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಲೂ ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತಲೂ ಇರುವನು.

೧೫೩-೧೫೪. ಈ ಸೂರ್ಯದೇವನೇ ಲೋಕವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುಡುವನು. ಪ್ರಕಾಶ ಗೊಳಿಸುವನು. ಗರ್ಜನ, ವರ್ಷಣಾದಿಗಳಿಂದ ಲೋಕವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುಂದುವರಿಸುವನು. ಜಲಾಧಿಪತಿಯೂ, ಜಲಪಾನಮಾಡುವ ವಡಬಾಗ್ನಿಯೂ ಈತನೇ. ಈತನನ್ನೇ ಕಾಲಾಗ್ನಿ ರುದ್ರನೆಂದೂ, ನಿಲಲೋಹಿತನೆಂದೂ, ಸರ್ವತೇಜೋಧಿಪತಿಯೆಂದೂ, ಮಹಾಯೋಗಿಯೆಂದೂ, ಜಗದ್ರೂಪಿಯೆಂದೂ ಹೇಳುವರು.

೧೫೪-೧೫೬. ಈ ಸೂರ್ಯದೇವನಿಗೆ ಆದ್ಯಂತಗಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜಗದ್ರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ, ನಾಶರಹಿತನಾಗಿದ್ದರೂ, ನಾಶಸಹಿತನಂತೆ ಕಂಡುಬರುವನು. ಇವನಿಗೆ

ತೇನ ಸೃಷ್ಟಮಿದಂ ಸರ್ವಂ ಜಗತ್ಸ್ಯಾ ವರಜಂಗಮಂ ।
ಸರ್ವಾತ್ಮಾನಂ ಚ ತಂ ಯಾಂತಿ ಪ್ರಲಯೇ ಸಮುಪಸ್ಥಿತೇ ॥ ೧೫೬ ॥

ಸಂತಾಪಯತಿ ಲೋಕಾಂಸ್ತ್ರೀಂಶ್ಚಿತ್ರಭಾನುಸ್ಪೃಶತ್ಮಿಭಿಃ ।
ವರ್ಣಾಷಾಂ ಸರ್ವಕಾಮಾನಾಂ ಪರ್ಜನ್ಯ ಇತಿ ಸ ಸ್ಮೃತಃ ॥ ೧೫೭ ॥

ತೇಜೋರೂಪೇಣ ಮಹತಾ ಬಾಹ್ಯತಶ್ಚಾಪಿ ತೇನ ವೈ ।
ಯುಗಾಂತವಹ್ನಿನಾ ಸರ್ವಮಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಮಾವೃತಂ ॥ ೧೫೮ ॥

ಸಂಹಾರಕಾಲೇ ಚ ಜಗದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಾ ಸಂವರ್ತಕೋನಲಃ ।
ಭಸ್ಮೀಕರೋತಿ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರೂಪಕೈಃ ॥ ೧೫೯ ॥

ಸ್ವರ್ಗಧಾರಣವಿದ್ಯಾತಃ ಸಂಹಾರಾನ್ ಪ್ರಕರೋತಿ ಸಃ ।
ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಿಷ್ಣುಃ ಖಖೋಲ್ಕಸ್ವ ರೂಪಕೈರ್ಜಗತಃ ಕ್ರಮಾತ್ ॥ ೧೬೦ ॥

ದೊಡ್ಡವನೆನಿಸಿದ ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಸ್ಥಾವರ
ಜಂಗಮಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಈತನಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟವಾಗಿರುವುದು. ಮತ್ತು
ಈತನಲ್ಲಿಯೇ ಲಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು.

೧೫೬-೧೫೮. ಸೂರ್ಯದೇವನು ತ್ರಿಲೋಕಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಸಂತಾಪ
ಗೊಳಿಸುವನು. ಮತ್ತು ಸರ್ವಲೋಕಗಳಿಗೂ ಹಿತಕರವಾಗುವಂತೆ ಮಳೆಯನ್ನು
ಪರ್ಜನ್ಯರೂಪದಿಂದ ಸುರಿಸುವನು. ಮಹದ್ರೂಪವಾದ ತೇಜಸ್ವಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ
ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿದವನಾಗಿ, ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರಳಯಕಾಲಾಗ್ನಿಯ
ರೂಪದಲ್ಲಿ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿಬಿಡುವನು.

೧೫೯-೧೬೦. ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಳಯಾಗ್ನಿಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ,
ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರೂಪದಿಂದಲೂ, ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುಡುವವನೂ ಈತನೇ.
ಹೀಗೆ ನಾಶಮಾಡಿದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಮತ್ತೆ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿ, ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ರುದ್ರರೂಪ
ದಿಂದ ಖಖೋಲ್ಕ ಪುರುಷನೇ ಆಗಿ ಮತ್ತೆ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸುವನು.

ಉದ್ಯನ್ ಸ ಪೂರ್ವದಿಗ್ಭಾಗೇ ಗಚ್ಛಂಶ್ಚಾಪಿ ಸಪಶ್ಚಿಮೇ |
ಮೇರುಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಕುರ್ವನ್ ಜಗತ್ಸರ್ವಂ ಪ್ರಕಾಶತೇ || ೧೬೧ ||

ಸರ್ವಭೂತಶರೀರಾಣಿ ಯಸ್ಮಾದಾವೃತ್ಯ ತಿಷ್ಠತಿ |
ಅರುಣಃ ಕೀರ್ತಿತಸ್ತೇನ ದೇವೋಸೌ ಸರ್ವಲೋಕಧೃಕ್ || ೧೬೨ ||

ಶಶ್ವಚ್ಛ ಜಾಯತೇ ಯಸ್ಮಾಚ್ಛಶ್ವತ್ಸಂತಿಷ್ಠತೇ ಚ ಯತ್ |
ತಸ್ಮಾತ್ಸ ವೈ ಸ್ತುತಸ್ಸೂರ್ಯೋ ನಿಗಮಜ್ಞೈರ್ಮುನೀಷಿಭಿಃ || ೧೬೩ ||

ಅಂಶವಃ ಕಿರಣಾಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ ಸ್ತುತಸ್ತೇನಾಂಶುಮಾನಿತಿ |
ಐಶ್ವರ್ಯಂ ಪರಮಂ ತಸ್ಯ ವಶಗಾಶ್ಚ ಸುರಾಸುರಾಃ || ೧೬೪ ||

ಇದೀತಿ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯೇ ಧಾತುರಿದ್ರಸ್ತತಸ್ಸ್ಮೃತಃ |
ಅವತೀಮಾಂಸ್ತು ಲೋಕಾಂಸ್ತ್ರೀನ್ಯಸ್ಮಾದೇಷ ಪರಿಭ್ರಮನ್ || ೧೬೫ ||

೧೬೧-೧೬೨. ಈ ಸೂರ್ಯದೇವನು ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಪೂರ್ವದಿಗ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸುತ್ತಲೂ, ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಲೂ, ಮೇರುಪರ್ವತವನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಲೋಕವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬೆಳಗಿಸುವನು. "ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಕನಾಗಿ ನಿಂತಿರುವುದರಿಂದ ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ಅರುಣನೆಂದೂ, ಸರ್ವಲೋಕಧಾರಿಯೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

೧೬೩-೧೬೪. ಉದಯಾಸ್ತಗಳು ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ಜನರಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವುದರಿಂದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಇವನನ್ನು ಸೂರ್ಯನೆಂದು ವ್ಯವಹರಿಸುವರು. ಅಂಶಗಳೆಂದರೆ ಕಿರಣಗಳು. ಇಂತಹ ಸಹಸ್ರಾರು ಕಿರಣವುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದ ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ಅಂಶುಮಾನ್ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವರು. ಸಕಲ ದೇವಾಸುರರೂ ಸಹ ಈ ದೇವನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದೇ ನಿಖಿಲೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವರು.

೧೬೫-೧೬೬. ಇದಿ, ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯ ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ ನಿಷ್ಪನ್ನವಾದ ಇಂದ್ರ ಶಬ್ದವು ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯಪ್ರದನಾದ ಈ ಸೂರ್ಯದೇವನಿಗೇ ಸಲ್ಲುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಅವ,

ಅನೇಕಿ ರಕ್ಷಣೇ ಧಾತುಸ್ತಸ್ಮಾತ್ ಚ ರವಿಃಸ್ತುತಃ |

ಗಭಸ್ತಿಭಿಸ್ಸಮಾಯೋಗಾದ್ಭಸ್ತೀ ದೇವ ಉಚ್ಯತೇ || ೧೬೬ ||

ಸಂಯಚ್ಯತೇ ಯತಸ್ಸರ್ವಾನ್ಯಮಸ್ತೇನ ಸ ಉಚ್ಯತೇ |

ಪ್ರಜಾಸ್ಸಂಸೃಜತೋ ರೇತಃ ಸ್ವರ್ಣಮಸ್ಯಾದ್ರವತತ್ಪುರಾ |
ಸುವರ್ಣರೇತಾಸ್ತತೋ ದೇವೈಃ ಕೀರ್ತಿತೋಸಾ ದಿವಾಕರಃ || ೧೬೭ ||

ಸೃಜತೇಷು ಪ್ರಜಾಸ್ಸಂಸೃಜೋ ಯಸ್ಮಾತ್ತ್ವಷ್ಟಾ ತತಃ ಸ್ತುತಃ |

ತ್ವಷ್ಟೃತ್ವೇನಾಪಿ ಯತ್ಸರ್ವಮಾಪಧೀಷ್ಟೇವ ಯಃ ಸ್ಥಿತಃ || ೧೬೮ ||

ಸ್ನೇಹೇನ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಯಸ್ಮಾದ್ಭಜತಿ ಭಾಸ್ಕರಃ |

ಬಂಧುಭೂತೋ ಹಿ ಜಗತೋ ಮಿತ್ರಸ್ತೇನ ಸ ಕೀರ್ತಿತಃ || ೧೬೯ ||

ಯಸ್ಮಾಜ್ಜಾತಮಿದಂ ಸರ್ವಮಾದಿತ್ಯೇನೇಹ ರಕ್ತಿಭಿಃ |

ಪ್ರವೇಶನಾದ್ವ್ಯಾಪನಾಚ್ಚ ವಿಷ್ಣುಸ್ತೇನ ಸ ಕೀರ್ತಿತಃ || ೧೭೦ ||

ರಕ್ಷಣೇ, ಎಂಬ ಧಾತು ನಿಷ್ಪನ್ನವಾದ ರವಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಲೋಕರಕ್ಷಕನಾದ ಈ ದೇವದೇವನಿಗೆ ಒಪ್ಪುವುದು. [ವರ್ಣವಿಪರ್ಯಯದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಶಬ್ದ] ಅನೇಕ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತನಾದ ಈ ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ಗಭಸ್ತೀ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು.

೧೬೬-೧೬೮. ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನಾದ್ದರಿಂದ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಯಮನೆಂದೂ ಹೆಸರುಂಟು. ಅಲ್ಲದೇ ಪ್ರಜಾಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಈ ದೇವನ ರೇತಸ್ಸು, ಸುವರ್ಣರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ ಸುವರ್ಣರೇತಸ್ಸು ಎಂಬ ಹೆಸರೂ, ಪ್ರಜಾಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದುದರಿಂದ ತ್ವಷ್ಟೃಎಂದು ಹೆಸರೂ ಈ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಸಲ್ಲುವುದು.

೧೬೯-೧೭೦ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದಲೂ ಸ್ನೇಹಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡುವವನಾದ್ದರಿಂದ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಭಾಸ್ಕರನೆಂದೂ, ಜಗತ್ತಿಗೇ ಬಂಧುಸ್ಥಾನನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮಿತ್ರನೆಂದೂ, ಸರ್ವವೂ ಸೂರ್ಯನಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಅದಿತನೆಂದೂ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುವೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವು.

ಪ್ರಣವೇನ ಸಮಾಯುಕ್ತಃ ಸಪ್ತಬೀಜಃ ಸ್ತೂತಸ್ತು ಸಃ |

ಮೂಲಮಂತ್ರಂ ಖಖೋಲ್ಕಸ್ಯ ದೇವಸ್ಯಾಮಿತತೇಜಸಃ || ೧೭೧ ||

ಪ್ರಣವೋ ದೀಪಕಸ್ತಸ್ಯ ಮಹಾರಃ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕಃ |

ಸ್ವಾಹಾಕಾರನಮಸ್ಕಾರೌ ಕುರ್ಯಾತ್ಪೂಜಾಪದೇ ಸ್ಥಿತೌ || ೧೭೨ ||

ವರ್ಣತ್ರಯಂ ತು ಯಚ್ಛೇಷಂ ಖಖೋಲ್ಕ ಇತಿ ಸಂಜ್ಞಿತಂ |

ತನ್ಮಹಾಭೂತಭೇದೈಸ್ತು ಭಿದ್ಯತೇ ಪಂಚಧಾ ಪುನಃ || ೧೭೩ ||

ಖಕಾರಃ ಖಂ ವಿನಿದಿಷ್ಟಂ ಸೂರ್ಯತ್ವಾತ್ಪಾರ್ಥಯೋಗತಃ |

ಅನಾದಿನಿಧನಂ ಶುದ್ಧಂ ತಸ್ಯ ಶಬ್ದಂ ಗುಣಂ ವಿದುಃ || ೧೭೪ ||

ಸಂಜ್ಞನಾತ್ಸರ್ವನಾಚ್ಛೈವ ಕಕಾರೋ ವಾಯುರುಚ್ಯತೇ |

ಸ್ವರ್ಶಸ್ತಸ್ಯ ಗುಣೋ ಜ್ಞೇಯಃ ಪೂರ್ವಶ್ವಾಸವಿಕಾರತಃ || ೧೭೫ ||

೧೭೧-೧೭೨. ಸೂರ್ಯಮೂಲಮಂತ್ರವಾದ ಖಖೋಲ್ಕಮಂತ್ರವು ಪ್ರಣವ ಯುಕ್ತವಾದರೆ ಸಪ್ತಬೀಜಮಂತ್ರವೆಂದು ಹೆಸರು. ಇದು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯ ವಾದದ್ದು. ಪ್ರತಿ ಬೀಜಮಂತ್ರಕ್ಕೂ ಪ್ರಣವ ಮಂತ್ರವೇ ಪ್ರಕಾಶಕವಾದದ್ದು. ಮಹಾರವು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದದ್ದು. ಪೂಜಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಹಾ ನಮಃ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಬರುವ ಅರ್ಥವು ಪ್ರಣವಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುವುದು.

೧೭೩-೧೭೪. ಪ್ರಣವವೇ ಮೂರಕ್ಷರದ ಮಂತ್ರ. ಇನ್ನು ಉಳಿದ ಮೂಲ ಮಂತ್ರವೇ ಖಖೋಲ್ಕವೆಂಬುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಹಾಭೂತಗಳ ಭೇದವಿಲ್ಲಾ ಅಡಗಿರುವುದು. ಮೊದಲಿನ ಖಕಾರವೇ ಆಕಾಶವಾಚಿಯು. ಈ ಶಬ್ದವು ಸೂರ್ಯಾರ್ಥ ಬೋಧಕವಾದುದು. ಇದು ಅದ್ವಂತರಹಿತವಾಗಿ, ಜನನಮರಣಾದಿಗಳಿಲ್ಲವೆ ಶಬ್ದ ಗುಣಕವಾದ ಆಕಾಶವೆನಿಸಿದೆ.

೧೭೫-೧೭೬. ಸೂರ್ಯನು ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕಕಾರವು ವಾಯು ಸಂಜ್ಞಕವಾಗಿರುವುದು. ಅದರ ಮುಖ್ಯ ಗುಣವೇ ಸ್ವರ್ಶವು. ಇನ್ನು ಉಚ್ಚಾರಣೆಯು

ಓಂಕಾರಸ್ತೇಜೋವಿಜ್ಞೇಯಂ ತಚ್ಚ ರೂಪಗುಣಂ ಸ್ತುತಂ ।

ವಿಕಾರಾತ್ಪೂರ್ವಯೋಗಶ್ಚ ತದ್ಗುಣಾಭ್ಯಾಂ ಚ ಸಂಶಯಃ ॥ ೧೭೬ ॥

ಲಪನಾತ್ಪ್ರಲಯಾಚ್ಛೇವ ಲಕಾರೋ ವರುಣಃ ಸ್ತುತಃ ।

ರಸೇನ ಪೂರ್ವೈಶ್ಚ ಗುಣೈರಪ್ಯುಕ್ತತ್ವಾಚ್ಚ ತುರ್ಗುಣಃ ॥ ೧೭೭ ॥

ಕಕಾರಾತ್ಸಂಸ್ಕೃತಾ ಪೃಥ್ವೀ ಪಿತ್ರಾ ಗಮ್ಯಗುಣಾ ತು ಸಾ ।

ಪೂರ್ವೈಶ್ಚ ತುರ್ಭಿಶ್ಚ ಗುಣೈರ್ಯುಕ್ತಾ ಪಂಚಗುಣಾ ಭವೇತ್ ॥ ೧೭೮ ॥

ಖಖೋಲ್ಕ ಇತಿ ಯತ್ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಪಂಚ ತತ್ ।

ಪ್ರಾಣಾದ್ಯಾನಾಯವಃ ಪಂಚ ತಥಾ ಬುದ್ಧೀಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಚ ॥ ೧೭೯ ॥

ಶ್ವಾಸವಿಕಾರದಿಂದ ಕಂಡು ಬರುವ ಓ ಕಾರವೇ ತೇಜಸ್ಸು. ಅದರ ಮುಖ್ಯ ಗುಣವೇ ರೂಪ. ಹೀಗೆ ಪೂರ್ವಯೋಗದಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶ, ತೇಜಸ್ಸು ಈ ಗುಣಗಳು ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವುವು.

೧೭೬-೧೭೮. ಮೂಲಮಂತ್ರವಿಹಿತವಾದ ಲ ಕಾ ರ ವು ಪ್ರಲಯವಾಚಿಯಾಗಿರುವುದು. ಅದೇ ವರುಣಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಅಕ್ಷರವು. ಅದರ ಮುಖ್ಯ ಗುಣವೇ ರಸ. ಅಂತೂ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ ಈ ನಾಲ್ಕುಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಮಂತ್ರವು ಚತುರ್ಗುಣಾತ್ಮಕವಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಉಳಿದಿರುವ ಕಕಾರವು ಪೃಥ್ವೀವಾಚಕವು. ಅದರ ಗುಣವಾದ ಗಂಧವು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪಂಚಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಪಂಚಭೂತಗಳೇ ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವುವು.

೧೭೯-೧೮೦. ಅಂತೂ ಪ್ರಕೃತಿ, ಮಹತ್, ಅಹಂಕಾರ, ಕಣ್ಣು, ಮೊದಲಾದ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಐದು, ವಾಕ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಐದು, ಉಭಯಸ್ವರೂಪವಾದ ಮನಸ್ಸು, ತನ್ಮಾತ್ರಿಗಳು ಐದು, ಆಕಾಶಾದಿ ಭೂತಗಳು ಐದು. ಜೀವಾತ್ಮನೂ ಸೇರಿ ಒಟ್ಟು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ತತ್ತ್ವಗಳು ಮೂಲಪುರುಷನಿಂದ

ಕರ್ನುಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಪಂಚೈವ ಸತ್ವಾದ್ಯಾಸ್ತದ್ಗುಣಾಸ್ತ್ರಯಃ ।

ಮನೋಬುದ್ಧಿರಹಂಕಾರ ಇತ್ಯೇತದಪರತ್ರಯಂ

॥ ೧೮೦ ॥

ಖಖೋಲ್ಪಾನೀತಿ ಬೀಜಾನಿ ಚೋತ್ತಾನ್ಯೇಕೋನನಿಂಶತಿಃ ।

ಷಡ್ವಿಂಶಕೇತನಾಸಶ್ಚ ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತಮನೇನ ತು

॥ ೧೮೧ ॥

ಸ ಏವ ದೇವ ಉತ್ಪಾದ್ಯಾನುಷ್ಠಾದ್ಯಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ ।

ಸರ್ವಂ ಕರೋತಿ ಜಗತಃ ಪಾಲನಂ ಪ್ರಲಯಂ ತಥಾ

॥ ೧೮೨ ॥

ಆದಿತ್ಯಃ ಸತತಂ ನಾನು ತಪತ್ಯೇಷ ಮರೀಚಿಭಿಃ ।

ವಹ್ನಿಃ ಸಹಸ್ರಕಿರಣವೃತ್ತಂ ಕುಂಭನಿಭಂ ಸ್ಕೃತಂ

॥ ೧೮೩ ॥

ನದೀನದಸಮುದ್ರೇಭ್ಯಃ ಸರ್ವೇಭ್ಯಃ ಸಲಿಲಂ ಹ್ಯಸೌ ।

ಕಿರಣಾನಾಂ ಸಹಸ್ರೇಣ ಸಮಾದತ್ತೇ ಸದಾ ರವಿಃ

॥ ೧೮೪ ॥

ಕೂಡಿದ ಈ ಇಪ್ಪತ್ತಾರು ಪದಾರ್ಥಗಳೂ ಈ ಬೀಜಮಂತ್ರವೊಂದರಿಂದಲೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುವುವು.

೧೮೧-೧೮೨. ಹೀಗೆ ಖಖೋಲ್ಪವೆಂಬ ಬೀಜಮಂತ್ರವು ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತವೆನಿಸಿದಾಗ, ಸಕಲ ಲೋಕಕ್ಕೂ ಉತ್ಪಾದಕವೂ ಅಗ್ನಿರೂಪವೂ ಆಗಿರುವುದು. ಈ ಶಕ್ತಿಯಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಸಕಲ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಲಯಗಳು ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿರುವುವು.

೧೮೩-೧೮೪. ಸೂರ್ಯನು ಯಾವಾಗಲೂ ತನ್ನ ಕಿರಣ ಸಮೂಹದಿಂದ ಲೋಕವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುಡುತ್ತಿರುವನು. ಅಗ್ನಿಯು ಒಂದು ಗಡಿಗೆಯಂತೆ ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಹೊಂದಿದ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳವನು. ಸೂರ್ಯದೇವನು ನದಿಗಳಿಂದಲೂ, ನದಗಳಿಂದಲೂ, ಸಮುದ್ರಗಳಿಂದಲೂ ನೀರನ್ನು ತನ್ನ ಕಿರಣಗಳ ಸಹಸ್ರದಿಂದ ಹಬೆಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೀರಿ ಬಿಡುವನು.

ಅಸ್ತಕಾಲೇ ಖಖೋಲ್ಕಸ್ಯ ಪ್ರಭಾಸಾದೇನ ಪಾವಕಂ ।

ಸಮಾವಿತತಿ ಸೂರ್ಯಂ ಚ ದಿವಾ ತಚ್ಚಾಪಿ ಪಾವಕಃ

॥ ೧೮೫ ॥

ಏವಮೇತದ್ಭವೇದ್ದೇತುಃ ಪರಸ್ಪರನಿವೇಶನಾತ್ ।

ಪ್ರಾಕಾಶ್ಯಮಾಷ್ಟವೃತ್ತಿಂ ಚ ಕುರುತೇ ಹಿ ದಿವಾ ನಿಶಿ

॥ ೧೮೬ ॥

ಏಷ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಚ ವಿಷ್ಣುಶ್ಚ ಏಷ ದೇವೋ ಮಹೇಶ್ವರಃ ।

ಋಚೋ ಯಜೂಂಷಿ ಸಾಮಾನಿ ಏಷ ಏವ ನ ಸಂಶಯಃ

॥ ೧೮೭ ॥

ಉದ್ಯನ್ ಸ ದೀಪ್ಯತೇ ಯಗ್ನಿರ್ಮಧ್ಯಾನ್ದೇ ಯಜುರ್ಭಿಸ್ತಥಾ ।

ಸಾಮಭಿಶ್ಚೈವ ಸಾಯಾಹ್ನೇ ಭಾಸ್ಕರಃ ಪ್ರತಪತ್ಯಸೌ

॥ ೧೮೮ ॥

ತ್ರೀಣಿ ರಶ್ಮಿನಿ ತಸ್ಯೈವ ಭೂಲೋಕಂ ದ್ಯೋತಯಂತ್ಯಧಃ ।

ಚತ್ವಾರಿ ತು ಪಿತ್ರಾಂಸ್ತ್ರಿಯರ್ಕ್ ತ್ರೀಣೈವೋರ್ಧ್ವಸುರಾಲಯಂ

॥೧೮೯॥

೧೮೫-೧೮೬. ಅಸ್ತಮಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನ ತೇಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗದ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅಗ್ನಿಯು ಭೂಲೋಕವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು. ಚಂದ್ರನೂ ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಪಡೆದು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವನು. ಹೀಗೆ ಚಂದ್ರಾಗ್ನಿಗಳು ಸೂರ್ಯನಿಂದಲೇ ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ, ಉಷ್ಣಾಂಶವನ್ನೂ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ ಲೋಕೋಪಕಾರಕರಾಗುವರು. ಹಾಗೆಯೇ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಸೂರ್ಯದೇವನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿಬಿಡುವರು.

೧೮೭-೧೮೮. ಈ ಸೂರ್ಯನೇ ಬ್ರಹ್ಮನು. ಈತನೇ ವಿಷ್ಣುವು. ರುದ್ರನೂ ಈತನೇ. ಮಗ್ಯಜುಸ್ಸಾಮವೇದಾತ್ಮಕನಾಗಿ, ಉದಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನೇದರೂಪಿಯಾಗಿಯೂ, ಮಧ್ಯಾನ್ತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಜುರ್ವೇದರೂಪಿಯಾಗಿಯೂ, ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಮವೇದರೂಪದಿಂದಲೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವನು.

೧೮೯-೧೯೦. ಸೂರ್ಯನ ಸಹಸ್ರ ಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯತೇಜೋರೂಪದಿಂದಿರುವುಗಳು, ಏಳು. ಅವುಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ, ಸುಷುಮ್ನಾ, ಹರಿಕೇಶ, ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾ,

ಸುಷುಮ್ನೋ ಹರಿಕೇಶಶ್ಚ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾ ತಥೈವ ಚ |

ವಿಶ್ವವ್ಯಚಾ ಪುನಶ್ಚಾನ್ಯಃ ಸಂಯದ್ವಸುರಥಾಪರಃ || ೧೯೦ ||

ಉದಾವಸುಃ ಪುನಶ್ಚಾನ್ಯಃ ಪುರೋನ್ಯಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ |

ರನೇಃ ಕರಸಹಸ್ರಾಢ್ಢಿ ಸಪ್ತಶ್ರೇಷ್ಠಾಸ್ತು ರಶ್ಮಯಃ || ೧೯೧ ||

ಏನಂ ಹಿ ರಶ್ಮಭಿದೇವೋ ಜಗತ್ಸರ್ವಂ ಪ್ರಕಾಶತೇ |

ತಥಾ ವರ್ಧಯತಿ ಕ್ಷೀಣಂ ಕ್ರಮತೋಯಂ ನಿಶಾಕರಂ || ೧೯೨ ||

ಏನಂ ಹಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಉದ್ದಿಷ್ಟಃ ಸರ್ವವ್ಯಾಪೀ ದಿವಾಕರಃ |

ಅಧ್ವರ್ಯವಿವಿಧೈಃ ಪುಣ್ಯೈರೀಜ್ಯೋಸೌ ಪಾಪಸಾಶನಃ || ೧೯೩ ||

ತಸ್ಯ ಶಾವತ್ಪಜೋಲ್ಪಸ್ಯ ಮಹಾಧ್ವರವಿಧಿಂ ಶುಭಂ |

ಶೃಣುಷ್ವಾಖ್ಯಾಯಮಾನಂ ನೈ ಪಶ್ಚಾಚ್ಛ್ರೋಷ್ಯಥ ನಿಷ್ಕಲಂ || ೧೯೪ ||

ವಿಶ್ವವ್ಯಚಾ, ಸಂಯದ್ವಸು, ಉದಾವಸು, ಪುರಃ, ಎಂಬ ಈ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ಈ ಏಳರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಮೂರು ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಭೂಲೋಕವೇ ಮೊದಲಾದ ಅಧೋಲೋಕಗಳನ್ನೂ, ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಪಿತೃಲೋಕವನ್ನೂ ಇನ್ನುಳಿದ ಮೂರು ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಉರ್ಧ್ವಲೋಕಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬೆಳಗಿಸುವನು.

೧೯೨-೧೯೩. ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಸಕಲ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಾ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಕಲಾದಿಗಳಿಂದ ವೃದ್ಧಿಮಾಡುತ್ತಲೂ, ಕ್ಷೀಣನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಲೂ ಇರುವನು. ಇಂತಹ ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಸೂರ್ಯನು, ಸಕಲ ಯಾಗಗಳಿಗೂ ಮುಖ್ಯದೇವತೆಯೆನಿಸಿರುವನು.

೧೯೪-೧೯೬. ಆ ರೀತಿ ಯಾಗಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಾಭಿಮಾನದೇವತೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೇಳುವೆನು. ಹಾಗೆಯೇ ದೇವದೇವನು ನಿಷ್ಕಲನೆಂಬುದನ್ನು ತೀಯುವೆ. ಅಂತೂ ಸಕಲ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಿಯಾದ ದೇವದೇವನಾದ ಸೂರ್ಯನು ವಂದನೆಗೆಯೋಗ್ಯನು. ಅಲ್ಲದೆ, ಸಕಲ ಯಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಧ್ವರಕ್ಕಾಗಿ ದೀಕ್ಷಿತನಾಗಿರುವವನು ಈ ಸೂರ್ಯ

ನಮಸ್ಸನಿತ್ರೇ ದೇನಾಯ ಸಮೀಹಿತಫಲಪ್ರದಃ ।

ಅದೀಕ್ಷಿತಸ್ತು ಯಃ ಕಷ್ಟಿತ್ ಇದಂ ತಂತ್ರಂ ವಿಚಾರಯೇತ್ || ೧೯೫ ||

ಸಕುಷ್ಠೀ ಭವತಿ ಪ್ತಪ್ರಂ ಪ್ರೇತ್ಯೇಹ ನರಕಂ ವ್ರಜೇತ್ ।

ಅರ್ಜವೇ ಕುಲಸಂಪನ್ನೇ ಶೀಲಧರ್ಮರತೇ ಸದಾ ।

ದಾತವ್ಯಂ ಸೂರ್ಯಭಕ್ತಾಯ ಪ್ರಜ್ಞಾವತಿ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯೇ || ೧೯೬ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಏಕಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಧ್ಯಾಯಃ.

ತಂತ್ರವನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡದೆ ತಿರಸ್ಕಾರಮಾಡಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಆತನು ಕುಷ್ಠರೋಗಿ ಯೆನಿಸಿ, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ನರಕವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸೂರ್ಯದೇವನ ಸಕಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಋಜುಸ್ವಭಾವದವನೂ, ಕುಲಶೀಲಾವಿಗಳಿಂದ ಯೋಗ್ಯ ನೆನಿಸಿದವನೂ, ಸೂರ್ಯಭಕ್ತನೂ ಆಗಿರುವ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಏವತ್ತೊಂದನೆಯ

ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ದ್ವಿಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಅಹಂ ಚೇದಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ರಹಸ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಮುತ್ತಮಂ ।

ಉಕ್ತಂ ಭಗವತಾ ಭಾನೋ ರಹಸ್ಯಂ ಚ ಪ್ರಕಾಶಕಂ

॥ ೧ ॥

ಪ್ರಥಮಂ ಶೋಧಯೇದ್ಭೂಮಿಂ ಸ್ಥಾನಾನಿ ಚ ಯಥಾವಿಧಿ ।

ವರ್ಣಾಶ್ಚಾನುಕ್ರಮಂ ಕೃತ್ವಾ ವಸುಧಾಂ ಚ ವಿಶೋಧಯೇತ್

॥ ೨ ॥

ತತೋಧಿವಾಸಯೇದ್ದೇವಂ ನ್ಯಾಸೇನ ಸಕಲೀಕೃತಂ ।

ಮಂಡಲಂ ಚ ಸಮಾಲಿಖ್ಯ ಆಚಾರ್ಯಸ್ಸಸಮಾಹಿತಃ

॥ ೩ ॥

ಐವತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

೧-೨. ಈಗ ಸೂರ್ಯದೇವನಿಂದಲೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಅಧ್ವರಕ್ರಮವನ್ನು ರಹಸ್ಯರೂಪವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವೆನು. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಅಧ್ವರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾದ ಬಣ್ಣವು ದೊರಕುವವರೆಗೂ ಅಗೆದು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೩-೪. ಅನಂತರ ಸಂಸ್ಕೃತವಾದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಮಂಡಲ ನ್ಯಾಸಾದಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯದೇವನಿಗೆ ಅಧಿವಾಸ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಆ

ಏಕಾಂತೇ ಸ ನದೀತೀರೇ ತೀರ್ಥೇಷ್ವಾಯತನೇಷು ಚ |

ಉದ್ಯಾನಕುಸುಮಾಕೀರ್ಣೇ ಚಿತ್ರಪ್ರಸಾದಸಂಕುಲೇ

|| ೪ ||

ಆಕಾಶತಲಕೇ ಚೈವ ಯತ್ರ ವಾ ಶೋಚತೇ ಮನಃ |

ಪೂರ್ವಾತ್ಮಾ ನೇಶನೇ ಚೈವ ಭೂದೇಶೇ ದೋಷವರ್ಜಿತೇ

|| ೫ ||

ವಿಪ್ರಸ್ಯ ವಸುಧಾ ಶುಕ್ಲಾ ಲೋಹಿತಾ ಕ್ಷತ್ರಿಯಸ್ಯ ತು |

ಪೀತಾ ವೈಶ್ಯಸ್ಯ ವಿಜ್ಞೇಯಾ ಕೃಷ್ಣಾ ಶೂದ್ರಸ್ಯ ಕೀರ್ತಿತಾ

|| ೬ ||

ಚತುರ್ಣಾಮಸಿ ವರ್ಣಾನಾಂ ಯಥಾವದನುಪೂರ್ವತಃ |

ತತಶ್ಚ ಬ್ಧಂ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯೇಹ ಮಾಂಗಲ್ಯಾಂಶ್ಚಾಪಿ ವಾಚಕಾನ್

|| ೭ ||

ಪ್ರಶಸ್ತಂ ವಚನಂ ಗ್ರಾಹ್ಯಮಪ್ರಶಸ್ತಂ ವಿವರ್ಜಯೇತ್ |

ಅಜ್ಯಮಧ್ವನಲಿಪ್ತೇನ ಹನ್ಯಾಜ್ಜಂತುಫಲೇನ ತು

|| ೮ ||

ಪ್ರದೇಶವು, ಏಕಾಂತವಾಗಿದ್ದು, ನದೀತೀರ, ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರ, ದೇವಾಲಯ, ಉದ್ಯಾನ ವುಷ್ಪವನ, ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾದ ಅರಮನೆ ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿರಬೇಕು.

೫-೬. ಅಥವಾ ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶ, ಮೊದಲು ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶ ಅಥವಾ ದೋಷವರ್ಜಿತವಾದ ಯಾವ ಭೂಮಿಯಾದರೂ ಸರಿಯೇ, ಅಲ್ಲಿ ಮಂಡಲ ವಿದ್ಯಾಸಮಾಡಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಬಿಳಿಯಬಣ್ಣದ ಭೂಮಿಯೂ, ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗೆ ರಕ್ತವರ್ಣದ್ದೂ, ವೈಶ್ಯನಿಗೆ ಪೀತವರ್ಣದ್ದೂ, ಕರಿಯ ಭೂಮಿಯು ಶೂದ್ರನಿಗೂ, ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ.

೭-೮. ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣದವರೂ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅನಂತರ ಶಕುನ, ಉಪಶೃತಿ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಮಂಗಳಕರವನ್ನಾದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು, ಅಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ದೂರಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಆ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸೂತ್ರಬಂಧನ ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಸೂತ್ರವನ್ನು ತುಪ್ಪ, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಅತ್ತೀಹಣ್ಣು, ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ನೆನೆಸಿರಬೇಕು.

ತತಸ್ಸೂತ್ರಂ ನೃಸೇನ್ಮಂತ್ರೀ ಯಥಾವದನುಪೂರ್ವತಃ |

ಸಿಂದೂರಿಕಾನಸುರಸಗ್ರಂಥಿಸ್ತೇನವಿವರ್ಜಿತಾನ್

|| ೯ ||

ಕಾರ್ಪಾಸಿಕಾನ್ ಬಲ್ಬಲಕಾನ್ ಕ್ಷಾಮಾನ್ ಕೌಶಿಕಪಟ್ಟಿಕಾನ್ |

ಯಥಾಹಸ್ತವಿಭಾಗೇನ ಪಾತಯನ್ ಮಂತ್ರವಿತ್ಪ್ರಸಂಗಮಂ

|| ೧೦ ||

ಐಂದ್ರೇ ಚ ಪ್ರಥಮಂ ಸೂತ್ರಂ ಹೃದಯೇನಾಭಿಮಂತ್ರತಂ |

ತಪಶ್ಚಾಪ್ತದಳೇ ಪದ್ಮಂ ಮಧ್ಯೇ ತಸ್ಯ ನಿಯೋಜಯೇತ್

|| ೧೧ ||

ಗಾಯತ್ರಾ ಲಬ್ಧಹಸ್ತಂ ತು ಚಿಂತಯಿತ್ವಾ ದಿನಾಕರಂ |

ಯಾತಚಿತ್ತರಜಾಃ ಪ್ರಾಚ್ಛೋ ಜಪೇಚ್ಛೈವ ಪಡಕ್ಷರಂ

|| ೧೨ ||

ಸತ್ವಂ ರಜಸ್ತಮಶ್ಚೇತಿ ಹಿತಂ ರಾಜಸಲಕ್ಷಣಂ |

ಅಂಗುಷ್ಠಪರ್ವವಿಪುಲಂ ರಜಸ್ಪರ್ವತ್ರ ಕಠ್ಯತೇ

|| ೧೩ ||

೯-೧೦. ಆ ಸೂತ್ರವು ಹತ್ತಿ, ಸೇಣಬು, ರೇಶ್ಮಿ, ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ, ಸಿಂದೂರಚೂರ್ಣವನ್ನು ಸವರಿರಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಗಂಟುಗಳಾಗಲಿ ಕೂದಲಾಗಲಿ ಸೇರಿರಕೂಡದು. ಯಜಮಾನ ಹಸ್ತಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಅದುವಿಧಿವತ್ತಾಗಿರಬೇಕು. ಅಂತಹ ದಾರದಿಂದ ಪೂರ್ವಾದಿಯಾಗಿ ಮಂತ್ರವತ್ತಾಗಿ ದಿಗ್ಬಂಧಮಾಡಬೇಕು.

೧೧-೧೨. ಅರ್ಕಮಂತ್ರಹೃದಯದಿಂದ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ಪೂರ್ವಾದಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಅನಂತರ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟದಳ ಪದ್ಮವನ್ನು ಬರೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ದಿನಾಕರನಾದ ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನೂ ಅರಾಧಿಸಿ, ರಜೋಗುಣರಹಿತನಾಗಿ ಓಂ ಖಖೋಲ್ಕಾಯ ಸ್ವಾಹಾ ಎಂಬ ಪಡಕ್ಷರವನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು.

೧೩-೧೪. ಸತ್ವ, ರಜಸ್ಸು ಈ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಸಲಕ್ಷಣವೇ ಈ ಜಪಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಅಂಗುಷ್ಠಪರ್ವವನ್ನು ಎಣಿಸುವುದರಿಂದ ರಜೋಲಕ್ಷಣವು

ಅತಿಕ್ಷೀಣಂ ತಥಾ ಸ್ಥೂಲಂ ಕೃಶಬಿಂದುವಿವರ್ಜಿತಂ ।

ಅಲಿಖೇನ್ಮಂಡಲಂ ದಿವ್ಯಂ ಚತುರ್ವಾರಂ ಸುಶೋಭನಂ ॥ ೧೪ ॥

ಆಯುಧಾನಿ ತಥಾ ಚಾಷ್ಟೌ ದಿಶಾಸು ವಿದಿಶಾಸು ಚ ।

ಪೂರ್ವಪತ್ರೇ ತಥೋಂಕಾರಂ ಪಶ್ಚಿಮೇ ತು ಖಕಾರಕಂ ॥ ೧೫ ॥

ಮೋಕಾರಂ ದಕ್ಷಿಣೇ ಪತ್ರೇ ಲ್ಲಾರಂ ಚೋತ್ತರೇ ತಥಾ ।

ಯಕಾರಂ ವಾಯುಭಾಗೇ ತು ಸ್ವಾಕಾರಂ ವಹ್ನಿಸಂಸ್ಥಿತಂ ॥ ೧೬ ॥

ಹಾಕಾರಂ ನೈರೃತೇ ಯೋಜ್ಯಂ ಜ್ವೇನ್ಮೃಶಾನ್ಯಾಂ ತಥಾ ದಿಶಿ ।

ಕರ್ಣಿಕಾಯಾಂ ತಥಾ ದೇವಂ ಮಹಾತೇಜೋದ್ವಿರಕ್ಷರಂ ॥ ೧೭ ॥

ಪೂರ್ವಪ್ರಾಕಾರಮಧ್ಯೇ ಕವರ್ಗಃ ಪಂಚಭೂತಮಹಾನಿ ಚ ।

ದಕ್ಷಿಣೇ ಚಕಾರವರ್ಗಃ ಪಂಚಬುದ್ಧೀಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಚ ॥ ೧೮ ॥

ತೋರಿಬರುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ಮಂಡಲವು, ಅತಿಕ್ಷೀಣವಾಗಿಯೂ, ಅತಿಸ್ಥೂಲವಾಗಿಯೂ, ಕೃಶವಾಗಿಯೂ, ಬಿಂದುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಾಗಿಯೂ, ಇವೆಂಬುದು. ಅದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿರಬೇಕು.

೧೫-೧೭. ಎಂಟು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೂ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಯುಧಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಬೇಕು. ಪೂರ್ವದಳದಲ್ಲಿ ಓಂಕಾರವನ್ನೂ, ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಖಕಾರವನ್ನೂ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಮೋಕಾರವನ್ನೂ ಲ್ಲಾ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಉತ್ತರದಲ್ಲಿಯೂ, ಯಕಾರವನ್ನು ವಾಯವ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಸ್ವಾ ಕಾರವನ್ನು ಅಗ್ನೇಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಹಾ ಕಾರವನ್ನು ನೈರೃತ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೂ, ಐಶಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಕಾರವನ್ನೂ, ಮಧ್ಯೆ ಮಹಾತೇಜೋರೂಪಿಯಾದ ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕು.

೧೮-೨೦. ಪೂರ್ವಪ್ರಾಕಾರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವರ್ಗಾಕ್ಷರಗಳನ್ನೂ, ಪಂಚಭೂತಗಳನ್ನೂ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಚವರ್ಗವನ್ನೂ ಚಕ್ಷುಷ್ಯೋತ್ರಗಳೆಂಬ ಬುದ್ಧೀಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ

ಪಶ್ಚಿಮೇ ಟಿಕಾರವರ್ಗಃ ಪಂಚಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಚ |

ಉತ್ತರೇ ತಕಾರವರ್ಗಃ ಪಂಚ ತನ್ಮಾತ್ರಾಣಿ ಚ |

ಐಶಾನ್ಯಾಂ ಪಕಾರವರ್ಗಮವ್ಯಕ್ತಂ ಚ ತಥಾ ಹಿತಂ

|| ೨೦ ||

ಆಗ್ನೇಯ್ಯಾಂ ಯಕಾರವರ್ಗಂ ಬುದ್ಧಿಂ ಚ |

ನೈಋತ್ಯಾಂ ಶಕಾರವರ್ಗಮಹಂ ಚ |

ವಾಯವ್ಯಾಂ ಕೋಹಂ ಕ್ಷಾಂ ಮನಶ್ಚೇತಿ |

ದ್ವಿತೀಯಪ್ರಕಾರೇ ಸುರೇಂದ್ರಂ |

ಪೂರ್ವೇ ಆಗ್ನೇಯ್ಯಾಂ ಅಗ್ನಿಂ |

ಯಾಮ್ಯೇ ಯಮಂ |

ನೈಋತ್ಯೇ ನಿರೃತ್ಯಾಧಿಪಂ |

ಪಶ್ಚಿಮೇ ವರುಣಂ |

ವಾಯವ್ಯೇ ವಾಯುಂ |

ಸೌಮ್ಯೇ ಸೋಮಂ |

ಐಶಾನ್ಯಾ ಮೀಶಾನಂ |

ಮುದ್ರಾಲಕ್ಷಣಂ ಘಟೀತ ಇತಿ |

ಪಶ್ಚಿಮಭಾಗದಲ್ಲಿ ಟವರ್ಗ, ವಾಕ್ಪಾಣಿಪಾದಗಳೆಂಬ ಪಂಚಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ತವರ್ಗವನ್ನೂ, ಪಂಚತನ್ಮಾತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಈಶಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ಪವರ್ಗವನ್ನೂ ಅವ್ಯಕ್ತಸ್ವರೂಪನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೂ ವಿನ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕು.

ಆಗ್ನೇಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಯವರ್ಗವನ್ನೂ, ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ, ನೈರುತ್ಯದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಶವರ್ಗವನ್ನೂ ಅಹಂಕಾರವನ್ನೂ, ವಾಯವ್ಯದಲ್ಲಿ, ಕೋಹಂಕ್ಷಾಂ, ಎಂಬ ಬೀಜಾಕ್ಷರವನ್ನೂ, ಮನಸ್ಸನ್ನೂ, ಬರೆಯಬೇಕು. ಎರಡನೆಯ ಪ್ರಕಾರದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸುರೇಂದ್ರನನ್ನೂ, ಆಗ್ನೇಯದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ-ಅಗ್ನಿಯನ್ನೂ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಯಮನನ್ನೂ, ನೈರುತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರೃತಿಯನ್ನೂ, ವಾಯವ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಯುವನ್ನೂ, ಈಶಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ಈಶಾನನನ್ನೂ, ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಸೋಮನನ್ನೂ ಆವಾಹಿಸಿ, ಮುದ್ರಾಲಕ್ಷಣದಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡಬೇಕು.

ತೃತೀಯಪ್ರಾಕಾರೇ ಚ ಅಶನಿಂ ತಥಾ ಶಕ್ತಿದಂಡಂ ।

ಖಡ್ಗಂ ಶಂಖಂ ಚಕ್ರಂ ಗದಾಂ ಪರಶುಂ ಚ ।

ಪುನರ್ಲಿಖೇತ್ ।

ತಥಾಪರಂ ಪುರಂ ಚೈವ ಮಹಾಮುದ್ರಾ ।

ದಾತನ್ಯಾ ದಿಶಿ ವಿದಿಶಿ ।

ಪೂರ್ವಾದಾರಭ್ಯ ಲೋಕಪಾಲಾನಾವಾಹಯೇತ್ ।

ಚತುರ್ಥೇ ತ್ವಾವರಣೇ ನೈಮಿಷಪುಷ್ಪಂ ।

ಬಲಿಮುಪಹಾರಾಂಶ್ಚ ಗೃಹ್ಣೀತವತಿ ।

ಓಂಕಾರಾದಿಸ್ವಾಹಾಂತಾಃ ।

ತತೋಽಗ್ನಿ ಸ್ಥಾಪನಂ ಕೃತ್ವಾ ।

ಅಚಾರ್ಯ ಉಷ್ಣಿಕ್ ಕೃತಭೂಷಣಃ ।

ಭೂಮಿಂ ಉಲ್ಲಿಖ್ಯೋಲ್ಲಿಖ್ಯ ಧೃತದರ್ಭಮವಕೀರೈ ।

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ದಕ್ಷಿಣತಃ ಸ್ಥಾಪ್ಯ ಸುವಸಾತ್ರಂ ವಿಶೋಧ್ಯ ।

ಮೂರನೆಯ ಪ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಶನಿ, ಶಕ್ತಿ, ದಂಡ, ಖಡ್ಗ, ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದೆ, ಪರಶು, ಮುಂತಾದ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬರೆಯಬೇಕು. ಅನಂತರ, ಪೂರ್ವಮುದ್ರೆಗಳನ್ನು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿನ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕು. ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಕರನ್ನೂ ಅವಾಹಿಸಬೇಕು. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅವರಣದಲ್ಲಿ ಅರ್ಚನೆಗೆ ಉತ್ತಮಾದ ವೈವೇಕಪುಷ್ಪಬಲಿ, ಉಪಹಾರ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಇರಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಅಗ್ನಿ ಸ್ಥಾಪನಮಾಡಿ, ಓಂಕಾರಾದಿಯಾಗಿ ಸ್ವಾಹಾಂತವಾದ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು. ಅಚಾರ್ಯನನ್ನು, ಶಿರೋವೇಷ್ಟನಾದಿ ಭೂಷಣಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, ಅಚಾರ್ಯವರಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖನಾದಿಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿ, ದರ್ಭೆಯಿಂದ ಅವಕರಣ (ಗುಡಿಸಿ) ಮಾಡಿ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನನ್ನು (ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು) ಕೂರಿಸಿ

ಅಜ್ಯಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೇಕೈತ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಂ ಜಾನುಭೂಮೌ ನಿಸಾತ್ಯ ।

ಸ್ತುವಮುಸಾಗೃಹ್ಯ ಅಮುಕ್ತಪಾತ್ರಃ ಷಡಾಹುತೀರ್ಜುಹು ಯಾತ್ ।

ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಕರಣಂ ಸಂಭವತಿ ಏತಾದೃಶಲಕ್ಷಣಮಗ್ನಿಂ ।

ತತಃ ಶಿಶ್ಯಸ್ಯ ಗರ್ಭಾಧಾನಾದ್ಯಾಃ ಪಂಚ ಪಂಚಾಹುತೀಃ ।

ರ್ಜುಹುಯಾತ್ । ತತೋ ದಂಡಂ ಮೇಖಲಾಂ ।

ಸ್ಥಾಪಯೇತ್ । ಪೂರ್ವತೋ ಮುಖಂ ಪ್ರವೇಶಯೇತ್ಸ್ಮಿಂ ।

ರೈಭಕ್ತಾನ್ ಕೃದಯೇನಾಭಿಮಂತ್ರಿತಾನ್ ವಸ್ತ್ರಬದ್ಧಮು ।

ಖಾನ್ ಕೃತ್ವಾ ತ್ರಿಧಾ ಭ್ರಾಮ್ಯನ್ವಿಚಕ್ಷಣಃ ।

ಜಾನುಭ್ಯಾಮವನೀಂ ಗತ್ವಾ ಶಿರಸಾ ತೇ ಹ್ವಮಾಪಯೇತ್

॥ ೨೧ ॥

ಕೊಂಡು, ಸುಕ್, ಸ್ತುವಸಂಮಾರ್ಜನಾದಿಗಳು ಅಜ್ಯಸಂಸ್ಕಾರ ಇವುಗಳನ್ನು ಸ್ವಶಾಖಾನತ್ತಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿ ಬಲಗಾಲು ಮಂಡಿಯನ್ನೂರಿಕೊಂಡು, ಅಜ್ಯಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಣಮಾಡುತ್ತಾ, ಮತ್ತೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸ್ತುವವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅರು ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಅಗ್ನಿ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವು ಲಭಿಸುವುದು. ಮತ್ತು ಮೇಷವಾಹನನೂ ಸಪ್ತಜ್ವಾಲೆಯುಳ್ಳವನೂ, ಕುಂಡ, ಜಪಸರ ಇವುಗಳನೂ, ಧರಿಸಿದವನೂ, ಪಿಂಗಳವರ್ಣವ ಶ್ರುಶ್ರುವುಳ್ಳವನೂ, ಕೆಂಪಾದ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನೂ, ಅವ ಅಗ್ನಿದೇವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ, ಅವಾಹಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಶಿಶ್ಯನ ಗರ್ಭಾಧಾನಾದಿ ಸಂಸ್ಕಾರಪ್ರತ್ಯಾಮ್ನಾಯವಾಗಿ, ಒಂದೊಂದು ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಐವೈದು ಹೋಮಗಳಂತೆ ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಶಿಶ್ಯನಿಗೆ ದಂಡವನ್ನೂ, ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುವ ಮೇಖಲೆಯನ್ನೂ (ಉಡಿದಾರ)ಕೊಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಸಂಸ್ಕರಿಸಿ ಶಿಶ್ಯನನ್ನು ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಆ ಯಜ್ಞಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಸೂರ್ಯ ಭಕ್ತರೂ, ಸೂರ್ಯ ಮಂತ್ರಪಾಠಕರೂ, ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಅಚ್ಚಾದಿತರಾದವರೂ ಅವರವರನ್ನು ಮೂರು ಸಾರಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾದಿಗಳಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಮೊಳಕಾಲೂರಿ ವಂದಿಸಿ ಅವರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಪರಾಧಕ್ಷಮಾಪಣೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ತತ್ರ ತಪ್ತತೇಃ ಪುಣ್ಯಂ ತಸ್ಯ ತಲ್ಲಯಮಾದಿಶೇತ್ |

ನಾಮ ತಸ್ಯ ಸ್ವರೂಪೇಣ ಕಾರಯೇದ್ರವಿಪೂರ್ವಕಂ

|| ೨೨ ||

ಯಷ್ಟಾ ಚೈವ ಮಹಾಶ್ವೇತಾ ಹೃದಿ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ದಿನಾಕರಂ |

ಸಾಧನಂ ತು ನಿರೀಕ್ಷೇತ ತತೋ ದೀಕ್ಷಿತ ಉಚ್ಯತೇ

|| ೨೩ ||

ತತಸ್ಸಾಧಕೋಗ್ನಿಸ್ಥಾಪನಂ ಕೃತ್ವೈಕೈಕಾಮಾಹುತಿಂ |

ಜುಹುಯಾತ್ ತತೋಷ್ಟಪುಷ್ಪಿಕಾಂ ದಾಪಯೇತ್

|| ೨೪ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ದ್ವಿಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

೨೨-೨೩. ಗುರುವು ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಸುಕೃತವು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವಂತೆಯೂ, ಪಾಪವು ನಾಶವಾಗುವಂತೆಯೂ, ಅಮಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಶಿಷ್ಯನಾದರೋ ತನ್ನ ಗುರುವನ್ನು ಸೂರ್ಯದೇವನೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ಶುದ್ಧವಾದ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ವದಾ ಸೂರ್ಯ ಭಗವಂತನನ್ನೇ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾ ಮುಂದಿನ ಯಾಗಸಾಧನಗಳ ಶೇಖರಣೆಗೆ ಮನಗೊಡಬೇಕು.

೨೪. ಅನಂತರ ಆಚಾರ್ಯನು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾದ್ಯಾಹುತಿಗಳನ್ನೂ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ಅನಂತರ ಅಷ್ಟಪುಷ್ಪ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳಿಸಬೇಕು. (ಇದು ಸೂರ್ಯವ್ರತ ದೀಕ್ಷಾವಿಧಾನ)

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಐವತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

ಶ್ರೀಃ

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ತ್ರಿಸಂಚಾಶತ್ತಮೋಧ್ಯಾಯಃ

॥ ನಾರದ ಉವಾಚ ॥

ಪ್ರಥಮಂ ಚಿಂತಯೇತ್ವದ್ವಮಷ್ಟಪತ್ರಂ ಸಕರ್ಣಿಕಂ ।

ತನ್ನಧ್ಯೇ ಚಿಂತಯೇದ್ವೇವಂ ಭಾಸ್ಕರಂ ರಶ್ಮಿವಿಗ್ರಹಂ

॥ ೧ ॥

ಸಹಸ್ರದಿನಸಂಸ್ಕಾರಂ ಸೂರ್ಯಕೋಟಿಸಮಪ್ರಭಂ ।

ಮಹಾತೇಜೋಮಯಂ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಆದಿತ್ಯಂ ಪೂಜಯೇದ್ವುಧಃ

ಯೋಯಂ ಹರಿತವರ್ಣಾಭಂ ರಥೇ ತಿಷ್ಠತಿ ವಾಜಿನಂ ।

ಅರುಣಃ ಸಾರಥಿಯಸ್ಯ ರಥವಾಹಃ ಸ್ವಯಂ ಸ್ಥಿತಃ

॥ ೨ ॥

ಐವತ್ತುಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

೧-೨. ಅನಂತರ ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಆರಾಧಿಸಬೇಕು. ಮೊದಲು ಅಷ್ಟದಳಪದ್ಮಮಧ್ಯಗತನಾಗಿಯೂ, ಕಿರಣಗಳಪುಷ್ಪವಾಗಿಯೂ, ತೇಜೋರಾಶಿಯಾಗಿಯೂ, ಇರುವ ಸಹಸ್ರ ಕಿರಣನಾದ ಈ ಪರಾತ್ಪರವಸ್ತುವನ್ನು ಕಮಲಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು.

೩-೪. ಸೂರ್ಯದೇವನಿಗೆ ಸಾರಥಿಯಾಗಿಯೂ, ಹರಿದ್ವರ್ಣದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ರಥವನ್ನು ನಡೆಸುವವನಾಗಿಯೂ, ಇರುವ ಅರುಣನು ಸೂರ್ಯನ ಮುಂದಿ

ತಮಹಂ ಲೋಕಶಾಂತ್ಯರ್ಥಮಾದಿತ್ಯಮಾಹ್ವಯಾನ್ಮುಹಂ ।

ಆಯಾಹಿ ಭಗವನ್ ಭಾನೋ ತವ ಯಜ್ಞಃ ಪ್ರವರ್ತತೇ || ೪ ||

ಇದಮುಘ್ನಂ ಚ ಪಾದ್ಯಂ ಚ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯ ನಮೋನಮಃ ।

ಅಹ್ವಾನಂ ಸಹಸ್ರಕಿರಣಂ ಸ್ವಾಗತಂ ಸ್ವಾಗತಂ ತಃ ತಃ ।

ಓಂ ಧರಧರ ಅದ್ಯ || ೫ ||

ವನಸ್ಪತಿರಸೋ ದಿವ್ಯೋ ಗಂಧಾಡ್ಯೋ ಗಂಧ ಉತ್ತಮಃ ।

ಅಘ್ನೇಯಸ್ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯ ನಮೋ ನಮಃ || ೬ ||

ಸ್ವಾಹಾ ಧೂಪಃ ಗಂಧಗಂಧಾನಿ ತಃ ತಃ (ಗಂಧಃ) ।

ಓಂ ದೀಪಪಂಚಲಿನಿ ತತಂ ದೀಪಃ ।

ಓಂ ಏತತ್ಸಮನಸಾಂ ದಿವ್ಯಂ ಗಂಧಾಡ್ಯಂ ಗಂಧವತ್ತಮಂ ।

ರುವನು. ಇಂತಹ ಸಾರಥಿದ್ವಿತೀಯನಾದ ಸೂರ್ಯಭಗವಂತನನ್ನು ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಆಹ್ವಾನಿಸುವೆನು. ಪೂಜ್ಯನಾದ ಭಾನುವೇ! ನಿನ್ನ ಪೂಜಾರ್ಥವಾಗಿ ನನಗೆ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸು ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು.

೫. ಹೇ ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ಈ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನೂ, ಪಾದ್ಯವನ್ನೂ, ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನನ್ನ ಆಹ್ವಾನದಂತೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿ ನನಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು, ಎಂದು ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು.

೬. ಅನೇಕ ವನಸ್ಪತಿಗಳ ರಸದಿಂದ ಮೇಳನವಾಗಿರುವ ಈ ದಿವ್ಯಗಂಧವನ್ನು ಆಘ್ರಾಣಿಸು. ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಒಡೆಯನಾದ ನಿನಗೆ ಈ ಗಂಧವು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಲಿ, ಎಂದು ಗಂಧವನ್ನು ಲೇಪಿಸಬೇಕು.

೭. ಧೂಪಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಮಂತ್ರದಿಂದ ನೀರಾಜಿಸಬೇಕು.

ಆಪ್ತೇಯಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯ ನಮೋ ನಮಃ

ಠಃ ಠಃ (ಪುಷ್ಪಂ) || ೭ ||

ಓಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಗ್ರಥಿತಂ ಸೂತ್ರಂ ಪವಿತ್ರಮಿದಮುತ್ತಮಂ ।

ಯಜ್ಞೋಪವೀತಂ ಮಹಾತೇಜ ಗೃಹ್ಯ ಹಂಸ ನಮೋಸ್ತುತೇ || ೮ ||

ಸರ್ವಾಪಧಿಸಮೃದ್ಧಸ್ತು ಭಕ್ಷ್ಯೋಯಂ ಪರಮೇಶ್ವರ ।

ಅಮೃತಂ ಗೃಹ್ಯತಾಂ ದೇವ ಅಮೃತೋಯಂ ತವಾಶನಃ (ಅನ್ನಂ) || ೯ ||

ರತ್ನೋಜ್ವಲಮಿದಂ ಪುಣ್ಯಂ ಮುಕುಟಂ ಭೂಷಣೋತ್ತಮಂ ।

ಮುಕುಟಂ ಗೃಹ್ಯತಾಂ ದೇವ ದೇವದೇವ ನಮೋ ನಮಃ || ೧೦ ||

|| ಇತಿ ಮುಕುಟಂ ||

ಓ ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ಈ ಪುಷ್ಪಗಳೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದಾಗಿ ದಿವ್ಯಗಂಧದಿಂದ ಕೂಡಿರುವುವು ಇಂತಹ ಪುಷ್ಪವನ್ನು ಆಘ್ರಾಣಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಪುಷ್ಪವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು.

೮-೯. ಓ ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರಾಪ್ತನಿಂದಲೇ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿ, ಪರಮ ಪವಿತ್ರವೆನಿಸಿರುವ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ತೇಜೋರಾಶಿಯಾದ ನೀನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಎಂದು ಯಜ್ಞೋಪವೀತದಾನಮಾಡಬೇಕು.

ಓ ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ಸಕಲ ಔಷಧಿಗಳಿಂದಕೂಡಿ, ಅಮೃತೋಪಮವಾದ ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯಗಳಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುವ ಈ ನಿವೇದನಾನ್ನವನ್ನು ಅಮೃತಕ್ಕೆ ಸಮಾನವೆಂದರಿತು ಆಸ್ವಾದಿಸು, ಎಂದು ನಿವೇದನಮಾಡಬೇಕು.

೧೦-೧೧. ಎಲೈ ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ರತ್ನದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಮತ್ತು ಭೂಷಣೋತ್ತಮವೆನಿಸಿದ ಈ ದಿವ್ಯಕಿರೀಟವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು. ಎಂದು ಕಿರೀಟವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು.

ಓಂ ಭಾಸ್ಕರಾಯತ್ತಿದಂ ವಸ್ತ್ರಂ ಸರ್ವವಸ್ತ್ರೋತ್ತಮಂ ಪರಂ ।

ಕಟಿಭೂಷಣಮಿದಂ ಪುಣ್ಯಂ ದಿವ್ಯಂ ದೇವ ನಮೋಸ್ತು ತೇ || ೧೧ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಪೂಜಾವಿಧಿನಿರೂಪಣೇ ಪ್ರಥಮಂ
ಪಟಲಂ ನಾಮ ತ್ರಿಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಧ್ಯಾಯಃ.

ಅನಂತರ ಭಾಸ್ಕರನಿಗಾಗಿ ಮೀಸಲಾಗಿಟ್ಟಿರುವ ಈ ದಿವ್ಯವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಟಿ
ಭೂಷಣರೂಪವನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಒಂದು
ಹೊಸವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಾಂಬಪುರಾಣದ ಪೂಜಾವಿಧಿನಿರೂಪಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಪಟಲವು
ಸಮಾಪ್ತವಾದುದು

॥ ಶ್ರೀ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ
ಚ ತು ಪಂ ಚಾ ಶ ತ್ತ ಮೋ ಧ್ಯಾಯಃ :

॥ ದೇವಾ ಉಚುಃ ॥

ಸಂಕ್ಷೇಪೇಣ ತು ದೇವೇಶ ಕಥಯಸ್ವಾಪ್ಪಪುಷ್ಪಿಕಾಂ ।

ದೇವ ಉವಾಚ

ಖಖೋಲ್ಕಾಯ ಸ್ವಾಹಾ ಠಃ ಠಃ

॥ ೧ ॥

ಓಂಕಾರಂ ಸ್ಥಾಪಯೇತ್ಪೂರ್ವಂ ಖಕಾರಂ ವಹ್ನಿಸಂಯುತಂ ।

ಖೋಂಕಾರಂ ದಕ್ಷಿಣೇ ಭಾಗೇ ಲ್ಕಾಕಾರಂ ನೈಋತ್ಯೇ ತಥಾ

॥ ೨ ॥

ಐವತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ.

ಅನಂತರ ದೇವತೆಗಳು ಸೂರ್ಯದೇವನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುವ ಅಷ್ಟಪುಷ್ಪಿಕಾ ವಿಧಾನವನ್ನು ವಿವರಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಆಗ ದೇವದೇವನು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಲಾರಂಭಿಸಿದನು.

೨-೩. ಇಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವ ಮಂತ್ರವೆಂದರೆ ಓಂ ಖಖೋಲ್ಕಾಯ ಸ್ವಾಹಾಠಃಠಃ ಎಂಬುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಾದ ಓಂಕಾರವನ್ನು ಪೂರ್ವಭಾಗ ದಲ್ಲಿಯೂ, ಖಕಾರವನ್ನು ಆಗ್ನೇಯದಲ್ಲೂ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಖೋಂಕಾರವನ್ನು ನೈಋತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಯ ಕಾರಂ ಪಶ್ಚಿಮೇ ಭಾಗೇ ಸ್ವಾಕಾರಂ ವಾಯವೇ ತತಃ |

ಹಾಕಾರಮುತ್ತರೇ ಸ್ಥಾಪ್ಯ ತಥೈಶಾನ್ಯಾಂ ಕ್ಷಕಾರಕಂ || ೩ ||

ಓಂಕಾರೇಣಾವಾಹನಂ ಕುರ್ವ್ಯಾತ್ಸಾನ್ನಿಧ್ಯೇ ಚ ಖ ಉಚ್ಯತೇ |

ಖೋಂಕಾರಂ ಸ್ಥಾಪನೇ ವಿದ್ಯಾಲ್ಪಾಕಾರಂ ಪುಷ್ಪಕಾರಣಾತ್ || ೪ ||

ಸ್ವಾಕಾರಂ ಯೋಜಯೇತ್ಸೂಕ್ತಂ ಭೋಜ್ಯಂ ಭಕ್ಷ್ಯಂ ತಥೈವ ಚ |

ಹಾಕಾರಂ ಚ ಸದಾ ಯೋಗೀ ಚಿಂತಯೇನ್ಮುಕ್ತಿಕಾರಣಾತ್ || ೫ ||

ಕ್ಷಕಾರಂ ತು ಸ್ವಯಂ ದೇವಮಾದಿತ್ಯಸಮತೇಜಸಂ |

ವಿಸ್ಮಸೇದ್ಧಕ್ಷಿಣಾವರ್ತಂ ಸಾಧಕೋ ಬೀಜಸಾಧನೇ || ೬ ||

ತತೋ ಮಂತ್ರಾನ್ ಪ್ರಯುಂಜೀತ ಯಥಾ ನ್ಯಾಯೇನ ಸಾಧಕಃ |

|| ಬೀಜಾಷ್ಟಪುಷ್ಪಿಕಾ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಚತುಃಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಧ್ಯಾಯಃ.

ಲ್ಪಾಕಾರವನ್ನೂ, ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಹಾಕಾರವನ್ನೂ, ಈಶಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಕಾರವನ್ನೂ ಬರೆಯಬೇಕು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಂಡಲವು ಅಷ್ಟದಳಾತ್ಮಕವಾಗಿರಬೇಕು.

೩-೫. ಓಂಕಾರದಿಂದ ಸೂರ್ಯಾವಾಹನೆಯೂ. ಖಕಾರದಿಂದ ಸೂರ್ಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವೂ ಒದಗುವುದು. ಸ್ವಾಪನದಲ್ಲಿ ಖೋಕಾರವೂ, ಲ್ಪಾರವು ಪುಷ್ಪಾರ್ಚನೆ ಯಲ್ಲಿಯೂ, ಸ್ವಾಕಾರದಿಂದ ಸೂಕ್ತಗಳು. ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಾದಿಗಳೂ, ನಿವೇದಿ ಸಲ್ಪಡುವುವು. ಹಾಕಾರವನ್ನು, ಯೋಗಿಯು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಮುಕ್ತಿಯ ಸಲುವಾಗಿಯೂ ಇದೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು.

೬. ಕ್ಷಕಾರವೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಸೂರ್ಯಮೂರ್ತಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಈ ಎಂಟು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಬಲಭಾಗದಿಂದ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಆಯಾ ಪೂಜಾದಿಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. [ಓಂ ಖಖೋಲ್ಪಾಯಸ್ವಾಹಾರಃಃ ಎಂಬದೇ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಾತ್ಮಕವಾದ ಅಷ್ಟಪುಷ್ಪಿಕಾ]

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಐವತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಪಂಚಪಂಚಾಶೋಧ್ಯಾಯಃ

॥ ದೇವ ಉವಾಚ ॥

ಯದ್ವತ್ಸರ್ಗಾರ್ಪಣವರ್ಗಾರ್ಥಂ ಯಚ್ಚ ಸರ್ವಾರ್ಥಸಾಧನಂ ।

ಸಂವತ್ಸರಾಖ್ಯಮತುಲಂ ಮಂಡಲಂ ಕಥಾಯಾಮಿ ತೇ ॥ ೧ ॥

ಆಚಾರ್ಯಃ ಸಂಯತೋ ಧೀಮಾನರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದಃ ।

ಕ್ರೋಧಲೋಭಪರಿತ್ಯಕ್ತೋ ದ್ವಿಜಶ್ಚ ಸ್ತೋ ನಿರಾಮಯಃ ॥ ೨ ॥

ಪ್ರಾಪ್ತಾಬಿಸೇಕನಿಪುಣಾಃ ಶಾಸ್ತ್ರಭಕ್ತಾ ನಿರಾಮಯಾಃ ।

ಗುರೋರ್ವಿಧಿಸಮಾಖ್ಯಾತಾ ಇಷ್ಯಂತೇ ಪರಿಚಾರಕಾಃ ॥ ೩ ॥

ಐವತ್ಸ್ಯದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು

೧-೨. ಸ್ವರ್ಗ, ಮೋಕ್ಷಮುಂತಾದ ಅಮುಷ್ಮಿಕಫಲಾವೇಕ್ಷೆಯೂ, ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಒದಗುವ ಐಹಿಕಸುಖಾಭಿಲಾಷೆಯೂ ಅವನು ಅಚರಿಸಬೇಕಾದ ಸಂವತ್ಸರ ಮಂಡಲವೆಂಬ ವ್ರತ ವಿಧಾನವನ್ನು ಈಗ ಹೇಳುವೆನು. ಮೊದಲು ಇದರಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯ ನೆನಿಸಬೇಕಾದರೆ ಆತನು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ, ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯೂ, ಸೂರ್ಯವಿಷಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತವನೂ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ ಇವುಗಳಿಂದ ಬಿಡಟ್ಟಿಟ್ಟವನೂ, ದ್ವಿಜವಂಶದವನೂ, ರೋಗಾದ್ಯುಪದ್ರವವಿಲ್ಲದವನೂ, ಆಗಿರಬೇಕು.

೩-೪. ಆ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿರುವವರು, ಸ್ನಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧರಾಗಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಭಕ್ತರೂ, ನೀರೋಗಿಗಳೂ, ಆಗಿರಬೇಕು. ಗುರುವಿನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ

ಕುಲೀನಾಶ್ಚ ಚಯೋ ದಾಂತಾ ದೇವದ್ವಿಜಪರಾಯಣಾಃ ।

ಏತೇ ಶಿಷ್ಯಾಃ ಪ್ರಶಂಸಂತೇ ರನಿಶಾಸನತತ್ಪರಾಃ ॥ ೪ ॥

ಅನ್ಯೇ ಯೇ ಯೇಸ್ಸು ರಾರ್ತಾ ನಾ ಸಾಪರೋಗಾದ್ಯವಿಪ್ಲವಾಃ ।

ಅಪ್ರಜಾ ವಸುಹೀನಾ ವಾ ನ ಕುರುಕ್ಷೇಭಿಷೇಚನಂ ॥ ೫ ॥

ಸಸ್ತಮ್ಯಾಮುಪರಾಗೇ ಚ ಸಂಕ್ರಾಂತಿಷು ಗಭಸ್ತಿನಃ ।

ಪುಣ್ಯೇಷ್ವನ್ಯೇಷು ವಾಹಸ್ಸು ಲಿಖೇದಕೋದಿತೇ ತಥಾ ॥ ೬ ॥

ಪ್ರಾಗುದ್ವಿಷ್ಟೇ ಭುವೋ ಭಾಗೇ ಸುವಿಸ್ತೀರ್ಣೇ ಶುಭೇ ಶುಚೌ ।

ಗೋಭಿರಧ್ಯುಷಿತಂ ಕಾರ್ಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಶ್ಚಾಭಿನಂದಿತಂ ॥ ೭ ॥

ಚೈತ್ಯಕಂಟಕವಲ್ಮೀಕಶ್ಮಶಾನಾದಿವಿವರ್ಜಿತಂ ।

ಖಮೋಲ್ಕಹೃದಯೇನಾಘ್ನಂ ದತ್ತಾ ಚೈತದ್ವಿಶೋಧಯೇತ್ ॥ ೮ ॥

ನಡೆಯುವವರಾಗಿ ವಿಧೇಯತೆಯಿಂದಿರಬೇಕು. ಶಿಷ್ಯರಾದವರು ಸದ್ವಂಶಜರಾಗಿಯೂ ಶುಚಿಭೂತರಾಗಿ ದಮನ ರಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದವರಾಗಿಯೂ ಇರಬೇಕು. ಅಂತಹ ಶಿಷ್ಯರು ಸದಾ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತದ ಅರಿವಿನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟವರಾಗಿರಬೇಕು.

೫-೬. ಇನ್ನು ಉಳಿದ ಅರ್ತರೂ, ಪಾಪಿಷ್ಠರೂ, ರೋಗಿಗಳೂ, ನಿರಪತ್ನರೂ, ಹುಟ್ಟಿದುದಿಲ್ಲರೂ, ಇಂತಹವರು ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಬಾರದು. ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಸಪ್ತಮೀ, ಗ್ರಹಣಕಾಲ, ಸೂರ್ಯಸಂಕ್ರಾಂತಿ, ಅಥವಾ ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ದಿನದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಬೇಕು.

೭-೮. ಇಂತಹ ದಿನದಲ್ಲಿ, ವಿಶಾಲವಾಗಿಯೂ ಶುಚಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು, ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಬತ್ತಿ, ಸ್ಮಶಾನ, ಅಥವಾ ಹುತ್ತ, ಮುಳ್ಳುಗಿಡಗಳು ಇವುಗಳ ಸಂಬಂಧವಿರಬಾರದು. ಇಂತಹ ಭೂಭಾಗವನ್ನು ಆರ್ಕಹೃದಯ ಮಂತ್ರದಿಂದ (ಮೂಲಮಂತ್ರ) ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸಬೇಕು.

ದಂದಶೂಕಾಮುಕೇಶಾಸ್ತಿ ಕಾಷ್ಠ ಭಸ್ತುತುಷಾದಿಕಂ ।

ಖಖೋಲ್ಕಂ ಚ ಗುರುಂ ಚೈವ ಪ್ರಣಮ್ಯ ಶಿರಸಾ ತತಃ ॥ ೯ ॥

ಭೂಮ್ಯಾದಿಭ್ರಾತುಯೇಚ್ಛಿಷ್ಯಃ ಸ್ವಪೇತ್ಸಂಯತಮಾನಸಃ ।

ಪ್ರಾಸಾದಂ ದ್ವಿರದಾದೀನಾಂ ಕಾನನಸ್ಯ ದ್ರುಮಸ್ಯ ಚ ॥ ೧೦ ॥

ಆರೋಹಣಂ ಪ್ರಶಸ್ತಂ ಸ್ಯಾತ್ಸಪ್ತೇ ಸಿಂಹಾಸನಸ್ಯ ವಾ ।

ವಸ್ತ್ರಭೂಷಣದಧ್ಯನ್ನನಾರೀಕ್ಷೇತ್ರಧ್ವಜಪ್ರಜಂ ॥ ೧೧ ॥

ಲೋಭೋ ಪ್ರಸ್ತರಣಂ ವೈರಿಮಾರಣಂ ರುಧಿರಸ್ರವಂ ।

ಮಾಂಸಾಶನಂ ಸುರಾಸ್ವಾದೋ ರುಧಿರಸ್ವಾದುಕರ್ತನಂ ॥ ೧೨ ॥

ಸ್ನಪ್ನ ಏವಂ ವಿಧೋ ದೃಷ್ಟಃ ಸಾಧಯೇದಭಿವಾಂಛಿತಂ ।

ಪುನಃ ಕುರ್ನೀತ ಸಂಸ್ಕಾರಂ ಚಂದನಾಗುರುಪಾಣಿನಾ ॥ ೧೩ ॥

೯-೧೦. ಆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹಾವು, ಇಲಿ, ಕೂದಲು, ಮೂಳೆ, ಕಾಷ್ಠ ಭಸ್ತು, ಹೊಟ್ಟು ಮುಂತಾದುವುಗಳು ಇಲ್ಲದಂತೆ ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ವ್ರತಿಯು ತನ್ನ ಗುರುವು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸೂರ್ಯಸ್ವರೂಪನೆಂದು ತಿಳಿದು ಆತನಿಗೆ ವಂದಿಸಿ, ಆತನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿ, ರಾತ್ರಿ ಜತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿದ್ರಿಸಬೇಕು. ಗಜಶಾಲೆ, ಕಾನನ, ಮರ, ಸಿಂಹಾಸನ ಇಂತಹವುಗಳ ಆರೋಹಣವು ಆ ರಾತ್ರಿ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕಂಡರೆ ಅದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ವೆನಿಸುವುದು.

೧೧-೧೩. ಅಲ್ಲದೆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ವಸ್ತ್ರ, ಭೂಷಣಗಳನ್ನೂ, ಮೊಸರನ್ನ, ಸುಮಂಗಲಿ, ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು, ಧ್ವಜ, ಪುಷ್ಪಮಾಲೆ, ಲೋಭಿಗಳ ಪ್ರಸಾರ, ವೈರಿಮಾರಣ, ರಕ್ತಪ್ರವಾಹ, ಮಾಂಸಭಕ್ಷಣ, ಮದ್ಯಪಾನ, ರಕ್ತಬರುವಂತೆ ಭೇದಿಸುವುದು. ಇಂತ ಹವುಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅನಂತರ ಮರುದಿನ ಮತ್ತೆ ಆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಚಂದನ, ಅಗುರು ಮುಂತಾದುವು ಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸಬೇಕು.

ತತ್ತ್ವಾನಂ ಶೋಭನಂ ಕಾರ್ಯಂ ನಾನಾಧ್ವಜವಿಭೂಷಿತಂ ।

ಕಂಕಿಣೇನಾದಮುಖರಂ ಪ್ರಚಲಚ್ಚಾರುಚಾಮರಂ

॥ ೧೪ ॥

ಸದ್ವಪತ್ರವನೋಪೇತಂ ಕದಲೀಖಂಡಮಂಡಿತಂ ।

ಶಿಖಿಪಿಚ್ಛೋಲ್ಲಸಚ್ಚತ್ರಂ ವಿತಾನಕವಿಭೂಷಿತಂ

॥ ೧೫ ॥

ನಾನಾರತ್ನಸಮಾಕೀರ್ಣಂ ಲಸತ್ಸ್ರಗ್ಧಾಮಶೋರಣಂ ।

ತ್ರಿವೃತಂ ಗ್ರಂಥಿರಹಿತಂ ಕನ್ಯಾಮಂ ಕಾರ್ಪಾಸಮಾವಿಕಂ

॥ ೧೬ ॥

ಸೂತ್ರಂ ಪ್ರಶಸ್ಯತೇ ತತ್ರ ಖಬೋಲ್ಕಪುರತಸ್ತತಃ ।

ಅಶಾಪೂರ್ವಾ ಸಮಸ್ಯಾ ತು ಸಾನಿತ್ರ್ಯ ಶಾಸತೇ ರನಿಃ

॥ ೧೭ ॥

ಧ್ರುವಾಸ್ಪದಾಸ್ತು ಸಾಮ್ಯಾ ಯೇ ಸ್ಯಾತಾಂ ಪಶ್ಚಿಮದಕ್ಷಿಣೇ ।

ತತ್ರ ಜೋಣೇಪ್ರಮಾಣೇನ ಅತುಲಾತ್ಪ್ರಭೃತಿ ಕ್ಷಮಃ

॥ ೧೮ ॥

೧೪-೧೬. ಆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ನಾನಾವಿಧವಾದ ಧ್ವಜಗಳಿಂದಲೂ, ಕಿರುಗೆಜ್ಜೆಗಳಿಂದಲೂ, ಭಕ್ತಿ ಚಾಮರಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಅಲಂಕರಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಮಲಗಳನ್ನೂ, ಬಾಳೆಕಂಬಗಳನ್ನೂ, ನವಿಲುಗರಿಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ವೇಲುಕಟ್ಟನ್ನೂ, ಕಟ್ಟಿ ಶೃಂಗರಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಯಾಗಭೂಮಿಯ ಸುತ್ತಲೂ, ನಾನಾರತ್ನಗಳಿಂದಲೂ, ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಗಳ ತೋರಣಗಳಿಂದಲೂ, ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗಂಟುಗಳಿಲ್ಲದ ನೀಳವಾದ ರೇಶ್ಮಿ ಅಥವಾ ಹತ್ತಿಯ ಅಥವಾ ಉಣ್ಣೆಯ ದಾರವನ್ನು ತ್ರಿರಾವೃತ್ತಿ ಆ ಮಂಟಪದ ಸುತ್ತಲೂ ಕಟ್ಟಬೇಕು.

೨೭-೧೮. ಅನಂತರ ಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಲೂ ದಿಗ್ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯದೇವನು ಸಾವಿತ್ರಿ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯನಾಗಿರುವನು. ಆ ಪೂರ್ವದಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ೯೦ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಧ್ರುವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು, ಉತ್ತರದಿಕ್ಕನ್ನೂ ಆದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಬೇಕು. ಆ ಚತುರ್ದಿಕ್ಕುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿವಿಧವಾದ ಅಲಂಕಾರದ ಭೂಪ್ರಮಾಣ ಸದೃಶವಾಗಿರುವ ಒಂದು ಕಮಲದ ಕರ್ಣಿಕೆಯನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕು.

ಕರ್ಣಕಾಂ ಸೂತ್ರಯೇನ್ಮಧ್ಯೇ ಕಮಲಸ್ಯ ರವೇಃ ಶುಭಾಂ ।

ಕೇಸರಂ ಕರ್ಣಕಾತುಲ್ಯಂ ತಸ್ಮಾಚ್ಚ ದ್ವಿಗುಣಂ ದಲಂ

॥ ೧೯ ॥

ಮಂಡಲಂ ವೃತ್ತಪತ್ರಾಗ್ರಂ ತಚ್ಚಿಷ್ಟಾಬ್ಜಪುರಸ್ಕೃತಂ ।

ಷಡ್ವಿಂಶತಿಬೀಜಪತ್ರಂ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿಕೇಸರಂ

॥ ೨೦ ॥

ಕರ್ಷಿತಂ ಚ ಸಿತಾಂಭೋಜಂ ಚತುಃಶೃಂಗಂ ಶಿಖೋಜ್ಜ್ವಲಂ ।

ತಶೋಪಿ ಬಾಹ್ಯಮಪರಂ ಚತುರಶ್ರಂ ತು ಸೂತ್ರಯೇತ್

॥ ೨೧ ॥

ಚತುರ್ಗ್ರೀವಂ ವಿದಿಕೋಣಂ ರಥಸ್ಯಾವಯವಂ ಶುಭಂ ।

ಪುರಾವರಣಮಧ್ಯೇ ತು ಅರುಣಂ ಕಂದರಾವೃತಂ

॥ ೨೨ ॥

ತತ್ಪರ್ಮಂತಂ ವಿನಿಷ್ಕಾಂತೇ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ರೇಖೇ ತದರ್ಧಿಕೇ ।

ಪುನಸ್ತಿಯಗ್ಗತೇಗ್ರೇತು ಸ್ವನಿಷ್ಕಾಂತಪ್ರಮಾಣತಃ

॥ ೨೩ ॥

೧೯-೨೦. ಆ ಕರ್ಣಕೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಅವೇ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕೇಸರಗಳನ್ನೂ, ಅದರ ಎರಡರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ದಳವನ್ನೂ, ಸುತ್ತಲೂ ಮಂಡಲಾಕಾರವಾಗಿ ರಚಿಸಬೇಕು. ಇನ್ನು ಉಳಿದ ಭಾಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಮಲವ ಆಕಾರದಂತೆ ಪೂರ್ತಿ ಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಆ ಕಮಲದ ಎಸಳುಗಳು ೨೬ ಕೇಸರಗಳು ೨೪ ಇರಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಬೀಜ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವಂತಿರಬೇಕು.

೨೧-೨೨. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಳಿಯ ಕಮಲವೊಂದನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಚತುಃಶೃಂಗಗಳನ್ನೂ ಶಿಖೆಯನ್ನೂ ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೂ ಸುತ್ತಲೂ ಚತುಷ್ಕೋಣದ ರೀತಿಯಿಂದ ದಾರವನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ದಿಕ್ಕು, ವಿದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಸೂರ್ಯ ರಥದ ಎಲ್ಲಾ ಅವಯವಗಳನ್ನೂ ಗುರ್ತಿಸಬೇಕು.

೨೩-೨೪. ಆ ಕಮಲದ ಎರಡು ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರವಾಗಿ ಎರಡು ರೇಖೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕು. ಅನಂತರ ಅವುಗಳಮೇಲೆ ಪೂರ್ವಾಪರವಾಗಿ ಮಧ್ಯ

ಪುನಸ್ತಾವಚ್ಚ ನಿಷ್ಕುಮ್ಯ ವಿಲಗ್ನ ಮುಭಯೇ ತು ತೇ ।

ಪದ್ಮಗರ್ಭಾದ್ವಿನಿಷ್ಕ್ರಾಂತಾಂ ವಾರುಣ್ಯಾಂ ಮಕರಾನನಾಂ ॥ ೨೪ ॥

ಯಷ್ಟಿಂ ಪದ್ಮಾಯತಾಂ ಕುರ್ಯಾದ್ರಥಸ್ಯ ಕರ್ಣಿಕಾಮಿತಾಂ ।

ಯಷ್ಟ್ಯಗ್ರೇ ಸಪ್ತಸಂಲಗ್ನಾನ್ ವಾಜಿನಃ ಪಾರ್ಶ್ವಯೋರ್ಧ್ವಯೋಃ॥ ೨೫ ॥

ತದಧಸ್ತಾವತೀಯಪ್ಪೇ ಮೂಲಾದೂರ್ವಸ್ಪೃತೋಽರುಣಃ ।

ಕ್ಷೋಣೇ ಚ ಪೀಠಮಿತ್ಯುಕ್ತಾ ತಥಾಂತಶ್ಶೇಷಪನ್ನಗಾಃ ॥ ೨೬ ॥

ಕರ್ಣಿಕಾ ತೇಜಸಃ ಪಿಂಡೌ ಭೂತಾದ್ಯಾ ಬೀಜಸಂಜ್ಞಿತಾಃ ।

ಖಪರಂ ಕರ್ಣಿಕಾವ್ಯೋಮವಾರಂ ಪತ್ರಂ ಸಕೇಸರಂ ॥ ೨೭ ॥

ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎರಡು ರೇಖೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಆಗ ಉಂಟಾಗುವ ರೇಖಾ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪದ್ಮವು ಬರುವಂತೆ ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು. ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಒಂದು ಮಕರಾ ಕಾರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು.

೨೫-೨೬. ಪದ್ಮದ ಅಳತೆಯಪ್ಪೇ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಯಷ್ಟಿಯನ್ನು (ಗೂಟ) ಬರೆಯಬೇಕು. ಅದರ ತುದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎಳುಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ಆ ಕುದುರೆಗಳ ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಅದೇ ತರಹ ಯಷ್ಟಿಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಯಾಗಿರುವ ಕ್ಷೋಣೀಪ್ರಮಾಣವೇ ಪೀಠವಾಗುವುದು. ಉಳಿದ ಕರ್ಣಿಕಾ ಸದೃಶವಾದ ರೇಖೆಗಳೇ ಪನ್ನಗಗಳೆನಿಸುವುವು. ಅವುಗಳ ಮುಂಭಾಗವೇ ಅರುಣ ಸ್ಥಾನವೆಂದು ಎಣಿಸಬೇಕು.

೨೭-೨೮. ಆ ಕರ್ಣಿಕೆಯೇ ತೇಜಃ ಪಿಂಡ. ಭೂತಾದಿಗಳೇ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳು. ಕರ್ಣಿಕೆಯ ಮೇಲ್ಭಾಗವೇ ಖಪರವಾದ (ಖಪೋಲ್ಪಬೀಜಮಂತ್ರ) ದೇವತೆ. ಕೇಸರ

ಪತ್ರಾಗ್ರಂ ಮಂಡಲಂ ಹಸ್ತಿರಂತರ್ವೋಮಸ್ಥಿತಂ ಪುರೇ ।

ಬಾಹ್ಯಾಕಾಶಂ ಚ ತಂ ವಿದ್ಧಿ ಯಷ್ಟಿಧರ್ಮಾರ್ಥಸಂಜ್ಞಿತಂ || ೨೮ ||

ರಥಸ್ಸಂವತ್ಸರೋ ಜ್ಞೇಯಃ ಪಿತರಸ್ತು ಋತವಸ್ತುತಾಃ ।

ನೇತ್ರಂ ಪತ್ರಸ್ಯ ಮೂಲೇ ವೈ ದೋಷಾಚ್ಛಂದಾಂಸಿ ಶಂಕನಃ || ೨೯ ||

ಸುಷುಮ್ನಾದ್ಯಾಸ್ತು ಯಾ ನಾಡ್ಯಃ ಸಹಸ್ರಂ ರವಿವಿಗ್ರಹೇ ।

ಅತ ಉರ್ಧ್ವಂ ವಿದಿಕ್ಷುಷ್ಯಾಪ್ತೀತಂ ತಸ್ಯ ಶತಂ ಶತಂ || ೩೦ ||

ಯೋಜನಾಯತವಿಸ್ತೀರ್ಣಮುಚ್ಛ್ರಿತಂ ತಪ್ತ್ರಮಾಣತಃ ।

ಅರುಣೋ ಘ್ನಣಯಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಬಾಹ್ಯಚ್ಛಂದಾಂಸಿ ವಾಜಿನಃ || ೩೧ ||

ಸಹಿತನಾದ ಪತ್ರಗಳೇ ಸಪ್ತಾಶ್ವಗಳು. ಪತ್ರಾಗ್ರವೇ ರವಿಮಂಡಲ. ವೋಮಸ್ಥಿತ ನಾದದ್ದೇ ಪುರವು. ಅದನ್ನೇ ಬಾಹ್ಯಾಕಾಶವೆನ್ನಬಹುದು. ಧರ್ಮಾರ್ಥಸಂಜ್ಞ ನಾದದ್ದೇ ಯಷ್ಟಿ.

೨೮-೩೦. ಆ ರಥವೇ ಸಂವತ್ಸರವೆಂದೂ, ಅಲ್ಲಿರುವ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳೇ ಋತು ವೆಂದೂ, ಪತ್ರಮೂಲವೇ ನೇತ್ರವೆಂದೂ, ಯಷ್ಟಿಯೇ ವೇದಗಳೆಂದೂ, ಶಂಕುಗಳೇ ಸೂರ್ಯದೇವನ ಸುಷುಮ್ನಾದಿ ನಾಡಿಗಳೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಕಂಡುಬರುವ ದಿಕ್ಪವಿದಿಕ್ಪಗಳೇ ಸೂರ್ಯಕಿರಣಪ್ರಸರಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶಕೊಟ್ಟವುಗಳೆಂದೂ ಭಾವಿಸಬೇಕು.

೩೧-೩೨. ಸೂರ್ಯದೇವನ ಕಿರಣಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಹತ್ತುಸಹಸ್ರಯೋಜನ ಉರ್ಧ್ವಭಾಗದವರೆಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸುವುದು. ಅರುಣನೂ ಸಹ ಸೂರ್ಯಕಿರಣ ರೂಪಿಯೇ, ವೇದಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕುದುರೆಗಳು. ಅವನಿಗೆ ಪಂಚ ಋತು

ಪಂಚಾರ್ತುರ್ವಾಸುಕಿಃ ಪ್ರೋಕ್ತಶ್ಚಕ್ರೇಶೋಸ್ತು ಭುವಸ್ತಯಃ |

ಏವಂ ಸರ್ವಮಯಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ರಥಶ್ರೇಷ್ಠಂ ವಿಭಾವಸೋಃ || ೩೨ ||

ದರ್ಭೈಶ್ಚ ಕುಸುಮೈರ್ವಾಪಿ ಲಿಖೇದೇತತ್ಸಮಾಹಿತಃ |

ಸಂಚಿಂತ್ಯ ಮನಸಾ ವಾಪಿ ಪೂರ್ವೋದ್ದಿಷ್ಟಂ ವಿಧಾನತಃ || ೩೩ ||

ಪೂಜಯೇತ್ಪರಮಂ ದೇವಂ ಖಖೋಲ್ಕಾಮಿತಿ ವಿಶ್ರುತಂ |

ನಿತ್ಯಮೇಕವಿಧಿಚ್ಛೇದಯಃ ಪರೋ ನೈಮಿತ್ತಿಕಸ್ತುತಃ || ೩೪ ||

ತೇಜೋದಾನಾದಿದೀಕ್ಷಾಸು ಭುವನಸ್ಥಾವಿತರ್ಪಣೇ |

ರಥೇ ಚಾಸ್ಮಿನ್ ಮಹಾಯೋಗಾ ಬಾಹ್ಯಾ ವಾ ಚಾರಣಾವುಭೌ || ೩೫ ||

ಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವುಗಳೇ ಅದಿಶೇಷನು. ಹೀಗೆ ತ್ರಿಲೋಕಾಧಿಪತಿಯಾದ ಸೂರ್ಯ ದೇವನಿಗೆ ತ್ರಿಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಪೂಜ್ಯವಸ್ತುಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೊಂಡಿರತಕ್ಕವುಗಳೇ ರಥ ರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣತವಾಗಿವೆ.

ಹೇಮಂತ ಶಿಶಿರಗಳು ಒಂದು ಋತು. ಹೀಗೆ ಪಂಚಋತುಗಳೆಂದು ಹೇಳುವ ಪಕ್ಷವನ್ನನುಸರಿಸಬೇಕು.

೩೩-೩೪. ಇಲ್ಲಿನವರೆಗೆ ಹೇಳಿದ ಕ್ರಮವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ದರ್ಭೆಯಿಂದಾಗಲಿ, ಹೂವಿನಿಂದಾಗಲಿ ಮಂಡಲವನ್ನು ಬರೆಯಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿ ಖಖೋಲ್ಕಾರೂಪಿಯಾದ ಮಹಾಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಆರಾಧಿಸ ಬೇಕು. ಇದು ನಿತ್ಯಪೂಜಾವಿಧಿ. ಇನ್ನು ನೈಮಿತ್ತಿಕವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಪೂಜಾ ವಿಧಿಯು ಬೇರೆಯಾಗಿರುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸೂರ್ಯಾರಾಧಕನಿಗೆ ಕಮಲದ ಆಕಾರದ ಮಂಡಲವೇ ವಿಹಿತವಾದಂತಿದೆ.

೩೫-೩೬. ತೇಜಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿಯೂ, ಲೋಕೋಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿಯೂ ವ್ರತ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ರಥ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಿಧಿಯುಂಟು. ಆಗ .

ರಥಕಂಠರವೀಛ್ಯಾಸ್ತು ತದರ್ಥಗುಣಸಂಯುತಾ ।

ವೀಧೀ ಕಾರ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣೇನ ದ್ವಿಗುಣಾ ಚಾಪರಾ ಬಹಿಃ ॥ ೩೬ ॥

ಸಾ ತೂದ್ವಿಷ್ಟಗುಣಾ ಗ್ರೀವಾ ಚಾರುಣಾ ಪಗ್ಮತುಲ್ಯಯಾ ।

ಅಲಗ್ನಾ ಬಾಹ್ಯತಃ ಕಾರ್ಯಾ ಯಾಮ್ಯಾ ದಿಶಿ ಸದಾ ಸುರಾಃ ॥ ೩೭ ॥

ದ್ವಾರಮೇತದ್ವಿನಿರ್ದಿಷ್ಟಂ ಭಿನ್ನಮಂಬುಜವೇಶ್ಮಿನಿ ।

ರಥಸ್ಯಬಾಹ್ಯವೀಛ್ಯಾ ದ್ವೇ ತಸ್ಯ ದೀಪ್ತಿಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾ ॥ ೩೮ ॥

ಗ್ರಹದಿಗ್ಧೇವತಾ ಭಾನೋಸ್ತತ್ರತ್ಯಾ ಗುಣಕಂದರಾ ।

ದ್ವಾರಪಶ್ಚಿಮತೋ ನೋಕ್ಷಂ ಯೇನ ಶಿಶ್ಯಾನ್ ಪ್ರವೇಶಯೇತ್ ॥ ೩೯ ॥

ರಥಕ್ಕೆ ಕಂಠರ (ಮೂಕಿ) ವೀಧೀ (ರಸ್ತೆ) ಇವುಗಳನ್ನು ರಥದ ಅರ್ಧ, ತದರ್ಥ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ದ್ವಿಗುಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ರಚಿಸಬೇಕಾಗುವುದು.

೩೬-೩೮. ಆ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಮಾಣದಷ್ಟೇ ಹಗ್ಗದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನೂ ಇಡಬೇಕು. ಆ ಗುಣ (ಹಗ್ಗ) ವಾದರೋ ಅರುಣಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ವಾಜಿಗ್ರೀವದವರೆಗೆ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರಬೇಕು. ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದ ಗುಣವು-ಮಾತ್ರ ಅರುಣನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಡದಂತೆಯೇ ತೋರಬೇಕು. ವರುಣದಿಕ್ಕಾದ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಈ ರಥಕ್ಕೆ ಹಿಂದು ದ್ವಾರವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು. ಸೂರ್ಯರಥಮಾರ್ಗದ ಪಾರ್ಶ್ವವನ್ನು ಎರಡಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಅದು ಸರ್ವದಾ ಹೊಳೆಯುವಂತೆ ಬರೆಯಬೇಕು.

೩೯-೪೦. ಆ ರಥದಲ್ಲಿರುವ ಗುಣ (ಹಗ್ಗ) ಗಳಲ್ಲಿ ಸಕಲಗ್ರಹಗಳಿಗೂ, ದಿಗ್ಧೇವತೆಗಳೂ ಅಡಗಿದ್ದು, ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿನ ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಅದರಂತೆ ಈ ಪೂಜಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯನು ಶಿಷ್ಯನನ್ನೂ ಪಶ್ಚಿಮದ್ವಾರದ ಮೂಲಕ

ಏವಂ ನಿಖಿಲಲುದ್ಧಿಷ್ಟಃ ಸೂತ್ರಪಾತವಿಧಿಕ್ರಮಃ ।

ಅನೇನ ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಾನೇನ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಪರಮಾಂ ಗತಿಂ || ೪೦ ||

ಅದ್ಯಾಕ್ಷರೇಣ ಯೇನ ಸ್ವಾದ್ಯೇ ಚ ಲೇಖ್ಯಾಃ ಸವಿಗ್ರಹಾಃ ।

ಯಾದ್ಯತ್ಯಕ್ಷರಜಃ ಪಾತೇ ವಿಧಿಂ ತತ್ಕಥಯಾಮ್ಯಹಂ || ೪೧ ||

ಮಣಿಮುಕ್ತಾಪ್ರವಾಲೋತ್ಕೃರ್ಪೀಹಿ ಧಾತುಸಮುದ್ಭವೈಃ ।

ಜೂರ್ಣೈರಗ್ನೀಂದ್ರಮರುದ್ವರ್ಣೈರಥಂ ವಾ ಚಾನುಪೂರ್ವತಃ || ೪೨ ||

ಅಸಂಸಕ್ತಮಿದಂ ಕುರ್ಮ್ಯಾದಸ್ಯೂಲಾಮಕೃಶಾಂ ತಥಾ ।

ಅವಿಕ್ಷೀಣಾಂ ರಜೋರೇಖಾಂ ದೇಶಿಕಾಂಗುಷ್ಠಯೋಜಿತಾಂ || ೪೩ ||

ಮುಂದೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದನ್ನೇ ಸೂತ್ರಪಾತ ಕ್ರಮವೆನ್ನುವರು. ಇದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿದವನು ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸುವನು.

೪೧-೪೨. ಅಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ದೇವತಾ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅದ್ಯಾಕ್ಷರದಿಂದ ಅವುಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಬೇಕು. ಆ ದೇವತೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ರತ್ನ, ಮುತ್ತು, ಹವಳ, ಧಾನ್ಯ ಅಥವಾ ಗೃರಿಕಾದಿ ಧಾತುಗಳು ಇವುಗಳ ಪುಡಿಯಿಂದ ಅಗ್ನಿ, ಪ್ರ, ಇತರ ದೇವತೆಗಳ ವರ್ಣ. ಇವುಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ, ಆಯಾ ಬಣ್ಣದ ಜೂರ್ಣಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಬೇಕು.

೪೩-೪೪. ಈ ವಿಗ್ರಹಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸೇರದಂತೆಯೂ, ಅತಿ ದಪ್ಪವಾಗಿಯೂ, ಅತಿ ಕೃಶವಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ರಚಿಸಬೇಕು. ರೇಖೆಯಾದರೋ ಅಚಾರ್ಯನ ಬೆರಳಿನಿಂದ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತಿರಬೇಕು. ಮಾಸಪ್ರಮಾಣವನ್ನಾಗಲಿ, ಅದರ ಹೆಸರನ್ನಾಗಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆ ರೇಖೆ

ನ ಚ ಮಾಸಪ್ರಮಾಣಾ ತು ರೇಖಾ ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರವೇತ್ |
ವಲಿತಾ ಚಾಪರಾ ನೃಷ್ಯಾ ದೀನಾ ಶುಕ್ಲಾ ತತಃ ಕ್ರಮಾತ್ || ೪೪ ||

ಪದ್ಮಗರ್ಭಸ್ಯ ನವಮೋ ಯೋಗಃ ಸ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ |
ತಸ್ಯಾಪಿ ನವಮೇ ಯಾಮ್ಯಾಂ ತಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ತು ತತ್ಸಂಪ್ರತಃ || ೪೫ ||

ಲಿಖೇದ್ಭೂತಾದಿತಃ ಪದ್ಮಂ ಭೌತಿಕೇ ಪದ್ಮಸಂಪ್ರಭಂ |
ಉದಿತಾರ್ಕಸಮಾನಂ ತು ನೈಷ್ಠಿಕೇ ಕರ್ಮಣಿ ಸ್ಥಿತಂ || ೪೬ ||

ಹೀತಾಂ ತು ಕರ್ಣಿಕಾಂ ತತ್ರ ಕಿಂಜಲ್ಕಹರಿತಂ ಲಿಖೇತ್ |
ಕೇಸರಾಣ್ಯರುಣಾನ್ಯಂತಃ ಶುಕ್ಲಾನ್ಯಾ ದಂತಪತ್ರಯೋಃ || ೪೭ ||

ಯಿಂದಲೇ ಮಾಸವನ್ನು ಊಹಿಸುವಂತಿರಬೇಕು. ರೇಖೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ವಕ್ರವಾಗಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದುಂಡಾಗಿಯೂ ಶುಕ್ಲವರ್ಣ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಇರಬೇಕು.

೪೪-೪೬. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಮಾಸರೇಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಮಾಸ ರೇಖೆಯು ಪದ್ಮದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾದುಹೋಗುವಂತಿರಬೇಕು. ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ಯೂ ಮತ್ತೊಂದು ರೇಖೆಯು ಬಂದು, ಪದ್ಮವು ರೇಖಾದ್ವಯ ಮಧ್ಯಗತವಾಗಿರಬೇಕು.

ಪಂಚಭೂತಾದಿಗಳ ವಿಚಾರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಮದ ಆಕಾರವನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕು. ಅದೇ ಪದ್ಮದಲ್ಲಿ ಗ್ರೀರಿಕಾದಿ ಧಾತುವರ್ಣದಿಂದ ಸೂರ್ಯ ದೇವನನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ನಿಷ್ಕಾಪೂರ್ವಕವಾದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ತೇಜೋ ರೂಪದಿಂದ ಉದಯಕಾಲಿಕನಾದ ಸೂರ್ಯನ ವರ್ಣದಿಂದಲೇ ಸೂರ್ಯಾಕಾರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು.

೪೭-೪೮. ಪದ್ಮಕರ್ಣಿಕೆಯನ್ನು ಹಳದಿಯ ವರ್ಣದಲ್ಲಿಯೂ, ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಪರಾಗಗಳನ್ನು ಹಸುರು ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿಯೂ, ಕೇಸರಗಳನ್ನು ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿಯೂ, ಎಲೆಗಳನ್ನು ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣದಿಂದಲೂ, ಸೂರ್ಯನ ನಗರವನ್ನು ಹಳದಿಯಿಂದಲೂ,

ಪೀತಾನುರ್ಕಪುರಂ ಶೋಣಂ ಅಸ್ತ್ರಂ ಪದ್ಮಾಗ್ರಸಂಧಿಷು ।

ಪ್ರತಿದಿಗ್ಧೀವತಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಸ್ವೀಕೃತ್ಯ ಹರಿತಾನ್ ಹಯಾನ್ ॥ ೪೮ ॥

ಸಂಧ್ಯಾರುಣಸಮಂ ಮೈಮ ಕಂದರಾಂ ಕನಕಪ್ರಭಾಂ

ಸಿತಪೀತಾರುಣೈರ್ವರ್ಣೈರ್ಯಷ್ಟಿರ್ಲೇಖಾಸು ನಾನತಃ ॥ ೪೯ ॥

ಚತುರ್ಭಿರ್ವರ್ಣಕೈರ್ಲೇಖ್ಯಂ ಸರ್ವಮಾವರಣಾದಿಕಂ ।

ಚತುರ್ಭಿರ್ವರ್ಣಕೈರೇವ ಚಾರಾಲಾನ್ ಪೂರಯೇತ್ತ್ವಾ ॥ ೫೦ ॥

ಉಕ್ತಾ ದೇವಾದಯೋ ಯೇಷು ಪೂರ್ವಸ್ಥಾನೇಷು ತತ್ರ ವೈ ।

ಸ್ವನಾಭ್ಯಂಭ್ಯಂತರೇ ತೇಷಾಂ ಲಿಖಿತಂ ಲೇಖನಂ ಭವೇತ್ ॥ ೫೧ ॥

ಏವಂ ಮಂಡಲಮಾಲೇಖ್ಯ ಭೂಯಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಸಮಾಹಿತಃ ।

ಶಸ್ಯತೇ ಹರಿತಾ ಹೃದ್ಯಾ ಸರ್ವೇಷು ರವಿಕರ್ಮಸು ॥ ೫೨ ॥

ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಪದ್ಮಾಗ್ರಸಂದಿಗಳನ್ನೂ. ಮಾಸಲು ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದಲ್ಲಿಯೂ, ದಿಗ್ಧೀವತಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಆಯಾ ದೇವತೆಗಳ ವರ್ಣದಿಂದಲೂ, ಕುದುರೆಗಳನ್ನು, ಹಸುರು ಬಣ್ಣದಿಂದಲೂ ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು.

೪೯-೫೦. ಮೈಮ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷರವನ್ನು ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದ ಕೆಂಪಿನಂತಹ ಮಾಸಲು ಕೆಂಪಿನಿಂದಲೂ, ಪದ್ಮದ ತಳಭಾಗವನ್ನು ಚಿನ್ನದ ವರ್ಣದಿಂದಲೂ, ಕಮಲದ ಯಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬಿಳುಪು, ಹಳದಿ, ಕೆಂಪು ಮೊದಲಾದ ವರ್ಣಗಳಿಂದಲೂ ಅಲಂಕರಿಸಬೇಕು. ಅವರಣಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಿಂದಲೂ ತುಂಬಿರುವಂತೆ ರಚಿಸಬೇಕು.

೫೧-೫೨. ಮಂಡಲದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಸಕಲದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಪೂರ್ವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ, ಕಮಲದ ನಾಭಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆಯಾ ವರ್ಣಗಳಿಂದಲೇ ಬರೆಯಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಂಡಲವನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಅನಂತರ ಮತ್ತೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ಸೂರ್ಯಪ್ರಾರ್ಥನಾದಿ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಂಡಲ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹರಿವೃರ್ಣವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು ಎಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು.

ಅಗ್ನಿ ಗರ್ಭೇಽಸ್ಯ ಚೋಷುನ್ಪ್ರ ತಾಗುದಕ್ಕೂಲಕಾನ್ ಕುಶಾನ್ |
ನ್ಯಸೇತ್ಸಮಂತಾತ್ಸರ್ವೇಷು ಹೃಗ್ನಿ ಕಾರ್ಯೇ ಚ ನೈತ್ಯಿಕೇ || ೫೩ ||

ವಿಶೇಷಾಂ ಪರಮಾಂ ಕಿಂಚಿತ್ಪೂಜಾಗ್ನಿ ಕ್ರಿಯಯೋರ್ಮಯಾ |
ಕಥ್ಯಮಾನಂ ಸುರಾಸ್ತರ್ವೇ ನಿಬೋಧತ ಮಹಾಫಲಂ || ೫೪ ||

ನದೀದ್ವಿಕೂಲಗೋಶೃಂಗಮೃತ್ಸಾ ಗೋಶೀರ್ಷಕಾನನಂ |
ಶುಕ್ಲಂ ಸಭಸ್ತದೂರ್ವಾಂತಿಕರ್ಣೇ ಸರ್ಷಪರೋಚನಾಃ || ೫೫ ||

ಕ್ರೋಡಕ್ರಾಂತಾಂ ನಿಶಾಂ ಮುಸ್ತಾಂ ಸರ್ವಾಸ್ತೃಷ್ಪಾಸು ದಿಕ್ಷ್ವಸಿ |
ಚಂದನೋದಕಪೂರ್ವೇಷು ಚಂದನಸ್ಥಾಸಿಕೇಷು ಚ || ೫೬ ||

ಶಮ್ಯಾಭಿಪಲ್ಲವಾಕ್ಷೇಪಚಿರಾಂಜಿತಮುಖೇಷು ಚ |
ಕಂಧರಾಬದ್ಧವಸ್ತ್ರೇಷು ಕಲಶೇಷು ವಿನಿಕ್ಷಿಪೇತ್ || ೫೭ ||

೫೩-೫೪. ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಅಗ್ನಿ ಮುಖದಿಂದ ಮಾಡುವ ಅಗ್ನಿ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ದರ್ಭೆ
ಯನ್ನು ಪೂರ್ವ ಅಥವಾ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಹೋಮಾದಿಗಳನ್ನು
ನಡೆಸಬೇಕು. ಅಗ್ನಿ ಪೂಜೆ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿ ಕಾರ್ಯ ಇವುಗಳಿಂದ ಸೂರ್ಯಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ
ನಡೆಸುವ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಈಗ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳಿರಿ.

೫೫-೫೭. ನದಿಗಳ ದಡದಲ್ಲಿರುವ ಮೃತ್ತಿಕೆ, ಗೋಶೃಂಗ, ಗೋವಿನ ಶಿರೋ
ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಮೃತ್ತಿಕೆ, ಶುಭ್ರವಾಗಿರುವ ಭಸ್ಮ, ಬಿಳಿಯ ದೂರ್ವ, ಅಂತಿಕರ್ಣೇ
(ಕಣಿಗಲು) ಸಾಸುವೆ, ಗೋರೋಚನ, ಕ್ರೋಡ ಕ್ರಾಂತ (ಹಂದಿಯು ಅಗೆದಭೂಮಿ)
ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಇವುಗಳನ್ನು ಕಲಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಬೇಕು. ಆ ಮಂಡಲವನ್ನು ಗಂಧೋ
ದಕಗಳಿಂದಲೂ ಚಂದನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದಲೂ ಶಮೀ (ಬನ್ನೀ) ವೃಕ್ಷದ ತಳರು
ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದಲೂ ಕಲಶವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಬೇಕು. ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಶಗಳ
ಕತ್ತಿಗೆ ಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಸಂವತ್ಸರಸ್ಯ ತಸ್ಯಾಪಿ ದಿಶ್ಯಾಗ್ನೇಯ್ಯಾಂ ತತಃ ಶುಭಂ ।

ಅಗ್ನಿಕುಂಡಂ ವಿದಿಕ್ಯೋಣೇ ತದಬ್ಜಪುರಸಂಮಿತಂ

॥ ೫೮ ॥

ಆರ್ಯಾದಿತೀರ್ಥಸಹಿತಂ ನಿಖಾತಂ ದ್ವಾದಶಾಂಗುಲಂ ।

ವಿಸ್ತೃತಾಷ್ಟಾಂಗುಲಂ ತೀರ್ಥಂ ಕುರ್ಯಾತ್ಪ್ರವಮುತ್ರಮಂ ॥ ೫೯ ॥

॥ ಆರ್ಯಾದಿಕತೀರ್ಥಂ ॥

ಕುಂಡಾದಷ್ಟಾಂಗುಲಂ ನೃಸ್ಯ ಯಾಮ್ಯದರ್ಭಸಮೇನಕಂ ।

ವಿಜ್ಞಃ ಸಪ್ತಾಂಗುಲೈಶ್ಚೈವ ಪಾರಿಯಾತ್ರಮಥೋತ್ತರೇ

॥ ೬೦ ॥

ಯೈಸ್ಸಹೈವ ಖಖೋಲ್ಕಸ್ಯ ಪೂಜಾ ನಿಗದಿತಾ ಶುಭಾ ।

ವಹ್ನಿರೂಪಃ ಸ ತೈಃ ಸಾರ್ಥಂ ಧೈಯಃ ಸ್ವಹೃದಯೇನ ತು

॥ ೬೧ ॥

೫೮-೬೦ ಸಂವತ್ಸರ ವ್ರತದಲ್ಲಿ ನಡೆಸತಕ್ಕಂತಹ ಪೂಜಾಮಂಡಲದ ಆಗ್ನೇಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಬ್ಜಪುರ (ಕಮಲ) ದ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಗ್ನಿಕುಂಡವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅದನ್ನು ತೀರ್ಥೋದಕಾದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರೇಕ್ಷಿಸಿ, ಭೂಶುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹನ್ನೆರಡು ಅಂಗುಲ ಅಳವಾಗಿ ತೋಡಬೇಕು. ಎಂಟುಗುಲ ಅಗಲವಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಕುಂಡದ ಮುಂಭಾಗವನ್ನು ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಕುಂಡದಿಂದ ಎಂಟುಗುಲ ದೂರದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಾಗದಲ್ಲಿ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಹರಡಿರಬೇಕು. ಉತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪಾರಿಯಾತ್ರ ಪರ್ವತವೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಎಳುಗುಲ ದೂರದಲ್ಲಿ ದರ್ಭೆಯನ್ನು ಹಾಸಿರಬೇಕು.

೬೧-೬೨. ಹಿಂದೆ ಖಖೋಲ್ಕರೂಪಿಯಾದ ಸೂರ್ಯದೇವನಿಗೆ ಯಾವರೀತಿ ಪೂಜಾದಿಗಳು ಉಕ್ತವಾಗಿರುವುವೋ, ಅದೇ ಪೂಜಾಕ್ರಮದಿಂದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಸೂರ್ಯದೇವನು ಈಗ ಅಗ್ನಿರೂಪದಲ್ಲಿರುವನೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು. ದಕ್ಷಿಣ

ಬ್ರಹ್ಮತೋ ವರುಣಾಭ್ಯಾಶೇ ಪ್ರಾಜ್ಞಾಭೇ ಸ್ತುಕ್ ಸ್ತುವೌ ನ್ಯಸೇತ್ |
ಇಷ್ಟಾಂಗಾನಿ ತು ಸರ್ವಾಣಿ ಗುರೋರ್ನ್ಯೈಯುತಭಾಗತಃ || ೬೨ ||

ಅಕ್ಷೀಣಾಗ್ರಾಃ ಕುಶಾ ಹ್ರಸ್ವಾಃ ಲೂನಾಶ್ಚೈವೋಪವೋಪಮೂಲತಃ |
ಶಸ್ಯಂತೇ ಹರಿತಾ ಹೃದ್ಯಾಃ ಸರ್ವೇಷು ರವಿಕರ್ಮಸು || ೬೩ ||

ಅಗ್ನಿಗರ್ಭಸ್ಯ ಚಾಂತೇಷು ಪ್ರಾಗುದಕ್ಕೂಲಕಾನ್ ಕುಶಾನ್ |
ನ್ಯಸೇತ್ಸಮಂತಾತ್ಸರ್ವೇಷಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಮಧಸ್ತತಃ || ೬೪ ||

ಚತುರ್ವಿಂಶತಿರಂಗುಷ್ಠಪರಿಮಾಣಂ ಸ್ತುವಸ್ಯ ತು |
ತಸ್ಯಾಪ್ಯುದ್ಧರಣಾಗ್ರಸ್ಯ ನತಮಂಗುಷ್ಠಸಂಮಿತಂ || ೬೫ ||

ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಸ್ತುಕ್, ಸ್ತುವ
ಗಳನ್ನು ಇರಿಸಬೇಕು. ನೈಋತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೋಮ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶೇಖರಿ
ಸಿಟ್ಟುಗೊಂಡು, ಆಚಾರ್ಯನು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರಬೇಕು.

೬೩-೬೪. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ದರ್ಭೆಯು ಕ್ಷೇಣವಲ್ಲದ್ದಾಗಿರ
ಬೇಕು. ತುಂಡುತುಂಡಾಗಿರಬಾರದು. ಬುಡದಿಂದ ಅಗ್ರಪರ್ವಂತವಾಗಿರುವ ಪೂರ್ಣ
ದರ್ಭೆಯನ್ನಿರಿಸಿರಬೇಕು. ಹಸುರು ಬಣ್ಣದ ದರ್ಭೆಯೇ ಸಕಲ ಸೂರ್ಯಾರಾಧನೆಗಳಲ್ಲಿ
ಯೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸುವುದು. ಅಗ್ನಿಗರ್ಭನ ಪೂಜಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ದರ್ಭೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಗಗ್ರ
ಅಥವಾ ಉದಗ್ರವಾಗಿರಿಸಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅಧೋಭಾಗ
ದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿರಬೇಕು.

೬೫-೬೬. ಹೋಮಮಾಡುವ ಸ್ತುವದಪರಿಮಾಣವು ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು
ಅಂಗುಲ ದೀರ್ಘವಾಗಿರಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೈಯಿಂದ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಿಡಿಯು
ಒಂದಂಗುಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಧೋಮುಖವಾಗಿ ಬಗ್ಗಿರಬೇಕು. ಸ್ತುವದ ಮುಖದಲ್ಲಿರುವ
ಬಟ್ಟಲು ಹನ್ನೆರಡು ಅಂಗುಲದ ಒಳಗೆ ಸೇರಿರಬೇಕು. ಮುಂದಿನ ಬಟ್ಟಲು ಮಂಡಾ

ತದರ್ಥಾಂಗುಲಂ ಪಾತ್ರನಾನಂ ಪಾಣಿಸಾತ್ರತಲೋದರಂ ।

ವೃತ್ತಂ ತಸ್ಯಾಪಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಂ ಪಾತಂ ದ್ವ್ಯಂಗುಲಮೇವ ಚ ॥ ೬೬ ॥

ರಕ್ತಚಂದನಕಾಪ್ಪೇಶ್ಚ ಖದಿರಾಶ್ವತ್ಥಕಿಂಶುಕೈಃ ।

ಅನ್ಯೈಶ್ಚೈವಾಪಿ ಯಾಜ್ಞೇಯೈಃ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಸ್ತುಕ್ಸ್ತುವಾದಿಕಂ ॥ ೬೭ ॥

ಕಾಪ್ಪೈರನೀಭಿಃ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಮುಶಲೋಲೂಖಲಂ ತಥಾ ।

ಚಮಸಶ್ಚೈವ ತತ್ರಾಪಿ ಮುಸಲಂ ದ್ವಾದಶಾಂಗುಲಂ ॥ ೬೮ ॥

ಉಲೂಖಲಂ ತು ದಿಕ್ಸಂಖ್ಯಂ ಪಾತಂ ಚ ಚತುರಂಗುಲಂ ।

ಚಮಸಂ ವರ್ಣಸಂಪಾತಂ ಪಾತಂ ಹ್ಯರ್ಥಾಂಗುಲಂ ತಥಾ ॥ ೬೯ ॥

ಪೃಚ್ಛಂ ಪಡಂಗುಲಂ ತಸ್ಯ ವಿಜ್ಞೇಯಂ ಪರಿಮಾಣತಃ ।

ದಂತಕಾಷ್ಠಂ ತು ಶಿಷ್ಯಸ್ಯ ಲಲಾಟೇ ನ ತು ಸಂಮಿತಂ ॥ ೭೦ ॥

ಗಿಯೂ, ತಲಭಾಗವು ವೃತ್ತಾಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದು ಅದರ ಒಟ್ಟಿನ ಆಳವು ಎರಡಂಗುಲ ಆಳತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರಬೇಕು.

೬೬-೬೮. ರಕ್ತಚಂದನವೃಕ್ಷ, ಕಗ್ಗಲಿ, ಅಶ್ವತ್ಥ, ಮುತ್ತುಗ ಅಥವಾ ಇನ್ನೂ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇತರ ಯಾವ ವೃಕ್ಷ ವಿಶೇಷಗಳಿಂದಾಗಲಿ, ಸ್ತುಕ್, ಸ್ತುವ, ಮುಸಲ, ಉಲೂಖಲ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಬೇಕು. ಮುಸಲ (ಒನಕೆ) ಎಂಬುದು ಹನ್ನೆರಡು ಅಂಗುಲ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರಬೇಕು.

೬೯-೭೦. ಉಲೂಖಲ (ಒರಳು) ವನ್ನು ಎಂಟಂಗುಲ ಅಗಲವಾಗಿಯೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕಂಗುಲ ಆಳವಾದ ಒರಳುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯೂ ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಚಮಸ ಪಾತ್ರೆಯು (ಪೃಣೀತಪಾತ್ರೈ) ಮೂರಂಗಲ ಅಗಲವಾಗಿ ಅರ್ಧಂಗುಲ ರಂಧ್ರವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರಬೇಕು- ಶಿಷ್ಯನು ಉಜ್ಜುವ ದಂತಕಾಷ್ಠವು ಆತನ ಲಲಾಟದ ಪರಿಮಾಣದಲ್ಲಿದ್ದು, ಅದರ ಪುಚ್ಚವು ಆರಂಗುಲ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರಬೇಕು.

ಅರ್ಕಸ್ಯ ಸಮಿಧಃ ಕಾಷ್ಠಂ ದ್ವಾದಶಾಂಗುಲಮಾಯತಂ ।
 ಅವಕ್ರಂ ಸತ್ವಚಂ ಚೈವ ಸಾದ್ರ್ವಂ ನಿಷ್ಪಾಣಿಕಂ ತಥಾ ।
 ಉಪವೀತಂ ಕುಶಮಯಂ ಕರ್ತವ್ಯಾ ಮೇಖಲಾ ತ್ರಿವೃತ್ ॥ ೭೦ ॥

ಸಮಾ ಶುಕ್ಲಾಚ ಮೌಂಜೀಷ್ಯಾಧ್ವರ್ಗಿಜಾ ಬಲ್ವಜಾತಥಾ ।
 ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಶಿಖಾಜಾಲಃ ಸರ್ಪಿಃ ಕಾಂಚನಸನ್ನಿಭಂ ॥ ೭೧ ॥

ಸಿಗ್ಧಃ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾವರ್ತೋ ವಹ್ನಿಃ ಸಿದ್ಧಿಕರಃ ಸ್ಪೃತಃ ।
 ಉಲೂಖಲೈಸತಸ್ತಸ್ಮಿನ್ ಜ್ವೋದಯೇಚ್ಛತುರಂಗುಲಂ ॥ ೭೨ ॥

ಖಖೋಲ್ಘಮೂಲಮಂತ್ರೇಣ ಮುಶಲೇನ ಸಮಾಹಿತಃ ।
 ನವೋಪಮಾನಂ ತು ಶಿಖಯಾ ಪಂಚಸಾ ತಂಡುಲೇನ ಚ ॥ ೭೩ ॥

ಮೂಲೇನ ಚೈವ ಶಮಯೇತ್ಪಾಯಸಂ ಚತುರಂಗುಲಂ ।
 ಪ್ರನೇಶ್ಯಾಃ ಪ್ರಯತಾಃ ಶಿಷ್ಯಾ ಯೇ ಪೂರ್ವಮಧಿನಾಸಿತಾಃ ॥ ೭೪ ॥

೭೦-೭೧. ಅದು ಎಕ್ಕದ ಕಡ್ಡಿಯಾಗಿನ್ನು ಒಟ್ಟು ಹನ್ನೆರಡಂಗುಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರಬಾರದು. ಆ ಕಾಷ್ಠವು ನೇರವಾಗಿಯೂ, ಮೇಲಿನ ತೊಗಟೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಾಗಿಯೂ ಇರಬೇಕು. ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ದರ್ಭಮಯವನ್ನಾಗಿನಾಡಿಕೊಂಡು, ಅದೇ ದರ್ಭೆಯಿಂದಲೇ ಮೂರಳೆ ಉಡಿದಾರ (ಮೇಖಲಾ) ವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೭೨-೭೪. ಹುತವಾದ ಅಗ್ನಿಯು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಕಾರವಾಗಿ ಸೌಮ್ಯವಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಹೋಮಸಿದ್ಧಿಯು ಲಭಿಸುವದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಹೋಮದ್ರವ್ಯವಾದ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಖಖೋಲ್ಘಮಂತ್ರದಿಂದ ಉಲೂಖಲದಲ್ಲೊಟ್ಟು ಮುಸಲದಿಂದ ಕುಟ್ಟಿ, ನಾಲ್ಕು ಅಂಗುಲ ನೀರಿನಿಂದ ತೊಳೆದು ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕು ಅಂಗುಲ ನೀರನ್ನೊಟ್ಟಿ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪಚನಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಅದನ್ನು ಮೂಲಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಗ್ನಿ ಶಿಖೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು.

೭೫-೭೬. ಅದೇ ಮೂಲಮಂತ್ರದಿಂದಲೇ ಚತುರಂಗುಲ ಪ್ರಮಾಣವುಳ್ಳ ಸೊಟ್ಟಿನಿಂದ ಪಾಯಸ ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಆಚಾರ್ಯನು ನಿಯಮ

ಲಿಖಿತಂ ಸ್ಯಾದ್ಯಮುದ್ವಿಶ್ಯ ತಂ ಚ ಪೂರ್ವಂ ನಿವೇಶಯೇತ್ |

ಸೋಷ್ಟೀಷಂ ವಾಗ್ಯತಂ ದಾಂತಂ ಸಿತಚಂದನಚರ್ಚಿತಂ || ೨೧ ||

ಅಚಂಚಲೋಜ್ಜ್ವಲಕರಂ ಸಿತವಸ್ತ್ರವಿಭೂಷಿತಂ |

ಗನಾಂ ಪುಚ್ಛೇನ ಸಲಿಲೈಃ ಖಚೋಲ್ಕಹೃದಯೇನ ತು || ೨೨ ||

ಅಭಿಷಿಂಕೇದ್ಗುರುಃ ಶಿಷ್ಯಂ ತತಸ್ತೈಃ ಸಾಪನಾಶನೈಃ |

ಪ್ರದದ್ಯಾದ್ಗುರವೇ ಶಿಷ್ಯೋ ಗಾಂ ವತ್ಸೇನ ಸಮನ್ವಿತಾಂ || ೨೩ ||

ಚಾರುರೂಪಾಂ ಸಮಾಧಾನಾಂ ಹೇಮಕ್ರಗ್ನಸ್ತ್ರಭೂಷಿತಾಂ |

ಸಿತವಸ್ತ್ರಾವೃತಖುರಾಂ ದ್ವಾರೇಣಾಪ್ಯಾನಯೇತ್ಸದಾ || ೨೪ ||

ದಿಂದಿರುವ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಕರೆಸಿ ಮೊದಲು ಯಾರು ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯನಾಗಿರುವನೋ, ಯಾರಿಗೆ ಆ ಪೂಜಾಸಿದ್ಧಿಯು ಲಭಿಸಬೇಕೋ ಅವನನ್ನು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅವನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ರುಮಾಲನ್ನು (ಉಷ್ಣೀಷ) ಧರಿಸಿರಬೇಕು ಮೌನಿಯಾಗಿ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದವನಾಗಿ, ಬಿಳಿಯ ಗಂಧದಿಂದ ಶರೀರ ವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು.

೨೨-೨೪. ಆತನು ತನ್ನ ಕೈಗಳನ್ನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಶುಭ್ರ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಇಂತಹ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಗುರುವು ಗೋವಿನ ಬಾಲದ ನೀರಿನಿಂದಲೂ, ಖಚೋಲ್ಕ ಹೃದಯದಿಂದ ಕಲತೋದಕದಿಂದಲೂ ಅಭಿಷೇಕಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಶಿಷ್ಯನು ಗುರುವಿಗೆ ವತ್ಸಸಹಿತವಾದ ಗೋವನ್ನು ದಾನಮಾಡಬೇಕು.

೨೪-೨೭. ಆ ಗೋವು ಸುಂದರವಾದ ಆಕಾರವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ಸಾಧುವಾಗಿರ ಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಸುವರ್ಣ, ವಸ್ತ್ರ, ಪುಷ್ಪ ಇವುಗಳಿಂದ ಅಲಂಕಾರಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕುವ ಯಷ್ಟಿ (ಗೂಟ) ಸಮೇತವಾಗಿ ಗುರುವಿಗೆ ದಾನಮಾಡಬೇಕು.

ಪ್ರವೇಶ್ಯ ಯಷ್ಟಾಃ ಪುರತಃ ಸ್ಥಾಪಯೇತ್ಸು ಸಮಾಹಿತಃ ।

ಕಾಯಿಕಂ ವಾಚಿಕಂ ಚೈವ ಮಾನಸಂ ಚ ಹರೇದ್ಭುರುಃ ॥ ೮೦ ॥

ಸಾಪಂ ಹಿ ತ್ರಿವಿಧಂ ತಸ್ಯ ಖಖೋಲ್ಕಾಹ್ಯದಯಾದಿಭಿಃ ।

ಪುಷ್ಪೈರಂಜಲಿನಾಪೂರ್ಯ ಜಾನುಭ್ಯಾಂ ಧರಣೀಂ ಗತಃ ॥ ೮೧ ॥

ಖಖೋಲ್ಕಮಿತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಕಮಲೇ ಪ್ರಕ್ಷಿಪೇತ್ತದಾ ।

ಪದ್ಮಸ್ಯ ಯಸ್ಮಿನ್ ದೇವಾಗ್ರೇ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತಂ ಕುಸುಮಂ ಪಶೇತ್ ॥ ೮೨ ॥

ಸ ತಸ್ಯ ಕುಲದೇವಃ ಸ್ವಾತ್ಮದ್ವ್ಯವಾರ್ಥಸಾಧಕಃ ।

ಉತ್ಸಾದ್ಯ ಮುಖಬಂಧಂ ತು ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹಂಸಂ ಸಮಂತತಃ ॥ ೮೩ ॥

ಖಖೋಲ್ಕಕುಲದೇವಸ್ಯ ಪ್ರಣಮೇದ್ಯ ತತಃ ಕ್ರಮಾತ್ ।

ಪದ್ಮರಾಗೇಣ ಹೇನ್ನಾ ವಾ ಯುಕ್ತಂ ಸರ್ವಾನ್ನಿವೇಶಯೇತ್ ॥ ೮೪ ॥

ಇಂತಹ ಗೋವನ್ನು ಗುರುವು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ದೈಹಿಕವಾದ ಮಾನಸಿಕವಾದ ವಾಚಿಕವಾದ ಪಾಪತ್ರಯಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶಿಷ್ಯನು ಬೊಗಸೆಯಲ್ಲಿ ಹೂವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಮೊಳಕಾಲೂರಿ ನೆಲದಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಖಖೋಲ್ಕ ಮೂಲಮಂತ್ರವನ್ನು ಚೈರಿಸುತ್ತಾ ಆ ಕಮಲದಮೇಲೆ ಬೊಗಸೆಯಿಂದ ಹಾಕಬೇಕು. ಆ ಪದ್ಮದಲ್ಲಿ ಆವಾಹಿತವಾಗಿರುವ ಯಾವ ದೇವತೆಯ ಮುಂದೆ ಆ ಹೂವು ಬೀಳುವುದೋ ಆ ದೇವರೇ ತನ್ನ ಕುಲದೈವವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅದರಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಖಬಂಧವನ್ನು ತೆಗೆದು ಅಂದರೆ ಮಾನಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹಂಸರೂಪಿಯಾದ ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ನೋಡಿ ಖಖೋಲ್ಕ ಎಂಬ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಮೂಲಮಂತ್ರದಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು.

೮೩-೮೪. ಮತ್ತು ಅದೇ ದೇವರನ್ನು ಪದ್ಮರಾಗದಿಂದಲೋ, ಅಥವಾ ಸುರ್ವದಿಂದಲೋ, ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿ ಸದಾ ಪೂಜ್ಯವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳು

ಐಶಾನೀಂ ಶು ದಿಶಂ ನೀತ್ವಾ ಗುರುಃ ಶಿಷ್ಯಂ ವರಾಸನೇ ।

ಉಪನೇಶ್ಯ ತತೋ ದದ್ಯಾನ್ಮುಪತಿಯೃಜನಾನಿ ತು || ೮೫ ||

ಕುಶಾಗ್ರೇಣ ಸಮಾದಾಯ ಕಲಶೇಭ್ಯೋ ಗುರುರ್ಜಲಂ ।

ಪೂರ್ವಾನನಂ ಖಖೋಲ್ಬಾಗ್ರೈಃ ಶಿಷ್ಯಂ ತಮಭಿಷೇಚಯೇತ್ || ೮೬ ||

ಅಭಿಷೇಕಕಾಲೇ ತಸ್ಯಾಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಸ್ತು ಯಥಾಕ್ರಮಂ ।

ತ್ರಿಷೂಪೇತೇಷು ದೇವೇಷು ತ್ರಿಶಿಕ್ಷಾಂ ಪರಿಸಾಠಯೇತ್ || ೮೭ ||

ಅಸ್ಯ ವಾಸೋದ್ವಯಮಿತಿ ಉದುತ್ಯಂ ಚ ನಿಧಾಪಯೇತ್ ।

ಅಕೃಷ್ಣೇನೇತಿ ಯಜುಷಾಮುಷ್ವಾ ನ್ಯಾಹೃತಿಕ್ರತ್ರಯಂ || ೮೮ ||

ಅದಿತ್ಯವ್ರತಸಂಜ್ಞಂ ಚ ಶುಕ್ಲಂ ವಸ್ತ್ರಂ ಚ ಸಾಮಸು ।

ಸಾಮುಭಿಶ್ಚಾಭಿಷಿಂಚೇಯುಃ ಸರ್ವೇ ಸಂಯತಮಾನಸಾಃ || ೮೯ ||

ಬೇಕು. ಅನಂತರ ಮತ್ತೆ ಗುರುವು ಆ ಮಂಡಲದ ಈಶಾನ್ಯದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ದರ್ಭಾಸನ ದಲ್ಲಿ ಕುಳಿರಿಸಿ, ರಾಜಯೋಗ್ಯವಾದ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಆಶೀರ್ವದಿಸಬೇಕು.

೮೬-೮೭. ಅನಂತರ ಗುರುವು ಕಲಶೋದಕವನ್ನು ಕುಶಾಗ್ರದಿಂದ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು, ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಖಖೋಲ್ಬಾದಿ ಮೂಲ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಮೊದಲು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಅಭಿಷೇಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವೇದತ್ರಯವನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾ ಉಪನಿಷತ್ಪರಾಯಣಮಾಡಬೇಕು.

೮೮-೯೦. ಅಸ್ಯವಾಸೋದ್ವಯಂ, ಉದುತ್ಯಮಂತ್ರ, ಅಕೃಷ್ಣೇನ, ಹಾಗೆಯೇ ಯಾಜುಷಿಕವಾದ ವ್ಯಾಹೃತಿತ್ರಯ, ಈ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಆಚಾರ್ಯನು ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಸಪ್ತಸಾವಕಗಳಿಂದಲೂ, ಸಾಮವೇದಿಗಳು ಪ್ರೋಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದಮೇಲೆ ಶಿಷ್ಯನು ಮತ್ತೆ ಶುಭ್ರವಸ್ತ್ರ ಧಾರಿಯಾಗಿ ಶುದ್ಧಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಗ್ನಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅನಂತರ ಗುರುವು ದರ್ಭಾವೃಕ್ಷ

ತತೋಗ್ನಿನಿಕಟಿಂ ಗತ್ವಾ ಮಂತ್ರೇಣ ಹೃದಯೇ ತು ।

ಕುಶೇನಾಮೃಜ್ಯ ತಂ ಶಿಷ್ಯಂ ಹೋಮಂ ಕುರ್ವ್ಯಾದ್ಗುರುಃ ಸ್ವಯಂ ॥ ೯೦ ॥

ಗರ್ಭಾದಾನಂ ಪುಂಸವನಂ ಸೀಮಂತೋನ್ನಯನಂ ತಥಾ ।

ಜಾತಕರ್ಮ ತಥಾ ನಾಮಕರಣಂ ಚಾಶನಕ್ರಿಯಾಂ ॥ ೯೧ ॥

ಚೂಡೋಪನಯನಂ ಸ್ನಾನಂ ಪಾನೀಯಂ ಚ ಕೃತೂನಪಿ ।

ಕುಶೇನಾಂಗಂ ಪರಾಮೃಜ್ಯ ಕುರ್ವ್ಯಾಮವಸಥೇ ಹೃದಾ ॥ ೯೨ ॥

ಸಕುಶೇನ ತು ಹಸ್ತೇನ ಛಿತ್ವಾ ಶಿಶ್ಯಶಿಖಾಂ ಗುರುಃ ।

ಘೃತಪ್ಲುತಾಂ ದಹೇದಗ್ನಿ ಮೂರ್ಧಾದಿಕ್ಷಿಪ್ತಕಾರಣಾತ್ ॥ ೯೩ ॥

ಪದಾಮೃಜ್ಯಾಥವಾ ಮೂರ್ಧ್ನಿ ತಥೈವ ಜುಹುಯಾತ್ಕುಶಾನ್ ।

ಪಾಕಸಂಸ್ಥಾಂ ಹವಿಸಂಸ್ಥಾನ್ (ಸೋ) ಹೋಮಸಂಸ್ಥಾಂ ಚ
ಕಾರಯೇತ್ ॥ ೯೪ ॥

ದಿಂದ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಸಮೀಪಗತನನ್ನಾಗಿಸಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃತ್ತೇ ಮೊದಲಾದ ಹೋಮಗಳಿಂದ ವ್ರತಮಾಪ್ತಿಮಾಡಬೇಕು.

೯೦-೯೨. ಅನಂತರ ಗುರುವು ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಗರ್ಭಾಧಾನ, ಪುಂಸವನ, ಸೀಮಂತೋನ್ನಯನ, ಜಾತಕರ್ಮ, ನಾಮಕರಣ, ಅನ್ನಪ್ರಾಶನ, ಚೂಡಾಕರ್ಮ, ಉಪನಯನ, ಸ್ನಾತಕವ್ರತ ಮುಂತಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ದರ್ಭೆಯಿಂದ ಅವಯವಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಬೇಕು.

೯೩-೯೪. ಅನಂತರ ಗುರುವು ಕುಶಹಸ್ತನಾಗಿ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಶಿಷ್ಯನ ಕೇಶ ಚ್ಚೇದಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಘೃತಮಿಶ್ರಣದಿಂದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಹವಿಶ್ಚೇಷವಾದ ತುಪ್ಪದಿಂದ ಶಿಷ್ಯನ ದೇಹವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಪಾಕಸಂಸ್ಥಾ, ಹವಿಸಂಸ್ಥಾ, ಸೋಮಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಶಿಷ್ಯನಿಂದ ಮಾಡಿಸ ಬೇಕು.

ಪ್ರಾಗುಕ್ತೇನೈವ ವಿಧಿನಾ ತತಶ್ಚುದ್ದೇನ ಸರ್ಪಿಷಾ ।

ಶಿಶ್ಯೋ ಹೋಮಂ ಪ್ರಕುರ್ವೀತ ಸ್ತುಕ್ಸ್ವವಾಭ್ಯಾಂ ಯಥಾಕ್ರಮಂ॥೯೫॥

ಶಿಶ್ಯೋಭಿಮುಖಮಾತಿಷ್ಠೇತ್ಸಂಸ್ಪೃಶೇತ್ತು ಗುರುಂ ಕುಶೈಃ ।

ಭುವನಾನಿ ಸಹಾದಿತ್ಯಂ ಯೋಗಂ ಕುರ್ವ್ಯಾದ್ಗುರುಃ ಸ್ವಯಂ ॥ ೯೬ ॥

ಶ್ರಾವಯೇನ್ನಿತ್ಯಕೃತ್ಯಾದೌ ತಥಾ ಚ ಶ್ರೌಷದಿತ್ಯಪಿ ।

ಯಾಗಾಂತೇ ಚ ವಸುತ್ಕಾರಃ ಕಾರ್ಯೋ ಲೋಕಾಭಿತರ್ಪಣೇ ॥ ೯೭ ॥

ಓಂ ಕಾಲಾಗ್ನಿರುದ್ರಾಯ (ಠಃ ಠಃ)

ಓಂ ಕಾಲರುದ್ರೇಭ್ಯಃ ,,

ಓಂ ಭಸ್ಮರುದ್ರೇಭ್ಯಃ ,,

ಓಂ ಶ್ವೇತಾಧಿಪತಯೇ ,,

ಓಂ ಕಾಲರುದ್ರೇಭ್ಯಃ ,,

ಓಂ ಪಿಂಗಲರುದ್ರೇಭ್ಯಃ ,,

ಓಂ ಹಿರಣ್ಯವರ್ಣಾಯ ,,

ಓಂ ಕಾಲಾಯ ,,

ಓಂ ಲೋಹಿಷ್ಠಾಯ ,,

ಓಂ ರಕ್ತಪಿಂಗಲೇಭ್ಯೋ ,,

ಓಂ ಅನಂತಾಯ ,,

ಅನೇಲಿ ಶಿಷ್ಯನು ಹಿಂದೆಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಘೃತ ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಶಿಷ್ಯನು ಗುರುವನ್ನು ದರ್ಭೆಯಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗುರುವಿಗೆ ಅಭಿಮುಖನಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಗುರುವಾದರೋ ಅವಾಹನೆಮಾಡಿದ್ದ ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ಯೌಗಿಕವಾಗಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡಬೇಕು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಕೃತ್ಯದ ಮತ್ತು ಯಾಗಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಶ್ರೌಷದಿತ್ಯಾದಿ ಮಂತ್ರ ಪುರಶ್ಚರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಕೋರಬೇಕು.

ಓಂ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಾಯ	”
ಓಂ ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾಯ	”
ಓಂ ಮಹೋಜ್ವಲಾಯ	”
ಓಂ ಸಜ್ಜಲಾಯ	”
ಓಂ ಆಶೀವಿಸಾಯ	”
ಓಂ ಸರ್ವಭೋಗನಂತಾಯ ವರುಣೇಭ್ಯೋ	
ಓಂ ಅವಿಚಯೇ	”
ಓಂ ರಾರನಾಯ	”
ಓಂ ತಾನಿಸ್ರಾಯ	”
ಓಂ ತಾಮಸಾಯ	”
ಓಂ ಅಂಧತಾನಿಸ್ರಾಯ	”
ಓಂ ಶೀತಾಯ	”
ಓಂ ಉಷ್ಣಾಯ	”
ಓಂ ಸಂತಾಪನಾಯ	”
ಓಂ ಸುಪ್ರತಾಪನಾಯ	”
ಓಂ ಸಂದತಾಯ	”
ಓಂ ಕಾಕೋಲೂಕಾಯ	”
ಓಂ ಪದ್ಮಲೋಚನಾಯ	”
ಓಂ ಸಂಯಮನಾಯ	”
ಓಂ ಜಂಬುಕಾಯ	”
ಓಂ ಉಲೂಕಾಯ	”
ಓಂ ವ್ಯಾಘ್ರಾಯ	”

- ಓಂ ಪೂತಿನ್ಮುಕ್ತಿಕಾಯ (ತಃ ತಃ)
 ಓಂ ಕಾಲಸೂತ್ರಾಯ ,,
 ಓಂ ಸೂಚೀಮುಖಾಯ ,,
 ಓಂ ಲೋಹಶಂಕನೇ ,,
 ಓಂ ಹ್ವರಧಾರೋಪನಾಯ ,,
 ಓಂ ಬಿರೀಕಾಯ ,,
 ಓಂ ದಂಶಕಾಯ ,,
 ಓಂ ತಪ್ತಕುಂಭೋಪನಾಯ ,,
 ಓಂ ಪೂಯಶೋಣಿತಪ್ರವಾಹಾಯ ,,
 ಓಂ ಕೂಟಪರ್ವತಾಯ ,,
 ಓಂ ತೀಕ್ಷ್ಣಶಲ್ಯಾಯ ,,
 ಓಂ ಚಕ್ರಪಿಂಡಾಯ ,,
 ಓಂ ತಾಕ್ಷ್ಯಾಯಸತುಂಡಾಯ ,,
 ಓಂ ಮೇದೋಸ್ಯಕ್ವಾಯ ಪ್ರವಾಹಾಯ ,,
 ಓಂ ಕ್ರೇಕಚಚ್ಛೇದನಾಯ ,,
 ಓಂ ಅಸ್ಥಿಭಂಜನಾಯ ,,
 ಓಂ ತಪ್ತನಾಲುಕಾಯ ,,
 ಓಂ ಪಂಕಲೇಪನಾಯ ,,
 ಓಂ ನಿರುಚ್ಛಾಸಾಯ ,,
 ಓಂ ಯಮಲಪರ್ವತಾಯ ,,
 ಸ್ವಾಹಾಕಾರ ಮಂತ್ರೇಭ್ಯಃ
 ಓಂ ಕೂಟಶಾಲ್ಮಲಯೇ ತಃ ತಃ

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮಂತ್ರಗಳೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಾಹಾಕಾರಮಂತ್ರಗಳು. (ಶಕ್ತಿಬೀಜಗಳು)

॥ ಬ್ರಹ್ಮೋನಾಚ ॥

ದಶಧಾಭೇದಭಿನ್ನಸ್ಯ ಭೇದೋ ದ್ವಾದಶಧಾ ಪುನಃ ।

ತತ್ಪ್ರಾಸ್ಯ ತವ ದೇವೇಶ ಪ್ರಸೂತಿರ್ಬಹುವಿಸ್ತರಾ ॥ ೯೮ ॥

ಪ್ರತಿದ್ಯೇಷು ತಂತ್ರೇಷು ಗತಿರುಕ್ತಾ ಪರಾ ತಥಾ ।

ಕೃತ್ಸೇನ ತಪಸಾ ಸಿದ್ಧಿಃ ಸ್ವಾಪ್ಯತೇ ಬಹುವಿಸ್ತರಾ ॥ ೯೯ ॥

ರಹಸ್ಯಂ ಪರಮಂ ದೇವ ಬ್ರೂಹಿ ತತ್ಪಾರ್ಥಸಿದ್ಧಯೇ ।

ಪ್ರತಿಮಂತ್ರಪ್ರಯೋಗಾರ್ಥಂ ಧ್ಯಾನಸಿದ್ಧಂ ಚ ತತ್ತ್ವತಃ ॥ ೧೦೦ ॥

ಅಚಿಂತ್ಯಂ ಪರಮಂ ಗುಹ್ಯಮನುಕ್ತಂ ಯನ್ಮಯಿ ತ್ವಯಾ ।

ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಯರ್ಥೋ ಯಾವತ್ತಂತ್ರೇರ್ಹಿ ಪ್ರಥಮೇ ವಿಭೋ ॥ ೧೦೧ ॥

॥ ಭಾಸ್ಕರ ಉವಾಚ ॥

ಪೃಷ್ಠಃ ಪ್ರೋನಾಚ ತಂ ತಸ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಂ ಸದಸದಾತ್ಮಿಕಾಂ ।

ಅಸತಃ ಪ್ರಥಮಂ ಜಜ್ಞೇ ವರ್ಣೋಗ್ರಃ ಷೋಡಶಾತ್ಮಕಃ ॥ ೧೦೨ ॥

೯೮-೧೦೦. ಒಂದುಸಾರಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಭಾಸ್ಕರನನ್ನು ಕುರಿತು “ ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ನಿನ್ನ ಉತ್ಪತ್ತಿಯು ದಶವಿಧವೆಂದೂ ದ್ವಾದಶವಿಧವೆಂದೂ ಹೇಳುವರು. ಅದು ನಮಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಅಂತೂ ಪ್ರತಿತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ತಮಗತಿಪ್ರದ ವಾದದ್ದು ಸೂರ್ಯಮಂತ್ರವೆಂದು ಸಕಲರೂ ಹೇಳುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವ ವಿಧದಿಂದ ಆಚರಿಸಿದ ತಪಸ್ಸು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದೋ ಅದನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ರಹಸ್ಯವಿಷಯವನ್ನೂ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಬೇಕು.

೧೦೧. ಅಲ್ಲದೆ ಎಲೈ ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ಇಲ್ಲಿನವರೆಗೂ ನನಗೆ ಯಾವ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶವೂ ತಂತ್ರವಿಸ್ತಾರವೂ ಉಪದಿಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಈ ರಹಸ್ಯವಾದ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ನನಗೆ ವಿವರಿಸಿ ಕಾವಾಡಬೇಕು” ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು.

೧೦೨-೧೦೩. ಆಗ ಭಾಸ್ಕರನು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಈ ರೀತಿ ವರ್ಣಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಮವನ್ನು ಮೊದಲು ವಿವರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. “ ಬ್ರಹ್ಮನೇ, ಸೃಷ್ಟಿಯು ಸತ್,

ಸಪ್ತವಿಂಶತ್ತಥಾ ವರ್ಣಾ ಜಜ್ಜಿರೇ ಕ್ರಮಶಃ ಪರೇ |

ಉಭಯೇಭ್ಯೋ ವಿನಿರ್ಮುಘ್ಯ ವಿಂಶದ್ವರ್ಣಾಶ್ಚ ಸೃಷ್ಟಯೇ || ೧೦೩ ||

ಆದಿತೋ ಮುಘ್ಯಮಾನೇಷು ಪಂಚವಿಂಶದಯೋನಿಜಾಃ |

ಪರಮೇಷ್ಠ್ಯಾದಯಃ ಸಪ್ತ ಪ್ರಾಣಸ್ಥಾನೇಷು ನಿಸೃತಾಃ || ೧೦೪ ||

ವಕ್ತ್ರತಃ ಪರಮೇಷ್ಠ್ಯಾತ್ತು ಕಾರಣಂ ದಕ್ಷಿಣೇಕ್ಷಣಾತ್ |

ಕ್ರಿಯಾ ನಾನೇಕ್ಷಣಾತ್ಸ್ಯ ಮಂತ್ರಾತ್ಸದಕ್ಷಿಣಾತ್ಸುತಃ || ೧೦೫ ||

ವಿಜಸೋ ನಾಮತಶ್ಚಾಸ್ಯ ನಾಸಿಕಾಪ್ರಸನಾವೃಥೌ |

ಪ್ರಸೂತೀ ತಸ್ಯ ಸೃಷ್ಟ್ಯಂಶೌ ನಿಸ್ಸೃತೌ ತೌ ಯಥಾಕ್ರಮಂ || ೧೦೬ ||

ಅಸತ್, ಎಂದು ಎರಡುವಿಧ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅಸತ್, ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಹದಿನಾರು ಸ್ವರೂಪವಾದ ಅಕ್ಷರಗಳು ಹುಟ್ಟಿದುವು. ಅನಂತರ ೨೭ ಅಕ್ಷರಗಳು ಗೋಚರವಾದವು. ಈ ಅಕ್ಷರಗಳ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೨೦ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು.

೧೦೪-೧೦೫. ಮೊದಲನೆಯ ಇಪ್ಪತ್ತೈದುವರ್ಣಗಳ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಅಯೋ ನಿಜರಾದ ಬ್ರಹ್ಮರೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠರೂ, ಎಳಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಸಪ್ತಪ್ರಾಣ ಸ್ಥಾನಗಳೂ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾದವು. ಬ್ರಹ್ಮನ ಮುಖದಿಂದಲೇ ಆ ಸಪ್ತಪ್ರಾಣಸ್ಥಾನಗಳು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾದವುಗಳೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಬ್ರಹ್ಮನ ದಕ್ಷಿಣದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾರಣವೂ, ಎಡದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕ್ರಿಯೆಯೂ, ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಸುತನೂ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾದನು.

೧೦೬-೧೦೭. ಬ್ರಹ್ಮನ ಎರಡು ನಾಸಿಕಾಭಾಗಗಳಿಂದಲೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ, ವಿಜಸು, ಪ್ರಸೂತಿ ಎಂಬ ಸೃಷ್ಟ್ಯಂಶಗಳು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾದವು. ಅವುಗಳನ್ನು ತಡೆ

ಸತಸ್ತೇಷಾಂ ನಿರೋಧಾಯ ಸೃಷ್ಟಿಸಂಹಾರಕಾರಣಂ ।

ಸಂಸ್ಕೃತ್ಯಾದ್ಯಾನಿ ಪಾದಾನಿ ಪ್ರಣವಾಂತಂ ಸಕಾರಣಂ ॥ ೧೦೭ ॥

ಮೂರ್ಧ್ನಿ ಚೈವಂ ತಥಾನ್ಯಸ್ಯ ಯೋನಿಶೇಷಾತ್ತು ಯೋಜಯೇತ್ ।

ಶಿವಯೋರ್ನಿರ್ಮಿತಾ ದೇವೀ ಹೃದಯಾಗ್ರೇ ಪರಂ ತತಃ ।

ಕಾರಣಂ ದಕ್ಷಿಣೇ ಬಾಹೌ ಸ್ಥಾಪ್ಯಾ ಸರ್ವಾ ಕ್ರಿಯಾ ತಥಾ ॥ ೧೦೮ ॥

ಭುವನಾಧಿಪತಿಯಸ್ಯ ಬೀಜಯೋನಿರಥೋಭಯೋಃ ।

ಲಿಂಗೋಪಾಂತೇ ಪ್ರಸೂತಿಂ ಚ ನೃಸೇತ್ಸೃಷ್ಟಿಂ ತು ಪಾದಯೋಃ ॥೧೦೯॥

ಸಂಹಾರಂ ಚಕ್ರರೂರ್ಧ್ವಸ್ಮಾತ್ ತಾಂ ಸರ್ವಾಂಗಿನೀಂ ತಥಾ ।

ಭೂತಯೋನಿಸ್ಥಿ ತಾ ತಾಭ್ಯಾಂ ಪ್ರೇರಿತಾ ವಿಶ್ವಸಂಜ್ಞಿತಾಃ ॥ ೧೧೦ ॥

ಜಠರೇ ಸಂಸ್ಥಿತೋ ವಹ್ನಿರ್ಜಗತೋಸ್ಯ ಪ್ರಕಾಶಕಃ ।

ಲಿಂಗಸ್ಯಾತಿಶಯಂ ವಕ್ಷ್ಯೇ ದೀರ್ಘವಿಸ್ತರಣಂ ತಥಾ ॥ ೧೧೧ ॥

ಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಂಹಾರ ಇವುಗಳ ಕಾರಣಭೂತನಾಗಿ ಸಂಸೃತಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಪಾದಗಳು ಪ್ರಣವಾಂತವಾಗಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾದವು.

೧೦೮-೧೧೦. ಈ ಪ್ರಣವವನ್ನು ಮೂರ್ಧ್ವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಅವಯವಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಯೋನ್ಯಂಗಗಳಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿ, ಪಾರ್ಶ್ವತೀಪರಶಿವರಲ್ಲಿ ಪರಶಿವನ ಹೃದಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕಾರಣವನ್ನೂ, ದಕ್ಷಿಣಬಾಹುವಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೂ ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು. ಆ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೀಜ, ಯೋನಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿತು. ಅಂಗದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸೂತಿಯನ್ನಿಟ್ಟನು.

೧೧೧-೧೧೨. ಸಂಹಾರವನ್ನು ಎರಡು ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಟ್ಟು ವಿಶ್ವಸಂಜ್ಞಿತವಾದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸರ್ವಾಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಜಗತ್ಪ್ರಕಾಶಕವಾದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಜಠರದಲ್ಲಿಯೂ, ದೀರ್ಘವಿಸ್ತಾರಗುಣಗಳನ್ನು ಅಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಇಟ್ಟನು.

ಪಶ್ಚಿರಘೋತ್ರಾ ಜ್ಞೇಯಾ ವ್ಯೋಮ ವ್ಯಾಪ್ಯ ತಥಾ ಸ್ಥಿತಾಃ |
ಅರ್ಚಿಷೋ ದೇವದೇವಸ್ಯ ವ್ಯೋಮವ್ಯಾಪೀತಿ ಚಾಕ್ಷರಃ || ೧೧೩ ||

ದಶಕೋಟ್ಯೋಫ ಲೋಕೇಭ್ಯೋ ಮಂತ್ರಾಣಾಂ ಜಜ್ಞಿರೇ ಪ್ರಭೋ |
ತುಲ್ಕಾಯತೇ ತು ವಿಜ್ಞೇಯಾ ಶಿವೇನ ಪರಮಾತ್ಮನಾ || ೧೧೪ ||

ಭುವನೇ ಶಾಂತಯಃ ಕಾರ್ಯಃ ಶಿವಯೋನಿಪ್ರಸೂತಿಜಾಃ |
ಪಾತಾಲದಿಶಿ ವಿನೃಪ್ತಾ ವಾರಯಂತಿ ಸ್ವಶಕ್ತಿತಃ || ೧೧೫ ||

ಶರೀರಂ ದೇವದೇವಸ್ಯ ಗುಹ್ಯಮೇತಚ್ಚಿವಾತ್ಮಕಂ |
ಜ್ಞೇಯಂ ಧೈಯಂ ತಥಾ ಪೂಜ್ಯಂ ಯೋಜ್ಯಂ ಸ್ಯಾತ್ಪಂಚವಿಂಶತಕಂ ||

ಯೋಜ್ಯಮೇಕರಸಂಕರ್ಮಪ್ರೋಕ್ತಂ ಯೋಗೇ ಮನೀಷಿಭಿಃ |
ಏತತ್ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಸುಖಾಪ್ನಿಧಿಂ ಸಂದಿಗ್ಧಾತ್ಮನೃಥಾ ಭವೇತ್ |

೧೧೩-೧೧೪. ಆ ಅರುವತ್ತು ಅಕ್ಷರಗಳೇ ವ್ಯೋಮಮಾರ್ಗಗಳು. ದೇವ ದೇವನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಕಿರಣಗಳೇ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸುವುದು. ಈ ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಂತ್ರಗಳು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹತ್ತುಕೋಟಿ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವುವು. ಆ ಮಂತ್ರಗಳೆಲ್ಲಾ ಮಹಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಪರಶಿವನಿಗೆ ಸದೃಶವಾದವುಗಳು.

೧೧೫-೧೧೬. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಶಕ್ತಿ ಗುಣಗಳೂ, ಶಿವಯೋನಿ ಪ್ರಸೂತಿಗಳೇ. ಈ ಶಕ್ತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಪಾತಾಲಲೋಕಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಡೆದಿರುತ್ತವೆ. ದೇವದೇವನ ಶರೀರವೇ ಈಶ್ವರಾತ್ಮಕವಾದದ್ದು. ಅದು ಬಹಳ ಗೋಪ್ಯವಾದದ್ದು. ಜ್ಞೇಯವಸ್ತು, ಧೈಯವಸ್ತು. ಪೂಜ್ಯವಸ್ತು ಎಂಬುದೆಲ್ಲಾ ಪಂಚವಿಂಶದಕ್ಷರಾತ್ಮಕವಾದ ದೇಹರೂಪಿಯಾದ ಶಂಕರನೇ.

೧೭. ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಈ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಜಗಜ್ಜಾಲವೆಲ್ಲವೂ ಅವಿರವರ ಕರ್ಮಾನುಗುಣವಾಗಿ ಜನನ ಮರಣಾದಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದುಂಟು.

ಬೀಜಾರ್ಥಂ ವಪುಷೋ ಹ್ಯೇತತ್ಪ್ರೋಕ್ತಂ ತವ ಪಿತಾಮಹ - || ೧೧೭ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಪಂಚಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯೇ
ತೃತೀಯಂ ಪಟಲಂ.

ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು, ಸುಖಿಸಿದ್ದಿಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಪಡಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೇ, ಈಗ
ದೇಹದ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಈ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ನಿನಗೆ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿರು
ನೆನು ಎಂದು ಭಾಸ್ಕರನು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿತತ್ತ್ವವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಐವತ್ತೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ
ತೃತೀಯಪಟಲವು ಪೂರ್ಣವಾದುದು.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಷಟ್ಪಿಂಚಾಶೋಧ್ಯಾಯಃ

ತತ್ರ ತತ್ವಾನಿ ಬೀಜತತ್ತ್ವಂ ವರ್ಣತತ್ತ್ವಂ ಯೋನಿತತ್ತ್ವಂ ಚೇತಿ ॥ ೧ ॥

ನಿಷ್ಕಲಂ ಸಕಲಂ ಸಿದ್ಧಾಶ್ಚತ್ವಾರಃ ಪದಾರ್ಥಾಃ ।

ಸಿದ್ಧಾಃ ಪಂಚವಿಂಶಕಭಾವಾಃ ॥ ೨ ॥

ಅಥಾಸ್ಯ ಹೃದಯಂ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಗುಹ್ಯಾದ್ಗುಹ್ಯತರಂ ವಿಭೋಃ ।

ಲೂರ್ಧ್ವಂ ಚ ಸಪ್ತಸ್ರೋತಾಂಸಿ ನಾಳಂ ದ್ವಾದಶಕಂ ತಥಾ ॥ ೩ ॥

ಪಂಚಕಾ ಕರ್ಣಕಾ ತಸ್ಯ ಮಕರಃ ಪಂಚಧಾ ಸ್ಪೃತಃ ।

ಕೇಸರಂ ಷೋಡಶಂ ತಸ್ಯ ಪದ್ಮಂ ದ್ವಾದಶಭಿದ್ಭವೈಃ ॥ ೪ ॥

ಐವತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

೧-೩. ಭಾಸ್ಕರ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಬೀಜತತ್ತ್ವ, ವರ್ಣತತ್ತ್ವ, ಯೋನಿತತ್ತ್ವಗಳೆಂದು ಮೂರು ತತ್ತ್ವಗಳಿವೆ. ನಿಷ್ಕಲ, ಸಕಲ, ಸಿದ್ಧಿ, ಪದಾರ್ಥವೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಗಳಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿ ವಸ್ತುವು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಭಾವಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವುದು. ಈಗ ಭಾಸ್ಕರ ಯಂತ್ರಾತ್ಮಕವಾದ ಹೃದಯಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಗೂಢರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುವೆನು. ಇದು ಬಹಳ ಗೋಪ್ಯವಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು. ಇದಕ್ಕೆ ಮೇಲೆ ಏಳು ಪ್ರವಾಹಗಳೂ, ಹನ್ನೆರಡು ಸಾಳಗಳೂ ಇರುವುವು.

೪-೫. ಅದಕ್ಕೆ ಕರ್ಣಕೆಯು ಐದು, ಮಕರವೂ ಐದು, (?) ಹದಿನಾರು ಕೇಸರಗಳೂ, ಹನ್ನೆರಡು ದಳಗಳೂ, ಏಳು ಶೃಂಗಗಳೂ, ದ್ವಾದಶಯೋನಿಗಳೂ,

ಸಪ್ತಶೃಂಗಂ ತಥಾಪಾರಂ ಮೇರುಮಂದರಭೂಷಿತಂ ।

ಯೋನಯೋ ದ್ವಾದಶ ಖ್ಯಾತಾಃ ಪ್ರತಿಯಂತ್ರಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾಃ ॥ ೫ ॥

ಏಕಾಕ್ಷರಪರೋ ದೇವೋ ವರ್ಣೇಭ್ಯೋ ಬೀಜವಾನ್ ಪ್ರಭುಃ ।

ತತ್ತ್ವನಿರ್ಮಲನಾಜ್ಞಜ್ಞೇ ಕಲಾಸಾಧ್ಯರ್ಥಮಾತ್ರಿಕಾ ॥ ೬ ॥

ಬೀಜಬೀಜಾದಮುಂ ಪ್ರಾಹುಃ ಷೋಡಶಾರ್ಧಂ ಚ ಯಃ ಕ್ರಮಾತ್ ।

ಅತ್ಮಾ ಚಾರ್ಧಕಲಾ ತಸ್ಯ ಹೃದಿ ಸ್ಥಿತಸ್ಯ ಸಪ್ತಧಾ ॥ ೭ ॥

ಸಪ್ತಶೃಂಗಕೃತ್ಪ್ರಶ್ಚೈವ ಸಪ್ತ ತಸ್ಯ ಕಲಾತ್ಮಕಂ ।

ತತ್ತ್ವವಿದ್ವೀಜಮೇತತ್ಸಾನ್ನಾನ್ಯದ್ವೀಜಮತಃಪರಂ ॥ ೮ ॥

ಮೇರುಪರ್ವತ, ಮಂದರಪರ್ವತ ಸ್ಥಾನಗಳೂ ಈ ಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಗಳಾಗಿರುವುವು.

೬-೭. ದೇವದೇವನು ಮಾತ್ರ ಸದಾ ಏಕಾಕ್ಷರಪರನೇ. ಸಕಲ ಅಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಮೂಲಭೂತನಾದವನೇ ಈ ಪ್ರಭುವು. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ತತ್ತ್ವತ್ರಯಮುಪನದಿಂದ ಅರ್ಥಮಾತ್ರಾ ಕಾಲಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಕಲಾರೂಪನೇ ನಿಜವಾದ ಆತ್ಮನು. ಅದಕ್ಕೆ ಇತರಕಾರಣ ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಸರ್ಗವೊದಗಿ ಹದಿನಾರು ಅರ್ಥಮಾತ್ರಾಕಾಲಿಕಗಳಾದ ಹದಿನಾರು ಸ್ವರಗಳು ನಿರ್ಮಿತವಾದವು. ಒಂದಕ್ಷರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಅಕ್ಷರಗತವಾದ ಒಂದೊಂದು ಮಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಮಾತ್ರಾಕಾಲವು ಆತ್ಮನಿಗೂ, ಉಳಿದರ್ಥವು ಹೃದಯಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಏಳು ಕಲೆಗಳು ದೃವಿಸಿದುವು.

೮-೯. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಸಪ್ತಶೃಂಗಗಳೇ ಸಪ್ತಕಲೆಗಳು. ಅವುಗಳನ್ನೇ ಸಕಲ ಮಂತ್ರಗಳಿಗೂ ಬೀಜವೆನ್ನುವರು. ಆದರಿಂದಲೇ ಸಕಲಮಂತ್ರಗಳೂ ಉದಿಸಿರುವುವು.

ಅದೌ ಪಂಚದಶಂ ಯತ್ತು ಸಂಜ್ಞಾತ್ಮಾ ತದಯನ್ ತತ್ ।

ಸ ಬಿಂದುಕಾ ಪ್ಲುತಾ ಜ್ಞೇಯಾ ವಿಸರ್ಗಾಶ್ಚ ಯಥಾಕ್ರಮಂ || ೯ ||

ಓಂಕಾರಾಂತಾ ಅಕಾರಾದ್ಯಾಃ ಪ್ರಥಮೇ ಕೇಸರೇ ಸ್ಥಿತಾಃ ।

ಕಕಾರಾದಿಹಕಾರಾಂತಾ ದ್ವಿತೀಯೇ ಕೇಸರೇ ಸ್ಥಿತಾಃ || ೧೦ ||

ಅಕಾರಾದಿಕ್ಷಕಾರಾಂತಾಃ ಪಂಚಾಶದ್ಯಂತ್ರಸಂಖ್ಯಯಾ ।

ಏತದ್ವೈದಯಪದ್ಧಂ ಸ್ಯಾದ್ವೀಜಯೋನಿಕೃತಂ ವಿಭೋ || ೧೧ ||

ಧ್ಯಾತ್ವೈತತ್ಪ್ರಚ್ಯತೇ ಸರ್ವೋ ಬೀಜನಿರ್ದಗ್ಧಕಲ್ಮಶಃ ।

ವಿಧಿನಾ ದೀಕ್ಷಿತಶ್ಚಾಸ್ಮಿನ್ ಮಂಡಲೇ ಬೀಜಯೋನಿಜೇ || ೧೨ ||

ಮೊದಲಿನ ಹದಿನೈದು ಅಕ್ಷರಗಳು ಹ್ರಸ್ವ, ದೀರ್ಘ, ಪ್ಲುತಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನೂ, ಅನುಸ್ವಾರ ವಿಸರ್ಗಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವವು.

೧೦-೧೧. ಅಕಾರಾವಿಯಾಗಿ ಓಂಕಾರಾಂತವಾದ ಅಕ್ಷರಗಳು ಮೊದಲನೆಯ ಕೇಸರದಲ್ಲಿಯೂ, ಕಕಾರಾವಿಯಾಗಿ ಹಕಾರಾಂತದವರಿಗೆ ಎರಡನೆಯ ಕೇಸರ ದಲ್ಲಿಯೂ, ಅಕಾರಾದಿಕ್ಷಕಾರಾಂತವಾದ ೫೦ ಅಕ್ಷರಗಳೂ ಉಳಿದ ಕೇಸರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಡಗಿರುವವು. ಈ ಲಕ್ಷಣವಿಶಿಷ್ಟವಾಗ ಯಂತ್ರವನ್ನೇ ಹೃದಯಪದ್ಮವೆಂದು ಹೇಳು ವುದು. ಇದೇ ಸಕಲಮಂತ್ರಕ್ಕೂ ಮೂಲಭೂತವಾದದ್ದು.

೧೨-೧೩. ಈ ಹೃದಯವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿತವನು ಸಕಲ ಪಾಪಕರ್ಮ ಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡವನಾಗಿ ಈ ಮಂಡಲಾರಾಧನೆಗೆ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಸಕಲ, ನಿಷ್ಕಲ, ಸಕಲನಿಷ್ಕಲ ರೂಪವಾದ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತಾ ಸ್ವರೂಪವೂ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದೇ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಕಲ ವಿಷಯಗಳೂ ಜ್ಞೇಯವಾದವುಗಳೇ. ಇದನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡುವವರು ಯೋಗಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತರೆನಿಸಿ, ಅದೇ ಮಾರ್ಗವಲಂಬನೆಯಿಂದ ಈ ವಿಷಯ

ನಿಷ್ಕಲಂ ಸಕಲಂ ಚೈವ ತಥಾ ಸಕಲನಿಷ್ಕಲೇ ।

ಧ್ಯಾನಂ ಜ್ಞೇಯಂ ಚ ಯೋಗಶ್ಚ ಸರ್ವಮೇತಸ್ಯ ಕೀರ್ತಿತಂ ॥ ೧೩ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಜ್ಞಾನೋತ್ತರೇಷಟ್ಪಿಂಚಾ
ಶತ್ತಮೋಧ್ಯಾಯೇ ತೃತೀಯಂಪಟಲಂ.

ಗಲೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿ ತನ್ನೂಲಕ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ
ಸಕಲಕ್ಕೂ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿರುವ ಈ ಹೃದಯಪದ್ಧದ ಜ್ಞಾನವು ಸಕಲರಿಗೂ
ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದ ಐವತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ
ತೃತೀಯಪಟಲವು ಸಮಾಪ್ತವಾದುದು.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಸಪ್ತಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಮಹಂ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಬೀಜಾನ್ಯೇತಾನ್ಯತಃ ಪರಂ ।

ಅನಾದಿನಿಧನಂ ಜ್ಞಾನಂ ಗುಹ್ಯಾದ್ಗುಹ್ಯತರಂ ಚ ಯತ್ ॥ ೧ ॥

ಅಸೀದಿದಂ ಸಮಗ್ರಂ ಚ ತತಾನ್ಯೇತದಜಾಯತ । (?)

ತಸ್ಮಾದ್ಭರ್ಮವತೀ ಕಾಮೋ ಜಜ್ಞೇ ವ್ಯಾಹಾರಸಂಪ್ರತಿ ॥ ೨ ॥

ವಿವಕ್ಷಿತಂ ತ್ವಹಂ ವೋಷ್ಠಂ ವಿವೃತಂ ನ ಚ ಸಂವೃತಂ ।

ಪ್ರಾದುರಾಸೀದವರ್ಣೇಃ ಸ್ಮಾತ್ತಸ್ಯ ಸಂಹಾರಮಿಚ್ಛತಃ ॥ ೩ ॥

ಐವತ್ತೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

೧-೨. ಇಲ್ಲಿನವರೆಗೂ ಬೀಜವರ್ಣಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿವರಿಸುವೆನು. ಈ ತತ್ತ್ವಗಳು ಅದ್ಭುತ ರಹಿತ ವಾದವುಗಳು. ಅತ್ಯಂತ ಗೋಪ್ಯವಾದವುಗಳು. ಇವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ, ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಧರ್ಮಜ್ಞಾನವೂ ವೈವಹಾರ ಜ್ಞಾನವೂ ಲಭಿಸು ವುದರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ.

೩-೪. ವಿವೃತವಾದ ಓಷ್ಠ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಉಕಾರವು ಅವರ್ಣ, ಇವರ್ಣ ಇವುಗಳ ಅನಂತರ ಜನಿಸುವುದು. ಇದು ಜಿಹ್ವಾಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವು

ಸ ತಮಗಾಚ್ಛ ಜಿಹ್ವಾಯಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಭವಃ ।

ಇವರ್ಣೋವರ್ಣಸಂಹಾರಾತ್ ಉವರ್ಣೋಭೂನ್ಮನಸ್ತತಃ ॥ ೪ ॥

ತದಂತೇ ಬಿಂದುಸಂಭೂತಿಃ ಸರ್ವಾಂತಃಪ್ರಭುಶಾಶ್ವತಃ ।

ವಾಯೋರ್ನಿರ್ಧಾರಣಾತ್ಕಂಠೇ ಹಕಾರಃ ಸವಿಸರ್ಗಕಃ ॥ ೫ ॥

ಅಹಯೇ ಚೋತ್ತರೇ ಜ್ಞೇಯೋ ವರ್ಣಾನಾಂ ಸಂಭವಃ ಸ್ವಯಂ ।

ಅವರ್ಣೋಪರಯೋಗೇಸ್ಯಾದೇಕಾರಸ್ತ್ವನುಲೋಮತಃ ॥ ೬ ॥

ನಿಲೋಮತೋ ಯಕಾರಸ್ತ್ವಾತ್ಪ್ರಥೋಕಾರವಕಾರಯೋಃ ।

ತೃತೀಯಯೋಗತೋ ಜ್ಞೇಯೋ ವ್ಯೋಕಾರಸ್ಯ ತು ಸಿದ್ಧಯೇ ॥ ೭ ॥

ಹ್ರಸ್ವದೀರ್ಘಪ್ಲುತಾ ಹ್ಯೇತೇ ನ ಚೋಕಾರಸಮಾನಜಾಃ ।

ಋಕಾರರ್ಕಾರವಲ್ಕಾರಾಃ ಸ್ವರಜಿಹ್ವಾಗ್ರಕಾರಿತಾಃ ॥ ೮ ॥

ದೇಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅ, ಇ, ಉ ವರ್ಣಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಪ್ರಣವನೆನಿಸಿ, ಮನಸ್ತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಭೂತಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

೫. ಈ ಅಕಾರಾದಿ ವರ್ಣತ್ರಯಗಳಿಗೆ ಬಂದು ಸಂಬಂಧವಾಗುವುದರಿಂದಲೇ ಇವು ಕೆಲವು ಮೂಲಮಂತ್ರಗಳೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುವು. ಕಂಠದಲ್ಲಿ ವಾಯುಧಾರಣೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅಕಾರ, ಕವರ್ಗ, ಹಕಾರ, ವಿಸರ್ಗ ಇವುಗಳು ಹುಟ್ಟುವುವು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

೬-೭. ವರ್ಣೋತ್ಪತ್ತಿ ಕ್ರಮವನ್ನು ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಉಹಿಸಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅವರ್ಣೋಚ್ಚಾರಣೆಗೆ ಸಹಿತವಾಗಿಯೇ ಏಕಾರವೂ, ವಿಲೋಮವಾಗಿ ಯಕಾರವೂ ಹಾಗೆಯೇ ಉಕಾರ ವಕಾರಗಳೂ ಸಂಭವಿಸಿ, ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಯೋಗದಿಂದ ಅಂದರೆ ವರ್ಣತ್ರಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವ್ಯೋಕಾರವು ನಿಷ್ಪನ್ನವಾಗಿರುವುದು.

೮-೯. ಓಂಕಾರೋತ್ಪತ್ತಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಹ್ರಸ್ವ ದೀರ್ಘಪ್ಲುತಗಳ ಆವಿರ್ಭಾವವಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಕಾರದಿಂದ ಅಕಾರವೂ, ಲಕಾರದಿಂದ ಅಲಕಾರವೂ,

ಇಷ್ಟಾವೀಶತ್ಪ್ರವಿಷ್ಟೌ ಚ ಸಂಹತೌ ಚ ಹನುಂ ಯದಾ |

ಜಿಹ್ವಾಮಧ್ಯಸ್ಥನಾನಾಭ್ಯಾಂ ಹನ್ನೋರಂತರದರ್ಶನಾತ್

|| ೯ ||

ತಾಲ್ಪಾ ವೈಕಾರಸಂಭೂತಿರಕಾರಾದ್ಧಗ್ಧಸಿದ್ಧಯೇ |

ಅಕಾರೈಕಾರಯೋರಾದಿರೀಕಾರಾರ್ಥಂ ಚ ಪೂರ್ವತಃ

|| ೧೦ ||

ಜಿಹ್ವಾಮೂಲೇ ಚ ಹನ್ನೋಃ ಸ್ಯಾತ್ಪೂರ್ವನಂ ಕಾದಿಕೇ ಗಣೇ |

ಮಧ್ಯೇ ತಾಲುಂ ಸ್ಪೃಶೇದ್ಯಚ್ಛ ವೇಷ್ಪಯಿತ್ವಾ ತೃತೀಯಕಾಃ

|| ೧೧ ||

ಮೂರ್ಧನ್ಯದೇವತಾನಾಂ ಚ ಚತುರ್ಥೇ ಶಿವಮೂಲತಃ |

ಓಷ್ಠಾಭ್ಯಾಂ ಪಂಚಮಸ್ಯಾಥ ತತ್ಪೂರ್ವತಃ ಸಬೀಜಕಃ

|| ೧೨ ||

ಕರವಂದ್ಯಪಾತ್ರಸ್ಯಾಹೇಕೈಕಾವಧ್ಯವೇತ್ತತಃ |

ದಂತಮೂಲೀಯೈ ಲಕಾರಃ ಸ್ಯಾಜ್ಜತುರ್ಥಶ್ಲೋಷದಂತಗಃ

|| ೧೩ ||

ಹೀಗೆ ಸ್ವರಗಳಿಂದ ಕೆಲವು ವ್ಯಂಜನಗಳು ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿದುವು. ವರ್ಣೋತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಾನಗಳು ಈ ಸತ್ಪ್ರವಿಷ್ಟಗಳಾದ ಜಿಹ್ವಾಗ್ರಗಳು, ಒಟ್ಟುಗೂಡಿದ ಹನು, (ದವಡೆ) ಜಿಹ್ವಾಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೇರುವ ದಶನಭಾಗಗಳು, ಇವುಗಳಿಂದ ವರ್ಣಗಳು ಉದಯಿಸುವುವು.

೧೦-೧೫. ವರ್ಣೋತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ವರ್ಣಯೋನಿಯೆಂದು ವ್ಯವಹಾರ. ಅದ್ಯಂತರಹಿತನೂ, ಅಕ್ಷರಪದವಾಚ್ಯನೂ, ಅದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಶಾಶ್ವತವಾದ ವರ್ಣ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು, ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾನವದೇಹದಲ್ಲಿಯೂ ಕಲ್ಪಿಸಿದನು. ತಾಲು (ಅಂಗುಳು) ಈ ಭಾಗವು ಇಕಾರಕ್ಕೆ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನ. ಅ. ಏ. ಕಾರಗಳಿಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾದದ್ದು ಅಕಾರವೇ. ಅದ್ದರಿಂದ ಏಕಾರಕ್ಕೆ ಕಂಠತಾಳುವು ಮೂಲಸ್ಥಾನವಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಜಿಹ್ವಾಮೂಲ,

ಉಷ್ಣಾಣಶ್ಚ ಗತಾಸ್ತಾ ನೈ ಪ್ರಥಮಾ ನುಧ್ಯಮಾಸ್ತಥಾ ।

ನಪುಂಸಕಾಭವಂತ್ಯೇತೇ ನಾಸಿಕಾಶ್ಚ ಭವಂತಿ ಹಿ

॥ ೧೪ ॥

ಏತೇ ಅನಾದಿನಿಧನಸ್ಯ ಸಿಸೃಕ್ಷೋಶ್ಚಾವ್ಯಯಂ ಮಹತ್ ।

ವಿದ್ಯಾತಂತ್ರವಿನ್ವದ್ಧ್ಯರ್ಥಮೇಭ್ಯೋ ಯೋನಿಂ ಚಕಾರ ಸಃ

॥ ೧೫ ॥

ಅ ಅ ಇ ಈ ಉ ಊ ಋ ೠ ಌ ಡ ಧ ಙ

ಏ ಐ ಒ ಔ ಅಂ ಆಃ (ಪೋಡಶಸ್ವರಾಃ)

ಕ ಖ ಗ ಘ ಙ

ಚ ಛ ಜ ಝ ಞ

ಟ ಠ ಡ ಢ ಣ

ತ ಥ ದ ಧ ನ

ಪ ಫ ಬ ಭ ಮ

ಏತೇ ಸ್ವರಾಃ

ಯರಲನಾ ಅಂತಃಸ್ಥಾಃ

ಕ ಘ ಗ ಘ ಏತೇ ಯಮಾಃ

ನಪುಂಸಕಾಶ್ಚ ತೃತೀಯಾಧ್ಯಾಯೇ ಏತತ್ಪ್ರದ್ಧಂ-

ಇತಿ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಸಪ್ತಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ದವಡೆ, ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಹಲಕೆಲವು ವರ್ಣಗಳು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವುವು.

ಅದರಲ್ಲಿ ಕಕಾರಾದಿಯಾದ ಐದು ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮತೃತೀಯಾಕ್ಷರಗಳು.

ಇವು ಸರ್ವಾವಯವಸ್ವರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿತಕ್ಕುವುಗಳು

ಅಂತಃಸ್ಥಗಳು ಅಂದರೆ ಅರ್ಧವ್ಯಂಜನ, ಅರ್ಧಸ್ವರ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರತಕ್ಕವುಗಳು.

ಕ ಖ ಗ ಘ ಈ ಅಕ್ಷರಗಳು ಕಠಿಣವರ್ಣಗಳೆನಿಸಿ ಯಮಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುವು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ೫೭ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಅಷ್ಟಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಸ್ವರಾವಾದ್ಯೌ ಚತುರ್ಥಾಶ್ಚ ಉಷ್ಣಾ ಚ ಪ್ರಥಮಂ ತಥಾ ।

ಚತ್ವಾರಶ್ಚೋತ್ತರಂ ಜ್ವೇಯಾಸ್ತೃತೀಯಾಃ ಸ್ಪರ್ಶಸಂಜ್ಞಕಾಃ ॥ ೧ ॥

ದ್ವಿತೀಯಾಂತಶ್ಚತುಷ್ಕಶ್ಚ ಉತ್ತಮಶ್ಚ ತಥೈವ ತು ।

ಚತುರ್ಥತ್ರಯಮೇವ ಸ್ಯಾತ್ ತೃತೀಯೌ ದ್ವೌ ತಥೈವ ಚ ॥ ೨ ॥

ದ್ವಿತೀಯಾದ್ಸ್ಯ ಚತ್ವಾರಸ್ತೃತೀಯಸ್ಸ್ಯಾದನುನಾಸಿಕಂ ।

ಪಂಚಮಃ ಪ್ರಥಮಶ್ಚಸ್ಯಾತ್ತಥಾ ಸ್ಯಾದನುನಾಸಿಕಂ ॥ ೩ ॥

ಐವತ್ತೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

೧-೨. ಈಗ ನಲವತ್ತು ಅಕ್ಷರಯೋನಿಗಳು ವಿವರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ಎರಡು ಸ್ವರಗಳು, ಮೊದಲನೆಯ ಅಕ್ಷರಯೋನಿ ಹಾಗೆಯೇ ಕ್ರಮವಾಗಿ, ನಾಲ್ಕು ಉಷ್ಣವರ್ಣಗಳು, ಮುಂದಿನ ನಾಲ್ಕುಸ್ವರಗಳು, ಸ್ಪರ್ಶಸಂಜ್ಞಕವಾದ ಅಕ್ಷರಗಳು, ಪ್ರತಿವರ್ಗದ ಅದಿಯ ಎರಡೆರಡು ಅಕ್ಷರಗಳು. ಅನಂತರ ತೃತೀಯ ಚತುರ್ಥಾಕ್ಷರಗಳು, ಚತುರ್ಥಪಂಚಮವರ್ಗಗಳು, ಅನುನಾಸಿಕ ಸಂಜ್ಞಕವಾದ ಐದನೆಯಅಕ್ಷರ, ಇವು ಒಂದೊಂದು ಅಕ್ಷರಯೋನಿಯೆನಿಸುವುದು.

೩-೪. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರತಿವರ್ಗದ ದ್ವಿತೀಯಾದಿಯಾಗಿ ಪಂಚಮಾಂತವಾಗಿರುವ ನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರಗಳೂ, ಅನುನಾಸಿಕವರ್ಣವೂ, ಹೀಗೆ ಎಂಟು ಯೋನಿಗಳೂ, ಅದಕ್ಕೆ

ಚತುರ್ಥೋ ಹೃಷ್ಯಕಶ್ಚೈವ ಯೋನಿಃ ಸಾ ಹಿ ಸುಸೃಷ್ಟಯೇ ।

ಚತ್ವಾರೋಸ್ತಾದ್ವಿನರ್ಣಾಃ ಸ್ಪೃದ್ಧೀಹಿತಾ ಬಿಂದುಭಿಸ್ತ್ರಿಭಿಃ ॥ ೪ ॥

ದ್ವೀಹಿನೀ ಬೀಜಿನೀ ಹ್ಯೇಷಾ ಪಾನಿನೀ ಸ್ವರಸಂತತಿಃ ।

ನಿತ್ಯಮೇಷಾನುಜಪ್ತವ್ಯಾ ಪರಂ ನಿರ್ವಾಣಮಿಚ್ಛತಾ ॥ ೫ ॥

ಅಹಾವಹವೋಹವಾ ಭವೇ ಚಾರಿಣೇ ಪರಮಶಕ್ತಿನಾ ।

ತಂತ್ರ ಇತಿ ಸ್ಥಿತೋ ಭೂಮಿ ಮಹಾಭೂತ ॥ ೬ ॥

ಇತರೇತರಚುಂಬಚುಂಬ ಏತಾ ।

ಸಿದ್ಧಾ ಚತ್ವಾರಿಂಶದಕ್ಷರಯೋನಿಃ ॥ ೭ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬವುರಾಣೇ ಅಷ್ಟಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ಬಂದು ಸೇರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಯೋನಿಗಳೂ, ವಿಸರ್ಗಗಳು ಸೇರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತೆಂಟು ಯೋನಿಗಳೂ ಒಟ್ಟುಸೇರಿ ೪೦ ಅಕ್ಷರಯೋನಿಗಳಾಗುವುವು.

೫-೭. ಈ ಸ್ವರಸಮೂಹವು ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬೆಳಗಿಸತಕ್ಕವುಗಳು. ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿರತಕ್ಕವುಗಳು. ಐಹಿಕಾಮುಷ್ಮಿಕಸುಖಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವನು ಇದನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಜಪಮಾಡಬೇಕು. ಅಹ, ಅವಹ, ಊಹವ, ಭವ ಚಾರಿಣೀ, ಪರಮಶಕ್ತಿ, ತಂತ್ರ, ಮಹಾಭೂತ, ಇತರೇತರಚುಂಬ, ಚುಂಬ, ಇವು ಅಕ್ಷರಯೋನಿಯ ಅಭಿಮಾದೇವತೆಗಳು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬವುರಾಣದಲ್ಲಿ ಐವತ್ತೆಂಟನೆಯ

ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುಮು.

ಶ್ರೀಃ

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಏಕೋನಷಷ್ಟಿತನೋಧ್ಯಾಯಃ

ಸಂಚವಿಂಶತಿಭಿರ್ನಾಮ ಸಪ್ತಧಾ ಕ್ರಮಶಸ್ತುಕಾ |

ಪ್ರಣವಾದಿತ್ರಿಧಾ ಭಿನ್ನಂ ತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಪದೇ ಉಭೇ

॥ ೧ ॥

ಪ್ರಣವಾದಿರ್ನಮೋಂತಃಸ್ಥಃ ಪ್ರಸವಸ್ಸಪ್ತಮಸ್ತು ಸಃ |

ಏಷಾನಾದಿಪದಂ ಯತ್ಸ್ಯಾದ್ವಿತೀಯಾಂ ಶೈವ ಯೋಜಯೇತ್ ॥ ೨ ॥

ತಥಾ ಚಾದಿಪದೈಸ್ತತ್ತ್ವಂ ಪ್ರತಿಲೋನೋ ವಿಧೀಯತೇ |

ಐವತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

೧-೩ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ೨೪ ಅಕ್ಷರಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಣವವೂ ಬಂದು ಸೇರಿದರೆ ಆಗ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಯೋನಿಗಳಾಗುವುವು. ಅದರಲ್ಲಿ ಏಳು ಏಳು ಯೋನಿಗಳು ಒಂದೊಂದು ಗುಂಪಿನಂತೆ ಮೂರು ಗುಂಪುಗಳೂ, ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕುಯೋನಿಗಳು ಎರಡು ಪದಗಳಾಗಿಯೂ ವಿಂಗಡಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಏಳುಅಕ್ಷರ ಯೋನಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಣವವು ಆದಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ನಮಶ್ಚಬ್ದವು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸೇರಿರಬಹುದು. ಇದನ್ನೇ ಆದಿಪದವೆನ್ನುವರು. ಈ ಆದಿಪದಕ್ಕೆ ದ್ವಿತೀಯವಾದ ಸಪ್ತ ಯೋನಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಉಚ್ಚರಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಈ ಯೋನಿಗಳನ್ನೇ ಪ್ರತಿ

ಯೋನಿಮುಖ್ಯಾನಿ ಯಾನಿ ಸ್ವಾಃ ಸರ್ವಸೃಷ್ಟಿಪ್ರವೃತ್ತಯೇ || ೩ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಏಕೋನಪೃಷ್ಠತಮೋಽಧ್ಯಾಯೇ ಜ್ಞಾನೋತ್ತರೇ
ಬೀಜಸ್ವರಪ್ರಸವೇ ಪಷ್ಕಂಪಟಲಂ ಸಮಾಪ್ತಂ.

ಲೋಮವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸುವುದರಿಂದ ಮೂರನೆಯ ಏಳು ಯೋನಿಗಳು ಹುಟ್ಟುವುವು.
ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ೨೫ ಅಕ್ಷರಯೋನಿಗಳು ಸರ್ವಸೃಷ್ಟಿಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಮೂಲಕಾರಣಗಳಾಗಿ
ರುತ್ತವೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಐವತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ
ಜ್ಞಾನೋತ್ತರಖಂಡದ ಬೀಜಸ್ವರಪ್ರಸವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ
ಆರನೆಯ ಪಟವು ಸಮಾಪ್ತವಾದುದು.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಷಷ್ಠಿತಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಧ್ಯಾತವ್ಯ ಏಷ ಯತ್ನಾದ್ಯಃ ಸೇವತೇಹ್ಯಖಿಲಂ ಜಗತ್ |

ಅಹಾವಹೋಹವಾಭವೇಚಾರಿಣೇ ಪರಮಶಕ್ತಿರಾತ್ಮಾತಂತ್ರ ಇತಿ ಸ್ಥಿತೇ ||

ಓಂ ಅಂ ಓಂ ಡಂ ಓಂ ವ್ಯೋಮವ್ಯಾಪಿನೇ

ಅನುಷಂಗೇಣ ಸಪ್ತಾನಾಂ ಯಥಾಸಂಖ್ಯೇನ ಸಂಪುಟಃ |

ಸಾದಾಂತಸ್ಥ ಬೀಜಾಖ್ಯಾಯೋನಯಃ |

ಓಂ ಅಂ ವ್ಯೋಮವ್ಯಾಪಿನೇ ಓಂ ಇಂ ಅಂ ವ್ಯೋಮ

ಓಂ ಆಂ ಈಂ ಉಂ ವ್ಯಾಪಿನೇವ್ಯೋಮ /

ಓಂ ಇಂ ಅಂ ಓಂ ಆಂ ಈಂ ಅಂ

ವ್ಯೋಮವ್ಯಾಪಿನೇ ಭೂತಿರಿತರ ಚುಂಬಚುಂಬ |

ವರ್ಣಾಯಾಃ ಪ್ರಭೃತಿಸ್ಸಾನ್ನಯೋಕ್ತಾ ವಿಸ್ತರತಃ

॥ ೨ ॥

ಅರುವತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

೧. ಈಗ ಮುಂದೆಹೇಳುವೆ ಆಹ, ಆವಹ, ಉವಹ, ಊವಹ, ಅಭವ, ಚಾರಿಣೇ, ಪರಮಶಕ್ತಿ, ಎಂಬ ಮಹಾತಂತ್ರಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಸಕಲ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಅನುಸರಿಸುವುದು.

೨. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳೂ ಆಯಾ ಶಕ್ತಿದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಕಾಲಾತ್ಮನಃ ಪ್ರಸೂತಿಂ ತೇ ಮಂತ್ರರಾಜಸ್ಯ |

ಮುಕ್ತೈರ್ಭಂ ವಕ್ಷ್ಯಂತೇಘೋ ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರವಿನ್ನಿಶ್ಚಯಃ |

ಚಕ್ರಂ ತ್ರಿನಾಭ್ಯಂ ತತ್ಸರ್ವಂ ಸಂವತ್ಸರಮಿತಿಪ್ರಭುಃ || ೩ ||

ದ್ವಾದಶಾರಂ ತು ತನ್ಮಾಸೌ ಪ್ರತ್ಯಯಶ್ಚಾರ್ಧಮಾಸಿಕಃ |

ತ್ರೀಣಿ ಸೃಷ್ಟಿಕತಾನ್ಯಾಹುರಹೋರಾತ್ರಾಣಿ ಸಂಕರಃ || ೪ ||

ಕಲಾಮುಹೂರ್ತಾ ದಂಡಾಶ್ಚ ನಿಮಿಷಾಸ್ತು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾಃ |

ತದ್ವರ್ಧನ್ನಾ ತಿವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ವ್ಯಂಜಯಚ್ಛಬ್ದದೇಹಿನಾಂ || ೫ ||

ಸಪ್ತಕಃ ಪಂಚಭಿಯುಕ್ತಃ ಪರಿತೋ ಬಿಂದುಭಿಯುಕ್ತಃ |

ಪುನಃ ಷೋಡಶಭಿರ್ನದ್ವಾ ತ್ರಿನಾಭೀಶ್ಚಚ್ಯತೇ ಬುದ್ಧೈಃ || ೬ ||

ದ್ವಿತೀಯಂ ಸಪ್ತಭಿಃ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಪರಂ ಯಚ್ಚ ಪ್ರಭಾಷತೇ |

ನಾಭಿಗರ್ಭೇ ಸ್ಥಿತಂ ಸಪ್ತಯೋನಿಂ ವಿಷ್ವಭ್ಯ ಶೂಚಿಕಾಂ || ೭ ||

೩. ಈಗ ಮಂತ್ರರಾಜನೆನಿಸಿದ ಕಾಲಾತ್ಮನ ಪ್ರಸೂತಿವಿಷಯಕವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿನ್ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಈಗ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು. ಕಾಲಚಕ್ರವು ತ್ರಿನಾಭಿ ಯುಳ್ಳದ್ದು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂವತ್ಸರವೇ ಪ್ರಭುವು.

೪-೬. ಈ ಕಾಲಚಕ್ರಕ್ಕೆ ದ್ವಾದಶಕೋಣಗಳೇ ಮಾಸಗಳು. ಚತುರ್ವಿಂಶತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳೇ ಪಕ್ಷಗಳು. ಮುನ್ನೂರಾರುವತ್ತುಮೂರು ಮನೆಗಳೇ ಅಹೋರಾತ್ರ ಗಳು. ಕಲಾ, ಮುಹೂರ್ತಾ, ನಿಮಿಷ ಇವೆಲ್ಲವೂ ದಂಡಾತ್ಮನಾಪರಿಣತವಾಗಿರುವುವು. ಶಬ್ದದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಪ್ತಸ್ವರಗಳೂ, ಪಂಚಪ್ರಾಣಗಳೂ ಬಿಂದು ರೂಪವಾಗಿ ತೋರುವುವು. ಮಧ್ಯೆ ಇರುವ ಷೋಡಶ ಬಿಂದುಗಳಿಗೆ ತ್ರಿನಾಭಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿರುವುದು.

೭-೮. ದ್ವಿತೀಯನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಏಳು ಬಿಂದುಗಳೂ, ನಾಭಿ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತ

ತ್ರಿಶತಂ ನವಭಿಃ ಪಟ್ಟಿಂ ವರ್ಣಾಸ್ತೇ ಸ್ವರಕೇ ಸ್ಥಿತಾಃ ।

ಗೃಹನಕ್ಷತ್ರಗರ್ಭಾಂ ತಾಂ ಯೋನಿಂ ವಿಷ್ವಭ್ಯ ಪೂರ್ವಿಕಾಂ || ೮ ||

ತ್ರಿಶತಂ ನವತಿತ್ರೀಣಿ ಗಣನಾ ಕೀರ್ತ್ಯತೇಧುನಾ ।

ಅರೇಷು ಶಬ್ದಾಃ ಪರ್ಯಾಪ್ತಾಸ್ತೇಷು ವಿಂಶತ್ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾಃ || ೯ ||

ಚತುರ್ವಿಂಶತಿಸಂಖ್ಯಾಕಾ ವರ್ಧಯಂಸ್ತೇಷು ಚಾರ್ಪಿತಾಃ ।

ಭೇದಾಃ ಪೋಡಶಪ್ರಾಪ್ತೌಷಾಂ ದ್ವಿಧಾ ಯೋನಿಶ್ಚ ಮಧ್ಯಮಾ || ೧೦ ||

ತ್ರಿಂಶದ್ದೇ ಪಟ್ ಚ ಯಾಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ ಪಂಚಾನಾಂ ದ್ವಿಗುಣಾಪದ್ಯೇಃ ।

ವಿದ್ಯೇಶ್ವರಪ್ರಸೂತೃರ್ಥಂ ಲಕ್ಷಮಧ್ಯೇ ಭಜೇತ ಸಾ || ೧೧ ||

ಕಾರಿಕಾಪರಶುಶಕ್ತಿರೇತೇ ಸಪ್ತಹೃದಯೇ ಸಿದ್ಧಾಃ ।

ಓಂ ಆಂ ಈಂ ಊಂ ವೈಮವ್ಯಾಪಿನೇ ।

ಓಂ ಏತೇ ಪಂಚವಿದ್ಯೇಶ್ವರಪ್ರಸ್ತಾವೇ ಸಿದ್ಧಾಃ ।

ಯೋನಿಗಳೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ೨೯೬ ವರ್ಣಗಳೂ, ಸ್ವರಗಳೂ, ಸಕಲಗ್ರಹಗಳೂ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳೂ ಅಡಗಿರುವುವು.

೯-೧೦. ಈ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ೩೯೩ ಅರಗಳಲ್ಲಿ (ಕೋಣಗಳಲ್ಲಿ) ನಿಖಿಲ ಅಕ್ಷರಗಳೂ ಅಡಗಿರುವುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ೨೪ ತತ್ವಗಳನ್ನೂ ಇಪ್ಪತ್ತುಬಾರಿ ನೃದ್ಧಿಹೊಂದುವಂತೆ ಮಾಡಿ ನಿರೂಪಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಧ್ಯಯೋನಿಯು ಹದಿನಾರು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

೧೧. ಇನ್ನು ವಿದ್ಯೇಶ್ವರೋತ್ಪತ್ತಿಗಾಗಿ, ಸಕಲಶಕ್ತಿ ವಿದ್ಯಾಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ, ಈ ಕೋಣಗಳಲ್ಲಿ ೩೦-೨-೬ ಈ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ದ್ವಿಗುಣಿತವಾಗಿ ಲಕ್ಷಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರಿಕಾ, ಪರಶು, ಶಕ್ತ್ಯಾತ್ಮಕಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಉಚ್ಚರಿಸಬೇಕು.

ಈ ಐದು ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳು ವಿದ್ಯೇಶ್ವರ ಪ್ರಸ್ತಾವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವುಗಳು.

ಅ ಆ ಇ ಈ ಉ ಊ ಯು ಯೂ

ೞ^T ಞ ಣ ಒ ಔ ಅಂ ಅಃ

ಕ ಖ ಗ ಘ ಙ

ಚ ಛ ಜ ಝ ಞ

ಟ ಠ ಡ ಢ ಣ

ತ ಥ ದ ಧ ನ

ಪ ಫ ಬ ಭ ಮ

ಯ ರ ಲ ವ ಶ ಷ ಸ ಹ ಆಕಾರಾಸಿತಾಃ

ಸ್ವರ್ಶ್ವಾಸೇ ಸಿದ್ಧಾಃ ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಂಶತ್ |

ಆಹವಪ್ರತಿಮಧ್ಯೇ ಆಸನಂ ಬೋಧ್ಯವ್ಯಂ

ಏಷಾ ಪ್ರಥಿಪ್ರಥಮಾ ಸಿದ್ಧಾ

ಓಂ ಓಂ ಓಂ ಓಂ ದ್ವಾದಶೇಷ್ಟಪಿ ಬೋಧ್ಯ

ವ್ಯಃ ಕೇವಲಂ ವರ್ಣಭೇದಃ

ಪ್ರಥಗೇಷಾ ಮೇಷಾ ಭವತಿ

ಅತಃ ಪ್ರಸಿದ್ಧಃ ಪ್ರಕೃತಕಾರಣಾತ್

ಈ ಹದಿನಾರು ಅಕ್ಷರಗಳು ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾದವುಗಳು.

ಕಕಾರಾದಿ ಮೂವತ್ತುಮೂರು ಅಕ್ಷರಗಳೂ ಸ್ವರ್ಶ್ವಾಸಾದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದವುಗಳು.

ಪ್ರಥಿಪ್ರಥಮೆಯಲ್ಲಿ ಆಹವ ತತ್ತ್ವದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸನಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕು. ಆದಿದ್ವಾದಶಾಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪ್ರಣವಮಂತ್ರವನ್ನು ಸಾಲ್ಕುಸಾರಿ ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಹೇಳುವುದೇ ಈ ಪ್ರಥಮಪ್ರಥಿಸಿದ್ಧವಾದುದು. ವರ್ಣಭೇದದಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಈ ಮಂತ್ರಭೇದವು ತೋರಿಬರುತ್ತಿರುವುದು. ಅದರೂ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಮಂತ್ರಕ್ಕೂ ಇದಕ್ಕೂ ಮಹಿಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುತ್ತದೆ.

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಪಷ್ಠಿತಮೇಽಧ್ಯಾಯೇ ಜ್ಞಾನೋತ್ತರೇ
ಸೋಮಸೂತ್ರೇ ಸಪ್ತಮಂ ಪಟಲಂ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದ ಅರುವತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ
ಜ್ಞಾನೋತ್ತರಭಾಗದ ಸೋಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ
ಏಳನೆಯಪಟವು ಸಮಾಪ್ತವಾದುದು.

॥ ಶ್ರೀ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಏಕಷಷ್ಟಿತಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಶ್ರಿನಾಭ್ಯನಂತಸಂಭೂತಂ ಬೀಜಿನಂ ಪ್ರಥಮಂ ಪದಂ ।

ಪ್ರತಿಮಧ್ಯೇಷು ಸರ್ವೇಷು ಸ್ಥಿತಂ ಚಾಪರಮಂ ಪದಂ ॥ ೧ ॥

ಸಂಪೃಕ್ತಾ ವಾಯವ್ಯೇಶಾನ್ಯಾನೋಂಕಾರೇಣ ಪ್ರದೀಪಿತೌ ।

ಅಕಾರಾಂತೋ ಮಕಾರಃ ಸ್ಯಾದ್ವಿಶಿ ಸರ್ವತ್ರ ನಿಷ್ಕಿತಃ ॥ ೨ ॥

(?) ಪೂರ್ವವರ್ಚ್ಚವದೀರ್ಘಾಂತೋ ನೈಯತಿಂ ದಿಶಮಾಸ್ಥಿತಃ ।

ಇಕಾರಾಂತಃ ಪಕಾರೋಽಥ ವಾಯವೀಂ ದಿಶಮಾಶ್ರಿತಃ ॥ ೩ ॥

ಏಕಾರಾಂತೋ ನಕಾರಃ ಸ್ಯಾದೈಶಾನ್ಯಾಧಿಷ್ಠಿತೋಬಹಿಃ ।

ಅದ್ಯೋ ನೈ ದಕ್ಷಿಣಸ್ತಸ್ಯ ದ್ವಿತೀಯಸ್ತಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಃ ॥ ೪ ॥

ಅರವತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

೧-೨. ಶ್ರಿನಾಭಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಪದವೇ ಬೀಜಮಂತ್ರಾತ್ಮಕವಾದದ್ದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯನಾಭಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಕಲ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳೂ ಸ್ಥಾನವಿರುವುದು. ವಾಯವ್ಯ ಈಶಾನ್ಯ ಕೋಣಗಳಲ್ಲಿ ಓಂಕಾರವೂ, ಉಳಿದ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಅಕಾರಾಂತವಾದ ಮಕಾರವೂ ಇರುವುದು.

೩-೪. ನೈರುತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವಶಬ್ದವನ್ನೂ ದೀರ್ಘಾಂತವಾಗಿಯೂ. ವಾಯುವ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಕಾರ ಪಕಾರಗಳನ್ನೂ, ಎರಡನೆಯ ಪ್ರಾಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉಕಾರ, ರೇಫಗಳನ್ನ ಮೂರನೆಯ ಪ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ರಚಿಸಬೇಕು. (?)

ಪುನರಷ್ಟೌ ಸ್ಥಿತಾ ಬಾಹ್ಯಾನ್ಮಕರಸ್ತು ದ್ವಿತೀಯಕೇ |
 ಉಕಾರೋ ನಾ ತಥಾ ರೇಫಸ್ತೃತೀಯಂ ಪದಮಾಶ್ರಿತಃ || ೫ ||
 ಅಕಾರಾದ್ವೀಸಿತಶ್ಚೈವ ಪಕಾರೋನೈಋತೇ ಪದೇ |
 ತಸ್ಯೋತ್ತರೇ ಪಕಾರಸ್ಸ್ಯಾದ್ವಿತೀಯಂ ಪದ್ಮಮಾಶ್ರಿತಃ || ೬ ||
 ಬಿಂದುರೇವಮಧಃ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಂ ಚ ಪೂರಯೇಚ್ಛುಭಂ |
 ಪೂರ್ವಪಕ್ಷೋ ಯಥಾ ಹ್ಯೇಷ ತದ್ವದೇವೋತ್ತರೋ ಭವೇತ್ || ೭ ||
 ಭೇದಸ್ತೃಕ್ಷರಯೋರ್ನ ಸ್ಯಾತ್ ಅಕ್ಷರೇ ತಸ್ಯ ನಿಶ್ಚಯಃ | || ೮ ||

ಅಕಚಟಿ ತಪಯಶವರ್ಗಾಃ

ಅವಹ ಅಧಸ್ತಾದ್ವ್ಯೋಮ ಅಯ ಮುಪರಿಷ್ಪಾತ್ |

ಓಂ ಅವಯ ಅನು

ಅವಯ ಇಮ

ತನಸಚಯ ಅನು

ಉವಯ

ಅನುಯಜರ ಆಯ

ಅಯ ಅಸಅರವ ಆ ವಯ

ಷೋಡಶತ್ವಂ ವ್ಯೋಮ ವ್ಯಾಪಿನೇ

ವ್ಯೋಮ ವ್ಯೋಮರೂಪಾಯ

ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಃ ಸಿದ್ಧಃ ಪ್ರಥಮಾ ಪ್ರಥಿ

ಏನಸಾ ನಾಸ್ತು ವಿಜ್ಞೇಯಾ ಮಧ್ಯಮಸ್ಯ ವಿದಿಕ್ ಸ್ಥಿತಾಃ |

ಇಕಾರಾಂತೋಯಶೌಚಾಪಿ ತಜ್ಜಾರಪುರುಷಃ ಸ್ಪೃಶ್ || ೯ ||

೫-೮. ದ್ವಿತೀಯ ತೃತೀಯ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅಕ್ಷರವಿನ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವೇ ಬಿಂದು. ಉತ್ತರಪಕ್ಷವೇ ಅಕ್ಷರಗಳು. ಈ ಪಕ್ಷದ್ವಯಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಭೇದವಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

೯-೧೦. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಛಾಪಿಸಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಇಕಾರಾಂತವಾಗಿರುವ ಅಕ್ಷರಗಳು ಅಶುಚಿಯಾದ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಜಾರಪುರುಷ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವವು. ಅನಂತರ ಏಕಾರ, ಅದಿಸ್ವರಗಳು, ನಕಾರ, ಇವು

ಏಕಾರೋಫ ಸ್ವರಶ್ಚಾದ್ಯೌ ನಕಾರೋ ಬಿಂದುದೀಪಿತಃ |

ದೀರ್ಘಾಂತಃ ಪ್ರಥಮಸ್ತಸ್ಯ ಪಶ್ಚಾದ್ಯಶ್ಚಾಯತಶ್ಚನಃ || ೧೦ ||

ಫಕಾರಶ್ಚ ಯಕಾರಸ್ಸ್ಯಕ್ತೃಕೃತಃ ಸ್ವರ ಏವ ಚ |

ತಕಾರ ಆಯತಶ್ಚೈವ ವಿಸರ್ಗಸ್ಸರ್ವತೋ ಮತಃ || ೧೧ ||

ಯಹನಾ ಅಭಸ್ತಾದ್ವ್ಯೋಮ ಆಯಮುಪರಿಷ್ವಾತ್ |

ಭಾಷಾ ಏನ ಇಶಾಂ ಭವಂ ಆಯ

ಅ ಆ ಏ ಆಫ ಆಯ ಅ ಆ ನ ಷೋಡಶೋವಿಸರ್ಗಃ

ವ್ಯಾಪಿನೇ ಶಿವಾಯ ಅನಂತಾಯ ಅನಾಥಾಯ ಅನಾಥೋ ಮಧುಮಾಸಃ

ಪ್ರಥಮೋರಸಿದ್ಧಾ ದ್ವಿತೀಯಾ ಪ್ರಥಿಃ

ರೇಫಾಂತಸ್ಥಃ ಪ್ರಕೃತ್ಯಂತಸ್ತಕಾರೋ ದೀರ್ಘಸಂಯುತಃ

ಪಶ್ಚಾತ್ಯಾತ್ ಹ್ರಸ್ವ ಉಕಾರೋ

ವಕಾರಶ್ಚ ತಥಾ ಮತಃ

|| ೧೨ ||

ಬಿಂದುವಿನಿಂದ ಕೂಡಿಯೂ, ದೀರ್ಘಾಂತವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಧಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರು
ವುವು. ಪಶ್ಚಾತ್ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇವೆಲ್ಲವೂ ದೀರ್ಘಾಂತಗಳಾಗಿಯೇ ಇರುವುವು.

೧೧-೧೨. ದ್ವಿತೀಯ ಪ್ರಧಿಯಲ್ಲಿ ಫಕಾರಯಕಾರಗಳು ಪ್ರಕೃತ ಸ್ವರಗಳು.
ನಕಾರ, ಆಯಗಳು ವಿಸರ್ಗಾಂತಗಳು. ಮೇಲೆಹೇಳಿದ ಹದಿನಾರು ಅಕ್ಷರಗಳೂ
ವಿಸರ್ಗಯುತಗಳಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿ, ಶಿವ, ಅನಂತ, ಅನಾಥ, ಮಧುಮಾಸ ಮುಂತಾದ
ದೇವತೆಗಳ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುವು. ಇದನ್ನು ದ್ವಿತೀಯ ಪ್ರಧಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯು
ಬೇಕು. ಇನ್ನು ತೃತೀಯ ಪ್ರಧಿಗೆ ರೇಫಾಂತಸ್ಥವಾದ ತಕಾರವು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಹ್ರಸ್ವ,
ಉಕಾರ, ವಕಾರ, ಆಂ ಇತ್ಯಾದ್ಯಕ್ಷರಗಳು ಸೇರುತ್ತವೆ.

ಯಾದ್ಯಶಾಂತಾಃ ಶಾಶ್ವತಸ್ಸುರ್ಯಶ್ಚೈವೋಂಕಾರದೀಪಿತಃ ।

ಗಯಃ ಸಸ್ವವಿದ್ವಂತ ಈಕಾರಾಂತೋ ದ್ವಿತೀಯಕಃ

॥ ೧೩ ॥

ಅಕಟಚತಪಯಶಾಂತಾಃ ಸರ್ವದ್ವಿತೀಯೇನ

ಚಾಹವಾದ್ಯಾ ಅಧಸ್ತಾದ್ವೈಮು ಅಯಮುಪ

ರಿಷ್ಟಾತ್ ಐಷರಾತಅಯಉಧರ ಆನ

ಆಯಃ ಆಶಃ ಲಕವ ಆತ ಅಯ ಉಯ

ಅಗ ಇಯ ಅಠ ಅಸಮಾ ಮೋಡಶ

ಸ್ಥಿತಾಯ ಧ್ರುವಾಯ ಶಾಶ್ವತಾಯ ಯೋಗಸೀ

ತಾಯ ಸಾಸಿದ್ಧಾತ್ಯತೀಯಾಪ್ರಧಿಃ

ಸ್ವಾಧ್ಯಸ್ಥಾಃ ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರಕೃತ್ಯಂತ ಆಪಸ್ತಸ್ಯ ತಥಾ

ಯತಃ ಯಂ ನಿತ್ಯಂ ಯೋಗಿನೇ ಚೈ ತ್ವೇ

ವಿಜ್ಞೇಯಾಸ್ಸುರ್ಯಥೋಕ್ತವತ್

॥ ೧೪ ॥

ಅಧ್ಯಾಯತೋ ಯಕಾರಃ ಸ್ಯಾನ್ನಾಹತಾಶ್ಚ ಸ್ವರೇಣವಃ ।

ಅಂತರಂ ಚ ನಮಸ್ಕಾರೋ ವಿಸರ್ಗಶ್ಚಾಂತ್ಯತಃ ಪದೇ

॥ ೧೫ ॥

೧೩-೧೪. ತೃತೀಯ ಪ್ರಧಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅಕಟಚಿಕಾದಿ ಅಕ್ಷರಗಳೂ, ಬರುತ್ತವೆ. ಅದು ಧ್ರುವ, ಶಾಶ್ವತ, ಯೋಗಸೀತ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದ ಪ್ರಧಿಯೆನಿಸಿರುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಜಲಾದಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕೃತ್ಯಂತವಾದ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳೂ ಆವಾಹಿತಗಳಾಗುವುವು.

೧೫. ಅಕಾರಾದಿಯಾಗಿ ಯಕಾರಾಂತವಾದ ಅಕ್ಷರಗಳು ಸ್ವರಸಹಿತವಾಗಿ ಮಧ್ಯೆ ನಮಶ್ಯಬ್ದವನ್ನೂ, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಗವನ್ನೂ ಪಡೆದಿರುವುವು. ಇಲ್ಲಿ ಅನುಸ್ವಾರಾಂತಗಳು ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಗಳಾಗಿಯೂ, ವಿಸರ್ಗಾಂತಗಳು ಉತ್ತರ ಪಕ್ಷಗಳಾ

ವಿದ್ವಂತಃ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷೋನ್ಮಂ ವಿಸರ್ಗಶ್ಲೋತ್ರರಾಧ್ರುವಃ ।

ವಸಂತ ಏಷ ವಿಜ್ಞೇಯಃ ಅಗ್ರೇ ಗ್ರೀಷ್ಮಾದಯಃ ಶುಭಾಃ ॥ ೧೬ ॥

ಹವೋ ಆಹವಾ ಅಧಸ್ತಾದ್ವ್ಯೋನು ಅಯನುಪರಿಷ್ವಾತ್ ।

ಇಶಯಃ ಆತ ಅಯ ಇನ ತಪ ಅನು ಉಪಜ್ಞಾ ಮಮ ।

ಅಷಯ ಅಸಾ ಅರ ಚ ಆರ ಅಯಮೋಡಶೋ ವಿಸರ್ಗಃ ।

ಸ್ಥಿತಾಯ ಪರಿತ್ಯಾಗಿನೇ ಧ್ಯಾನಹಾರಾಯ ।

ಓಂ ನಮಃ ಸಿದ್ಧಾಃ ಚತುರ್ಥೀಪ್ರಥಿಃ ದ್ವಿತೀಯಾಂತಃ ।

ಮಾಧವೋ ಮಾಸಃ (ವಸಂಕರ್ತುಃ)

ವಿಸರ್ಗನಾಸ್ತುಮಃ ಶುಕ್ಲೇ ಪ್ರಕೃತ್ಯಂತಃ ಶಾವಯುತಃ ।

ಸ್ಥಿರವಂತೌ ಯಶೌ ಜ್ಞೇಯೌ ರೇಫಾದ್ಯಂತೌ ಪಯೌ ಸ್ಥೃತೌ

ಭಕಾರಾಂತೋ ವಕಾಶಸ್ತು ಪ್ರಸತಾ ಸರ್ವದೈವ ಹಿ ।

ಯಶ್ಚೇಜ್ಞಾನಸ್ತಥಾನ್ಯಶ್ಚ ಸ್ಪಷ್ಟೋ ದಿಷ್ಟಸ್ಥ ಬಿಂದುಕಃ ॥ ೧೭ ॥

ಗಿಯೂ ಇರುತ್ತವೆ ಇದೇ ವಸಂತರ್ತುವಿನ ಅಭಿಮಾನದೇವತೆ. ಮುಂದೆ ಗ್ರೀಷ್ಮಾದಿ ಋತುಗಳು ಬರುವುವು. ಈ ಚತುರ್ಥೀ ಪ್ರಥಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳು ಬಂದು ಸೇರುವುವು.

೧೬-೧೮. ಇನ್ನು ಪಂಚಮೀಪ್ರಥಿಯಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಗಸಹಿತವಾಗಿ ಪ್ರಕೃತ್ಯಂತವಾದ ಶ, ವ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರಗಳೂ, ಯಶವರ್ಗಗಳೂ ರೇಫಾದ್ಯಂತಗಳಾದ ಪ, ಯಕಾರಗಳೂ, ಭಕಾರಾಂತಗಳಾದ ವಕಾರವೂ ಬಿಂದುವಿಶಿಷ್ಟಗಳಾಗಿರುವ ಅಕ್ಷರಗಳೂ ಅಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಬರುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ಮೇಲೆಹೇಳಿದ ಅ, ಕ, ಚ, ಟಾದಿ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳೂ, ಸರ್ವಪ್ರಭುವಾದ ಈಶಾನನ ನಮಸ್ಕಾರವೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಆರನೆಯ ಪ್ರಥಿಯಲ್ಲಿ

ಅಕಚಟಿತಪಯಶಾ ಭವೇದಧಸ್ತಾದ್ವ್ಯೋಮ ಅಯಮುಪರಿಷ್ವಾತ್ |

ಅಮ ಇಷ ಅವ ಅಪ ಅಮ ಆರ ಅಪ ರಲಂ |

ಭ ಅ ಏ ವ ಇ ಶ ಆ ಯ ಅ ಯ ಇ ಆ ಸ ಆಗ

ಇಷೋಡಶತ್ವಂ ಹಿಂ ನಮೋನಮಃ ಸರ್ವಪ್ರಭವೇ |

ಈಶಾನಾಯ ಅಸಿದ್ಧಾಪಂಜಮೀಪ್ರಥಿಃ |

ಉಕಾರೋ ದೀಪಿತೋ ಮಃ ಸ್ಯಾದ್ರೇಫಾದಿಂದ್ರಾ |

ಯುಧೋ ಧನುಃ ಸ್ವರವಂತೌ ಯತೌ ತೇನ |

ಯುಯುಕ್ತ್ಯನುತಥಾ ಭವೇತ್

|| ೧೪ ||

ಸ್ವರವಂತೌ ಪಚೌ ಕಾದಿ ರೇಫಾಂತಶ್ಚ ಯಥಾ ಯುತಃ |

ಪಶ್ಚಾತ್ತ್ವಮೋತವಿಜ್ಞೇಯೋ ಹೃದಯಶ್ಚ ಯಥೋದಿತಃ

|| ೧೫ ||

ಭವೇದಧಸ್ತಾದ್ವ್ಯೋಮ ಅಯಮುಪರಿಷ್ವಾತ್ |

ಯಮ ಆದ ದಧನ ಅಯಃ ಅತತ ಉಪಡಃ ಅಸಃ |

ಅವ ಆತತರಾಯ ಅಉಧಾ ರಮಗ |

ಅದಃ ಷೋಡಶೋ ವಿಸರ್ಗಃ |

ಮೂರ್ಧಾಯ ತತ್ಪುರುಷಾಯ ವ್ಯಕ್ತಾಯ ಅಘೋರಹೃದಯಾಯ ಚ |

ಅತಸ್ತೃತೀಯೋ ರಃ ಶುಕ್ರೋ ಮಾಸಃ ಸಿದ್ಧಾಷಷ್ಠೀ ಪ್ರಥಿಃ |

ಉಕಾರವು ದೀಪಿತವಾಗಿಯೂ ಮಕಾರವು ಇಂದ್ರಾಯುಧವಾಗಿಯೂ, ಯ, ತಕಾರಗಳು ಸ್ವರಯುಕ್ತಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತವೆ.

೧೫. ಪ, ಚ ಅಕ್ಷರಗಳು ಸ್ವರಸಹಿತಗಳಾಗಿಯೂ, ರೇಫಾಂತಗಳಾಗಿಯೂ ಖಡ್ಯೋತ ಹೃದಯವೆನಿಸಿಯೂ ಇರುವುದು. ಅಧೋಭಾಗದಲ್ಲಿ ವೈಷಮ್ಯವೂ, ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಯಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಹದಿನಾರು ವಿಸರ್ಗಾಂತಗಳಾದ ಅಕ್ಷರಗಳೂ ಇರುವುವು. ಮೂರ್ಧಾಯ, ತತ್ಪುರುಷಾಯ, ವ್ಯಕ್ತಾಯ, ಅಘೋರ ಹೃದಯಾಯ ಎಂಬ ಮಂತ್ರಗಳೇ ನಮಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಉಕ್ತವಾದವುಗಳು. ಇದು ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಾಸಾಭಿ ಮಾನಿಯು.

ಅಸೌ ಯಯ ಯತೋನ್ನತ್ ಪ್ರಸೋಪಶ್ಚಾಯತೋ ಯತಃ ।

ಮದಮಾನುಧ್ಯ ಮೈಕಾರಾದ್ಗುಕಾರೇಣೈವ ದೀಪಿತಾಃ ॥ ೨೦ ॥

ಅದೀರ್ಘಶ್ಚೈವ ದೀರ್ಘಸ್ಯಾತ್ ಸ್ವರವಂತೌ ಯಶೌ ತತಃ ।

ದಕಾರಾದಿಯೃತುಶ್ಚ ಸ್ಯಾದ್ವೀರ್ಘೋ ಯಸ್ತಃ ಸ್ವರೇಣ ಚ ॥ ೨೧ ॥

ಉ ಕಾರವಾನ್ಮಕಾರಸ್ಯಾತ್ ರೇಫಾದಿಸ್ತನ್ಮನೋನ್ನತಃ ।

ಯದ್ದೇಹಾಂತೇ ಚ ಬಿಂದುಃ ಸಾತ್ಪಕ್ಷೇ ಶುಕ್ಲೇ ತು ಪೂಜಿತಃ ॥ ೨೨ ॥

ಕಚಟಿತಪಯಶಾಃ ಚಾರಿಣಿ ಅಧಸ್ತಾದ್ವೈಮು ಆಯಮುಪರಿಷ್ವಾತ್ ।

ಆಯ ಆಯ ಅಚ ಅಮಯ ಪದ ಅವನಲೂ ಆ ಇಯ ।

ಅಯಅಸಲುದಯ ಆಯ ಉತ ಉಮ ಅರತಃ ।

ಪಾಯಾವಾನುದೇವಗುಣ್ಯಾಯ ಸದ್ವೋಜಾತಾಯ ಮೂರ್ತಯೇ ।

॥ ಅಸಿದ್ಧಾ ಸಪ್ತಮೀ ಪ್ರಥಿಃ ॥

ಏಕಾರಾಂತೋ ಯಕಾರಃ ಸ್ಯಾದಕ್ಷರಂ ಪರಮಂ ಪದಂ ।

ನಕಾರೋ ಮೌನಮಶ್ಚ ಸ್ಯಾತ್ ತೋಗಾಮ್ಯಾದುಕಾರವಾನ್ ॥ ೨೩ ॥

೨೦. ಇದು ಯಯ, ಯತ ಇವುಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಪ್ರಸಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ಏಕಾರದಿಂದ ಮದವೂ, ಗುಕಾರದಿಂದ ದೀಪಕವೂ ಆಗಿರುವುದು.

೨೧-೨೪. ಇನ್ನು ಎಳನೆಯ ಪ್ರಥಿಯಲ್ಲಿ ಯ, ಶಕಾರಗಳು ಸ್ವರಯುಕ್ತಗಳಾಗಿ ಹ್ರಸ್ವವಾಗಿಯೂ, ದೀರ್ಘವಾಗಿಯೂ, ದಕಾರಾದಿಯಾಗಿ ತಕಾರಾಂತಗಳಾಗಿರುವುವು. ಉಕಾರ, ಮಕಾರಗಳು ರೇಫಾದಿಯಾಗಿದ್ದು ಬಿಂದುವಿಶಿಷ್ಟಗಳಾಗಿರುವುವು ಮತ್ತು ಕಚಟವಾದಿ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳೂ ಅಲ್ಲಿ ವಾಮುದೇವ ಗುಹ್ಯ

ಹೀದ್ವ್ಯಾಯತಶ್ಚ ಯಸ್ತಸ್ಮಾದಿಕಾರಾಂತಸ್ತಥೈವ ವತ್ ।

ಅನೇದ್ವಿದ್ವಿ ಪುನರ್ಯಶ್ಚ ಗತಕಾಂತಸ್ಸ ಉತ್ಸುನುಃ ॥ ೨೪ ॥

ಪಕಾರಾಂತೌ ಸರೇಫೌದ್ವೌ ತದಂತೇ ಸ್ವರ ಏವ ಚ ।

ಶಾನೇತೌ ಗ್ರೈಷ್ಠಿಕೌ ಮಾಸೌ ನಮೋಂತಃ ಸಂಪ್ರವಕ್ಷ್ಯತೇ ॥ ೨೫ ॥

ಚಾರಿಣಿ ಅಥಸ್ತಾದ್ವ್ಯೋನು ಅಯಮುಪರಿಷ್ವಾತ್ ।

ಐಷ ಓಂ ಜಿ ಅನ ಓಂ ಜಿ ಮಅನ ಅನುಜಿ ಗಮಾಹಯ ।

ಹತ್ಯಗಮಾಹಯಃ ಓಂ ಜಿಯಸ್ತತ್ತರಃ ಆಪೋಡಶೋ ವಿಸರ್ಗಃ ।

ಓಂ ಯಃ ಓಂ ನಮೋನಮೋ ನಮಃ ।

ಗುಹ್ಯಾತಿಗುಹ್ಯಾಯ ಗೋಪ್ತೇನ ಶಾಚತುರ್ಭೋಚಃ ।

ಶುಚಿರ್ಮಾಸೋ ಗ್ರೈಷ್ಠಯತುಃ ಸಿದ್ಧಾ ಅಪ್ಯಮೀಪ್ರಧಿಃ ।

ಹಕಾರಾಂತೋ ನಕಾರಸ್ಪ್ಯಾತ್ ವಸ್ತುತ ಅಯತಸ್ವರಃ ।

ಸ್ವರವಂತೌ ಯತೌ ತಶ್ಚ ರೇಫಾದೀರೋಯುತಶ್ಚ ಯಃ ॥ ೨೬ ॥

ಸದ್ಯೋಜಾತಾದಿ ದೇವತಾ ಸ್ವರೂಪಗಳಾಗಿರುವುವು. ಹೀಕಾರಾದಿಯಾಗಿ ಈಕಾರಾಂತ ವಾಗಿರುವ ಇನ್ನು ಎಂಟನೆಯ ಪ್ರಧಿಯು ವಿವರಿಸಲ್ಪಡುವುದು.

೨೫-೨೬ ಪಕಾರಾಂತವಾಗಿ ರೇಫಸಹಿತಗಳಾಗಿರುವ ಪರ ಎಂಬ ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳು ಗ್ರೀಷ್ಮಯತುವಿನ ಅಭಿಮಾನಾಕ್ಷರಗಳು. ಇವು ನಮಶ್ಯಬ್ಧಾಂತಗಳಾಗಿರ ಬೇಕು. ಇನ್ನು ಅರ್ಧೋಭಾಗದಲ್ಲಿ ವೈಷೇಮ ಮಂತ್ರವೂ, ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಓಂಕಾರಾದಿ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳೂ, ವಿಸರ್ಗ ಮತ್ತು ನಮೋಂತಗಳಾಗಿರುವುವು. ಗುಹ್ಯ, ಅತಿಗುಹ್ಯ, ಗೋಪ್ತ ದೇವತಾತ್ಮಕಗಳಾಗಿ, ಗ್ರೀಷ್ಮಯತುವಿನ ಅಭಿಮಾನವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿರು ವುದೇ ಈ ಎಂಟನೆಯ ಪ್ರಧಿ. ಹಕಾರಾಂತವಾಗಿ ನಕಾರಾದಿಯಾಗಿರುವ ಸ್ವರಸಹಿತ ಗಳಾದ ಯ, ಶಕಾರಗಳೇ ಈ ಪ್ರಧಿಯ ಮೂಲ ಮಂತ್ರಗಳು.

ಗೋದೀರ್ಘಾರ್ಥಃ ಪ್ರಕೃತ್ಯಂತಃ ಕಕಾರಸ್ತಚ್ಚ ದೀರ್ಘವಾನ್ ।

ಯಕಾರಃ ಸ್ವರವಾನ್ ಜಾದಿಯಂಶ್ಚೈವೋಕಾರದೀಪಿತಃ ॥ ೨೭ ॥

ಹಕಾರಾಂತಸ್ತಥಾಕಾರೋ ರೇಫಉಕಾರನಾಂಸ್ತತಃ ।

ಬಿಂದುರತ್ಯಪದೋ ಜ್ಞೇಯೋ ನಭಸ್ಯಃ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಕೃತ್ ॥ ೨೮ ॥

ಅಕಚಟಿತಪಾ ಅತ್ಯಂತೇ ।

ಅಧಸ್ತಾದ್ವೈಮು ಅಯಮುಪರಿಷ್ವಾತ್ ।

ಹೇನ ಅಧಃಪರಿಪಾತಿಸಾರವಲುಪಗಹೇಧ ।

ಸಕಲತಟಿತಪಲುಜಯಹೇತಲುತನಿಧನಾಯ ।

ಸರ್ವಗೋಧಾಕ್ಯತಾಕಷ್ಟೋತಿ ರೂಪಸಿದ್ಧಾನವಮೀ ।

ಪ್ರಧಿಃ ಪೋದತರ್ಚಪರೋ ದೀರ್ಘಃ ಪಕಾರಃ ।

ಸ್ವಾಪ್ತರಾಶ್ಚಯೇ ಸ್ವರೋ ದೀಪಿತಃ ।

ಅದ್ಯಶ್ಚ ಚೇನ್ಯಾನ್ಯಾಸ್ಯಶ್ಚ ಶುಶ್ಚೈಕಾರೇಣ ದೀಪಿತಃ ॥ ೨೯ ॥

ವ್ಯಾಘಾತೋ ವೈ ನಮಸ್ತೇಷ ಯಥಾವಲ್ಲಕ್ಷಣಾನ್ವಿತಃ ।

ನಮಶ್ಚೈವೋಚ್ಯತೇ ಭೂಯೋ ಯಥಾ ವರ್ಣೋ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ॥೩೦॥

೨೭-೨೯. ಗೋದೀರ್ಘಾರ್ಥಾದಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕೃತ್ಯಂತವಾಗಿ ಕಕಾರವು ದೀರ್ಘವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಯ, ಜ, ಓಕಾರಗಳು ಇಲ್ಲಿ ದೀಪಕಗಳು. ಹಕಾರಾಂತವಾಗಿ ಉಕಾರಾದಿಯಾಗಿ ಬಿಂದುಫಟಿತ ರೇಫವೇ ಇಲ್ಲಿನ ಮೂಲಮಂತ್ರವು. ಇದು ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸಾಭಿಮಾನಿಯಾದದ್ದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತಹ ಅಕ, ಚಟ ಪಾದಿಯಾದ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳು ಸೇರಿಬರುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನ ನಮಮಪ್ರಧೀ ಎನ್ನುವರು.

೩೦-೩೧. ವ್ಯಾಘಾತವೆಂಬುದೇ ದಶಮಪ್ರಧಿಗೆ ಮುಖ್ಯದೇವತೆ. ಇದರಲ್ಲಿರುವ ವರ್ಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಮಶ್ಯಬ್ಧಾಂತವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸುವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು. ಅತ್ಯಂತವೆಂಬುದು ಅಧೋಭಾಗದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರ. ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆಹೇಳಿದಂತಹ

ಆತ್ಮತಂತ್ರ ಅಧಸ್ತಾದ್ವೈತಮು ಅಯಮುಪರಿಷ್ಕಾತ್ ।

ಆಯ ಅಯಅಯಅರಆಪ ಅಯಂತರ ಅಪಅಪಯ ।

ಅತಅನವವಿಸರ್ಗಃ ಷೋಡಶಃ ।

ಅಜಾಯ ಪರಮೇಶ್ವರಪರಾಯ ಅಚೇತನ ಅಪಂಚಮೋ ।

ನಭೋಮಾಸಃ ಸಿದ್ಧಾದಶಮೀ ಪ್ರಥಿಃ ।

ಸ್ವರ ಏವಾಸ್ತು ತವನವೋಮ್ನಿ ಸ್ಯಾತ್ಸಾನುನಾಸಿಕಃ ।

ಪುನಸ್ಸತ್ಯಶ್ಚ ದೀರ್ಘಶ್ಚ ಪಶ್ಚಾತ್ಸ್ಯಾದಿಂ ನಕಾರವಾನ್ || ೩೦ ||

ಅಯಮೇವ ಮಥಾಪ್ರಮೇಯಸ್ವರೇಫಲಕಾರಾದಿ ದೀಪಿಕಃ ।

ಪೂರ್ವವಕ್ಷ್ಯ ಯಕಾರಃ ಸ್ಯಾತ್ತ್ವತ್ಸರ್ವಂ ಪುನರೇವ ತು ।

ಅಕಚಟಿತಪಯಶಾಂತಾ ಇತಿ ಸ್ಥಿತೇ ।

ಅಧಸ್ತಾದ್ವೈತಮು ಅಯಮುಪರಿಷ್ಕಾತ್ ।

ಅವಅನಲುವಯಇಷನಅವಯಇಯನ ಅವಯ ।

ಇಯನಅಧರಷೋಡಶೋ ವಿಸರ್ಗಃ ।

ತೇನ ವೋಮ್ನಿ ಅವೋಮ್ನಿ ಅಲೂರೂಪಿನ್ ।

ಅರೂಪಂ ಸಿದ್ಧಾ ಏಕಾದಶೀ ಪ್ರಥಿಃ ।

ಆಯ, ಆಯಾದಿ ಬೀಜವಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬೇಕು. ಈ ಹತ್ತನೆಯಪ್ರಥಿಗೆ ಶ್ರಾವಣಮಾಸವೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಉತ್ತಮವಾಗಿರುವುದು. ಅನುನಾಸಿಕ ಸಹಿತವಾದ ಸ್ವರವೇ ಇಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಜ್ಞೆಯು.

೩೦-೩೩. ಏಕಾದಶ ಪ್ರಥಿಯಲ್ಲಿ ರೇಫ, ಉಕಾರಗಳೇ ದೀಪಕಗಳು. ಉಳಿದ ಸ್ವರಾದಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಅಕಚಟಿತಪಯ ಶಾಂತವಾದ ಇದರಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕವೇ ಮೇಲುಭಾಗವೂ ಅವ ಅನಾದಿಗಳು ವಿಸರ್ಗಾಂತಗಳಾಗಿರುವುವು. ವೈಯಕ್ತಿಕ

ಪರೋಪಿನ್ಯಶ್ಚ ರೇಫಾಂತಃ ಸ್ಥಶ್ಚ ಸ್ಯಾತ್ಸ್ಮರವಾಂಸ್ತತಃ ।

ಮಕಾರಃ ಪ್ರಥಮಾಶ್ವೇತ್ಸ್ಮಶ್ಚೇಜಶ್ಚ ವಿಸರ್ಗವಾನ್ || ೩೩ ||

ಯೋ ಯೋಽಂತಸ್ಥಃ ಪ್ರಕೃತ್ಯಂತೋ ವಿಸರ್ಗಶ್ಚ ಪುನಶ್ಚತೌ ।

ನಭಸ್ಸ ಏಷ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೋ ವರ್ಷಾಖ್ಯಶ್ಚ ಯತುಸ್ತ್ವಯಂ ।

ಇನಸ್ತ್ವಿಮೇ ಅಧಸ್ತಾದ್ವ್ಯೋನು ಅಯಮುಪರಿಷ್ವಾತ್ ।

ಇಯನ ಅಪರ ಅಥ ಅಮ ಏತ ಅಯ ಐತ ಅಪದ್ರತಃ ।

ಪೋಡಶೋ ವಿಸರ್ಗಃ ಯಿನಃ ಪ್ರಥಮಃ ತೇಜಃ ।

ಓಂ ಜ್ಯೋತಿಃ ಓಂ ಷಷ್ಠೋ ವಃ ನಭಸ್ಯೋ ಮಾಸಃ ।

ವರ್ಷಾಖ್ಯ ಯತುಃ

ಸಿದ್ಧಾ ದ್ವಾದಶೀಪ್ರಥಿಃ ।

ಇಷ ಆದಿ ಗಕಾರಃ ಸ್ಯಾದ್ಘ್ರಿಯಾಚ್ಚ ತದನಂತರಂ ।

ಅಶ್ಚ ಲೋ ಲಗ್ನ ಏಕಾರಂ ಆದ್ಯಃ ಸ್ಯಾತ್ಪದನಂತರಂ || ೩೪ ||

ಅವೈವೇಮಗಳಲ್ಲಿ ಅ, ಉ, ಊ ರೂಪಗಳು. ರೇಫಾಂತವಾದ ಸ್ಥ ಎಂಬಕ್ಷರವೇ ಸ್ವರಸಹಿತಗಳಾದ ಮಕಾರಗಳು. ವಿಸರ್ಗಘಟಿತವಾದದ್ದೂ ಇದೇ.

೩೪. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಪ್ರಥಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತಃಸ್ಥವಾದ ವರ್ಣಗಳು ಪ್ರಕೃತ್ಯಂತ ವಾಗಿಯೂ, ವಿಸರ್ಗಘಟಿತವಾಗಿಯೂ ಇರುವುವು. ಶ್ರಾವಣಮಾಸ ವರ್ಷಯತುವು ಇನದೇವತೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾದವುಗಳು. ಅಧೋಭಾಗದಲ್ಲಿ ವೈವೇಮವೂ, ಇಯಾದಿ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳು ಉರ್ಧ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ನಿರೂಪಿತಗಳಾಗಿವೆ.

ಓಂ ಜ್ಯೋತಿಃ ಎಂದು ಮೇಲೆ ಹೇಳುವುದೇ ನಭಸ್ಯ ಮಾಸಪ್ರಧಾನವಾದ ಮಂತ್ರವು. ಇಷಾದಿಯಾದ ಗಕಾರವು ಏಕಾರವು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವುವು.

ಧುಕಾರಶ್ಚ ಯ ಅದ್ಯಶ್ಚ ಭಸ್ಮೇತಾದ್ಯಸ್ತಥೈವ ಚ ।

ಅಕಾರಾದ್ಧೀಪಿತೋ ನಃ ಸ್ಯಾತ್ ಅಶ್ಚೈಕಾರೇಣ ದೀಪಿತಃ ।

ಕಚಟಿತಪಯಶಾಭೂತಿರಧಸ್ತಾದ್ಧ್ಯೋಮ ಅಯಮುಪರಿಷ್ವಾತ್ ।

ಅದುರಃ ಅಯನಾಅನಅಗನಅಭವಅನುಅಅ ।

ಭಯಸಮಅನಷಠಷೋಡಶತತ್ತ್ವಅರೂಪಃ ।

ಅನಗ್ನೇ ಅಧೂಪ ಅಭಸ್ಮಅನಾದಿಯಂ ಸಿದ್ಧಾತ್ರಯೋದಶೀಪ್ರಧಿಃ ।

ದೀರ್ಘಾ ನಕಾರಾಶ್ಚ ತ್ವಾರೋ ಧೂಕಾರಾಶ್ಚ ತಥೈವ ಚ ।

ಊಕಾರಾಂತಸಮೋ ಜ್ಞೇಯಃ ಸೋಕ್ಷರೋ ಭಯದೀಪಿತಃ ॥ ೩೬ ॥

ಪುನರ್ವಿಸರ್ಗರಹಿತೋ ರಸ್ತೋ ವಸುವಿಸರ್ಗವಾನ್ ।

ಅಕ್ಷರಶ್ಯೋಫ ವಕ್ತ್ರಾಂತೋ ವಿಸರ್ಗೇಣ ನಿಭೂಷಿತಃ ॥ ೩೭ ॥

ಭೂರಧಸ್ತಾದ್ಧ್ಯೋಮ ಅಯಮುಪರಿಷ್ವಾತ್ ।

ಅನಅನಊಫ ಊಫ ಓಂ ಓಂ ರಭ ಉಭ ।

ಓಂ ಆವಸಃ ಷೋಡಶಃ ।

ನಾನಾನಾಧೂಧೂಧೂಧೂ ಓಂ ಭೂಃ ಭುವಃ ಓಂ ।

೩೫-೩೬. ಈ ಹದಿಮೂರನೆಯ ಧುಕಾರವು ಭಸ್ಮೇತಾದಿಯಾಗಿ ಬರುವುದು. ಅಕಾರವು ದೀಪಕವಾಗಿರುವುದು. ಕಚಟಿತಪಯಶಗಳು ವಿಭೂತಿಗಳು. ವೈಯೋಮಉ ಅಧೋಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಅಯನಾದ್ಯಕ್ಷರಗಳು ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುವು. ಅನಗ್ನಿ, ಅಧೂಪ, ಅಭಸ್ಮ, ಅನಾದಿಯು. ಇವು ತ್ರಯೋದಶಪ್ರಧಿಗೆ ಮುಖ್ಯಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು. ದೀರ್ಘವಾದ ನಕಾರ ಚತುಷ್ಟಯಗಳೂ, ಧೂಕಾರವೂ, ಊಕಾರವೂ ಭಯದೀಪಕಗಳು.

೩೭-೩೮. ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಪ್ರಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಗರಹಿತಗಳಾದ ರ, ಸು ಎಂಬ ಅಕ್ಷರಗಳೂ, ಅಷ್ಟವಿಸರ್ಗಗಳೂ ಶೋಧವಕ್ತ್ರಾಂತಗಳಾದ ಅಕ್ಷರಗಳು ವಿಸರ್ಗಸಹಿತ

ಸ್ವಃ ಅಸಪ್ತಮೋರಸಃ ಇಷೋಮಾಸಃ ।

ಸಿದ್ಧಾ ಚತುರ್ದಶೀಪ್ರಥಿಃ ।

ಉರ್ಜಸ್ಕೋಽರ್ಕ ಆದಿ ಸ್ನಾನ್ನದ್ರೇಶ್ವಾರೇಣದೀಪಿತಃ ।

ಸ್ವರವಂತೌ ಘಸೌ ಭೂಯೋ ನಿಘೌ ನಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ ॥ ೩೮ ॥

ಓಕಾರಾಂತೋ ನಕಾರಸ್ನಾನ್ಮದ್ಭಿರ್ಭೌ ವಸ್ವರಾನ್ವಿತಃ ।

ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಸೋಮಕಾರಶ್ಚ ಶಕಾರೋ ಬಿಂದುರೇವ ಚ ॥ ೩೯ ॥

ಅಕಚಟಿತಪಯಶಾಃ ಮಹೀರಧಸ್ತಾದ್ವೈಮ ಅಯಮುಪರಿಷ್ವಾತ್ ।

ಅಇನಅಧಃಅಮಇನಅಧಅನಇನಅಧಃ ।

ಓಂನಅದಭಅವಇಶಅವಃ ಅಸಷೋಡಶ ।

ತತ್ತ್ವಂ ಅನಿಧನನಿಧಾನೋದ್ಭವಶಿವಶಃ ।

ಸಿದ್ಧಾ ಪಂಚದಶೀ ಪ್ರಥಿಃ

ರೇಫಪೂರ್ವೋದಕಾರಸ್ಯಾತ್ವರೋ ಸ್ವರೇಣ ಮಾನವಃ ।

ಅದಿರ್ಮಧ್ಯಾತ್ಮಕಾರೇಣ ಮಕಾರಶ್ಚ ಸ್ವರಾನ್ವಿತಃ ॥ ೪೦ ॥

ಗಳಾಗಿಯೂ, ಅಧೋಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯೂ, ಉಪರಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆನ, ಅನ ಮುಂತಾದ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳೂ ಬರುವುವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸ ಪ್ರಧಾನ ವಾಗಿರುವುದು.

೩೯-೪೦. ಹದಿನೈದನೆಯ ಪ್ರಥಿಯಲ್ಲಿ ಓಕಾರಾಂತವಾದ ನಕಾರವು ಭಾದಿ ಯಾದ ಭೌಕಾರಾದಿಗಳು, ಸೋಮಕಾರವು ಪ್ರಕೃತಿಯಾಗಿಯೂ, ಬಿಂದುಸಹಿತವಾದ ಶಕಾರವೂ, ಅಕಚಟಿತಪಯಶಾಂತವಾದ ಭೂಮಿಯು ಅಧೋಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ, ವೈಮವು ಉರ್ವ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ. ಅಇನಾದಿಗಳು ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತವೆ. ರೇಫಪೂರ್ವಕವಾದ ಅಕಾರವು ಪರಸ್ಪರಸಹಿತವಾಗಿ ಆದಿ ಮಧ್ಯಸ್ಥಳ ಗಳಲ್ಲಿ ಹಕಾರವೂ ಸ್ವರಾನ್ವಿತವಾಗಿರುವುದು.

ಪಕಾರಾದೀಪಿತೋಹಶ್ಚ ಸಾಕ್ಷಾದ್ವೀರ್ಭೃರನಾತತೇಃ ।

ಹಕಾರ ಅಪತೋದಸ್ಸ್ಯಾದೇಕಾರೇಣ ತು ದೀಪಿತಃ

॥ ೪೧ ॥

ವಃ ಸ್ವಃ ಸ್ಯಾತ್ಸ್ವರವಾನ್ ರಶ್ಚ ದಕಾರೋಭಯತಸ್ತಥಾ ।

ಅಂತವತೀಶರೇಖಾ ಲಕ್ಷಣತಶ್ಚ ಶರದೃತುಃ

॥ ೪೨ ॥

ಮಹಾಧಸ್ತಾದ್ವ್ಯೋಮ ಅಯಮುಪರಿಷ್ವಾತ್ ।

ಅರಚಅಪಅರಅಮಅತಮನಸಅಸವಅರ ।

ಅಮಅಹಯತಅವಅಸಅದ್ಯಃ ಪೋಡ ।

ಶೋ ವಿಸರ್ಗಃ ಪೂರ್ವಾಪರ ಆತ್ಮನೇ ಮಹೇ ।

ಶ್ವರಮಹಾದೇವ ಸಮಾಃ ಅಪ್ಪಮೋದೀರಃ ।

ಉರ್ಜೋಮಾಸಃ ಶರದೃತುಃ ।

ಅಸಿದ್ಧಾಪೋಡಶೀ ಪ್ರಧಿಃ ।

ಐಕಾರಾಂತಃ ಸಹೇವಃ ಸ್ವಾತ್ಮರಾದಿಸ್ತುಭಾಂತವಃ ।

ನಮೌ ದೀರ್ಘಾ ಹಕಾರಃ ಸ್ಯಾದೇಕಾರೇಣ ತು ತತ್ಸಹ

॥ ೪೩ ॥

೪೧-೪೩. ಈಗ ಹದಿನಾರನೆಯ ಪ್ರಧಿಯಲ್ಲಿ ಪಕಾರವು ದೀಪಕವಾದದ್ದು. ಪಕಾರ ಏಕಾರಗಳೂ ದೀಪಕಗಳು ಸ್ವಃ ವ ಎಂಬುವೇ ಸ್ವರಪ್ರಚೋದಕಗಳು ರ, ದ ಎರಡೆರಡು ರೇಫಗಳು ಉಭಯತ್ರ ಇರುತ್ತವೆ. ಈಶರೇಖಾಲಕ್ಷಣ, ಶರದೃತುಪ್ರಧಾನ, ಅಧೋವ್ಯೋಮ, ಅರಚಾದಿ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳು, ಉಪರಿಭಾಗದಲ್ಲಿರತಕ್ಕವುಗಳು. ಐಕಾ ಕಾಂತವಾಗಿ ಭಾಂತವಾಗಿರುವ ತರಾದಿಗಳೂ, ನಮಶ್ಚಬ್ಧಾಂತವಾಗಿ ದೀರ್ಘವಾಗಿರುವ ಹಕಾರ ಏಕಾರಗಳೂ, ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಗಳೆನಿಸುವುವು. ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸ, ಶರದೃತುವಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ.

ಸ್ವರವಾನ್ ವೈ ಜಕಾರೋ ದ್ವಯಶೋಕಾರೇಣ ದೀಪಿತಃ ।

ಗತಯತಃ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ನಯಕಾರಸ್ತಚ್ಚ ಪೂರ್ವವತ್

॥ ೪೪ ॥

ವಮನ್ಯಾ ಮಾಧುಕಾರೇಣ ದೀಪಿತೌ ತು ಸಬಿಂದುಕೌ ।

ವಿದ್ವಂತಃ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷಃ ಸ್ಯಾದ್ವೈಮಂತಃ ಸ್ಯಾದಿರುಚ್ಯತೇ

॥ ೪೫ ॥

ಭೂನ್ಯಧಸ್ತಾದ್ವೈಮ ಅಯಮುಪರಿಷ್ವಾತ್ ।

ಐವತಿಸರತನತಮತಹವತತಜಲಯತಗ ।

ಇವತವಲುಮಷೋಡಶತತ್ತ್ವಂ ಚೇಶ್ವರಂ ।

ಹಾತೇಜಾವಾಯೋಗಾಧಿಪತಯೇ ಮುಂಚ ।

ಮಾಂಚ ಅಸಿದ್ಧಾ ಸಪ್ತದಶೀಪ್ರಧಿಃ ।

ಚಕಾರಾದಿರ್ಮಸುಕ್ಲೇಥ ಸ್ಯಾದ್ರಾಂತೋ ।

ಯೋನುಧೌ ತತಃ ।

ಪುನರೇತೇ ಶಕಾರಾಪೋ ದೀರ್ಘಾ ಭೂಯಲುನಚ ತೌ

॥ ೪೬ ॥

ಸ್ವರವಂತೌ ಚ ಭೌ ದ್ವಿಸ್ತಾ ವಿಸರ್ಗಶ್ಚಾಂತಿಮೇ ಪದೇ ।

ಸಹ ಐಷ ಸಮಾಖ್ಯಾತ ಸ್ನಹಸ್ಯಃ ಸೂಯಸಂತತಃ

॥ ೪೭ ॥

೪೪-೪೬. ಹದಿನೇಳನೆಯ ಪ್ರಧಿಯಲ್ಲಿ ಜಕಾರವು ಉಕಾರವೂ ಸ್ವರಯುಕ್ತಗಳಾಗಿ ದೀಪಕಗಳು. ಪ್ರಕೃತ್ಯನಯವಗಳೆಲ್ಲಾ ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ. ವಮ ತ್ಯಾಕಾರಗಳು ಮಾ, ಧು, ಕಾರದಿಂದ ದೀಪಿತವಾಗಿ ಬಿಂದುಸಹಿತವಾಗಿರುವುದು. ವಿದ್ ಅಂತವಾಗಿ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವುದು. ಭೂಮಿಯೇ ಅಧೋಭಾಗವಾಗಿಯೂ, ಐವಾದಿ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳು ಉಪರಿಷ್ವಾದ್ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುವು. ಚಕಾರಾದಿಯಾದ ರಾಂತವಾದ ಮಧುಮಾಸವೇ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು.

೪೭-೪೮. ಭಕಾರವೇ ಸ್ವರಸಹಿತವಾಗಿ ವಿಸರ್ಗಾಂತವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಭೂನ್ಯಧಸ್ತಾದ್ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಉಪರಿಷ್ವಾತ್ ಅವಾದಿಮೇಲೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಬೀಜಾ

ಭೂಮ್ಯುಧಸ್ತದ್ವ್ಯೋಮ ಅಯಮುಪರಿಷ್ವಾತ್ |

ಅನಅಪರಅನುಅಲಅಪರಅಲಅಪಅಥಅಶಅರಚ ಅನುಅರ

ಅನಪೋಡಶವಿಸರ್ಗಃ |

ವಃ ಪ್ರಥಮಃ ಓಂ ಸರ್ವಃ ಓಂ ಭವಃ ಓಂ ಅನವಮೋನಃ |

ಸಹೋಮಾಸಃ ಸಿದ್ಧಾಷ್ಟಾದಶೀ ಪ್ರಥಿಃ |

ಭಂ ಆದಿರ್ವಃಕಾರಾಂತೋ ದಾದಿರ್ಭಃ ಸ್ವಾತ್ಸ್ರರೇಣವಃ |

ಶಕಾರೋನಶ್ಚ ರೇಫಾಂತೋ ದ್ವಿರಕಾರಾಂತೋಂತತಸ್ತಥಾ || ೪೦ ||

ಉಕಾರವಾನ್ ಸಶ್ವಮೋಢ ರೇಫಾಂತಃ ಪಾದಃ |

ಶತತಃ ರೇಫಾದ್ವೀರ್ಫಃ ಸದೀರ್ಫಾಂತಃ |

ಶುಕ್ಲೋಯಂ ಬಿಂದುದೀಪಿತಃ |

|| ೪೧ ||

ಕಚಟಿತಪಯಶಾ ಇತರೇತರ ವ್ಯೋಮ ಅಯಮುಪರಿಷ್ವಾತ್ |

ಭ ಓಂ ಥ ಅದವಅರಅಸಅರವಊಭಅತಉಸ ಅಶ್ವಅಪರ ಅದಅಸ |

ಅರವಅಸಪೋಡಶತ್ವಂ ಭವೋದ್ಭವ ಸರ್ವಭೂತ ಸುಖಪ್ರದಃ |

ಸರ್ವಸಾಧ್ಯ ಸಿದ್ಧಃ—

ಏಕೋನವಿಂಶತಿಃ ಪ್ರಥಿಃ |

ಕ್ಷರಗಳೂ ಇರುವುವು. ಪುನಃಮಾಸನೇ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಮಾಸ, ಇವು ಹದಿ ನೆಂಟನೆಯ ಪ್ರಥಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಡುವುವು. ಭಂ ಎಂಬುದೇ ಆದಿಯಾಗಿ ಓಕಾರಾಂತ ವಾಗಿ ದಕಾರಾದಿಯಾಗಿಯೂ, ಶಕಾರ, ವಕಾರ ರೇಫಾಂತವಾಗಿಯೂ ರೇಫದ್ವಯ ಘಟಿತವಾಗಿಯೂ ನಡೆಯುವುದು.

೪೧-೫೦. ಉಕಾರ ಶ್ವ, ಷ ರೇಫ ದ, ಶ, ಎಂಬ ಅಕ್ಷರಗಳೂ ದೀರ್ಘಾಂತ ವಾದ ರೇಫ ಇವು ಇಲ್ಲಿಯ ಮೂಲಾಧಾರಗಳು. ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ಬಿಂದುವೇ ದೀಪಕ. ಕಚಟಾದಿಗಳು ವ್ಯೋಮಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಅಧೋಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಭ ಓಂಕಾರಾದಿಯಾದ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳು ಉರ್ಧ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುವು. ಇದೇ ಹತ್ತಿಂಬತ್ತನೆಯ ಪ್ರಥಿ

ಚರೇದ್ವ್ರತಂ ಸುಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಯಥಾವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತಂತ್ರಜಂ ।

ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಸಹಸ್ರಂ ತು ಬೀಜತತ್ತ್ವೇನ ಧಾರಯೇತ್ ॥ ೫೦ ॥

ಪಂಚಾಗ್ನಿ ಭಕ್ತಿವೈರಂಗೈಸ್ಸಾಧ್ಯತೋನಿಲಭಕ್ಷಣಃ ।

ತ್ಯಹಂ ತ್ಯಹಂ ತ್ರಿಕಂ ಪೃಸ್ತಂ ಜಪೇತ್ಪಾಪೇ ಜಲೇ ಕ್ರಮಾತ್ ॥ ೫೧ ॥

ಗುರ್ವಾಜ್ಞಯಾ ಭಸ್ಮಸುಸ್ಥಾಂತಧರ್ಮಾಹಂ ಪದಮಸ್ತಕೇ ।

ಭುಂಜೀತಾಥೋಚಿತಂ ಭಕ್ಷ್ಯಂ ಯೋಗಸ್ಯಾಸ್ಯ ಸದಾ ವಿಧಿಃ ॥ ೫೨ ॥

ಚರಿತ್ವಾ ತದ್ವ್ರತಂ ಪುಣ್ಯಂ ಮುಚ್ಯತೇ ಸರ್ವಪಾತಕೈಃ ।

ಪೂಜ್ಯತೇ ಸರ್ವಸಿದ್ಧೈಶ್ಚ ಜ್ಞಾನಂ ಚಾಸ್ಯ ಪ್ರವರ್ತತೇ ॥ ೫೩ ॥

ಯೇ ಭವಂತಿ ಹಿ ವೈ ದೋಷಾಃ ಸಧನೇ ದಿವ್ಯಮಾನುಷಾಃ ।

ಶರೀರಜಾಸ್ತಥಾರಾಗಾ ನಶ್ಯಂತಿ ತೇನ ವೈ ಧೃವಂ ॥ ೫೪ ॥

ಯೆಂಬುದು. ಇಲ್ಲಿನವರೆಗೂ ಹೇಳಿದ ಈ ತಂತ್ರವಾದ ವ್ರತವನ್ನು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಸಹಸ್ರಯುತವಾಗಿ ಬೀಜತತ್ತ್ವದಿಂದ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆಚರಿಸಬೇಕು.

೫೧-೫೨. ಈ ವಿಧವಾದ ತಂತ್ರವನ್ನು ಪಂಚಾಗ್ನಿಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅನಿಲಾ ಹಾರಿಯಾಗಿಯೇ, ಅಥವಾ ಮೂರುವಿನ ಪೂರ್ತಿ ಜಲಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತೋ, ಅಥವಾ ಗುರುವಿನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಭಕ್ತಶಾಯಿಯಾಗಿಯೇ, ತಲಕೆಳಗಾಗಿ ನಿಂತೋ, ವ್ರತ ವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕು.

೫೩-೫೪. ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದವರು ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತ ರಾಗಿ, ಸಕಲಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುವರು. ಅಲ್ಲದೆ ದೈವಿಕವಾದ, ಮಾನುಷಿಕ ವಾದ, ಶಾರೀರಕವಾದ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಧಿಗಳೂ ಇದರಿಂದ ನಿವಾರಿತಗಳಾಗುವುವು.

ಭೂತವ್ರತಾತಂ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಂ ಏಕಾಂತೇ ತು ಮನೋರಮೇ ।

ಅತ್ಮತುಲ್ಯಸಹಾಯಸ್ಸಾ ದ್ವೀಜನಿದರ್ಗ್ಯಕಲ್ಮಷಃ

॥ ೫೫ ॥

ಏಕಾದಶಾನಿಜನ್ಯಾಧಿ ಬೋಧದ್ವ್ಯಾಂಗುಷ್ಠಮಸ್ತುಕೇ ।

ಲಲಾಟೇ ತೇನ ಸಂಪೀಡ್ಯ ಸರ್ವವಿಘ್ನಾನ್ನಿವಾರಯೇತ್

॥ ೫೬ ॥

ಆಹಾರಾರ್ಥಂ ಚ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಚರೇತ್ಸನ್ಯಗೃಭಾಕ್ರಮಂ ।

ವಾರುಣೇ ಸಲಿಲಾಹಾರಂ ಶುಕ್ತಜಾಕ್ಷೀರಪೋಷಿ ವಾ

॥ ೫೭ ॥

ಶಕ್ತಸ್ಯ ಜಸತಸ್ತಸ್ಯ ವಿಘ್ನಾನ್ಯೇತಾನಿ ಲಕ್ಷಯೇತ್ ।

ಮೇಘಾನಾಂ ಸ್ತುನಿತಂ ವಿದ್ಯುದ್ವೃಷ್ಟಿಪೋಭಶ್ಚ ಸಾಗರೇ

॥ ೫೮ ॥

ಮತ್ಸ್ಯಾದಯಶ್ಚ ದೃಶ್ಯಂತೇ ವ್ರತೇ ವಾರುಣಸಂಜ್ಞಿತೇ ।

॥ ೫೯ ॥

೫೫-೫೬. ಈ ವಿಧವಾದ ಭೂತವ್ರತಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅಸಹಾಯಕನಾಗಿ ಚಿತ್ತರೂಪಿಯಿಂದ ಬೀಜಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ, ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಂಗುಷ್ಠದಿಂದ ಮಸ್ತಕಸಂಸ್ಪರ್ಶವಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವ ರಸ್ತೆಯಿಂದ ವಿಧವಾದ ವ್ಯಾಧಿಗಳನ್ನು ಈ ಮಂತ್ರಪುರಸ್ಕಾರಣೆಯಿಂದ ಸುಖವಾಗಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಸಕಲವಿಘ್ನಗಳೂ ಇದರಿಂದ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವುವು.

೫೭-೫೯. ಈ ವೃತಾನುಷ್ಠಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ವ್ರತಿಯು ಆಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ಸಂಚರಿಸಬಹುದು. ವಾರುಣವ್ರತದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸವಾ ಜಲವನ್ನೇ ಭಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಅಥವಾ ರುಕ್ತಿಕ್ಷೇಪ (?) ಆದಿನಹಾಲು ಇವುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಯು ಬಹುದು. ಆದರೆ ಶಕ್ತನಾಗಿರುವವನಿಗೆ ಈ ಆಹಾರಗಳು ವಿಘ್ನಗಳೆನಿಸಬಹುದು. ಇದರ ಆಚರಣೆಯಿಂದ, ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಗುಡುಗು, ಸಿಡಿಲು, ಮಿಂಚು, ಸಮುದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲೇಲಕಲ್ಲೇಲತೆ ಇವುಉಂಟಾಗುವುವು. ಮೀನುಗಳು ಸಹ ಅಂತರಿಕ್ಷದಿಂದ ಬೀಳುವ ಸೂಚನೆಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಆಗ್ನೇಯವ್ರತಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಪಿಲವರ್ಣದ ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಆಹಾರವನ್ನಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಸರ್ವನಾದೀಪ್ಯತೇ ತಸ್ಯ ಶುಕ್ಲಾರ್ಥೇ ಚ ರಘೋದಕಂ |

ವಾಯವ್ಯೇಽನಿಲಭಕ್ಷಃ ಸ್ಯಾಚ್ಛ್ವೇತಾಜಾಪ್ತೀರಭುಗ್ಯಥಾ || ೬೦ ||

ವಿಘ್ನಂ ಪಾತ್ರಾಶನೇಃ ಪಾಶೋ ವಾತಕ್ಷೋಭಶ್ಚ ದಾರುಣಃ |

ಅಶೋಕಂ ಗೋರಸಂ ಪೀತ್ವಾ ವ್ರತಮೇತತ್ಸಮಾಚರೇತ್ || ೬೧ ||

ವಿಘ್ನಂ ಸರ್ಗಸ್ಯ ಸಂಪಾತೋ ಜ್ಯೋತಿಷಾಂ ಪತನಂ ತಥಾ |

ಭೂತಾನಾಮಿಹ ಸರ್ವೇಷಾಮುಶಕ್ತಶ್ಚರಿತುಂ ವ್ರತೀ || ೬೨ ||

ಭೂತಯೋನಿವ್ರತಂ ಕುರ್ಯಾದೇಷಾ ಮನ್ಯತಮೇನ ತು |

ವ್ರತೇನ ಮಾಸಂ ಸಿದ್ಧಾಯಾಮಸ್ಯಾಂ ಸಿದ್ಧಾ ಭವಂತಿ ತೇ || ೬೩ ||

ಹನ್ಯಾದೇತೇನ ವೈ ರೋಗಾನ್ ದಿವ್ಯಾನ್ ಭೌಮಾನ್ ಸ್ವದೇಹಜಾನ್ |

ಏತದೇವ ವ್ರತಂ ಕುರ್ಯಾಚ್ಛಾಂತಿಕರ್ಮಾಣಿ ಮಂತ್ರವಿತ್ || ೬೪ ||

೬೦-೬೧. ಈ ಅಗ್ನೇಯವ್ರತಾಚರಣೆಯಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಸರ್ವವೂ ಅಗ್ನಿ ಯಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ವಾಯವ್ಯವ್ರತದಲ್ಲಿ ವಾಯುಭಕ್ಷಕನಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕು. ಅಥವಾ ಬಿಳಿ ಅಡಿನ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿ, ಬಿರುಗಾಳಿ, ಅಶನಿ ಪಾತ ಇಂತಹವುಗಳು ಒದಗಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅತೋಕವರ್ಣದ (ಮಾಸಲು ಕೆಂಪು) ಹಸುವಿನ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿದು ವ್ರತಸಮಾಪ್ತಿಮಾಡಬಹುದು.

೬೨-೬೩. ಈ ವ್ರತಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳಪತನ, ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದ ಒದಗುವ ದೇಹದ ಅಶಕ್ತತೆ ಇವು ಉಂಟಾಗುವುವು. ಈ ವ್ರತಾಚರಣೆಯ ಅವಂತರ ಭೂತಯೋನಿ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ವ್ರತವು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಸಿದರೆ ಆಗ ವ್ರತಿಯು ಸಿದ್ಧವುರುಷನಾಗುವನು.

೬೪-೬೫. ಇದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಸಕಲ ವಿಧವಾದ ರೋಗಾದಿಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈ ವ್ರತಾಚರಣಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧಿ

ವ್ರತಂ ವೈವಸ್ವತಂ ಕುರ್ವನ್ ಶಾಕಾಹಾರೋ ಭವೇನ್ನ ರಃ ।

ಸಾಧ್ಯಾನ್ ಯುಷೀನ್ ವಸೂಂಶ್ಚೈವ ಪಶ್ಯೇತ್ಸರ್ವಾನಶೇಷತಃ ॥ ೬೫ ॥

ವಿಘ್ನ ಪ್ರಶಮನಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಸರ್ವಮಂತ್ರವಿಧಿಸ್ತ್ವಯಂ ।

ಮಧ್ಯೇ ಧ್ಯಾಯಂಜಪೇನ್ಮಂತ್ರಂ ತತ್ತ್ವಸ್ಯ ಹೃದಯಸ್ಯ ಚ ॥ ೬೬ ॥

ದೃಢಾಸನಃ ಸ್ಥಿರಮನಾ ಜಿತವಾಯುರ್ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ ।

ಮುಖ್ಯಾಂ ಸಿದ್ಧಿಮವಾಪ್ನೋತಿ ತತ್ತ್ವವಾಜಪ್ರಸೂತಿಜಾಂ ॥ ೬೭ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಏಕಪಕ್ಷಪಿತಮೇಽಧ್ಯಾಯೇ ಜ್ಞಾನೋತ್ತರೇ

ಶರೀರಸಾಧನಂ ಅಷ್ಟಮಂ ಪಟಲಂ.

ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ವೈವಸ್ವತವ್ರತಾಚರಣೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಶಾಕಾಹಾರಿ (ಸಸ್ಯಾಹಾರಿ) ಯಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನು ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಋಷಿಗಳನ್ನೂ ವಸುಗಳನ್ನೂ, ಸುಲಭವಾಗಿ ನೋಡಬಹುದು.

೬೬-೬೭. ಈ ವಿಧವಾದ ವ್ರತಾಚರಣೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒದಗುವ ವಿಘ್ನ ಶಮನಾರ್ಥವಾಗಿ, ಭಾಸ್ಕರತತ್ತ್ವ, ಭಾಸ್ಕರಕೃದಯ, ಇವುಗಳನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಹಾಗೆ ವಿಘ್ನಗಳು ಒದಗಿದರೂ, ದೃಢಾಸನನಾಗಿ, ಸಿದ್ಧಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಳಿತು ವ್ರತವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರೆ ಆಗ ಸಂಪೂರ್ಣಸಿದ್ಧಿಯು ಒದಗಿ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಶರೀರಸಾಧನವೆಂಬ ಜ್ಞಾನೋತ್ತರ

ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಆರುವತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು

ಮುಗಿದು ದು.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ದ್ವಿಷಷ್ಟಿತಮೋಛಾಯಃ

ಸಿದ್ಧಯೇ ಸರ್ವಕಾರ್ಯಾಣಾಂ ವಿಧಾನಮಭಿಧೀಯತೇ ।

ಸಂಪುಟಾನಾಂ ಯಥಾ ತತ್ತ್ವಂ ಕರ್ಮಣಾಂ ಸಿದ್ಧಯೇಪಿ ಚ ॥ ೧ ॥

ಸಕಲೀಕೃತ್ಯ ದೇಹಂ ಸ್ವಂ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಶ್ಚ ಯೋಜಯೇತ್ ।

ಶಿವಾಖ್ಯಾಂ ಪರಮಾಖ್ಯಾಂ ಚ ಯೋನಿಂ ಹೃನ್ನಾ ಭಿತಸ್ತಥಾ ॥ ೨ ॥

ವಾಯುರಗ್ನೇರಥಸ್ತಾಚ್ಛ ಸಂಹರನ್ ಸಹ ಪಾತಕೈಃ ।

ಅಂತರೇ ಪ್ರಾಣಮಾಯಚ್ಛೇತ್ಸದ್ಯಃ ಸಿದ್ಧೃತಿ ಯೋಗವಿತ್ ॥ ೩ ॥

ಅರವತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

೧-೨. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಪ್ರದವಾದ ಕೆಲವು ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪುಟಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿವರಿಸುವೆನು. ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನೇ ಕಲಾತ್ಮಕವಾದ ಒಂದು ಮಂಡಲದಂತೆ ಭಾವಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಶಿವತತ್ವವನ್ನೂ ಪರಮತತ್ವವನ್ನೂ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ತನ್ನ ಹೃನ್ನಾಭಿಯನ್ನೇ ಅಕ್ಷರಯೋನಿಯನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಮಾಡಬೇಕು.

೩-೪. ಹೀಗೆ ವಾಯು, ಅಗ್ನಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸೋಣವರಿಂದ ನಿಜವಾದ ಪ್ರಾಣಧಾರಣೆಯಾಗಿ ತನ್ಮೂಲಕ ಸಕಲ ಸಿದ್ಧಿಗಳೂ ಕೈಗೂಡುವುವು. ಪ್ರಹೃತತ್ವಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಚಿತ್ತಕುದ್ಧಿಯೊದಗಿ ಜ್ಞಾನ

ಬ್ರಹ್ಮತತ್ತ್ವಾತ್ಪ್ರಿಭಿಶ್ಚೋಧ್ಯಾಪದ್ಯತೇ ನ ಶುಭಂ ಭವೇತ್ |

ಪರಸ್ಯಾಪಿ ದಹೇನ್ಮಂತ್ರೀ ಗ್ರಾಮಂ ನಗರಮೇವ ಚ

|| ೪ ||

ಗೃಹಂ ಚಾಪಿ ದುರಾಧರ್ಷಂ ಭೂತಂ ಚಾಪಿ ಮಹಾಬಲಂ |

ನಿಹಂತಿ ವೈ ಪ್ರಯುಕ್ತಃ ಸನ್ ಕ್ಷಣಾದಗ್ನಿರಿವೇಂಧನಂ

|| ೫ ||

ನ್ಯಾಥಿಂ ಚಾಪಿ ದುರಾಬಾಧಾಂ ತನೂತ್ಥಾಂ ದೈನಿಕಾಂ ತಥಾ |

ನಿಹಂತಿ ತತ್ರ ತೂರ್ಣಂ ಚ ದಿನಾಕರವ್ರತೀ ನರಃ

|| ೬ ||

ಬೀಜಯೋನಿರ್ಭವೇನ್ಮಧ್ಯೇ ಪೃಥಿವ್ಯಾಶ್ಚಾರುಣಸ್ಯ ಚ |

ಪೂರ್ವವದ್ವ್ಯಾನಯೋಗಃ ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರಾಣಯೋಗಸ್ತಥೈವ ಚ

|| ೭ ||

ತೇಷಾಮಧ್ಯಯನೇ ಚೈವ ಯೇ ಪೂರ್ವಂ ಚೈವ ಸಾಧಿತಾಃ |

ಶಾಂತಿಂ ಚೈತಾಂ ಪ್ರಯುಂಜೀತ ಕೃತಕೃತ್ಯೋ ಭವೇತ್ತದಾ

|| ೮ ||

ಯಾಗುವನು. ಮಂತ್ರಾನುಸಂಧಾನದಿಂದ ಉಪಾಸಕನೆನಿಸಿದವನು ಅವನೇ ಶತ್ರುಗಳ ನಗರಾದಿಗಳನ್ನು ಕ್ಷಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಶಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗುವನು.

೫-೭. ಉಪಾಸಕನು, ವಶವಾಗದಿರುವ ಗೃಹವನ್ನೂ, ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ಭೂತಾದಿಗಳನ್ನೂ ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನು. ದುಷ್ಟವ್ಯಾಧಿಯನ್ನೂ, ದೈಹಿಕವಾದ ಮತ್ತು ದೈವಿಕವಾದ ಇತರ ಬಾಧೆಗಳನ್ನೂ, ಅಗ್ನಿಯು ಸೌದೆಯನ್ನು ದಹಿಸುವಂತೆ ದಹಿಸಬಲ್ಲನು.

೭-೮. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪೃಥಿವೀ ಮತ್ತು ಅರುಣನ ಬೀಜಯೋನಿಗಳನ್ನು ಛಾಯೆಯೋಗದಿಂದಲೂ ಪ್ರಾಣಯೋಗದಿಂದಲೂ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದಲೂ ಸಾಧಿಸಿದವನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಸಕಲ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುವನು. ಆದರೆ ಆತನು ಇಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯಾದಮೇಲೆ ಶಾಂತಿಕರ್ಮಾದಿಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧನಾಗಬೇಕು.

ದ್ರವ್ಯಾಪಹರಣೇ ನಾಪಿ ನ್ಯಾಸನಿದ್ಯಾತನೇಪಿ ವಾ ।

ನಾಶನೇ ಚೈವ ದೇವಾನಾಂ ಗ್ರಹೋತ್ಪಾದನಕರ್ಮಣಿ || ೯ ||

ಕರ್ಮನ್ನೇತಾನಿ ಯೋಗೀಶ್ಯಾದ್ವಾಯರಗ್ನಿಮಿವೇಂಧನಂ ।

ಪರಸ್ಥಾನಾಂ ಚ ಸರ್ವೇಷಾಮಪಹಾರಃ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ || ೧೦ ||

ಏಷ ಸಂಹರತೇ ಸರ್ವಂ ಯತ್ಕಿಂಚಿಜ್ಜಗತೀಗತಂ ।

ಅರೂಢಃ ಸಂಶಯೇ ಯುಂಜನ್ನಾನ್ಯಥಾ ತು ಕದಾಚನ || ೧೧ ||

ಸ ತು ಹೋನುಸ್ತಥಾಗ್ನೌತು ಯದಾ ರೋಗೇಣ ಯುಜ್ಯತೇ ।

ತತ್ಕ್ಷಣಾದ್ಧಂತಿ ತಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ಸರೋಗಾಂಧಾಂ ತು ಯೋನಿಜಾಂ ||

ಸ್ಥಾವರಂ ಜಂಗಮಂ ನಾಪಿ ಕೈತ್ರಿಮಂ ಚಾಪಿ ಯದ್ವಿಷಂ ।

ಕ್ಷಣಾನ್ನಾಶಯತಿ ಹೈಷಃ ಯದಿ ಸನ್ಯುಕ್ತೈರ್ಯುಜ್ಯತೇ || ೧೨ ||

೯-೧೦. ಈ ವಾಯುಬೀಜಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಯಿಂದ ಪರದ್ರವ್ಯಾಪಹಾರ ನ್ಯಾಸವಾಗಿಟ್ಟಿರುವ ಹಣದಗಂಟನ್ನು ಪುನಃ ಹೊಂದುವುದೂ ದೈವಸ್ವತ್ತನ್ನು ನಾಶ ಪಡಿಸುವುದು, ಗ್ರಹೋತ್ಪಾದನಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು, ಪರಗತವಾದ ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸುವುದು, ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ನೆರವೇರಿ ವುವು. ಇಂತಹ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಆತನಿಗಿರುವುದು.

೧೧-೧೨. ಈ ಉಪಾಸನಾಕ್ರಮವು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆಡಗಿರುವ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಧ್ವಂಸಮಾಡಿಬಿಡುವುದು. ಆದರೆ ಈ ಅಭ್ಯಾಸವು ಮಾತ್ರ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲದೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆದಿರಬೇಕು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕ್ರಮದಿಂದ ಹೋಮಾದಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದುದೇ ಆದರೆ ಒಡನೆಯೇ ದೇಹಜನ್ಯವಾದ ಸಕಲ ರೋಗಗಳೂ ತಾವಾಗಿಯೇ ನಾಶವಾಗುವುವು.

೧೨-೧೪. ಈ ವಿಧಿಯಿಂದ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮ ವಸ್ತುಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ಒದಗುವ ಸಕಲ ಕಷ್ಟಗಳೂ ವಿಷಾದಿಗಳ ಬಾಧೆಯೂ, ಕ್ಷಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಶವಾಗುವುವು.

ಸಂಕ್ರಮೇಣ ತಥಾ ವ್ಯಾಧಿರ್ವಿಪರೀತೇನ ಯೋಜಿತಃ ।

ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಮಂತ್ರಪೂರ್ವೇಣ ಕ್ರೀಡಾರ್ಥಮನುಯೋಜಯೇತ್ ॥ ೧೪ ॥

ಧ್ಯಾಯೇತ್ತು ವಾರುಣೇ ವಾಯುಂ ಶಾಂತ್ಯರ್ಥಂ ಶಿವಸಂಪುಟೇ ।

ವೃಷ್ಟಿಂ ಕಾರಯತೇಹ್ಯೇಷ ಭೂತಿಯೋನಿಸವೀಜಕಃ ॥ ೧೫ ॥

ಷಡ್ವಿಧಂ ಚ ಸೃಜತ್ಯಸ್ಯ ಭೂತಸಂಹಾರಿಣಸ್ತತಃ ।

ವಾಯುನಾ ವೇಷ್ಪಯೇತ್ಸರ್ವಂ ಸ್ತಂಭಿತಂ ಸ್ವಾಜ್ಞಗನ್ನಹತ್ ॥ ೧೬ ॥

ಅಶ್ವಾನಾಂ ತು ಜಪೇನ್ಮಂತ್ರಂ ಯೋಗಿನಾಂ ಚ ಗತಿಂ ತಥಾ ।

ನಿರುಂಧ್ಯಾದ್ಯದೀಕ್ಷೇತ ವ್ರಣವ್ಯಾಧಿವಿಷಂ ಚ ಯತ್ ॥ ೧೭ ॥

ಧ್ಯಾಯಂಶ್ಚ ಹೋಮಯೇನ್ನಿತ್ಯಂ ಯುಕ್ತೋ ಮಂತ್ರಾರ್ಚನೇ ನರಃ ।

ಉದ್ಘಾಟಿನೇ ಚ ಸಂಹಾರೇ ಯೋಜ್ಯಶ್ವಾಪಿ ದಶಾತ್ಮಕಃ ॥ ೧೮ ॥

ಕೇವಲ ಅಂಟುರೂಪದಿಂದ ಹರಡಿದ್ದ ವ್ಯಾಧಿಯನ್ನು ಕೇವಲ ಮಂತ್ರಪುರಶ್ಚರಣೆಯಿಂದಲೇ ನಾಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

೧೫-೧೬. ವಾರುಣಪ್ರಯೋಗಾನಂತರ ವಾಯುಮಂತ್ರಪುರಶ್ಚರಣೆಯನ್ನು ಶಿವಸಂಪುಟಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಶಾಂತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಜಪಿಸಬೇಕು. ಭೂತಯೋನಿ ಮಂತ್ರ ಜಪದಿಂದ ವೃಷ್ಟಿಯುಂಟಾಗುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಸಕಲ ಭೂತಗಳನ್ನೂ ವಾಯುಮಂತ್ರ ಪುರಶ್ಚರಣೆಯಿಂದ ಏಕದಾ ಸ್ತಂಭನ ಮಾಡಬಿಡಬಹುದು.

೧೭-೧೮. ಸರಿಯಾಗಿ ಈ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದವರು ಅಶ್ವಗತಿ, ಯೋಗಿಗಳ ನಡಗೆ, ಇನ್ನೂ ವ್ರಣಾದಿಪೀಡಾವ್ಯಾಧಿಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಇದನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡಿ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡಿದವರು, ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳ ಉದ್ಘಾಟನ, ಉಪಸಂಹಾರ ಇವುಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವರು, ಪರಮಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಆಯಾ ಮಂತ್ರಗಳ ಪುರಶ್ಚರಣೆಯಿಂದ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದಾದರೆ

ಸರ್ವತ್ರ ವೇಷ್ಯನಂ ಕೃತ್ವಾ ತತಃ ಶಾಂತಿಂ ಪ್ರಯೋಜಯೇತ್ |

ಪರಮಪುಟಮಧ್ಯೇ ತು ದ್ರವ್ಯಮಂತ್ರೇಣ ಯೋಜಯೇತ್ |

ಅಸಂದೇಹೇನ ಸಿದ್ಧೀತ ಬುದ್ಧ್ವಾ ಮಂತ್ರವಿಧಾಗಶಃ

|| ೧೯ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಜ್ಞಾನೋತ್ತರೇ ದ್ವಿಷಷ್ಟಿತಮೇಧ್ಯಾಯೇ
ನವಮಂ ಪಟಲಂ.

ಅದೇ ದ್ರವ್ಯಗಳು ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಸ್ತಂಭನಾಗಿಬಿಡುವುವು. ಇದು ನಿಜ. ಇದಕ್ಕೆ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಮೊದಲು ಆಯಾ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ ಹೋಮಾದಿ ಸಕಲ ವಿಧಿಗಳನ್ನೂ ಜಿನ್ನಾಗಿ ಗುರುಮುಖದಿಂದ ಅರಿತು ಇದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಸ್ತಂಭನಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಮೇಲೆ ಶಾಂತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನಾಚರಿಸಿ ತಾನು ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಬೇಕು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಪುರಾಣ ಬೋಧಕವಾದ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ
ಜ್ಞಾನೋತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿರುವ ಅರುವತ್ತಿರಡನೆಯ
ಅಧ್ಯಾಯವು ಸಮಾಪ್ತವಾದುದು.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ತ್ರಿಷ್ಠಿತಿಮೋಢ್ಯಾಯಃ

ಸಾಧಕಸ್ತೇಹ ಯುಕ್ತಸ್ಯ ವ್ಯಾಧಿಭವತಿ ದಾರುಣಃ ।

ಉಪಸರ್ಗಃ ಸಮಂ ತಸ್ಯ ಚಿಕಿತ್ಸಾಸ್ಯ ನ ದುಷ್ಯತಿ

॥ ೧ ॥

ಧಾತುರೇಕೋ ಗ್ರಹೋ ವಾಪಿ ಕೋವೈತ್ಸಧ್ಯಾಸಿತೋಪಿ ವಾ ।

ಸ್ಪೃತ್ತಾ ಯೋ ಮನಸಾ ಪಾಪೋ ಮಂತ್ರಕೃರ್ನ ಪ್ರಶಾನ್ಯತಿ

॥ ೨ ॥

ಕ್ಷೇತ್ರಾಚ್ಚಾಂಡಾಲಸೇನಾಯಾಶ್ಚಾಗ್ನಿಹೋತ್ರಗೃಹಾತ್ರಫಾ ।

ತಸ್ಮಾದಪಂಚತತ್ತೂರ್ಣಂ ಮಾಸವೃದ್ಧೈ ಪ್ರಕಲ್ಪಯೇತ್

॥ ೩ ॥

ಅರುವತ್ತಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

೧-೨. ಮಂತ್ರಸಾಧಕನಿಗೆ ದಾರುಣವಾದ ವ್ಯಾಧಿಯುಂಟಾದರೆ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವಂತೆ ಕೆಲವು ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕವಾದ ಹೋಮಾದಿಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು. ಧಾತುಸಂಬಂಧವಾಗಿಯಾಗಲಿ, ಗ್ರಹಸಂಬಂಧಿಯಾಗಲಿ, ಬರುವ ವ್ಯಾಧಿಯು ಕೇವಲ ಮಂತ್ರಪುರಶ್ಚರಣೆಯಿಂದ ಹೋಗಲಾರದು.

೩-೪. ಚಂಡಾಲನ ಯಾಜಮಾನ್ಯವಿರುವ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದಲೂ, ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಗೃಹದಿಂದಲೂ ಮಾಸವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಅವನು ಚೈತ್ರಾದಿಮಾಸವ ಸಂಖ್ಯೆಯುಷಾದೂರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆಹೇಳುವ ಪೂಜಾಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಆ ಪ್ರದೇಶ

ಪ್ರೇತಾಚ್ಚಂಡಾಲಸೇನಾಚ್ಚ ತಥಾ ದ್ವಿಜಪರಾ ಅಪಿ ।

ಕ್ರಮವೃದ್ಧಂ ಚ ತತ್ಸರ್ವೇ ಬಧ್ನೀಯಾನ್ಮಿಶ್ರಿತಂ ಕ್ರಮಾತ್ ॥ ೪ ॥

ತಿಸ್ರಃ ಪೋಟಿಲಿಕಾಃ ಕಾರ್ಯಾಸ್ತೂತಿಕರ್ಪಟಿಕೇನ ಚ ।

ಸಂಮಾರ್ಜನತಟೀ ಚೈವ ಆರಭೇತ ಚರೋಃ ಕ್ರಿಯಾಂ ॥ ೫ ॥

ಅಂತ್ಯಜಾನಾಂ ಗೃಹಸ್ಥೈಶ್ಚ ಶ್ರಪಯೇತ್ತಂಡುಲೈಶ್ಚ ತಾಂ ।

ಧ್ಯಾಯನ್ ವೈ ಪಾತಕಂ ಘೋರಂ ಸಂಪುಟಂ ಯದಿದಾರುಣಂ ॥ ೬ ॥

ಯಾವಚ್ಚ ಶ್ರಪತೇ ವಹ್ನಾ ತಾನದ್ರೋಗಃ ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ ।

ಖದಿರೇಥ ತಥಾ ಶೂಲೇ ಚೈಕವೃದ್ಧಾಃ ಕ್ರಮಂ ಗತಾಃ ॥ ೭ ॥

ಬದ್ಧಾಃ ಪೋಟಿಲಿಕಾಃ ಸರ್ವಾ ಯಥಾಪೂರ್ವಮವಸ್ಥಿತಾಃ ।

ವರುಣೇತ್ವಾಕೃತಿಂ ಕೃತ್ವಾ ಪುರಕೃತ್ತಾಂ ತು ಹೋಮಯೇತ್ ॥ ೮ ॥

ಕೈಂತ್ ಆ ಮಾಸಸಂಖ್ಯೆಯಷ್ಟು ದೂರವಾಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಕರ್ಮಾಚರಣೆ ಯನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು.

೫-೬. ಸೂತಿಕರ್ಪಟಕ (ಪ್ರಸವಗೃಹದ ಹರಕಲುಬಟ್ಟೆ) ದಿಂದ ಮೂರು ಪೋಟಿಲಿಕ (ಬೊಂಬೆ) ಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಬೇಕು. ಗುಡಿಸುವ ವಸ್ತುವಿನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಹೋಮಕ್ಕಾಗಿ ಅನ್ನ ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಚಂಡಾಲನ ಮನೆಯ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಮನೆಯ ಅಕ್ಕಿಗಳೆರಡನ್ನೂ ಬೆರೆಸಿ, ಇಡಬೇಕು. ಆ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಅನ್ನ ಮಾಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಸಂಪುಟಾದಿಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡ ಬೇಕು.

೭-೮. ಅದು ಬೇಯುವವರೆಗೂ ಆ ರೀತಿ ಸಂಪುಟೀಕರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದು ಅನ್ನವಾಗುವುದರೊಳಗಾಗಿ ವ್ಯಾಧಿಯು ಶಮನವಾಗು ವುದು. ಆಗ ಕಗ್ಗಲಿ ಮತ್ತು ಕಬ್ಬಿಣ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದುಭಾಗವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರು ವಂತಹ ಮೊಳೆಗಳಿಂದ ಆ ಬೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ವರುಣಾಕಾರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಒಂದನ್ನು ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು.

ರುಧಿರಂ ಚ ವಿಷಂ ತೈಲಮಾಹುತ್ಯಂತೇ ತು ದೀಪನಂ ।

ಅನ್ಯೇ ಪೋಟಿಲಿಕೇ ದ್ವೇ ತು ಜುಹುಯಾಚ್ಛಾಲಲಕ್ಷಿತೇ ॥ ೯ ॥

ಭಾಗಂ ಬದ್ಧ್ವಾ ತೃತೀಯಂ ತು ಚರೋಃ ಕರ್ಮ ಸಮಾರಭೇತ್ ।

ನಿವೇದ್ಯ ಚ ಬಲಿಂ ತೇನ ಸ್ನಾಯಾದ್ರೋಗಾನ್ನಿಹಂತಿ ಸಃ ॥ ೧೦ ॥

ತತ್ಪ್ರಾಣಾಚ್ಛುದ್ಧಿಮಾಪ್ನೋತಿ ಚಂದ್ರವತ್ಪರಿನಿರ್ಮಲಃ ।

ಹತ್ವಾ ರೋಗಸಹಸ್ರಾಣಿ ತತಸ್ಸಾಧ್ಯಾಂಶ್ಚ ಸಾಧಯೇತ್ ॥ ೧೧ ॥

ಶರೀರಾನ್ಮನಸಶ್ಚೈವ ಯೇ ತು ರೋಗಾಸ್ಸದಾರುಣಾಃ ।

ಪಾತಕಾನ್ ಘಾತಯೇತ್ಸರ್ವಾನ್ ಕೃತಜ್ಞಃ ಸಾಧುಸಂಮತಃ ॥ ೧೨ ॥

ರಾಜಾ ವಿಪ್ರಸ್ತಥಾ ವರ್ಣಾಃ ಸಾಧನಾರ್ಥಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾಃ ।

ಆಪತ್ಸು ಘಾತಯೇತ್ತೀನ್ಯಾ ವಿಧಿನಾ ಘಾತಕಃ ಸ ತು ॥ ೧೩ ॥

೯-೧೦. ಹೋಮಾನಂತರದಲ್ಲಿ ರಕ್ತ, ವಿಷ, ಎಣ್ಣೆ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಂದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಉರಿಸಬೇಕು. ಇದೇರೀತಿ ಉಳಿದ ಎರಡು ಬೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಮೊಳೆಯಿಂದ ಕೂಡಿಸಿ ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಚರುಕರ್ಮದಿಂದ ಹೋಮವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ನಿವೇದನಾದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಜ್ಜಿಸಿ, ಅನಂತರ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಸಕಲ ವ್ಯಾಧಿಗಳೂ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವುವು.

೧೧-೧೨. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸಾಧಕನು ಸಕಲ ರೋಗಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಚಂದ್ರನಂತೆ ನಿರ್ಮಲದೇಹಿಯೆನಿಸುವನು. ಅನಂತರ ಆತನು ಯಾವ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನಾದರೂ ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ಇಂತಹವರು ಶಾರೀರಕವಾದ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕವಾದ ಸಕಲ ವ್ಯಾಧಿಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸಾಧುಸಮ್ಮತರಾಗಿ ಸುಖವಾಗಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುವರು.

೧೩-೧೪. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾದಿ ಯಾವ ವರ್ಣದವರೇ ಆಗಲಿ, ಈ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ಆಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ

ವಿನಾಯಕಾ ಹರಂತ್ಯೇತೇ ರೂಪೈಃ ಸಿದ್ಧೈಶ್ಚ ಮಂತ್ರಿಣಾಂ ।

ನ ದೋಷೋ ಘಾತನೇ ತೇಷಾಮಿತಿ ರುದ್ರಃ ಪ್ರಭಾಷತೇ ॥ ೧೪ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಜ್ಞಾನೋತ್ತರೇ ತ್ರಿಷಷ್ಟಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯೇ
ದಶಮಂ ಪಟಲಂ ಸಮಾಪ್ತಂ.

ಇದನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು. ಮಂತ್ರಿಗಳು (ಮಂತ್ರಜ್ಞರು) ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಜನರಿಗೆ
ಆಗಾಗ ಬರುವ ಅಡ್ಡಿಆತಂಕಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಇದನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಷ್ಟು
ವಾಪಕರವಲ್ಲವೆಂದು ಸಾಕ್ಷಾದ್ರುದ್ರನೇ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿರುವನು. ಎಂದು ನಾರದ
ಮಹರ್ಷಿಗಳು ರಾಜನಿಗೆ ವಿವರಿಸಿದರು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಅರುವತ್ತುಮೂರನೆಯ
ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

ಶ್ರೀಃ

|| ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ||

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಚತುಷ್ಟಸ್ವಿತಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಅಭಿಚಾರವಿಧಿಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಮಂತ್ರಸ್ಸರ್ವಾರ್ತಿನಾಶನಃ |

ಅಥಶ್ಲೋಕಾನ್ ಗೃಹಾನ್ ಕ್ರೂರಾನ್ ಭೈರವಾಂಶ್ಚ ಮಹಾಬಲಾನ್ || ೧. ||

ಮಹಾಮಾರೀಕುಲೋದ್ಭೂತಾನುತ್ಪಾದಯತಿ ಮಂತ್ರನಿತ್ |

ಯಮಜಿಹ್ವಾಂ ಮೃತ್ಯುಭೂತಾಮಘೋರಾಂ ಚಾಪಿ ಯೋಜಯೇತ್ || ೨ ||

ಪ್ರಾಹ್ಲಾನಂ ತು ಮಹಾರೌದ್ರಂ ಶತ್ರುಪಕ್ಷಭಯಂ ಕರಂ |

ಕುರ್ಯಾತ್ ಕಂಟಿಕಂ ಶಾಲಂ ಯಾಮ್ಯಾಂ ದಿಶಮುಪಾಶ್ರಿತಃ || ೩ ||

ಅರುವತ್ತುನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

೧-೨. ಅಭಿಚಾರವಿಧಿಯಿಂದ ಮಂತ್ರವು ಸಾಧಕರ ಸಕಲ ಅನಿಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗುವುದು. ಇದರಿಂದ ಶೂಲಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಗೃಹಸಂಬಂಧವಾದ ಕ್ರೂರಗ್ರಹಗಳನ್ನೂ, ಭೈರವಾದಿ ಮಹಾ ಮಹಾ ದುಷ್ಟದೇವತಾ ಸಮೂಹವನ್ನೂ, ಈ ಮಂತ್ರಜ್ಞನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಓಡಿಸಬಲ್ಲನು. ಅಲ್ಲದೆ ಯಮಜಿಹ್ವೆಯೆಂಬ ಮೃತ್ಯುವನ್ನೂ ಸಹ ತನ್ನ ಮಂತ್ರಬಲದಿಂದ ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.

೩-೪. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಹ್ಲಾನವೆಂಬುದು ಬಹು ಭಯಂಕರವಾದ ಕರ್ಮ. ಇದು ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲುದು. ಇದನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕಾದರೆ

ನೈಯುತ್ಯಾಂ ವಾ ಸ್ಮಶಾನೇ ವಾ ತ್ರಿಕೋಣಜ್ಞಾಂತಮಾಲಿಖೇತ್ |
 ಸ್ಮಶಾನೇ ಕೇಶಸಂಘನ್ನೇ ಕಂಟಿಕೈಸ್ಸರ್ವತೋ ವೃತೇ || ೪ ||

ದ್ವಾರಂ ಚ ಕಲ್ಪಯೇತ್ತತ್ರ ಕಂಟಿಕೈಃ ಕಲ್ಪಿತಾರ್ಗಲಂ |
 ಅಂತ್ರಮಾಲಾಸಮಾಯುಕ್ತಂ ಯಾಮ್ಯಾಂ ದಿಶಮುಪಾಸ್ತ್ರಿತಂ || ೫ ||

ಕಪಾಲೈರ್ಬಹುಭಿಶ್ಚೈವ ಪರಿತಃ ಪರಿವೇಷ್ಟಯೇತ್ |
 ಅಗ್ನ್ಯಾಗಾರಂ ತ್ರಿಕೋಣಂ ಚ ಕಲ್ಪಯೇತ್ತತ್ರಸಾಧಕಃ || ೬ ||

ರುಧಿರಾಕ್ಷೇನ ಸೂತ್ರೇಣ ಪರಿತಃ ಪರಿವೇಷ್ಟಯೇತ್ |
 ಸ್ಮಶಾನಭಸ್ಮನಾ ಸ್ನಾತಃ ಕೃಷ್ಣವಾಸಾ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ || ೭ ||

ರಕ್ತೋಷ್ಣೀಷಧರೋ ಮಂತ್ರೀ ರಕ್ತಯಜ್ಞೋಪವೀತವಾನ್ |
 ಸಂಕ್ರೃದ್ಧ್ಯ ಭುಕ್ತುಃ ವಕ್ತ್ರೋ ರಕ್ತಚಂದನಶೂಲಧೃಕ್ || ೮ ||

ದಕ್ಷಿಣ ಅಥವಾ ನೈರುತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆಹೋಗಿ ತ್ರಿಕೋಣಾಕಾರವಾದ ಒಂದು ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಸುತ್ತಲೂ ಕೂದಲು ಮತ್ತು ಮುಳ್ಳುಗಳನ್ನೂ ಹರಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೫-೭. ಮುಳ್ಳುಗಳಿಂದಲೇ ಬಾಗಿಲು, ಅಗುಳಿ ಇವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕರುಳಿನ ಮೂಲೆಗಳನ್ನು ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನೇತುಹಾಕಬೇಕು. ಸುತ್ತಲೂ ಹೆಣಗಳ ತಲೆಬುರುಡೆಗಳನ್ನು ಹರಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಕೋಣಾಕಾರವಾಗಿ ಅಗ್ನಿ ಕುಂಡವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅದಕ್ಕೆ ರಕ್ತದಿಂದ ನೆನೆಸಲ್ಪಟ್ಟ ದಾರವನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕು. ತಾನು ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿರುವ ಬಾದಿಯಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, (ಬಳಿದು ಕೊಂಡು) ಕರಿಯ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿರಬೇಕು.

೮-೯. ಕೆಂಪು ರುಮಾಲನ್ನು ತಲೆಗೆ ಸುತ್ತಿ, ರಕ್ತಮಯವಾದ ಜನಿವಾರವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹುಬ್ಬುಗಂಟಿಕೈ, ಕೆಂಪುಚಂದನ, ಕೆಂಪುಮೊಳೆ, ಕೆಂಪುಹೂವು

ಪುಷ್ಪಂ ಲೋಹಮಯಂ ಚಾಪಿ ಧಾರಯೇಚ್ಛ್ವಾಲಮುತ್ತಮಂ ।

ಖದಿರಂ ರುಧಿರಾಕ್ಷಂ ನಾ ಧಾರಯೇಚ್ಛಾಭಿಚಾರವಾನ್ ॥ ೯ ॥

ಅಗ್ನ್ಯಾಗಾರಸ್ಯ ಮಧ್ಯೇ ತು ಪ್ರತಿಮಾಂ ಕಾರಯೇದ್ವಧಃ ।

ಶತ್ರೋರ್ಮೂತ್ರಪುರೀಷೇಣ ರುಧಿರೇಣಾಂತ್ರಸಾಂಶುನಾ ॥ ೧೦ ॥

ಪಾದಪಾಶು ಸಮಾಲೋಡ್ಯ ಮೃದ್ಭಸ್ಮಾಸಾನಕೀ ತಥಾ ।

ವಲ್ಮೀಕಸಂಭವಾಂ ಚಾಪಿ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಶತ್ರುಮಾಲಿಖೇತ್ ॥ ೧೧ ॥

ಖಾದಿರೈಃ ಕೀಲಕೈಸ್ತಸ್ಯ ಉರ್ಧ್ವಕೇಶಮಧೋಮುಖಂ ।

ಪಾಶೇನ ವೇಷ್ಠಯಿತ್ವಾ ತು ಶತ್ರೋಃ ಪ್ರಾಣಾನ್ನಿಕ್ಯಂತಯೇತ್ ॥ ೧೨ ॥

ಕುರ್ಮಾಚ್ಛ್ವಾಲೇನ ಭಿನ್ನಂ ತು ಪಾದಯೋರ್ಮೂರ್ಧ್ನಿ ವಿದ್ವಿಷಂ ।

ಆಯಸಸ್ಪ್ರವಮಾದಾಯ ಹೋಮಂ ಕುರ್ಮಾದ್ವಿಚಕ್ಷಣಃ ॥ ೧೩ ॥

ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ರಕ್ತಸಿಕ್ತವಾದ ಕಗ್ಗಲಿಯ ಗೂಟ (ಶಂಕು) ವೊಂದನ್ನು ಅಭಿ
ಚಾರಕ್ರಿಯೆ ಮಾಡುವವನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು.

೧೦-೧೨. ಅನಂತರ ಅಗ್ನಿಕುಂಡದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುವಿನ ಮೂತ್ರ
ಪುರೀಷಗಳಿಂದಾಗಲಿ, ರಕ್ತದಿಂದಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಆತನು ತಿರುಗಾಡಿದ ಭೂಮಿಯ
ಧೂಳಿನಿಂದಾಗಲಿ, ಸೇರಿಸಿದ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಶತ್ರುವಿನ ಆಕಾರವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಬರೆಯು
ಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಗ್ಗಲಿಯ ಮುಳ್ಳುಗಳನ್ನು ಚುಚ್ಚಿ, ಶತ್ರುವಿನ ಕೂದಲು
ಮೇಲಕ್ಕೂ, ಮುಖವು ಕೆಳಕ್ಕೂ ಬರುವಂತೆ ಬೊಂಬೆಗಳನ್ನುಮಾಡಿ ಸಾಕದಿಂದ
ಬಿಗಿದು ಒಡನೆಯೇ ಅದನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಬೇಕು.

೧೩-೧೪. ಶೂಲದಿಂದ ಆ ಬಿಂಬದ ಎರಡುಕಾಲುಗಳನ್ನೂ ತಲೆಯಭಾಗ
ವನ್ನೂ ಸೀಳಬೇಕು. ಅನಂತರ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸ್ಪ್ರವದಿಂದ ಅಗ್ನಿಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಹೋಮ
ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ರೀತಿ ಅಭಿಚಾರಿಕಕ್ರಿಯೆಯು ಇನ್ನೂ ಹತ್ತರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳ

ಅಥ ಜೇದ್ಧ ಶಧಾಪ್ರೋಕ್ತಮಭಿಚಾರವಿಧಾನಿಕ ।

ಕೃಷ್ಣ ಚ್ಯಾಗೋಷ್ಟ್ರಮಾತಂಗಶಲಭಾನಾಂ ಚ ಶೋಣಿತಂ ॥ ೧೪ ॥

ವಿಷಂ ಚ ಮಲಿನಂ ತೈಲಂ ಚಾತುರ್ವರ್ಣಸ್ಯ ಶೋಣಿತಂ ।

ವಾನುಹಸ್ತೇ ಸ್ತುವಂ ಕೃತ್ವಾ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖಃ ಸ್ಥಿತಃ ॥ ೧೫ ॥

ತ್ರಿಸಂಧ್ಯಂ ಜುಹುಯಾತ್ಕೃದ್ಧಃ ಫಟ್ಟಾರೇಣೈವ ಮಂತ್ರವಿತ್ ।

ಕಪಾಲತ್ರಯಮಾರೂಢೋ ದ್ವಯೋಃ ಪಾದೌ ನಿವೇಶಯೇತ್ ॥ ೧೬ ॥

ಉರ್ಧ್ವಶುಕ್ಲತರೂಣಾಂ ಚ ಸಮಿಧ್ವಿರ್ಜುಹುಯಾನ್ನರಃ ।

ಖಾದಿರೈರುಧಿರಾಕ್ರ್ತೌರ್ವಾ ತಥಾ ನಿಂಬಮಯೈರಪಿ ॥ ೧೭ ॥

ಅನ್ಯೇನ ತು ಯಥೋಕ್ತೇನ ಅವ್ಯಕ್ತಂ ಹೋಮಯೇದ್ವಿಧಃ ।

ಕುರ್ಯಾತ್ಪ್ರಕುಪಿತೋ ಹೋಮಂ ಯಾವತ್ಕ್ರೋಧೋ ನ ನಶ್ಯತಿ ॥ ೧೮ ॥

ಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಕರಿಯಅಡು, ಒಂಟಿ, ಅನೆ, ಶಲಭ (ಕಪಟದಹಕ್ಕಿ) ಗಳು ಇವುಗಳ ರಕ್ತವನ್ನೂ, ವಿಷವನ್ನೂ, ಮಲಿನವಾದ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನೂ, ಅಥವಾ ನಾಲ್ಕುವರ್ಣ ದವರ (ಅಥವಾ ನಾಲ್ಕು ಬಣ್ಣದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ) ರಕ್ತ ಇವುಗಳನ್ನು ಸ್ತುವದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ನಿಂತು ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಫಟ್ಟಾರವನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ ಕೋಪದಿಂದ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು.

೧೬-೧೮. ಹೋಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಧಕನು ಮೂರುತಲೆ ಬುರುಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡರವೇಲೆ ತನ್ನ ಎರಡು ಕಾಲುಗಳನ್ನಿಟ್ಟು, ಮೇಲೆ ಬೆಳ್ಳಗಿರುವ ಮರಗಳ ಸಮಿತ್ತು ಗಳಿಂದಲೂ ಅಥವಾ ರಕ್ತಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಕಗ್ಗಲಿ, ಬೇವು ಮುಂತಾದ ಕಹಿಪ್ರಧಾನವಾದ ಸಮಿತ್ತಗಳಿಂದಲೂ ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು. ಹೋಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತಿಯಾಗಿ ಕೋಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಆ ತನ್ನ ಕೋಪವು ಶಾಂತವಾಗುವವರೆಗೂ ಹೋಮ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಕಲ್ಪೋಕ್ತಮಭಿಚಾರಂ ತು ಕುರ್ಯಾದ್ಧರ್ಮಮಾತ್ಮನಃ ।

ಸಿದ್ಧಿಸ್ತಯೋದಶವಿಧಾ ಅಭಿಚಾರೇಣ ಮಂತ್ರಿಣಾಂ

॥ ೧೯ ॥

ಶಶೋರ್ದೇಶಪರಿತ್ಯಾಗೋ ವ್ಯಾಧಿರರ್ಥವಿನಾಶನಂ ।

ಉನ್ನತ್ತತಾಂಧತಾ ಚೈವ ತಥಾಚೈವಾಂಗಹೀನತಾ

॥ ೨೦ ॥

ವಧೋ ವಂಧೋ ನೃಪಕ್ರೋಧೋಽಕಸ್ಮಾತ್ಪಾಪಿ ಧನಕ್ಷಯಃ ।

ಪ್ರಯಾತಂ ಯಾಚಿತಂ ಚಾಪಿ ಅರಣ್ಯಂ ಚ ತ್ರಯೋದಶ

॥ ೨೧ ॥

ಅಭಿನಿಮೀಲಿತೋ ದೀಪ್ತಃ ಪ್ರೋಕ್ಷಿತೋ ವಿಧಿನಾ ಪುನಃ ।

ತತ್ತ್ವೇನಾಪ್ಯಾಯಿತಶ್ಚೈವ ಕಥಂ ಮಂತ್ರೋ ನ ಸಿದ್ಧ್ಯತಿ

॥ ೨೨ ॥

ಅಸಿದ್ಧೌ ತು ಪುರೋ ದಂಡಃ ಸ್ವಮಂತ್ರೋತ್ತಾಡನಂ ಭವೇತ್ ।

ಅಭಿವಾರ್ಯ ಪರಂ ಗಚ್ಛನ್ ಕರಂ ಹನ್ಯಾತ್ತಥಾಂತಕೀ

॥ ೨೩ ॥

೧೯-೨೧. ಮಂತ್ರಜ್ಞರು ಕಲ್ಪೋಕ್ತವಾದ ಅಭಿಚಾರಿಕಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಹದಿಮೂರು ವಿಧವಾದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ಶತ್ರುವು ಸ್ವದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಓಡುವುದು, ಅಥವಾ ಅವನಿಗೆ ರೋಗವೀಡಾ, ಧನಕ್ಷಯ, ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯುವುದು ಕುರುಡುಸಂಭವಿಸುವುದು, ಅಂಗಹೀನವಾಗುವುದು, ಮೃತಿಯಾಗುವುದು, ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುವುದು, ರಾಜಕೋಪವು ಲಭಿಸುವುದು, ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಧನಕ್ಷಯವಾಗುವುದು, ಪ್ರಯಾಣದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲುವುದು, ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಹೋಗುವುದು, ಭಿಕ್ಷುಕನಾಗುವುದು, ಈ ಹದಿಮೂರು ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಈ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಪಡೆಯಬಹುದು.

೨೨-೨೪. ಶತ್ರುಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಹಾಗೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ಉರಿಸಿ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಚೈರಿಸುವುದರಿಂದ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದು. ಒಂದುವೇಳೆ ಹಾಗೂ ಸಿದ್ಧಿಸದಿದ್ದರೆ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಕಗ್ಗಲಿಯ ದಂಡವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮಂತ್ರವನ್ನೆಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ ತಾಡನಮಾಡಿ, ಅನಂತರ ಆ

ತತೋ ನಿಕ್ಯಂತಪ್ರಾಣೋಸೌ ದೇಹಮುತ್ಸೃಜತಿ ಕ್ಷಣಾತ್ |

ವಿಧಿನಾ ದ್ರವ್ಯಘಟನೇ ಕ್ರೋಧಾರ್ತಃ ಶತ್ರುಪೀಡಿತಃ || ೨೪ ||

ಪ್ರತಿಲೋಮೇನ ಯುಂಜೀತ ಘಾತಕೇ ಪ್ರಾಣಸಂಯುತಃ |

ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾದ್ಭಾತಯೇತ್ಸರ್ವಾನ್ ಸೇಂದ್ರಬ್ರಹ್ಮಪುರಸ್ಕರಾನ್ || ೨೫ ||

ಆಪತ್ಸು ಯೋಜಯೇನ್ಮಂತ್ರೀ ಯದಾ ಸಂಶಯಿತೋ ಭವೇತ್ |

ಶಾರೀರಾ ಮಾನಸಾಶ್ಚೈವ ಉಪಸರ್ಗಾಸ್ತು ಕೀರ್ತಿತಾಃ || ೨೬ ||

ಶಾರೀರಾ ವ್ಯಾಧಯೋ ಜ್ಞೇಯಾ ಮಾನಸಾ ಬಹುವಿಸ್ತರಾಃ |

ಸ್ತ್ರೀಕೃತ್ತ್ವೈವಂ ತ್ವಜೈಶ್ಚೈವ ಬಂಧುನಿತ್ರಪುರಃಸರೈಃ || ೨೭ ||

ಪೀಡ್ಯಂತೇ ಮಂತ್ರಿಣೋಹ್ಯೇತೇ ಚೋಪಸರ್ಗೈಸ್ಸದಾರುಣೈಃ |

ಸಿದ್ಧವಾಕ್ಯಮುಪೇತಸ್ತು ಮಂತ್ರಹೋಮಪುರಸ್ಕೃತಃ || ೨೮ ||

ಬಿಂಬದ ಕೈಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಹಾಕಿದೊಡನೆಯೇ ಶತ್ರುವು ತಾನಿರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಮೃತಿಹೊಂದುವನು.

೨೫-೨೬. ದ್ರವ್ಯಲಾಭದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುವಿನಿಂದ ತೊಂದರೆಯುಂಟಾದಾಗ ಶತ್ರುವು ಮೃತಿಹೊಂದದೆ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ನರಳುವಂತೆ ವಿಲೋಮಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಅಭಿಚಾರಿಕನನ್ನು ನಡೆಸಬಹುದು. ಆ ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಇಂದ್ರಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನು ಸಹ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಬಿಡಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಶತ್ರುವಿಗೆ ಶಾರೀರಕವಾದ ಅಥವಾ ಮಾನಸಿಕವಾದ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕೊಡಬಹುದು.

೨೭-೨೮. ವ್ಯಾಧಿಗಳೇ ಶಾರೀರಕವಾದ ತೊಂದರೆಗಳು. ಸ್ತ್ರೀಮೂಲಕವಾಗಲೀ ಬಂಧುವರ್ಗದವರಿಂದಾಗಲೀ ಒದಗುವ ಅನೇಕ ಕ್ಲೇಶಗಳೇ ಮಾನಸಿಕವಾದವುಗಳು. ಮಂತ್ರಜ್ಞರು ಇಂತಹ ತೊಂದರೆಗಳಿಂದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹಿಂಸಿಸ

ಅಸಂದೇಹಾತ್ತು ಸಿದ್ಧ್ಯಂತಿ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಯೋಗಾಃ ಸುಮಂತ್ರಿಣಃ ।

ಸ್ತ್ರೀಲೋಲಾಸ್ತು ನ ಸಿದ್ಧ್ಯಂತಿ ತಥಾ ಚಾರ್ಥವಿಚಿಂತಕಾಃ ॥ ೨೯ ॥

ಸ್ತ್ರೀಭಾರ್ಯಾ ಶೂದ್ರಭಾರ್ಯಾಯಾಂ ತಥಾನ್ಯಾಸು ಚ ಸಂರತಃ ।

ಕ್ರಿಯಾಲೋಪೀ ಚಾನುರೋಧೀ ವ್ಯಸನೀ ತೃಷ್ಣಯಾ ಹತಃ ॥ ೩೦ ॥

ಅಗ್ರಾಹ್ಯಾ ಮಂತ್ರಿಣೋಹ್ಯೇತೇ ವಿಧಾನೇಹ್ಯುಪಸರ್ಗಿಣಃ ।

ಅಚಾರ್ಯೇ ಚಾತಿಭಕ್ತಶ್ಚ ತಪಸ್ವೀ ಚ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ ।

ಘಾತಯೇತ್ಸರ್ವರೋಗಾಂಶ್ಚ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಚ್ಛಾನಂ ಚ ವಿಸ್ತರಂ ॥ ೩೧ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಚತುಷ್ಟಷ್ಟಿತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ಬಹುದು ಆದರೆ ಮಂತ್ರವಾದಿಯು ಸ್ತ್ರೀಲೋಲನಾಗಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಧನಾಶಾಪೀಡಿತನಾಗಿದ್ದರೆ ಮಂತ್ರವು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಾರದು.

೩೦-೩೧. ವೇಶ್ಯೆ, ಶೂದ್ರಸ್ತ್ರೀ, ಅಥವಾ ಮತ್ತಾವ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಾದರೂ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದಿದ್ದು ಕ್ರಿಯಾಲೋಪಿಯಾಗಿ, ಸರ್ವದಾ ದುರಾಶಾಪೀಡಿತರಾದವರು ಈ ಮಂತ್ರವಿಧಿಯ ಆಚರಣೆಗೆ ಅನರ್ಹರು. ಯಾವನು ವೈವರ್ಭಕ್ತಿಯಿಂದಿದ್ದು ತಪಸ್ವಿಯೂ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ, ಆಗಿರುವನೋ ಅವನೇ ಈ ವಿಧವಾದ ಮಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅರ್ಹನು. ಇಂತಹವನಿಂದಲೇ ಸಮಸ್ತರೋಗಗಳೂ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವುವು. ಅಲ್ಲದೆ ವಾಸ್ತವಿಕವಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಡೆಮುಸ ತನ್ಮೂಲಕ ತಾನೂ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ಲೋಕಕ್ಕೂ ಸಹಾಯಮಾಡುವವನಾಗುವನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಅರವತ್ತುನಾಲ್ಕನೆಯ

ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಪಂಚಷಷ್ಟಿತನೋಧ್ಯಾಯಃ

ಅಥ ಭೇದಾನ್ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಚಾಂಗಪ್ರತ್ಯಂಗಯೋಗಜಾನ್ ।
ಉಭಯಸ್ಯಾರ್ಥವಿನ್ಮಂತ್ರೀ ಯೋನ್ಯಾ ಬೀಜೇನ ಘಾತಯೇತ್ ॥ ೧ ॥

ಬೀಜಸ್ಯಾ (?) ಚೋದ್ಯವಸ್ಯಾಥ ವ್ಯಾಧಯೋನ್ಯಾಂತಘಾತಿನಾಂ ।
ಯೋನಿಸ್ತಂ ಬೀಜಯೋಗೇನ ಸ್ಥಾನಸ್ತಂಭಂ ವಿನಿರ್ದೀಶೇತ್ ॥ ೨ ॥

ನೇತ್ರಯೋಃ ಶ್ರವಣಂ ಹೀತಂ ಮುಖೇ ಸಿದ್ಧೂರವರ್ಣಕಂ ।
ಬಾಹ್ವಂಸಯೋಶ್ಚ ಹರಿತಮುದರೇ ಕೃಷ್ಣ ಏವ ಚ ॥ ೩ ॥

ಅರುವತ್ತೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

೧-೨. ಈಗ ಅಂಗ, ಪ್ರತ್ಯಂಗ ಯೋಗಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಭೇದಗಳನ್ನೂ ಹೇಳುವೆನು. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಯೋನಿವಂತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಬೀಜವಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ ಬೀಜಯೋಗದಿಂದ ಯೋನಿಸ್ಥವಾಗಿರುವ ಅಕ್ಷರ ಸ್ತಂಬವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೩-೫. ಅನಂತರ ಆಕೃತಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಹಳದಿಯಬಣ್ಣವನ್ನೂ ಮುಖಕ್ಕೆ ಸಿಂಧೂರವರ್ಣವನ್ನೂ, ತೋಳು, ಭುಜ, ಇವುಗಳಿಗೆ ಹರಿದ್ವರ್ಣವನ್ನೂ ಜಂಘಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ನೀಲವರ್ಣವನ್ನೂ, ಗುದ, ಶಿಶ್ನ, ಈ ಅವಯವಗಳಿಗೆ ವಿಚಿತ್ರ, ವರ್ಣವನ್ನೂ ಬಳಿಯಬೇಕು. ಎರಡುಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕುಕ್ಕುಟ (ಕೋಳಿ)

ಗುದಶಿಶ್ನೇ ವಿಚಿತ್ರಂ ತು ನೀಲಚಿತ್ರಂ ತು ಜಂಘಯೋಃ ।

ಚರಣೇ ಕುಕ್ಕುಟಂ ಯುಂಜ್ಯಾದ್ವಲೀ ಮಾಲ್ಯಂ ಚ ಸರ್ವತಃ ॥ ೪ ॥

ಸ್ವಸ್ಥಾನೇ ಪೂಜಯೇತ್ತಜ್ಞೋ ವಿಪರೀತೇನ ನಾಶಯೇತ್ ।

ನ ನಶ್ಯೇತ ಯದಾ ವ್ಯಾಧಿಃ ಸ್ನೇಹಹಾರೇಣ ಯೋಜಿತಃ ॥ ೫ ॥

ನಿಗ್ರಹಸ್ತಸ್ಯ ನೈ ಕಾರ್ಯಃ ಶಾರೇಣ ಮಂತ್ರಿಣಾ ತದಾ ।

ಕೀಲಯಿತ್ವಾ ತು ನೈ ತಂ ಚ ಯೋನಿಸ್ಥಂ ವರ್ಣಜೈರ್ವೃಥಂ ॥ ೬ ॥

ಬಿಲ್ವಂ ಶಿರಸಿ ನೈ ಪುಷ್ಪಾತ್ಕದರಂ ವಕ್ತ್ರನೇತ್ರಯೋಃ ।

ಶ್ರೋತ್ರೇ ತು ಯಾಶ್ಯಕಂ ಕೀಲಂ ವಿನ್ಯಸೇದಶ್ಮಕಂ ತು ನೈ ॥ ೭ ॥

ಶಾಕಜಂ ನಕ್ಷಸಿ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಬಾದರಂ ಪೃಷ್ಠ ಏವ ಚ ।

ಉದರೇ ಚ ಯಥಾ ಶಿಗ್ರುಂ ಚಂದನಂ ಶಿಶ್ನು ಜಾನುನೀ ॥ ೮ ॥

ವರ್ಣವನ್ನೂ ಸರ್ವತ್ರಬಲಿಯನ್ನೂ ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಯನ್ನೂ ಹಾಕಬೇಕು. ಒಂದುವೇಳೆ ಉದ್ದಿಷ್ಟವಾದ ವ್ಯಾಧಿಯು ನಾಶವಾಗದಿದ್ದರೆ ಸರ್ವತ್ರ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಬಳಿಯಬೇಕು.

೬-೭. ಆ ವ್ಯಾಧಿನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಯೋನಿಗತವಾದ ವರ್ಣಗಳನ್ನು ಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ ಶರದಿಂದ (ಮೊಳೆಯಿಂದ) ಆಯಾಯ ಅವಯವಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದೆಹೇಳುವಂತೆ ಸ್ಥಾಪನೆಮಾಡಬೇಕು. ಶಿರೋಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಿಲ್ವವೃಕ್ಷದ ಮೊಳೆಯನ್ನೂ, ಮುಖ ಮತ್ತು ನೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಕಗ್ಗಲಿಮೊಳೆಯನ್ನೂ, ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಯಾಶ್ಯಕ (?) ಕೀಲವನ್ನೂ ಕಲ್ಲಿನ ಮೊಳೆಯನ್ನೂ ಬಡಿಯಬೇಕು.

೮-೯. ಎದೆಗೆ ಶಾಕದ (ಕಾಯಿಪಲ್ಕದ) ಮೊಳೆಯನ್ನೂ ಪೃಷ್ಠಭಾಗಕ್ಕೆ ಬದರಮೊಳೆಗಳನ್ನೂ, ಉದರಭಾಗಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿಮೊಳೆಯನ್ನೂ, ಶಿಶ್ನು, ಜಾನು, ಈ

ಸುರದಾರುಮಧಃಕಾಯೇ ವೈತಸಂ ಚರಣೇ ಸ್ತುತಂ ।

ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನೇ ನೈಸೇತ್ಕೀಲಂ ಸರ್ವಸ್ಥಾನೇಷು ಮಂತ್ರವಿತ್ || ೯ ||

ಅಥವಾ ಸ್ವಪಯೇದ್ರಕ್ತಮಾಕೃತಿಶ್ಚಾತ್ರ ಕೀಲಯೇತ್ ।

ಧ್ಯಾಯೇತ್ತು ಘಾತಕಂ ರೋಗೇ ಯದಿಚ್ಛೇದ್ಧಾತನಂ ಪರಂ || ೧೦ ||

ಅದಗ್ಧಮವತಾರ್ಯಂ ತು ಯದಾ ಶಾಂತಿಃ ಪ್ರವರ್ತತೇ ।

ಹತೋ ದಾವೇನ ತೇನ ಸ್ನಾನ್ವೃಹ್ಮಾಹಾ ಯದಿ ಚ ಸ್ವಯಂ || ೧೧ ||

ಆಕೃತಿಸ್ತು ಸದಾ ಮಾಂಸೈಃ ಕ್ರಿಯತೇ ವಿಘ್ನಕಾರಿಣಃ ।

ಸಕಲಸ್ತಸ್ಯ ಪರಶುಃ ಸಂಕ್ರಮೇ ನಾಯಕಸ್ಯ ವೈ || ೧೨ ||

ಸಂಹಾರಂ ಕ್ರಮಶೋ ಯುಂಜ್ಯಾತ್ತಥಾ ಮಾಂಸೇನ ವೈ ಬುಧಃ ।

ಯೋನಿಬೀಜವಿಭಾಗೇನ ಸ್ಥಾನಸ್ಥಾನೇಷು ಸರ್ವತಃ || ೧೩ ||

ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಚಂದನದ ಮೊಳೆಯನ್ನೂ, ಕೆಳಭಾಗದ ದೇಹದಲ್ಲಿ ದೇವದಾರು ಮರದ ಚೂರನ್ನೂ, ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆತ್ತವನ್ನೂ ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೊಡಿಯಬೇಕು.

೧೧-೧೨. ಅಥವಾ ಸರ್ವಾಂಗವನ್ನೂ ರಕ್ತದಿಂದ ನೆನೆಸಬೇಕು. ರೋಗ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಘಾತನಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಆ ರೋಗದ ಹೆಸರನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಆ ವ್ಯಾಧಿಯು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವುದು. ಇಂತಹ ಅಭಿಚಾರಿಕವಿಧಿಗೆ ಉದ್ದಿಷ್ಟನಾಗುವ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗಾದರೂ ಅದರ ತೊಂದರೆಯು ತಪ್ಪಲಾರದು.

೧೩-೧೪. ವಿಘ್ನಕಾರಿಗಳೆಂದರೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಂಸಾದಿಗಳೇ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪರಶುವನ್ನು (ಕೊಡಲಿ) ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಪರ್ಕಮಾಡಿರಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಂಸವನ್ನು ಛೇದಿಸುತ್ತಾ ಸಂಹಾರ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಚ್ಛರಿಸಿ ಆಯಾಯ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಬೇಕು. ಈಗ ಹಿಂದೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ ಯೋನಿಬೀಜ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಡಬೇಕು.

ಸರ್ವಾಂಗಗತರೋಗಾ ಹಿ ಚಿಕಿತ್ಸಾಃ ಸರ್ವತೋ ಮುಖಾಃ ।

ಸಂಕ್ರಮಸ್ತಸ್ಯ ವೈ ಯೋ ಹಿ ಕ್ರೀಡಾಸಂಮಂತ್ರಣಃ ಸ ತು || ೧೫ ||

ಯೇ ಯೇ ವೈ ಕೀಲಕಾಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ ಸಮಿಧೋಪಿ ಹಿತೋ ಮತಃ ।

ಚತುರ್ಮಾಲ್ಯೋಪಹಾರೇಣ ತೇನ ತಸ್ಯ ಚಿಕಿತ್ಸಿತಂ || ೧೬ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಪಂಚಷಷ್ಟಿತಮೋಧ್ಯಾಯೇ

ದ್ವಾದಶಂ ಪಟಲಂ ಸಮಾಪ್ತಂ

೧೫-೧೬. ಸರ್ವಾಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ರೋಗವನ್ನು ಸರ್ವಾಂಗ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಿಂದಲೇ ಕಳೆಯಬೇಕು. ಅಥವಾ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಅವಯವಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ವ್ಯಾಧಿಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಅವಯವ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಿಂದಲೇ ಸರಿಪಡಿಸಬಹುದು. ಯಾವ ಯಾವ ಮೊಳೆಗಳು ಯಾವ ಯಾವ ವೃಕ್ಷದವುಗಳಾಗಿ ಉತ್ಪತ್ತಿವಾಗಿದೆಯೋ, ಆಯಾಯಾ ವೃಕ್ಷಗಳ ಸಮಿತ್ತುಗಳಿಂದಲೇ ಹೋಮವಿಧಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ಅದೇ ವೃಕ್ಷಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಪುಷ್ಪಮಾಲಾನುಸಂಧಾನದಿಂದಲೂ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ನಡೆಸಬಹುದು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಅಂಗಪ್ರತ್ಯಂಗ ಚಿಕಿತ್ಸಾವಿಧಾನವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಅರುವತ್ತೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಷಟ್ಪಿಪ್ಪಿತನೋಧ್ಯಾಯಃ

ಸಾಮಾನ್ಯಾಂ ತು ಯದಾ ಮಂತ್ರೀ ಚಿಕಿತ್ಸಾಂ ಸಾರ್ವಲೌಕಿಕೀಂ ।

ಪ್ರಾರ್ಥಿತೋ ವಾ ಸ್ವಪೇಂದ್ರೇಣ ತದಾ ಕುರ್ಯಾದಿಮಂ ವಿಧಿಂ ॥ ೧ ॥

ವ್ರತಂ ಪೂರ್ವಂ ಸಮುದ್ದಿಷ್ಟಂ ನಾಯಕಾನಾಂ ತು ಶಾಂತಯೇ ।

ಶಾಂತಯೇದ್ಭುತಹೋಮೇನ ಸತ್ತ್ವಂ ವಾಹಿ ವಿನಾಯಕಂ ॥ ೨ ॥

ಸ್ತೇನ ಗಾತ್ರೇಣ ವೈ ಸಶ್ಕೇತ್ಸಾಧಕಃ ಸರ್ವಕರ್ಮಣಿ ।

ತಸ್ಮಾದ್ವ್ರತಂ ತು ವೈ ಕಾರ್ಯಂ ಸರ್ವೋಪದ್ರವಶಾಂತಯೇ ॥ ೩ ॥

ಅರುವತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

೧-೨. ಮಂತ್ರಜ್ಞನು ಸಕಲ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಂತಹ ಚಿಕಿತ್ಸಾಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು. ರಾಜನಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತನಾದಾಗಲೂ ಈ ಮಂತ್ರ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬಹುದು. ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಗೆ ಮೊದಲು ಒದಗುವ ಸಕಲ ವಿಘ್ನಗಳ ಶಾಂತೈರ್ಥವಾಗಿ ಅದ್ಭುತ ಹೋಮಾದಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ವಿಘ್ನಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ನಿವಾರಿಸಬೇಕು.

೩-೪. ಮಂತ್ರವಿಧಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ ಮಾಂತ್ರಿಕರು ಶಾಂತಿಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸದಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ಅಂಗವಿಕಾರಾದಿಗಳು ಆಗುವುದುಂಟು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾಂತ್ರಿಕನೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮತ್ತು

ಅನ್ಯಥಾ ಹೀಯತೇ ಮಂತ್ರಃ ಸ್ವೇನ ಗಾತ್ರೇಣ ಯೋಜಯೇತ್ |

ಶ್ವೇತಾಂಬರಧರೋ ಮಂತ್ರೀ ಶ್ವೇತಮಾಲ್ಯಾನುಲೇಪನಃ || ೪ ||

ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ ಪ್ರಶಾಂತಾತ್ಮಾ ಕಾಷ್ಠಮಾನೀ ಸುಯಂತ್ರಿತಃ |

ಶುದ್ಧವರ್ಣಾಂ ಸಮಾದಾಯ ಪತ್ನಿಂ ಶುದ್ಧಕುಲಾತ್ಮಜಾಂ || ೫ ||

ದಶಾಹಂ ತು ತಯಾ ಸಾರ್ಥಂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀವ್ರತಂ ಚರೇತ್ |

ದಾಸವಿಭ್ರಮಯೋಗೇನ ನ ಕುರ್ಯಾದಾತ್ಮನಃ ಕೃತಂ || ೬ ||

ಅತೀತೇ ದಶರಾತ್ರೇ ತು ದ್ವಿತೀಯಾಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಂ ತನುಂ |

ಸರ್ವಪೀತೋಪಹಾರೇಣ ಶೃಂಗಾರೈಃ ಕೃತಭೂಷಣಃ || ೭ ||

ಸುಮನಾದೃಢಚಿತ್ತಶ್ಚ ದಶಾಹಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಪತಿಃ |

ವೈಶ್ಯೋ ಗುಣಸಮಾಯುಕ್ತಃ ಪೀತಾವಸ್ತ್ರಾನುಲೇಪನಃ || ೮ ||

ಅನಂತರ ಮಾಂತ್ರಿಕನು ಶುದ್ಧವಾದ ಬಿಳಿಯ ಉಡುಪನ್ನು ಉಟ್ಟು ಬಿಳಿಯ ಹೂ ಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿರಬೇಕು.

೫-೬. ಸತ್ಯಲೀನಳಾದ ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆ ದಿಂದಿರಬೇಕು. ಮಂತ್ರಜ್ಞನು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸೇವಕರಿಂದ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು.

೭-೮. ಹಾಗೆ ಹತ್ತು ದಿನಗಳು ಕಳೆದವೇಲೆ ಮುಂದಿನ ಹತ್ತು ದಿನಗಳು ಕ್ಷತ್ರಿಯನಂತೆ ಕಾಲಕಳೆಯಬೇಕು. ಹೊಂಬಣ್ಣದ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ದೃಢಚಿತ್ತಿಯಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಪತಿಯೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು.

ದೃಢಚಿತ್ತತ್ವರೇನ್ಮಂತ್ರೀ ದಶಾಹಂ ವೈಶ್ಯಗೋಚರಃ ।

ಕೃಷ್ಣವಸ್ತ್ರೋಪಹಾರೇಣ ಕೃಷ್ಣವರ್ಣಾಂ ತು ಯೋಜಯೇತ್ ॥ ೯ ॥

ಗಣಿಕಾಂ ಸರ್ವವರ್ಣಾಂ ವೈ ಪಂಚಮಂ ಸಾರ್ವವರ್ಣಿಕಂ ।

ಕೃತ್ವಾ ವ್ರತಸಮಾಪ್ತಿಂ ತು ಯೋನಿಚಕ್ರಂ ತತೋ ಯಜೇತ್ ॥ ೧೦ ॥

ತತ್ರಾಭಿಷಿಚ್ಯ ಚಾತ್ಮಾನಂ ಹನ್ಯಾದ್ರೋಗಾಂಸ್ತುಶೇಷತಃ ।

ಯಾವತ್ಕಾಲಂ ವ್ರತಂ ಯುಂಜ್ಯಾತ್ಪಾವತ್ಕಾಲಂ ಯಜೇನ್ನರಃ ॥ ೧೧ ॥

ಅಹಸ್ತು ಪೂಜಯೇದ್ಧೇವಂ ನಿಶಿನಾ ತು ನ ಪೂಜಯೇತ್ ।

ಏತದ್ವ್ರತಂ ತ್ವಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಮಂತ್ರಿಣಾಂ ಸಿದ್ಧಿದಂ ಪರಂ ॥ ೧೨ ॥

ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಪರೋ ಮಂತ್ರೀ ವ್ರತಮೇತತ್ಸಮಾಚರೇತ್ ।

ನ ಪಾಣಿಪಾದಚಪಲೋ ನ ನೇತ್ರಚಪಲೋ ಭವೇತ್ ॥ ೧೩ ॥

.

೯-೧೦. ಮುಂದಿನ ಹತ್ತು ದಿನಗಳು ದೃಢಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ವೈಶ್ಯನಂತೆ ಪೀತ ವಸ್ತ್ರಾದ್ಯಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ವಾಸಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಕೃಷ್ಣವಸ್ತ್ರಧಾರಿಯಾಗಿ ಕೃಷ್ಣವರ್ಣದ ವೇಶ್ಯಾಪತಿಯನ್ನಿಚ್ಛಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ವ್ರತಸಮಾಪ್ತಿ ಮಾಡಿದರೆ ಯೋನಿಚಕ್ರವು ಸಿದ್ಧಿಗೊಡುವುದು.

೧೧-೧೪. ಅನಂತರ ಅಭಿಷೇಕಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ರೋಗಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ರೋಗಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ಈ ವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕೇ ಹೊರತು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಬಾರದು. ಇಂತಹ ಸಿದ್ಧಿಪ್ರದವಾದ ವ್ರತವನ್ನು ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿರುವೆನು. ಪಾಣಿಪಾದಗಳ ಅಥವಾ ನೇತ್ರವಾಕ್ಯಗಳ ಚಾಪಲ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದು ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಸಿದ್ಧಿಸಬೇಕು. ಮಧ್ಯೆ

ನ ತು ನಾಕ್ಕೆ ಪಲಚ್ಚೈವ ಲಘ್ವಾಹಾರೋ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ ।

ಸಾಧಯೇತ್ಪ್ರಯತೋ ನಿತ್ಯಂ ಉಪಸರ್ಗಾನಿ ಚೋದ್ಧರೇತ್ ।

ಹಂತಾರಃ ಸರ್ವವಿಘ್ನಾನಾಂ ನರಾ ವ್ರತಪರಾಸ್ತು ಯೇ || ೧೪ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಜ್ಞಾನೋತ್ತರೇ ಪಟ'ಪಷ್ಟಿತನೋಧ್ಯಾಯೇ
ತ್ರಯೋದಶಂ ಪಟಲಂ.

ಬರುವ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಡೆಗಟ್ಟಿಕೊಂಡು ವ್ರತವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದುದೇ ಆದರೆ
ಆತನಿಗೆ ಸಕಲಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳೂ ಕೈಗೊಡುವುವು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.
ಸದ್ವ್ರತಪರರಾದವರೇ ಸಕಲ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವವರಾಗುವರು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನೋತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ
ಅರುವತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

|| ಶ್ರೀ ||

|| ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾನಮಃ ||

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಸಪ್ತಷಷ್ಟಿತಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಏತದ್ವ್ರತಂ ಮಹಾಪುಣ್ಯಂ ಚರೇದುತ್ತರಸಾಧನೇ |

ಅರ್ಧಂ ತ್ವಧನೇ ಯೋಗೇ ತು ಪಾದಮೇಕಂ ತಥಾಧನೇ || ೧ ||

ಯದುಕ್ತಂ ಸಾಧನೇ ತಸ್ಮಿನ್ ಪುರಾಕಲ್ಪೇ ಮಹಾಜಸಾ |

ವೇದಯೋಗಾನ್ಸ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ದಿವ್ಯಭೌಮಾರ್ಥಸಾಧಕಾನ್ || ೨ ||

ಸತ್ವಂ ರಜಸ್ತಮಶ್ಚೈವ ತಿಸ್ರೋ ವೈ ಮಂತ್ರಯೋನಯಃ |

ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಿಷ್ಣು ಸ್ತಥಾರುದ್ರಸ್ತೇವೈ ಸಾಧ್ಯಾಸ್ತು ಮಂತ್ರಿಣಃ || ೩ ||

ಅರುವತ್ತೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

೧-೨. ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ಈ ವ್ರತದಲ್ಲಿಯೇ ಉತ್ತರಾಂಗಸಾಧಕವಾಗಿರುವ ವೇದಯೋಗಗಳನ್ನು ಈಗ ಹೇಳುವೆನು. ಇದನ್ನು ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಪ್ರಾಚೀನರೇ ವಿವರಿಸಿರುವರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧವ್ರತವು ಅಧಮಯೋಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಪಾದಭಾಗವು ಅತ್ಯಂತಾಧಮಯೋಗದಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಸತಕ್ಕವುಗಳು.

೩-೪. ಮಂತ್ರಯೋಗಿಗಳು ಸತ್ವ, ರಜಸ್ಸು, ತಮಸ್ಸು ಎಂಬ ಮೂರು ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ, ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮೂರುಯೋಗಿಗಳಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ರುದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಅರ್ಚನವಿಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಅಗ್ನಿ ಕಾರ್ಯವಿಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ,

ಅರ್ಚಾಯಾಂ ಕಾಮಸಂಕಲ್ಪಶ್ಚಾಗ್ನಿಕಾರ್ಯೇ ಯಥಾ ಪುನಃ ।

ನಾರೀ ದುಃಖಪ್ರಕೃತ್ಯಾಂ ಚ ಲಿಂಗೇ ವಾ ಸಾರ್ವಕಾಮಿಕೇ || ೪ ||

ಚತುರ್ಭುಜಾ ಭವೇತ್ಸಾಹಿ ನರಮಾಕ್ರಮ್ಯ ಸಂಸ್ಥಿತಾ ।

ಖಟ್ಟಾಂಗಂ ರಕ್ಷಣೇ ತಸ್ಯಾಃ ಕಪಾಲಂ ವಾಮಕೇ ಕರೇ || ೫ ||

ಚಕ್ರಂ ವರಃ ಕ್ರಮಾದ್ಧಸ್ತೇ ಅರ್ಘ್ಯಾಸ್ತಾದ್ಧಿವ್ಯಮಾನುಷ್ಯಃ ।

ಕ್ರೂರಾ ದಂಕಾಶ್ಚ ನಿನ್ಯಸ್ಯ ತೇಜೋರಾಶಿಪುಟಾನಿ ಪಟೇ || ೬ ||

ಕ್ರಮಾನ್ಮಂತ್ರಪದಂ ಚೈಕಂ ಶಿಷ್ಯಂ ತಸ್ಯೈವ ಸಂಪುಟಂ ।

ಜಪಿತ್ವಾ ಕ್ರಮಯೋಗೇನ ಲಕ್ಷಮಂತ್ರಾನ್ ಸುಸಂಯತಃ || ೭ ||

ವ್ರತಂ ತ್ವನಂತರಂ ಕಾರ್ಯಂ ಕಾಮಂ ತತ್ಪಾದಕೇನ ತು ।

ಮಾಸಂ ಗುಗ್ಗುಲುಹೋಮಸ್ಸ್ಯ ಚಾ ಗಮಾಂಸೇನ ಯೋಜಿತಃ || ೮ ||

ದುಃಖಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಸ್ತ್ರೀ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಸಾರ್ವಕಾಮಿಕವಾದ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಧಿಯನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೫-೬. ಆ ಸ್ತ್ರೀವಿಗ್ರಹವು ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ಪುರುಷನನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಖಟ್ಟಾಂಗವೆಂಬ ಆಯುಧವನ್ನೂ, ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಕಪಾಲವನ್ನೂ ಒಂದುಕೈಯಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವನ್ನೂ, ಮತ್ತೊಂದರಲ್ಲಿ ವರದ ಮುದ್ರೆಯನ್ನೂ, ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ದೇವ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯಾಕಾರಗಳು ಎರಡೂ, ತೋರುತ್ತಿರಬೇಕು. ಕ್ರೂರವಾದ ಹಲ್ಲುಗಳೂ ತೇಜೋರಾಶಿಯೂ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

೭-೮. ಆಗ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮಂತ್ರಪದಗಳನ್ನು ಚ್ಛರಿಸಿ ಸಂಪುಟಾತ್ಮಕವಾದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಚ್ಛರಿಸುತ್ತಾ ಮೂಲಮಂತ್ರವನ್ನು ಲಕ್ಷಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಜಪಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅದಿನ ಮಾಂಸವಿಂದ ಗುಗ್ಗುಲುವಿನ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು.

ಪ್ರಿಸಂಧ್ಯಂ ತಾಡನಂ ಪ್ರೀತ್ಯಾ ಹೋಮಶ್ಚಾಥ ತದನಂತರಂ ।

ಪ್ರತಿಸಂಧ್ಯಂ ಸಹಸ್ರಂ ತು ಯಾವನ್ಮಾಸೋ ವಿನಿರ್ಗತಃ ॥ ೯ ॥

ಏವಂ ಸಂಸಾಧಿತೋ ಮಂತ್ರಃ ಕಾಮದಸ್ತು ಸದಾ ಭವೇತ್ ।

ತಂತ್ರಜ್ಞಃ ಸಾಧಯೇದೇವ ಮುಥನಾ ಯಂತ್ರವಿತ್ತಮಃ ॥ ೧೦ ॥

ಸುಸಹಾಯಃ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ ನಿತ್ಯಯುಕ್ತಶ್ಚ ಸಾತ್ವಿಕಃ ।

ಮೋಹಾದಾರಭತೇ ಯಸ್ತು ಸಾಧನಂ ವೇಧವರ್ಜಿತಃ ॥ ೧೧ ॥

ಕೃತ್ಯಾ ಭವತಿ ವೈ ಸಾಹಿ ದೇವತಾಹೀನಕರ್ಮಣಿ ।

ವಿಪಿನೇ ಕಾಷ್ಠಮಾನೀ ಸ್ಯಾದಥನಾ ಸಾಧಕೈರ್ವದೇತ್ ॥ ೧೨ ॥

ಸಮಯಚ್ಛ್ರಿಸ್ತತೋ ವಿಪ್ರೈರಸ್ಯಘಾಹೀನಸಾಧನಃ ।

ಯಾದೃಶಸ್ಸಾಧಕೋ ಜ್ಞೇಯಃ ಸಹಾಯಸ್ತಸ್ಯ ತಾದೃಶಃ ॥ ೧೩ ॥

೯-೧೦. ಮೂರುಹೊತ್ತು ತಾಡನವನ್ನೂ, ಹೋಮವನ್ನೂ ನಡೆಸಬೇಕು. ಸಂಖ್ಯೆಯು ಸಹಸ್ರ ಪರಿಮಿತಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ ಈ ರೀತಿ ವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನಮಾಡಿದವನು ತನ್ನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಾಧಿಸ ತಕ್ಕವನಾಗುವನು.

೧೧-೧೨. ಈ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವವನು ಸಹಾಯಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಕೂಡಿ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿರಬೇಕು. ಹಾಗಿಲ್ಲದವನು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರೆ ಅತನು ದೈವದ್ರೋಹಿಯಾಗುವನು. ಆಗ ಅತನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮಾನವ್ರತ ದಲ್ಲಿದ್ದು ಸಾಧಕರನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿ, ಅವರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿ, ಅನಂತರ ವ್ರತಾಚರಣೆಗೆ ಆರಂಭಮಾಡಬೇಕು.

೧೩-೧೪. ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಪತ್ತನ್ನರಿತವರ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಯು ಒದಗುವುದು. ಸಹಾಯ ಸಂಪತ್ತು ಯಾವ ರೀತಿ ಇರುವುದೋ ಅದೇರೀತಿ ಸಾಧ

ತತ್ತ್ವದೃಷ್ಟೇನ ಯೋಗೇನ ಸಾಧ್ಯಂ ಮಂತ್ರೀ ಸಮಾರಭೇತ್ |

ತಪಸ್ವೀ ಚ ಜಿತಾತ್ಮಾ ಚ ನಿತ್ಯಭಕ್ತೋ ಮಹೇಶ್ವರೇ || ೧೪ ||

ಏವಂ ವಿಧಸ್ತು ವೈ ಮಂತ್ರೀ ಕಾಲೇ ಯೋ ಮೃತ್ಯುನಾಪ್ನುಯಾತ್ |

ಅನಂತಾಸ್ತಸ್ಯ ವೈ ಲೋಕಾ ಇತಿ ಮಂತ್ರವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ || ೧೫ ||

ಪುಣ್ಯಾತ್ಮಾ ಸುಕೃತೇ ಸ್ಥಾನೇ ರಾಜಾ ವಾ ಸಾರ್ವಭೌಮಿಕಃ |

ವಿದ್ಯಾ ಸಿದ್ಧಾ ಭವಂತ್ಯೇತೇ ಸಾಧಕಾಸ್ತು ಮಹೇಶ್ವರೇ || ೧೬ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಜ್ಞಾನೋತ್ತರೇ

ಸಪ್ತಷಷ್ಠಿತನೋಧ್ಯಾಯಃ.

ಕನೂ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ತಾತ್ಪರ್ಯವಾದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಮಂತ್ರಿಯು ಸಾಧ್ಯಾಂಶವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು. ಆತನು ತಪಸ್ವಿಯಾಗಿಯೂ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ ನಾಗಿಯೂ, ಈಶ್ವರಭಕ್ತನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದು ಕಾಲಕಳೆಯಬೇಕು.

೧೫-೧೬. ಈ ರೀತಿ ಸದ್ಗುಣಭರಿತನಾಗಿದ್ದು ಮಂತ್ರೀಕನು ಭೂಲೋಕ ದಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯುವಶನಾದಮೇಲೆ ಅನಂತಾನಂತ ಪುಣ್ಯಲೋಕಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಪದವಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ, ಅನಂತರ ದೇವಯೋಧಿ ಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗುವನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದ ಜ್ಞಾನೋತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ

ಅರುವತ್ತೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಅಷ್ಟಷಷ್ಟಿತಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಸಾಧನಂ ಸಂಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯಥಾ ಸಿದ್ಧ್ಯಂತಿ ಸಾಧಕಾಃ ।
ವೇಧಾ ಯೋಗಾಂಕ್ಷ ವಿನುಲಾನ್ನಾ ನಾಸಿದ್ಧಿಫಲಪ್ರದಾನ್ ॥ ೧ ॥

ಷಾಣ್ಮಾಸಿಕಂ ತು ವೈ ಯೋಜ್ಯಂ ಪುರಶ್ಚರಣಮಾದಿಶೇತ್ ।
ಶಾಕಾದಿನಾ ನಿಧಾನೇನ ಜಲ್ಪಿರ್ವಾಪಿ ಚ ಶೋಧನಂ ॥ ೨ ॥

ಧ್ಯಾಯೇಚ್ಛ ಪ್ರಣವಂ ಪಶ್ಚಾತ್ಸಹಸ್ರಂ ಶತಷಡ್ಗುಣಂ ।
ಅಯಚ್ಛನ್ನಂತು ಸಂಭ್ರಾಂತಃ ಪೂರ್ವೇಣಾಪೂರ್ಣ ಚೇತಸಾ ॥ ೩ ॥

ಶುದ್ಧಕಾಯಸ್ತಶೋ ಮಂತ್ರೀ ಕೃತ್ವಾ ವಾಸಗೃಹಂ ತತಃ ।
ತರ್ಹಿ ಸಂಸ್ಥಾಪಯೇದ್ಧೇವಂ ವಿಧಿನಾ ಶಾಸ್ತ್ರಚೋದಿತಂ ॥ ೪ ॥

ಅರವತ್ತೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

೧-೨. ಸಾಧಕರು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ವೇಧಾಯೋಗಗಳೆಂಬ ಸಾಧನಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಈಗ ಹೇಳುವೆನು. ಆರುತಿಂಗಳು ಪರ್ಯಂತ ಕೇವಲ ಶಾಕಾಹಾರದಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ಜಲಪಾನಾದಿಗಳಿಂದಲೋ ದೇಹವನ್ನು ಶೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಣವಮಂತ್ರವನ್ನು ಆರುಲಕ್ಷಸಾರಿ ಜಪಮಾಡಬೇಕು.

೩-೪. ಪೂರ್ಣವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೆನಿಸಿ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ವಾಸಗೃಹವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದೇವರನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ವಿದ್ಯಾಂಗಾನಿ ತ್ವರಿಷ್ಟಾನಿ ಸ್ವಮಂತ್ರಂ ವಿಧಿನಾ ಕ್ರಮಾತ್ |

ಸಹಸ್ರದಶಸರ್ವಾಯಮೇಕೈಕಂ ಪರಿವರ್ತಯೇತ್

|| ೫ ||

ತತೋ ಮಂತ್ರಂ ಸಮಾಧಾಯ ಈಪ್ಸಿತಂ ಮನಸಶ್ಶುಭಂ |

ಅಸ್ಮಾಯಿತಂ ವಿರಕ್ತಂ ಚ ದೀಪಿತಂ ಶಾಸ್ತ್ರತಃ ಕ್ರಮಾತ್

|| ೬ ||

ಜಪಾಂತೇ ತು ವ್ರತಂ ಯೋಜ್ಯಂ ವ್ರತಾಂತೇ ಪಿ ಚ ಸಾಧನಂ |

ಅಸ್ತಾನಾಂ ಮಂಡಲೇ ಯೋಗಃ ಸಾಧ್ಯಮಂತ್ರಸ್ಯ ಸಾಧನೇ

|| ೭ ||

ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ ಕ್ರಮೇಣ ವಿಧಯಃ ಸರ್ವಮಂತ್ರಾನುಸಾರಿಣಃ |

ಅಸಿದ್ಧ್ಯವೇದ್ಯಮಾಯೋಜ್ಯಂ ಕೃತೇ ವಾ ವ್ಯಂಜನಾದಿಕೇ

|| ೮ ||

ತಂತ್ರೋಕ್ತಂ ವೇದ್ಯಮಾದಧ್ಯಾತ್ ಸ್ವಮಂತ್ರಾಕಾರಮೇವ ಚ |

ಸಾಧಯೇದಥ ತಂತ್ರಜ್ಞೋ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ನವಸಃ ಕ್ರಿಯಾಃ

|| ೯ ||

೫-೬-೭. ಅರಿಷ್ಟಾಪ್ಪಿಗಳಿಂದ ವಿದ್ಯಾಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ, ಮೂಲಮಂತ್ರವನ್ನು ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಜಪಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ತನಗೆ ಬೇಕಾದವನೂ ವಿರಕ್ತನೂ, ಶಾಸ್ತ್ರಪಾಂಡಿತ್ಯವುಳ್ಳವನೂ ಅದ ಒಬ್ಬ ಮಂತ್ರಸಾಧಕನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಬೇಕು. ಜಪಾನಂತರ ವ್ರತ, ವ್ರತಾನಂತರ ಈ ಸಾಧನ ಇವುಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ನಡೆಸಬೇಕು. ಸಾಧ್ಯವಿಷಯಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಕಾರಣವಾದದ್ದೇ ಈ ಸಾಧನ.

೮-೯. ಇಲ್ಲಿಯ ವಿಧಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮಂತ್ರಾರ್ಥಾನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಇರುವುವು. ಇದರಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯದವನು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ ನ್ಯೂನತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅನಂತರ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಮಂತ್ರಾಕಾರವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದು ಅನಂತರ ಮತ್ತೆ ಹೋಮಾದಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ತೊಡಗಬೇಕು. ಹೋಮಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ ಕುಂಡವು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಲಕ್ಷಣ

ಹೋಮಾಂತೇ ಹ್ಯಗ್ನಿ ಕುಂಡಾನಾಂ ಚೋದಿತೋ ವಿಧಿನೋತ್ಥಿತಃ ।

ನರೋ ನ ಸಿದ್ಧಿಮಾನ್ಯಃ ಸ್ಯಾನ್ಮಂತ್ರರೂಪೀ ಸದ್ವತ್ಯತೇ ॥ ೧೦ ॥

ಚಲತ್ಯಸಿ ತಥಾ ಮಂತ್ರೇ ಮನ್ಯಂತೇ ಪರಿಚಾರಕಾಃ ।

ಉದ್ಯತಾಶ್ಚ ಮಹಾಘೋರಾ ಲಕ್ಷ್ಯಂತೇ ಮಂತ್ರಿಣಃ ಪರೇ ॥ ೧೧ ॥

ಲಕ್ಷಯೇದ್ಯದಿ ರೂಪೇಣ ಶಾಸ್ತ್ರಸ್ಯೋಕ್ತಸ್ಯ ಲಕ್ಷಿತಂ ।

ಸಿದ್ಧಮಂತ್ರಂ ವಿಜಾನೀಯಾದನ್ಯಥಾ ತು ವಿನಾಶಕಃ ॥ ೧೨ ॥

ಉತ್ಥಾಯ ಯದಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಸ್ತೇನಾರ್ಥಃ ಸಂಪ್ರದ್ಯತ್ಯತೇ ।

ಸಾಧ್ಯಸ್ಸಏವ ವಿಜ್ಞೇಯೋನ್ಯಥಾ ಸ ಘಾತಯೇತ್ತು ತಂ ॥ ೧೩ ॥

ಪಾತಾಲದಿಶಿ ವಾಂತಸ್ತು ಕ್ರಮತಸ್ತತ್ರ ಸಾಧಕಃ ।

ವಿದ್ಯಾಸಿದ್ಧೌ ತು ವೈ ಮಂತ್ರೀ ಕಾಮೇದ್ವ್ಯಘೋರಕಂ ಪ್ರದಂ ॥ ೧೪ ॥

ಗಳಿಂದ ಕೂಡದೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಆತನಿಗೆ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಮತ್ತು ಅದು ಕೇವಲ ಮಂತ್ರರೂಪಿಯೇ ಹೊರತು ಸಾಧಕವ್ರತವಲ್ಲವೆಂದಾಗುವುದು.

೧೧-೧೨. ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಂತ್ರಿಕನು ನೋಡುವವರಿಗೆ ಭಯಂಕಾರನಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವನು. ಇಂತಹ ಮಂತ್ರಪುರಶ್ಚರಣವಿಧಿಯನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ತಿಳಿದು ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅದು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದು ಮತ್ತು ವಿನಾಶಕಾರಿಯೂ ಆದಿರು.

೧೩-೧೪. ಯಾವುದೋಬಂದರ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣೆಮಾಡಿದನಂತರ ಆ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ತಾನು ಹೊಂದಲೇಬೇಕು. ಮತ್ತು ಮಧ್ಯೆಬರುವ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಬಂದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರೆ ಸಾಧಕನೇ ನಾಶಹೊಂದುವನು. ಸಾಧಕನು ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಭೂಗರ್ಭದಲ್ಲಿ (ಗುಹೆ) ವ್ರತಾಚರಣೆಗೆ ಆರಂಭಿಸಬೇಕು. ವಿದ್ಯೆಯು ಸಿದ್ಧಿಸದೆಹೋದರೆ ಆಗ ಆತನಿಗೆ ಭಯಂಕರವಾದ ನರಕವು ಲಭಿಸುವುದು.

ಸಿದ್ಧೋ ಯಃ ಶ್ರಿಯಾ ರಾಜಾ ಸಪ್ತದ್ವೀಪಾಧಿಪೋ ಬಲೀ ।

ಭುಕ್ತಾ ತು ಸಾರ್ಥಿನಾನ್ ಭೋಗಾನ್ ಶಿವಂ ಯಾತಿ ತನುಕ್ಷಯೇ ॥ ೧೫॥

ಏತಾಸ್ತು ಸಿದ್ಧಯಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಉತ್ತಮಾಃ ಸರ್ವಕಾಮದಾಃ ।

ತದರ್ಥಾ ಮಧ್ಯಮಾ ಜ್ಞೇಯಾಃ ಕನೀಯಸ್ಯೋರ್ಧತೋಪ್ಯತಃ ॥ ೧೬ ॥

ಸ ಕ್ರಾಮಯತಿ ವೈ ಸಿದ್ಧೋ ಹ್ಯನ್ಯಸ್ಮಿನ್ ಸಿದ್ಧಿಮಿಚ್ಛತಿ ।

ಸಹಾಯೈರ್ಗುಗ್ಗುಲೂಯೋಗೈಸ್ಸಿದ್ಧೋಽಧ್ಯಾನೀತತೋನ್ಯಥಾ ॥ ೧೭ ॥

ಭ್ರಷ್ಟರಾಜ್ಯೋ ನರೋ ದೇವೋ ಯದಿ ಸ್ಯಾತ್ಸಿದ್ಧಿಶೋಧಿತಃ ।

ಅಸಿದ್ಧೇ ತು ಗುಣೋ ಯೋಗೇ ಜಪಾದೇವ್ರತಿನೋ ನರಾಃ ॥ ೧೮ ॥

ಸುಖಂ ಕ್ರಾಮಂತಿ ವೈ ಸಿದ್ಧಿಂ ಸಂತ್ಯಕ್ತಾ ಮಂತ್ರದೀಪಿತಾಃ ।

ಹೀನೋ ಯೋ ಹಿ ನರೋ ಯೋಜ್ಯಃ ಕಿಂ ಪುನಃ ಸಾಧಕೇ ಕ್ಷತೇ ॥ ೧೯॥

೧೫-೧೬. ಹೀಗೆ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದವನು ಸಪ್ತದ್ವೀಪ ಪರ್ಯಂತ ವಾಗಿರುವ ಭೂಮಿಗೆ ಒಡೆಯನೆನಿಸಿ, ರಾಜಭೋಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅನುಭವಿಸಿ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಇಲ್ಲಿನವರೆಗೆ ಹೇಳಿದ ಸಿದ್ಧಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಉತ್ತಮ ಸಿದ್ಧಿಗಳು. ಅರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೇ ಮಧ್ಯಮಸಿದ್ಧಿಯೆಂದೂ, ಅರ್ಥಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಮ್ಮಿಯಾದ ಸಿದ್ಧಿಯು ಅಧಮಯೋಗಗಳಿಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುವು.

೧೭-೧೮. ಈ ಗುಗ್ಗುಲೂಯೋಗದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದವನು ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಯೋಗಗಳ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಪಡೆಯುವನು. ಈ ಸಿದ್ಧಿಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ದೇವತೆಯನ್ನಾಗಿ ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದು. ರಾಜನನ್ನು ರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟನನ್ನಾಗಿ ಓಡಿಸಬಹುದು. ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಮಂತ್ರಜಪದಲ್ಲೆಯೇ ಇರುವವರು,

೧೯-೨೦. ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಕೇವಲ ಮಂತ್ರದೀಪಿತವಾದರೂ ಸಹ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಾದರೆ ಇನ್ನು ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ

ಮಾಸಂ ಗುಗ್ಗುಲುಹೋಮಸ್ತು ಸರ್ವದಾ ಸರ್ವಕರ್ಮಸು ।

ಜಪವೃದ್ಧಿಸ್ಸದಾ ಯೋಜ್ಯಾ ಸಂಕ್ರಮೇ ಮಂತ್ರೀಣಾ ಸದಾ || ೨೦ ||

ಸಂಕಲ್ಪಾಕ್ರಮಣಂ ಯುಂಜ್ಯಾನ್ನಾ ಸಂಕಲ್ಪಸ್ತು ಸಿದ್ಧೃತಿ ।

ಸಂಕಲ್ಪಂ ತು ತತಃ ಕೃತ್ವಾ ಸಾಧ್ಯಂ ಮಂತ್ರೀ ತು ಸಾಧಯೇತ್ || ೨೧ ||

ಸತ್ಯವಾದೀ ಜಿತದ್ವಂದ್ವೋ ದೃಢಚರ್ಮಾರತಃ ಶುಚಿಃ ।

ಮಿತಭುಗ್ಮಿತಭಾಷಶ್ಚ ಸಾಧಯೇತ್ಸಿದ್ಧಿಮುತ್ರಮಾಂ || ೨೨ ||

ನ ಸಂಭಾಷೇತ ನೈ ಶೂದ್ರಂ ಪ್ರಮಾದಾನ್ಮಂತ್ರಸಾಧಕಃ ।

ಅರಕ್ತೋ ರಂಜಯೇಲ್ಲೋಕಾನ್ ಕಾಮೀ ಚೇತ್ಸ್ಯಾದಕಾಮುಕಃ || ೨೩ ||

ಗೂಢವಿದ್ಯಾವ್ರತಶ್ಚಾಪಿ ಪ್ರಮಾದೀ ಸ್ಯಾತ್ಸಸಾಧಕಃ ।

ಕ್ರಿಯಾಂ ಚ ಸುದೃಢಾಂ ಕುರ್ಮಾನ್ಮಹಿಂಸೇತ್ಸ ಸಾಧಕಃ || ೨೪ ||

ದವರು ಏನನ್ನು ತಾನೇ ಹೊಂದಲಾರರು? ಗುಗ್ಗುಲು ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಮಾಂತ್ರಿಕನು ಮಾಸಪರ್ಯಂತ ಗುಗ್ಗುಲು ಹೋಮಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಜಪವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೨೧-೨೨. ಸಾಧಕನು ಮೊದಲು ಒಂದು ಸಿದ್ಧಿಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಸಂಕ್ರಮಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಂಕಲ್ಪವಿಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ತೊಡಗಕೂಡದು. ಅನಂತರ ಸಾಧಕನು ಮಂತ್ರ ಪುರಶ್ಚರಣೆಮಾಡುತ್ತ ಸತ್ಯವಾದಿಯಾಗಿಯೂ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿಯೂ, ಮಿತಾಹಾರ, ಮಿತಭಾಷಣವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದು ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಪರ್ಯಂತ ವ್ರತಾದಿಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

೨೩-೨೪. ಸಾಧಕನು ಮರೆತೂ ಶೂದ್ರಾದಿಗಳೊಡನೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆಸಕೂಡದು. ಯಾವ ಆಡಂಬರಾದಿಗಳನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ, ಆಸೆಪಡವೇ, ವಿದ್ಯೆಯನ್ನೇ ಗೂಢವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಬಹಳ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಸಾಧನೆಗೆ ತೊಡಗಬೇಕು. ದೃಢಕಾರ್ಯಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಕೊಡಬಾರದು.

ಯಾವದ್ಭ್ರತಂ ತು ಯಃ ಕುರ್ವಾತ್ತಸ್ಯ ಸಿದ್ಧ್ಯಂತಿ ಲೌಕಿಕಾಃ |

ಜಪಿತ್ವಾ ಸಂಹಿತಾಂ ಮಾಸಂ ತತಸ್ಸಾಧ್ಯಂ ಪ್ರಯೋಜಯೇತ್ || ೨೫ ||

ಪ್ರಸೂತಿಂ ಘಾತಕೇ ಕೃತ್ವಾ ಲವಣಸ್ನಾಹುತಿಂ ಕ್ರಮಾತ್ |

ಸಪ್ತರಾತ್ರಂ ತಥಾ ಹುತ್ವಾ ವಶೇ ಜಂತೂನ್ ಕರೋತಿ ಸಃ || ೨೬ ||

ಪ್ರತಿಲೋಮ್ಯಸ್ತಥಾ ವರ್ಣ್ಯಸ್ಸಾಧಕೋ ಘಾತಕಸ್ಯ ತು |

ಶೃಂಗಿಬೇರವಿಷೇ ಹುತ್ವಾ ಘಾತಯೇತ್ಸರ್ವಜಂತಕಾನ್ || ೨೭ ||

ಅನ್ರತೀ ನೈವ ಸಂಸಿದ್ಧೇತ್ ಅಜಯಸ್ಸಾಧಕಸ್ಯ ವೈ |

ನೋಹಾದಾರಭತೇ ಯಸ್ತು ಹನ್ಯತೇ ಸೋಽವಿಧಾನವಿತ್ || ೨೮ ||

೨೫-೨೬. ವ್ರತಾಚರಣೆಯಿಂದಲೇ ಸಾಧಕನು ಲೌಕಿಕವಾದ ಅನೇಕ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಯಾವ ಸಾಧಕನು ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಪಠ್ಯಂತ ಸಂಹಿತಾ ಪಾರಾಯಣಮಾಡಿ, ಅನಂತರ ಸಾಧ್ಯಾಂಶಸಾಧನೆಗೆ ಸ ಯತ್ನ ಪಡುವನೋ ಅತನು ಬಹುಬೇಗ ವ್ರತಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಘಾತುಕಸಾಣಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯತಿ ಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಏಳು ದಿನ ಪೂರ್ತಿ ಲವಣಕೋಸು ಮಾಡಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಎಲ್ಲಾ ದುಷ್ಟ ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗವನ್ನೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

೨೭-೨೮. ಕೊಲ್ಲಬೇಕಾದ ಪ್ರಾಣಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿ ಬರೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಬೇರವಿಷ (ವಿಷವಿಶೇಷ) ವನ್ನು ಹೋಮಮಾಡಿದರೆ ಆ ಪ್ರಾಣಿಯು ಬಹುಬೇಗ ನಾಶವಾಗುವುದು. ವ್ರತಿಯಾಗದವನು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲಾರನು. ಸಾಧಕನಾಗದವನು ಎಂದೂ ಜಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರನು. ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟರೆ ಅದರಿಂದ ಅನರ್ಥವೇ ಒದಗಿ ತಾನೂ ನಾಶವಾಗುವನು.

ವೇಧಕಾನುಸ್ತು ಮಂತ್ರಸ್ತು ಯದಿ ರೂಪಂ ಸಮಾಲಿಖೇತ್ |

ಪೂರ್ವೋಕ್ತೇನ ವಿಧಾನೇನ ತ್ರಿಮುಖಾಂ ತಾಂ ಚತುರ್ಭುಜಾಂ || ೨೯ ||

ಅಷ್ಟಶಕ್ತಿಪರೋ ಚೈವ ದಿಕ್ಪತೀನಾಂ ಚ ರೂಪಕೈಃ |

ರಶ್ಮಯಸ್ತು ಯಥಾರ್ಕಸ್ಯ ತಥಾ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ತಾಃ ಸ್ತುತಾಃ || ೩೦ ||

ಯಥಾ ವಿಷ್ಣುಸ್ತಥಾ ರುದ್ರೋ ವೀರಭದ್ರಶ್ಚ ಪಾರ್ಶ್ವತಃ |

ಏತೇ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ವೈ ಯೋಜ್ಯಾಃ ಸರ್ವಕಾಲಂ ತು ಮಂತ್ರವಿತ್ || ೩೧ ||

ಹೋಮಕಾಲೇ ತು ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಜಪೇನ ವಿನಿಯೋಜಯೇತ್ |

ಶಾತನೇ ಚಾಹಿ ರೋಗಾಣಾಂ ಏಷ ದೃಷ್ಟೋ ನಿಧಿಃ ಪರಃ || ೩೨ ||

ಸಂಶಯೀ ತು ಯದಾ ಸಸ್ಯಾತ್ತದಾ ಕುರ್ಯಾದಿಮಂ ವಿಧಿಂ |

ಸಾಧಯೇತ್ಸಾಮತೋಹ್ಯರ್ಥಾನ್ ಪತಿಃ ಸ್ಯಾದ್ವೀಜಸತ್ತಮಃ || ೩೩ ||

೨೯-೩೦. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಮಂತ್ರವೇಧೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಯಸಲವೇಕ್ಷಿಸುವವನು ಪೂರ್ವೋಕ್ತವಿಧಾನದಂತೆ ತ್ರಿಮುಖಾಕಾರದ ನಾಲ್ಕು ತೋಳುಗಳುಳ್ಳ ಅಷ್ಟಶಕ್ತೈಕ್ಯ ಸ್ವರೂಪವಾದ ವಿಗ್ರಹವನ್ನೂ ದಿಕ್ಪತಿಗಳ ಆಕಾರವನ್ನೂ, ಸೂರ್ಯನ ರಶ್ಮಿ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿ ಬರೆಯಬೇಕು.

೩೧-೩೨. ಮಧ್ಯೆ ವಿಷ್ಣುವನ್ನೂ, ಅಕ್ಕಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ರುದ್ರ, ವೀರಭದ್ರ, ಇವರನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಆಯಾ ದೇವತೆಗಳ ಮಂತ್ರದಿಂದಲೇ ಅವಾಹಿಸಿ, ಅನಂತರ ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು. ರೋಗನಾಶಕವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಅದೇ ಮಂತ್ರಗಳ ಪುರಶ್ಚರಣೆ, ಮತ್ತು ಇವುಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬಹುದು.

೩೩-೩೪. ಸಂಶಯಾತ್ಮನು ನಿಶ್ಚಯಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಕಾಮ ಅರ್ಥ, ಇವುಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಬೀಜಮಂತ್ರವನ್ನೇ ಉಚ್ಚರಿಸಬೇಕು.

ರಾಷ್ಟ್ರಭಂಗೇ ನಿಪಾತೇ ವಾ ಸ್ಥಾನತ್ಯಾಗೇ ತಥಾ ಬುಧಃ |

ಸಂಪುಟೇ ಸ್ಥಾಪಯೇನ್ಮಂತ್ರಂ ಯಾವತ್ಕಾಲನಿಪರ್ಮಯಃ || ೩೪ ||

ಸಂಹಾರಾಂತಂ ತತಃ ಕೃತ್ವಾ ಮಧ್ಯೇ ಮಂತ್ರಂ ತು ಯೋಜಯೇತ್ |

ಪುನಸ್ಸಂಹಾರಮಾಯೋಜ್ಯ ಮಧ್ಯೇ ಬೀಜೇನ ವೇಷ್ಪಯೇತ್ || ೩೫ ||

ದಶವರ್ಣೇನ ಬೀಜೇನ ತ್ವಂಗಪ್ರತ್ಯಂಗಯೋಜನಂ |

ನ್ಯಸ್ಮೋ ಭವತಿ ವೈ ಮಂತ್ರಃ ಕಾಲಮಾಕಲ್ಪಮಂತ್ರಿಣಾಂ || ೩೬ ||

ಅಧಸ್ತಾತ್ಪ್ರಣಂ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ಲುತೌ ದ್ವೌ ಚಾಪಿ ಪಾದಯೋಃ |

ಪುನಃಪುನಸ್ತಥಾ ಹಸ್ತೇ ವ್ಯೋಕಾರಶ್ಚಾಪಿ ವಾಮಕೇ || ೩೭ ||

ಹೃದಯೇ ತು ಮಕಾರಸ್ಪ್ಯಾತ್ ವ್ಯೋಕಾರೋ ಜಠರೇ ಸ್ಥಿತಃ |

ವಿಕಾರಃ ಪೃಷ್ಠಸಂಸ್ಥೋ ವೈ ನಕಾರೋ ಮುಖಸಂಸ್ಥಿತಃ || ೩೮ ||

ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನೇ ನಾಶಮಾಡಲು ಅಥವಾ ಒದೆಯಲು, ಸ್ಥಾನಭ್ರಷ್ಟರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಎಷ್ಟುಕಾಲ ಬೇಕಾಗುವುದೋ ಅಲ್ಲಿನವರಿಗೆ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಪುಟೇ ಕರಣಮಾಡಬೇಕು.

೩೫-೩೬. ಅನಂತರ ಸಂಹಾರಾಂತವಾಗಿ ಕರ್ಮಮಾಡಿ, ಮಧ್ಯಮಧ್ಯೇ ಮೂಲಮಂತ್ರಗಳನ್ನೇ ಸಂಪುಟೇಕರಣಮಾಡುತ್ತಾ ಮತ್ತೆ ಸಂಹಾರಮಂತ್ರವನ್ನೇ ಸಗುತ್ತಾ ಬೀಜಮಂತ್ರವನ್ನು ದಶವರ್ಣಾಕ್ಷರಘಟಿತವಾದ ಬೀಜಮಂತ್ರದ ಅಂಗ ಪ್ರತ್ಯಂಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಸಿ, ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮಂತ್ರವು ಕಲ್ಪಪರ್ಮಂತವಾಗಿ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದಾಗುವುದು.

೩೭-೩೮. ಅಕಾರದ ಅಧೋಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಣವವನ್ನೂ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪುಟಗಳನ್ನೂ ಅದನ್ನು ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿಯೂ, ವ್ಯೋಕಾರವನ್ನು ವಾಮಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮಕಾರವನ್ನೂ, ಜಠರದಲ್ಲಿ ವ್ಯೋಕಾರವನ್ನೂ, ಪೃಷ್ಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಕಾರವನ್ನೂ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಕಾರವನ್ನೂ ಬರೆಯಬೇಕು.

ಪ್ರಣವಂ ದಾಸಯೇನ್ಮೂರ್ಧ್ನಿ ಸ ಚ ದೃಷ್ಟೋ ವಿಧಿಃ ಪರಃ |
ನೃಸೋ ಭವತಿ ನೈ ಮಂತ್ರೋ ಯಾವತ್ಕಾಲಂ ತು ಸಾಧನಂ || ೩೯ ||

ವಿಧಿರೇಷ ತು ಮಂತ್ರಾಣಾಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮೋ ನೈ ಸರ್ವತೋ ಮುಖಃ |
ಅಸಂದೇಹೇನ ಸಿದ್ಧೇನ ವಿಧಿಗುಪ್ತೇನ ಮಂತ್ರವಿತ್ || ೪೦ ||

ಗೃಹಣೇ ಚಾಪಿ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಭಿನ್ನಾ ಕಾರ್ಯಾಶ್ಚ ಮಂತ್ರಿಣಃ |
ಮೂಲಂ ತು ಸಾಧನೇ ಯುಜ್ಯಾದಾದ್ಯಂತಕವಿಧಿಃ ಕ್ರಮಾತ್ || ೪೧ ||

ಕ್ರಮಾದ್ಯಾ ನೈವ ಕುರ್ವಂತಿ ಕೃತಮಿತ್ಯತ್ರ ಸಾಧನಂ |
ಅಮಂತ್ರೈ ತು ವಿವರ್ತೀತ ತಂತ್ರಮುಕ್ತಂ ತು ಸಾಧಯೇತ್ || ೪೨ ||

ಮಂತ್ರೇ ಜಪೇ ಚ ಯೇ ಲಗ್ನಾಸ್ತಥಾ ವ್ರತವಿಧೌ ಸ್ಥಿತಾಃ |
ಸಾಧನಂ ತು ಪುನಸ್ತೇಷಾಂ ಯಥಾ ಶಾಸ್ತ್ರಸಮಾಗಮಂ || ೪೩ ||

೩೯-೪೦ ಶಿರೋಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಣವವನ್ನು ಬರೆಯುವುದೂ ಒಂದುವಿಧಿಯಿದೆ. ಹೀಗೆ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬರೆದು ಮಾಡುವ ಸಾಧನವು ಅಚಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಫಲ ಕೊಡುವುದು. ಇದೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಮಂತ್ರವಿಧಿ. ಮಂತ್ರಜ್ಞನಾದವನು ನಿಶ್ಚಯಾತ್ಮಕವಾದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ವಿಧಿಯಂತೆ ನಡೆಯಬೇಕು.

೪೧-೪೨. ಮಂತ್ರಸ್ವೀಕಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳಿ ಕೊಡಬಹುದು. ಸಾಧನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅದ್ಯಂತವಾಗಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಚ್ಚರಿಸಬೇಕು. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಸಾಧನವು ಸಾಧನವಲ್ಲ. ಏಕದಾ ಸರ್ವವನ್ನೂ ಸಾಧಿಸುವ ಮಾರ್ಗವೇ ಸಾಧನವೆನಿಸುವುದು. ಅಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ತಂತ್ರೋಕ್ತವಾದ ಮಾರ್ಗದಂತೆ ಕಾಲವಿಳಂಬ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶವಿರುವುದು.

೪೩-೪೪. ಮಂತ್ರಜಪ, ವ್ರತವಿಧಿ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧಕನು ಶಾಸ್ತ್ರನಿಯಮ

ಸ್ವಲ್ಪೇಪಿ ಸಾಧನೇ ಯುಂಜ್ಯಾಜ್ಜಪವ್ರತರತ್ನೈಸ್ತು ವೈ ।
ಅನ್ಯಥಾ ಹೀಯತೇ ಮಂತ್ರೀ ಕರ್ಮವಾಪಿ ನಿರರ್ಥಕಂ

॥ ೪೪ ॥

ಮಾಂಸಸಾಧನಯೋಗೇನ ಜಪಿತ್ವಾ ಚಾಪಿ ಸಂಹಿತಾಂ ।
ಪಂಚರಾತ್ರವ್ರತಂ ಪಶ್ಚಾದಸಿಧಾರಂ ಯಥಾ ಕ್ರಮಂ

॥ ೪೫ ॥

ಕ್ಷುದ್ರಾನ್ ರೋಗಾನ್ ಗೃಹಾಂಶ್ಚಾಪಿ ತಥಾ ವ್ಯಾಧೀನುಪದ್ರವಾನ್ ।
ಇಚ್ಛಾತಃ ಸಾಧಯೇತ್ಸರ್ವಾಂಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣವ್ರತರತೋ ನರಃ

॥ ೪೬ ॥

ಮಹಾತಪಸ್ವೀ ಚ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಶ್ಚ
ನ ಚಾನ್ಯಭಕ್ತಶ್ಚ ಮಹೇಶ್ವರಾದಸೌ ।
ವಿದ್ಯಾಸು ತತ್ತ್ವೇಸು ಮಹಾಸ್ಥಿತೀಂಶ್ಚ
ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ವಿದ್ಯಾಧರಮುಖ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀಂ

॥ ೪೭ ॥

ಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಕೇವಲ ತಾಂತ್ರಿಕಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಾ
ನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ದೂರನಾದರೆ ಅವನ ಮಂತ್ರಗಳು ನಿರರ್ಥಕಗಳಾದವು.

೪೫-೪೬. ಮಾಂಸಾಹುತಿಗಳಿಂದಲೂ ಸಂಹಿತಾವಾರಾಯಣದಿಂದಲೂ, ಪಂಚ
ರಾತ್ರ ವ್ರತದಿಂದಲೂ ಅಸಿಧಾರಾನುಸರಣೆಯಿಂದಲೂ (ಕತ್ತಿಯು ಅಲುಗಿನಮೇಲೆ
ನಿಲ್ಲುವುದು) ಕ್ಷುದ್ರಕರವಾದ ರೋಗಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶೇಷ ತರ
ವಾಗಿ ಹಿಂಸೆಕೊಡುವ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ರೋಗಗಳನ್ನು ನಿವಾರಣೆಮಾಡಲು ತೀಕ್ಷ್ಣ
ವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನಪರನಾಗಿರಬೇಕು.

೪೭. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿಯಾಗಿಯೂ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿಯೂ,
ಇದ್ದು ಕೇವಲ ಈಶ್ವರಾರಾಧನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತರಾದವರು, ಸಮಸ್ತವಾದ ವಿದ್ಯೆ
ಗಳನ್ನೂ, ಸಕಲ ತತ್ತ್ವಮಾರ್ಗವನ್ನೂ, ಅನುಪಮವಾದ ವಿಸ್ಮಯಗಳನ್ನೂ
ಪಡೆಯುವರು.

ದಶಾತ್ಮಕಂ ತು ತಂ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಬೀಜತತ್ತ್ವಂ ತು ಕೃತ್ಸ್ನಶಃ |
ನಿಯೋಗಂ ಪದಬೀಜಾನಾಂ ಬುದ್ಧಿಸಿದ್ಧಿಂ ಯಥೋದಿತಾಂ || ೪೮ ||

ಸರ್ವಮಂತ್ರಾತ್ಮಕಾ ದೇವಾಃ ಸರ್ವದೇವಾಶ್ಚಿನಾತ್ಮಕಾಃ |
ಶಿವತಂತ್ರಪದ್ವಿರ್ಬೀಜೈಃ ಕಾಲಕಾಲಕೃಪಾದಿಭಿಃ |
ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಸಮ್ಯಗ್ಯಥಾ ನ್ಯಾಯಂ ಸಿದ್ಧಿಂ ಚಾಶು ಪ್ರವರ್ತತೇ || ೪೯ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಜ್ಞಾನೋತ್ತರೇ ಅಷ್ಟಷಷ್ಠಿತಮೇಧ್ಯಾಯೇ
ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯಸಾಧನಂ ನಾಮ ಪಂಚದಶಂ ಪಟಲಂ.

೪೮-೪೯. ಬೀಜತತ್ತ್ವವು ದಶಾತ್ಮಕವಾದದ್ದೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಅದರ
ಬೀಜಮಂತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಸಿದ್ಧಿಪ್ರಕಾರವನ್ನೂ ವಿಧಿಸುತ್ತಾಗಿ ತಿಳಿದು ಸಕಲ ಮಂತ್ರ
ಗಳೂ ದೇವತಾಸ್ವರೂಪವೆಂದೂ, ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಶಿವಸ್ವರೂಪವೆಂದೂ, ಸಕಲ
ತಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಗೂ ಈಶ್ವರಾನುಗ್ರಹವೇ ಮುಖ್ಯಕಾರಣವೆಂದೂ ಅರಿತು, ಪರಮೇಶ್ವರನ
ಕೃಪಾಶಯ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಸರ್ವರೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಅರವತ್ತೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ

ಏ ಕೋ ಲ ನ ಸ ಪ್ತ ತಿ ತ ಮೋ ಲ ಧ್ಯಾಯಃ

ತತ್ತ್ವಾನುಸಾರೇಣ ಪಥಃ ಕ್ರಮಶೋಘಾನುವರ್ಣಿತೇ ।

ಶಿವಲೋಕಂ ಯಥಾ ಯೇನ ಪ್ರವಿಶೇದ್ಧೃಹವತ್ ಗೃಹೀ

॥ ೧ ॥

ಗಣಮಂಡಲತತ್ತ್ವಜ್ಞಸ್ತೇಷು ಪಾಪರತಃ ಸದಾ ।

ಅನೇಕಶೋಭಿಷಿಕ್ತಶ್ಚ ಶಿವವದ್ಗುರುಪೂಜಕಃ

॥ ೨ ॥

ಅರ್ಪಿತಃ ಶಿವಯೋಗೌ ಚ ಗರ್ಭಂ ಚಾಂಬಿಕಯಾ ಧೃತಃ ।

ಯೋಗೇನ ಜನಿತಶ್ಚೈವ ಯೋಗಾತ್ಮಾ ಯೋಗಸಂಭವಃ

॥ ೩ ॥

ಅರುವತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

೧-೨. ತತ್ತ್ವಾನುಸಾರವಾದ ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ಈಗ ವಿವರಿಸುವೆನು. ತತ್ತ್ವಮಾರ್ಗಗಾಮಿಯು ತನ್ನ ಮನೆಯನ್ನೇ ಶಿವಲೋಕವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಗಣಮಂಡಲದ ದೇವತೆಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಿತವನಾಗಿ, ಶಂಕರ ನನ್ನೂ, ಗುರುವನ್ನೂ, ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೩-೪. ಶಿವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅಂಬಿಕೆಯು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯೋಗಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಜನಿಸಿ, ಯೋಗಾತ್ಮನೆನಿಸಿಕೊಂಡವನೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿರಬೇಕು. ಅನಂತರ ಜಾತ

ಜಾತಕರ್ಮಗುಣೈರ್ಯುಕ್ತಃ ಸ್ನಾನಾದ್ವಿಗತಕಲ್ಮಷಃ ।

ಕೃತರಕ್ಷತ್ವ ಧೂಪೇನ ಸತ್ಯಾತ್ಮಾ ಸತ್ಯಸಂಭವಃ ॥ ೪ ॥

ವಿಧಿನಾ ಚೋಪನೀತಸ್ತು ಮುಂಜಾಜಿನಧರಶ್ರುಚಿಃ ।

ದೇವವ್ರತಧರೋ ಮುಂಡಿಟೀ ವಾ ಲ ಜಭೈಷ್ವಭೋಜನಃ ॥ ೫ ॥

ವಿಧಿನಾಧೀತವಿದ್ಯಶ್ಚ ಸರ್ವಜ್ಞೋ ಬೀಜವಿತ್ತಮಃ ।

ಕೃತಾತ್ಮಾ ಕೃತವಿದ್ಯಶ್ಚ ಕೃತಗೋದಾನದಕ್ಷಿಣಃ ॥ ೬ ॥

ಪ್ರಸೃತಸ್ತ್ರಿವೃತಾನ್ನಂ ಚ ಮೂರ್ಧ್ನಾಘ್ರಾತಶ್ಶಿವಾತ್ಮನಾ ।

ಕರ್ತೃವತ್ಕೃತಚೂಡೋಯಂ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿತನುಸ್ಥಿತಃ ॥ ೭ ॥

ಪಾಕಯಜ್ಞಂ ಹವಿರ್ಯಜ್ಞಂ ಸೋಮಯಾಜೀ ತಥೈವ ಚ ।

ಶಿವಮಾರ್ಗಾನುಸಾರೀ ಚ ಧನವಾನ್ ಯೋಗನಿಶ್ಚಯಃ ॥ ೮ ॥

ಕರ್ಮಾದಿ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತನಾಗಿ, ಸ್ನಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧ ಚೇತನನೆನಿಸಿ, ಧೂಪಾದಿಗಳಿಂದ ರಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಸತ್ಯಾತ್ಮಕನಾಗಿ ವರ್ತಿಸಬೇಕು.

೫-೭. ಶಿವಸ್ವರೂಪಿಯೇ ತಾನು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಅನ್ನಪ್ರಾಶನ, ಚೂಡಾಕರ್ಮ, ಉಪನಯನ, ಮೌಂಜಧಾರಣ, ಅಜಿನಧಾರಣಾದಿ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧನಾಗಿ ಸದಾ ಸದ್ವೃತಾಚರಣೆಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಾ, ಮುಂಡಿ(ಸನ್ಯಾಸಿ)ಯಾಗಿಯೇ ಅಥವಾ ಜಟಾಧಾರಿಯಾಗಿಯೇ ಇದ್ದು, ಭಿಕ್ಷಾನ್ನದಿಂದ ಜೀವಿಸುವವನಾಗಬೇಕು. ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯನ್ನರಿತು, ಸರ್ವಜ್ಞಸ್ವರೂಪನೆನಿಸಿ, ಗೋದಾನಾದಿ ವ್ರತಚತುಷ್ಟಯಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧನಾಗಿ ಇತರ ದಾನಗಳನ್ನೂ, ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನೂ ನೆರವೇರಿಸಬೇಕು.

೮-೧೦. ಸಪ್ತಪಾಕಯಜ್ಞಗಳನ್ನೂ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ನಡೆಸಿ, ಸೋಮಯಾಗಮಾಡಿ, ಶೈವ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾ, ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ನಿರತನಾಗಿ, ಕರ್ಮರನಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಗುಣದೋಷಗಳೆರಡನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ, ನಿರ್ಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ

ಯಥೋಕ್ತಜ್ಞಾನಕರ್ಮಸ್ಥೋ ಗುಣದೋಷವಿವರ್ಜಿತಃ ।

ಸ ತೇ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯದೋಷಶ್ಚ ಸರ್ವತತ್ತ್ವೇಷು ಸಿದ್ಧೃತಿ

॥ ೯ ॥

ಏವಂ ಗುಣವಿಶಿಷ್ಟಾತ್ಮಾ ತಪಸ್ವೀ ದ್ವಂದ್ವವರ್ಜಿತಃ ।

ಕ್ರೋಧಾದಿಭಿರ್ವಿಯುಕ್ತಶ್ಚ ಸಮಲೋಷಾತ್ಮಕಾಂಞನಃ ।

॥ ೧೦ ॥

ಅತ್ಸವತ್ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಸರ್ವಮಾತ್ಮನಿ ಪಶ್ಯತಿ ।

ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಾಧಿಭಿಃ ಪಿನ್ನಸ್ತುತಯಾ ಪುಟಿಸಂಶಯಃ

॥ ೧೧ ॥

ವಿಶುದ್ಧಾಚಾರ ಆಚಾರ್ಯೋ ಭಾವತಃ ಪ್ರಣೆಯುಜ್ಯತೇ ।

ಅನೇನ ಕ್ರಮಯೋಗೇನ ವಿಶೇದ್ವೇವಂ ಪರಂ ಪ್ರಭುಂ

॥ ೧೨ ॥

ಪ್ರತಿಕರ್ತೃಪ್ರತಿಧ್ಯಾಯೀ ವಿಧಿನಾ ತತ್ತದಾತ್ಮನಃ ।

ಧ್ಯಾಯಂಶ್ಚ ಶಿವಮಾತ್ಮಸ್ಥಮಾಚಾರ್ಯಂ ಚಾಪಿ ಶೇಷಯೇತ್

॥ ೧೩ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಾನುಸಂಧಾನ ಮಾಡುವವನಾಗಬೇಕು. ಇಂತಹವನಿಗೆ ಸಕಲ ತತ್ತ್ವಗಳೂ ಸಿದ್ಧಿಸಿದಂತೆಯೇ ಆಗುವುವು. ಈ ರೀತಿ ಯೋಗಿಯಾದವನು ಸುಖದುಃಖಗಳಿಗೆ ಮನಗೊಡದೆ ಕಾಮಕ್ರೋಧಗಳನ್ನೂ ದೂರಮಾಡಿ, ಸುವರ್ಣವನ್ನೂ ಸಹ ಮೆಣ್ಣು ಹೆಂಟಿಯಂತೆ ತಿಳಿಯುವಂತಹ ವೈರಾಗ್ಯಶಾಲಿಯಾಗಿರಬೇಕು.

೧೧-೧೨. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ತನ್ನಂತೆಯೇ ನೋಡಬೇಕು. ಸರ್ವವೂ ಪರಮಾತ್ಮಸ್ವರೂಪವೆಂದೇ ಅರಿಯಬೇಕು. ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಾದಿಗಳಿಂದ ದೇಹವನ್ನು ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಶುದ್ಧವಾದ ಆಚಾರಾದಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವವನಾಗಿ ಅವನಾಶುದ್ಧಿಯಿಂದಿದ್ದು ಸೋಹಂಭಾವದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯ ನಾಗಬೇಕು.

೧೪-೧೪. ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗೂ ಕರ್ತೃವೆಂದೂ, ಧ್ಯಾನಧ್ಯೇಯ ಗಳೆರಡೂ ಅತ್ಯನಿಷ್ಠವಾದವುಗಳೆಂದೂ ತಿಳಿದು ಸರ್ವದಾ ಶಿವೋಹಂ ಎಂಬ ಭಾವನೆ

ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯತಿ ಪ್ರಯುಕ್ತಶ್ಚ ದೀಕ್ಷಯಾ ನಿಮಲೀಕೃತಃ ।

ಧ್ಯಾನಯುಕ್ತಸ್ತದಾ ಗಚ್ಛೇತ್ ಧ್ಯಾಯಿಸಂ ಪರಮಂ ಪದಂ || ೧೪ ||

ಚರೇದುತ್ಪನ್ನವಿಜ್ಞಾನೋ ಮುಕ್ತಿವ್ರತಮುನಿಂದಿತಂ ।

ಭೂತವ್ರತಾನಿ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಮೇಕಾಂತೇ ಸರ್ವತಃ ಕ್ಷಮೀ || ೧೫ ||

ಸಂತ್ಯಜ್ಯ ಸರ್ವಕಾಲಾತ್ಮಪ್ರಧಾನಹಿತವಾದಿನಂ ।

ಮತಾನಿ ವಿಪರೀತಾನಿ ಧ್ಯಾಯೇನ್ನಿತ್ಯಂ ಸದಾಶಿವಂ || ೧೬ ||

ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತಂ ನಿರಾಕಾರಂ ವಾಗ್ವಿಶುದ್ಧಂ ಪರಾತ್ಪರಂ ।

ಪ್ರಮಾಣಂ ವಿಷಯಾತೀತಮದೃಷ್ಟಾಂ ತಾದಿಲಕ್ಷಣಂ || ೧೭ ||

ಜ್ಯೋತಿಸಾಂ ಚ ಪರಂ ಧಾಮ ಜ್ಞಾನಾನಾಂ ಪರಮಂ ಪದಂ ।

ತತ್ತ್ವಾನಾಂ ಪರಮಂ ತತ್ತ್ವಂ ಗತೀನಾಂ ಪರಮಾಂ ಗತಿಂ || ೧೮ ||

ಯಿಂದ ಕೂಡಿ, ದೀಕ್ಷಾವಿಧಿಯಿಂದ ಶುದ್ಧನಾಗಿ ಧ್ಯಾನವಿಷಯನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮುಕ್ತಿಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು.

೧೫-೧೬. ಹಾಗೆ ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಅನಂತರ ಭೂತವ್ರತಾದಿಗಳನ್ನೂ, ವಿಪರೀತವಾದ ಮತಗಳನ್ನೂ, ಕಾಲಾತ್ಮವಾದ ಅಭಿಘ್ರಾಯ ವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಸರ್ವದಾ ಕ್ಷಮಾಶೀಲನಾಗಿ ನಿತ್ಯಾನಂದಸ್ವರೂಪನಾದ ಸದಾಶಿವ ನನ್ನೇ ಸರ್ವದಾ ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು.

೧೭-೧೮. ಸದಾಶಿವನು ಕಾರಣರಹಿತನು. ಆಕಾರರಹಿತನು. ಶುದ್ಧಸ್ವಭಾವದ ಪರಾತ್ಪರವಸ್ತುವು. ಇಂದ್ರಿಯವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಅತೀತನೆನಿಸಿ, ದೃಷ್ಟಾಂತಾದಿಗಳಿಂದ ವಿವರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದವನು. ಜ್ಯೋತೀರೂಪಿಯು. ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನು. ತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಪರತತ್ತ್ವವೆನಿಸಿ, ಗತಿಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಪರಮಗತಿಸ್ವರೂಪನೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನು.

ತತ್ತ್ವೇನ ತಂತುತತ್ವತ್ವಂ ತಂತುತಾ ಚೈವ ಸತ್ತತಂ ।
ತೇನೇದಂ ತಂತುತಾ ನಿತ್ಯಂ ಚಿಂತಯೇತ್ತತ್ತು ನಿಷ್ಕಲಂ ॥ ೧೯ ॥

ಕ್ಷುನಿಕಾಢ್ಯೇಯಯೋಗಜ್ಞೋ ಬಿಂದುನಾದತನುಸ್ಥಿತಂ ।
ಮುಂಚತಿ ಕ್ಷಿಪ್ರಮಾತ್ಮಾನಂ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಜ್ಞಾನಮಯಂ ಪರಂ ॥ ೨೦ ॥

ಸತತಾಭ್ಯಾಸಯೋಗೇನ ಕಾಲೇನ ಬಹುಧಾ ನರಃ ।
ವಿಧಿನಾ ಭಾವಶುದ್ಧೇನ ದೇಹೀ ವಿಂದತಿ ಸತ್ಪದಂ ॥ ೨೧ ॥

ಮುಹೂರ್ತಾರ್ಧಾರ್ಧಮಂತ್ರೇಣ ಮಂತ್ರಬೀಜಕಲಾದಿಭಿಃ ।
ದಿನಾರ್ಧಂ ರವಿಭಾಗೇನ ದೇಹೀ ವಿಂದತಿ ತತ್ಕ್ಷಣಾತ್ ॥ ೨೨ ॥

ಪ್ರಾಕೃತಾನಿ ಚ ತತ್ತ್ವಾನಿ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಪ್ರಕೃತಾನಿ ವೈ ।
ತೀವ್ರತತ್ವಂ ಪರಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಮಂತ್ರಾತ್ಮಾ ಪಂಚವಿಂಶಕಂ ॥ ೨೩ ॥

೧೯. ಸತ್ತರೂಪದಿಂದ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕನಾಗಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ತಂತು ರೂಪಿಯೆನಿಸಿರುವನು. ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕತ್ವವು ಅವನಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದಲೇ ತಂತುತ್ವ ವೆಂದರೆ ದಾರದಂತೆ ಸರ್ವವನ್ನೂ ಬಂಧಿಸುವ ಧರ್ಮವು ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುವುದು.

ಭುರಿಕೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ, ನಾದಬಿಂದುಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ, ಹೇಳಿರುವ ಕ್ರಮದಂತೆ ಜ್ಞಾನಮಯನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನು ಯೋಗಮಾರ್ಗದಿಂದ ಅರಿಯಬೇಕು.

೨೦-೨೨. ಹೀಗೆ ಮನುಷ್ಯನು ಬಹುಕಾಲ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಶುದ್ಧಭಾವದಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿದ್ದು ಅನಂತರ ಪರಮಪದವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಆದರೆ ಅಂತಹ ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನವೊದಗಬೇಕಾದರೆ, ಮುಹೂರ್ತಮಾತ್ರವಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಅರ್ಧ ಮುಹೂರ್ತವಾಗಲೀ ಹಗಲುಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಠಿಸುವ ಈ ಬೀಜ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಜ್ಞಾನಿಯೆನಿಸುವನು.

೨೩-೨೪. ಪ್ರಕೃತ್ಯಾದಿ ಪಂಚವಿಂಶತಿ (೨೫) ಸಾಂಖ್ಯತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ನಂಬಿ, ಅದನ್ನೇ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಮಂತ್ರಾತ್ಮನೆನಿಸಿ, ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ

ತೀವ್ರಸ್ಯಾತ್ಮನಿ ತತ್ತ್ವಜ್ಞೋ ಯೋಗವಾನ್ಯೋಗಪಂಡಿತಃ ।

ಅಚಿರಾಲ್ಪಭತೇ ಶಾಂತಿಂ ದೇಹೀ ತತ್ತ್ವೇನ ಯೋಜಿತಃ ॥ ೨೪ ॥

ಧಾರಣಾ ಸತತಂ ಯೋಗೋ ಜಪಧ್ಯಾನಾದಿದೀಪಿತಃ ।

ಯೋಜಯಂಸ್ತು ಪರಂ ಯೋಜ್ಯಂ ಲಿಲಿಹೇತ್ವತ್ರಮವ್ಯಯಂ ॥ ೨೫ ॥

ಏವಂ ಗುಣವಿಶಿಷ್ಟಸ್ತು ಯೋಜಯೇತ್ತ್ವತ್ವಮಂಡಲಂ ।

ಅಗುಣಸ್ತ್ವೇವ ಯೋಜ್ಯಂ ಸ್ಯಾನ್ಮಂತ್ರೀ ವಿದ್ಯೇಶ್ವರಾದೃತೇ ॥ ೨೬ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಏಕೋನ ಸಪ್ತತಿತಮೋಧ್ಯಾಯಃ.

ನಿಪುಣನಾಗಿ, ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ದೇಹವನ್ನೂ ಶೋಷಿಸಿ, ಅನಂತರ ಶಾಂತನಾಗಿ ಮುಕ್ತನಾಗಬೇಕು.

೨೫-೨೬. ಜಪಧ್ಯಾನಾದಿಗಳಿಂದ ದೀಪಿತನಾಗಿ, ಧಾರಣಾತ್ಮಕವಾದ ತತ್ತ್ವದಿಂದ ಯೋಗಿಯೆನಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಸಾಶರಹಿತವಾದ ಶಾಶ್ವತಪದವಿಗೆ ತ್ವರೆಪಡಬೇಕು. ಈ ಗುಣಗಣಭರಿತನಾದವನು ಕೊನೆಗೆ ನಿರ್ಗುಣಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು, ಈಶ್ವರಭೇದವನ್ನೂ ತೊರೆದು ಸರ್ವೇಶ್ವರ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿ ಅನಂದಮಯತೆಯನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸುವನು. ಇದೇ ಶಾಸ್ತ್ರಮಾರ್ಗಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಹೊಂದಬಹುದಾದ ಶಾಶ್ವತ ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಅರವತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ

ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಸಪ್ತ ತಿತಮೋ ಧ್ಯಾಯಃ

ಉಕ್ತೋ ಜಪೋ ವಿಧಿರ್ವಿಶ್ವೋ ಬೀಜಂ ಚ ಸಹ ಕರ್ಮಭಿಃ ।

ಸಹ ಯೋಜ್ಯಾ ಯಥಾ ಬೀಜಮಿಚ್ಛತೇ ಪರಮೇಶ್ವರಃ ॥ ೧ ॥

ವಕ್ತೃಮರ್ಹಸ್ಯಶೇಷೇಣ ಭಕ್ತಾಯ ಸತತಂ ಪ್ರಭೋ ।

ಏವಮುಕ್ತಃ ಪ್ರಭುದೇವಃ ಪ್ರಾಹ ತಸ್ಮೈ ಯಥಾವಿಧಿ ॥ ೨ ॥

ಅಕ್ಷರಾಯ ದಶ ತ್ರಿಂಶತ್ ಯೋನಿರುಕ್ತಾ ಮಯಾ ಪುರಾ ।

ಸರ್ವಂ ವೈ ಚೋಚ್ಯತೇ ತಸ್ಮಾದ್ಯಥಾ ಬೀಜಂ ಪ್ರಸೂಯತೇ ॥ ೩ ॥

ನಿಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

೧-೨. “ ದೇವದೇವನೇ, ಇಲ್ಲಿನವರೆಗೆ ಸಕಲ ವಿಧವಾದ ಬೀಜಮಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಪರಶಿವನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಇಷ್ಟವಾದ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ದಯೆಯಿಂದ ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು, ಅದರಂತೆ ಸೂದ್ಯಭಗವಾನನು ಮುಂದಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು.

೩-೪. ಹಿಂದೆ ನಲವತ್ತು ಅಕ್ಷರ ಯೋನಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಯಾಯಿತು. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಈ ಈಶ್ವರಬೀಜಮಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಮೂಲಸ್ಥಾನಗಳಾಗುವುವು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು, ನಾಲ್ಕು, ಎರಡು, ಮೂರು, ಐದು, ನಾಲ್ಕು ಮೂರು,

ಶ್ರೀಣಿ ಚತ್ವಾರಿ ಚ ದ್ವೇ ಚ ಶ್ರೀಣಿ ಪಂಚ ಚತುಷ್ಟಯಂ ।

ಶ್ರೀಣಿ ಚತ್ವಾರಿ ದ್ವೇ ಶ್ರೀಣಿ ಪಂಚಚೈವ ಚತುಶ್ಚತುಃ

॥ ೪ ॥

ತದ್ವಿಕೇನ ಸಮಾಯುಕ್ತಾ ಯೋನಿರೇಷಾ ಹಿ ವಿಶ್ವಭುಕ್ ।

ಸಂಪ್ರಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಸೂಯೇತ ಅಕ್ಷರೇಣ ದಶಾತ್ಮಕಂ

॥ ೫ ॥

ವ್ಯಂಜನಾನಿ ಸ್ವರಶ್ಚೈವ ಪರಮೇಷ್ಠ್ಯಾದಯಸ್ತಥಾ ।

ಭೂತಾಧಿಪತಯಶ್ಚೈವ ತೇಭ್ಯೋ ಜ್ಯೋತಿಃ ಪರಂ ತತಃ

॥ ೬ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಸಪ್ತತಿತನೋಧ್ಯಾಯಃ

ಸಾಲ್ಕು, ಎರಡು, ಮೂರು, ಐದು, ನಾಲ್ಕು, ನಾಲ್ಕು ಎಂಬ ಸಂಖ್ಯಾನುಸಾರವಾದ ಅಕ್ಷರಗಳು ಈಶ್ವರಯೋನಿಗಳೆನಿಸುವುವು.

೫-೬. ಆ ಯೋನಿಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆರಡು ಅಧಿಕವಾದರೆ ಅದನ್ನು ವಿಶ್ವ ಭುಗ್ನೋನಿಯೆನ್ನುವರು. ಅಂತೂ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ದಶವಿಧವಾದ ಯೋನಿ ಗಳು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವುವು. ಸ್ವರ, ವ್ಯಂಜನ ಏತದ್ವಯಾತ್ಮಕಗಳಾದ ಅಕ್ಷರ ಗಳೇ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳು, ಮತ್ತು ಭೂತಾಧಿಪತಿಗಳು, ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮೂಲ ಭೂತವಾದದ್ದೇ ಒಂದು ತೇಜಸ್ಸು. ಅದೇ ಬೀಜಭೂತವಾದದ್ದು. ಅದೇ ಪರಶಿವ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಮೂಲವಸ್ತು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಎಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

ಶ್ರೀಃ

|| ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ||

ಅಥಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಏಕಸಪ್ತತಿತಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಕೃಷ್ಣಚಕ್ರಸಮಾಕಾಲಮಾಗ್ನೀಷ್ವಕಸಮಾಯುತಂ ।

ಬೀಜಾನಾಂ ಪರಮಂ ಬೀಜಂ ಶಂಕರಂ ಪರಮೇಶ್ವರಂ || ೧ ||

ಭಿನ್ನಂ ಚ ಮಾರ್ಗಮೂಲೇಷು ವಿನ್ಯಸ್ತಂ ಚ ಸಬಿಂದುಕಂ ।

ಶರೀರಂ ದೇವದೇವಸ್ಯ ಅಕ್ಷರಂ ಬೀಜನಿಸ್ವರಂ || ೨ ||

ಘೃತಂ ಪರಂ ಸಯಾ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪ್ರಣವಾದ್ಯಚ್ಚ ಸಂಹತಂ ।

ಭಿನ್ನಂ ಚತುರ್ಭಿರ್ವರ್ಣಾಶ್ಚ ಸದೃಶಶ್ಚಾತ್ಮನಸ್ತಥಾ || ೩ ||

ಎಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

೧-೨. ಕೃಷ್ಣಚಕ್ರಸಮವಾದ ಕೋಣಯುತವಾದ ಚಕ್ರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಅದರ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಬೀಜಮಂತ್ರಗಳಿಗೂ ಮೂಲಭೂತನಾದ ಲೋಕೇಶನನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ನಾಲ್ಕು ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಬರೆದು. ವ್ರತಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಬಿಂದುಸಹಿತವಾಗಿ ದೇವದೇವನ ಶರೀರಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ರಚನೆಮಾಡಬೇಕು. (ಕೃಷ್ಣ, ಚಕ್ರ, ಸಮ ಮುಂತಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರಿನ ಚಕ್ರಗಳುಂಟು.)

೩-೪. ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಣವವನ್ನೇ ಆದಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಾಲ್ಕು ನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಸಾಲಿನಂತೆ ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಕಾರಾದಿ

ಅಕಾರಾದ್ಯಂತ್ರಿಕಂ ಪೂರ್ವೇ ಸುಕಾರಾತ್ಪೂರ್ವದಕ್ಷಿಣೇ ।

ಸಮ್ಯಗ್ವಿಜ್ಞಾಯ ನೋಧಾವೀ ಸ್ಥಾಪಯೇಚ್ಛತುರಕ್ಷರಂ

॥ ೪ ॥

ಪಶ್ಚಿಮೇ ತು ತಕಾರಾದ್ಯಂ ಯದಯೋನ್ಯಾಂ ತು ತತ್ತ್ವವಿತ್ ।

ಹ್ಯಕ್ಷರಂ ಪದವಿನ್ಮಂತ್ರೀ ವಿಸ್ಯಸೇದ್ಭೂತಯೇ ಶುಭಂ

॥ ೫ ॥

ಚಕಾರಾದ್ಯಂತರೇ ಮಾರ್ಗೇ ಪದಮುಕ್ಷರಸಂಜ್ಞಿತಂ ।

ಅತ್ಮಪ್ರಸೂತಿಂ ಪ್ರಾಣಾಂಶ್ಚ ವಿಸ್ಯಸೇತ್ತತ್ತ್ವವಿದ್ಭುವಿ

॥ ೬ ॥

ಪಕಾರಾದಿ ಚಕಾರಾಂತಾ ಪಂಚಿಕಾ ಶಕ್ತಿಸಂಜ್ಞಿತಾ ।

ಶಿವಧಾತ್ರೀ ಸ್ಥಿತಾ ಮಧ್ಯಂ ವ್ಯಾಸ್ಯ ನಿಶ್ಚಜಗತ್ಪತಿಂ

॥ ೭ ॥

ವಿಶಿಷ್ಟಾನಿ ತತೋನ್ಯಸ್ಯ ಬಿಂದುನಾ ಭೂಪತಿಃ ಕ್ರಮಾತ್ ।

ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಯಥಾಪತತ್ತ್ವಂ ವೈ ಶೈಶಾನ್ಯಾಂ ದಿಶಿ ದಕ್ಷಿಣೇ

॥ ೮ ॥

ಯಾದ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳೂ ಅಗ್ನೇಯಕ್ಕೆ ಸುಕಾರಾದಿ ಯಾಗಿಯೂ ನಾಲ್ಕುನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ವಿನ್ಯಾಸಮಾಡ ಬೇಕು.

೫-೬. ಪಶ್ಚಿಮಭಾಗದಲ್ಲಿ ತಕಾರಾವಿಯಾಗಿಯೂ, ಅದೇ ರೀತಿ ಪ್ರತಿದಿಕ್ಕು ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಂತ್ರಿಕನು ಅಕ್ಷರವಿನ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಚಕಾರಾದಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಸಂಜ್ಞಕವಾದ ಅತ್ಮಪ್ರಸೂತಿಯನ್ನೂ, ಪ್ರಾಣ ವನ್ನೂ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ವಿನ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕು.

೭-೯. ಪಕಾರಾದಿಯಾಗಿ ಚಕಾರಾಂತವಾದ ಅಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಪಂಚಿಕಾಶಕ್ತಿಯೆಂದು ಹೆಸರು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶ್ವಕ್ಕೂ ಒಡೆಯನೆನಿಸಿರುವ ಶಿವಧಾತ್ರಿಯು ನೆಲ ಸಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಈಶಾನ್ಯ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿರುವಂತೆ ಎರಡೆರಡು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ, ಬರೆಯಬಹುದು. ಅಕಾರ, ಇಕಾರ, ರೇಫಾದಿ ಯಾದವುಗಳು, ಏಕಾರಾದಿಯಾದವುಗಳು ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಶಾಂತಾಕ್ಷರಯೋಗಿಗಳೆನಿಸಿರುವುವು. ಇವೇ ಅಕ್ಷರಕವಚಗಳು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ.

ಅಕಾರೇಕಾರಭೂತಾದ್ಯಾ ರೇಫಾದ್ಯಾಶ್ಚ ತತಃ ಪರಂ ।

ಏಕಾರಾದ್ಯೇ ತಥಾ ದ್ವೇ ಚ ಶಾಂತಮೋತ್ತರವರ್ಮಿಕಾಃ

॥ ೯ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಏಕಸಪ್ತತಿತನೋಧ್ಯಾಯಃ.

ಈ ರೀತಿ ಅಕ್ಷರವಿನ್ಯಾಸಮಾಡಿದ ಒಂದು ಚಕ್ರವೇ ವಿಶ್ವಭುಕ್ತೃ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ, ಸರ್ವಲೋಕೈಕ ಸಂರಕ್ಷಕನೂ ಆದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ, ಮಂತ್ರಪುರಕ್ಷರಣಾದಿಗಳಿಂದ ಶಿವಮಂತ್ರವನ್ನು ಸಿದ್ಧಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ತನ್ಮೂಲಕ ಶಿವಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಎಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಭ್ಯಾಯವು
ಸಮಾಪ್ತವಾದುದು.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾನಮಃ ॥

ಅಥ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ದ್ವಿಸಪ್ತತಿತಮೋಧ್ಯಾಯಃ.

ವರ್ಣನಾಶವಿಧಿಸ್ತು ಸ್ಯಾದ್ವ್ಯಂಜನಾನಿ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ।

ಸಿದ್ಧಯೇ ಶಬ್ದರೂಪಾಣಾಂ ಪ್ರಥಮಃ ಪೂರ್ವದಕ್ಷಿಣೇ ॥ ೧ ॥

ದ್ವಿತೀಯೇ ನೈಋತೇ ಸ್ಥಾಪ್ಯ ತ್ವತೀಯೋ ವಾಯುದೈವತೇ ।

ಚತುರ್ಥಃ ಸರ್ವದೈವತೈ ವಿನ್ಯಾಸಂ ಶೃಣ್ವತಃ ಪರಂ ॥ ೨ ॥

ಅಂತಸ್ಥಾಃ ಪ್ರಥಮಂ ಚ ಸ್ಯಾದ್ವಿನ್ಯಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣೇ ತಥಾ ।

ಶೇಷಾಸ್ತಥಾ ಶಕಾರಾದ್ಯಾ ವಿನ್ಯಸ್ಯ ಪಶ್ಚಿಮಾಂ ದಿಶಂ ॥ ೩ ॥

ಉತ್ತರಸ್ಯಾಂ ಯಥಾನ್ಯಸ್ಯಾಶ್ವತ್ಥಾರೋ ಮುಖನಾಸಿಕಾಃ ।

ಪರತಶ್ಚ ಸುರಾಸ್ತೇಭ್ಯೋ ಬಹಿಃ ಸ್ಥಾನಂ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ॥ ೪ ॥

ಎಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

೧-೩. ವರ್ಣನಾಶವಿಧಿಯೆಂದರೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಸ್ವರಗಳೊಡಗೂಡಿ ಪದವಾಗುವಿಕೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅಂತಸ್ಥವರ್ಣಗಳಾದ ಯ, ರ, ಲ, ವ ಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆಗ್ನೇಯ, ನೈಋತ್ಯ, ವಾಯವ್ಯ ಈಶಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಬೇಕು. ಉಳಿದ ಶಕಾರಾದಿಯಾದ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಬರೆಯಬೇಕು.

೪-೬. ಉತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಯ, ಸ, ಮ, ತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಅನುನಾಸಿಕವರ್ಣಗಳನ್ನೂ ಬರೆಯಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ದೇವತಾಯೋನಿಗಳನ್ನೂ ಪೂರ್ವ

ಪೂರ್ವೇಣ ತು ಸಮಾನ್ಯಸ್ಯಾಧ್ಯಸ್ತದೀರ್ಘಪುಣ್ಯತಾಸ್ತ್ರಯಃ ।

ಉತ್ತರೇಣ ತ್ರಯಸ್ತ್ವನೈ ತದೇವಂ ದ್ವಾದಶೈವ ತು

॥ ೫ ॥

ಐಕಾರೋ ನೈಋತೇ ಸ್ಥಾಪ್ಯ ಉತ್ತರೇ ವಾಯುದೈವತೇ ।

ಚಕ್ರಮೇತದ್ವಿಶಕ್ತಿಶ್ಚಂ ಬೀಜಂ ವೈ ಶಬ್ದತಾಂ ನರಂ

॥ ೬ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ದ್ವಿಸತ್ತತಿತನೋಧ್ಯಾಯಃ.

ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ, ಮ, ನ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನೂ ಹ್ರಸ್ವ, ದೀರ್ಘ, ಪ್ಲುತಭೇದಗಳಿಂದ ಬರೆಯಬೇಕು. ಉತ್ತರದಲ್ಲಿಯೂ ಅವೇ ಮೂರು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನೂ ಹ್ರಸ್ವ, ದೀರ್ಘ, ಪ್ಲುತಭೇದದಿಂದ ವಿನ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕು. ನೈಋತ್ಯದಲ್ಲಿ ಐಕಾರವನ್ನೂ, ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ವಾಯುದೇವತೆಯನ್ನೂ ಬರೆಯಬೇಕು. ಚಕ್ರವು ದ್ವಿದೈವತಾತ್ಮಕವಾದದ್ದು ಇದನ್ನು ಶಕ್ತಿವ್ಯಯಾತ್ಮಕ ಚಕ್ರವೆಂದು ಹೇಳುವರು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಎಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ

ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ತ್ರಿಸಪ್ತತಿತನೋಧ್ಯಾಯಃ

— — — — —

ಅದ್ಯಂತಂ ಪ್ರಣವಂ ಜ್ಞೇಯಂ ಯೋನಿಬೀಜಂ ಪುನಃ ಪುನಃ ।

ನ್ಯಸೇತ್ಪಂಚಾಕ್ಷರಂ ಭೂಮೌ ಫಲಾರ್ಥೇ ಪರಮೇಷ್ಠಿನಂ ॥ ೧ ॥

ನ್ಯಸೇದಷ್ಟಾಕ್ಷರಂ ತಸ್ಯ ಬೀಜಮಾದೌ ಸಬಿಂದುಕಂ ।

ಶೇಷಾಸ್ತುಃ ಪ್ರಣವಾದ್ಯಂತಾಃ ಪರಸ್ಯಾಂ ದಿಶಿ ಕಾರಣಂ ॥ ೨ ॥

ದಕ್ಷಿಣಸ್ಯಾಂ ಪರೋ ದೇವಃ ಪರಸ್ಯಾಂ ಸ್ಯಾತ್ಸಬಿಂದುಕಃ ।

ಇನಾಸ್ಯಾದೌ ಸ ಬಿಂದುಸ್ಸ್ಯಾತ್ಪದನ್ಯಾನಿ ತು ಪೂರ್ವವತ್ ॥ ೩ ॥

ಎಪ್ಪತ್ತುಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

೧-೨. ಸೃಷ್ಟಿ ಸಂಹಾರ ಸಂಜ್ಞಕವಾದ ಒಂದು ಚಕ್ರವಿನ್ಯಾಸವು ಹೇಗೆಂದರೆ, ಚಕ್ರದ ಅದ್ಯಂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಣವಾಕ್ಷರಗಳನ್ನೂ, ಮಧ್ಯೆಯೋನಿ ಬೀಜವನ್ನೂ, ಪಂಚಾಕ್ಷರೀ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರೀ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಣವ ಬಿಂದುಸಹಿತವಾಗಿ ವಿನ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು.

೩-೪. ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪರಾಪರಾತ್ಮಕವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೂ, ನೈಋತ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಬಿಂದುವನ್ನೂ, ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಲೂ ಬಿಂದುಸಹಿತವಾದ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನೂ

ನ ಚಾಕ್ಷರಃ ಪರಸ್ಯಾಂ ಸ್ಯಾತ್ಸಬಿಂದುಕಾರಪೂರ್ವಕಃ ।

ಅಷ್ಟೌ ಕ್ರಿಯಾ ಯದನ್ಯಾನಿ ಭೂತಾತ್ಮಾ ನಾಮತಸ್ತು ಸಃ

॥ ೪ ॥

ವ್ಯೋನಾದ್ಯಂತಂ ಪರೋ ದೇವೋ ವಿರಾಮೋ ಪ್ರಣವಸ್ತತಃ ।

ಅಕ್ಷರಾಣಿ ಚ ವಿಜ್ಞೇಯಾ ಬೀಜಯೋನಿಸ್ತು ಯಾದೃಶೀ

॥ ೫ ॥

ಸುಪ್ರಣವಾದಿ ಚ ಭವೇದ್ವ್ಯಾಪಿನೇ ಮಧ್ಯತೋ ಭವೇತ್ ।

ಪ್ರಸೂತ್ಯಾಖ್ಯೋ ಭವೇದ್ದೇವೋ ವರ್ಣಾ ದಶ ಚ ಸಪ್ತ ಚ

॥ ೬ ॥

ಓಂಕಾರಾವಭಿತೋ ಯಸ್ಯ ವ್ಯೋಮಮಧ್ಯೇ ತತಃ ಪರಃ ।

ವಿನ್ಯಸ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಸಂಜ್ಞೋಫ ದೇವಃ ಪಂಚದಶಾಕ್ಷರಃ

॥ ೭ ॥

ಉಕಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಷ್ಟಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕಗಳಾದ ಭೂತನಾಮಗಳ ಅದ್ಯಕ್ಷರಗಳನ್ನೂ ನಿರೂಪಿಸಬೇಕು.

೫-೬. ಅದ್ಯಂತದಲ್ಲಿ ವ್ಯೋಕಾರವನ್ನೂ, ವಿರಾಮದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಣವನ್ನೂ, ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ಬೀಜಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದ ಬೀಜಯೋನಿ ಮಂತ್ರವನ್ನೂ ಪ್ರಣವಾದಿಯಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಬರುವ ಹದಿನೇಳು ಅಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸೂತಿದೇವತೆಯೇ ಅಭಿಮಾನದೇವತೆಯಾಗಿರುವುದು.

೭-೮. ಸುತ್ತಲೂ ಓಂಕಾರವನ್ನೂ, ಮಧ್ಯೆ ವ್ಯೋಮವನ್ನೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಂಜ್ಞಕವಾದ ದೇವತೆಯನ್ನೂ, ಹದಿನೈದು ಅಕ್ಷರಗಳ ಅದಿಭೂತವಾದ ಹೆಸರುಗಳುಳ್ಳ ದೇವತಾನಾಮಗಳನ್ನೂ, ಸದಸದಾತ್ಮಕನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನೂ ವಿನ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಈಶಾನ್ಯವಿಕ್ರಿಯದಲ್ಲಿ ದಶಾಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮಯೋನಿಮಂತ್ರವನ್ನೂ ವಿನ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಗೂ ಸಂಹಾರಕ್ಕೂ

ಏಷಾಮಾದಿಪದೈರ್ನೃಷ್ಯ ದೇವಃ ಸದಸದಾತ್ಮಕಃ ।

ಐಶಾನ್ಯಾಂ ದಶಕೋ ಧಾತಾ ಸೃಷ್ಟಿಸಂಹಾರಸಂಜ್ಞಿತಃ

॥ ೮ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಬೀಜಪ್ರಸವೇ ತ್ರಿಸಪ್ತತಿತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ಮೂಲಕಾರಣರಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ಕಾಲರುದ್ರರ ಅಭಿಮಾನಭೂತವಾದ ಬೀಜ ಯೋಗಿಗಳನ್ನೂ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳನ್ನೂ ಬರೆಯುವ ಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಂಹಾರವೆಂದೇ ಹೆಸರಿರುವುದು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಎಪ್ಪತ್ತುನೂರನೆಯ
ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

|| ಶ್ರೀ ||

|| ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾನಮಃ ||

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಚತುಸ್ಸಪ್ತತಿತನೋಧ್ಯಾಯಃ

ಉತ್ತರಾ ಯೋನಯಶ್ಶೇಷಾಂ ಮಂತ್ರಾಸ್ತಾಭ್ಯೋ ನಿನೀಸ್ಯತಾಃ |

ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಾ ತು ಭೂತ್ಯಂತೇ ವ್ಯೋಮಾದಿ ಪ್ರಥಮಾ ಹಿ ಸಾ || ೧ ||
(ಶಿವಯೋನಿಃ)

ಓಂಕಾರಾದಿಹಕಾರಾಂತಾ ಅಕ್ಷರಾಃ ಪರಮಾಃ ಪರಾಃ |

ಮುಕ್ತಯೇ ವಿಹಿತಾ ಪುಣ್ಯಾ ಯೋನಿಃ ಶಬ್ದವತಾಂ ಮತಾ || ೨ ||
(ಪರಯೋನಿಃ)

ದಿಶಿ ಕಾರಣಯೋನಿಃ ಸ್ಯಾತ್ ದ್ವಂದ್ವವಾಹೋಹ್ಯನಂತರಂ |

ಸ ಬಿಂದ್ಯಾಕಾರಪೂರ್ವಾ ಸಾ ಭೂತ್ಯಂತಾಕ್ಷತುರಕ್ಷರಾಃ || ೩ ||
(ಕಾರಣಯೋನಿಃ)

ಎಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

೧. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಯೋನಿವಿಶೇಷಗಳನ್ನೂ, ಅವುಗಳ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ವಿವರಿಸುವೆನು. ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಗಳು ಎಂದರೆ ಭೂ, ಎಂಬಕ್ಷರವನ್ನು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ವ್ಯೋಕಾರವನ್ನು ಆದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಉಳ್ಳದ್ದು. ಇದಕ್ಕೆ ಶಿವಯೋನಿಯೆಂದು ಹೆಸರು.

೨. ಓಂಕಾರಾದಿಯಾಗಿ ಹಕಾರಾಂತವಾಗಿರುವ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನೇ ಶಬ್ದಯೋನಿ ಅಥವಾ ಪರಯೋನಿಯೆನ್ನುವರು. ಇದು ಪುಣ್ಯಪ್ರದವೂ ಮುಕ್ತಿಕಾರಣವೂ ಆದದ್ದೆಂದು ಹೇಳುವರು.

೩. ಅಷ್ಟದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಯಾಗಿ, ಬಿಂದು ಆಕಾರಪೂರ್ವಕವಾದ ನಾಲ್ಕು ನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರಗಳ ವಿನ್ಯಾಸವೇ ಕಾರಣಯೋನಿಯೆನಿಸುವುದು.

ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಸ್ತಥಾ ಪಂಚವರ್ಣೀಯಮಾತ್ಮನಃ ।

ಇಕಾರಾದಿಸ್ತಕಾರಾಂತಾ ಭೂತಯೇ ತ್ರಿಗುಣಸ್ಯ ತು || ೪ ||

(ಕ್ರಿಯಾಯೋನಿಃ)

ವಾರುಣಾಭ್ಯಾಂ ಭೂತಯೋನಿಃ ಸ್ಯಾದುಕಾರಾದಿಷಡಕ್ಷರಾಂ ।

ಭಕಾರಾಂತಾ ಚ ಸಾ ಜ್ಞೇಯಾ ಭುವನಸ್ಯ ವನಸ್ಯ ತು || ೫ ||

(ಭೂತಯೋನಿಃ)

ಸಪ್ತಾಕ್ಷರಪರಾಚಾಸ್ಯಾಃ ಭೂತಯೋನೇರನಂತರಂ ।

ವ್ಯೋಮಾದಿನಾಯುದೇವಾಂತಾ ವಾಯವ್ಯಾ ಬೀಜಯೋನಿಕಾ || ೬ ||

(ಬೀಜಯೋನಿಃ)

ವಕಾರಾದಿನುಕಾರಾಂತಾ ಮಥ್ಯೇ ವ್ಯೋಮ ಸಮೀರಣಾತ್ ।

ಸೃಷ್ಟಿಯೋನಿಪರಾ ದ್ವೇ ಚ ದಶಚೈಕಾಕ್ಷರಾಣಿ ತು || ೭ ||

(ಸೃಷ್ಟಿಯೋನಿಃ)

೪. ಇಕಾರಾದಿಯಾಗಿ ತಕಾರಾಂತಗಳಿಂದ ಐದು ಅಕ್ಷರಗಳೇ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಭೂತಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಯು. ಇದನ್ನೇ ಕ್ರಿಯಾಯೋನಿಯೆನ್ನುವರು.

೫. ಉಕಾರಾದಿಯಾಗಿ ಭಕಾರಾಂತವಾದ ಷಡಕ್ಷರಗಳಿಂದಲೂ, ವರುಣದೇವತಾ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ಮಂತ್ರವೇ ಭೂತಯೋನಿ.

೬. ಭೂತಯೋನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಏಳು ಅಕ್ಷರಗಳು ವ್ಯೋಮಾದಿಯಾಗಿ ವಾಯುದೇವಾಂತವಾದ ಅಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಬೀಜಯೋನಿನಂದು ಹೆಸರು.

೭. ವಕಾರಾದಿಯಾಗಿ ಮಕಾರಾಂತವಾಗಿರುವ ೧೩ ಅಕ್ಷರಗಳ ಸಮುದಾಯವೂ ಸೃಷ್ಟಿಯೋನಿಯೆನಿಸುವುದು. ಇದು ವ್ಯೋಮಸಮೀರಣಾತ್ಮಕವಾದದ್ದು.

ಸಂಹಾರೇ ದ್ವಾದಶಾಸ್ಕಾಂತೇ ಪ್ರಣವಾದ್ಯಂತದೀಪಿತಃ ।

ಸರ್ವಸ್ಯ ವಾಙ್ಮಯಸ್ಯೈಷ ಸಂಹರ್ತಾ ಕೇವಲಃ ಪ್ರಭುಃ ॥ ೮ ॥

(ಸಂಹಾರಯೋನಿಃ)

ಕ್ಷಣಪೂರ್ಣಾವಘೋಂಕಾರೌ ದ್ವಾರಪಾಲೌ ತು ಬಾಹ್ಯತಃ ।

ಕುಂಭಾಕೃತಿರುದ್ಗ್ಧಾರಂ ಘೃತಂ ಭೂತೈಶ್ಚ ಸರ್ವತಃ ॥ ೯ ॥

ಯೋನಯಃ ಸಾರ್ಥಿನಾನ್ಯಸ್ಯಾಸ್ತಂತ್ರಸ್ಯ ತ್ರಯಮಾದಿತಃ ।

ಪೃಥ್ವೀ ಯಃ ಪೂರಯೇತ್ಸಪ್ತನಿಭಕ್ತೇಃ ಪ್ರಣವಾಪ್ನುಕಃ ॥ ೧೦ ॥

(ಸಾರ್ಥಿನಯೋನಿಃ)

ಅಕ್ಷರಾಣಾಂ ಚ ಯೋನಿಃ ಸ್ಯಾದಾದಿನರ್ಣಾ ಯಥಾಕ್ರಮಾತ್ ।

ಸರ್ವತ್ರ ಬೀಜನಂ ಕಾರ್ಯಂ ಬೀಜಿನಾಂ ಪ್ರಣವೇನ ಹಿ ॥ ೧೧ ॥

(ಅಪಾಂಯೋನಿಃ)

೮. ಹನ್ನೆರಡು ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಆದ್ಯಂತವಾಗಿ ಪ್ರಣವವನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತಾ, ಬರೆಯುವ ಅಕ್ಷರಸಮುದಾಯವೆಲ್ಲವೂ ಸಂಹಾರಯೋನಿಯೆನಿಸುವುದು.

೯. ಈ ಯೋನೈಕ್ಷರಗಳ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕುಂಭಾಕೃತಿಯಾಗಿ ಘೃತಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿರುವ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಿಂಕಾರದ್ವಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದೇ ದ್ವಾರಪಾಲಕಯೋನಿಯೆನಿಸುವುದು.

೧೦. ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಅಕ್ಷರತ್ರಯಾತ್ಮಕವಾದ ಪೃಥಿವೀ ಶಬ್ದವನ್ನೂ ಸಪ್ತನಿಭಕ್ತಿಗಳಿಂದಲೂ, ಪ್ರಣವದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ಅಷ್ಟಾಕೃತಿಯೇ ಸಾರ್ಥಿನಯೋನಿ.

೧೧. ಎಲ್ಲಾ ಯೋನಿಗಳ ಆದ್ಯಕ್ಷರಗಳನ್ನೇ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸೇರಿಸಿ, ಹಿಂಕಾರಾದಿಯಾದ ಬೀಜಾಕ್ಷರವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದರೆ ಅದು ಅಪಾಂ ಯೋನಿಯೆನಿಸುವುದು.

ಯೋನಿಸ್ತು ತೇಜಸೋಂಭಸ್ಸ್ಯಾದ್ಭುತಯೇ ಸರ್ವದೇಹಿನಾಂ ।

ಕಾದಯಸ್ತ್ವಗ್ನಿವರ್ಣಾನಾಂ ಪ್ರಭವಾಯ ಮಹಾತ್ಮನಾಂ ॥ ೧೨ ॥

(ಯೋನಿರಾಗ್ನೇಯೇ)

ಆಕಾಶಗುಣಕಾರಃ ಶಬ್ದಶ್ಚಾದೇಯೋ ಬೀಜಯೋನಯಃ ।

ಸೃಷ್ಟಯೇ ಶಬ್ದರೂಪಾಣಾಂ ಕಾಲಾದಿವರತಾವಿಧಿಃ ॥ ೧೩ ॥

(ಆಕಾಶಾತ್ಮಿಕಾಯೋನಿಃ)

ಭೂತಾನಾಂ ಪರಮಾಂ ಯೋನಿಂ ಭಕಾರಾದಿತಥಾ ಪರಾ ।

ವಾಙ್ಮಯಸ್ಯ ಚ ಸಿದ್ಧೃರ್ಭೌಂ ಭೂತಯೋನಿಂ ವಿಧಾಪಯೇತ್ ॥ ೧೪ ॥

(ಭೂತಸಂಹಾರಯೋನಿಃ)

ದ್ವಾರದೇಶೇ ತು ವಿನ್ಯಸ್ಯ ಜತ್ವಾರೋ ಯಮಸಂಜ್ಞಕಾಃ ।

ವಿಷಮಂ ಪರಮಂ ದೇವಂ ಯ ಏವಂ ಭೈರಯಮೀಶ್ವರಂ ॥ ೧೫ ॥

(ನಪುಂಸಕಯೋನಿಃ)

೧೨. ಕಕಾರಾದಿಯಾದ ಅಗ್ನಿವರ್ಣಗಳ ಸ್ಥಾನವೇ ಅಗ್ನಿಯೋನಿಯೆನಿಸುವುದು. ಇದು ಜಗತ್ತಿನ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಜಲಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನೂ, ಮಹಾ ವಿಭೂತಿಗಳ ಜನನವನ್ನೂ ಒದಗಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗುವುದು.

೧೩. ಕಾಲಾದಿಯಾಗಿ ವ, ರ, ತ, ಈ ಅಕ್ಷರಗಳ ಪರೈತವಾಗಿರುವ ಆಕಾಶಗುಣಕವಾದ ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಯೋನಿಯೇ, ಆಕಾಶಾತ್ಮಿಕವಾದ ಯೋನಿಯೆನಿಸುವುದು.

೧೪. ಭಕಾರಾದಿಯಾದ ಸಕಲ ವರ್ಣಗಳ ಸಮುದಾಯವೇ ಭೂತಸಂಹಾರಯೋನಿಯೆನಿಸುವುದು. ಇದೇ ಸಕಲ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಮುಖ್ಯ ಯೋನಿಯೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು.

೧೫. ಯಮಸಂಜ್ಞಕವಾದ ನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ದ್ವಾರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಷಮಾಕ್ಷರವೇ ಪರಮಭೈರಯವೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದೇ ನಪುಂಸಕಯೋನಿಯೆನಿಸುವುದು.

ವಿಶ್ವಯೋನಿರತೋನ್ಯಸ್ಯಾಃ ಸರ್ವಜ್ಞಾ ವಿಶ್ವಸೃಕ್ಷರಾಃ ।

ದ್ವಾರಪಾಲನಮಸ್ಯಾರವರ್ಣಾ ಉಕ್ತಾಸ್ಯಸಂಜ್ಞಿತಾಃ

॥ ೧೬ ॥

ನನೋ ನನೋ ತತ್ತ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಣವಸ್ಯ ತು ।

ಏವಂ ದೀಪಿತಮೇತತ್ತು ವಿಶ್ವಸ್ಯಗ್ಭೂತಯೇ ಮತಂ

॥ ೧೭ ॥

ಪರಮಂ ಕಾರಣಂ ಚೈವ ಕ್ರಿಯಾ ಭೂತಾತ್ಮನಾ ಸಹ ।

ಬೀಜಯೋನಿಶ್ಚ ಸೃಷ್ಟಿಶ್ಚ ಸಂಹಾರಶ್ಚಾಷ್ಟಮಃ ಪುನಃ

॥ ೧೮ ॥

ವಿಧಾನಂ ದೇವದೇವಸ್ಯ ಮನಸಾಪ್ಯಥ ಕೀರ್ತಯೇತ್ ।

ಪ್ರವಿಶೇತ್ಪರಮಂ ದೇವಂ ವಿಮುಕ್ತಸ್ಸರ್ವಬಂಧನೈಃ

॥ ೧೯ ॥

ಏವಮೇವ ಸದಾ ದೇವಃ ಕೃತ್ಸ್ನಸ್ಯ ಜಗತೋ ಗುರುಃ ।

ಪೂಜ್ಯೋ ಧೈಯಸ್ತಥೇಜ್ಯಶ್ಚ ವಿದ್ವದ್ಭಿಃ ಪರಮಾರ್ಥತಃ

॥ ೨೦ ॥

೧೬-೧೭. ವಿಶ್ವಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಪಾಲಕ ನಮಸ್ಕಾರಪೂರ್ವಕವಾದ ನಾಲ್ಕು ಯಮವರ್ಣಗಳು ನಮಶ್ಯಬ್ದಾಂತವಾಗಿ ಪ್ರಣವಸಹಿತವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಡುವುವು. ಇದು ವಿಶ್ವಸೃಷ್ಟಿಯ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

೧೮-೨೦. ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕ್ರಿಯಾಪಂಚಭೂತಗಳು, ಬೀಜಯೋನಿಗಳೆಂದು ಎಂಟು ಪರಮ ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಸಂಹಾರವು ಮಾತ್ರ ದೇವದೇವನ ಕೇವಲ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ನಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಜಗತ್ತು ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನಿಂದ ಸೃಷ್ಟವಾಗಿ ಅನೇಕ. ಬಂಧನಗಳನ್ನು ಪಡೆದು, ಕೊನೆಗೆ ಸಕಲ ಬಂಧನಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಸಂಹಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಐಕ್ಯವಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಕಲ ಲೋಕಕ್ಕೂ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುವೆನಿಸಿರುವ ಪರಾತ್ಪರ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಅದಿದೇವನನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಧ್ಯಾನ, ಜಪ, ಪೂಜಾದಿಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಸೇವಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಸಾಂಬಪುರಾಣಂ

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಬೀಜಪ್ರಸವೋನಾಮ
ಚತುಸ್ಸಪ್ತತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಎಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ
ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

|| ಶ್ರೀ ||

|| ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ||

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಪಂಚಸಪ್ತತಿತನೋಧ್ಯಾಯಃ

ಉಕ್ತಂ ತದ್ಗೋನಿಬೀಜಂ ಚ ಸಾಂಕುರಂ ಪ್ರಸವಂ ಮಹತಾ ।

ತತ್ಪುಷ್ಪಫಲದಂ ಮಹ್ಯಂ ಮುಕ್ತಿದಂ ಸರ್ವದೇಹಿನಾಂ || ೧ ||

ಪೂರ್ವಸ್ಯಾಂ ಸಂಶಯಶ್ಚೈವಂ ದೀಪ್ತಾಯಾಮುಚ್ಯತಾಂ ಪುನಃ ।

ತಂ ವಿಧಿಂ ಸಂಶಯಂ (?) ದೇವಭಕ್ತಃ ಸ್ಯಾಮಹಭಾಸ್ಕರೇ || ೨ ||

ಶ್ರುತ್ವಾ ವಿಜ್ಞಾಪನಂ ತಸ್ಮೈ ಪ್ರೋವಾಚ ವಿಧಿವಪ್ಸ್ರಭುಃ ।

ಸಮಯಾದಿಯಥಾ ತತ್ಸಂ ದೀಕ್ಷಾಂ ಸಮ್ಯಕ್ ಚತುರ್ವಿಧಾಂ || ೩ ||

ಎಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

೧-೨. ಅನಂತರ ಭಕ್ತಶಿರೋಮಣಿಯಾದ ರಾಜನು ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು “ದೇವದೇವನೆ, ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಯೋನಿಬೀಜಾತ್ಮಕಗಳಾದ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುವೆ. ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಸಂಶಯರಹಿತವಾಗಿದ್ದು ಪೂರ್ವದೀಪ್ತಿ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕು ” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು,

೩-೪. ಆಗ ಪ್ರಭುವಾದ ಸೂರ್ಯದೇವನು ಭಕ್ತನ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಯಂತೆ ಚತುರ್ವಿಧವಾದ ದೀಕ್ಷಾವಿಧಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದನು. “ದೀಕ್ಷಾವಿಧಿಯನ್ನು

ಪರೀಕ್ಷಿತಾಯ ಭಕ್ತಾಯ ಶುಕ್ರೋಷಣರಕಾಯ ಚ ।

ತಪಸ್ವಿನೀ ವಿನೀತಾಯ ಕ್ರೋಧಾದಿರಹಿತಾಯ ಚ || ೪ ||

ಪೂಜಯಿತ್ವಾಥ ದೇವೇಶಂ ಪ್ರಾಗುಕ್ತೇನ ವಿಧಾನತಃ ।

ಅವಾಹಯೇತ್ತತಸ್ತಸ್ಮಿನ್ ಭೂತಯೋನಿಂ ದಶಾತ್ಮಿಕಾಂ || ೫ ||

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚ ಸರ್ವಭೂತೈಶ್ಚ ಸ್ಮಶಾನೇ ಸಕಲೀಕೃತಂ ।

ಸಪ್ತಕೃತ್ಪೋಥ ಸಂಪಾತ್ಯ ದರ್ಭಪುಂಜೇ ಸ್ಥಿತಸ್ತತಃ || ೬ ||

ಅನ್ಯತ್ರ ಸ್ಥಾಪಿತಂ ಶಿಷ್ಯಮಾಜ್ಞಾದ್ವೈಶ್ಚ ಸುಪೂಜಿತಂ ।

ಸಾವಯೇತ್ತಂ ತ್ರಿರೂರ್ಧ್ರಂ ವೈ ನಾಭೇಃ ಪಿಂಜೂಲಕೈರಧಃ || ೭ ||

ಅಹುತೀರ್ಜುಹುಯಾದ್ಭೂತೈಃ ಸರ್ವೈರೇವ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ।

ಸಂಸಾಶಾನ್ ಪಾತಯೇಚ್ಛಿಷ್ಠೇ ಮುಕ್ತದೋಷಸ್ತಥಾ ಭವೇತ್ || ೮ ||

ಪಡೆಯಲು ಮೊದಲು ಅತ್ಯಂತ ವಿನೀತನೂ, ತಪಸ್ವಿಯೂ, ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದಿದವನೂ ಆದ ಒಬ್ಬಗುರುವನ್ನು ಮೊದಲು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೫-೬. ಹಾಗೆಯೇ ದೇವರನ್ನೂ ಪೂಜಿಸಿ, ಆಪೂಜ್ಯನಲ್ಲಿ ದಶಾತ್ಮಿಕವಾದ ಭೂತಯೋನಿಯನ್ನು ಆವಾಹಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ಸಕಲೀಕೃತವಾದ ಸಕಲ ಭೂತಗಳೊಡನೆ ಏಕುಸಾರಿ ಅವಾಹನಾದಿ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ, ತಾನು ದರ್ಭಮಯವಾದ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೭-೮. ಆಚಾರ್ಯನಾದ ತಾನು ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಒಂದುಕಡೆ ಕೂರಿಸಿ, ಆ ಕಲಾ ತ್ಮಕವಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದ ಚಕ್ರವನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿ, ಅಜ್ಞಾಹುತಿಯಿಂದ ಸಕಲ

ಸಕಲೀಕೃತ್ಯ ಪಶ್ಚಾಚ್ಚ ಯಜೇಚ್ಛಾಪಿ ಪುನಃ ಶುಚಿಃ ।

ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ ದಕ್ಷಿಣೇನಾಗ್ನೇರ್ಭೂತೈರ್ಹುತಾ ಚ ಕಲ್ಪಿಷಂ

॥ ೯ ॥

ಭಸ್ತುಮುಷ್ಪಿಂ ತತಸ್ತಸ್ಮಿನ್ ದದ್ಯಾದಾದಾಯ ಪಾನಕಂ ।

ಏವಂ ಸಮಯಿನಸ್ತಸ್ಯ ಭವೇತ್ಸಂಸ್ಕಾರಯೋಗ್ಯತಾ

॥ ೧೦ ॥

ಇತಿ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಜ್ಞಾನೋತ್ತರೇ ಬೀಜಪ್ರಸನೇ

ಪಂಚಸಪ್ತತಿತನೋಧ್ಯಾಯಃ.

ಭೂತಗಳನ್ನೂ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಕುಶಪಿಂಜೂಲಕದಿಂದ (ದರ್ಭೆಯ ಕುರ್ಚಿ) ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ ಆ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಮುಕ್ತದೋಷವುಳ್ಳವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು.

೧೦. ಆಮೇಲೆ ಹೋಮಾಗ್ನಿಯಿಂದ ರಕ್ತೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಆತನ್ಮಸಕಲ ವಾಪಗಳೂ ಪರಿಹೃತಗಳಾಗಿ ಆಗ ಸಂಸ್ಕೃತನೆನಿಸುವನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಎಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ

ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಷಟ್ಪ್ರತಿತಮೋಧಾಯಃ

ಯೋಗ್ಯತಾಮಥ ಬುದ್ಧ್ಯಾಸ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರಂ ಗುರುರಾರಭೇತ್ |

ಭೂತಸ್ಯ ಪಾವನೈರೇವ ತಸ್ಯ ಸಂಪೂಜ್ಯ ತತ್ತ್ವತಃ

॥ ೧ ॥

ಸಂಹಾರಶಕ್ತಿಮಾವಾಹ್ಯ ವಧಾನೇನ ದಶಾತ್ಮನಾ |

ಆತ್ಮಾನಂ ಸಕಲೀಕೃತ್ಯ ಶಿಷ್ಯೇ ನ್ಯಾಸಾನ್ ಪ್ರಯೋಜಯೇತ್

॥ ೨ ॥

ಕೃತ್ವಾ ಪೂಜಾದಿಕಾಂ ಸಮ್ಯಕ್ಪ್ರತಿಮಂತ್ರಂ ಪ್ರಯೋಜಯೇತ್ |

ಸೃಷ್ಟ್ವ ಸ್ತು ಪಾವಕಂ ಕರ್ಮ ಯದ್ಯಸೌ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ

॥ ೩ ॥

ಎಪ್ಪತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ.

೧-೨. ಗುರುವು ಶಿಷ್ಯನ ಯೋಗ್ಯತಾದಿಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ಅನಂತರ ಅವನನ್ನು ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ಅನಂತರ ಭೂತಪಾವನ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಸಂಹಾರಶಕ್ತಿ ಪಡ್ಧಂತವಾದ ಮಂತ್ರವುರತ್ನರಣೆಯಿಂದಲೂ ತಾನು ಮೊದಲು ಸಕಲೀಕರಣಾತ್ಮಕವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಶುದ್ಧಿಹೊಂದಿ, ಅನಂತರ ಶಿಷ್ಯನಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಸಾದಿಗಳ ಉಪದೇಶವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು.

೩-೪. ಅನಂತರ ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿ, ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಾವಕ ಕರ್ಮವನ್ನು ಶಿಷ್ಯನ ಅನಾಮತಿಯದ್ದರೆ ನಡೆಸಬೇಕು. ಅದು

ಬ್ರಹ್ಮಘ್ನಂ ಶೋಧಯೇದ್ಗೋಷ್ಯಂ ದಶಾಹಂ ಪಾಪತುಡ್ಧಯೇ |
ಅನೈಷ್ಠ್ಯಪುನ್ಮಿತ್ರಾತ್ರಶ್ಚ ಮಹಾಸಂಗೇಷು ತತ್ತ್ವವಿತ್ || ೪ ||

ಪ್ರತ್ಯೇಕನಾಹುತೀಸ್ತಿಸ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಸಂಪಾತಪಾರಣಂ |
ಸಂಸ್ಥಿತೋ ದಕ್ಷಿಣೇನಾಗ್ನೇಃ ಕ್ರಮೇಣ ಲಭತೇ ಗುರುಃ || ೫ ||

ಗುರುಷಾಸ್ವಕತಂ ಹುತ್ವಾ ಸಂಪಾತ್ಯಾಸ್ತೇಕವಿಂಶತಿಃ |
ಸಂಪಾತಾ ಮೂರ್ಧ್ನೀ ಶಿಶ್ಯಸ್ಯ ಶಿವಯೋನ್ಯಾಂ ತಥಾಂಜಲಿಂ || ೬ ||

ಪುಷ್ಪಸ್ಯ ಮೂರ್ಧ್ನಿ ದದ್ಯಾಚ್ಛ ಕ್ರಿಯಾಯೋನ್ಯಾಂ ಚ ನಿಃಕ್ಷಿಪೇತ್ |
ದರ್ಭೇ ದಶಾತ್ಮನಾ ಹೋಮಸ್ತಿಕಮೇತನ್ಮಯೋದಿತಂ || ೭ ||

ತಥಾ ಪುಂಸವನಂ ಕೃತ್ವಾ ಕ್ರಿಯಾಯೋನ್ಯೈಶ್ಚ ಮಂತ್ರಿಣಃ |
ತಥೈವ ತಂಡುಲ್ಪರ್ಜುಹುಯಾದಾಹುತಿಂ ತ್ವೇಕವಿಂಶತಿಂ || ೮ ||

ಹೇಗೆಂದರೆ, ಶಿಷ್ಯನು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯ ಮಾಡಿದವನಾದರೆ ಮೊದಲು ಆತನು ಹತ್ತುದಿನಗಳ ಪರ್ಯಂತ ಹಸುವಿನ ತೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ಗುಡಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಮೂರು ರಾತ್ರಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕು.

೫-೬. ಅನಂತರ ಅಗ್ನಿ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಸಂಪಾತಪಾರಣವಾದ ಅಹುತಿತ್ರಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಅನಂತರ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಸಂಪಾತರೂಪವಾದ ಎಂಟುನೂರು ಹೋಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಶಿಷ್ಯನ ಶಿರೋಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಿವಯೋನಿಯನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಪುಷ್ಪವನ್ನು ಇಡಬೇಕು.

೭-೮. ಆಮೇಲೆ ಕ್ರಿಯಾಯೋನಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಬೇಕು. ಅನಂತರ ದರ್ಭೆಯಮೇಲೆ ನಿಂತು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮೂರು ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಮಂತ್ರವತ್ತಾಗಿ ಪುಂಸವನಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ತಂಡುಲದಿಂದ ಏಕವಿಂಶತಿ ಆಹ್ವಾಹುತಿಯನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು.

ಜಾತಕರ್ಮ ತಥೈವ ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರೋಯಂ ಮೂರ್ಧ್ನಿ ದಶಾತ್ಮನಾ |

ತಥಾ ವ್ಯಾಹೃತಿಹೋಮಶ್ಚ ಪಾನಂ ಚಾಸ್ಯಮಲಾಪಹಂ || ೯ ||

ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಸ್ಯೋಕ್ತಾಯಾಃ ಕ್ರಿಯಾಯೋನ್ಯಸಿತಂ ಪರಂ |

ಹುತ್ವಾ ಪ್ರಶಮಯೇಚ್ಛೈವ ಮಧುನಾ ಚ ಸಮಾಯುತಂ || ೧೦ ||

ಯೇ ಚಾಪಿ ಶಿಷ್ಯಸಂಸ್ಕಾರಾಃ ಪ್ರಾಶನಾದ್ಯಾ ವ್ರತಾಂತಕಾಃ |

ಕೃಷ್ಣಾಜಿನಾದಿಲಿಂಗಾನಿ ದದ್ಯಾದಸ್ಯ ದಶಾತ್ಮನಾ || ೧೧ ||

ಹೋಮಂ ಕಾರಣಯೋನ್ಯಾಂ ತು ಕುರ್ಯಾನ್ನಿತ್ಯಂ ಸಮಾಹಿತಃ |

ಸಪ್ತಸಪ್ತ ತಥಾಹಾನಿ ಚರೇತ್ಸಪ್ತವ್ರತಾನಿ ನೈ || ೧೨ ||

ಸಂಪಾತನಯನಾಂ ಜಾದ್ಯಾತ್ಮಥಾ ನೈ ಕಾರಣಸ್ಯ ತು |

ಕರ್ಮ ನೈವಾಹಿಕಂ ಚೈವ ವರರೂಪಾಯ ಯಜ್ಞವಾನ್ || ೧೩ ||

೯-೧೦. ದಶಾತ್ಮಕವಾದ ಮಂತ್ರಪುರಶ್ಚರಣೆಯಿಂದಲೇ ಜಾತಕರ್ಮಾದಿ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನೂ, ವ್ಯಾಹೃತಿಹೋಮವನ್ನೂ ಮಾಡಿ, ಅನಂತರ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಯೋನಿಯಿಂದ ಮಧುಪ್ರಾಶನವನ್ನೂ ; ಮಧುಹೋಮವನ್ನೂ ನಡೆಸಬೇಕು.

೧೧-೧೨. ಅನಂತರ ಅನ್ನಪ್ರಾಶನಾದಿ ಸಕಲ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನೂ ನಡೆಸಿ, ಉಪನಯನ ಸಂಸ್ಕಾರದಂತೆ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನಾದಿ ಚಡ್ಡೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಪ್ತಸಪ್ತಿ ಮಂತ್ರಾತ್ಮಕವಾದ ಹೋಮವನ್ನು ನಡೆಸಿ, ಸಪ್ತವ್ರತಗಳನ್ನೂ ಏಳುದಿನಗಳ ಪಠ್ಯಂತ ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕು.

೧೩-೧೪. ಗೋದಾನಾದಿ ವ್ರತಚತುಷ್ಟಯಗಳನ್ನೂ ನೈವಾಹಿಕವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನೂ, ಅನಂತರ ಯಾಗವನ್ನು ನಡೆಸಿ, ಸೋಮಪಾನಮಾಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ

ಯಾಗವಾಂಶ್ಚ ಹವಿರ್ಯಜ್ಞೈಸ್ಸೋಮಪಾನಮಭೋಜ್ಯತೇ || ೧೪ ||

ಸೋಮಮೌದುಂಬರೇ ನ್ಯಸ್ತಂ ನಮಸ್ಯೇತ್ತಂ ದಶಾತ್ಮನಾ |

ದಶ ಸಂಪಾತಿತಾಂ ಪೀತ್ವಾ ಕ್ರತುಭಿರ್ಯುಜ್ಯತೇ ತದಾ || ೧೫ ||

ದಕ್ಷಿಣಾಂ ತದ್ವಿದೇ ದದ್ಯಾದ್ವೇನಾಯೈನಂ ನಿವೇದಯೇತ್ |

ಗುರುಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೇಕೃತ್ಯ ಲಬ್ಧ್ವಾನುಜ್ಞೋ ಯಥಾವಿಧಿ || ೧೬ ||

ಏವಂ ತು ಸಂಸ್ಕೃತೋ ಯೋಗ್ಯಃ ಸಿದ್ಧೀನಾಂ ಸರ್ವತಸ್ತತಃ |

ಮೃತಶ್ಚ ನೋಕ್ಷಮಾಪ್ನೋತಿ ವಿಶೇಷ್ಯ ಪರಮಂ ಪದಂ || ೧೭ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಜ್ಞಾನೋತ್ತರೇ ಬೀಜಪ್ರಸವೇ
ಷಟ್‌ಸಪ್ತತಿತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ಸೋಮರಸವನ್ನು ಅತ್ತಿಯಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ದಶವಿಧವಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹತ್ತುಸಾರಿ ಕುಡಿಯ ಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಯಜಮಾನನೆನಿಸಬೇಕು.

೧೬-೧೭. ಅನಂತರ ಮಂತ್ರವೇತ್ತನಾದ ಆಚಾರ್ಯನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಗುರುವಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಮಾಡಿ, ಅವನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು, ತನ್ನ ನಿತ್ಯ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ತೊಡಗಬೇಕು. ಈ ರೀತಿ ಸಂಸ್ಕೃತನಾದವನು ಸಕಲ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿ, ಮರಣಾನಂತರ ಪರಮಪದವನ್ನು ಹೊಂದುವನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಎಪ್ಪತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಸಪ್ತಸಪ್ತತಿತಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಶಿವತುಲ್ಯತ್ವಮಸ್ಯ ಸ್ಯಾತ್ಪಾಶಚ್ಛೇದಸ್ತು ಯೇನ ವೈ ।

ತಮತೋ ವರ್ಣಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಸಂಸ್ಕಾರಂ ಕ್ರಮಶಃ ಪರಂ ॥ ೧ ॥

ಸಂಸ್ಕೃತ್ಯ ಪೂರ್ವವದ್ಧೀರೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೈವಂ ಯಥಾವಿಧಿ ।

ಅಲಿಖೇನ್ಮಂಡಲಂ ಸಮ್ಯಗ್ಭೂತಾನಾಂ ವಿಧಿವತ್ತತಃ ॥ ೨ ॥

ತಸ್ಮಿನ್ನಿವೇಶ್ಯ ಭೂತಾನಾಂ ಸಂಪೂಜ್ಞಾನಂ ಯಥಾವಿಧಿ ।

ಭೂತಾಧಿಪೇನ ತತ್ತಜ್ಞೋ ಮಂತ್ರಪೂತಜಲ್ಯಸ್ತು ತತ್ ॥ ೩ ॥

ಎಪ್ಪತ್ತೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

೧-೨. ಯಾವ ಸದ್ಗುರುವಿನ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಯಾವನಿಗೆ ಸಂಸಾರ ಪಾಶಚ್ಛೇದವಾಗುವುದೋ, ಅವನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪರಶಿವನಿಗೆ ಸಮಾನನಿಸುವನು. ಆ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮುಂದೆ ವರ್ಣಿಸುವೆನು. ಈ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಬರುವವನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಸೂರ್ಯದೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದು ಅನಂತರ ಭೂತಮಂಡಲವನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕು. (ಭೂತಮಂಡಲಕ್ರಮ ಹಿಂದೆ ವಿವೃತವಾಗಿದೆ)

೩-೪. ಆದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ಗುರುವು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಮಂತ್ರಪೂತವಾದ ಜಲದಿಂದ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ, ಮಂಗಳ

ದ್ರವ್ಯೈಸ್ತು ಮಂಗಳೈಶ್ಚೈವಮಭಿಷಿಚ್ಯ ಸುಪೂಜಿತಃ |
ಅಲಂಕೃತಂ ಗೃಹೀತ್ವಾಥ ದೇವಾಯೈನಂ ನಿವೇದಯೇತ್ || ೪ ||

ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಮತಃ ಕೃತ್ವಾ ವಿಜ್ಞಾಪ್ಯೋ ವಿಧಿವತ್ಪ್ರಭುಃ |
ಪ್ರಣಮ್ಯ ವಿಧಿವದ್ಧೀರಃ ಪ್ರಸೀದೇತಿ ಹ್ಯಮುಂ ವದೇತ್ || ೫ ||

ಪಪ್ರಚ್ಛ ಶಿತಾನ್ಯುಸ್ಯಾ (?) ದುಕ್ತಶ್ಚಾಪಿ ಯಥಾಸುಖಂ |
ಪಾಶೇಭ್ಯೋ ನೋಕ್ಷಯೇಚ್ಛೈನಂ ಗುರುತ್ವಂ ವೈ ಪ್ರಸಾದಜಂ || ೬ ||

ಅಥಾಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣೇನಾಗ್ನೇಃ ಸೂರ್ಯೋನ್ಮಾಂ ವಿಧಾನತಃ |
ದತ್ವಾ ದರ್ಭಾಸನಂ ತತ್ರ ಉಪವೇಶ್ಯ ಸುಯಂತ್ರಿತಂ || ೭ ||

ಯಥೋಕ್ತಂ ಪುರುಷಂ ದೇವಂ ಸನ್ನಿವೇಶ್ಯ ಪ್ರಪೂಜ್ಯ ಚ |
ವಿಜ್ಞಾಪಯೇಚ್ಛ ತಸ್ಯಾರ್ಥಂ ಯಥಾನುಗ್ರಹವಾನ್ ಭವೇತ್ || ೮ ||

ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಅಭಿಷೇಕಮಾಡಿ, ಭೂಷಣಾದಿಗಳಿಂದಲಂಕರಿಸಿ, ದೇವರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು.

೫-೬. ಶಿಷ್ಯನು ದೇವದೇವನನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣನಮಸ್ಕಾರಾದಿಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿ, ಅಚಾರ್ಯನು ತನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪುನಃ ದೇವದೇವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಗುರುಪ್ರಸಾದರೂಪವಾದ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ತನಗೆ ಪಾಪವಿಚ್ಛೇದವಾಗುವಂತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೭-೮. ಅಚಾರ್ಯನು ಅನಂತರ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಅಗ್ನಿಯ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯೋನ್ಮಾಯಿಂದ ಉಪಸ್ಥಿತನಾಗಿ ದರ್ಭಾಸನದಮೇಲೆ ಕುಳಿರಿಸಿ, ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಪುರುಷಾಕಾರದಿಂದ ದೇವದೇವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಚಾರ್ಯನು ದೇವದೇವನಾದ ಪುರುಷನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಅಗ್ನೇಯ್ಯಾಂ ದಿಶಿ ಚ ಪ್ರಾಚ್ಯಾಂ ಪುರುಷಂ ಸಂನಿವೇಶ್ಯ ಚ |
 ಅಪದಂ ಸಂಸ್ಥಿತೈರ್ಮುಂತ್ರೈರ್ಜುಹುಯಾತ್ತು ಶಿರಃ ಪುನಾನ್ || ೯ ||

ಅಭಿಮಂತ್ರ್ಯ ಚ ತಂ ಶಿಷ್ಯಂ ಜುಹುಯಾಚ್ಚ ಶತಂ ಶತಂ |
 ಸ್ವೇನ ಸ್ವೇನ ತು ಮಂತ್ರೇಣ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಯೇನ ಯಥಾನಿಧಿ || ೧೦ ||

ಅಶ್ವಯೇನ ತು ದೈವೇನ ಸರ್ವೇಷಾಮನುಮಂತ್ರಣಂ |
 ಜಾನುತೋ ಭೂತಯೋನಿಃ ಸ್ಯಾದ್ವನಾತ್ಮಾ ಧಾತು ನಃ ಸಮಂ || ೧೧ ||

ಲಿಂಗೇ ಪ್ರಸವಯೋನಿಶ್ಚ ಪ್ರತಿರ್ಬಸ್ತಿವಿನಿಃಸೃತಾ |
 ನಾಭೌ ಚ ಭಾವಯೋನಿಸ್ಸಾಂದ್ವೀಜಮಸ್ಯ ದಶಾತ್ಮಕಂ || ೧೨ ||

ಹೃದಯೇ ಪರಮಾ ಯೋನಿರ್ಜಾತಾ ಸಾ ಪರಮೇಷ್ಟಿನಃ |
 ಕಾರಣಾತ್ಮಾ ಕ್ರಿಯಾಯೋನಿ ಬಾರ್ಹೀಚೈಷಾ ಚ ಬೀಜಯೇತ್ || ೧೩ ||

೯-೧೦. ಅಗ್ನೇಯದಲ್ಲಿ ತಾನು ಕುಳಿತು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪುರುಷಾಕಾರ ವನ್ನಿಟ್ಟು ಪೂಜಾಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, ಅನಂತರ ಅದೇ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದೇ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದಲೇ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಆಯಾ ಅಂಗಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಅಭಿಮಂತ್ರಣಮಾಡಬೇಕು. (ಮಾರ್ಜನೆಮಾಡಬೇಕು.)

೧೧-೧೩. ಶಾಶ್ವತನೂ, ಅದ್ಯಂತರಹಿತನೂ, ದೇವದೇವನೂ ಆದ ಆ ಪರ ಮಾತ್ಮನ ಸಕಲ ಮಂತ್ರಗಳಿಗೂ ಅಂಗಯೋನಿಗಳು ಈ ರೀತಿ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಜಾನುಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಭೂತಯೋನಿಯೂ, ಉರುಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಧಾತುಯೋನಿಯೂ ಅಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸವಯೋನಿಯೂ, ನಾಭಿಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ನಾಭಿಯೋನಿಯೂ, ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳಿಗೂ ಭಾವಯೋನಿಯೂ ನಿರೂಪಿತಗಳಾಗಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ದಶಾತ್ಮಕವಾದ ಮಂತ್ರವೇ ಬೀಜವೆನಿಸುವುದು.

೧೩-೧೪. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪರಮಯೋನಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮನಾಮಕವಾದ ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾಯೋನಿಯೂ, ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಚಕ್ಷುಸ್ಸಿಗೂ ಉರ್ಧ್ವ

ಸಂಹಾರಚಕ್ಷುರೂರ್ಧ್ವಂ ಸ್ಯಾದಷ್ಟಬೀಜಂ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಂ ।

ಸರ್ವಾಶ್ಚ ಜುಹುಯಾದ್ಧ್ಯಾಯನ್ ಸಾಧಕೇ ಚಾತ್ರ ನಿನ್ಯಸೇತ್ ॥ ೧೪ ॥

ಅಂಗುಷ್ಠೇನ ಸಪುಷ್ಪೇಣ ನ್ಯಾಸಃ ಸರ್ವತ್ರ ಶಸ್ಯತೇ ।

ಪ್ರತಿನೂನಂ ಚ ಭಸ್ಮ ಸ್ಯಾದ್ವೇಯಂ ಪಾತ್ರಾಧಿವಾಸಿತಂ ॥ ೧೫ ॥

ವಿಶ್ವಸೃಕ್ತರ್ಪಣಂ ಕುರ್ವಾತ್ಸಾಧಕಸ್ಯ ಚ ಸಂಪುಟಂ ।

ನಿವಾರಸ್ತೇನ ವಿಘ್ನಾ ನಾಮಸ್ಯ ಶ್ರಾಪಿ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ ॥ ೧೬ ॥

ದೇವಸ್ಯಾಥ ಸಕಾಶೇ ತು ಶ್ರಾವ್ಯಂ ತಸ್ಯಾನುಶಾಸನಂ ।

ಅನುಗ್ರಾಹ್ಯಾಸ್ತ್ವಯಾ ಶಿಷ್ಯಾ ಯಥಾ ಶಾಸ್ತ್ರಮನಿಂದಿತಾಃ ॥ ೧೭ ॥

ಸಂಯುಜ್ಯ ದೇವವಚ್ಚಾಪಿ ಗುರುಂ ತದ್ವತ್ಸಗೋಚರಂ ।

ಸರ್ವಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೇಕೈತ್ಯ ತತೋ ದೇವಂ ವಿಸರ್ಜಯೇತ್ ॥ ೧೮ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಸಪ್ತಸಪ್ತತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಂಹಾರಯೋನಿಯನ್ನೂ ಅಷ್ಟಬೀಜಮಂತ್ರವನ್ನೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಸಾಧಕನು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದು ಅದೇ ಮಂತ್ರಬೀಜಗಳಿಂದ ಹೋಮವನ್ನೂ ಸಹ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

೧೫-೧೬. ಪ್ರತಿ ಅವಯವಗಳನ್ನೂ ಪುಷ್ಪಸಹಿತವಾದ ಅಂಗುಷ್ಠದಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಿ, ಹೋಮಭಸ್ಮದಿಂದ ಲೇಪಿಸಬೇಕು. ವಿಶ್ವಸೃಕ್ತರ್ಪಣದಿಂದಲೂ, ಸಂಪುಟೀಕರಣದಿಂದಲೂ ಮಧ್ಯೆ ಬರುವ ಅಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೧೭-೧೮. ಅನಂತರ ದೇವರಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯನಿಂದ ಮಂತ್ರಾನುಶಾಸನಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ, ಗುರುವು ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಶಿಷ್ಯನಾದತೋ ಗುರುವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾದ್ವೇವರಂತೆಯೇ ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು, ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾದಿಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ, ಅನಂತರ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಎಪ್ಪತ್ತೇಳನೆಯ

ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಅಷ್ಟಸಪ್ತತಿತಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಸಂನ್ಯಾಸಸ್ಯ ತ್ವಹಂ ಮಾರ್ಗಂ ಸಂವಕ್ಷ್ಯೇ ತತ್ಪತಃ ಪರಂ ।
ಸಮಯಾದ್ಯಂ ಚ ಪಾಶಾಂತಂ ಕೃತ್ವಾ ತು ಸ್ರಾವಣಾದ್ಯತೇ ॥ ೧ ॥

ನವಪೂಜಾ ಪ್ರಯೋಕ್ತವ್ಯಾ ಹುತ್ವಾ ಹೋಮಂ ಯಥಾವಿಧಿ ।
ಹೃದಯೇ ಹೃದಯೇ ನೃಸ್ಯ ಹೋಮ ಭಸ್ಮಾದಿನಿರ್ಮಿತಂ ॥ ೨ ॥

ಸ್ವಯೋನೌ ಪಾತಯೇತ್ಪೇವಂ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಂ ಸಕರ್ಮಕಂ ।
ಜುಹುಯಾದ್ವಿಶ್ವಸೃಗ್ನಾಗ್ನೌ ವಾಚಯೇದಗೃಹಾಗತಂ ॥ ೩ ॥

ಎಪ್ಪತ್ತೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

೧-೨. ಈ ಕರ್ಮದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಸಂನ್ಯಾಸಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸಮಯಾದಿಯಾಗಿ ಪಾಶಾಂತವಾದ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವಂತೆ ವಿವರಿಸುವೆನು. ದೇವಪೂಜಾನಂತರ ಹೋಮಮಾಡಿ, ಹೋಮಭಸ್ಮವನ್ನು ಹೃದಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಲೇಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೩-೪. ಬ್ರಹ್ಮಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಲಿ ಎಂದು ತನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವನ್ನೂ, ವಿಶ್ವಸೃಗ್ನಯಲ್ಲಿ (ಸಂಸ್ಕೃತಾಗ್ನಿ) ಹೋಮಮಾಡಿ ಅನಂತರ ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸದೆ ಅಗ್ನಿಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಮಾಡಿ ಅಖಿಲಜಗದ್ವ್ಯಾಪಕನಾದ ಬ್ರಹ್ಮ

ಅಗ್ನಿಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೇಕೃತ್ಯ ಭುವನಾನ್ಯಸ್ಯ ಚಾತ್ಮನಿ ।

ಏಬೇದ್ಧಸ್ಮೋದಕಂ ಪುಣ್ಯಂ ಬೀಜೇನೈವಾಕ್ಷರೇಣ ಸಃ

॥ ೪ ॥

ಸಂನ್ಯಸ್ತಮಿತಿ ಚ ಬ್ರೂಯಾದಾಚರೇಚ್ಚ ವ್ರತಾನಿ ಚ ।

ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಮತಃ ಕೃತ್ವಾ ಗೇವಮಗ್ನಿಂ ಗುರುಂ ತಥಾ

॥ ೫ ॥

ಸಶಿಖಂ ವಪನಂ ಕೃತ್ವಾ ತ್ಯಜೇತ್ಸರ್ವಮತಃಪರಂ ।

ಸುಖದುಃಖೇ ಸಮೇ ಕೃತ್ವಾ ದೇವಾಲೋಕಾಚ್ಚ ತತ್ಪರಃ

॥ ೬ ॥

ಪೂತೋದಕೇನ ಕಾರ್ಯಂ ವೈ ಪಾಣಿಪಾದಂ ಚರೇಚ್ಚನೈಃ ।

ವರ್ಷಾಸು ಶೂನ್ಯಮಾಗಾರಂ ಮೂಲಂ ವೃಕ್ಷಸ್ಯ ನಾತ್ರಯೇತ್

॥ ೭ ॥

ಮೌನೀ ಸ್ನಾತ್ವಾ ತ್ಯಜೇದ್ವೇಹಂ ಧ್ಯಾಯೇತ ಹೃದಯಾಧಿಪಂ ।

ದೇವಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಗುರುಂ ಚಾಪಿ ಮನಸಾ ಪೂಜಯೇಚ್ಚ ಸಃ

॥ ೮ ॥

ಸ್ವರೂಪನೇ ತಾನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಮೂಲ ಬೀಜಾಕ್ಷರಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಭಸ್ಮೋದಕ ವನ್ನು ಪ್ರಾಶನಮಾಡಬೇಕು.

೫-೬. ಆಗಲೇ ಸರ್ವವನ್ನೂ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿದೆನು ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿ ದೇವರನ್ನೂ, ಅಗ್ನಿಯನ್ನೂ, ಗುರುವನ್ನೂ ವಂದಿಸಿ, ವಪನಾದಿಗಳಿಂದ ಶಿಖೆಯನ್ನು ತೆಗೆಸಿ, ಸುಖ ದುಃಖಗಳಿಗೆ ಭೇದವೇಡಿಸದೆ ಸರ್ವದಾ ದೇವಸ್ವರೂಪವಾದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕೊಂಡಿರಬೇಕು.

೮-೯. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಸರ್ವದಾಪವಿತ್ರವಾದ ನೀರಿನಿಂದಲೇ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸರ್ವದಾ ಒಂದೇ ಕಡೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಬಾರದು.

ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಿರ್ಜನವಾದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಬಹುದು. ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಕೂಡದು. ಹಾಗೆಯೇ ಸದಾ ಹೃದಯಾಧಿಪನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಮೌನದಿಂದಿದ್ದು ಕೊನೆಗೆ ಜೇತತ್ಯಾಗಮಾಡಬೇಕು. ಆಗಾಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನೂ ಗುರುವನ್ನೂ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಶಿವಮೂತ್ರವನ್ನು

ಸ ಬಲ್ದಾವರ್ತಯಂಸ್ತೇವಂ ಶಿವಾಂ ಶುದ್ಧೈತ್ಯಸಂತಯಂ ।

ಪುನರಾವರ್ತನೋ ನ ಸ್ವ ಸ್ವರ್ವತಂತ್ರಾಧಿಕಾರಿಣಃ

॥ ೯ ॥

ಅಥವಾ ಸಂತಯಾಪನ್ನಂ ಸದ್ಯೋಮುಕ್ತಂ ಸಮಾಚರೇತ್ ।

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಜ್ಞಾನೋತ್ತರೇ

ಅಪ್ಪಸಪ್ತ ತಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ಆವರ್ತನಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸು ಶುದ್ಧಿಗೊಳ್ಳುವುದಲ್ಲದೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆಯದಂತೆ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಎಪ್ಪತ್ತೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಃ

|| ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ||

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಏಕೋನಾ
ಶೀತಿಸಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಯದಾ ನಿರ್ವೇದಮಾಪನ್ನೋ ಯಶ್ಚೇಚ್ಛಾಪದಮನ್ವಗಃ |

ದಸ್ಯುಭಿನಿಹಿತೇ ರಾಷ್ಟ್ರೇ ಶತ್ರುಜಾ ವಾ ಬಲೀಯಸಾ || ೧ ||

ಪ್ರಾರ್ಥಿತೇಪಿ ನೃಪೇನಾಥ ಬಲಾನಾಂ ಸಂಭವಾದಪಿ |

ಜೀರ್ಣೋ ವಿಗತಚೇಷ್ಟೋ ವಾ ಸಂನ್ಯಾಸಾದ್ವಿನಿವರ್ತಯೇತ್ || ೨ ||

ಅಥಾಗತ್ಯ ಶುಭಂ ಗೋಷ್ಠಂ ಸಂಹಾರಂ ಚ ತ್ರ್ಯಹಂ ಜಪೇತ್ |

ತತಃ ಸಂಘಾಷ್ಯಯೋಗ್ಯ ಸ್ನಾನ್ಮಮಸ್ಯಾರಾದಿ ಪೂಜನೈಃ || ೩ ||

ಎಪ್ಪತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

೧-೨. ಆದರೆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಸಂನ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆದವನು, ಕಳ್ಳರಿಂದ ತುಂಬಿದ ದೇಶದಲ್ಲಿ, ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಆಕ್ರಾಂತವಾದ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ, ಅಥವಾರಾಜನು-ಕಾರಣಾಂತರಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೆ, ಸ್ವಯಂ ವೃದ್ಧನಾಗಿ ಅಶಕ್ತಿಪಡೆದಾಗ, ಇನ್ನೂ ಇತರ ಪ್ರಬಲಕಾರಣಗಳು ಸೇರಿದಾಗ, ಸಂನ್ಯಾಸವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬಹುದು.

೩-೪. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವಾಗ ಹಸುವಿನಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರುದಿನ ಸಂಹಾರ ಮಂತ್ರವನ್ನೂ ಜಪಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ನಮಸ್ಕಾರಾಂತವಾದ ಪೂಜೆಗಳಿಂದ ದೇವರನ್ನು

ತತಃ ಸ್ನಾತಶ್ಚುಚಿರ್ಭೂತ್ವಾ ದೇವದೇವಂ ಪ್ರಣಮ್ಯ ಚ |

ವಿಜ್ಞಾಪಯೇತ್ ಕ್ಷಮಸ್ತೇತಿ ರಕ್ಷಾಂ ಮನು ನಿವರ್ತಯ || ೪ ||

ಬೀಜಯೋನ್ಯಾಂ ಸಮಾವಾಹ್ಯ ಪೃಥಿವೀಂ ಸಂನ್ಯಸೇದಧಃ |

ನ್ಯಸೇಚ್ಚೈವರುಣಂ ಮೂರ್ಧ್ನಿ ಯಜೇದೇವಂ ದಶಾತ್ಮನಾ || ೫ ||

ಸಂಹಾರಶಕ್ತಿಮಾವಾಹ್ಯ ಚಾತ್ಮನ್ಯಾಸಂ ಪ್ರಯೋಜಯೇತ್ |

ಸಕಲೀಕೃತ್ಯ ಭೂತ್ಯೆಶ್ಚ ತಥೈತಾನ್ ಜುಹುಯಾತ್ತತಃ || ೬ ||

ಶೇಷಂ ತು ಶತಮಾಧಾಸ್ಮಿರದಿಕಂ ತು ಪಿಬೇತ್ಸತಃ |

ತತಃ ಪ್ರಕೃತಿಮಾಪನ್ಯೋ ದೀಕ್ಷಾಶಕ್ತಿಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ || ೭ ||

ಪಾರ್ಥಿವೈಃ ಸಕಲೀರಗ್ನಾ ಮಂತ್ರೈರ್ಹೋಮ್ಯಶತಂ ಪೃತಂ |

ವಾರುಣೇನ ತತೋ ಹುತ್ವಾ ಶೇಷಂ ಪಾನಂ ಯಥಾ ಪುರಾ || ೮ ||

ಅರ್ಚಿಸಿ, ಸ್ನಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧವಾಗಿ, ತನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದೂ ದೇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಇತರರೊಡನೆ ಬೆರೆಯಬಹುದು.

೫-೬. ಬೀಜಯೋನಿಯ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಮೂರ್ಧಭಾಗದಲ್ಲಿ ವರುಣದೇವತೆಯನ್ನು ದಶಾತ್ಮಕಮಂತ್ರದಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಸಂಹಾರಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಆವಾಹಿಸಿ, ಆತ್ಮನ್ಯಾಸಾಚರಣೆಯಿಂದ ಸಕಲೀಭೂತವಾದ ದೇವರನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಅದೇ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಹೋವವನ್ನೆ ಸಗಬೇಕು.

೭-೮. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣೆ ಮತ್ತು ಸೋಮರಸಪಾನ ಇವುಗಳಿಂದ ದೀಕ್ಷಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ದೀಕ್ಷಾಪ್ರದಾನ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಸಂಪನ್ನನಾಗುವನು. ಪೃಥಿವೀದೇವತಾಕವಾದ ಮತ್ತು ವರುಣ

ಬೀಜಯೋಗ್ಯಾ ತತಃ ಸ್ತುತ್ವಾ ಪೂಜಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಣಮ್ಯ ಚ ।

ಅನುಗ್ರಹೋಸ್ಥಿ ದೇವೇಶ ಕಾಮಂ ಸರ್ವಸಮೃದ್ಧಯೇ || ೯ ||

ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಂ ಪಕ್ಷಸಾ ಉಕ್ತಾ ನಿತ್ಯಂ ಸ್ಯಾತ್ಸಮಯಾ ಯಥಾ ।

ಅನೇನ ವಿಧಿನಾ ನ್ಯಾಸಾನ್ನಿವರ್ತನಮನನ್ಯಥಾ || ೧೦ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಜ್ಞಾನೋತ್ತರೇ

ಏಕೋನಾಶೀತಿತಮೋಧ್ಯಾಯಃ.

ದೇವತಾಕವಾದ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಫಲಿತಹೋಮಮಾಡಿ ಹವಿಶ್ರೇಷ್ಠವನ್ನು ಎಂದಿನಂತೆ ಪ್ರಾಶನಮಾಡಬೇಕು.

೯-೧೦. ಮತ್ತೆ ಬೀಜಯೋನಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿ, ಪೂಜೆಮಾಡಿ, ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, “ ಎಲೈ ದೇವದೇವನೇ, ನನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಸರ್ವಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ನನ್ನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸು ” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಇದೇರೀತಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕಳೆದು ದೀಕ್ಷಾವಿಧಿಯನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಬೇಕು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಎಪ್ಪತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ

ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಅಶೀತಿತಮೋಢ್ಯಾಯಃ

ಅಥನಾ ಸಂಶಯಾಪನ್ನಂ ಸದ್ಭೋಮುಕ್ತಂ ಸಮಾಚರೇತ್ |

ದೇವಂ ಸಂಪೂಜ್ಯ ಸಮ್ಯಕ್ ದಕ್ಷಿಣಾಮೂರ್ತಿನಾಶ್ರಿತಃ || ೧ ||

ಅಥ ತದ್ವರ್ತನಾದ್ಧೀರಃ ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತೋ ದೃಢವ್ರತಃ |

ಸ್ವಹೃದಿ ಪುರುಷಂ ನೃಸ್ಯ ಯಥಾಪೂರ್ವಂ ವಿಧಾನತಃ || ೨ ||

ಅಚಾಂತಃ ಪುನರಾಚಮ್ಯ ಯುಂಜನ್ಮಂತ್ರಾನ್ ಯಥಾಕ್ರಮಂ |

ವಾಯುವೈಗ್ನಿಂ ನಿವೇಶ್ಯಾಥ ಹ್ಯಾತ್ಮಾನಂ ತತ್ರ ಯೋಜಯೇತ್ || ೩ ||

ತತಸ್ಸಂಹಾರದೇವೇನ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಗ್ನೇರ್ನಿಯೋಜಯೇತ್ |

ವಿಶೇಚ್ಯ ದೀಶಮಾಪನ್ನೋ ಯೋನಿಂ ಭೂತೇಶಸಂಜ್ಞಿತಾಂ || ೪ ||

ನಿಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

೧-೨. ಸಾಧಕನು ಸದ್ಭೋಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಮೊದಲು ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತನೆನಿಸಿಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸದಾ ದಕ್ಷಿಣಾಮೂರ್ತಿಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ದಕ್ಷಿಣಾಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿ, ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ದೃಢಚಿತ್ತದಿಂದ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು.

೩-೪. ಆಚಮನಾನಂತರ ಮಂತ್ರಪುರಶ್ಚರಣೆ ಮಾಡಿ ವಾಯುವೈದಿಗಾಗದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಭೂತೇಶಸಂಜ್ಞಿತವಾದ ಯೋನಿಮಂತ್ರವನ್ನು ಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ ಈಶ್ವರಾಲಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕು.

ಪಾಪಂ ದಹತಿ ಯೋನಿಸ್ ಸಂಹಾರೇಣ ಪ್ರಚೋದಿತಃ ।

ತತ್ತ್ವಬೀಜಸ್ಯ ಕಾತ್ಯಾನ್ಯಾತ್ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ವಿಗತಕಲ್ಮಷಃ ॥ ೫ ॥

ದಗ್ಧಾ ಭೂತೇಶಯೋನಿಂ ಸ ಶಿವಯೋನಿಂ ಕ್ರಮಾದ್ವಿಶೇತ್ ।

ತತಸ್ತು ಚೈಕಸಂಯುಕ್ತೌ ವಾಯುನಾ ಚಾಚಲೀಕೃತೌ ॥ ೬ ॥

ಶಿವಾಗ್ನೀ ಚೇರತುಶ್ಚೈವ ಸರ್ವಭೂತಕ್ಷಯಂಕರೌ ।

ತತಸ್ತಸ್ಮಿನ್ ಸಮೀಭೂತೇ ಹೃದಿ ಪ್ರೋಕ್ತೇ ತತೋಽನಲೇ ॥ ೭ ॥

ದಹೇಚ್ಛರೀರಂ ಸೋಷ್ಮಾಣಿ ಮಂತ್ರಾಣಿ ಪರಮೇಷ್ಠಿನಃ ।

ಅಸಂಭಾರಸ್ತತೋ ಮಂತ್ರೀ ದಹ್ಯಮಾನೇನ ಚೇದ್ಭೃದಿ ॥ ೮ ॥

ನಾತ್ಮನಾ ವಿಶಯೇದಪ್ತಂ (?) ವಿಸರ್ಗಾಪ್ತಂ ಮಹಾರಜಂ ।

ದ್ವಾರಾಣಾಂ ಶೀರ್ಷಪಾಪಾನಾಂ ವಿಧಿನಾ ಚ ವ್ಯುಪಸ್ಥಿತಃ ॥ ೯ ॥

೫-೬. ಆ ಭೂತೇಶಯೋನಿಯು ಮನುಷ್ಯನ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಧ್ವಂಸ ಮಾಡಿಬಿಡುವುದು. ಅನಂತರ ತತ್ತ್ವಬೀಜ ಮಂತ್ರಾಚರಣೆಯಿಂದ ಭೂತೇಶ ಯೋನಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಶಿವಯೋನಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕು. ವಾಯುಮಂತ್ರ ಪುರಶ್ಚರಣೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಣಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೭-೮. ಶಿವ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿ ಈ ಯೋನಿಗಳು ಸರ್ವಭೂತವನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡ ತಕ್ಕವುಗಳು. ಅದರಿಂದ ದೇಹವನ್ನು ಸಮಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮದೇವತಾ ತ್ಮಿಕವಾದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಚೈರಿಸುತ್ತಾ ಅಗ್ನಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಂತ್ರಜ್ಞನು ತನ್ನ ಹೃದಯವು ಸುಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಆಸೆಯನ್ನೂ ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳದೆ ಆತ್ಮಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು.

೯-೧೦. ಆತ್ಮಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕು. ಆಪ್ತಮಂತ್ರ ಗಳು ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ನಿವಾರಿಸುವುವು. ಅಥವಾ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೇ ಸಕಲ ದ್ವಾರ

ರುದ್ಧಮಾರ್ಗಾಸ್ತತೋ ವಹ್ನಿರ್ವಿದುಷಾ ಕೃತುಶತಾಲುಭಿತ್ |

ಭಿತ್ವಾ ಮೂರ್ಧ್ನಿ ಕಸಾಲಂ ತು ನಿಶತಾವ್ಯಯಮೀಶ್ವರಂ |

ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ನ ನಿವರ್ತೇತ ಯೋಗಿನಃ ಪರಮಂ ಶಿವಂ || ೧೦ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಜ್ಞಾನೋತ್ತರೇ ಅಶೀತಿಸಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ಗಳನ್ನೂ ಯೋಗಮಾರ್ಗದಿಂದ ಬಂಧಿಸಿದರೆ, ಆಗ ಪ್ರಾಣವಾಯುವು ಕಸಾಲವನ್ನು
ಅಂದರೆ ನಡುದಲೆಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಅನ್ಯಯವೂ, ಪುನರಾವೃತ್ತಿರಹಿತವೂ,
ಅದ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದು ಅನಂದಮಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದು.
ಇದನ್ನೇ ಸದ್ಬೋಧಮುಕ್ತಿಯೆನ್ನುವರು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಎಂಭತ್ತನೆಯ
ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಏಕಾಶೀತಿತಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಏತೇಷಾಂ ಪರವಾನ್ಯೋಗಃ ಸಂವತ್ಸರತನುಂ ಸ್ಥಿತಃ ।

ಅಷ್ಟಾನಾಮಾನುಪೂರ್ವೇಣ ಭಿನ್ನಾ ಭಿನ್ನಾರ್ಥವೇದನೇ ॥ ೧ ॥

ಪ್ರತಿಲೋಮವಿಧಿಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ದೀಪಯೇತ್ಸ್ವರ್ಕಯೇತ್ಸುಖಂ ।

ಚತುರ್ವಿಂಶತ್ತಥಾ ವಹ್ನಿಂ ತ್ರಿಯೋಗೇನ ಚ ಸಾಧಕಃ ॥ ೨ ॥

ವ್ಯಂಜನಂ ಚ ವಿಸರ್ಗಸ್ಯ ಮಾದಾವಂತಲುಪಾಶ್ರಿತಂ ।

ಅಂತಗೋ ಬಿಂದುಸಂಯುಕ್ತಮಾಕಾರೇಣ ತದೇವ ತು ॥ ೩ ॥

ವಿಂಭಶ್ಚೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

೧-೨. ಇಲ್ಲಿನವರೆಗೂ ಹೇಳಿದ ಯೋಗವು ಸಾಂವತ್ಸರವಿಧಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದುದಾಗಿರುವುದು. ಇದರ ಅನುಪೂರ್ವಯನ್ನೂ ಕ್ರಮವನ್ನೂ, ಕ್ರಮವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುವೆನು. ಇನ್ನು ಇದರ ಪ್ರತಿಲೋಮವೆಂದರೆ ಅಗ್ನಿತ್ರಯಗಳ ಯೋಗದಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ವಿಧಗಳನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸುವುದು.

೩-೫. ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿಂದುಸಹಿತವಾದ ಆಕಾರವೂ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ವ್ಯಂಜನಗಳು ವಿಸರ್ಗಸಹಿತವಾಗಿಯೂ, ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಅಕ್ಷರಗಳು ಹನ್ನೊಂದುಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬರುವಂತೆಯೂ ಬರೆಯಬೇಕು. ಇವುಗಳಿಗೆ ದೀಪನವಾಗಿ ಓಂಕಾರ, ವಷಟ್ಕಾರ

ದ್ವಾನಿಂಶತ್ಯಂತರಾ ಯುಕ್ತಾ ಕ್ರೂರೇಣೈಕಾದಶೇನ ಚ |

ಓಂಕಾರಂ ಚ ವಸಟ್ಟಾರಂ ಯದಾ ನೈತದದೀಪ್ಯತೇ || ೪ ||

ಅಂತಸ್ಸಾತ್ಮ ಶಲಾಕಾಂತೇ ಸಂಯೋಜ್ಯಾದೂಷ್ಯಹಾಸಿ ಚ |

ಉತ್ತಮಸ್ವರ್ಣಯುಕ್ತಾನಿ ಸುಷುಮ್ನಾಂತರ್ಗತೋ ಮತಃ || ೫ ||

ಕ್ಷುರಿಕಾ ಕರ್ತರೀ ಚೈಕಾ ಲೋಕಾಚೈಕಸ್ಥತಾಂತಗಾಃ |

ಪ್ರಸವೇ ಯೋಜಯೇದೇತತ್ಪ್ರತಿಮಂತ್ರಂ ತ್ರಿಕಂ ತು ವೈ || ೬ ||

ತ್ರಿಸ್ರಪ್ತಿ ಸ್ತುತೃಛಾ ಚೈವಮೇಕೈಕಸ್ಯ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ |

ಊರ್ಧ್ವಂ ತಸ್ಯ ಚ ವಕ್ತ್ರಾದೇರ್ಯೋಗಃ ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರತಿನಿರ್ಮಿತಃ || ೭ ||

ಮಂತ್ರಾಣಾಂ ಸಾಧನೈಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾದ್ರವ್ಯಾಣಾಂ ರಕ್ಷತಃ ಪರಃ |

ಪ್ರಾಣಾನಾಂ ಚಾಲನೇ ಚೈವ ನಿತ್ಯಂ ಯೋಷ್ಯಾದ್ಯನುಕ್ರಮಾತ್ || ೮ ||

ಇವುಗಳನ್ನು ರೇಖೆಯಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತಸ್ತ ವರ್ಣಗಳನ್ನೂ ಊಷ್ಮವರ್ಣಗಳನ್ನೂ
ವಿನ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸುಷುಮ್ನಾಂತರ್ಗತವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಸುಷುಮ್ನಾ
ನಾಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೋಧಮಾಡಬೇಕು. ಇದೇ ಚತುರ್ವಿಂಶದ್ಗ್ನಿಯೋಗ.

೭-೭. ಪ್ರತಿ ಮಂತ್ರದ ಆದಿ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿ, ಕತ್ತರಿ
ಈ ಆಕಾರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕು. ಮೂರುಮೂರು ಸಾಲುಗಳಿಗೆ ಆದ್ಯಂತಗಳನ್ನು
ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆದಿಯಕ್ಷರವನ್ನೇ ವಕ್ತ್ರವೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು.

೮-೭. ಸೂಕ್ಷ್ಮಾದ್ರವ್ಯಗಳ ರಕ್ಷಣೆ, ಪ್ರಾಣಚಾಲನೆ, ಮುಂತಾದ ಕರ್ಮ
ಗಳಿಗಾಗಿ ಇದನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ರಚಿಸಬೇಕು. ಭುರಿಕಾಯೋಗವು ಆಸನದಲ್ಲಿಯೂ,

ಅಸನೇ ಕ್ಷುರಿಕಾಂ ದತ್ವಾ ತತೋ ಮಂತ್ರಂ ಪ್ರಯೋಜಯೇತ್ |
ಶಲಾಕಾ ಪೂಜನೇ ಯೋಜ್ಯಾ ದತ್ವಾ ಚೈನಾನುಕರ್ತರೀ || ೯ ||

ಅಗ್ನೇರರ್ಚಾವಿಧಾನೇಷು ದೀಪನೇ ಚಾಭಿಷೇಚನೇ |
ಜಪೇತ್ತಥಾ ವೈ ಧ್ಯಾನೇಷು ಮಂತ್ರೇ ಚ ಪರಮೋ ವಿಧಿಃ || ೧೦ ||

ತಮೀಬಿಲ್ವಪಲಾಶಂ ಚ ತಥಾ ದೂರ್ವಾಸಿತಾಸ್ತಿಲಾಃ |
ದರ್ಭಾ ಸುಮನಸಾಂ ಚೈವ ಗಣಾಸ್ಸ್ಯಾಚ್ಛಾಂತಿಕರ್ಮಣಿ || ೧೧ ||

ಯೋಜ್ಯಾ ಕ್ಷೀರೇಣ ಚ ತಥಾಃಸ್ಯಾಪುಷ್ಪವೃಕ್ಷಯೋನಯಃ |
ಅವೃಕ್ಷಃ ಕಿಂಶುಕೋ ವೃಕ್ಷೋ ನಿತ್ಯಮೇಷ ಧನಪ್ರದಃ || ೧೨ ||

ಕರವೀರಕನಕಶ್ಚೈವ ಕಲಶ್ಚೇತ್ರಂ ಚ ದಾಯಕಃ |
ಪ್ರಿಯಂಗುಲೋದ್ರಪುಷ್ಪಂ ಚ ಮೃತ್ಯೋಸ್ತ್ಯಲವಿಸಾಸ್ಯತಾ || ೧೩ ||

ಶಲಾಕಾಯೋಗವು ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಯೋಗವು ದಾನಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಹಿತವೆನಿಸಿದೆ. (ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ಕ್ಷುರಿಕಾ, ಕರ್ತರೀ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚರಿಸಬೇಕು.)

೧೦-೧೧. ಅಗ್ನಿಚರ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ದೀಪನ ಮತ್ತು ಅಭಿಷೇಚನಾದಿಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪರಮ ಮಂತ್ರಜಪದಲ್ಲಿಯೂ ಶಲಾಕಾಯೋಗವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಬೇಕು. ಬನ್ನೀ, ಬಿಲ್ವ, ಮುತ್ತುಗ, ಗರಿಕೆಯುಲ್ಲು, ಎಳ್ಳು, ದರ್ಭೆ, ಹೂವು, ಇವುಗಳನ್ನು ಶಾಂತಿಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು.

೧೨-೧೩. ಹಾಲುಬರುವಂತಹ ವೃಕ್ಷಗಳಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಸಮಿತ್ತು, ಪುಷ್ಪ, ಇವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಮುತ್ತುಗದ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಬಾರದು ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ವೃಕ್ಷವೆನಿಸಿಲ್ಲ. ಹೊಂಬಣ್ಣದವೆನಿಸಿರುವ ಕಣಿಗಲು ಹೂವು, ಫಲಸಹಿತವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಪ್ರಿಯಂಗು (ನವಣಿ) ಲೋದ್ರಪುಷ್ಪ, (ಹಿಪ್ಪೆಹೂವು) ಇವು ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಕರವಾದವುಗಳು.

ಶತಪುಷ್ಪಾಣಿ ಬೀಜಾನಿ ಲವಣಂ ಮಾಂಸಮೇನ ಚ |

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನೈಃ ಸರ್ವೈರ್ಯೋಜ್ಯಸ್ನಾದ್ಭೋಮಕರ್ಮಣಿ || ೧೪ ||

ಕಾಕೋಲೂಕಸ್ಯ ಪಕ್ಷಾಣಿ ಯೇಷಾಂ ದ್ವೇಷಂ ಚ ಸರ್ವದಾ |

ದ್ವಂದ್ವಾನಾಂ ತು ತಥಾ ತೇಷಾಂ ಮೃಗಜೈರ್ದ್ವೇ ವರ್ಣಾಂತರಂ || ೧೫ ||

ವಿಭೀತಕಃ ಪಾದಿರಕ್ಷ ಸಹಚರೋ ವಾಸಕಸ್ತಥಾ |

ವಿದ್ವೇಷೇ ತು ತಥಾ | ಕ್ರೂರೇ ಇಧ್ವಂ ತೂಚ್ಛಾಟಿನೇಷು ಚ || ೧೬ ||

ಉಕ್ತಾ ಸ್ವಲ್ಪವಿಧಾನೇಷು ಪರತಂತ್ರೇಷು ಯೇ ಚ ವೈ |

ಸರ್ವೇ ತೇನೈವ ಸಿದ್ಧ್ಯಂತಿ ವಿಧಿಯುಕ್ತೋದಿತೈಃ ಪರೈಃ || ೧೭ ||

ಅರಸಾ ಬಾಹ್ಯಬೀಜಾ ವಾ ಯೋಜ್ಯಾಶ್ಚ ಸರ್ವಕರ್ಮಣಿ |

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತು ವಿಧಿನಾ ಮಂತ್ರಂ ವೈಮುಕ್ತಂ ವಾ ಮಹೀಗತಂ || ೧೮ ||

೧೪-೧೫. ಕಮಲ, ವೃಕ್ಷಗಳ ಬೀಜಗಳು, ಉಪ್ಪು, ಮಾಂಸ, ಮಲ್ಲಿಗೆಹೂ ದಾಸವಾಳದ ಹೂವು, ಇವುಗಳನ್ನು ಹೋಮಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಕಾಗೆ, ಗೂಬೆಗಳ ಗರಿಗಳು, ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವರ್ಣದ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ದ್ವೇಷದಿಂದಿರುವ ಮೃಗಗಳ ಪುಕ್ಕಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತಗಳಾಗುವುವು.

೧೬-೧೭. ವಿಭೀತಕ (ತಾಂಡ್ರೀಮರ) ಕಗ್ಗಲಿ, ಸಹಚರ (ಮುಳ್ಳುಗೊರಂಟಿ) ವಾಸಕಕ (ಅಡ್ಡಸರದಗಿಡ) ಮುಂತಾದವೃಕ್ಷಗಳ ಸಮಿತ್ತನ್ನು, ದ್ವೇಷಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಉಚ್ಛಾಟನಾದಿ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಸ್ವಲ್ಪ ಫಲಶ್ಯಾಗಿಯಾದರೂ ಅಥವಾ ಪರಪ್ರಯೋಜಕವಾಗಿಯೂ ಮಾಡುವ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಯಾ ವಿಧಿಯುಕ್ತವಾದ ಫಲಗಳನ್ನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಇಧ್ವಗಳಿಂದಲೇ ಸಾಧಿಸಬಹುದು.

೧೮-೨೦. ರಸರಹಿತವಾಗಿ ಹೊರಗಡೆ ಬಿದ್ದಿರುವ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಅದು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ ಅಥವಾ

ತತ್ಸರ್ವಂ ಸಾಧಯೇತ್ಪೂರ್ಣಂ ಯದುಕ್ತಂ ಕಲ್ಪಕಲ್ಪಿಣೈಃ ।

ನ ಚ ಶಕ್ತಿಪರೀಚಾರೇ ಮಂತ್ರಾಂತೇ ಕ್ರಮಶಸ್ತತಃ

॥ ೧೯ ॥

ಮಂತ್ರಸಂಪುಟಯೋಗೇನ ಸಾಧಯೇಚ್ಛ ಶಲಾಕಯಾ ।

ಶಕ್ರಂ ತು ಕಮಲೇ ಯೋಗಾಸ್ಪರ್ಶೈಃ ಶಕ್ತಿನಿರಾವೃತಂ

॥ ೨೦ ॥

ಕ್ಷುರಿಕಾ ಕರ್ತರೀ ಯುಕ್ತಾ ದಕ್ಷಿಣಾನಿರ್ವಾಣಮಾವಹೇತ್ ।

ಅಗ್ನಿಪಂಚಕಯೋಗಾಂತೇ ಲಿಂಗೇ ವೈ ಸ್ತುಂಡಿಲೀಫ ವಾ

॥ ೨೧ ॥

ಲಕ್ಷತ್ರಯಸ್ಯ ವೈ ಯೋಗಾತ್ ಸಾಧಯೇತ್ಪರಮೇಷ್ಟಿನಂ ।

ಶಿಲಾತಲೇ ತು ವೈ ಶ್ರೇಷ್ಠೇ ಕ್ರಿಯಾಕಾರಣಸಾಧಕಃ

॥ ೨೨ ॥

ಅದಿತ್ಯಸ್ಯ ನಿಮಿತ್ತಾತ್ಮ್ಯಾತ್ ಸಾಧನಂ ಮುನ್ಮಿಲೋಕ್ತಿಕಂ ।

ಭೂತೇಶಂ ನಿಶಿ ವಾಘೋರೇ ವಾಯುಭಕ್ಷೋ ಜಲಾಶಿತಃ

॥ ೨೩ ॥

ಗಿಡದಮೇಲೆಯೇ ಇದ್ದರೂ ಆಗಬಹುದು. ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ, ಪ್ರತಿಕಲ್ಪಕ್ಕೂ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು, ಮಂತ್ರಸಂಪುಟಯೋಗವನ್ನು ಶಲಾಕೆಯಿಂದಲೇ ಅಭಿಮಂತ್ರಿ ಸುತ್ತಾ ಇಂದ್ರದೇವತೆಯನ್ನು ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಆವಾಹಿಸಿ ಶಕ್ತಿ ದೇವತಾಭಿಮಂತ್ರಣ ಗಳಿಂದ ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕು.

೨೧-೨೨. ಕ್ರಿಯಾ ಕಾರಣಸಾಧಕನಾದವನು ಅಂದರೆ ಸಕಲ ಮಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಿಗೂ ಬೇಕಾದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನಾಜ್ಞಪಿಸುವವನು. ಕ್ಷುರಿಕಾ, ಮತ್ತು ಕರ್ತರೀ ಸಂಬಂಧ ವಾಗಿರುವ ಅಗ್ನಿಪಂಚಕವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು, ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನಾಗಲೀ, ಸ್ತುಂಡಿಲ ವನ್ನಾಗಲೀ, ಶಿಲಾತಲವನ್ನಾಗಲೀ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷತ್ರಯ ಪರಿಮಿತಿಯುಳ್ಳ ಪ್ರಣವಯೋಗವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು.

೨೩-೨೪. ಅದಿತ್ಯ ದೇವತಾಪ್ರಸಾದಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಉಷಃಕಾಲವನ್ನು ಬಳಸ ಬೇಕು. ಅರ್ಧ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅನಿಲಾಹಾರದಿಂದಲೋ ಜಲಪಾನದಿಂದಲೋ, ಭೂತ

ಸಾಧಯೇತ್ಸಾಧನಾಯುಕ್ತೋ ದೇಹೇ ಮಂತ್ರೀ ಚ ವೈ ಕ್ಷಣಾತ್ ।

ಬೀಜೇಶವರ್ಣಾಸರ್ವೈವ ಶ್ಮಶಾನಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜನಃ ॥ ೨೪ ॥

ಅಪಕ್ವಾಶೀ ಲಬ್ಧಪ್ರಭುದೇಹೀ ದೇಹಸ್ಯ ಸಾಧನೇ ।

ಅಶೀತಸಿಕತಾಜ್ಯೇಷ್ಠೇ ಜಪೇತ್ಸುಷ್ಪಿಂ ಘೃತಪ್ಲುತಃ ॥ ೨೫ ॥

ಜಪಾಂತೇ ದೀಪಯೇನ್ಮಂತ್ರೀ ಹೃಷ್ಯಶಾಂತಿಯಥಾ ಶಿವಃ ।

ಚರಿತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಂಚ ಭಸ್ಮಶಾಯೀ ಯವಾಶನಃ ॥ ೨೬ ॥

ಭಸ್ಮನಾ ಸಿದ್ಧಿಮಾಪ್ನೋತಿ ಭಸ್ಮನಿಷ್ಯಸ್ಸ ಸಾಧಕಃ ।

ಭಾಸ್ಕರಸ್ಯ ವ್ರತಂ ಹೇತದಂತೇಹ್ಯುಕ್ತಂ ಕ್ರಮಾಗತಂ ॥ ೨೭ ॥

ಪತಿಯಾದ ಪರಶಿವನನ್ನು ಧೈಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜಪಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಶ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಸುತ್ತಾ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಶ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೨೫-೨೬. ಅನಂತರ ಬೇಯಸದಿರುವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಬಿಸಿಯಾಗಿರುವ ಮರಳಿನಲ್ಲಿಕುಳಿತು, ತುಪ್ಪವನ್ನು ಒಳಿದುಕೊಂಡು, ಜಪಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಜಪಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಶಾಂತಿಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಾ, ದೀಪನಮಂತ್ರ ಜಪಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆಯಿಂದ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ ಯವಧಾನ್ಯವನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಭಸ್ಮಶಾಯಿಯಾಗಬೇಕು.

೨೭-೨೮. ಸಾಧಕನಾದವನು, ಭಸ್ಮದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಭಸ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಸಕ್ತನಾಗಿಯೇ ಸಕಲ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದಾನು. ಹಾಗೆಯೇ ಸೂರ್ಯ ವ್ರತವನ್ನು ಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಕ್ರಮಸಂಕ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ವಿದ್ಯೇಶ

ಕ್ರಮಾತ್ಮಂಕ್ರಮಣಿಂ ಚೈವ ಕ್ರಮಾದ್ವಿದ್ಯೇಶತಾಂ ವ್ರಜೇತ್ |
ಸಂಕ್ರಮೇದ್ದೇಹಮಾಕ್ಷಿಪ್ಯ ದೃಷ್ಟ್ವೈವಂ ಕ್ರಮಯೇತ್ಪರಾನ್ || ೨೮ ||

ಇಚ್ಛಯಾ ವಿಚರೇನ್ಮಂತ್ರೀ ವ್ರತಾಂತೇ ಬೀಜವತ್ಕುನಿ |
ಯದುಕ್ತಾ ಮಂತ್ರಕೋಷೇ ತು ತಸ್ಮಿನ್ ಶಾಸ್ತ್ರೇಹ್ಯನೇಕಶಃ || ೨೯ ||

ಕಂದಮೂಲಫಲಂ ಪತ್ರಮಖಿನ್ನಂ ಖಿನ್ನಮೇವ ಚ |
ಅಶಕ್ತೋ ವಿಧಿರುಕ್ತೋಽಯಮಷ್ಟೈ ಗ್ರಾಸಾನುಪಾನಯೇತ್ || ೩೦ ||

ಭೈಕ್ಷಂ ವಾ ವಿಧಿಸಂಪನ್ನಂ ಮಂತ್ರೈಃ ಸಂಪಾನವರ್ಜಿತಂ |
ಪಾವಕಂ ವಿಧಿವತ್ಪಿಥ್ವಂ ಕುರ್ಯಾನ್ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಸಾಧನೇ || ೩೧ ||

ಪೂಜಾ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ವೈ ಮಂತ್ರೀ ಸಂವತ್ಸರತನುಸ್ಥಿತೈಃ |
ವೈದೇಮಸ್ಥಂ ವಾ ತಥಾಗ್ನಿಸ್ಥಂ ಕುರ್ಯಾತ್ಪೂರ್ವಂ ಯಮೇನ ವೈ || ೩೨ ||

ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ದೇಹಿಯಾಗಿ ಅಂದರೆ ವ್ರತಾನಂತರ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಬೇಕು.

೨೯-೩೦. ಮಂತ್ರಕೋಷಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಸ್ಥಳವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಜ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪುರಶ್ಚರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಕಂದಮೂಲ ಫಲಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಹೊಸ ಮತ್ತು ಹಳೆಯ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಅಷ್ಟಗ್ರಾಸಗಳನ್ನು ಭುಜಿಸಬೇಕು.

೩೧-೩೨. ಭಿಕ್ಷಾನ್ನದಿಂದಾಗಲಿ, ಪಾನವರ್ಜಿತವಾದ ಇತರ ಆಹಾರದಿಂದಾಗಲಿ, ಜೀವಿಸಬಹುದು. ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಅಗ್ನಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಸಂವತ್ಸರ ತನು ವನ್ನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ನಡೆಸಬೇಕು. ಯಮತಂತ್ರವನ್ನು ವೈದೇಮಸ್ಥ ವಾಗಿಯೋ ಅಥವಾ ಅಗ್ನಿಸ್ಥವಾಗಿಯೋ ಇದ್ದು ನಡೆಸಬೇಕು.

ಅನುಲೋನಾಧ್ಯುದಯಂ ಸ್ಯಾತ್ಕುರಿಕಾಕರ್ಮಭೇದಿನೀ ।

ಕರ್ತರೀಕವಚಂ ಘೋರಂ ಶಲಾಕಾತ್ರಯಮೇವ ಚ ॥ ೩೩ ॥

ಅರ್ಗಲಸ್ತು ಶಿರಃ ಸೌಮ್ಯಃ ಸ್ವಕಾ ಯೋನಿಃ ಶಿಖಾಪರಾಃ ।

ಪ್ರತಿನಾಸಾಃ ಪರಾ ಏತಾ ಹೃಷ್ವಾ ತಾಃ ಶಕ್ತಿಯೋನಯಃ ॥ ೩೪ ॥

ಪೂರ್ವಸ್ತು ಮಯೋಶ್ಚೈವ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಯೋಸ್ತಥಾ ।

ವಿದಿಕ್ಷು ಚಾನುಪೂರ್ವೇಣ ಸ್ವರಾನ್ ಸಂಪೂಜಯೇತ್ಸ್ಮನಾತ್ ೩೫ ॥

ಪ್ರತ್ಯಹಂ ಯಜನಂ ಕುರ್ವಾಮಾತ್ರಾ ವಾ ಪಿ ಹಿ ಸಾಧಕಃ ।

ದ್ರವ್ಯಾಭಾವೇ ಜಪೇನಾಪಿ ಸಾಧಯೇನ್ಮಂತ್ರತತ್ಪರಃ ॥ ೩೬ ॥

ಚತುಷ್ಕಂ ಸಾಧಯೇನ್ನಿತ್ಯಂ ಏಕೈಕಸ್ಯ ಪೃಥಕ್ಪ್ರಥಕ್ ।

ಕ್ಷುರಿಕಾದಿಶಲಾಕಾಂತಾನುರ್ಗಲಾಂ ಚೈವ ಸಾಧಕಃ ॥ ೩೭ ॥

೩೩-೩೪. ಕುರಿಕಾ ಕರ್ಮವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಹೃದಯ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕರ್ತರೀ, ಕವಚ, ಘೋರ, ಮುಂತಾದ ಮೂರು ಶಲಾಕೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಗಲ, ಶಿರ, ಸೌಮ್ಯ, ಸ್ವಕಾ, ಯೋನಿ, ಶಿಖಾ, ಪದಾ, ಪ್ರತಿನಾ ಈ ಸಂಜ್ಞೆಯುಳ್ಳ ಶಕ್ತಿಗಳು ಎಂಟು.

೩೫-೩೬. ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮವಾದ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರವಾದ ರೇಖೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಅಗ್ನಾದ್ಯದಿ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಸ್ವರಗಳನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಯಜನಾದಿಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಒಂದುವೇಳೆ ದ್ರವ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕೇವಲ ಜಪದಿಂದಲಾದರೂ ಸಾಧಿಸಬಹುದು.

೩೭. ಕ್ಷುರಿಕಾದಿ ಶಲಾಕಾಂತವಾದ ಶಲಾಕಾತ್ರಯವನ್ನೂ ಅಷ್ಟಶಕ್ತ್ಯಾತಿಕ್ರಮಾದ ಅರ್ಗಲಾದಿ ಶಕ್ತ್ಯಾಧಿನೆಯನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಬೇಕು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೮೧

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಜ್ಞಾನೋತ್ತರೇ
ಏಕಾಶೀತಿತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನೋತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿ
ಎಂಬತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾ ಯ ನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ದ್ವೈತೀತಿತನೋಧ್ಯಾಯಃ

ಆಧಾತಃ ಪರಮಂ ಗುಹ್ಯಂ ಮಂತ್ರಸಾರಸಮುದ್ಭವಂ ।

ಯೈರ್ವಾಪ್ತಮಖಿಲಂ ಸರ್ವಂ ಮಂತ್ರಂ ವೈ ಸಚರಾಚರಂ

ಸಮಾನ್ಯಾ ಸರ್ವಸೈವಾಸ್ತೇ ಚಾರಾಣಾಂ ।

ಕಃ ಫಲವ್ಯಾಧಂ ಸಮಯಂ ತು ಮಧ್ಯೋ ।

ಮಧ್ಯೋ ನಿವಿಧ್ಯೋಮ ಕಿಂಕ್ರಾ ಸಮನೀನಾಮು ।

ಪರಮಪರಮಕ್ಷೂರಿಕಾಸ್ಯಫಟ್ ನಾ ಅಯಥಾನಂ ।

ಅಯಂಶಾನಾ ಅಪವಾಸಿನೋಪಿ ಕಿಂಷು ।

ಮಹಾಮುಖೋನಾಮು ಕರ್ತರೀ ।

ಯಃ ಫಟ್ ಸಂಪಾಪೀಡಾ ಯೋಗತಶ್ಚ ಗಾಯ ।

ವಾನ್ಮುಚಮಾಶ್ವಿಗಾಂಗೀ ಗುಂಪಂಚ ಕ್ರಮೇಶೋ ನಾಮ ಶಲಾಕಾ ।

ಎಂಭತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಈಗ ಮಂತ್ರಸಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಗೂಢವಾಗಿರುವ ಭಾಗವನ್ನು ವಿವರಿಸುವೆನು. ಈ ಮಂತ್ರವು ಸರ್ವಜಗತ್ತನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವುದು. ಇದರಿಂದ ಸಕಲ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಕರ್ತರೀ ನಾಮಕವಾದ ಮಂತ್ರವು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಪರಮೇಷ್ಠಿನಸ್ಯೈತಾಧ್ಯಾಯನ್ ಪ್ರೇತಜಿಹ್ವಾಮೂಲೀಯೂಪರಂ, ದಕ್ಷಿಣಾ,
ತತೋ ಹರಾನಾಮ ಯೋಗಶಲಾಕಾರ್ಕಸ್ಯ ಚರಣೈತಾಃ |

ಫಟಿಂತು ಮೂಲಜಾಹ್ನೇಷಾಯಹ್ವಾಂಗುದದೇಶ |

ವಾಯುನ್ಯಾದಿಂದ್ರರೋಚನಾನಾಮಕ್ಷೂರಿಕಾ |

ಸರ್ವಾಸಾಂ ಮಂಗಲಾಹ್ನೇಷಾ ನಿರೋಧಿನೀ ನಾಡೀನಾಂ |

ಚತುಷ್ಕಲಾನಿ ರಂಜನಸ್ಯ ಕ್ಷೂರಿಕಾ ಸರ್ವ |

ಮಂತ್ರಹೃದಯಾ ಸರ್ವಾನ್ ಸಂಕ್ರಾಮಯತಿ |

ಸರ್ವವ್ರಶೈಶ್ವ ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರಯೋನಾಮಂತ್ರಾಣಾಂ |

ಕರ್ಮಾಣಿ ಕರೋತಿ |

ಲಕ್ಷಕವಿಂಶಕೇ ಕ್ಷೂರಿಕಾ ಮಂತ್ರಾಃ ಸಮಾಪ್ತಾಃ.

|| ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ ||

ಅಲಯಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಲಪನ್ನಲ್ಲಿಂಗಮುಚ್ಯತೇ |

ಹೃದಿ ಭಾವಮಿದಂ ಲಿಂಗಂ ಸರ್ವಜನ್ಮವತಾಂ ಸ್ಥಿತಂ || ೧ ||

ಸದಾರ್ಜಯಂತಿ ವಿದ್ವಾಂಸೋ ಭಾವಪುಷ್ಪೈರ್ಹೃದಿಸ್ಥಿತೈಃ |

ಭಾವಜೈಃ ಸುಮನೋಭಿಶ್ಚ ತಮರ್ಚೀನ್ಯಾನ್ಯಜೈರ್ಬುಧಃ || ೨ ||

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕ್ಷೂರಿಕಾ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಠಿಸಬೇಕು.

೧-೨. ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನವೆನಿಸಿ ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನವೆನಿಸಿದ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಕೃದಯದಲ್ಲಿ ಸದ್ಭಾವನೆಯಿಂದ ಧ್ಯಾನಮಾಡಬೇಕು. ಜ್ಞಾನಿಯಾದವನು ಹೃದಯಾಂತರ್ಗತವಾದ ಸದ್ಭಾವವೆಂಬ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಪರಶಿವನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಗೆ ಸದ್ಭಾವನೆಯೇ ಒಂದು ಪುಷ್ಪದಂತೆ ಆಗುವುದು.

ಬ್ರಹ್ಮಾಕ್ಷರಪದ್ವೈರ್ದಿವ್ಯೈರ್ಜರಾಮರಣಕಾರಕೈಃ ।

ಪ್ರಪುಲ್ಲಪದ್ಮಸಂಸ್ಥಾನೇ ಸುಹೃದ್ಯೇ ತಿಷ್ಠತೋ ಮುಖೇ || ೩ ||

ಹೃದಯಂ ತು ವಿಜಾನೀಯಾದ್ವಿಸ್ತಸ್ಯಾಯತನಂ ಮಹತ್ ।

ತಸ್ಯ ತದ್ವಚನಂ ಕ್ರುತ್ವಾ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚ ಮಹೇಶ್ವರಃ || ೪ ||

ಶೃಣು ಯೇನ ವಚನಂ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಕಥಾಯಾಮಿ ತೇ ।

ಅಹಿಂಸಾ ಪ್ರಥಮಂ ಪುಷ್ಪಂ ತಥಾ ಚೇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಃ || ೫ ||

ದೃತಿಪುಷ್ಪಂ ಕ್ಷಮಾಪುಷ್ಪಂ ಶೌಚಪುಷ್ಪಂ ಚ ಪಂಚಮಂ ।

ಅಕ್ರೋಧಃ ಸಪ್ತಪುಷ್ಪಂ ತು ಹ್ರೀಪುಷ್ಪಂ ಚೈವ ಸಪ್ತಮಂ || ೬ ||

ಸತ್ಯಂ ಚೈವಾಷ್ಟಮಂ ಪುಷ್ಪಮೇಭಿಃ ಪ್ರಿಯೇತ ವೈ ಶಿವಃ ।

ಏತಾನ್ಯಷ್ಟಾ ಚ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಚಾಕ್ಷಯಾನ್ಯವ್ಯಯಾನಿ ಚ || ೭ ||

೩-೪. ಮುಪ್ಪು, ಮರಣ, ಇವುಗಳಿಗೆ ಕಾರಕಗಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾಕ್ಷರಗಳಿಂದಲೂ ಬ್ರಹ್ಮವಾಚಕಪದದಿಂದಲೂ, ಹೃದಯಕಮಲಾಂತರ್ಗತನಾಗಿಯೂ, ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಸ್ಥಾನನಾಗಿಯೂ, ಇರುವ ಹೃದಯ ರೂಪಿಯಾದ ಪರಶಿವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡ ಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ವಾಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಒಂದುಸಾರಿ ಹೇಳಿದನು.

೫-೭. ಬ್ರಹ್ಮನೇ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕೇಳುವವನಾಗು. ನನಗೆ ಅಷ್ಟಪುಷ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೀತಿಯಿರುವುದು. ಆ ಅಷ್ಟಪುಷ್ಪಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ, ಅಹಿಂಸಾ, ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹ, ಧೈರ್ಯ, ಕ್ಷಮಾ, ಶೌಚ, ಅಕ್ರೋಧ, ಹ್ರೀ (ನಾಚಿಕೆ) ಸತ್ಯ, ಎಂಬುವುಗಳು. ಇವುಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿದರೆ ನಾನು ತೃಪ್ತನೆನಿಸುವೆನು. ಇಷ್ಟು ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವವನೇ ಧನ್ಯ.

ಏತಾನಿ ಭಾವತೋಯೇನ ಪ್ರಕಲ್ಪಿತುಂ ನಿವೇದಯೇತ್ |

ಏಭಿರ್ಯಸ್ತು ಸದಾ ಪುಷ್ಪೈರರ್ಚಯೇಚ್ಛಿವಮುತ್ಸಾಹಮುಂ

|| ೮ ||

ಉದ್ಭಾಟ್ಯ ತು ತನೋದ್ಭಾರಂ ಶಿವಂ ಪಶ್ಯೇನ್ನಿರಂಜನಂ |

ಕೃತ್ವಾ ಯಮ್ಯಸ್ತು ಲಿಂಗಂ ವೈ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರೈಸ್ತು ವೈದಿಕಂ

|| ೯ ||

ಧ್ಯಾನಧಾರಣಪುಷ್ಪೈಸ್ತು ಚಾರ್ಚಯೇಚ್ಛಿವಮುತ್ಸಾಹಮುಂ |

ಶರೀರೇ ದೀಪಯೇದಗ್ನಿಂ ನ್ಯಾಸಂ ಕೃತ್ವಾ ತೃಣೇಂಧನಂ

|| ೧೦ ||

ಯುಂಜಯೇತ್ತದ್ಗತಾನ್ ದೋಷಾನ್ ಮನಃ ಕೃತ್ವಾ ಸುನಿಶ್ಚಿತಂ |

ವಿಸ್ತೀರ್ಣಾದ್ಧಾರಣಾಚ್ಛಿವ ನಾಸಾಗ್ರೇ ಚಿಂತಯೇಚ್ಛಿವಂ

|| ೧೧ ||

೮-೯. ಇವುಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿ ನಾಶರಹಿತವಾದ ಶಂಕರನನ್ನು ಮನಸಾ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಕತ್ತಲೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದು ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪನಾದ ಪರಶಿವನನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡಬೇಕು. ಯೋಗಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಉತ್ತವಾಗಿರುವ ಅಷ್ಟಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಯಮವೆಂಬ ಯೋಗದಿಂದ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನೂ, ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರದಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ವೈದಿಕತ್ವವನ್ನೂ ಮನಸಾ ಭಾವಿಸಬೇಕು.

೧೦-೧೧. ಯೋಗಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಉತ್ತವಾಗಿರುವ ಎಂಟು ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಯಮವೆಂದರೆ ಹಿಂಸೆ, ಅಸತ್ಯ, ಸ್ತೇಯ, ದುರಾಚಾರ ಪರಿಗ್ರಹಗಳೆಂಬ ಐದು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಡತಕ್ಕದ್ದು. ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರವೆಂದರೆ ಚಕ್ಷುರಾದೀಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿ ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿಸುವುದು. ಧ್ಯಾನವೆಂದರೆ ಧೈರ್ಯವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸುವುದು. ಧಾರಣೆಯೆಂದರೆ ಶುಭ್ರವಾದ ನಾಭಿಚಕ್ರ, ಹೃದಯ, ಜಿಹ್ವಾಗ್ರ, ಶಿರಸ್ಸು, ಮುಂತಾದ ಶರೀರದ ಅವಯವಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುವುದು. ಇಂತಹ ಧ್ಯಾನ ಧಾರಣೆಗಳೆಂಬ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ನಾಶರಹಿತನಾದ ಶಿವನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಬೇಕು. ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನೇ ತೃಣೇಂಧನದಂತೆ (ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿ) ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ದೀಪಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ

ಚಿಂತಯೇಚ್ಛ ಸದಾ ಹ್ಯೇವಂ ಕೃತ್ವಾ ಪೂಜಾಂ ತು ದೇಹಜಾಂ ।
ಕ್ಷಣಾದ್ಧ್ರಸ್ವತ್ವಮಾಯಾತಿ ಪ್ರಕೀರ್ಣಾನೀಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಚ ॥ ೧೨ ॥

ಶುದ್ಧೋ ದೋಷಸ್ತಥಾ ಮಂತ್ರೀ ಧ್ಯಾಯನ್ಮಂತ್ರೀ ನ ಲಿಪ್ಯತೇ ।
ಜ್ಞಾನಶುದ್ಧಸ್ತಥಾ ಮಂತ್ರೀ ವಿಚರೇದ್ವಿಷಯೈರಪಿ ॥ ೧೩ ॥

ಭಾವಗ್ರಾಹ್ಯಂ ಮನಃ ಕೃತ್ವಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಭೋಕ್ತಾರಮೀತ್ಸರಂ ।
ಸದಾ ಸಮತ್ವಮಾಯಾತಿ ಸಾಮಾನ್ಯಃ ಸರ್ವಗೋಚರಃ ॥ ೧೪ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬವುರಾಣೇ ದ್ವೈತೀತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ಬೆಳಗಿಸಬೇಕು. ತನ್ನ ಚಿತ್ತವನ್ನು ನಾಸಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ಧಾರಣೆಯಿಂದ ಸಕಲೇಂದ್ರಿಯ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನೂ ತಡೆದು, ಸದಾ ಶಂಕರನನ್ನೇ ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು.

೧೩-೧೪. ದೋಷಾದಿಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಪರಿಶುದ್ಧನೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಮಂತ್ರವಾದಿಗೆ ಯಾವ ಇಂದ್ರಿಯದೋಷಗಳೂ ತಟ್ಟಲಾರವು. ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಮಂತ್ರವಾದಿಯು ವಿಷಯಸುಖಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಲಾರನು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆನೆಸುತ್ತಾ ಸರ್ವಸಮತಾಭಾವದಿಂದ ನಡೆಯುವ ಮಂತ್ರಜ್ಞನೇ ಸರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆನಿಸುವನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬವುರಾಣದಲ್ಲಿ ಎಂಭತ್ತೆರಡನೆಯ
ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀ ॥

॥ ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾನಮಃ ॥

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ತ್ರೈಲೋಕಮೋಢ್ಯಾಯ

ತ್ರಿವಿಧಂ ತ್ರಿವಿಧಾಕಾರಂ ತ್ರಿವಿಧಂ ಪಂಚ ಸಂಸ್ಥಿತಂ ।

ತ್ರಿವಿಧೇನ ತು ಯೋಗೇನ ಲಭ್ಯತೇ ತತ್ತ್ವನಿಶ್ಚಲಂ

॥ ೧ ॥

ಯಸ್ಯ ಯೋಗಃ ಸ್ಪೃತಃ ಶಾಸ್ತ್ರೇ ಪರೇ ತು ಪರಮೋದ್ಭವೇ ।

ಲಿಂಗಂ ತಸ್ಯ ಸದಾ ಯೋಗ್ಯ ಜ್ಞಾನಯೋಗಾಚ್ಚ ಕರ್ಮತಃ

॥ ೨ ॥

ಎಂಭತ್ತುಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

೧-೨. ಯೋಗವು ಭಕ್ತಿಯೋಗ, ಕ್ರಿಯಾಯೋಗ, ಜ್ಞಾನಯೋಗವೆಂದು ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಯೋಗ ಅಥವಾ ಕರ್ಮ ಯೋಗವೆಂಬುದು ಶಾರೀರ, ವಾಚಿಕ, ಮಾನಸಿಕವೆಂದು ಮೂರುವಿಧ. ಶಾರೀರ ವೆಂದರೆ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ವಾಚಿಕವೆಂದರೆ ವೇದಾಧ್ಯಯನ, ಅಧ್ಯಾಪನಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು. ಮಾನಸಿಕವೆಂದರೆ ಶಮದಮಾದಿ ಗುಣಗಳಿಂದ ಈಶ್ವರಭಕ್ತಿಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇವುಗಳಿಂದ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಪಂಚಕ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಪಂಚಕ, ಪಂಚತನ್ಮಾತ್ರಗಳು, ಪ್ರಕೃತಿ, ಮಹತ್, ಅಹಂಕಾರ, ಮನಸ್ಸು, ಪಂಚಭೂತಗಳು ಎಂಬ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಯೋಗತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ. ಇಂತಹ ತತ್ತ್ವಮಾರ್ಗದಿಂದಲೇ ಮಾನವನು ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಯೋಗಗಳ ಮೂಲಕ ಶಿವಲಿಂಗಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿತು ಪರಮಜ್ಞಾನಿಯೆನಿಸುವನು.

ಅಹಿಂಸಾ ಚ ಕ್ಷಮಾ ಚೈವ ಧೃತಿರಿದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಃ |

ಶೌಚಮಕ್ರೋಧನಂ ಸತ್ಯಂ ಕರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವಿದಾಂ ವರಂ

|| ೩ ||

ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾದಥ ಯೋಗಾಚ್ಛ ಗುರುದಾರೇಷು ಕಲ್ಪಿಸಾತ್ |

ಮುಕ್ತಿಸ್ತತ್ರಾವಿಕಲ್ಪೇನ ತ್ರಿವಿಧಾ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಾ

|| ೪ ||

ಆಸನೇ ಚ ತಥಾ ಪಾನೇ ನಿಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸದೃಷ್ಟಿಷು |

ತ್ರಿಷು ವಾಪ್ಯಪಚಾರೇಷು ಜ್ಞಾನೇನ ಸಮತಾ ಯದಾ

|| ೫ ||

ಕಾರಣಾನಿ ನಿಗೃಹ್ಣೀಯಾತ್ ಧಟಮಾನಾನಿ ಯೋಗಿನಃ |

ಪ್ರಸೂತೇ ತು ತಥಾ ಯೋಗಃ ಕ್ರೇಡಂತಿ ವಿಷಯೋರಗೈಃ

|| ೬ ||

ನಿರುಧ್ಯ ದಗ್ಧಾವಾಪಸ್ಯ ಗುರುಪೂಜಾ ಚ ಸರ್ವದಾ |

ವಿನಾ ವಿಜ್ಞಾನಯೋಗಾಭ್ಯಾಂ ಮೃತಸ್ಯ ಸ ವಿಪರೈಃ

|| ೭ ||

೩-೪. ಅಹಿಂಸೆ, ತಾಳ್ಮೆ, ಧೈರ್ಯ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುವುದು, ಶುಚಿತ್ವ, ಕೋಪರಾಹಿತ್ಯ, ಸತ್ಯ, ಇವುಗಳನ್ನು ಕರ್ಮಯೋಗಿಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನದಿಂದಲೂ ಯೋಗಜ್ಞಾನದಿಂದಲೂ ಗುರುದಾರಾ ಪರಿಗ್ರಹಾದಿ ಮಹಾ ದೋಷಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವವನಾಗಬೇಕು.

೫-೬. ಯೋಗಿಗಳು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಾಗ, ವಾನಮಾಡುವಾಗ, ನಿಶ್ವಾಸ, ಉಚ್ವಾಸ, ನೋಟ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ವಿಧವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿರಬೇಕು. ಅಷ್ಟಾಂಗಗಳನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿದ ಯೋಗಿಗಳು ವಿಷಯ ಸುಖಗಳೆಂಬ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಅಟವಾಡಿಸುವರು. ಅಂದರೆ ಅವುಗಳ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ತಾವು ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ.

೭-೮. ಗುರುಪೂಜಾದಿಗಳಿಂದ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ನಿವಾರಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಯೋಗಸಾಧನೆಯಿಂದ ಮೃತನಾದವನಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಜ್ಞಾನಂ ಪ್ರಶಸ್ತೃತೇ ಯೋಗಾತ್ ಹೀನಂ ಕರ್ಮ ತು ಲೌಕಿಕಂ ।
ಕರ್ಮಯೋಗಂ ತು ವಿಜ್ಞಾನಾತ್ಪ್ರವೃತ್ತಃ ಸರ್ವದಾ ದಹೇತ್ ॥ ೮ ॥

ಜ್ಞಾನೇನ ಕೇವಲೇನೈವ ಸಾಧಕಃ ಸರ್ವತತ್ಪರೇತ್ ।
(?) ಅತ್ಮನಾದಿಂ ಸ ಭೇದಜ್ಞಃ ಸುಖಂಭಿನ್ನಃ ಸಮಾಚರೇತ್ ॥ ೯ ॥

ಪ್ರಕೃತಿಂ ಪುರುಷಂ ಜೈವ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಜ್ಞಾನೀ ನ ತಸ್ಯತೇ ।
ತೇಷಾಮುಪರಿತಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ಸರ್ವವ್ಯಾಪೀ ಶಿವೋಽವ್ಯಯಃ ॥ ೧೦ ॥

ವಿದಿತ್ವಾ ಜ್ಞಾನಬುದ್ಧ್ಯಂತಂ ಜಾಯತೇ ವೇದವಿತ್ತಮಃ ।
ತತಃ ಸ್ವಕರಣೈಃ ಕಾರ್ಯಂ ನ ಯೋಗೇ ನ ಚ ಕರ್ಮಜಾ ॥ ೧೧ ॥

ಇಲ್ಲಿ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆಂತಲೂ ಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಶಸ್ತವಾದುದು. ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಲೌಕಿಕವಾದ ಕರ್ಮಮಾರ್ಗದ ಅನುಸರಣೆಯು ಅವಶ್ಯಕ. ಕರ್ಮಯೋಗದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಜ್ಞಾನವು ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ದಹಿಸಿ, ಶಾಶ್ವತವಾದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವುದು.

೯-೧೦. ಜ್ಞಾನಿಯು ತನ್ನ ಶುದ್ಧಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಸುಖದುಃಖಾದಿಗಳೆಂಬ ಉಪಾಧಿಗಳಿಂದ ದೂರನಾಗಿ, ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷಾತೀತನೆನಿಸಿ, ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪಿಯಾದ, ಪರಶಿವನ, ಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಲು, ಜ್ಞಾನಿಯೇ ಸಮರ್ಥವಾಗುವನು.

೧೧-೧೨. ಬುದ್ಧಿ, ಮನಸ್ಸು, ಅಹಂಕಾರ, ಇವು ಮೂರು ಅಂತಃಕರಣಗಳು. ಅದರಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯು ಪರಿಣಾಮವೇ ಜ್ಞಾನ ಎಂಬ ಸಾಂಖ್ಯತತ್ತ್ವನಿಶ್ಚಯದಿಂದಲೂ, ಇನ್ನೂ ಇತರ ಜ್ಞಾನಸಾಧಕಕ್ರಿಯಾಚರಣೆಯಿಂದಲೂ, ಜ್ಞಾನಿಯಾದವನಿಗೆ ಯೋಗ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳು ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಾಗಲಾರವು. ಜ್ಞಾನಿಯು ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ಈ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಜಗತ್ತನ್ನೂ

ಅತ್ಮನೋ ಜ್ಞಾನಮಾಶ್ರೇಣ ವೀಕ್ಷ್ಯತೇ ತು ಚರಾಚರಂ ।

ಪ್ರಕೃತೌ ಪುರುಷೋ ಲೀನಃ ಪಾಶೈಸ್ತು ಪ್ರಕೃತಿವ್ಯತಾ ॥ ೧೨ ॥

ಪರಾಪರಸ್ಯ ಜ್ಞಾತಾ ನೈ ನರಃ ಕರ್ಮ ಪರಿತ್ಯಜೇತ್ ।

ಪ್ರಕೃತೇಃ ಪುರುಷಾಶ್ಚೈವ ಪ್ರಜ್ಞಾನೋ ಪರಮೋ ಭವೇತ್ ॥ ೧೩ ॥

ಪುಮಾಂಸತ್ತೇನ ಮುಚ್ಯಂತೇ ಪರಾವರವಿಚಾರಿಣಃ ।

ವಿಪರೈಯೇ ಪುನಸ್ತೇಷಾಂ ಪೂರ್ವಸ್ಯಾಂ ಪ್ರಕೃತೌಸ್ಥಿತಾಃ ॥ ೧೪ ॥

ಏಕೋ ಯದಿ ಭವೇಜ್ಜೀವೋ ಬಂಧಃ ಕಸ್ಯ ಭವೇತ್ಪುನಃ ।

ಕೈವಲ್ಯಂ ಚ ಕಥಂ ಪುಂಸಾಂ ಬಂಧಃ ಸ್ವಾಧಾನಿಕೋ ಯದಿ ॥ ೧೫ ॥

ಅಭೇದದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವನು. ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶವಸ್ತುವಾದ ಪುರುಷನು ಜಡ ವಸ್ತುವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿ ಪಾಶಾದಿಗಳಿಂದ ವಿರಹಿತನಾಗಿ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು.

೧೩-೧೪. ಪರಾಪರಸ್ಪರ್ಶರೂಪನಾದ ಅತ್ಮನನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿತವನು ಇತರ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವನು. ಪ್ರಕೃತಿ, ಪುರುಷ, ಇವಗಳಿಗಿಂತ ಜ್ಞಾನನೆಂಬುದು ದೊಡ್ಡದು. ಆ ಜ್ಞಾನಸಹಾಯದಿಂದ ಪರಾವರವಿಚಾರಮಾಡಿದವರು ಸಂಸಾರ ಬಂಧನಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುವರು. ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎಂದಿನಂತೆಯೇ ಸಂಸಾರಿಯಾಗಿಯೇ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸಿಲುಕಬೇಕಾಗುವುದು.

೧೫-೧೬. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಮವಸ್ತುವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಜೀವವೊಂದೇ ಇರುವುದಾದರೆ ಬಂಧಮೋಕ್ಷಗಳು ಒಬ್ಬನಿಗೇ ದೊರಕುವುದು ಹೇಗೆ? ಒಂದು ವೇಳೆ ಬಂಧವು ನಿತ್ಯವಾಗಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿರುವುದಾದರೆ ಮನುಷ್ಯರು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು ಏತಕ್ಕೆ? ಇತ್ಯಾದಿ ಅನೇಕ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಗಳು ಇತರ ದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸುವುವು.

ಅಥ ಚೇನ್ನಿತ್ಯತಾ ಬಂಧಃ ಪುಂಸಸ್ತತ್ರ ನಿರರ್ಥಕಃ ।

ತಸ್ಮಾತ್ ಜ್ಞಾನಧರೋ ಯೋಗೀ ಸರ್ವದಾ ಸುಖಮುಶ್ನುತೇ || ೧ ||

ತಾರಕೇ ಜ್ಞಾನಸಂಸ್ಕಾರೇ ನ ಪ್ರಭುರ್ಬದ್ಧತೇ ಕ್ಸಚಿತ್ ।

ಇಚ್ಛಯಾ ಚರತೇ ಜ್ಞಾನೀ ಯೋಗೀ ಕಾಲಾಂತರೇಣ ತು || ೧೭ ||

ದಗ್ಧೇ ಚೈವ ತು ಪಾಶೇಸ್ಥಿನ್ ಗುರುಣಾ ಶಾಸ್ತ್ರಮಾತ್ಮನಾ ।

ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಂ ರಸಂ ದಿವ್ಯಂ ಭೂಪ್ರಾಪ್ತಂ ಗುರುಸಂಭವೇತ್ || ೧೮ ||

ಏವಂ ಸಂಜ್ಞಾನಸಂಯೋಗಾಚ್ಛಾದ್ಧಾಪಾಶಾದ್ವಿಮುಚ್ಯತೇ ।

ನ ಹಿಂಸೇದಾತ್ಮನಾತ್ಮನಂ ನ ಹಿಂಸೇದಿಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಚ || ೧೯ ||

ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಜ್ಞಾನಿಯಾದವನು ತಿಳಿಯುವನು. ಅಂತಹವನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಸುಖವು ಲಭಿಸುವುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಗೆ ಮನುಷ್ಯನು ತೊಡಗಬೇಕು.

೧೭-೧೮. ಸಕಲ ದುಃಖನಿವಾರಕವಾದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಮೀರಿದ ಮತ್ತೊಂದು ವಸ್ತುವಾಗಲೀ, ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನಿಯು ತನ್ನ ಇಚ್ಛಾ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸಕಲ ಪಾಶವಿಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ಯೋಗಿಯೊಪಹ ತನ್ನ ಆಭ್ಯಾಸ ಬಲದಿಂದಲೇ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಬಂಧಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ಇದಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರಸಂಪನ್ನನೂ ಅನುಭವಿಯೂ ಆದ ಜ್ಞಾನಿಯೊಬ್ಬನು ಗುರುವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ಅವನಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತನಾದ ಜ್ಞಾನವೇ ಒಂದು ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪ.

೧೯-೨೦. ಹೀಗೆ ನಾನಾವಿಧವಾದ ದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವ ಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನರಿತವನು ಜ್ಞಾನಿಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಈತನೇ ಸಂಸಾರವಾಶದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಲು ಸಮರ್ಥನಾಗುವನು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶಾರೀರಕವಾದ ಯೋಗ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ, ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವನನ್ನಾಗಲೀ, ಇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ಹಿಂಸಿಸಬಾರದು. ಅವುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಲು ಪ್ರಯ

ಯಥಾ ಭಾಗಂ ತು ನೈ ಯುಂಜ್ಯಾದನ್ಯಥಾ ತು ವಿಪರೈಯಃ |
ದಿಶೋ ಯಸ್ಯ ತು ಶ್ರೋತ್ರೇ ಜೀವಃ ಶ್ರೋತ್ರೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ || ೨೦ ||

ಸಂಪಶ್ಯೇದಾತ್ಮನಾ ಶುದ್ಧಃ ಪರಮಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ |
ತೈಕ್ತವಾಯುರಿತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಸ್ವರ್ತಸ್ತತ್ಪ್ರಾತ್ಮಸಂಭವಃ || ೨೧ ||

ನಾಯುಶ್ಚ ಸ್ವರ್ತನಂ ಯುಕ್ತೋ ಸ್ವರ್ತನಂ ತ್ವರಿತಂ ಜನಃ |
ಚಕ್ಷುಷಾ ಗೃಹ್ಯತೇ ರೂಪಂ ಚಕ್ಷೂರೂಪಸಮುದ್ಭವಂ |
ಜಾಯತೇ ಶಕ್ತಿಶ್ಚೇನ ಪರಸ್ತೇ ತೇನ ಲಿಪ್ಯತೇ || ೨೨ ||

ರಸಜ್ಞಾ ರಸನಾ ಜಿಹ್ವಾ ರಸಸ್ತು ವರುಣಾತ್ಮಕಃ |
ಆಶಾಶ್ಚ ಪರತಸ್ತತ್ರ ವರುಣಶ್ಚಾತ್ರ ಸಂಭವಃ || ೨೩ ||

ಶ್ವೀಕರಣಂ. ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಕಿವಿಗಳಾಗಿರುವ ದಿಕ್ಕುಗಳೇ ಜೀವನಿಗೂ ಕಿವಿಗಳಾಗಿರುವುವು.

೨೦. ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಜೀವಬ್ರಹ್ಮರಿಗೆ ಅಭೇದವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಪ್ರಾಣವಾಯು ಪರಿತ್ಯಕ್ತವಾದ ದೇಹಕ್ಕೆ ಸ್ವರ್ತ ದಿಗಳಿಲ್ಲವಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಸ್ವರ್ತದಿಗಳು! ಆತ್ಮಗತವಾದವುಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿಗೆ ಸ್ವರ್ತವಾಗಿರುವ ವಾಯುವೇ ಜೀವನಿಗೂ ಸ್ವರ್ತವಿಷಯವಾಗಿರುವುದು.

೨೨-೨೩. ಚಕ್ಷುರಿಂದ್ರಿಯವು ರೂಪವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತದೆ. ರೂಪಸಮುದ್ಭವಾದದ್ದೇ ಚಕ್ಷುರಿಂದ್ರಿಯ. ಅದರಿಂದಲೇ ಚಕ್ಷುರಿಂದ್ರಿಯದ ಕಾರ್ಯವು ನಡೆಯುವುದು. ನಾಲಿಗೆಯೆಂಬುದು ಪದಾರ್ಥಗಳ ರಸಾದಿಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದು. ಅದು ವರುಣದೇವತಾತ್ಮಕವಾದದ್ದು. ಸಮಸ್ತ ದಿಕ್ಕುಗಳೂ, ವರುಣನೂ, ರಸನೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಜನಿಸಿದವರು.

ಪಾರ್ಥಿವಸ್ತು ತಥಾ ಘ್ರಾಣೇ ಗಂಧಸ್ತು ಪೃಥಿವೀಗುಣಃ ।

ಯುಕ್ತಸ್ತು ಪುರುಷೋಹ್ಯತ್ರ ನ ಪರಃ ಪೃಥಿವೀಗತಃ

॥ ೨೪ ॥

ಅಗ್ನಿಸ್ಸರ್ವಮಿತಿ ಸ್ತ್ರೋಕ್ತಃ ಸರ್ವಸ್ಮಿನ್ನಾತ್ಮನಿ ಸ್ಥಿತಃ ।

ವಾಯುರಹ್ಯತ್ರ ವಿಜ್ಞೇಯೋ ನ ಪರೋ ಲಿಪ್ಯತೇ ತದಾ

॥ ೨೫ ॥

ಇಂದ್ರಿಯಸ್ಯೇಂದ್ರಗೋಪ್ಯತ್ವಾದ್ಧಸ್ತಾ ಚೇಂದ್ರೇಣ ಸಂಯುತಾ ।

ಪುರುಷಃ ಪಾಣಿಸಂಯುಕ್ತೋ ನ ಪರಸ್ತೇನ ಲಿಪ್ಯತೇ

॥ ೨೬ ॥

ಭೋಕ್ತಾ ವಿಷ್ಣುಶ್ಚ ಪಾಪಾನಾಮಪಾನಂ ಸ್ಥಾನಮುಚ್ಯತೇ ।

ಪುರುಷಃ ಪಾದಸಂಯುಕ್ತಸ್ತ್ರಿಧಾ ವೈ ವಿಶ್ವತೋಮುಖಃ

॥ ೨೭ ॥

ವಾಯುರ್ವೈ ವರ್ಚಸೋ ಮಾರ್ಗಸ್ವಮಿತ್ತೋ ಮಿತ್ರಯೋಗತಃ ।

ಪುರುಷಶ್ಚಾತ್ರ ಸಂಯುಕ್ತೋ ನ ಪರಃ ಪುರುಷೋಽನ್ಯಥಾ

॥ ೨೮ ॥

೨೪-೨೫. ಘ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯವು ಪೃಥಿವೀ ದೇವತಾತ್ಮಕವಾದದ್ದು. ಅದಕ್ಕೆ ಪೃಥಿವೀ ಗುಣವಾದ ಗಂಧವೇ ವಿಷಯ. ಪೃಥಿವಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಆಶ್ರಯವು ದೊರೆಯಲಾರದು. ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ವಾಯು ಇವು ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪಿಯೆಂದು ಹೇಳುವಂತೆಯೇ, ಎಲ್ಲಾ ಭೂತಗಳ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಅವು ಅಡಗಿರುವದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

೨೬-೨೭. ಸಕಲೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ರಕ್ಷಕನಾದವನು ಇಂದ್ರನು. ನಮ್ಮ ಹಸ್ತಗಳು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳು. ವಿಷ್ಣುವೇ ಸಕಲ ಪುಣ್ಯಪಾಪಫಲಗಳ ಭೋಕ್ತೃವು. ಪಾದ ಅಪಾನಸ್ಥಾನಗಳ ಅಧಿಪತಿಯೇ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವೆನಿಸಿ ವಿಶ್ವತೋಮುಖನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಮೂರುರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವನು.

೨೮-೨೯. ಸಕಲ ವರ್ಚಸ್ಸಿಗೂ ಮೂಲಭೂತನಾದ ವಾಯುವು ಮಿತ್ರ ದೇವನೊಡಗೂಡಿ, ಪುರುಷನೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು. ಪುರುಷನು ದೇವರೆಯಲ್ಲ. ಈ

ಅನಿಂದಂ ನಂದಯತ್ಯಸ್ಯ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾಸೌ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ।

ಉದ್ದೇಶಾನ್ಮನಸಃ ಶ್ರೋತ್ರಂ ಪರೋಪಪ್ರಸ್ಥಿತೋ ವ್ರಜೇತ್ ॥ ೨೯ ॥

ಮನಸಶ್ಚಾತ್ರ ವಿಜ್ಞೇಯಂ ಯತ್ರ ಚೈವಾತ್ಮನಃ ಸ್ಥಿತಿಃ ।

ನ ಪರೋನೇನ ಸಂಯುಕ್ತಶ್ಚಾಂದ್ರಂ ರಾಗೀವ ತನ್ಮನಃ ॥ ೩೦ ॥

ಅಹಂ ಕರ್ತೇತ್ಯಹಂಕಾರಃ ಸರೌದ್ರಃ ಪುರುಷಾಲಯಃ ।

ಅಹಂಕಾರೇಣ ಸಂಯುಕ್ತೋ ಸೋಪರೋ ನಾತ್ರ ಯುಜ್ಯತೇ ॥ ೩೧ ॥

ಪರಂ ಸರ್ವಾತ್ಮಕಂ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ಬಾಧ್ಯತೇ ।

ತೇನ ಬುದ್ಧ್ಯತ್ಯಥೋ ಬುದ್ಧಿರಜ್ಞಾನೇನ ವಿಪರೈಯಃ ॥ ೩೨ ॥

ತ್ರೈವಿಧ್ಯಮಂತಃಕರಣೇ ಯೋಭಿಜಾನಾತಿ ತತ್ತ್ವವಿತ್ ।

ಪುರುಷನು ಆನಂದಮಯನು. ವಿಶ್ವಾತ್ಮನು. ಸಕಲ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ ಮೂಲಭೂತ ನಾದವನು. ಈತನ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ಮನಸ್ಸು, ಶ್ರೋತ್ರಾದಿಸಕಲೇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿ, ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಯಬಯಸುವುದು. ಪುರುಷ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಹ್ವಾದವಾಗಿ ತೋರಿಬರುವವನೂ ಪುರುಷನೇ.

೩೧-೩೨. ಅಹಂಕರ್ತಾ, ಅಹಂಭೋಕ್ತಾ, ಎಂಬ ಭಾವನೆಯು ಪುರುಷ ನಿಷ್ಕವಾದರೂ, ಅದು ರುದ್ರದೇವತಾಕವಾದದ್ದು. ಅಹಂಪದವಾಚ್ಯನಾದವನು ಪುರುಷನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರೂ ಆಗಲಾರರು. ಬ್ರಹ್ಮವು ಸರ್ವಾತ್ಮಕವಾದದ್ದು. ಜ್ಞಾನ ರೂಪವಾದದ್ದು. ಬುದ್ಧ್ಯತೀತಿ. ಬುದ್ಧಿ, ಎಂಬ ವೈಶ್ವತ್ಪತ್ತಿಯಿಂದ ಸಕಲ ವಿಷಯ ಗಳನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸುವ ಒಂದು ಅಂತಃಕರಣಭೇದವೇ ಒಂದು ಬುದ್ಧಿ. ಇದು ಅಜ್ಞಾನ ದಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದದ್ದು.

೩೩-೩೪. ಅಂತಃಕರಣವು ಬುದ್ಧಿ, ಅಹಂಕಾರ, ಮನಸ್ಸು ಎಂದು ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯು ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ದ್ರವದ್ಯವ್ಯವಾದುದರಿಂದ

ದಶ ಚ ತ್ರೀಣಿ ಚೈತಾನಿ ಯೋ ವಿದ್ಯಾದ್ಧಿ ಸ ಯೋಗವಿತ್ || ೩೩ ||

ಏಷಾಂ ತತ್ತೇನ ವೈ ಚಾತ್ಮ ನಾಭಾವೋ ಭಾವ ಖಿಂತಕೃಃ |

ಅಭಾವ್ಯಂ ಭಾವಯೇದ್ಭಾವಂ ಭಾವೋ ಭಾವ್ಯಂ ನ ಭಾವಕೃಃ || ೩೪ ||

ಭಾವಸ್ಯ ಭಾವನಾಜ್ಞಾನಾಪ್ತೃಜಾನಾಂ ಚೇದ್ವಿಪರೈಃ |

ಪ್ರಿಂಶಕಾಪ್ತೃಭೃತಿ ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞಾನಂ ಸ್ಯಾದ್ಯೋಗವಿತ್ಕ್ರಮಾತ್ || ೩೫ ||

ಕರ್ಮಕೃಚ್ಛ ವಿದಿತ್ವೈತತ್ ಜ್ಞಾತ್ವೈತದ್ವೈ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ |

ಅಹಂಕಾರ ಮನಸ್ಸು ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಘಟಪಟಾದಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸೇರಿ ಆಯಾ ವಸ್ತುಗಳ ಆಕಾರವನ್ನು ಕಳೆದು ಪರಿಣಾಮಹೊಂದುವುದು. ಈ ಬುದ್ಧಿಯ ಪರಿಣಾಮವೇ ಜ್ಞಾನ ಇದರಲ್ಲಿ ಕ್ರತಿಫಲಿಸುವುದೇ ಪುರುಷನಿಗೆ ಉಪಲಬ್ಧಿ. ಅನುಭವದಿಂದ ಈ ಅಂತಃಕರಣದ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನೂ ಪಂಚಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ, ಪಂಚಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿತವನೇ ಯೋಗಿಯು. ನಿಜವಾದ ಯೋಗಿಯು ಸದ್ಭಾವನೆಯಿಂದ ಭಾವ್ಯ ವಸ್ತುವನ್ನು, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಇತರ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತನಿರೋಧವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಿರಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಧೈಯವಲ್ಲದೆ ನಸ್ತುವನ್ನು ನೋರಿಕರಿಸಿ, ಸಮಾಧ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವದಾ ಪರಾಪರವಸ್ತುವನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡುವನು.

೩೫-೩೬. ಆದರೆ ಭಾವ್ಯವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನರಿಯದೆ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿದರೆ, ಯೋಗವು ವಿರುದ್ಧಫಲಕೊಡುವುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮೊದಲು ಯೋಗಿಯು ಶಾಸ್ತ್ರಜನ್ಯಜ್ಞಾನವನ್ನು ಆರ್ಜಿಸಿ, ಅನಂತರ ಕರ್ಮಾಚರಣಾದಿಗಳಿಂದ ಚಿತ್ತ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಯೋಗದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು ಅಲ್ಲದೆ

ವಿಸ್ತರೇಣ ತತೋ ಜ್ಞೇಯಂ ಜ್ಞಾನಿನಾಂ ದೀಕ್ಷಿತೇನ ಚ || ೩೬ ||

ಯೋಗಸಾಧನಯೋರ್ನಿತ್ಯಮನಿಭ್ರಂಶಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ |
ಬಹುಪಾಶವ್ಯತೋಮೈಷ ಜೀವಃ ಕರ್ಮವಶಾನುಗಃ || ೩೭ ||

ತದ್ಬೋಗಾತ್ಸಚರತ್ಯತ್ರ ತದ್ಬೋಗಾತ್ಕೇವಲಂ ಮಹತ್ |
ಸಂಭವಂ ಪ್ರಸವಂ ಚೈವ ಜಾಲಯಂ ಚ ಪೃಥಕ್ಪೃಥಕ್ || ೩೮ ||

ಕರಣಾನ್ಯಾಕೃತಿಶ್ಚಿತ್ತಂ ತ್ರಿಕಂ ಚ ದಶಕಂ ಚ ತತ್ |
ತದೇವ ಭಾವಯೇಚ್ಛಿನ್ನೋ ಹ್ಯಚ್ಛೇದ್ಯಂ ಭೇದ್ಯವಿತ್ತಮಃ || ೩೯ ||

ಸರ್ವಭಾವೈರಭಾವ್ಯಂ ತದ್ಭಾವಯೇಚ್ಛಿವಮವ್ಯಯಂ |

ಈ ಯೋಗದರ್ಶನದ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ, ಸರಿಯಾದ ಗುರುವಿನಿಂದ ಅರಿತು ಅನಂತರ ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೩೭-೩೮. ಯೋಗಜನ್ಯಫಲ, ಸಾಧನಜನ್ಯ (ಜನ್ಮಾಂತರಾರ್ಜಿತ ಫಲ) ಫಲಗಳೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧಿಸಿಯೇ ಇರುವುವು. ಪೂರ್ವಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಪಾಶಾದಿಗಳಿಂದ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಜೀವನು ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಸರ್ವಸಂಚಾರಿಯಾಗಿಯೂ ಮಹಾತ್ಮನೆನಿಸಿದವನೂ ಆಗುವನು. ಮನುಷ್ಯನ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಪ್ರಸವ, ಜೀವನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಈ ಯೋಗಸಾಧನೆಗಳು ಮಿಳಿತವಾಗಿ ಉತ್ತಮಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣಗಳೆನಿಸುವುವು.

೩೯-೪೦. ಚಿತ್ತವೂ ಅಂತಃಕರಣಾಂತಃಪಾತಿಯೇ. ಅದೇ ದಶೇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯರೂಪವಾಗಿಯೂ, ಮನಸ್ಸು, ಅಹಂಕಾರ, ಬುಧ್ಯಾತ್ಮನಾ, ಪರಿಣತವಾಗಿರುವುದು. ಅಂತಹ ಚಿತ್ತನಿರೋಧವೇ ಅಚ್ಛೇದ್ಯನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ಎಂಬುದನ್ನರಿತು, ಅವ್ಯಯನೂ ಗುಣಗಣಪರಿಪೂರ್ಣನೂ ನಿರ್ಗುಣ

ಜ್ಞಾನೇನ ಕೇವಲೇನಾಸ್ಯ ಯೋಗೇನಾಪಿ ಚ ಧಾವಯೇತ್ |

ಕರ್ಮಣಿ ಪ್ರಾಕೃತೇ ಚಾಪಿ ಕ್ವಚಿದ್ಭ್ರಾಂತಿಯಂಸ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರತಃ || ೪೦ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಜ್ಞಾನೋತ್ತರೇ ತ್ರ್ಯಶೀತಿತಮೋಧ್ಯಾಯಃ.

ಸ್ವರೂಪಿಯೂ, ಅದ ಪರಶಿವನನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಧ್ಯಾನಿಸಿ, ಪ್ರಾಕೃತವಾದ ಕರ್ಮ ಜಾಲದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವೂ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವೆನಿಸುವುದು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಎಂಭತ್ತಮೂರನೆಯ
ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

ಶ್ರೀಃ

|| ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ||

ಅಥ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ಚತುರಶ್ವಿತಿತಮೋಧ್ಯಾಯಃ

|| ಶ್ರೀ ಸಾಂಬ ಉವಾಚ ||

ಭಗವನ್ ಪ್ರಾಣನಸ್ಸರ್ವೇ ಕುಷ್ಠರೋಗಾದ್ಯುಪದ್ರವೈಃ |

ಸದಾ ಸಂಹೀಡ್ಯಮಾನಾಸ್ತೇ ತಿಷ್ಠಂತಿ ಮುನಿಸತ್ತಮ || ೧ ||

ಯೇನ ಕರ್ಮವಿಪಾಕೇನ ಸಂಭವಂತಿ ಮಹಾಮತೇ |

ತತ್ಸರ್ವಂ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತ್ವತ್ತೋ ಬ್ರಹ್ಮವಿದಾಂ ವರಂ || ೨ ||

|| ನಾರದ ಉವಾಚ ||

ವ್ರತೋಪವಾಸೈರ್ಯೈರ್ಭಾರ್ತುರ್ನಾನ್ಯಜನ್ಮನಿ ತೋಷಿತಃ |

ತೇ ನರಾ ಯದುಕಾದೂಲ ಕುಷ್ಠರೋಗಾದಿಭಾಗಿನಃ || ೩ ||

ಎಂಭತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

೧-೨. ಮಹಾ ಭಕ್ತಾಗ್ರೇಸರನಾದ ಸಾಂಬನು ನಾರದಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ಕುರಿತು “ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಋಷಿಶ್ರೇಷ್ಠನೇ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕುಷ್ಠರೋಗವೇ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾ ರೋಗಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಅತಿಶಯವಾದ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವರಲ್ಲಾ ! ಅಂತಹ ಉಪದ್ರವಗಳು ಯಾವ ಕರ್ಮ ಪರಿಪಾಕದಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸುವುವು ? ದಯೆಯಿಟ್ಟು ಹೇಳು ” ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಅದಕ್ಕೆ ನಾರದಮಹರ್ಷಿಯು ಹೀಗೆಂದನು.

೩-೪. ಎಲೈ ಯದುಕ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಸಾಂಬಮಹಾರಾಜನೇ, ಯಾರು ವ್ರತೋಪವಾಸಾದಿಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಜೀವಿತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದಾ

॥ ಸಾಂಬ ಉವಾಚ ॥

ತೇಷಾಂ ರೋಗೋಪಶಮನಂ ಜಾಯತೇ ಚ ಕಥಂ ಮುನೇ ।

ತತ್ಸರ್ವಂ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ವದಸ್ವ ಮೇ ॥ ೪ ॥

॥ ನಾರದ ಉವಾಚ ॥

ಶೃಣು ಸಾಂಬ ಮಹಾಬಾಹೋ ಕುರ್ವಂತು ರವಿಪೂಜನಂ ।

ಯತ್ಕೃತ್ವಾ ಸರ್ವರೋಗೇಭ್ಯೋ ಮುಚ್ಯತೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ॥ ೫ ॥

॥ ಸಾಂಬ ಉವಾಚ ॥

ಏತತ್ಸರ್ವಂ ತ್ವಯಾಪ್ಯಾತಂ ಬಹ್ವರ್ಥಂ ಶ್ರುತಿವಿಸ್ತರಂ ।

ಯಚ್ಛ್ರತ್ವಾ ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಮುಚ್ಯತೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ॥ ೬ ॥

ರಾಧಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅಂತಹವರು ನೀನು ಮೇಲೆಹೇಳಿದಂತಹ ದುಷ್ಟವ್ಯಾಧಿಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗುವರು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಮತ್ತೆ ಸಾಂಬನು “ ಮಹಾ ಮುನಿಯೇ, ಅಂತಹ ರೋಗಗಳ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಶಾಂತಿಕರ್ವವೇನಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಮಮತೆಯಿಂದ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುವವನಾಗು ” ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಕೊಂಡನು.

೫-೬. ಆಗ ನಾರದನು “ ಎಲೈ ಸಾಂಬನೇ, ಅಂತಹ ರೋಗಿಯೇ ಆಗಲಿ, ಸೂರ್ಯಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದಾಚರಿಸಿದರೆ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆವ್ಯಾಧಿಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣರೋಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಇದನ್ನು ನಂಬು ” ಎಂದು ದೃಢವಾಗಿ ನುಡಿಯಲು ಮತ್ತೆ ಸಾಂಬರಾಜನು ‘ ಮಹರ್ಷಿಯೇ, ಸೂರ್ಯಾರಾಧನೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೀನು ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವೆ. ಆದರೆ ಶ್ರವಣದಿಂದಲೇ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳೂ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವುವು.

ಸೂರ್ಯಮುದ್ದಿಶ್ಯ ಕಿಂ ದೇಯಂ ಪಾಪಕಾಯ ಮಹಾತ್ಮನೇ |

ಯೇನ ತುಷ್ಯೇತ್ತು ಭಗವಾನ್ ಭಾಸ್ಕರಃ ಪಾಪತಸ್ಯರಃ

|| ೭ ||

|| ನಾರದ ಉವಾಚ ||

ಶೃಣು ಸಾಂಬ ಮಹಾಬಾಹೋ ಕಥಯಾಮಿ ತವಾನಘ |

ತಮೇವ ಸೂರ್ಯಂ ವಿಜ್ಞಾಯ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಯಥಾವಿಧಿ

|| ೮ ||

ಗಂಧಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತೈಶ್ಚೈವ ಧೂಪದೀಪೈಸ್ತ ಘೋತ್ತಮೈಃ |

ಸ್ವರ್ಣಾಲಂಕಾರವಸ್ತ್ರೈಶ್ಚ ಶಿರೋರತ್ನವಿಭೂಷಿತೈಃ

|| ೯ ||

ಪ್ರಪೂಜ್ಯ ಸೂರ್ಯರೂಪಂ ತಂ ದೇಯಾ ಚ ಕಪಿಲಾ ಶುಭಾ |

ಗೋಧೂಮಯವಧಾನ್ಯಾನಿ ಮಾಷಮುದ್ಗಾಂಸ್ತಿಲಾಂ ಸ್ತಥಾ

|| ೧೦ ||

೭. ಮಹರ್ಷಿಯೇ, ಈ ಪುರಾಣವನ್ನು ಓದಿ ಹೇಳಿದವರಿಗೆ ಸೂರ್ಯಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಏನನ್ನು ದಾನಮಾಡಬೇಕು ? ಯಾವ ದಾನದಿಂದ ಭಾಸ್ಕರನು ದಾನಿಯ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ತಾನು ತೃಪ್ತಿಪಡುವನು ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು

೮-೧೦. ಆಗ ನಾರದನು “ ಎಲೈ ಸಾಂಬನೇ, ಯಾರು ಈ ಪುರಾಣವನ್ನು ಭಕ್ತಿಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಓದಿ ಜನರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವರೋ, ಅವರನ್ನೇ ಸೂರ್ಯನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಗಂಧಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತಾದಿಗಳಿಂದಲೂ, ಧೂಪದೀಪಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಆತನನ್ನು ಆರ್ಚಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ಆ ಪಾಠಕನಿಗೆ ಸ್ವರ್ಣಭರಣಗಳನ್ನೂ, ದಿವ್ಯವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಶಿರೋಮುಕ್ತಾದಿ ರತ್ನಾಭರಣಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಸೂರ್ಯಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಕಪಿಲವರ್ಣದ ಗೋದಾನಮಾಡಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣರೂಪಿಯಾದ ಆ ಪಾಠಕನಿಗೆ, ಗೋಧಿ, ಯವ, (ಅಕ್ಕಿ) ಉದ್ದು, ಹೆಸರು, ಎಳ್ಳು, ಮುಂತಾದ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು.

ಗಜಾಶ್ವಮಹೀರ್ವದ್ಯಾದ್ರತ್ನಾನಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ ।

ಹಿರಣ್ಯಂ ರಜತಂ ಚೈವ ಕಾಂಸ್ಯತಾಮ್ರಸ್ಯ ಭಾಜನಂ || ೧೧ ||

ದಾಸದಾಸ್ಯೌ ತಥಾ ದದ್ಯಾದ್ಭೂಮಿಂ ಸಸ್ಯವತೀಂ ತಥಾ ।

ಪಟ್ಟವಸ್ತ್ರಾಣ್ಯನೇಕಾನಿ ದದ್ಯಾದ್ಭೈ ಶುದ್ಧಮಾನಸಃ || ೧೨ ||

ನಿಕ್ಷುಭಾ ಚ ತಥಾ ರಾಜ್ಞೀ ದ್ವೇ ಭಾರ್ಯೇ ಚ ವಿನಸ್ತತಃ ।

ಉದ್ದಿಶ್ಯ ತಾನಿ ದೇಯಾನಿ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕರಣಾನಿ ಚ || ೧೩ ||

ಏನಂ ಯಃ ಕುರುತೇ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಸಮರ್ಥೋತ್ರ ಮಹೀತಲೇ ।

ಪುತ್ರಪೌತ್ರಾದಿಸಂಯುಕ್ತೋ ಹರ್ಷನಿರ್ಭರಮಾನಸಃ || ೧೪ ||

೧೧-೧೨. ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಸೂರ್ಯ ದೇವತಾಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿಯೇ ಆತನಿಗೆ ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ಎಮ್ಮೆ, ರತ್ನಗಳು, ಸುವರ್ಣ, ರಜತ, ಇನ್ನೂ ಕೆಂಚು ಮತ್ತು ತಾಮ್ರದವಾತ್ರೆಗಳು ಇವುಗಳನ್ನೂ, ದಾಸದಾಸಿಯರು, ಸಸ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಭೂದಾನ ನಾನಾವಿಧವಾದ ಪಟ್ಟವಸ್ತ್ರಗಳು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ, ಶುದ್ಧಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ದಾನರೂಪ ವಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕು.

೧೩-೧೪. ಸೂರ್ಯಪತ್ತಿಯರಾದ ನಿಕ್ಷುಭಾ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಞಿ ದೇವತೆಯರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನೂ ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ಈ ರೀತಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸೂರ್ಯವತಾದಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದವರು, ಪುತ್ರಪೌತ್ರಾದಿ ಸಿಖಿಲಸಂಪತ್ತು ಗಳಿಂದಕೂಡಿ, ಸಂತುಷ್ಟಾಂತರಂಗವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಐಹಿಕ ಸುಖಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅನು ಭವಿಸಿ, ಕೊನೆಗೆ ಸೂರ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುವರೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಪುರಾಣವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳ ಶ್ರವಣಫಲವೂ ಲಭಿಸುವದೆಂದು ಪ್ರಮಾಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳುವರು. ಎಂದು ನಾರದಮಹರ್ಷಿ

ಭುಕ್ತಾ ತು ಸಕಲಾನ್ ಭೋಗಾನ್ ಸೂರ್ಯಲೋಕೇ ಮಹೀಯತೇ |
ಅಷ್ಟಾದಶಪುರಾಣಾನಾಂ ಶ್ರವಣೇ ಯತ್ನಲಂ ಲಭೀತ್ |
ತತ್ಪಲಂ ಸಮವಾಪ್ನೋತಿ ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ವದಾಮ್ಯಹಂ || ೧೫ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣೇ ವಸಿಷ್ಠಬೃಹದ್ವಲ ಸಂವಾದೇ
ಚತುರಶೀತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ಶ್ರೀ ಸಾಂಬ ಸದಾಶಿವಾರ್ಪಣಮಸ್ತು.
ಶುಭಂ ಭವತು.

ಸಮಾಪ್ತೋಯಂ ಗ್ರಂಥಃ.

ಗಳು ಸಾಂಬರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿದರೆಂದು ವಸಿಷ್ಠಮಹರ್ಷಿಗಳು ಬೃಹದ್ವಲರಾಜನಿಗೆ
ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಸಾಂಬೋಪಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರೆಂಬಲ್ಲಿಗೆ,

ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ವಸಿಷ್ಠ ಬೃಹದ್ವಲ ಸಂವಾದರೂಪವಾದ
ಸೂರ್ಯವ್ರತಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಎಂಭತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ
ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಂಬಪುರಾಣದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾನುವಾದವು
ಮುಗಿದುದು.

ಶುಭಂ ಭೂಯಾತ್

